

AMATYAR NEALYIT
KARANYKONYVE

1914-1918

Hju. József Sándor.
N. oszt.

1923. All. 11. sz. 1.

AMAGYAR NEMZET ARANYKÖNYVE

1914—1918.

JÓZSEF FÖHERCEG
TÁBORNAGY, Ö KIR. FENSÉGE

ES
UZSOKI SZURMAI SÁNDOR BÁRÓ
NY. GYALOGSÁGI TÁBORNOK, SZ. K. HONVÉDELMI MINISZTER

ELŐSZAVÁVAL

KIADJA
A MAGYAR NEMZET ARANYKÖNYVE SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA
BUDAPEST, VIII. MUZEUM-KÖRUT 10.
NYOMATOTT CSARNI JÓZSEF ÉS TÁRSA KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETÉBEN
BUDAPEST, VI. SZERECSEN-UTCA 5.

A VITÉZ MAGYAR NEMZETNEK

ELŐSZÓ

Forradalmak viharjai feldúlták szent hazánkat és keserves rabigába kergették, szennyes fellegeikkel elborítva a dicső multat. Ha végignézek a négyéves világháború dicsőség beragyogta eseményein, kinszenvedések borzasztó sorozatán: úgy mindenütt kimagaslani látom a magyar katona hősiességét, ő aranyozza meg dicsfényével a véres láthatárt. Ott, hol baj van, vagy a csata sorsát el kell dönteni, ott a magyar ezredek jelennek meg, a hősök kis serege és a talajt vérükkel áztatják, sírokkal hantolják s éltük árán a bajt sikerre, a döntést győzelemmé változtatják.

Lembergnél a 44-esek és 69-esek göngyölitik fel a 32-sőkkel vállvetve az oroszoknak vonalait és aranyérmes vitézekké lesznek a kis pórliuk. Úszokon ők verik ki a bevehetetlen állásból az ellenfelet. A kárpáti nagy csatában rajtuk törik meg az orosz haderő. Lakos 37-es őrmester egymaga 126 orosz foglyot ejt; Szeles 46-os szakaszvezető fogságba esvén, keserves kinszenvedés közben ügyes tervet eszel ki és őreit leütve, 200-nál több fegyveres oroszot tesz fogollyá, néhány hű társával áthozza azokat az orosz vonalakon hozzánk. Látom a kárpáti telek szörnyűségeit, kétségbeesett tusait s a Kárpátok győzelmes megváltását, mint fénypontokat, egy-egy hős tiszt, altiszt, honvédek és közös bakák ragyogó fegyvertényeit. Hány esett el és csak a hantba szurt kis sirkereszt hirdeti az aranyérem helyett azt, hogy dicső hazafi volt?

Látom Doberdón a 17. közös magyar s a 20. honvédhadosztály ezredeit, két esztendeig védeni e szörnyű helyet, míg a többi ezredek rövid időközökben felváltották, mert „tönkre mentek”. Hej, pedig hányszor ment tönkre e két hős hadosztály? A 39-eseket, kiknek magam 39 arany vitézségi érmet tűzők nyolc szörnyű isonsói csatában hűségem keblükre. A 46-osokat, kik 12 Isonso-csatát küzdenek hallatlan hősiességgel végig. Vitéz kísérőmet, Szombati Pál szakaszvezetőt, ki pár emberével egy olasz századot széjjel ver és fogságba esett századparancsnokát és századát kiszabadítja és hány hasonló dicső hőst láttam még közöttük. Miklós Dezső és Gerula szakaszvezetőket az 1-ső, Oláh-t és több mást a 3-ik honvédgyalogezrednél. A 4-es és 17-es honvédeket, a 61-eseket, 43-asokat és az én dicső egrí hőseimet, a 60-asokat, köztük Szabó Lajos szakaszvezetőt, ki a Monte dei sei busi-n hallatlan hőstetével tűnik ki, majd feledésbe megy és csak két évvel később Kirlibaba fölött a Dedulon találom meg és tűzöm föl az oly nagyon megérdemlett arany vitézségi érmét hősi keblére. A 101-eseket és a 68-asokat, a 19-es honvédeket, meg a 10-eseket, de nem írhatom itt az előszóban fel az összes hősöket, kiknek sorozata igen hosszú.

Ahova nézek, ott tűndöklöknek Magyarország fiainak hőstettei, mint a nyári éjben a ragyogó csillagok. Erdélyben a huszárok mellén hány aranyérem csillan meg?! A Piavé-nál, a Montellon meg az alpesek jégmezőin is láttam vérem nagyszerű hőstetteit!

És mégis mintha az emberek már elfelejtették volna ezen nagy időket, midőn mi katonák örködtünk

híven a Kárpátok bércein, Gácsország lapályain, Oroszország bus rónáin, Doberdo forró poklában s mindenütt, hol veszély fenyegeté hazánkat; életünket és vérünket vive vásárra az otthonmaradottakért. Mintha már elfelejtették volna, mit köszöntek a magyar hősök önfeláldozásának; hidegen elmennek a sok vitézségi éremmel ékített nyomorgó rokkant mellett; nem veszik észre azokat, kiknek arany vitézségi érem csillanik derék keblén. Ezt látva, tőrzsúrászt érzek, mert azt hittem, hogy ők, a hősök lesznek azok, kik előtt mindenki, nagy és kicsiny, kalapot fog emelni és gondoskodva lesz róluk, vitéz fiaimról, kiket ott a csaták vad forgatagában bámultam. És tudom, mégis ők lesznek újból — ha baj van — szegény hazánknak rendíthetetlen oszlopai.

Nem lehet!... Nem szabad őket elfelejteni, kik énekelve vérezték, énekelve rohantak a halálba és csendesen viselték sebeikből fakadó rettenetes kínjaikat, mert hazánkért mindent örömmel vállalnak és elviselnek!

Hogy ne lehessen feledni őket, hogy végre lássa mindenki azt, hogy kik a leghazafiasabbak, legdicsőbbek, kiket illet meg a nemzet hálája és tisztelete: e könyv jelenik meg:

„A Magyar Nemzet Aranykönyve.”

Ebben megörökítettnek az aranyérmeseknek nevei és hőstettei. Gyenge árnya ez a valóságnak! Az olvasó csak halvány képet fog sejteni, mert nem környezi őt a halál, a pusztulás, a dögvész, az éhség, szomjúság, hideg s a pokol minden förtelmes kinja, mint azt, aki a tettet végrehajtá!

Örömmel üdvözlöm e könyvet, mely szeretett vitéz fiaimnak, magyar bajtársaimnak hősi emléket van hivatva emelni.

Vessétek a dicső neveket szívetekbe, magyar testvéreim és lebegjen lelketek előtt e hősök képe. Legyen mindenki oly hazafi, mint ők voltak a halállal szemben, mikor legnehezebb annak lenni; és akkor elérte célját e mű, mert apáról fiura fog szállani a hősiesség hazaszeretetet lelket élesztő szelleme.

Budapest, 1921 június 27.

Mindenki részéről mindenkor megkülönböztetett tiszteletet és megbecsülést kell biztosítanunk az arany vitézségi éremmel kitüntetett hőseink számára, mert nemzetünk ezer éves multjához nem volna méltó, ha másként cselekednénk és hálálansággal viszonznók a nagy világháboru alatt hazánk érdekében ezerpöklökon keresztül tanusított önfeláldozásukat, hősiességüket, elszenvedett keservüket és az ezekkel szerzett elévülhetlen érdemeiket.

Mert ne leledkezzünk meg arról, hogy a harci erényekben tündöklő és a vitézség látható jelvényeivel — a vitézségi érmekkel — és ezek között első helyen az arany vitézségi éremmel kitüntetett magyar lélistenek teremtették meg számlálhatlan alkalommal a magyar nemzetnek eddig csak korlátolt mérvben ismert, de immár az egész világon tudott hadi dicsőségét és hírnevét. Ezek igazolták be kétségbevonhatlanul ország-világ előtt azt, hogy nem üres frázis a „Ne bántsd a magyart!”.

De a jövő nemzedék nevelése szempontjából elmaradhatlanul szükséges és nemzeti létünk biztosítása szempontjából felette fontos az, hogy hőseinknek ragyogó tettei megörökíttessenek. Hagyományaink legértékesebbjei között kell ezeket őriznünk, hogy apáról fiúra, fiuról unokára szállva örökké tündököljenek, mert csak így tudjuk a velünk született harci erényeket fenntartani, ápolni, fejleszteni és állami létünket mindenkorra biztosítani. Erre pedig most, amidőn ártatlanul letörve és megalázva sinylődik szerencsétlen országunk, inkább van szükség, mint valaha.

A nagy háboru befejezése után reánk szakadt nagy csapások egész sorozata, sajnós, megakadályozott bennünket abban, hogy e kérdéssel, amint az kívánatos lett volna, azonnal foglalkozzunk. Most azonban, hogy az újjáépítés ezirányu munkájához is már hozzáláthatunk, alig lehet fontosabb teendőnk, mint az államot fenntartó és létét biztosító oszlopnak — meglévő hőseinknek — illő és megérdemelt fénybe helyezése és új támaszoknak — új hősöknek — megteremtése, nevelése.

Az első sikeres ebbeli tevékenységet a jelen műben látom, melynek megjelenését abban a biztos tudatban köszöntöm, hogy egyrészt annak üdvös hatása el nem maradhat, másrészt pedig, hogy ezt a lépést a továbbiak egész sorozata fogja követni, hogy célunkat mindenképen és biztosan elérhessük.

Ezen az uton haladva meg kell, hogy valósuljon minden magyar embernek oly bensőségteljes óhaja és álma: Szent István birodalmának újbóli feltámasztása.

Budapest, 1921 július 3-án.

Sturman
9/26

BEVEZETŐ SOROK

A vitézségi érem története

A mennyire csak az emberiség történelmében visszapillantani tudunk, az ember szakadatlan küzdelmét látjuk a létért. A küzdelem a létet veszélyeztető ellenséges elemek és vadállatok ellen, majd az emberek harca egymás között a hatalomért, földi javakért stb. olyan idők, mint az ember magaságának, áldozatkészségnek és önfeláldozásnak nevezünk és amely tulajdonságok mindegyike mindenkor nagy megbecsülésben részesült.

Mindenkor meg volt az emberben az a törekvés is, hogy ezeket a tulajdonságokat láthatólag is kifejezésre juttassa, ily módon mintegy megkülönböztesse a harcos eme erényeivel megáldott embereket embertársaitól.

Eme törekvésből folyt, hogy az ember az ő hőstetteivel összefüggésben lévő tárgyakat megőrizte és ha lehetséges volt, azokat nyilvánosan viselte, azokkal magát felékesítette. — Így viselte a győző a műveletlen vad amerikai törzseknel diadalmi jelül az általa legyőzött ellenség fejbőrét. Minél több ilyen fejbőr, annál több dicsőség, annál nagyobb megbecsülés, tekintély.

Az általános műveltséggel lépést haladva megszűntek az ilyen barbár szokások, de megmaradt mindenkor a törekvés az arra érdemes embereket a többiektől láthatólag megkülönböztetni.

Ez az igényeket szülte a vitézségi érmeket, melyek hivatva vannak a mai idők harcos erényeiben kimagasló katonáknak mellét díszíteni és hirdetni, hogy viselője a különös megbecsülésre érdemes.

Ma már minden hadseregnek vannak ilyen rendeltetésű érmei.

Az Osztrák és Magyar monarchiában rendszeresítve volt vitézségi érmeket II. József császár 1789. évben alapította.

Az alapításra vonatkozólag csak utólag, 1809. évben kiadott szabályzat tartalmaz írásbeli rendelkezéseket. Ez a szabályzat az akkori viszonyoknak megfelelően eredetiben így hangzott:

„Már dicsőséges emlékeztető megboldogult II. József császár Ófelsége, hogy a harcosok amaz osztályának hősiességét és katonai érdemeit is megjutalmazza, amely a katonai Mária Terézia-rendet el nem nyerheti, az arany és ezüst katonai érmek meghonosításával a magát hősi és fennkölt tettekkel kitüntető legénység számára örmestertől (és strázsamestertől) lefelé, kitüntetés alapított, amely azonkívül, hogy birtokosainak jobb megélhetést biztosít, alkalmas arra, hogy egyrészt a kitüntetettnek önrésztét a köztisztület által fokozza, másrészt bajtársainál hasonló cselekedetekre való dicséretes szomjuhozást ébresszen.”

„Idő és körülmények ez intézményre vonatkozó különféle módosítást tettek szükségessé. Ennek folytán most legkegyelmesebben uralkodó Ófelsége — ki a katonai érdemeknek minden fokon különös figyelmet szentel — elrendelte, hogy a különböző rendeletekben szétszórtan lévő magyarázatok és függelék össze gyűjtessenek, az eredeti szabályzattal összefüggésbe hozassanak és neki a vitézségi éremre vonatkozó teljes szabályzatnak tervezete előterjesztessék, mire Ófelsége az alábbi, az érem birtokosait megillető kedvezményeket tágitó szabályzat hódolatteljes megállapítását és annak a hadsereg tudomására juttatását legkegyelmesebben elrendelte.”

„A katonai vitézségi érmet megszerezheti minden, a cs. kir. hadseregben, bármely a cs. kir. hadsereget alkotó csapattestnél szolgáló legénységi állományba tartozó egyén örmestertől (és strázsamestertől) lefelé, akár belföldi, akár külföldi az illető, hasonlóképen a csupán a háboru tartamára szervezett törzs- és szabadcsapatok, vagy könnyűütegek és katonai szekerészcsapatok legénysége, nemkülönben a honvédsereg és ama csapatoknak legénysége, amelyek rendkívüli esetekben a haza védelmére szabályszerűen szervezett gyalogos- vagy lovasszázadokban gyűlnek össze.”

„Ígényt tarthatnak e kitüntetésre és az azzal járó előnyökre, — feltéve, hogy valamely annak megszerzésére alkalmas hőstettet vittek véghez — a közönséges és saját költséges hadapródok, trombitások, első pianisták, ezreddobosok, zenészek és ácsok is.”

BEVEZETŐ SZÖVEG

„A vitézségi éremre csakis oly szavahihető tanúk által bizonyított rettenthetetlenséget és bátorságot tanúsító személyes és egyéni cselekmény ad igényt, amely által az illető az ellenséggel szemben a szolgálat előmozdításához, valamely vállalkozás sikeréhez, valamely veszélyben forgó tiszttel vagy bajtárs megmentéséhez, valamely tábori vagy győzelmi jelvény vagy kincstári tulajdon megmentéséhez vagy visszaszerzéséhez járult hozzá.”

„Oly cselekmények, amelyek csak megfontolatlan vakmerőség, vagy nemtelen rablási vagy szerencsés következményének tekintendők, nem szolgálhatnak a kitüntetés alapjául.”

„Nem részesíthetők e kitüntetésben egész gyalogos vagy lovasszázadok, vagy másféle csapatrészek, amelyek feljebbvalójuk vezetése alatt hősi magatartást tanúsítanak, akár kivezényelt, akár önkéntes csapatok az illetők, miután a kitüntetésben részesítés feltételét egyéni, személyes cselekmények alkotják.”

„A vitézségi érem adományozásának joga egyedül a főparancsnokot illeti meg, az azonban ezt a jogot a neki alárendelt hadtestek felett vezénylő tábornokokra időlegesen átruházhatja.”

„Valamely döntő jelentőségű hőstett, amelynek végrehajtásához különös rettenthetetlenség, lélekjelenlét és erőfeszítés szükséges, tekintet nélkül az illető rendfokozatára, arany éremmel, más kevésbé kiváló tett, amely azonban megfelel a 2. §-ban megjelölt követelményeknek, az ezüst vitézségi éremmel jutalmazandó.”

„Egynél több vitézségi érem ugyanaz a személy nem kaphat.”

„Ha valaki ezüst vitézségi éremnek már birtokában van, annak érme, ha hősiességének és bátorságának újabb tanujelét adja, arany éremmel felcserélhető. Ha azonban már valakinek arany érme van s újabb hőstettel visz véghez, érdemeihez mérten más megfelelő módon jutalmazandó.”

Ezeket a szó szerinti idézett rendelkezéseken kívül a szabályzat utasítást tartalmaz arra nézve, hogy a kitüntetés megfelelő ünnepélyes formák között nyújtassék át az illetőnek. Szabályozza továbbá a kitüntetés viselésének módját, az éremmel járó pótdíjakat, megállapítja azoknak kifizetését és elszámolását, továbbá azt is előírja, hogy mi történjék akkor, ha az illető szabadságot tart, kórházba kerül, rokkant lesz, hadifogságba jut, hadbíróskodásig elítéltetik, érmét eladja, vagy eljuttassa, megszökik, vagy mint szökevény visszatér, vagy végre, ha az éremtulajdonos elhal.

Ennek a szabályzatnak kiegészítésül 1916. évi október hó 2-án az akkori Hofkriegsrath oly értelmű rendelkezést adott ki, hogy a vitézségi éremmel kitüntetett, szolgálatuk letelte után a szolgálatba ismét visszavett katonáknak, az altiszti rendfokozatuk után rétegekben élvezett vitézségi érempótdíj ismét folyósíttassék.

1848. évi augusztus hó 21-ével az ezüst vitézségi éremnek egy második osztálya alapított. Ezen alapításra vonatkozó rendelkezés szó szerinti a következő volt:

„Öfelsége a császár, a I. hó 19-iki legfelsőbb kabinetleirata szerint, a minisztérium előterjesztésére elhatározta, hogy katonai személyek részére őrmestertől (és strázsamestertől) lefelé, oly bátor és hősi cselekedeteiknek megjutalmazására, amelyekért a zsoldfizetéssel kapcsolatos vitézségi éremek nem adományozhatók, az eddig szokásos pénzjutalmak helyett másodosztályu ezüst vitézségi érem alapíttassék.”

„Ez az érem a legfelsőbb elhatározásnak megfelelően ugyanazon a szalagon és ugyanoly alakban, csak kisebb mérettel, mint az immár elsőosztályu ezüst vitézségi érem, azonban anélkül, hogy zsoldpótlék volna azzal összekapcsolva, nemcsak háboruban, hanem rendkívüli körülmények között békében is adományoztatni fog ama katonáknak, akik kiváló bátorságukról és elhatározottságukról bizonyosságot szolgáltatva, kitüntették magukat.”

De a 60 év előtt kiadott szabályok az akkori viszonyoknak már amúgy sem feleltek meg teljesen, úgy, hogy 1849 június hó 6-án a szabályzat egyes rendelkezéseit ismét következőleg módosították:

„Öfelsége a cs. kir. Felség 1849 június 5-én a következő legfelsőbb kabinetleiratot kegyeskedett intézni:”

„Az eddigi szabályzat szerint az ezüst vitézségi érem tulajdonosai elveszítik ezt, ha újabb fegyvertényük által az aranyéremet nyerik el.”

„Csapatainknak a legutóbbi hadjáratokban újból bevált — hősi vezetőikhez teljesen méltó — vitézsége arra készítet, hogy e rendelkezést megváltoztassam és következőket rendeltem: —

— Hadseregem minden derék katonája főtüzemestertől, őrmestertől (és strázsamestertől) lefelé ismételt vitéz fegyvertények véghezvitele esetén arany, első- és másodosztályu ezüst vitézségi éremmel kitüntethető anélkül, hogy a magasabb fokozat elnyerése esetén az alacsonyabb fokozatot letenni volna kénytelen, úgy, hogy az ily hős mellett mindhárom kitüntetés együttesen diszítheti. Ugyanoly fokozatu két érem egyszerre nem viselhető és így ily két kitüntetés adományozása nem is hozható javaslatba.”

„Az arany és elsőosztályu ezüst vitézségi érem mindegyike külön jogot ad az azzal egybekötött

rendszeresített egész vagy fél zsoldpótlékre, úgy, hogy oly személyek, akik a személyes bátorság és vitézség ismételt tanúsítása által mindkét éremet kiérdemelték, azok mindegyike utáni pótdíjat élvezik.”

Az 1914—18. évi világháború természetesen a vitézségi éremre vonatkozó elavult szabályzat többszöri megváltoztatását is szükségessé tette.

Már 1914. évi szeptember hó 15-ével rendeztetett az érempótdíj kérdése olyképen, hogy az arany vitézségi érem után havi 30 K, az 1. oszt. ezüst vitézségi érem után havi 15 K, a 2. oszt. vitézségi érem után havi 7 K 50 f, minden hó 1-én előre fizetendő pótdíj rendszeresített.

1915. évi február hó 14-én egy bronz vitézségi érem alapított, mellyel azonban érempótdíj nem járt; ugyanazon év november hó 25-én kelt legfelsőbb elhatározással kimondott, hogy a vitézségi érem polgári egyéneknek is adományozható.

1916. évben nemcsak a vitézségi érem adományozási joga rendeztetett a háború tartamára, hanem kimondott, hogy egy és ugyanazon kitüntetés ismételt is adományozható és ezzel összefüggésben rendeztetett az ismételt adományozás látható feltüntetés az éremszalagon, valamint az érempótdíj kérdése is ily esetekben.

Öfelsége a király 1917. évi szeptember hó 15-én a tisztek részére is rendszeresítette az arany és az elsőosztályu ezüst vitézségi éremet. A legfelsőbb kézirat erre vonatkozólag következőképen hangzik:

„Ismerve számos derék tisztem óhaját, Elrendelem, hogy az arany vitézségi érem, továbbá az ezüst vitézségi érem 1. osztályát különösen kiváló személyes vitézségért tisztek is elnyerhessék.”

„Az adományozás jogát magamnak tartom fenn.”

„Oly tettekért, amelyek már más kitüntetésekkel jutalmazottak, a vitézségi érem adományozása nem javasolható.”

„Oly teljesítményekért, amidőn egy tiszt cél nélkül csupán azért tette ki magát veszélynek, hogy a vitézségi éremet kiérdemelje, ezt nem fogom adományozni.”

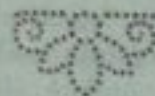
„A tisztnek adományozott vitézségi érem szalagja Nevennek arany-, illetve ezüsből vert kezdőbetűjével látandó el.”

„A vitézségi érem tisztek részére a 3. osztályu katonai érdemkereszt előtt viselendő.”

„Az érempótdíj a tiszteknek adományozott éremeknél nem illetékes.”

Budapest, 1921. év.

TALLIÁN ZSIGMOND
ny. tábornok

Legendás hőstettek varázsa hatja át a lelkünket, ha a nagy időkre emlékezünk. Ezen hőstettekből kisugárzó izzó szellem megrögzítésére és buzdító erejére sohasom volt nagyobb szüksége a történelmi hivatást teljesítő magyar nemzetnek, mint az ezeréves haza mai sorsdöntő napjaiban. A nemzeti büszke öntudat ébrentartására, valamint a hazájáért minden áldozatra kész hazafias szellem ápolására semmi sem alkalmasabb, mint a hősök dicső tetteinek emléke és a heroikus küzdelmekben tanúsított nemzetfentartó erények történelmi méltatása, szeretete és csodálata. A hősi erényekben gazdag mult az az alap, melyre egy nemzet a jövőbe vetett hitét alapíthatja. Mely nemzet hősei multját ismeri, az önmagára és faji erényeire büszke is. Ez a nemzet élni fog, mert nemzeti öntudata történelmileg igazolt életképes erények erkölcsi talajából táplálkozik.

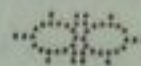
Azért elsőrendű nemzeti érdek, hogy a négyéves világháboruban a nép egyszerű fiai által a becsület mezején véghezvitt kimagaslóan hősi cselekedetek feledésbe ne menjenek, hanem összegyűjtve és írásban megőrkítve a társadalom legszélesebb rétegeiben való elterjesztés által élő történelemmé és a nemzet közkinccsévé váljanak. Ezt a célt valósítja meg „A Magyar Nemzet Aranykönyve,” mely a halhatatlan emlékü, arany vitézségi éremmel kitüntetett katonák pantheonja, a magyar hősiesség örök hirdetője és a nemzeti nagyság monumentális kifejezője. Ez a könyv azoknak a hős magyar katonáknak a neveit és vitézi tetteit örökíti meg a lelkesedni tudó utókor számára, akik kiválóan vitéz magatartásuk és személyes bátorságuk elismerésül a katonának járó legszebb és legnagyobb kitüntetésben részesültek. Mint az ezeréves hősi dicsőség értékes gyöngyszemei, apró hőstettek sorakoznak e könyvben mozaikszerűen egymás mellé, melyekben leperreg előttünk a magyar csapatok négy éven át tartó, borzalmas emlékü, emberfeletti tusája. Furcsa hangzású idegen, majd fájdalmasan ismerős falu-, folyó- és hegynevekkel találkozunk e könyvben, melyek számunkra hírt, dicsőséget, gyászt és könnyeket jelentenek. A rideg történelem és a legendás hősiesség csodás keveréke e könyv, melynek soraiból hatalmasan domborodik ki egy értékes és hivatott nemzet hősi jelleme és ereje. A milliók legjelesebbjeinek, a személyes bátorság félisteneinek s az aranyérmes katonáknak nevei sorakoznak egymás mellé e könyvben, kik halhatatlan érdemekkel szereztek meg egy jobb jövőre hivatott nemzet örökké élő háláját és az utókor soha el nem enyésző megemlékezését. Emlékük messze lényelő szimbóluma az önfeláldozó hazaszeretnek és férfias kötelességteljesítésnek, mely út és igazság egy jövő nemzedék számára.

Ragyogjanak e vitézi tettek mint vezérlő csillagok a borús magyar éjszakában s mi kövessük hittel és meggyőződéssel a megváltó pirkadat felé... Merítsünk belőlük vigaszt, ha siratjuk a multat és merítsünk belőlük erőt, ha reméljük a jövőt.

Azért azt kívánjuk, hogy a nemzet közkinccse és minden magyar család imádságos könyve legyen „A Magyar Nemzet Aranykönyve”.

Budapest, 1921. év.

TÓTH LÁSZLÓ

OROSZ HARCTÉR

OROSZ HARCTÉR

Mikor a jeges orosz mezők fölől végigárvolt árva hazánkon az északi orkán s megrázza lakunkat, magyar lelkek hazavágyó sóhaját hozza hírül. Mikor tavasz jöttével kivirul a végeláthatatlan orosz róza, magyar vértől színesebbek a mezei virágok. Szélzúgás, virág szinompája, mind a magyar hősök dicsőségét zengi.

Talán véresebb volt a nyugati nagy harctér, talán irtóztatóbb a Karszt csupasz sziklája, szivósabb a szerb ellenség, mint az orosz lomha erőfeszítései, viszont azonban az orosz óriási tömegerejének nyomató érzése, a jobban felkészült hatalmas ellenség fenyegető réme kétszeresen vette igénybe az orosz harctéren küzdő hősök lelkierejét. A tudat, hogy egy leterített ellenség helyett, tíz, száz új ellenség áll talpra, egész embereket kívánt! Az orosz tél fagya pedig legalább annyi testi szenvedést váltott ki, mint Verdun izzó poklának tüze. Nincs különbség hős és hős között, bármelyik pontján harcolt is az irtóztató háborus szinpadnak.

Az orosz háboru Dávid és Góliáth harca volt a modern világ irtóztatos arányaiban. A háboru kitörésekor a kis Osztrák-Magyar monarchiának kellett magára vállalnia az orosz óriás minden dühét, hogy a német szövetséges szabad kezet kapjon a nyugati arcvonalon. Bele kellett harapnunk az óriási orosz testbe, vakmerően, félelmet nem ismerve támadni, támadni és mindig csak támadni, hogy minél több orosz erőt vonjunk magunkra, kössünk le.

Ennek a feladatnak fényesen megfeleltünk. Míg hadseregünk kisebb része 1914 augusztusában Kelet-Galiciában állta az orosz lössereg óriási nyomását, tovább nyugatra, a Dankl, Auffenberg hadseregek s egyéb összegyülekezett erők lendületes támadással törtek előre Lublin felé. Krasznik mellett már 1914 augusztusának végén futva menekült előlünk 200.000-nyi orosz sereg.

Közben azonban gombamódra nőtt Lemberg körül az orosz haderő s ott küzdő hadseregeinket, ha nem akartuk elvérezetni, vissza kellett vonni, hogy kedvező pillanatban újra visszafordulhassanak. Ezzel a visszavonulással, melyet a többnapos leMBERGI csata hősiességű küzdelmei néven ismerünk, fel kellett adni a kraszniki csata elért sikereit is s visszavonulni a San, majd a Dunajec mögé és a Kárpátok gerincére. A célt azonban elértük. Magunkra vonva az orosz erő zömét, a németeknek módot adtunk arra, hogy az első mazuri csatában fájó csapást mérjenek az oroszra.

A Dunajec mögött újra rendezkedve vártuk az orosz s egyuttal helyreállítottuk az összeköttetést a feljebb északon álló német haderőkkel. Przemysl-ben pedig a visszahagyott kis védőrség majd 200.000-nyi orosz hadsereget tartott lekötve.

Amíg az orosz óriás lassan utánunk hömpölygött, időnk maradt újból lélekzetet venni s 1914 októberben már második támadásunkba fogtunk, mely sikeresen haladt előre egészen a San folyóig s Przemysl újra a mienk lett október 10-én.

Közben az orosz, mivel látta, hogy minket nem hengerelhet le, Varsón át irtóztatos erővel váratlanul a németekre csapott, kik kénytelenek voltak emberkimélés szempontjából Thon-Kalisz vonaláig visszahúzódni. A német vonal meghajlott, mint a damaszkuszi penge, de el nem törött. A német visszavonulás közvetlen következménye volt, hogy nekünk ismét vissza kellett menni a már elért San-vonaltól és pedig egészen Krakkó falai alá. Przemysl ismét ostrom alá került. Ezzel irtóztatos küzdelmek után egyelőre nyugalom állott be. Az eredmény, amit eddig elértünk, az volt, hogy az orosz támadó erő Keletoroszországban, Varsónál és Lembergén át előretörve megállt s elvesztette első félelmetes erejét.

A korán beállott tél — az oroszok mindenkori hű szövetségese — további heves harcokat hozott. Végigtapogatták az egész óriási frontot, de áttörni sehol sem tudták. Nálunk két helyen próbálkoztak. Először december elején Krakkó és a Kárpátok között, de itt 1914 december 11-én Limanovánál a Nádasdy huszárok hősiessége megmentette a helyzetet. Később a Kárpátokon át próbáltak betörni Uzsokon át és Máramarosziget felé, de rövid sikereik után megállani voltak kénytelenek. Szivós ellenállásunknak az volt az eredménye, hogy felmorzsoltuk az orosz tartalékokat, úgy hogy a német Hindenburg a világ-hírű tannenbergi és mazuri-i téli csatákban döntő vereséget mérhetett a büszke orosz hadseregére.

A súlyos téli küzdelmek alatt arra is maradt időnk, hogy újabb offenzívára készüljünk. Sajnos, nem tudtunk elég korán elkészülni ahhoz, hogy Przemysl hős védőit, szinte az utolsó szálig magyar véreinket megmenthettük volna. Akiket le nem bírt semmiféle fegyver, akik fittyet hánytak a hengegő orosz tulerőnek, azokat a hősokeket legyőzte az éhség. Miután az utolsó falat kenyér elfogyott, felrobbantották az összes erődöket s egy utolsó hősiesség kirohanás után 1915 évi március hó 22-én Przemysl orosz kézre került.

OROSZ HARCTER

Mikor a jeges orosz mezők fölől végigsüvölt árva hazánkon az északi orkán s megrázza ablakunkat, magyar lelkek hazavágyó sóhaját hozza hírül. Mikor tavasz jöttével kivirul a végeláthatatlan orosz róna, magyar vértől színesebbek a mezei virágok. Szélzúgás, virág színpompája, mind a magyar hősök dicsőségét zengi.

Talán véresebb volt a nyugati nagy harctér, talán irtózatóbb a Karszt csupaszi sziklája, szívósabb a szerb ellenség, mint az orosz lomha erőleszítései, viszont azonban az orosz óriási tömegerejének nyomorító érzése, a jobban felkészült hatalmas ellenség fenyegető réme kétszeresen vette igénybe az orosz harctéren küzdő hősök lelkierejét. A tudat, hogy egy leterített ellenség helyett, tíz, száz új ellenség áll talpra, egész embereket kívánt! Az orosz tél fagyja pedig legalább annyi testi szenvedést váltott ki, mint Verdun izzó poklának tüze. Nincs különbség hős és hős között, bármelyik pontján harcolt is az irtózató háborus színpadnak.

Az orosz háboru Dávid és Góliáth harca volt a modern világ irtózatos arányaiban. A háboru kitörésekor a kis Osztrák-Magyar monarchiának kellett magára vállalnia az orosz óriás minden dühét, hogy a német szövetséges szabad kezet kapjon a nyugati arcvonalon. Bele kellett harapnunk az óriási orosz testbe, vakmerően, félelmet nem ismerve támadni, támadni és mindig csak támadni, hogy minél több orosz erőt vonjunk magunkra, kössünk le.

Ennek a feladatnak fényesen megfeleltünk. Még hadseregünk kisebb része 1914 augusztusában Kelet-Galiciában állta az orosz lössereg óriási nyomását, tovább nyugatra, a Dankl, Auffenberg hadseregek s egyéb összegyülekezett erők lendületes támadással törtek előre Lublin felé. Krasznik mellett már 1914 augusztusának végén futva menekült előlünk 200.000-nyi orosz sereg.

Közben azonban gombamódra nőtt Lemberg körül az orosz haderő s ott küzdő hadseregeinket, ha nem akartuk elvéreztetni, vissza kellett vonni, hogy kedvező pillanatban újra visszafordulhassanak. Ezzel a visszavonulással, melyet a többnapos lemergi csata hősiességi küzdelmei néven ismerünk, fel kellett adni a kraszniki csata elért sikereit is s visszavonulni a San, majd a Dunajec mögé és a Kárpátok gerincére. A célt azonban elértük. Magunkra vonva az orosz erő zömét, a németeknek módot adtunk arra, hogy az első mazuri csatában fájó csapást mérjenek az oroszra.

A Dunajec mögött újra rendezkedve vártuk az orosz s egyúttal helyreállítottuk az összeköttetést a feljebb északon álló német haderőkkel. Przemysl-ben pedig a visszahagyott kis védőrség majd 200.000-nyi orosz hadsereget tartott lekötve.

Amíg az orosz óriás lassan utánunk hömpölygött, időnk maradt újból lélekzetet venni s 1914 októberben már második támadásunkba fogtunk, mely sikeresen haladt előre egészen a San folyóig s Przemysl újra a mienk lett október 10-én.

Közben az orosz, mivel látta, hogy minket nem hengerelhet le, Varsón át irtózatos erővel váratlanul a németekre csapott, kik kénytelenek voltak emberkimélés szempontjából Thon-Kalisz vonaláig visszahuzódni. A német vonal meghajlott, mint a damaszkuszi penge, de el nem törött. A német visszavonulás közvetlen következménye volt, hogy nekünk ismét vissza kellett menni a már elért San-vonaltól és pedig egészen Krakó falai alá. Przemysl ismét ostrom alá került. Ezzel irtózatos küzdelmek után egyelőre nyugalom állott be. Az eredmény, amit eddig elértünk, az volt, hogy az orosz támadó erő Keletoroszországban, Varsónál és Lembergen át előretörve megállt s elvesztette első félelmetes erejét.

A korán beállott tél — az oroszok mindenkor hű szövetségese — további heves harcokat hozott. Végigtapogatták az egész óriási frontot, de áttörni sehol sem tudták. Nálunk két helyen próbálkoztak. Először december elején Krakó és a Kárpátok között, de itt 1914 december 11-én Limanovánál a Nádasdy huszárok hősiessége megmentette a helyzetet. Később a Kárpátokon át próbálták betörni Uzsokon át és Máramarossziget felé, de rövid sikereik után megállni voltak kénytelenek. Szívós ellenállásunknak az volt az eredménye, hogy felmorzsoltuk az orosz tartalékokat, úgy hogy a német Hindenburg a világ-hírű tannenbergi és mazuri-i téli csatákban döntő vereséget mérhetett a büszke orosz hadseregre.

A súlyos téli küzdelmek alatt arra is maradt időnk, hogy újabb offenzívára készüljünk. Sajnos, nem tudtunk elég korán elkészülni ahhoz, hogy Przemysl hős védőit, szinte az utolsó szálig magyar véreinket megmenthettük volna. Akiket le nem birt semmiféle fegyver, akik fittyet hánytak a hencegő orosz tulerőnek, azokat a hősokeket legyőzte az éhség. Miután az utolsó falat kenyér elfogyott, felrobbantották az összes erődöket s egy utolsó hősiességi kirohanás után 1915 évi március hó 22-én Przemysl orosz kézre került.

A bosszu azonban nem sokáig várta magát. Miután az oroszok megerősödve a Przemysl várát ostromló százezernyi sereggel, hasztalan döngették a Kárpátok kapuját, főleg Uzszokot, melyet Szurmay hősei védtek s a házbavaló támadásokban elvérezték, mi teljesen felkészültünk a támadásra. 1915 május hó 2-án a felejthetetlen Gorlice melletti csatában áttörtük az orosz frontot és ellenállhatatlan erővel üztük az oroszokat heteken át. Junius 3-án már Przemysl ismét kezünkön volt, 23-án pedig Lembergen túl jutottunk.

Az orosz déli szárny ezzel teljesen el volt intézve. A második mozzanat minden szünet nélkül következett. Középgaliciából kiindulva egyenesen északnak fordultunk az oroszok híres megerősített várnégyszöge felé s mialatt a németek nyugatról terelték az oroszokat, mi délről üztük őket megállás nélkül, áradhatatlanul. Ivangorod, Varsó és a többi hatalmas orosz vár kártyavárként omlott össze, az egész orosz hadsereg futott, menekült, ágyuk ezreit, halottak tízezreit, foglyok százazreit bagyva kezeink között. 1915 augusztus végén elesett az utolsó orosz vár, Brest-Litovszk is és a győzelmes központi hatalmak seregei Lemberg—Brest-Litovszkon keresztül egyenes vonalban szeltek le az orosz óriás testéről annak legértékesebb területét, Orosz-Lengyelországot. De még itt sem volt megállás, megmozdult egész frontunk s szinte ellenállás nélkül üzte az oroszokat Riga—Pinszk vonaláig, bele a Polesie mocsaraiba. Az üldözés egész szeptember végéig tartott, míg nem beállt a tél.

Hogy mi lett volna ezen diadalmas hadjárat következménye, ha mindjárt a gorlicei áttörés után az olaszok hadat nem üzennek nekünk, s el nem vonják erőinket az orosz fronttól, nem tudjuk. De hogy ennek dacára az orosz óriást oly alaposan és döntően megvertük, örök dicsősége marad azoknak, akik ezekben a harcokban résztvettek. A legnagyobb tábornoktól le az utolsó derék közvitézéig egyforma érdeme ez mindenkinek!

A beállott télen 1915—16 közt részünkről egyáltalában nyugalom volt, csak az orosz próbálta megfordítani a hadiszerencsét. Végigtapogatta az egész arcvonalat, nálunk főleg a Strypa mellett erőlködött az ugynevezett újévi csatában, de áttörnie sehol sem sikerült, s az orosz hadsereg még jobban elvérezt, teljesen kimerült.

Az entente megrémült. Befolyását közbevetette Oroszországban, hol az eddigi fővezért elmozdították s helyébe a rettegett Brusszilov tábornokot tették. Minden rendelkezésre álló erővel igyekeztek az orosz hadsereget újból harcra készíteni; összefogott szinte az egész világ Oroszország feltámasztására. Mikor egyesült erővel a nagy orosz medvét ismét talpraállították, a francia és olasz frontokon óriási támadásokkal egyidejűleg 1916 június havában neküldötték Brusszilovot. Először Luck ellen indult, ott tagadhatatlan kezdő sikereket ért el. Majd Bukovinában próbálkozott Csernovitz ellen, de itt is hamar kudarcot vallott, s tartalékai a július 20-ig tartó szakadatlan, rettentő támadásokban egymás után elvérezték.

Augusztus hónapban még egyszer megpróbálkozott Stanislaw környékén, de ereje itt végleg megtört a hősies csapataink ellenállásán.

A hatalmas orosz medve véresen, bánán, tehetetlenül állott, végigkönyörögte segítségért a félvilágot, míg végül a románok, kik már előzőleg kötelezték magukat a segítségre, 1916 augusztus 27-én megindították ellenünk a háborút.

Orosz-román egybefogva próbálkoztak megmenteni amit még lehet, de már nem volt segítség. A román hamarosan csufosan összeomlott, s a segítő szorult orosz segítségre.

A cári Oroszország le volt verve. Az entente mesterkedése ellenére a harci kedv teljesen lelohadt, míg végül 1917 tavaszán nyílt forradalomban tört ki. Kerenszky, a forradalom vezére, entente zsoldon még egyszer lángrobbantotta az orosz háborút, Kelet-Galiciában 1917 derekán új offenzívát kezdett, mely azonban visszafelé sült el. Rövidesen mi mentünk új támadásba s felszabadítottuk Galiciának azt a kis részét is, mely eddig orosz kézen volt.

A kudarc teljesen felborított Oroszországban mindent, Kerenszky elbukott, helyét a bolsevik Lenin foglalta el. Az orosz haderő teljesen szétszűllött s a vörös rém megkezdte a hajdan oly hatalmas, virágzó Oroszbirodalom teljes elpusztítását. Az Oroszbirodalom részekre szakadt. A békekötés sokáig húzódott, míg nem a központi hatalmak fegyverrel voltak kénytelenek kierőszakolni a békét. A németek majdnem Szt.-Pétervárig, az osztrák-magyar haderő pedig messze Ukrajnába és azon túl a Don-vidékig hordozta végig győzelmes fegyvereit.

Véssük jól eszünkbe az orosz háború fent felsorolt mértföldköveit s merítsünk erőt a jövőre abból, hogy amely nemzet ilyen győzelmeket tudott kivívni, az a nemzet nem hal meg soha, nem halhat meg, ha megbecsüli és tiszteli a hazáért küzdött hőseit.

KÜN VILMOS
őrnagy

TÓTH LÁSZLÓ.

Onnan alól Gradiskáról jönnek a vadászok; jaj de szépen szól a trombitájuk... Ez a lelkes, szívből fakadó s szívhez szóló magyar dal csendült fel a harci mámorban uszó 11-ik tábort vadászszázalaj izzó lelki legényeinek az ajkán, amikor a mozgósításkor el-

indult nemzeti színű díszben pompázó vonatjuk békebeli állomás-helyükről, Gradiskáról s a kedves Friaul szőlősgazas mezőin keresztül irányt vett északkeletre a dicsőség és becsület mezeje felé. Virágos diadalmenetnek beillő utjuk hazájukon keresztül vezetett, hol áhitattal megcsókolták az ál-

dott szülőföldet, erőt merítettek a kalászfingató magyar róna öserejéből, lelkes bátoritást nyertek a magyar napsugár acélosító melegétől, megtöltötték lelküket a viruló mezőkön lágyan daloló kaszapengéssel, virágillattal, pacsirtadallal, aztán meleg könnyben uszó szemekkel, forró öleléssel búcsút vettek övéiktől s dalos ajkukkal, mámorban égő kipirult arcukkal, kendőlobogtatások közt folytatták virággal behintett utjukat a halál birodalma felé. Mentek kemény daccal s rendíthetetlen hittel. A lágyan simogató hazai tájak után idegen helyekre, majd idegen országba értek. Sapkájuk mellől lassan elhervadtak a virágok, ajkuk sem zengett már forró magyar dalt, halk szívükben élt csak a lelkes hang: Előre... Galícia határán át Krasnik felé tartottak a dacos magyarok, hol hamarosan krasniki hőskövé váltak. 1914 augusztus 23-ikán lépték át az orosz határt. Még aznap meghallották az első ágyuszót s még aznap átesek a tüzkereztségen, melyben újra fogantak s megkezdték dicsőséggel övezett négyéves történelmüket.

Javában folyt már a krasniki ütközet, amikor a kora délutáni órákban harcba vetették a dicső emlékü 14-ik gyaloghadosztály tartalékát alkotó 11-ik tábort vadászszázalaját. A lelkes vadászok pillanatok alatt rajvonalba fejlődtek s kitűnő tisztjeik vezetésével — akárcsak a gyakorlótéren — szabályos sorokban rohantak előre, a tűzbe. Előretörésük egy dombtetőn vezetett keresztül, melyen Willerding generális, dandárparancsnokuk állt és az orosz tüzéség körülötte csapkodó gránátjai között megragadó

példáját adta az igaz katona hősiességének. Az egyes századok dandárparancsnokuk példás viselkedésén is felbuzdulva könnyed előreszökéssel hatoltak át a tüzéségi tűzön és hamarosan süvítve sipoló, bugó golyózáporba kerültek. A 3-ik század soraiból az előretörés során egy önkéntes alvadász vált ki s jóval az arcvonal előtt haladva buzdította és vezette bajtársait a tüzéségi és gyalogsági tűzön keresztül. Egyszer csak egy, néhány fával benőtt mélyedésből hívó szavak ütötték meg fülét. Önkéntes! Önkéntes! kiáltotta valaki. Az önkéntes odarohant, honnan a hangok hallatszottak. Egy 48-ik közös gyalogezredbeli alezredes felindult hangon parancsolt rá: „A 48-asok egy részét visszaverték az oroszok. Rögtön erősítse meg vadászaival és vezesse őket támadásra!” Az önkéntes izzó lelkesedéssel ugrott ki a mélyedésből és néhány dorgáló szó után „ha magyarok vagytok, kövessetek” hangos kiáltással élére állt a gyilkos tűzben meghátrált katonáknak. Puskáját megforgatta a levegőben és a pokoli golyózáporban feltartóztatatlan erővel vezette rohamra bajtársait, akik halálmegező bátorsággal tartottak ki mellette. Csak a hősi halált haltak maradtak le, az élők követték mindaddig, míg félelmetes szuronyrohamban ki nem verték az oroszokat állásaikból. Néhány napra rá egy levelet nyújtott át zászlóaljparancsnok Tóth László önkéntesnek, melyben hadseregparancsnok, Dankl lovassági tábornok sajátkezü aláírásával ellátott meleg sorokban köszönte meg a legfelsőbb szolgálát nevében az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartását.

A krasniki dicsőségteljes harcok után csapataink gyors iramban üldözték vissza az oroszokat s néhány nap múlva már Lublin alatt jártak. Itt azonban az oroszok ellenállása érezhetően megnövekedett és heves harcokra került a sor. Augusztus 28-án a 14-ik közös gyaloghadosztály a Bystrzyca folyócska balpartján, Piotrowice községtől északra elterülő erdőség ellen támadott, hol erősen megvetette lábát az ellenség. A derék magyar ezredek lendületes erővel nyomultak be az erdőbe, hol a törzsek mögé elrejtőzött oroszok, valamint a fák tetejére felszerelt géppuskák makacs ellenállást fejtettek ki. Borzalmas küzdelem keletkezett, melyben kiki önmagáért harcolt az elől-hátul-lőlőlől támadó ellenséggel. Az erdő elnyelte csapatainkat. Két ezred viaskodott már az erdőben, midőn a 11-es vadászok benyomultak és nekik is úgy kellett küzdeniök, mintha előttük senki sem harcolt volna. A zászlóalj parancsnokát csapatának háta mögött lóhátról lötték le az oroszok. Tóth László önkéntes szakaszával néhány száz lépésnyire nyomult már be állandó harcok közben a sűrűbe, amikor nagy riadalommal özlöltek vissza egyes összezavart csapatrészek. Az önkéntesben ismét fellángolt a magyar önértel és fenyegető módon, fegyverével tartóztatta fel a visszaözlölőket. Rangra

való tekintet nélkül megállásra kényszerítette őket s mintán rendezte kötelékeiket, előrevitte kis csapatát az oroszok ellen. Feltartóztathatatlan erővel keresztülgázolt az erdőn és egy tisztáson lévő, Marianka nevű házcsoport mellett foglalt állást. Másnap hajnalig tartotta itt fel az oroszokat. Ekkor lovasküldönc parancsot hozott neki a visszavonulásra. Zászlódönc parancsot hozott neki a visszavonulásra. Zászlóaljához érve, tudta meg, hogy a dandár már az előző este visszavonult s az ő hősiességének volt köszönhető, hogy veszteség nélkül kitérhetett az oroszok nyomása elől.

Tóth László, akit ezen fegyverténye után tüntet kadettá léptettek elő, 36 hónapot töltött a fronton. Résztvett zászlóalja legtöbb ütközetében s kiváló vitézségével szerzett érdemeiért számos kitüntetésben részesült.

Érdemei elismerésül a főhadnagyi rangig minden előléptetését soronkívül érte el és az aranyéremmel kívül még öt kitüntetésben részesült. Köztük megkapta a III. osztályú Vaskoronarendet is. Haditettei szorosan egybeforrottak feledhetetlen érdemei zászlóaljának fényes teljesítményeivel és egy ragyogó sugarát elkotják annak a nimbusznak, mely dicső harcai révén a 11-es vadászzászlóalját örök időkre övezi.

GASZLER KÁROLY.

Az az izzó lelkesedés, mely katonáinkat ellenállhatatlan erővel ragadta határunkon túl, Lublin városa felé, első erőpróbját a kraszniki ütközetben állta ki. Dankl generális vezetése alatt álló első hadseregünk itt mérte össze erejét első ízben az oroszokkal s győzelmes harcai révén örökre bevésztette nevét a hadtörténelem legdicsőbb lapjaira.

A hadsereg bátor lendülete megörözte az ellenség ellentámasztását s hirt, dicsőséget hozott a magyar ezredeknek. Egő orosz falvak szái jelezték az ellenség visszavonulását s a győzelmes hadsereg sikerét. A győzelmes harcai révén örökemlékü 33-ik gyaloghadosztály keretében küzdő 26-ik közös gyalogezred Bichawától délre, Majdan-Jeziorka környékén ütközött meg az oroszokkal. A lángoló lelkű 26-osok, kiknek sapkáján még nem hervadt el a hazai virág, ellenállhatatlan erővel rohamozták az erdőségekkel változatos len-

gyel mezőkön húzódo ellenséges állásokat. Az oroszok makacs ellentállása csak tüzelte harcias vereséget. Vetekedtek a hősiességben, de személyes bátorsága és rettenthetetlen magatartása révén külsőnösen kivált közülük Gaszler Károly szakaszvezető, aki a leghevesebb tüzelés közben halálmegvezetést állította helyre zászlóaljával az összeköttetést. Az ellenség körülfogta, de kétségbeesett küzdelemmel kiszabadította magát s századának utat tört az ellenség sorai közt.

A hős szakaszvezető egész háború alatt méltóan viselkedett első magatartásához s ötven havi harc-téri szolgálati ideje alatt számos kimagasló hőstettel gazdagította ezrede jó hírnevét.

HEGYESSY IVÁN

Csapatunk lázas felsorakozása még javában tartott, amikor az 5-ik honvéd-lovashadosztály már átlépte Kelet-Galicia határát s a Zbrucz-folyón átkelve hadászati felderítés végett szétrepültek ezredei Gorodok városka irányában. Négy honvéd-huszárezred dacos legényei vágattak to-

porzókoló paripákon Podolia szelid lankáin s idegen föld szagától megittasodva, harcra lüktető huszár vérük nyugtalanságával keresték az ellent. Legelő, mint elővéd, az 1-ső honvéd huszárezred csákoknak forgója hasította az idegen levegőt, utánuk a

6-os és 7-es huszárok tömött sorai alatt dübörgött a föld, a 8-as honvédhuszárok pedig a Lysowody községtől keletre felvonult tüzéséget fedezték. Az elővéd még aznap délután összemérte erejét ellenséges lovasosztággal, melyeket az ellenséges gyalogság vonalai mögé üldözött vissza. Eme előcsatározások után a támadásra rendelt 6-os és 7-es honvédhuszárok rohamra vágattak az orosz állások ellen. Ugyanakkor Gorodok városka irányában kozák századok tüntek fel s hátbatámadással fenyegették a harcba indult ezredeket. A tüzéség védelmére felállított 8-ik honvéd-huszárezred két százada a fenyegető veszély elhárítása végett nyomban harcra bocsátkozott a kozákokkal. Az egyik század legénysége lóról szállt le tüzharcba, a másik pedig báró Kemény Elemér százados vezetésével attakot vezetett az ellenséges lovasok ellen.

A kozákok a magyar huszárok rohamra látására szintén vágta mentek át s két harci lázban égő lovascsapat száguldó lovainak patkója alatt nyögött a szelid orosz föld. Pár pillanat alatt összecsattantak a fegyverek s elkeseredett tusában kavardott egy gomollyá a két lovascsapat.

A kozákok kardjukat villogtatva, harci ordítással vetették rá magukat a huszárokra, a huszárok pedig nyeregben állva vágta a kozákokat. Minden lezuhant kozák helyébe új lépett, de a felbőszült huszárok végre is megbontották és ingadozóvá tették a kozákok sorait, melyek vad futásban kerestek menedéket. Eme — talán legelső — huszáratkban küzdött rettenthetetlen bátorsággal Hegyessy Iván 8-ik honvéd-huszárezredbeli zászlós, aki a vitézi kézitusában arcán súlyos sebet kapott. Kivált tehát üldöző csapatából, hogy vértől patakzó sebet beköttesse. Ezrede hátramaradt része felé vágatott, amikor egy huszárját pillantotta meg, ki őt kozákkal viaskodott. Vértó arccal bajtársa segítségére sietett s felvette a küzdelmet a tulerőben lévő lovasokkal. Az őt kozák a vérvesztéstől kimerült zászlósrá vetette magát, kit egy irtózatosszerű csapás kivágott nyergéből. A földön fetrengve egy villanást látott még, azután elborult előtte a világ... Elfogták s csak 1915 december havában tért vissza hazájába félszemmel, mint csererokkant.

E lelkes magyar huszárszászlós volt egyike azoknak, kik legelsőnek érdemelték ki a személyes hősiességért járó legszebb kitüntetést: az arany vitézségi érmet.

VOLOSCSUK PÉTER

A nép egyszerű fia, kinek izmaiban a magyar föld őseréje duzzadt s kinek lelkét az élet és halál magyar napsugár tette acélossá az élet és halál viharáiban. Hazájának szeretete, kötelességtudása s igaz ügyünkbe vetett rendíthetetlen hite természetes alapja volt önfeláldozó készségének, miről megbecsülésre méltó módon tett tanúbizonyságot Tomaszov orosz-lengyelországi városka körül lefolyt ütközetekben. Az oroszok szívós ellenállásán

megtört a 66-ik közös gyalogezred minden támadása. Három napon át vívtak súlyos harcokat a vitéz 66-osok egy faluállás ellen, de eredmény nélkül. Sok hiába-

való küzdelem után 1914 augusztus 24-én Voloscsuk Péter szakaszvezető önként vállalkozott arra, hogy szakaszával benyomul a faluba s kiperzseli onnan az oroszokat. Szakaszának élén meg is kezdte az előrenyomulást s megfelelő rohamtávolságról oly ellenállhatatlan erejű rohamra vitte embereit, hogy az orosz front egy kis része megingott. A Voloscsuk szakaszvezető által ütött rést az ezred rohamtámadása fényes győzelemmé szélesítette ki s az egész orosz arcvonalat Komarov városig vettette vissza.

A hős szakaszvezető a következő harcok során súlyosan megsebesült s huszonkilenc hónapi kórházi ápolás után, mint rokkant vonult vissza az élet nehézküzdélmébe.

KÓNYA ANDRÁS

Dunajov községtől északkeletre elterülő erdőszélen sokszoros tulerővel vívott elkeseredett küzdelmet a 2-ik közös gyalogezred 1914. év augusztus 26-án. Egyes századok a későfokig menő harcokban pótolhatatlan veszteségeket szenvedtek és teljesen tiszták nélkül maradtak. Kónya András törzsörömmester századánál három derék magyar hadnagytól hős halált a becsület mezején s így a hősiesség küzdő századnak eme nehéz helyzetben való vezetése óreá hárult, noha maga is két sebből vérzett. Az orosz tulerőnek nyomása percről percre érezhetőbbé vált s az ezred első zászlóalját, mely állásban végsőkig kitartott, a bekerítés veszedelme fenyegette.

Az előrenyomult oroszok egyrésze már Dunajov mellett egy majorban elhelyezett hadosztály segélyhelyét lőtte, ahol a sebesültek száza vártak elszállításra.

Kónya törzsörömmester ezredének és tehetetlen bajtársai szorongatott helyzetének látására, utolsó erejének megfeszítésével, összeszedte felbomlott sorokban visszavonuló legénységének egy részét s a völgyben, ellenállás nélkül, sűrű tömegekben előrenyomuló oroszokat hirtelen gyorstüzzel támadta meg, majd embereit erőteljes rohamra vitte. A hatásos tüzelés és meglepő roham széjjelszórta az orosz oszlopokat, tartalékjaikat pedig megállásra kényszerítette.

A két sebből vérző hős törzsörmeister kétségbeesett erőmegfeszítése nemcsak zászlóalját szabadította ki veszélyes helyzetéből, hanem lehetővé tette száz meg száz súlyosan sebesült bajtársának kórházba való szállítását is.

KIRNER VILMOS.

A legnagyobbat tette, mit katona a becsület mezején tehet. Hőstettének leírására nincsenek megfelelő szavak: csak érezni és a meghalottságtól könnyezni lehet azon, amit eme egyszerű honvéd véghezvitt. Hivatalos kitüntetési beadványa csak ennyit mond:

„Kirner Vilmos 9-ik honvédgyalogezredbeli honvéd megmentette az ezred zászlóját.”

Rövid, de megkapó szavak, melyek egy ezred becsületének megmentéséről beszélnek és teljesen elegendők arra, hogy Kirner Vilmos a személyes bátorság legszebb kitüntetését, az arany vitézségi érmét nyerje el.

CSEHFALVAY JÓZSEF.

E lángoló lelkű katonáról, az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül, a következő meleg, mégis érces szavakkal emlékezik meg a 13-ik honvédgyalogezred kitüntetési javaslata:

„43 éves; nem ismer fáradtságot; ritka lettereje van. Hősiesen harcol. Legénységére a legnehezebb helyzetekben az elképzelhető legjobb hatással van hősiességével és hazafiasságával.

1914 szeptember 6-án, amikor Dabrowkánál huzódó állásainkat tulerővel támadták meg az oroszok, a legénység a nagy veszteségek láttára el akarta hagyni árkait. Csehfalvay József népfőrmester kiugrott fedezékéből és ilyen kiáltásokkal bátorította embereit: „Magyarok! Mi tartjuk magunkat.” Ezáltal huszonkilenc emberével négy óra hosszat tartotta az állását.

1914 december 24-én a legerősebb géplegyvertűben egyesgyedül épített átjárót a Nidán, Złotafalu előtt. Az ellenség tüzelése oly heves volt, hogy a deszkákat, amelyeket a vállán vitt, ismételtén több lövés lyukasztotta át.

1915 április 8-án előretolt századát Oroszpatak-tól északra, a Juhászlaknál lévő ellenséges rajvonallal szembe vezette rohamra. Folytonos lelkesítő szavaitól feltűzelt és csataordításban kitört embereit oly erővel támadták, hogy az oroszok soraiban pánik ütött ki és a legnagyobb része megadta magát. E tettel a nagy sikerhez lényegesen hozzájárult.

Csehfalvay József különös vitézségéért méltán rászolgált magas kitüntetésére.

TACSI SÁNDOR

Három hétig volt csak a fronton, de eme három hét elég volt ahhoz, hogy irgalmatlan harcok tüzfertegében tanúsított példátlanul vitéz magatartásával a hősök hősei közé iktassa be nevét. Az örök hatátlanság dicsőénye ragyogja be emlékét, melyet hazája védelmében a becsület mezején kicsordult hősi vére tesz feledhetetlenné. Katona volt; kötelességteljesítő és rettenthetetlen. Azok a sorozatos haditettek, melyek büszkén hirdetik lelki és erkölcsi nagyságát, egyszerűsmind élettragédiájának kifejezői is...

1914. évi augusztus 28-án Rohatynnál küzdött csapattal, a 3-ik honvéd gyalogezred, a mindent legázoló orosz tömegek támadásai ellen.

A honvédek becsülete forgott kockán, mert az ezred féltve őrzött zászlóját fenyegette veszély. Tacsí Sándor törzsörmeister élete kockáztatásával védte meg az ezred szentséges szimbólumát és mentette meg a honvédek becsületét. Ugyanitt egy éjszaka husz emberből álló járőrrel eredményes felderítést végzett és tizennégy orosz lovaszt ejtett foglyul. A hősiesen küzdő ezred az ellenség feltartóztathatatlan nyomása elől kénytelen volt kitérni és Komarno körül vette fel ismét a küzdelmet. Szeptember 8-ikán az oroszok elkecseregett támadásokat intéztek a Komarno előtt fekvő 122-es magaslat ellen, melyet Tacsí Sándor törzsörmeister védett szakaszával. A halálmegevetéssel küzdő szakasz ellenállásán megtörttek az oroszok rohamai, sőt Tacsí törzsörmeister még 320 oroszot is foglyul ejtett. Az itt lefolyt harcokban lábát veszítette s örökre elhagyta küzdelmének dicső színhelyét.

A halálmegevetéssel küzdő szakasz ellenállásán megtörttek az oroszok rohamai, sőt Tacsí törzsörmeister még 320 oroszot is foglyul ejtett. Az itt lefolyt harcokban lábát veszítette s örökre elhagyta küzdelmének dicső színhelyét.

PUSKÁS JÓZSEF

Jaworow galíciai városka előtt lezajlott két napos ütközetben a 60-ik egri közös-gyalogezred az az orosz támadó erők feltartóztatására rendelt csapatok között küzdött. A derék egrieknek egy szárny-támadással kellett feladatukat megoldaniuk. A támadást az ezred első zászlóalja vezette be és több órai heves küzdelem után a szemben álló erőket visszavonulásra kényszerítette. Az ellenségnek futva menekülő osztagai azonban új erők bevonásával

ellentámadásba mentek át, melynek ereje a zászlóaljat ezredétől elvágta s heves kézitusa után az ezred zászlóját kezébe kerítette. Puskás József törzsörmeister a zászló elvesztése fölötti fájdalomában elkecseregett lépésre szánta el magát. A zászlóalj néhány szétszórta emberét maga köré gyűjtötte s hatalmas „Hurra” kiáltással nekironított az ellenségnek. Erélyes fellépése megbontotta az oroszok sorait s az elrablott zászlóval menekülésre készítette őket. Puskás törzsörmeister pár emberével a zászlóvivők után rohant, vadul rávetette magát az oroszokra s

halálmegevetéssel kézitusaiban lücsavarta egy orosz kezéből az ezred szent ereklyéjét. A visszavett zászlóval a közeli erdőbe menekült, hol egész éjjel át bujdosott, míg reggel elérte zászlóalját s átadta parancsnokának, Leöchej századosnak a megmentett zászlót.

SAS JÓZSEF.

A dicső harcai révén feledhetetlen emlékü 19-ik győri közös-gyalogezred 1914 szeptember elején súlyos harcokat vívott az oroszokkal Bychawa környékén. Az ádáz küzdelmekben vitéz legényeinek nagyrésze elpusztult, ami csüggesztőleg hatott a megmaradtak támadó erejére. Sas József gyalogos, századkürtös, hogy lelket öntsön bajtársaiba s így új lendületet adjon ezrede csüggedt sorainak, eiszánt elhatározással a legnagyobb ellenséges golyózáporban kiugrott ledezeké ormára és lelkesítően belefújt kürtjébe.

A rohamra tüzelő kúrtharsogás élénk visszhangra talált a magyar lelkekben és csodás erő kifejtésre ragadta a 19-eseket. Kipattantak árkaikból s lelkes mámorral, halálmegevetéssel bátorsággal követték kürtös bajtársuk harcba buzdító szavát és magával ragadó hősi példáját. Feltartóztathatatlan erővel törtek be az ellenség állásaiba és megfutamtították az oroszokat.

Bychawa előtt, valamint magában a községben vívott elkecseregett harcokhoz fűződik

BÖRÖCZ FERENC

közlegény hőstette is, mely ugyancsak egyik ragyogó megnyilatkozása annak a szellemnek, mely a 19-ik közös-gyalogezrednek a háború folyamán oly sok

hírt és dicsőséget hozott. Böröcz kemény szívű és acélos lélekre valló vállalkozásaival tünt ki bajtársai közül. Egy éjszakán közvetlen az orosz állások közelébe csuszolt s élete állandó kockáztatásával egész éjjelen át figyelte az ellenséget. Hozzávetőlegesen megállapította az oroszok erejét, vonalaik erősségét és tüzéségük elhelyezését s ezen fontos tapasztalataival megkönnyítette ezrede támadásának sikerét. Néhány napra rá közvetlen Bychowa község előtt tombolt a harc. A lelkes 19-esek li-méletlen dühvel támadták az oroszokat, kik makacsul védekeztek. Böröcz a harcok fertegében belopódzott a helységbe és tüzecsővét dobott az egyik házra. Hatalmas lángnyelvek törtek a magasba. A tűz átharapódzott a többi házakra is és nemsokára egy lángtenger volt az ellenség háta mögött. A megriadt oroszok lejeszvetetlen menekültek, a vitéz 19-esek pedig üldöző tüzükkel rémes pusztítást vittek véghez a két tűz közé szorult oroszokban.

BOLDIZSÁR SÁNDOR.

A 46-os közös-gyalogezred emlékezetes küzdelmei révén azon kiváló ezredek sorába küzdött fel magát, melyek aranybetűkkel vették be nevüket a magyar hősiesség és a magyar hadtörténelem legdicsőesebb lapjaira.

Jó hírnevét a Rohatyn-Komarno körül lefolyt véres ütközetekben alapította meg, hol az orosz erők feltartóztatása közben vívott nehéz küzdelmekben nagy harci értékéről tett bizonyosságot. Soraiban küzdött Boldizsár Sándor szakaszvezető, kinek életveszedelemben tanúsított önfelelőző bajtársiassága, dacos erélye és vakmerőséggel határos hősiessége méltó kifejezője ezrede szellemének. 1914 szeptember elején az oro-

elismertté vált az egész világon: a harc térre; s ott maradt, kitért mindaddig, míg fogságba nem esett. Számos huszárcsíny füződik nevéhez. Legkülönb hősletét azonban 1914. év októberében, a 10-ik lovas-hadosztály egyik előretörésénél vitte véghez. Lovasszakaszával az előrenyomuló hadosztály jobbszárnyát védte, midőn felderítő cirkálása közben egy kozák fél századot pillantott meg, mely a terep erdős részén vesztegelt. Suhai György őrmester sarkantyuba vágta lovát s rohamra vitte szakaszát az orosz lovasok ellen. Meglepő támadásával szétverte a kozákokat, kik közül két tisztet, tizenhét lovasot foglyul ejtett és számos lovat zsákmányolt. Bravuros támadásával pedig elhárította hadosztálya szárnyának esetleges megtámadását.

BÖRÖCZ GYÖRGY

Przemysl I/L. számú erődjének csapataink által történt visszafoglalása után, az orosz ostromló sereg visszavette frontját és egy időre elvonult a vár alól. Hírszerző járőrreink azonnal a visszavonuló ellenség nyomába vetették magukat, hogy figyelemmel

kísérjék az oroszok minden mozdulátát. Egyik huszár-járőr, melynek Bőröcz György 6-ik honvéd huszárezredbeli őrmester volt a parancsnoka, azt az utasítást kapta, hogy a jaksmanicei kapun menjen ki, érje el Popovice községet és az itt haladó országon keleti irányban nyomuljon előre mindaddig,

míg ellenségbe nem ütközik; az orosz erők mozdulatait kémlelje ki s erről küldjön jelentéseket Bőröcz őrmester járőrrel Popovice községtől keletre fekvő magaslatokig jutott el, honnan táborozó orosz csapatteket figyelhetett meg. Hogy megfigyeléseit nyugodtan végezhesse, járőrért a háta mögött lévő falu egy leégett házának fala mögé rejtette, maga pedig két kiválasztott huszárijával gyalogosan ment vissza megfigyelő helyére. Munkájának elvégzése után járőre felé igyekezett vissza, midőn több oldalról heves tüzelés alá vették az oroszok. A faluból szüntén puskaropogás hallatszott, azért minden törekvése a falu elérése volt, hogy járőrrel egyesülhessen. Ez szerencsésen sikerült is neki; a faluban huszárijával egy házat szállott meg s az ablakokon keresztül védelmezte magát járőrrel együtt a földből előbújt

oroszokkal szemben. Hősiesen ellenállt a maroknyi huszárcsoport és számos halott és sebesült visszahagyásával küzde az orosz század mintegy háromszáz ekkor azonban egy orosz század mintegy háromszáz lépésre közeledett meg a falat. Bőröcz György lóra lépésre közeledett meg a falat. Bőröcz György lóra lépésre közeledett meg a falat. Bőröcz György lóra lépésre közeledett meg a falat.

VÉGH FERENC

Przemysli erődök ellen intézett első orosz támadás csufos kudarccal végződött. A sűrű tömegekben támadó ezredek véres fejjel buktak vissza s leirhatatlan veszteséget szenvedtek. Az erődök legénysége hősiesen kitért s halomra lötte az

esztelenül drótakadályainknak rohanó oroszokat. Az erődök egyik részét Végh Ferenc 10-ik népfővezető gyalogezredbeli őrmester védte 58 emberével. Az oroszoknak 1914 október 7-én bekövetkezett támadása alkalmával a népfővezető batorsággal védte állásaikat s vonaluk előtt meg-

tört az ellenség minden törekvése. Összeomlottak a támadások, mielőtt még drótakadályainkat elérhették volna. Éjjel két órától reggel hét óráig morajlott új és új tömegek félelmetes rohamdübörgése, de elbukott valamennyi anélkül, hogy az erődöt megérinthette volna. Végh őrmester legénysége két napon át ontotta a tüzet és irgalmatlanul osztotta a halált. A harcok folyamán személyes batorságban, lankadatlan kitérésben különösen előlért Végh őrmester, kinek magatartása buzdító hatással volt a hős védőkre. Midőn a csata végét ért, orosz hős halottak száza feküdtek egymásra bukva a népfővezető állásai előtt, volt köztük, ki 20-30 lösebet is kapott. . . . Az oroszok megfoghatkozva vonultak el a vár alól. Lovagias érzésű magyarjaink pedig megilletődve álltak meg a hősiesség eme emberhullaoszlópa előtt s megadták nekik a tiszteletet, mint hős halottaknak, kik elestek a becsület mezején — nagy célukért.

BESENEYI JÁNOS

A 2-ik honvéd-huszárezred orosz-lengyelországi visszavonulása közben 1914 október 9-én a Visztula partján gyalogosan rajvonalba fejlődött, hogy a tömegekben támadó orosz erők előrenyomulását feltartóztassa. Beseneyi János őrmester az 1-ső

század lovait a huszárok állásai háta mögött lévő erdőben helyezte el, hogy szükség esetén kényelmesen legyenek. Csakhamar elkezdett harcokra kerülni a sor. A huszárok rajvonala az oroszok aránytalan túlereje hősies, de veszteségteljes harcok árán lépésről-lépésre szorította vissza és a kis erdői, hol Beseneyi

őrmester a lovakkal tartózkodott, az orosz tüzéség heves tüzelés alá vette. Az ezred a fölösleges veszteségek elkerülése végett az ellenség túlereje elől való kitérésre kapott parancsot. A visszavonulás fedezése végett az első század azonban továbbra is harcban maradt az oroszokkal. Az ellenség erős nyomása alatt álló utóvéd század lovainak minden pillanatban való készentartása tehát a század sorsát alkotta. A lovak azonban a csatlogó tüzéségi és gyalogsági tüztől megbokrosodtak és szétfutottak, pedig a tűzharcban hátráló utóvéd század már majdnem elérte az erdőt. Beseneyi őrmester századának kétségbeejtő helyzetét látva, a legnagyobb erőfeszítéssel, sűrű golyózáporban a lovakat összeszedte és kellő pillanatban századának rendelkezésére bocsátotta. Így a hivatásának megfelelő huszárszázad még idejekorán lóra ült és kevés veszteséggel visszavonult.

A későbbi visszavonulás során Beseneyi őrmester még igen hasznos felderítő szolgálatokat végzett és Skála község körül egy sebesült bajtársát mentette meg az ellenség kezei közül.

Használhatósága és ezer veszélyben tanusított hősi magatartása méltón kellett megkülönböztetett megbecsülést ezredében.

GRISZA JÁNOS

Az oroszoknak feltartóztathatatlanul előregördülő galíciai offenzívája a San-folyón át váratlanul akadályba ütközött. A San, mint védelmi vonal, nagyon alkalmasnak bizonyult az ellenség feltartóztatására. Vedekező állásban levő csapataink ki is

használták a terepnyújtotta előnyöket és napokon át makacsul védtek állásaikat. Az oroszok azonban minden rendelkezésre álló eszközzel lőszirozták a San-folyón való átkelést és a cél érdekében emberáldozatot nem kímélve, erőteljes támadásokba kezdtek. Helyenként sikerült is egyes orosz erőknek a nyugati partra áthatolni, de csapataink hősiességével ellenállásukkal nyolc-tíz napig tartották a folyó partját, mely idő alatt fényes legyvertények egész sora füződik ezredeinkhez.

1914 október 19-ikén a 67-ik közös gyalogezred ment támadásra a San nyugati partjára előretolt orosz állások ellen. A támadó vonal közepén

Grisza János törzsőrmester haladt fél századával s jó példát mutató vitéz magatartásával oly erélyes lendületet adott az egész támadó csoportnak, hogy az oroszok előretolt állásai a 67-esek kezébe kerültek. Az ellenség elszánt védekezése azonban több napi harcokat eredményezett, melyek során Grisza János törzsőrmester több sikeres feladatot oldott meg. A vitéz 67-esek minden talpalattnyi földért erős küzdelmet vívtak, anélkül azonban, hogy a San nyugati partját az ellenségtől teljesen megtisztíthatták volna. A bokrokban és nádasban bujkáló ellenséges erők állandó zaklatásának volt kitéve az ezred egészen október hó 29-ig, amikor a beláthatatlan előterepen összpontosított orosz tömegek támadása a több napon át tartó farsztó és veszteségteljes harcok következtében legyengült ezredet állásaiból kiszorította. A gyilkos roham során Grisza őrmester is megsebesült s orosz fogságba került. Kísérői kezei közül azonban megszökött és sok viszontagság után visszaérkezett ezredéhez.

SZANYI JÁNOS

A kötelességteljesítés határát messze túlszárnyaló hőslette a 60-ik közös gyalogezrednek Rudnik község mellett vívott ütközetéhez füződik. Vállalkozó szelleme, rettenthetetlen batorsággal párosult erélye és szívós kitérés egy egész védelmi vonal sorsára volt döntő befolyással. 1914 október 20-ikán az oroszok általános támadást kezdték a San folyó nyugati partján huzódó állásaink ellen. A 60-ik

közös-gyalogezred két szárnya gyengének bizonyult az ellenség támadásával szemben, ami az egész ezred állásainak elvesztését vonta maga után. Az orosz betörés mélysége azonban alig terjedt ki egy kilométerre, mert a közvetlen közelben húzódó vasútvonal föltése különös alkalmat adott a szétforgácsolt erők összegyűjtésére és az ellentámadások megindítására. A derék 60-asok hamar talpra is ugrottak s lendületes előretöréssel nyomták vissza az oroszokat. Az előretörés sikerét nagyban előmozdította a Szanyi

János Örmester vezérése alatt működő gépfegyverosztály, melynek jól irányított lövései visszatántorították az oroszokat s lehetővé tették, hogy ezrede régi állásait ismét megszállhassa. Minden jel arra mutatott azonban, hogy az oroszok nem nyugosznak bele kudarcukba s újból támadásba mennek

át. Szanyi Örmester anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, hasoncsuszva előre kuszott egy, a két ellenséges front között magányosan álló házhoz s annak padlásán helyezte el észrevétlenül fegyvereit. Lőrést ütött a tetőn és a három géppuska oly hatásos tűz alá vette a fedetlen orosz állásokat, hogy a nagy vérvesztés okozásával csirájában fojtotta el az oroszok készülő támadását. Rövid tüzelés után visszavitte fegyvereit; az orosz tüzéség pedig csak egy üres házat lehetett rommá.

Szanyi Örmester nyolc napon át védte ezredét, mely rendíthetetlenül tartotta állásait.

LAIB LAJOS

A magyar határig visszaszorított és az éjjelnappal tartó visszavonulástól elcsigázott csapatok új erőre kaptak s lelkileg felüdültek akkor, amikor galíciai visszavonulásuk befejeződött s 1914 október havában — átmenetileg bár — de újra a támadás terére léphettek. A harcok nyomott hangulata bizakodó lelkesedéssé változott át. Ereikben ismét lázasan lüktetett a hősi vér s erkölcsi erejük egy csapásra megnövekedett. A 32-ik közös gyalogezred előretörési iránya Stry-Sambor városka volt. Ujjongva hajtották maguk előtt az oroszokat a 32-ek, midőn 1914 október 21-én Stry-Sambortól délkeletre fekvő 862-es, Wydilok nevű magaslaton az ellenség erős ellentámaszába ütköztek. Nedves, sűrű, ősi köd borított mindent, mely jóindulatulag takarta

csapataink mozdulatait. A köd leple alatt Laib Lajos tizedes hatolt előre szakaszával a szakadékokon át,

hogy a Wydilok nevű magaslatot megközelítse és birtokába kerítse. Tapogatózó, óvatos előretöréssel közelébe is férközött az orosz állásoknak, melyek ellen meglepő rohamra vitte embereit. A 32-esek rohama állásaik elhagyására kényszerítette az oroszokat, kik számos fegyvert és két gépfegyvert hagytak hátra. A hős tizedes 1916 július 21-ig volt még a fronton, akkor fogságba esett, honnan másfél év múlva tért vissza.

MANN IZSÁK

Hazája védelmének szolgálatában eltöltött 32 havi kötelességteljesítése közben számos jelét adta a 44-es somogyi ezred kitünő szellemének s hazaszeretetéről tanuskodó harci erényei nagyságának. Nagyjértékű ezrede számos sikerének volt a részese s a testet-lelket ölő háborús küzdelmekben tanúsított szívós kitartásával, példásan vitéz magatartásával mindenkor emelte ezrede jó hírnevét. Csapatainknak 1914 október 21-ikén bekövetkezett Stry-Sambor elleni támadásánál, az orosz erők

makacs védelme csakhamar heves ellentámadásokká változott át. Az itt lefolyt véres harcokban Mann hadapród egy magaslaton, a Turka felé vivő vasútvonalat és országutakat védte századával és sikeres ellentámaszt fejtett ki. Majd, midőn az ellenség bekerítő mozdulatot tett a hadosztály szárnya ellen, századával megtámadta az oroszokat s ellenállhatatlan erővel visszaszorította őket. Erélyes rohamtámadásával megvédte állásainkat az áttöréstől és megakadályozta vonalaink felgöngyölítését. Ezután csapattestétől elvágva, még két

napig védte a magaslatot és ezzel elismerésre méltó érdemeket szerzett, minek jutalmául arany vitézségi éremmel tüntették ki.

TAMASI ANDRÁS

A 60-ik közös-gyalogezred a San alsó folyásán Rudnik városka mellett állt harcban az oroszokkal, kik a San-folyón való átkelést hatalmas tömegeikkel kierősztolták. Az ezred 1914 október 19-én erélyes rohamokkal igyekezett az ellenséget a

San tulsó partjára visszavetni, de a folyton új erőkkel támadó oroszoknak végre is sikerült megvetnie lábát a folyó nyugati partján. A harcok során Tamasi András Örmester, — egy géppuskásosztály parancsnoka, — élete kockáztatásával a vízenyös terep egy oly szakaszán csuszott előre fegy-

vereivel, mely az ellenségtől nem volt megszállva s ezáltal az oroszok háta mögé került. Állásból alkalmi volt megfigyelni, hogy ellenséges tartalékok kelnek át a San-folyón, hogy első vonalukat megerősítsék. Tamasi Örmester, mielőtt az ellenséges tartalékok harcba fejlődhetek volna, két gépfegyverrel pusztító tűz alá vette az oroszok sorait. A megriadt tömeg a pokoli gépfegyvertűzben szörnyű veszteségeket szenvedett, megmaradt része pedig megadta magát.

A további harcok folyamán Tamasi Örmester önként jelentkezett, hogy felderíti egy ellenséges tüzerűteg állását, mely ezrede soraiban oldaltüze által nagy veszteségeket okozott s a támadást részünkre nagyon megehezítette. Éjnek idején előrekuszott a két ellenséges vonal közé és egy ottlévő, félig rommá lőtt kastély tornyába lopózkodott fel, honnan pirkadatkor világosan kivethette az üteg állását.

Tapasztalatait jelentette tüzerűtegünk megfigyelőnek, kik az ellenséges üteget a vakmerő Örmester jelentése alapján elnémították.

VIDA FERENC

1914 október 19-én arra kapott parancsot, hogy 70 emberből álló századával Stry-Sambortól délkeletre emelkedő magaslatok egyikét szállja meg és azt mindenáron tartsa. Parancsához hiven a reggeli szürkületben vette át 69-ik közös-gyalogezredbeli kemény magyarokból álló századával a 600-as jel-

zésű Zalarszki nevű magaslatot, melyet eddig Goldoni százados védett. A belváltással járó mozgást azonban az ellenség észrevette s az új csapat tájékozatlanságát kihasználva, gyors támadásba ment át a 69-esek állásai ellen. A terepviszonyokkal teljesen ismeretlen új védők ereiben a felbukkanó ellenséges tulerő láttára kissé meglúllt a vér. Soraikban már-már ingadozás jelei mutatkoztak, midőn Vida Ferenc zászlós erélyes fellépésére volt szükség, hogy állásaikban megmaradjanak. Parancsnokuk erélye, bizalmat gerjesztő hűségére lelket öntött beléjük s

oly foku hősiességére ösztökélte őket, mely a dicső emlékü 69-ik közös gyalogezred legragyogóbb napjai közé avatta 1914 október 19-ikét. Egész napon át lőtte a tüzerűteg állásaikat; egész napon át gomolygott állásaik előtt a csataordítástól eltorzult arcú támadók vérszomjas tömege, de a vitéz 69-esek egész nap rendületlenül állták a sarat. Tizenkét órát töltöttek el szakadatlan harcokban tüszeres tulerő ellen, mely végre is megtörtött és vérbefulladt. Az oroszoknak nem sikerült két dandárunk közé éket verni s ezzel Vida zászlós megfélemlt küldetésének.

Tizenöt derék magyar életébe került az idegen magaslat védelmére, mire még az sem hoz vigaszt, hogy százötven orosz hősi halott maradt állásaik előtt.

BAUMANN DEZSŐ

A rany vitézségi érmét az ellenségtől megszállt területen teljesített kitünő szolgálatának elismerésül kapta. 1914. év október 28-ikán kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben sebesülten orosz fogságba került. Felépülése után a kórházból megszökött és a megszállott Lembergben, mint kórházi hivatalnok, majd később mint orosz szerepelt. Ezen működése közben életének állandó kockázatával 22 tisztet és körülbelül 500 főnyi legénységet sikerült neki orosz fogságból kiszabadítania és még 1915. június 22-én hazajuttatnia. Lemberg visszafoglalása alkalmával a legelső lovasjáromnál jelentkezett, hozzájuk csatlakozva, a járort Lembergbe vezette és az oroszok visszavonulási útjáról, valamint állásáról a beszerzett adatok alapján tájékoztatta.

A vakmerő zászlóst utólag, fogságából történt kiszabadulása után terjesztették fel jól megérdemelt kitüntetésére.

SZÁSZIK JÁNOS

Küzdelmet, fáradságot nem ismerve, éjjeli napallá téve tizenöt napon át lovagolt hírszerző járőrrel ellenséges területen, hogy összeköttetést teremtsen az oroszoktól körülzárt Przemysl várával. 1914 őszén a przemysli várórség halálmegevevő ki-rohanásokat intézett délnyugatra, hogy kezet fog-hasson a délkeleti irányból előrenyomuló csapataink-kal, melyek hősiességük árán az egészen Homon-náig betolakodott ellenséget szoritották vissza észak-keleti irányban. Az északmagyarországi üldöző har-cokban előljárt a

7-ik közös huszár-
ezred 6-ik százada,
mely Mezőlaborc s
onnan Liskó irányá-
ban tört előre, hogy
a visszavonuló oro-
szok elhelyezkedé-
sét kikémlelje s ar-
ról jelentést küld-
jön hadosztályának.
1914. évi november
2-ikán, eme század-
nál szolgáló Szászik
János őrmesternek
Berzeviczy Béla

keresztül, míg elérte az orosz rajvonalat, melyen
halálmegevevő bátorsággal keresztülvágta magát s
bevonult csapatfőnökhöz, hol értékes tapasztalatait
jelentette ezredparancsnokának.

Ezen, szinte páratlanul álló harctéri teljesítmény
mértán érdemelte ki a legteljesebb elismerést.

NAGY LÁSZLÓ

Mint a 39-ik közös-
gyalogezred IV-ik menet-
zászlóaljának egyik szakaszcsoportparancsnoka ment
ki a harctérre 1914 október végén. Alig hagyta el
vasuti kocsiját a zászlóalj, híre jött, hogy Stry-

Sambornál áttörték
az oroszok az ezred
arcvonalat, mire a
zászlóalj azonnal
harcba vetették az
előrenyomuló ellen-
ség feltartóztatásá-
ra. Az ellenséges
erők, valamint az
erdős terep felde-
ritésére Nagy Lász-
ló őrmestert küld-
ték előre, aki né-
hány orosz járőr
szétugratása után
hamarosan az ellen-
ség főerejébe ütközött. Ekkor bevárta harcra való fe-
lőrdött zászlóaljának megérkezését és mint századának
oldaldéje bocsátkozott harcba. Lelkes buzgósággal,
rettenthetetlen bátorsággal nyomult előre és heves
tüzelésével szétzavart egy orosz úteget, mely támadó
zászlóaljának oldalában akart állást foglalni. Az
ellenséges tüzéséggel vívott harca közben két orosz
század támadta meg, mire Nagy őrmester szakaszá-
nak egy raját a támadó századokkal szemben álli-
totta fel, három raját pedig ügyes vezetéssel az
oroszok hátába vezette és egy erélyes rajtaütéssel
szétzórta őket. Az elkeseredett kézitusa közben
fején súlyos puskaagycsapást kapott, de ennek elle-
nére sem hagyta abba a küzdelmet, hanem addig
nyomult előre, míg századával az összeköttetést
helyre nem állította s így a zászlóalj felől az oldalba-
támadás veszélyét teljesen el nem hártotta.

FEKETE FERENC

A 6-ik hegyi tüzérezred Lublin alul történt vissza-
vonulásunk után 1914 november elején Jaros-
launál átkelt a San-folyón és a várostól északra
fekvő Lazy falucska környékén ment tűzállásba, hogy
csapatunk San-menti védelmét erősítse. A fáradsá-
gátalan tüzekek éjnek idején helyezkedtek el álla-
saikban azon reményben, hogy az előttük fekvő

gyalogági rajvonalt kellő biztosítékot nyújt számukra.
Az összeköttetés megteremtése végett előre küldött
telefonjárőrök azonban lélekcsakadva jelentették, hogy
előttük csak kisebb cseh járőrök cirkálnak, az orosz
rajvonalt pedig az útegtől 300—400 lépésnyire feks-
zik. Vírradni kezdett. Állásváltóztatásra sem mód,

sem idő nem volt
már, mert hátuk mö-
gött mocsár terült
el, előttük pedig az
oroszok kezdtek
már előre szállin-
gózni. Erre az úteg
három ágyuja kar-
tácstűz alá fogta a
terepet. Alig tettek
azonban pár lövést
a szorult helyzetbe
került ágyuk, mikor
ellenséges géppus-
katűz söpörte végig
állásaikat, az orosz
gyalogság pedig sűrű rajokban közeledett feléjük. A le-
gényesség kéziléggyvert ragadva küzdött ágyui mellett,
de az orosz erők gyorsan közeledtek. Az úteg parancs-
nokának mentő gondolata támadt. Az ágyukhoz ren-
delte legényességét s pillanatok alatt behuzatta ágyuit
a hátuk mögött lévő másfél méter mély mocsárba,
a legényességnek pedig kiadta a parancsot a mene-
külésre. Ő maga Fekete Ferenc szakaszvezetővel
utolsónak gázolt át a mocsáron sűrű ellenséges
golyótüzből. A mocsár tulsó oldalán tartózkodó
20-as honvédek tűz alá vették az előrenyomuló
oroszokat s megakadályozták az ágyuknak a vízből
való kivételét. Az ágyuk a két ellenséges front között
maradtak. Fekete Ferenc szakaszvezető, ki szívvel-
lélekkel összerorított útegeivel, nem nyugodott bele
ágyui elvesztésébe. Két hűsleges emberével, Vidó és
Erős nevű tüzekekkel éjnek idején rajvonaltunk elé
csuszolt, átgázolt a mocsáron s a dermesztő hideg
vízben alkatrészeire szedte ágyuit s úgy mentette
meg őket — részletekben. Három éjjelen át dol-
gozott állandó életveszedelemben. A negyedik éjje-
len a megmentett ágyuk már lötték az orosz álla-
sokat.

SZELES FERENC

Szabadságától, legyereitől megfosztva, szomorú
fogságban sem tagadta meg 46-os ezredbeli
mivoltát, mit élete kockáztatásával járó vakmerő
cselekedetével bizonyította be. 1914 november havá-
ban Fenyvesvölgy és Papháza közötti utóvéd-har-
cokban az oroszok körülzárták és szakaszával együtt
elfogták. Takcsányba kísérték, hol erős őrizet mellett
egy istállóban szállásolták el, mintegy 300 más hadi-
fogollyal együtt. Szeles Ferenc bunak eresztett fejfel-

elhatározta, hogy megszökik. Kísérletét azonban nem
magyarajku fogolytársai elárulták s így ezeketán
még szigorubb őrizet alá helyezték. Közben észre-
vette, hogy az oroszok visszavonulóban vannak s
az őrség létszáma is lepadt. Összebeszélte tehát
magyar fogolytár-
saival, hogy őreiket
lelegyverzik s kisza-
badítják magukat.

Útőrszámokkal
fellegyverkezve, egy
előre megállapított
időpontban nagy
kiabálással az orosz
őrökre vetették ma-
gukat, lelegyverez-
ték s az idegenajku
foglyokkal együtt
fogságba vetették
őket. Egyrésztük s
foglyok őrzésére
maradt vissza, nagyobbik részük pedig Szeles veze-
tésével a takcsányi kastélyban őrzött tisztjeink ki-
szabadítására indult. De későn érkeztek, mert a
tisztjeiket már elszállították. Az ott talált két orosz
lovastisztet és harminchat lönyit orosz legényeséget
azonban elfogták, a visszamaradt térképeket és irat-
okat pedig magukhoz vették. Azután az időközben
Takcsányon keresztül hátráló ellenséges utóvédeket
támadták meg, kik látván reménytelen helyzetüket,
megadták magukat. A községnek az ellenségtől
történt megfiszitása után 270 lönyit fogollyal és a
zsákmányolt hadi felszereléssel csapatunk elé vonul-
tak s jelentkeztek a 20-ik honvéd-hadosztályparancs-
nokságnál, hol átadták foglyaikat és zsákmányolt
irataikat.

KÁSZTORY ANTAL

Hihetetlen szenvedésekkel és veszedelmekkel
járó legendás harctéri teljesítmény fűződik
Kásztory Antal zászlós nevéhez. A San-folyótól való
visszavonulást megelőzőleg 1914. év november elején
a Dobromilban székelő VII-ik hadtest parancsnok-
sága felhívta a 61-ik közös gyalogezredet, hogy ön-
ként jelentkezéskből 25—30 lönyit portyázó különit-
ményt állítson össze. A különítmény, melynek
Kásztory Antal lelkes fiatal zászlós volt a parancs-
noka, azt a feladatot kapta, hogy jusson át az orosz
hadtápkörletbe, rajtaütéseivel támasszon zavart és a
közlekedési utak, összekötő vonalak megrongálásá-
val akassza meg az oroszok gyors előrenyomulását.
A portyázó különítmény működési terepe Dobromyl—
Chyrow—Sambor—Mosciska főközlekedési vonalak
voltak. Három heti ellenséges területen történt por-
tyázó tevékenysége alatt, dacára az örökös vesze-

GREINER GYÖRGY

delmeknek és emberfeletti nélkülözéseknek, meg is felelt feladatának a vakmerő különítmény. Több ízben eredményes rajtaütéseket végzett, egy vasúti hidat használhatatlanná tett, több fahídat szétrombolta, a vasútvonalakon a síneket több helyen felcsodta, a távbeszélő vonalakat megszakította. Működésében nagyban gátolta Kásztory különítményét

az a körülmény, hogy az ottani rutén lakosság ellenséges érülettel volt iránta és így 20 napon át egyhuzambankénytelen volt meleg étel nélkül a szabad ég alatt tartózkodni. A különítmény 27 főnyi legénysége közül tizenhat részint harcokban megsebesülve, részint a kiállott nélkülözésektől megbetegedve

kellő kioktatás után az ellenség kezére jutott. Kásztory zászlós feladatának elvégzése után Sambor város közelében kísérelte meg, hogy megmaradt tizenegy emberével az orosz vonalon átjusson ezredéhez, de sokszoros túlerővel szemben vívott utolsó erőmegfeszítése nem járt sikerrel a fogságba jutott. A halálraosztott hős különítmény előrelátott sorsára jutott, de emberfeletti munkájával megbecsülhetetlen érdemeket szerzett.

GLANCZDORF LIPÓT

Osztott azok tragikus sorsában, akik hazájuk védelmében, kötelességük lelkiismeretes teljesítése közben a becsület mezején hősi halált haltak. Dicső emléket a hálás kegyelet emeli a feledhetlenség magasságába, mert nevét örökre kihűlt fiatal szívének kiömlött vérével írta be a halhatatlanok nevei közé.

1914 november 13-án, midőn a galíciai visszavonuló harcokban századát Mokrétól nyugatra, előreolt állásában sokszoros ellenséges túlerő támadta meg, bátor fellépése és személyes jó példaadásának befolyása következtében szakasza hősiessé kitarított, miáltal a főerőre irányuló támadást magára vont a ezáltal csapatát elvonulását biztosította. Majd november 28-án Kispolány mellett egy erdei támadásnál szakaszát lelkes rohamra vezette, miközben ellenséges golyótól találva, magyar földön hősi halált halt.

A fiatal hős hadapród emlékét szeretetteljes kegyelettel őrzi csapatát, az 1-ső honvéd-nyalozred.

Az oroszok hatalmas erőmegfeszítéseket tettek, hogy a német és osztrák határszögben álló csapataink vonalát keresztültörjék. Az itt lefolyt harcokban különös erővel vette ki részét az annyi dicsőséget és sikert aratott 14-ik gyaloghadosztály, mely Szuloszova környékén mérkőzött az oroszokkal. Csapattestünk az ellenség nyomásával szemben lendületes ellentámadásokkal védtek magukat. 1914 november 18-án a zalai 48-ik közös gyalogezred két zászlóaljja indult rohamra. Az erőteljes támadás sikertelensége nem a 48-asok vitézségén mulott. Csupán csak egy szakasznak sikerült Greiner György önkéntes-örmester vezetésével az ellenséges árkokba beférnie s egy kis részét megszállnia. Az összeköttetéseitől teljesen elvágottnak, mint kis sziget a nagy orosz tengerben, kétségbeesett küzdelmeket vívott sikere megtartásáért. Mindjárt a megszállás után erős ellentámadások célpontjává vált. Két orosz rohamot vissza is vert, de a harmadik rohamban oly sűrű tömegek nyomultak háromoldalról feléje, hogy az elfogatás veszélye fenyegette. Greiner örmester, hogy szorult helyzetéből kiszabaduljon, vakmerő ellentámadásra vitte szakaszát, hogy ezután vágja keresztül magát az ellenség gyűrűjén. Ez részben sikerült is neki, Szakasza fele megmenekült, de másik fele részben holtan, részben sebesülten a harcok színhelyén maradt. A hős parancsnok testét is átjárták az orosz szuronyok s több órán át eszméletlenül feküdt a két front között, míg a sok vérvesztéstől elgyengülten vissza nem vándorolt övéihez.

SZABÓ LAJOS

A 14-ik gyaloghadosztályhoz csatlakozva Szuloszova közelében küzdött a 33-ik gyaloghadosztály is. A hadosztály keretébe tartozó 19-ik közös gyalogezredet, miután a kolera- és tifuszjárványból kilábalott, 1914 október 18-án Szuloszovától északkeletre fekvő magaslatokon vetették harcba. Az öt napon át elemi erővel dühöngő ütközet az ezred sorait érzékenyen megritkította, tartalékjait pedig teljesen felemésztette. Az ezred már csak

roncsaival, 8 tisztjével és körülbelül 500 emberével tartotta a frontot, midőn november 24-ikén új orosz erők heves és meglepésszerű támadása hőmpölygött feléjük. A sokszoros túlerő hátrálásra kényszerítette a vitézül harcoló 19-eseket. Kurdi főhadnagy, hogy az oroszok előrenyomulását megakassza, két századának töredékével ellenőrkésre szánta el magát.

Alig hangzott el azonban ajkán a vezényszó, sulyosan sebesülve rogyott össze. Több tiszt nem lévén — elesetek, vagy megsebesültek — Szabó Lajos örmester állt a két század élére s vitte rohamra a sulyos harcokban elcsigázott embereit. Lélekjelenléte, buzdítóan bátorító

viselkedése oly nagy lendületre ragadta századát, hogy dühös kéztusában nemcsak zászlóaljja vonalát szerezte vissza, hanem saját állásain túl is visszavetette az ellenséget. — Szabó örmester két századával úgy halottakban és sebesültekben, mint foglyokban sulyos csapást mért az oroszokra, kik ettől az időtől fogva beszüntették támadásaikat ezen a frontszakaszon.

Ebben az ütközetben harcolt a legbátrabbak élén GUBICS GYÖRGY káplár is, kinek rettenthetetlen magartartása ellenállhatatlan rohamra ragadta magával körülötte lévő bajtársait s így részesévé vált annak a nagy sikernek, melyet hős parancsnoka vezetésével vittak ki a feledhetlen 19-esek.

VARGA ISTVÁN

A 18-as honvédeknek Golaczow községtől délre húzódó állásai három héten át állandó élénk ellenséges tüzelésnek voltak kitéve. Különösen sokat szenvedett az ezredfrontnak egyik szakasza, melyen egy házban elhelyezett gépfegyver tüze minden

mozgást lehetetlenné tett s melyet sem tüzéségünk, sem gyalogságunk nem tudott ártalmatlanná tenni. Az oroszok fölényes erejük tudatában még „Gyertek magyarok, megadjuk magunkat” gyanús megjegyzések átkiabálásával is incselkedtek mieinkkel, ami még jobban felkavart honvédeink véréit. Több járőr kísérelte már meg, hogy kiperzselje odújából

a veszélyes gépfegyvert, de eredmény nélkül. Pedig a kitűzött díj elég kecsegtető volt: — arany vitézségi érem. Végre 1914 november 20-án három éjjelen át folytatott keserves terepfelderítés után Varga István szakaszvezető vállalkozott a kecsegtető díj elnyerésére. Maga mellé vette egyik

honvédtársát, Tóth újoncot és egy sátorlapba burkolt csomó szalmával óvatosan a kijelölt házhoz csuszott, melyben egy orosz órs tanyázott lövöldöző gépfegyverével. Meggyújtotta a csomó szalmát és a ház üstjébe dugta. A gomolygó füst közül hamarosan vörös lángok csaptak föl. A gépfegyver megszünt tüzelni, nagy futás-lótás keletkezett s az egész front élénk tüzelésbe kezdett. Varga István a nagy zürzavarban még fölgyújtotta az oroszok egy raktárát a Szuha-Groha magaslaton, azután állandó erős gyalogsági tüzben fontos tapasztalatokkal szerencsésen visszatért ezredéhez.

Dr. CSIK LÁSZLÓ.

Saját csapatát vereségén érzett igaz magyar lelkének elkeseredettsége elszánt haditettre ragadta, melynek eredménye fölér egy győztes csata sikerével. Csapata, a 69-ik közös-gyalogezred, Novoradomsk előtt állott harcban az ellenséggel. Az ezred balszárnyán harcoló IV-ik zászlóalj az oroszok elkeseredett kéztusában széjjelverték s benyomultak Krepa faluba, mely már a 69-esek vonalának hátába esett. Dr. Csik László zászlós, a védelmi állás jobb szárnyán küzdő II-ik zászlóalj géppuskás parancsnoka, ezidőtájt épen a falu közelében tartózkodott, hol fegyvereit javígtatta. Itt értesült arról, hogy az oroszok betörték a faluba, elfogták az ezred-segélyhelyet és már az ezred trainjét veszélyeztetik. Erre a hírre két géppuskáját — ezredparancsnokának egyenes tilalma ellenére — az utvonallal két oldalára állította fel s az uton a koromsötétben zajongva menetelő orosz zászlóalj 6—8 lépésnyi távolságról

pusztító géplegyvertűz alá fogta, miközben harsány hangon egy nemlétező zászlóaljot vezényelt támadásra. Az oroszok a váratlan támadásra hanyatt-homlok menekültek ki a faluból s csak másnap reggel költék előre járőreiket.

Dr. Csik zászlós erőyes fellépése, rettenthetetlen bátorságával véghezvitt hőstette idét adott ezrednek, sőt hadosztálynak arra, hogy rendezett erőkkel új állásban vegyék fel a további küzdelmeket az ellenséggel.

Ezen hőstettet követő napok egyikén 1914 december 5-én sebesülten fogságba jutott, honnan 1917. év végén tért haza.

Dr. Csik zászlós fegyvertényét megelőzőleg a Krepa faluban elemi erővel dühöngő éjjeli harcokban kiváló hősiességgel küzdött a tulnyomó orosz erők ellen

VATTAY DÉNES LUKÁCS

zászlós, ki a 69-es ezredzászló megvédeése körül szerzett hervadhatatlan érdemeket. Az ellenség az éj sötétjében feltartóztathatatlan erővel özönlötte el a falut s teljesen elnyelte a faluban lévő kevészámú tartalékot. A vitéz 69-esek kétségbeesett kényszerűsége az oroszokkal s halálmegvető bátorsággal viaskodtak a sokszoros tulerő ellen. Különös elszántsággal küzdött Vattay zászlós, ki az ezredzászlót s vele egyéni becsületét is saját testével fedezte. Emberfeletti erőmegfeszítések árán sikerült is kiszabadítania magát a kavargó tömegből és Csik László kis csapatához csatlakoznia, mellyel egyesülve teljesen kiszorították az oroszokat Krepa faluból.

LIHET LÁSZLÓ

San-menti harcok után a 85-ik közös-gyalogezred 1914 november 18-ikán Krakótól északra Polánki községnél vette fel ismét a küzdelmet az oroszokkal. A harcok szokatlan dühvel és elkeseredettséggel folytak. Ember-ember ellen harcolt, fegyverrel, pisztollyal, szuronnyal, talán ökölrel is. Az ezred egyik géppuskás-osztága Lihet László törzsmester vezetése alatt, ügyesen megválasztott állásból hathatósan támogatta csapatát nehéz küzdelmeiben. Az ellenséges állásoknak vadul nekirontott 85-ös erők a véres viaskodásban szétforgácsolódtak, úgy, hogy az elfoglalt állások tartása a gyalogság részére reménytelené vált s az ezred kénytelen

volt vonalát hátrább vonni. Lihet törzsmester azonban azt az utasítást kapta, hogy az állásokat minden körülmények között tartsa s annak elfoglalását akadályozza meg. A négy halaltosztó géppuska-szörnyeteg állásában is maradt s szörnyű pusztításra várt. Az oroszok eleinte cselekekkel (megadásra feltartott karok stb.) igyekeztek a félelmetes

géplegyvereket megközelíteni, de a jól irányzott sortűzek irgalmatlanul meggyújtottak minden kísérletet. Sikertelen próbálgatásuk után állandó tűz alá vették az oroszok a fegyvereket, majd tömeges támadásokra mentek ellenük. Egyik sor a másik után rontott előre eszeveszett ordítással, de az érzéketlen géppuskák szakadatlan tűz-záporában egész sorok buktak véres fejjel a földre. Az ellenség azonban makacszkodott. Ujabb és újabb erőket dobott harcba, kik az előbbiekhöz hasonló sorsra jutottak. Körülbelül hat óra hosszat tartott az ádáz viadal. A terepet hősi halottak tetemei lepték el, a géppuskák össze-vissza voltak löve, halálosan meg voltak sebesítve, de a felére olvadt legénység továbbra is kitarított s karabéllyal, pisztollyal a kezében akadályozta meg, hogy az ellenség betörjön az állásba.

Lihet törzsmester önfeláldozó és példásan hős osztagának volt az érdeme, hogy csapataink megerősítésére idét nyertünk s ujul erővel vehettük fel a küzdelmet az oroszokkal!

SEBESTYÉN ANDRÁS

FÖRHÉCZ GÁBOR

Két egyszerű hős magyar tüzér glóriás nagysága emelkedik ki azokból az ádáz harcokból, melyeket a 32-ik honvéd-gyalogezred vivott Morszkwonál a 7-ik honvéd tábortábori ágyúezred egyik szakaszának tűzelésének védelme alatt. Sűrű tömeges rohamboták vak dühvel 1914 november 23-ikán a honvédek állásait, melyek mögött egy fáradhatatlan s halálraszánt tüzérszakasz két ágyuja ontotta szünet nélkül irgalmatlanul pusztító gránát- és srappel-tűzét. Szörnyű munkájuk megbontotta az ellenség sorait és pótolhatatlan veszteségeket okozott nekik. Teljesen nyílt állásban az ellenséges nehéz tüzérség gránátjainak égrengető robbanásai közt másfél

órán át dolgoztak lankadatlan erőmegfeszítéssel s kitűnő eredménnyel. Előkor elnémult egyik hős ágyujuk. Ellenséges gránát telitalálata lépte szét acéltését, melynek szétröpülő roncsai halálra zúzták a szakasz derék parancsnokát, Sebestyén András szakaszvezetőt, Förhécz Gábor lövegirányzót pedig megsebesítették.

Förhécz azonban sebesülten sem hagyta el helyét. Ottmaradt s tovább bosszút lihegő tűzét, mely nem szűnt meg mindaddig, míg az oroszok teljesen abba nem hagyták támadásikat. Azután a nagy vérvesztéstől aléltan vitték vissza a segélyhelyre.

A becsület mezején hősi halált halt Sebestyén Andás és asúlyosan megsebesült Förhécz Gábor piros vérükkel irták oda nevüket egy idegen hangzású falunév mellé, mely három

név egymaga is beszédes s örökké élő szimboluma marad az önfeláldozó magyar hősiességnek.

SZÉKELY VILMOS

Orosz-Lengyelországban hamar bekövetkezett a hideg tél. Csonttá fagyott a föld s az ellenséggel farkasszemet néző katonák csak keserves kinnal tudtak akkora kis vackot vájni maguknak, mely megvédi őket az ellenség gyilkos golyójától. Ezekben a napokban tombolt napról-napra megújuló erővel az a gyilkos küzdelem, melyet az Olkusztól északkeletre húzódó Golaczovy—Jangrot—Szulozova védelmi-vonalért vivott számos magyar ezred. A 18-ik honvéd-gyalogezred Golaczovy déli szélén elterülő erdőben húzódó állásainak egyrésze állandó orosz előretörés központjában állott. A derék honvédek ezen veszélyeztetett szakaszon — hogy az ellenség lökéseit idejekorán felfogják — egy előretolt állást építettek ki, melyet az ellenséges vonaltól

nyolcvan-száz lépésnyi távolság választott el. Ezen ütköző állást több éjjeli támadásban akarták az oroszok elhódítani, de a megszállók éberségén és hősies védelmén megtörtött minden igyekezetük. Sok kudarc után nappali támadásra szánták el magukat, mit 1914 november 24-én hajtottak végre. Az éjjeleket átvirrasztott honvédek részben pihentek, részben állásaik kiépítésével voltak elfoglalva s így az oroszok meglepő támadása puskaalövés nélkül sikerült. Székely Vilmos törzsmester, az előretolt állás parancsnoka, negyven emberével éppen a főállásba vezető futóárok kiépítésén fáradozott, midőn a hátra rohanó sebesültektől értesült a történetekről. Vadul végignézett a derék vasmegeyi fiukon és „Utánam!” kiáltással az állás felé rohant honvédeivel együtt. Még fegyvert sem ragadtak, úgy, ahogy voltak, ásóval-csákánnyal rávetették magukat az oroszokra s irtózatossá vérangzás közben visszavették nagy gonddal kiépített árkaikat.

Az oroszok számos halott visszahagyásával hanyatt-homlok menekültek el.

Dr. JELLINEK JÓZSEF

A lodzi csata idején a 3-ik lovashadosztály heteken át nehéz harcokat vivott, mely harcoknak célja az ellenséges erők lekötése és ezáltal annak megakadályozása volt, hogy az oroszok segédcsapatokat vigyenek a Pietrokow—Lodz közötti harcvonalra. A hadosztály keretében harcoló 1-ső közös-huszárezred a Wie-Wierock falu mellett elterülő magaslatokért küzdött s két heti harcai után 1914 november 20-ikán jutott első ízben tető alá, hogy fátalmait kipihenje. Az ezred éjnek idején érte el a közelben fekvő falut s teljesen kimerülve, csakhamar nyugovóra is tért. Az izgalmas harcok után hirtelen beállott gyanus csend azonban nyomasztólag hatott minden egyes emberre, mert mindenki érezte, hogy valami eddig nem sejtett események kirobbanása előtt állanak. Az elcsigázott legénység, az őrség kivételével, álomba merült, tisztjeik azonban ébren töltötték az éjszakát.

Dr. Jellinek József kadett, mint ezredügyeletes tiszt, átvette az ezred biztosítására és esetleges riadó esetére vonatkozó parancsokat ezredparancsnokától

Egy mívoltára büszke és dacos lovashadosztály vértelt el Límanova mellett. Szilaj magyarfajta volt a huszárok mindegyike s győzött vagy meghalt, de mindkettőt becsülettel tette. A límanovai huszárok közül való Cserényik Béla 9-ik honvéd-huszárezred-beli törzsőrmester is, ki büszke viselője a vitézség legszebb jutalmának: az arany vitézségi éremnek, mely ezrede kiváló érdemeit jelképezi dicső ragyogással hősi mellén. Ott viaskodott ezrede élén s midőn már dicsőemlékű parancsnoka Muhr ezredes és az ezred többi derék tisztje elesett, vagy megsebesült, a még megmaradt legénység fölött átvette a vezetést és tovább folytatta a harcot mindaddig, míg új erők beavatkozása el nem döntötte a csata sorsát.

A límanovai huszárok legendás hősiessége egekig érő emlékoszlopát emelte a magyar vitézségnek.

KARCZAG JÁNOS

A feledhetetlen emlékü límanovai csata emberfeletti harcához fűződik a sok közül Karczag János haditette is, aki a 39-ik honvéd-hadosztály lovasságának volt az őrmestere. Az elvért lovashadosztály helyébe a 39-ik honvéd-gyaloghadosztály indult támadásra az orosz állások ellen. A honvédek feltartóztathatatlan rohama egy csapásra eldöntötte a csata sorsát. Az ellenség sorai megintogtak, majd elkeseredett küzdelmek után rendellen összevisszaságban visszaözlöttek. Ekkor Karczag János 15-ik közös-huszárezredbeli őrmester Dezső tábornoktól azt a parancsot kapta, hogy tizenöt emberből álló lovas-járórével nyomuljon a visszavonuló ellenség elébe és a főbb visszavonulásiutakat zárja el. A szilaj vérmérsékletű huszárőrmester várakozáson felül oldotta meg feladatát. A tulnyomó erőben lévő, de megriadt ellenséges csapatokat kemény harcok és vakmerő támadások árán a visszavonulásban megakadályozta, a

vég nélküli hosszú ságu trainoszlopokat feltartóztatta és üldöző csapataink segítségével elfogta. Ezáltal nagyban szaporította hadifoglyaink számát és a zsákmányolt hadianyag nagyságát növelte.

Az üldöző harcok során tüntette ki magát rettenthetetlenül bátor magatartásával

MAGYARI ISTVÁN

törzsőrmester is, ki lovasszakaszával, egy erős orosz hátvédet támadott meg, melyet heves küzdelem után elfogott s ezzel hadosztályának gyors előrenyomulását megkönnyítette.

A límanovai csata vitéz csapataink első lépése volt azon uton, mely később messze, Oroszország mélyébe vezetett. Katonáink kemény daccal s elszánt mélyességgel tették meg ezt az első lépést, mellyel hősiességgel tették meg ezt az első lépést, mellyel az egész világ elismerését vívták ki s egy nemzet büszkeségévé váltak.

DÜRBÄCHER ANDRÁS

Egyike azoknak a háború folyamán olyannyira bevált és hervadhatatlan érdemeket szerzett altiszteknek, kiknek hosszú hónapok, sőt évek során emberfeletti harcokban, kiváló hősiességgel véghezvitt haditettei nagyban gyarapították ezredük jó hírnevét és a magyar katona megsemmisíthetetlen értékét. 32 havi frontszolgálati ideje alatt kétszer is megkapta az arany vitézségi érmét, ami Dürbächer András kiváló értékének bizonyítéka.

Orosz-Lengyelországban, Stawecknál vívott ütközetben 1914. évi december 4-ikén szakaszával egy tüzéreg állásait fedezte. Az üteg helyzete felette veszélyeztetett volt, mert úgy előtte, mint oldalában nagy kiterjedésű erdőparcellák terültek el, melyekbe az ütegtől körülbelül ezer lépésnyire harcban álló 6-ik közös-gyalogezred egyetlen embere sem merészkedett be. Az üteget tehát a megkerülés, vagy erőlyes orosz támadás esetén az elfogatás veszélye fenyegette. Dürbächer törzsőrmester felismerte a helyzet veszedelmét, azért saját felelősségére rajonalba fejlődött szakaszával és nekiindult az erdőnek, hogy áthatoljon rajta. Az erdőparcella tulsó szegélye még látható sem volt, midőn egy orosz tiszt járőrre bukkant. Pisztolyát a járőr parancsnokának szegezte, ki járőrével megadta magát. Óvatosan továbbfolytatta előrenyomulását; csakhamar ritkulni kezdtek a fák, kezdett kibontakozni az erdőn túl elterülő tisztás, midőn az erdő szélén egy tömött sorokban közelgő század tűnt fel. Dürbächer szakaszával együtt zajtalanul meglapult a fák mögött s husz lépésnyire engedte közeledni az oroszokat. Ekkor hirtelen sortüzeket vezényelt az oroszok tö-

mött soraira. Számos halott és súlyos sebesült terült el az erdőszegélyen; a menekülőket pedig utközben érték el a vakmerő szakasz golyói.

De nem az első, nem is az utolsó hőstette volt ez Dürbächernek. Már Sabácnál kitüntette magát: azután Novo-Alexanicegnál gyarapította érdemeit, majd a Strypa-menti harcokban érdemelte ki 1917 augusztus havában másodizben az arany vitézségi érmét.

MÁTYÁS MIHÁLY

A Przemysl várába zárt magyar honvédek több ízben intéztek heves kirohanásokat, hogy elszánt és késhegyig menő tusákban üssenek részt az ostromlók sorain és tágítsák azt a szoros gyűrűt, mely halálos szoritással fogta körül Przemysl várát és hős védőinek szabadsághoz szokott lelkét. Messze túlhaladták már a hőmpölygő orosz emberhullámok a kis magyar szigetet, szemük már el sem látott az

Hazájukra gondoltak, melynek határait nyaldosták a vörös tüzek. Ilyenkor százsoros erővel szorult ökölbe a kezük s elkeseredetten csapott le az ostromlókra. . . . 1914 december közepén négy napon át tartó heves kirohanásban vettek részt a 7-es honvédek. Oroszlánokként harcoltak és messze visszavetették az ostromlót. Ezen kimagaslóan hősi harcokban állandóan előljárt Mátyás Mihály szakaszvezető, ki többizben jelentkezett járőrével veszélyes felderítő-küldetések megoldására, mellyel előmozdította ezrede támadásának sikerét. A rohamokban félelmet nem ismerő példás hősiességgel harcolt, számos foglyot ejtett s több gépfegyvert zsákmányolt . . .

De ő csak egy a sok közül. Hősök voltak ők mind az utolsó szálig, kiket az idegen várban is a hazaszeretet tüzelt. S ha mindnyájuk nevét nem is jegyezhetjük ide, Mátyás szakaszvezető hőstette szolgáljon a nagy összeség vitéz magatartásának kifejezésül.

KISS LÁSZLÓ

Egész ezredének elismerését és csodálatát váltotta ki kiválóan vitéz magatartásával, melyet egy hegygerinc eloglalása alkalmával tanúsított. 1914 december 16-ikán a 4-ik honvéd-gyalogezred támadó harcaiban a melléje beosztott embereket példásan vitéz magatartásával oly lelkes rohamra vitte egy magaslat ellen, hogy az egész hegygerincet eloglalta. Sikeres előretörése azonban végzetessé vált vitézül küzdő kis csapatára. Az oroszok ugyanis új erősítések előrevonásával teljesen körülzárták a makacsul védekező honvédcsoportot s a kiszabadulás minden reményétől elvágták. E veszélyes helyzetben tünt ki azonban igazán Kiss László zászlós bátorsága s nyakas magyarsága. Bár tisztán látta helyzetét, nem csüggedt el. Sőt embereiben a megszabadulás reményét annyira fokozta, hogy azok teljesen magukra hagyva, az oroszok minden erőlködése ellenére is, öt napon át tartották állásaikat, míg a hatodik napon megjött a várva-várt felszabadítás.

TOMCSÓ JÁNOS

A arany vitézségi érmére ama legendás hadicselekedetek által vált érdemessé, melyek a Krakko vára körül vívott védelmi harcokban fűződnek nevéhez. 1914. év őszén a még ép erőben lévő orosz kolosszus elárasztotta hatalmas tömegeivel egész Galiciát. — Egyik szárnya ráfeküdt a Kárpátokra, centruma pedig mélyen beékelődött a monarchia testébe. Előcsapatainak egyik része már magyar völgyeket taposott, másik része pedig Krakko város védelmi gyűrűt döngette, hogy megnyissa országunk végpusztulásának kapuit. Népiünk szívszorongva nézett védelmi vonalaink felé s szívvel-lélekkel ott volt véreinkkel a lövészárkokban. A lövészárkok megviselt lakói pedig megéreztek hazájuk szívének reszkeft dobbanását s életüket vetették gátul a hőmpölygő ellenség elé. Aggasztó volt helyzetünk, de csapataink önfeláldozó vitézségén elmúlt aggodalmunk. Kötelességteljesítő hős magyar véreink magatartásának egy gyöngyszeme az a haditett, melyet e nehéz napokban Tomcsó János, 6-ik közös tarack-ezredbeli kadett hajtott végre a Dunajec mellett 1914 december 15-ikén, majd később Krakko-

tól északra Skala községtől. A hőstettéről Wildner Károly ezredes, Tomcsó akkori ütegparancsnoka, a következő szavakban emlékezik meg:

„Tomcsó János kadett, mint az üteg felderítő járőrének parancsnoka, járőrével Wroblowicénél, majd néhány héttel később Skalánál siklott keresztül az ellenség első vonalán, hogy annak fekvését, erősségét s megszálló erejét megállapítsa s hátravezető távbeszélő összeköttetését szétrombolja. Az a körülmény, hogy ezen vállalkozások az ellenség tüzzel való rajtaütései ellenére is sikerültek s hogy a járőr által e válságos időkben pontos és sok szempontból döntő jelentőségű hírek jutottak úgy a tüzérségnek, mint a magasabb vezetőségnek birtokába, egyedül Tomcsó kadett öltetésének, vakmerőséggel határos bátorságának és hidegvérű magatartásának köszönhető.

BOKOR ANDRÁS.

A brassói 24-ik honvéd-gyalogezred Neu-Sandec felől volt előrenyomulóban s 1914 december 19-ikén hajnalban érkezett Tuchow alá, hol az ugyanazon hadosztályhoz tartozó 22-ik honvéd-gyalogezred már egy nap óta harcban állott. A derekasan védekező erdélyi 22-es honvédeknek a tuchowi kolostortól körülbelül ezer lépésnyire emelkedő magaslaton lévő állásai álltak különös tüzérségi és gyalogsági támadások központjában. Eme magaslat ugyanis a Biala-patak völgyét uralta s annak birtoklása az egész frontszakasz sorsát döntötte el. A 24-es

honvédek első zászlóalját, mindjárt megérkezése után, a veszélyeztetett magaslat megerősítésére rendelték. A zászlóalj parancsnoka kellő tájékozódás végett előre sietett, a zászlóalj pedig egy vízmosás mélyében húzódott fel az állások felé. Alig érkezett azonban a 24-es honvédek egy-két szakasza az állásba, midőn az oroszok időközben újult erővel megindult rajtaütésszerű támadással benyomultak az állásokba és az éppen állásba érkezett zászlóalj parancsnokát és két szakaszát foglyul ejtették. Bokor András hadapród, amint néhány visszaroohanó honvédtől parancsnokának fogságba jutásáról értesült, az amúgy is csekély létszámú zászlóaljból mintegy százötven embert maga köré gyűjtött és „Fiúk, a zászlóaljparancsnok urat az ellenség elfogta, ne hagy-

juk, utánam!” erőyes, megkapó szavakkal oly erőteljes rohamra ragadta embereit, hogy az oroszokat gyors iramban meglepte és parancsnokát, honvédeivel együtt kiragadta az ellenség kezeiből. Az állásokat az ellenségtől megtisztította és négy napig tartó szívós védelmezés után hat-nyolcszáz fogollyal hagyta el felsőbb parancsra harcainak dicsó színhelyét.

Dr. RENVERS FERENC

Harminc havi, megpróbáltatásokkal tele harctéri szolgálati ideje alatt kiváló vitézségének számos oty jelét adta, melynek méltó elismerése volt az arany vitézségi érem. 1914 augusztus végén a przemysli ütközetben két tüzérszakasz ágyuját az előre özönlő oroszok gyilkos tüzeiben visszahozta és megmentette.

Szeptember hónapban, a galíciai visszavonulás folyamán, egy körülbelül háromszázötven kocsiból álló trainoszlop felett vette át önhatalmulag a parancsnokságot s az ellenség állandó üldözése közben rendeltetési helyére juttatta. A Przemysl felmentéséért vívott első csatában pusztító ellenséges ágyútűz központjában álló ütegnél — dacára, hogy legénysége cserbenhagyta — rendületlenül kitarított és eredményesen tovább tüzelt.

Apró csillogó harctéri részletek ezek egy hőstiszt küzdelmeiből, melyek élénken indokolják azt a szép elismerést, mely dr. Renvers Ferenc zászlóiban méltó katonáért.

MÁRKUS PÁL

„Jóleső érzés fog el, hogy még most is gondolnak rám” — írja meghatóan Márkus Pál egyszerű honvéd a vakok intézetéből. Szürke közkatonája volt: egy a milliók közül és neve mégis azon kivételesek között ragyog, kik halhatatlan érdemekkel szereztek meg egy nemzet örökké élő háláját és az utókor soha el nem enyésző megemlékezését. Emléke messzeelnyúló szimbóluma az önfeláldozó hazaszeregetnek és férfias kötelességteljesítésnek, mely ut és igazság egy jövő nemzedék számára. Földhözragadt földmunkás volt: dolgozó, szorgalmas, vitézül küzdött a nehéz élet ellen. Mikor pedig puskával cserélte fel a kaszát, kapát, nem kevesebb daccal és vak-

merőséggel harcolt az életért, mely nem az övé, hanem egy nemzet élete volt. . . A háború elején került a harctérre: megállta helyét ezer veszély között, míg 1914 december 20-ikán ki nem dőlt a küzdők sorából. Tarnow-nál tombolt a harc. A 301-es honvéd-gyalogezred állásait támadták az oroszok. A heves küzdelmek során az ezred minden telefon-

kapcsolata megszakadt parancsnokságával. Az adóz harcokban Márkus Pál honvédküldönc tartotta fenn az összeköttetést zászlóaljparancsnoksága és a harcban álló rajvonalközött. Övitte ki az utolsó parancsot is, mely ezredétől jött s mely így szólt: „végsőkig kitartani!” Márkus Pál komolyan vette a parancsot. Ottmaradt ő is bajtársai küzdő soraiban s kitarított végsőkig, míg véres fejjel össze nem rogyott. A gondos ápolás megmentette Márkus Pált az életnek, de ő elvesztett egy életet, mert szemvilágát veszítette el.

És Márkus Pálnak jólesik, hogy gondolnak rá. Pedig nekünk kötelességünk reá gondolni, sőt soha el nem feledni. Ezek a Márkus Pálok vívták meg a háborút s tartották távol az ellent hazájuktól, melynek dicsőséget és megbecsülést szereztek. A nemzet lát és a Márkus Pálok érdeme soha sem fog előtte elsötétülni.

BATA GYÖRGY

A arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül a 301-ik honvéd-gyalogezred felterjesztése alapján kapta. Kitüntetési javaslata a következőkben örökíti meg hőstettét és emlékét.

„1914 december 21-ikén az előrenyomuló ellenséggel szemben ismétlő pisztolyával hőiesen megvédte gépfegyverét, melynek kezelésében dugulás állott be. Az ellenséget mindaddig visszatartotta, míg kezelő legénysége a gépfegyvert biztos helyre nem

vitte. Egyedül önfeláldozó vitézségének és odaadó bátorságának köszönhető a gépfegyver megmentése. Ebben a veszélyes helyzetben hősiességével az alárendelt legénységre bátorítólag hatott és példaadó vitézségével a legénységben bizalmat gerjesztett. Öntudatos, bátor cselekedetével elérte célját, a géppuska megmentését.”

Bata tizedes huszonnégy hónapot töltött a fronton s kiváló érdemei feledhetetlenek maradnak ezrede történelmében.

DAROVECZ JÓZSEF.

Csapatunk, — az oroszoknak 1914 december közepén Délorosz-Lengyelországban bekövetkezett visszavonulása után, — a Nida-folyóhoz értek, hol az ellenség előre elkészített védelmi állásiban vette fel ismét a küzdelmet. A dicsőséges 14-ik

hadosztály keretében küzdő 72-ik közös-gyalogezred Czarkow-tól északra kiterőszakolta a Nidán való átkelést, hogy a folyó keleti partján lévő Szczytniki községet elfoglalja s csapataink részére az átkelést biztosítsa. Az első zászlóaljkét százada az oroszok élénk tüzérségi és gyalogsági tüzeiben — kevés veszteségek árán — el is érte a helységet és az előretolt ellenséges osztagok kiűzése után megszállta annak északi és keleti kijáróit. Ez a déli órákban történt. A nap hátralévő része csendben telt el, a bekövetkezett éjszaka azonban súlyos küzdelmek elé állította az előretolt két századot, melynek balszárnya egyelőre összeköttetés hiányában volt. Alig sötétedett be, midőn zúgó moraj, majd később zajongó lármá verte fel a téli est csendjét. Az embereket izgalom fogta el. Darovecz József szakaszvezető, ki a legszélsőbb balszárnyszakaszának volt a parancsnoka, — hogy legényeit megnyugtassa — egy járőrt küldte előre, hogy a terepet átkutassa és szükség esetén balszárnnyát biztosítsa. Alig telt el egy félóra, midőn sűrű ellenséges tömegek nyomultak baloldalába. Darovecz néhány sortűz leadása után, minden megfontolás nélkül vetette rá magát szakaszával az oroszokra s kérelmetlenül szuronyharcban szétzórta a támadókat. Ugyanekkor élénk csatazaj hallatszott a faluban. Küldönc, kit erősítések kérése végett küldött századparancsnokához a hely-

ségbe, lélekszakadva jelentette, hogy az oroszok bekerítették a falut és a század fele veszélyes helyzetbe került. Darovecz ezen hírre szakaszával a falu ellen vonult, hogy századával egyesülve vágja át magát az oroszok gyűrűjén. Eszeveszett harc fejlődött ki. A gyilkos szuronyroham azonban nem tartott sokáig, de annál eredményesebb volt. Heves tusa után kiverték az ellenséget a vitézül küzdő 72-esek a faluból s testvérezredükkel, a 71-esekkel egyesülve, visszavették régi állásaikat, melyeket rendületlenül tartottak mindaddig, míg az egész 72-ik gyalogezred át nem kelt a Nidán.

SVÁBIK ÁDÁM

Szczytniki mellett, megrázó erejű éjjeli harcokban sikerült az orosz tulerőnek visszaszorítania a trencsényi 71-ik közös-gyalogezredet, mely a falut védelmezte. Az ellenség nyomban a visszavonuló ezred után vetette magát, ami veszéllyel fenyegette a 71-eseknek a hátrább lekvő védelmi-vonalon való elhelyezkedését. Már-már válságossá vált a helyzet a derék ezredre nézve, amikor Svábik Ádám szakaszvezető, mintegy hatvan emberével elszánt daccal ellenszegült a tulnyomó erővel üldöző oroszoknak. A vakmerő szakaszvezető vaseréllyel fegyvelmezett kis csapatával az éj sötétjében megapulva várta a közelgő oroszokat s visszafojtott lélekzettel pár lépésnyire engedte magához őket. Majdnem beléje botlott már a mítsem sejtő ellenség, amikor harsány hangon tüzet vezényelt. Fegyverek dördültek bele villogó tüllel az éjszakába, mit félelmetes erejű szuronyroham követett. Rémes halálhörgés töltötte be az éjszaka csendjét. Az oroszokat meglepte a váratlan roham; részben meghátráltak, részben megadták magukat. A rettenthetetlen szakaszvezető számos fogollyal csatlakozott ezredéhez, mely az ő hőies ellenállása révén megszabadult az oroszok üldözésétől.

(Kivonat „A Mi Hőseink” című műből.)

HALÁSZ FERENC

Legendás hősiességű Csermák ezredes csoportjában harcolt s vitézségben méltó küzdőtársra volt nagynevű parancsnokának. Az uszoki szoros védelmébe kapcsolódott bele a 304-ik honvéd-gyalogezred is, mely 1914 december vége felé eredményes és dicsőségteljes támadást hajtott végre a Kiesvölgy községi-északra lekvő magaslatokon. Ezen völgyzáró magaslatok tartása az uszoki védelem egyik főütemét alkotta. Gyöngye tüzérségi előkészítés után a 304-esek 12-ik százada indult támadásra azon parancssal, hogy az oroszokat állásaikból űzze el és az ellenséget előrenyomuló szándékában akadályozza

meg; a magaslatokat minden körülmények között tartsa. A hóval borított terepen, súlyos akadályok-

kal küzdve haladtak előre a kitűzött cél felé a derék 304-es honvédek. Az ezred balszárnyán Halász Ferenc őrmester adta meg az irányt, kinek szakasza kilenc emberre csökkent, mire az ellenséges vonalak elé ért. Az első ellenállást az orosz géppuskások fejtették ki fára erősített fegyvereikkel.

Halász őrmester szakaszával megkerülte az oroszok állását és néhány emberével a géppuskások hátába nyomulva, erőlyes támadásával szérszórta őket, fegyvereiket pedig zsákmányul ejtette. Meglepő támadására eszeveszett fejtelenség tört ki az oroszok soraiban, melyet a 304-esek lendületes támadása teljes sikerre szélesített ki. A kitűzött célt elérték, miben jelentős része volt Halász őrmesternek.

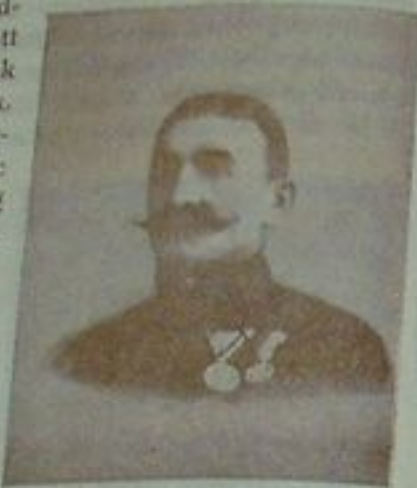
HAMMELSCHMIDT KÁROLY

A körülzárt Przemysl várában megjelenő tábori ujság három, 8-ik honvéd-gyalogezredbeli hősről tesz említést, akiket az egyes erődök kiválóan vitéz védelme körül szerzett érdemeik elismeréséül arany vitézségi éremmel tüntettek ki.

1914. évi december hó 22-ikén a Przemysl várából történt kirohanás alkalmával a Na Gorach magaslat elleni támadásnál Hammelschmidt Károly a 8-ik honvéd-gyalogezred 12-ik századának szakaszvezetőjét az orosz vonalak felderítésére küldték ki. Élénk gyalogsági és géppuska-tűzben keresztültörte magát az ellenséges drótakadályokon, kuszva megközelítette az orosz állást, miközben súlyosan megsebesült. Dacára súlyos sebének és nagy vérvesztésének, feladatát hőies elszántsággal teljesítette. Visszatérve, parancsnokát a tapasztaltokról tájékoztatta, miáltal a támadás iránya megváltozott és helyes irányba terelődött.

RUSZMIR JAKAB

5-ik századbeli tizedes 1914 december 18-ikán önként jelentkezett felderítő járőrszolgálatra. Kötelességének önfeláldozó teljesítése közben az oroszok körülfogták és elzárták visszavonulási útját. Ruszmir Jakab járőre nem adta meg magát, hanem halálmegevető elszántsággal addig állott ellen az oroszoknak, míg

az utolsó szálig el nem esett. A hősi halált halt Ruszmir Jakab vitéz magatartása egyik legragyogóbb bizonyítéka annak a szellemnek, melyre honvédeink minden egyes tagja és az egész magyar nemzet büszke lehet.

POLONYI MÁTYÁS

a 6-ik század tizedese állandóan önként jelentkezett hírszerző és összekötő járőrszolgálatra. Rettenthetlen bátorságával, megbízhatóságával és többszöri vakmerő vállalkozásával kiváló érdemeket szerzett. Járőrért egy ízben napokon keresztül önállóan vezette és élmezte. Az orosz vonal mögött értékes felderítést végzett és saját csapatát egy ellenséges átkaroló mozdulatról idejekorán értesítette.

CSONKA PÁL

A Nida-folyón történt átkelés után a 76-ik közös-gyalogezred Sempiechow falu határában ásta be magát. Az oroszok visszavonták állásaikat s egyelőre ült a csalazaj. A decemberi fáradt napsugár meleg derűje omlott lágyan a nedves lövészárkok

odaira s kemény harcokban kimerült katonáinak testére enyhülést, lelkiükbe pedig szelid engesztelődést hozott. Karácsony előestéjének napja volt. Boldog remény töltötte el mindnyájuk szívét, hogy a világ-megváltó Krisztus születése napján, az örök béke és felebaráti szeretet világünnepén magába

száll barát és ellenség s kinek-kinek lelke elszállhat oda, hol a szent karácsonyfa alatt összeolvadhat aggódó övével. 1914. évről azonban nem volt karácsonya. Legalább ezen a fronton nem. Az emberi gyűlölet vad haragja kioltotta az emberiség utolsó pislogó lángjait is ellenségünk szívéből. December 24-én a déli órákban fel-fel tűnedeztek az ellenség egyes közelgő katonái, kik a kora délutáni órákban már hatalmas tömegekké dagadtak. A terepet sokszoros, sűrű rajvonalak lepték el s félelmetes nyüzgéssel, kavarodással hömpölyögtek állásaink felé. Katonáinkban meghiűt a vér s némán, kérdőleg tekintettek egymásra. Nem hittek zsemeiknek. Mintha azt kérdezték volna egymástól: lehetséges ez karácsony előestéjén? Aztán árkaikra tekintettek s önmaguktól kérdezték, hogy egyszerű, drótakadályok nélkül

álló vonaluk akadályá lehet-e ekkora erőnek? Hideg nyugalom szállta meg őket. Imádságos könyveik, melyeket áhitattal olvasgattak, kezükbe feledek s nem nyultak a puskához. Szó sem hangzott el ajkukról, csak szívük dobogott. Aztán zsebükbe dugták imakönyvüket, balra a szívük fölé; szeretettel végigmustrálták fegyvereiket s kihajoltak a fedezék mellvédére. Hagyták közeledni az ellenséget s midőn már oly távolságra volt, hogy minden golyó egy emberéletet jelentett, pokoli tűzzáport adtak le az ünnepbitorló oroszokra. Az első sor a földre bukott, de helyébe új sor nyomult, mely hasonló sorsra jutott. Újból új és új sorok nyomták előre sűrű egymásutánban az előttük haladókat s zajongva, ordítva bátorították egymást. Föl-főlemelkedtek, hogy előrohanjanak, de összerogytak csataordítással az ajkukon. Ügyelogyott állatöszön lélektelen erőlködése volt ez előrekorbácsolt bamba tömegeknek, melyek elől-ról-hátulról űzve, hajtvá, szörnyű áldozataivá váltak a szent éjszakának... Egész éjjel dühöngött a harc: hullá-hulla hátán feküdt már, halálhörgés volt az ünnepi zsolozsma, de katonáink kemény szívvel álltak árkaikban, melyet egy orosz katona sem lépett át.

E vérrrel szentelt karácsonyi harcokhoz fűződik Csonka Pál géppuskás-szakaszvezető arany vitézségi érme, mely ezesetben az igazság jelképe.

Imakönyvvel a szívük mellett s figyverrel a kezükben így ünnepelték meg a szeretet ünnepét a vitéz 76-osok és a dicső 11-es vadászok az Ur 1914-ik esztendejében. Emlékükbe belevésődtek a szent éjszaka borzalmai s akik ott voltak, minden évben elbeszéli majd a karácsonyfa alatt, hogy miként volt az ünnep akkor, „a nagy űtközetben, a vizen túl”...

DANKÓ JÁNOS

A arany vitézségi érmét kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül az 5-ik honvéd-gyalogezred következő beadványa alapján kapta:

„Kiváló bátorságáról és vitézségéről a Dzibulki körül vívott űtközetben tett tanubizonyosságot azáltal, hogy a legerősebb shrapnell-tűzben, a mintegy ezerötszáz lépés távolságra levő tüzérségünk állásába ment, az űteparancsnoknak az ellenséges tüzérség ismeretlen állásait tudomására hozta s így annak hatásos tüzelését lehetővé tette.”

FEJÉR LAJOS

A 76-ik közös-gyalogezred, a 14-ik hadosztály keretében történt előrenyomulása közben 1914 december 23-ikán érte el a Nida-folyót, hol testvérezredével, a 48., 71., 72-ik közös-gyalogezredekkel és a háboru folyamán kivételes érdemeket szerzett

11-ik tábori vadászszázalójával vállalt hősies harcok árán kiképzésztette a folyón való átkelést. A hazafias

érezésű nyugatmagyarországi legényekből álló 72-ik ezred a Nida alsó folyásán Sary-Korczyn falu körül bocsátkozott harcra az ellenséggel. Küzdelmeinek sikerét erős próba elé állította a Nida elég széles és mély medre, mely az orosz részére biztos védelmet nyújtott. A derék 72-esek élénk

temperamentuma és akadályt nem ismerő bátorsága dicsőséggel küzdött le ezt az akadályt. A harcok során a 4-ik tábori század egyik szakaszának parancsnoka, Fejér Lajos szakaszvezető azt az utasítást kapta, hogy embereivel hosszabbítsa meg ezrede balszárnyát, hatoljon át a folyó keleti partjára és az ellenséges jobbszárny elleni erőyes támadásával könnyítse meg az ezred harcát. Az átjárókat az ellenség szétrombolta, ujak építése az orosz gyalogság tüzeben reménytelen volt. Fejér szakaszvezető részére tehát csak egy lehetőség állott fenn: átjárni a folyón. Vakmerő legényeivel neki is vágott a folyó vizü, mely lolyónak, de csak nyolcadmagával tudott átjutni az ellenséges oldalra. Megfogyatkozott ereje azonban nem gátolta abban, hogy feladatának meg ne feleljen. A mocsaras terepen előrekuszott az ellenség állásai felé és rettenthetetlen embereivel betört az oroszok árkába. Lendületes támadása az ellenség sorait meglazította s ezrede helyzetét megkönnyítette.

SZAJKOVICS VENDEL

1915 őszén másodszor ment ki a frontra, honnan nem tért vissza többé.

Kötelességteljesítő, bátor katona volt, ki szép reményekre jogosult fiatal életét áldozta hazájáért. Ezt írja róla egy ezredbajtársa, ki tanuja volt hős-telének s aki adatait rendelkezésre boesátotta, hogy „neve és emléke igazságtalanul feledésbe ne menjen”.

1914 december 30-ikára virradó éjszaka történt, hogy a 72-ik közös-gyalogezrednek a Nida folyó jobbpartján, a czarkowi kastély körül kiépített erős támpontját az oroszok hogyan-hogyan nem, észrevétlenül áttörték és az éj sötétjében egészen a tűzér-ségi állásokig nyomultak előre, hol már az ágyuk

závárszát kezdtek kiszélesíteni. Mint ilyenkor szokott most is nagy volt a zűrzavar, amit még növelt a koromsötétség. Körülbelül egy zászlóaljra volt tehető a csapat nagysága, mely frontunk mögött garázdálkodott.

A veszély elhárítása egyedül Szajkovic zászlós műve és érdeme volt, aki a veszélyes helyzetben maga köré gyűjtötte 20—25 emberét és jól ismerve a terepet, a viszonyokkal teljesen tájékozatlan oroszokat megtámadta, elfogta és az időközben elősiető tartalékok segítségével lefegyverezte. Gyors elhatározásával és félelmet nem ismerő bátorságával nagy veszélynek vette elejét. Hogy Szajkovic koromsötét éjszaka mit csinált, arról a harcok színhelyén maradt orosz hősi halottak tetemei beszéltek... A czarkowi kastély üszkös romjai szemrehányóan meredtek le a kastély alatt folydogáló Nida álmatag tükrére és szelíd termékeny völgyére, de bedőlt falai még is dacosan hirdették egy nemes kuria évszázados büszke hagyományait. A kastély romokba dőlt, csak a bejárat két oszlopán állt sértetlenül egy márvány keresztgerenda e felirással: „Hic nodificent aquilae et columbae.” „A galambok kiröpültek, kiüzte őket a vihar, de a sasok oltmaradtak: ha nem is lengyel sasok, de a magyarok.”

A czarkowi kastély körül lefolyt heves harcokban kiválóan vitéz magatartásukkal tüntették ki még magukat Simonics János és Hasa Rezső őrmesterek, valamint Ribarik István tizedes, kik erőyes fellepésükkel és kiválóan vitéz magatartásukkal szereztek érdemeket a katonának járó legszebb kiténtésre, az arany vitézségi éremre.

RECHNITZ VIKTOR

Mint egyéves önkéntes-orvosnövendék 1914. évi november elején ment ki a harctérre a Nagy Endre-féle önként jelentkezőkből álló, lelkes alakulattal, melyet az első honvéd-gyalogezred egy menetszázadába osztottak be. Az izzó harcivágytól égő kis csapat éppen a Turka irányából történt visszavonulás idején érkezett meg a harctérre és a Kárpátokban Volozate mellett ütközött meg első ízben az oroszokkal. Rechnitz Viktor önkéntes az ütközet alatt hol, mint csatár, hol, mint orvosnövendék teljesítette kötelességét, de mindkét minőségben elismerésre méltó vitéz magatartással és lelkiismeretességgel állta meg a helyét. Az oroszok véres viaskodás után Magyarország területére szorították vissza csapatainkat, melyek hamarosan új erőre kapva, lendületes támadásokkal kiverették hazánk szent földjéről az ellenséget s hónapokon át néztek kemény daccal farkasszemet az oroszokkal Uzsok bércein. 1914 december 31-én vad haraggal lángolt fel a harc az uzsoki-szorosban. A feledhetetlen emlékü Csermák

ezredes dandárát támadták kíméletlen erővel az oroszok. Az elkecseregett küzdelemnek számos súlyos sebesültje volt, akiket a harcvonal mögött nem messze lévő vasuti őrházban helyeztek el. Rechnitz Viktor önként vállalkozott a sebesültek bekötésére és elszállítására. Kötelességét önfeláldozó hősiességgel teljesítette és gondoskodott bajtársainak az ellenséges tüztől veszélyeztetett helyről való elszállításáról. Sebesültjeit még akkor sem hagyta el, amikor már csapataink visszavonultak és az előretörő oroszok fenyegető kockaságba jutottak. Az utolsó pillanatban élete kockázatásával sikerült megmentenie sebesült bajtársait.

Visszavonuló csapatainknak az országuton menetelő oszlopai meglepő sortűzet kaptak Ligetesz és Hajasad között. Csermák ezredes lelkesítő szavak kíséretében rendelte támadásra a mögötte haladó honvédzászlóaljakat és — hogy lendületet adjon honvédei támadásának — maga vezette rohamra katonáit. Elszánt küzdelemre került a sor, melyben halálmegevető hősiességgel harcoltak a 23-as honvédek; de minden erőmegfeszítésük hiábavaló volt a tulerővel szemben. Csermek ezredes ezrede élén küzdve az ádáz harcokban hősi halált halt, mire a hős parancsnokuk elestén megrendült ezred támadó ereje megtörött. Rechnitz Viktor önkéntes élete kockázatásával mentette meg dicső emlékü parancsnokának drága holttestét, melyet a becsület mezején megdicsőült hősökhöz méltó egyszerű formák közt, de annál mélyebb megihletődéssel, a harcok színhelyén helyeztek el honvédei örök nyugalomra. Egy elfogott orosz ezredes vallomása szerint az oroszok kivették hősi sírjából Csermák ezredesét és fényes katonai pompával temették el Ligetesz községben. Megadták a tiszteletet, ami a legnagyobb magyar hősök egyikének járt.

Rechnitz Viktort ezen ütközetekben tanusított kiválóan vitéz és önfeláldozó magatartásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki.

KARACSONY JÁNOS

Arany vitézségi érmét az ellenség előtt tanusított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül a következő beadvány alapján kapta:

„A 11-ik lovas-honvédhadosztály parancsnoksá-

gának kiténtetési javaslata 1915 V/29. 1915 jan. 1-én a Gladiszow melletti ütközetben századát átkarolással megtámadták és visszavonulásra kényszerítették, miáltal a géppuskás-osztag az elfogatás veszélyének volt kitéve. Karácsony János őrmester súlyos sebe ellenére kiténtetett helyén, sőt szakaszát ellentámadásba vitte, a gépfegyvereket megmentette. Nevezett egy lötséb, kulcsontörés és egy puskagyütés következtében a küzdőtéren maradt. Első naptól kezdve a harctéren van.”

BALOGH GÁBOR

Oroszlengyelországban kémek hozták hírel, hogy az oroszok Opoczno környékén nagy erőket vontak össze s támadni akarnak. A magasabb parancsnokságok, hogy a jelentés valódiságáról meggyőződést szerezzenek, vakmerő vállalkozás végrehajtására kerestek önkéntes jelentkezőket.

Balogh Gábor 86-ik közös-gyalogezredbeli zászlós önként jelentkezett s 1915. év január 21-ikén este elindult tíz emberből álló járőrével Opoczno, illetve az orosz állások felé, hogy pontos értesüléseket hozzon ezredének. Az előterepet, az orosz állásokat, valamint

az orosz tábori őrsök helyeit gondosan kikémlelte, azután különféle megbízatásokkal szétosztotta embereit. Három-három emberét két, egymással szemszédos ellenséges tábori-őrrel szemben állította fel azon utasítással, hogy őket szemmel tartsak és szükség esetén tüzzel támadják meg; két embert a tábori-őrök közé helyeztek el, ő pedig megmaradt két oroszul tudó katonájával a sötétség védelme alatt átsuszott a drótkadályok alatt s az orosz állásokba hatolt be. Ott többféle beszélgetést hallgatott ki s fontos értesülésekkel tért vissza. Visszafelé mentében személyesen lefegyverezte le az egyik orosz tábori-őr őrszemét, kívül az őrs parancsnokát hívatta magához s két őrsének egy részével együtt szintén foglyul ejtett. Időközben az orosz rajvonal értesült a veszedelmes garázdálkodásról és sűrű gyalogsági, valamint tüzérségi tüzzel szórta be a két front közt lévő terepet. Balogh Gábor zászlós azonban még idejekorán megadta a jelt a visszavonulásra. Sikerült is neki veszteség nélkül bevonulnia ezredéhez, hol elszámolt fontos értesüléseiről, minek bizonyítékául átadta két orosz foglyát.

KONKOLY IGNÁC

Arany vitézségi érmét az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül a következő feltejesztés alapján kapta:

„A 13-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata 1915 II/18. Január hó 26-ikán szakaszával ezrede jobbszárnyának megerősítésére küldték ki. Amikor kijelölt állását el akarta foglalni, az ellenség oly heves tüzeléssel fogadta, hogy csak emberfeletti erőmegfeszítéssel sikerült legénységét összetartania és előrevinnie. A támadásnál oly lelkes erővel tört előre, hogy az ezred szárnya ellen támadó ellenséget visszavonulásra kényszerítette. Ezen haditette által Konkoly törzsrőmester egy biztos oldal-támadást hártott el, mely a szintén erős tűzben álló rajvonalak ellen irányult.”

PONGRÁCZ JÓZSEF

A 15-ik honvéd-gyalogezred Lutowiska községtől nyugatra fekvő erdős magaslaton volt állásban 1915. év elején. Január 26-ikán az ezred 6-ik százada arra kapott parancsot, hogy több századdal egyetemben Lutowiskán keresztül keleti irányban törjön előre és vessen ki az oroszokat állásaikból. A nagyszabású műveletnek ígérkező támadás megkezdése előtt Kossuth Kálmán hadnagy, a 6-ik század kiváló parancsnoka, az előre vonulási terep és az ellenséges állások felderítésére határozta el magát.

Maga mellé vette századának tíz derék honvédét és Pongrácz József őrmesterrel együtt a sötétség beálltával észrevétlenül benyomult a faluba, hol az egész éjszakát az ellenséges állások kifürkészésében töltötte el. Felderítés közben Pongrácz őrmester önként vállalkozott arra, hogy polgári ruhába öltözve, átmeny az orosz vonalon és a megszállott falurészen végez értékes megfigyeléseket. Orosz nyelvismerete segítségével — mint falubeli lakos — alázatos kérelemmel a tábori őrsőknél kísérelte meg először az átjutást. Több sikertelen kísérlet után végre egy patak mélyén keresztül jutott át az ellenséges vonal mögé. Kihallgatta a lakosokat, kiknek egybehangzó bementése alapján megállapította az oroszok erejét, gyalogságuk és tüzérségük elhelyezését, valamint állásaik erősségét is. Kötelességét messze túlhaladó, vakmerő vállalkozásának elvégzése után értékes adatokkal tért vissza, melyek lényegesen megkönnyítették ezredének néhány napra rá bekövetkezett támadásának sikerét.

Önfeláldozóan vakmerő magatartásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki a vállalkozó szellemű őrmestert.

ROKA FERENC

Az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül a következő feltejesztés alapján kapta az arany vitézségi érmét:

„A 18-ik honvéd-gyalogezred parancsnokának kitüntetési javaslata 1915 I/29. A háború kezdete óta ezredének minden ütközetében részt vett s mint megbízható szakaszparancsnok lényegesen bevált. Vitéz magatartása mindenkor példás volt. Az 1915 január végén lefolyt hosszantartó és nehéz ütközetekben — dacára a kedvezőtlen időjárási viszonyoknak — kitartott. A Trochanice ellen intézett ellenséges rohamban, mint századparancsnok vett részt. Trochanice község keleti szélén az ezred 200 hős honvéde állott kora reggel óta harcban az ellenséges erők nyomásával. Az általános visszavonulás elrendelése után Róka zászlós azt a parancsot kapta, hogy századával, mintegy negyven emberrel állítsa helyre az ellenség nyomása alól küzdő honvédcsoporttal és az ellenség nyomása alól szabadítsa fel őket. Alig indult utjára, hogy feladatának eleget tegyen, ellenséges rajvonalként bukkant fel előtte, mely heves tűz közé vette. Rózsa zászlós minden vonakodás nélkül az ellenségre vetette magát s erélyes oldaltámadással a hátába nyomult. Az ellenséget szétszórta és megközelítőleg 200 foglyot ejtett.”

SÁNDOR JÁNOS

Becsületos magyar népfelkelőink a háború folyamán, hol parancsból, hol önkéntes vállalkozásuk révén, többször vállalkoztak oly harctéri teljesítmények véghezvitelére, melyek messze tulszárnyalták népfelkelői mivoltukat. Ennek ragyogó példája Sándor János népfelkelő hőstette, mely a kárpáti harcok vitézi cselekedeteit gazdagítja. A 25-ik közös-gyalogezred 1914 február havábanegy csehek-ből álló közös gyalogezredet váltott fel állásában. A 25-ösöket ujonnan elfoglalt állásaikban részint az árkok hiányos kiépítése, részint az orosz meg-erősített vonalak előnyösebb fekvése következtében, — dacára az állóharcoknak — nap-nap után súlyos veszteségek érték. Különösen korlátozta a derék 25-ösöket mozgásukban és sok áldozatot vett egy

orosz géppuska, mely egy fa tetején ütötte fel gyilkos tüzelését. Kisebber erők éjjeli vállalkozásokban két ízben is megkísérelték a géppuska ártalmatlanná tételét, de súlyos veszteségeken kívül, egyéb eredményt elérniök nem sikerült. Végre Sándor János népfelkelő egy cimborájával önként ajánlkozott a veszélyes szerszám leszedésére. Hőköpenyt vettek magukra s miután bajtársaiktól elbucsuhtak, előremásztak a géppuska állása irányában. Az éjjeli állandó csetepaték zajában észrevétlenül közelébe is jutottak az orosz állásoknak. Itt egy kis pihenőt vettek, összeszedték erejüket, azután vad indulattal rávetették magukat az orosz géppuskás legénységre. Irgalmatlanul leszúrták őket, a géppuskát pedig ledobták a fáról és izgalmas üldöző harcok közben magukkal hozták állásaikba, hol átadták ezredüknek.

BENEDEK MÁRTON

A Dunajec mellett német birodalmi csapatok váltották fel a 20-as honvédeket s az egész ezredet lehozták a Kárpátokba, hol 1915 február havában már meg is szállták a Manilova mellett emelkedő 906- és 913-as támadási gócpontokat. Az ezred az itt tervbe-

vett támadás egyik jelentős tényezője volt, ezért legelső feladatának az ellenséges állások felderítését tűzte ki. Mindjárt az első napon felderítő járőrök mentek előre, hogy az ellenség felől pontos értesítéseket hozzanak. A leg-eredményesebb felderítést Benedek Márton tizedes végezte, aki néhány emberével macskaüggyességgel közelítette meg az oroszok állásait és pontos adatokat hozott az ellenség hozzávetőleges erejéről, állásai erősségéről, géppuskaállásokról, figyelőinek és biztosító erejének elhelyezéséről. Századparancsnoka adatai megbízhatóságáról személyesen is meggyőződött. Ezen jelentések figyelembevételével másnap hajnalban meg is indult a 20-as honvédek támadása. A támadást Benedek tizedes vezette be járőrével azon megbizattással, hogy fogja el az ellenséges megfigyelőket, kik az orosz vonal előtt helyezkedtek el. Ezen feladatát sikerrel meg is oldotta és az elfogott két megfigyelőt ezredének visszaküldötte. Maga pedig száz-százötven lépésnyire az orosz állások előtt várta be ezredének támadását. Várakozása alatt

HÁBER IMRE

Hosszu háborus szolgálati ideje alatt rettenthetetlen bátorságával és vasakarátával tünt ki. Tettekre, erélyes fellépésével nem egyszer hártotta el ezrede felől a rázúdult veszedelmet. Így Pachna-Wolánál, mikor is saját kezdeményezéséből, ezrede visszavonulását veszélyeztető orosz erőket támadott meg és azokat visszazűzte. Majd Pekovkánál, hol az ellenség egy hidon áthaladó ezredét hirtelen megtámadta és veszedelmes helyzetbe hozta. — Háber törzsrőmester a hidat elfoglalta, az ellenséget visszanyomta és az átkelest biztosította.

Legkimagaslóbb hőstette azonban a Kárpátokban Lutowiska község körül lefolyt harcokhoz fűződik. 1915 február 6-ikán, az esti órákban erőszakos támadást kezdtek az oroszok a 18-ik honvéd-gyalogezred állásainak balszárnya ellen. Az egész éjjel szakadatlan erővel dúló harc ingadozásba hozta a védelmi vonalat, mire Háber Imre törzsrőmester, ki egy tartalék-félszázadnak volt a parancsnoka, a hajnali órákban több ezredből összevont tartalékkal együtt ellentámadásra kapott parancsot.

A megindult ellentámadás során szakaszát rohamra vezette és az ellenséges állásokba betört. Az ellentámadás sikere azonban a magas hó és az oroszok erős ellenállása miatt csak részleges volt s ezért a szüntelenül nagy erőkkel támadó ellenség ellen vívott nehéz, hosszas küzdelmek után kénytelen volt szakaszával régi állásaiba visszatérni.

Harcok közben megsebesült, de nem hagyta el helyét, hanem félszázadát új tartalékokkal megerősítve, újból rohamra vitte s az ellenségnek érzékeny veszteséget okozott.

LAKATOS ZOLTÁN

1915. év február elején két sappeur-szakasz Lakatos Zoltán zászlós vezetésével a 9-ik honvéd-gyalogezrednek Gorlicétől északra húzódó állásait javíttatta. Egyik részük a hóolvadás következtében félig hótévével megtelt s bedőlő árkokat erősítette, a másik része építőanyagot hordott a fedezékekre és a drótkerítésekhez. Csendes téli éjszaka volt; az árkok szórványosan voltak megszállva s a serény sappeuröket csak a szokásos éjjeli őrlovések zavarták munkájukban. Éjjel 1 óra után hirtelen láрма verte fel a sötét éjszaka nyugalma. Az oroszok alattomosan benyomultak a honvédek állásaiba s hozzáfogtak azok felgöngyölítéséhez. A két sappeur-

szakasz a nála lévő kevésszámú tölte-nyét kilőtte s nem volt más legyvere, mint műszaki felszerelése: csákánya, ásója, karója... Lakatos zászlós a vonal mögött összeszedte sappeurjeit és a benyomult ellenséget oldalba támadta, majd ásóval, csákánnyal, karóval kiverte őket; 254 oroszot elfogott. Az

állást megszállta, maga pedig egy sappeurjével elindult balra — összeköttetést szerezni. Utközben egy harántgát mögött egy ellenséges járőr jött vele szemközt. Lakatos zászlós hirtelen kirántotta pisztolyát s a járőr parancsnokára lőtt, ki ágyékon találva összeesett. A járőr légénysége erre megadta magát. A rákövetkező napok egyikén dandárparancsnokától azt a megbízást kapta, hogy aknavetőivel vegye tűz alá az ellenséges állásoknak egy betörési pontját és husz emberével az ellenség drótkakadályait a gyalogság rohama előtt rombolja szét. Lakatos zászlós becsülettel eleget is tett feladatának és személyesen vett részt a támadásban. A harcok folyamán azonban megsebesült s órák hosszat feküdt a hideg havon, míg emberei visszahozták.

A bátor sappeur-zászlóst arany vitézségi éremre terjesztette fel a 9-es honvéd-gyalogezred parancsnoka.

ALBRECHT GUSZTÁV

A Bigitte körül lefolyt harcokban felszázadával egy tüzérszakasz két ágyuját védte. A tulnyomó erővel támadó orosz gyalogság véres rohamát két ízben is hősiiesen visszaverte. A hosszas védelmi

harcokban minden tölte-nyét kilőtte, de helyét akkor sem hagyta el, hanem szuronyában bizva, tovább is kitarított. A váltakozó szerencsével ingadozó küzdelmek során századparancsnokától, ki a század másik részénél tartózkodott, azt az utasítást kapta, hogy vonuljon vissza, mit azonban Albrecht törzsmester nem teljesített. A vele szomszédos ezredtől két rakasz tölte-nyet kért s míg ez tartott, megíngathatatlannal védte állásait. Sőt a támadásokban megíngult oroszok ingadozását kihasználva, erélyes ellenlélekkel visszavonulásra kényszerítette az ellenséget. Az oroszok a front eme részén vallott kudarcuk után támadásukat a századparancsnok vezetés alatt álló másik fél század ellen irányították. Albrecht törzsmester ezen támadást lendületes ellentámadással húsította meg. Két szakaszával a támadó oroszok oldalába vonult, sorait megbon- totta, majd teljesen szétszórta, miáltal századát és két ágyút mentett meg.

POTETZ JÁNOS

A Kárpátok hómezői kimondhatatlan szenvedések elé állították csapatainkat. A kegyetlen telekhez hozzászokott oroszok fegyvertársat kaptak a dermedt hidegben és azt remélték, hogy a téli idő viszontagságai megtöri katonáink ellenállását. Csalódtak azonban számításukban, mert a magyar katonák, — bár fizikai és erkölcsi erejükkel meghaladó megpróbáltatások árán — éppen úgy kitarítottak a kegyetlen fagyban és hóban, mint a siriai sivatag égető homokján.

A San alsó folyásán az oroszok támadásai visszazorították csapatainkat, melyek a kanyargós völgyekben visszavonultak, hogy a déli lejtők felől szállják meg a védekezésre alkalmas magaslatokat. A 18-ik honvéd-gyalogezred mielőtt védelmi állásait elfoglalta volna, 1915 február 9-én Potetz János szakaszvezető parancsnoksága alatt egy 6 tagú járőrt küldött előre annak megállapítása végett, hogy az előrenyomuló ellenség a Dwernik és Smolnik községek között fekvő hegységet megszállta-e már, vagy nem. Potetz János a méternyi magasságú hóban három órai keserves gyaloglás után érte el a kijelölt magaslatot. Az oroszoknak nyoma sem volt, azért továbbhaladt észak felé. Éjszaka volt, csak a hó világított. Egyszerre,

alig tizenöt-husz lépésnyire ellenséges lövészárkot vett észre, mely egy erdei tisztáson húzódott végig.

A bátor, németajku magyar honvéd-szakaszvezető nem sokat gondolkodott. Hirtelen nekirohanással betört az oroszok árkába. A szolgálatot teljesítő egy-két őri szuronyával keresztüldölte, azután a fedezékekben tartózkodó oroszokra vetette magát, kik ellenállás nélkül adták meg magukat. Miután még a telefonvezetékeket szétrongálta, kimerítő lárdalmak után 67 fogollyal tért vissza ezredéhez.

JUHÁSZ KÁLMÁN

Az uzsoki szoros védelmét a közfelfogás Magyarországnak sorsával kapcsolta össze, a szoros védő hőse magyar honvédek pedig vezérüldelel, Uzsok dicsőemlékü és feledhetetlen érdemű hőse védőjével, Szurmay Sándor altábornaggyal együtt úgy élnek emlékeinkben, mint az ezeréves ősi dicsőség legendás vitézeinek legvilágosabbjai. És méltán. Hősök voltak ők valamennyien. A Kárpátok hómezőin dacoltak az idők zord viharával s száz halállal küzdve, életük feláldozásával védtek a magyar nemzet életét. Harcos izmuk megdermedt a kegyetlen hidegben s piros

vérük beszivárgott a tiszta fehér hóba s csergedező hópatakokban leszaladt a magyar rónaságra, de lelkük ott lebeg örökké Uzsok hegyein, ragyogó emlékeül a halni kész hazaszeretletnek.

Az uzsoki védelmi harcokban 1915. évi február 9-én azt a parancsot kapta Ju-

hász Kálmán szakaszvezető, hogy tizennégy honvédből álló hírszerző-járőrével hatoljon be az oroszok vonala mögé, ott az ellenséget rajtaütéseivel nyugtalanítsa és a Szainkie-Jablonskie-től délre eső terepet derítse fel. Az ellenség éber figyelme ellenére sikerült Juhász szakaszvezetőnek csel útján az oroszok hátába kerülnie és állandó veszedelmek közt a kijelölt területen az ellenséges orosz erők nagyságát megállapítani, valamint tüzérségünk pusztító tüzelésének hatását megfigyelni. Félelmet nem ismerő bátorsága odáig ragadta, hogy az ellenségnek jól irányzott tüzérségi tüzünk következtében beállott riadalmát kihasználva, szerte-szétjével menekülő orosz eröket támadott meg, miáltal a beállott zavart még

inkább növelte. Az oroszok azonban vakmerő rajta-csapásai után több oldalról megtámadták: elkese-redett kizitusára került a sor, melyben az ellenség sokszoros túlerőjével szemben emberfeletti, hősiességű erőmegfeszítéssel védelmezte magát és az oroszoknak érzékeny veszteségeket okozott. Bámulusos hidegvérrel szórta kizitusait és rakétáit az ellenség sorai közé s az ennek következtében beállott zavart ügyesen használta fel menekülésre. Üldözői elől egy elhagyott orosz árokba vonult vissza, hol bekötözte bajlarsait. Azután pedig egy erdőbe vette be magát, melyen át értékes adatokkal tért vissza ezredéhez, a 30-ik honvéd-gyalogezredhez.

SZAUER MÁTYÁS

A Byczok nevű, 915 méteres magaslat hómezőin a 30-as honvédek örködték az uzsoki szoros felett. 1915. év februárjában az ellenség az elviselhetetlen hólergetegben megerősített tábori-örsökkel biztosította vonalát. Február 10-én a 30-ik honvéd-gyalogezred parancsnoksága több járőrt azon feladattal küldött ki, hogy az oroszok állásán hatoljanak át és az ellenséget front mögötti tevékenységében nyugtalanítsák. Szauer Mátyás tizedes, aki a 13. számú járőrnek volt a vezetője, egy heti élelemmel ellátva, fehér köpenybe burkolt, hósaros honvédekkel az éj leple alatt szerencsésen át is jutott az oroszok vonalán. Napokon át bujkált az ellenséges területen és éber figyelemmel kísérte az oroszok tevékenységét, tüzérségük és gyalogságuk elhelyezését, mikről pontos feljegyzéseket készített. De nem elégedett meg munkájának ezen értékes eredményével. Vakmerősége és harci kedve nem egyszer heves rajtaütésekre is ragadta. A harmadik éjjelen kevés számú kís járőrével egy Turka irányából haladó orosz löszervonatot támadott meg, melyben nagy kárt okozott.

Kalandos támadása pánikszzerű riadalmat okozott és ettől az időtől kezdve az üldözésére kiküldött ellenséges osztagokkal és járőrökkel kétségbeesett harcokat kellett megvívnia. Menekülés közben egy ízben egy táborozó orosz századra bukkant, melyet néhány gyors ösztűz leadása után hirtelen rajtaütéssel megtámadott. Meglepő támadása

oly riadalmat okozott, hogy az oroszok fejvesztetten szétfutottak. A beállott zűrzavart további menekülésre használta fel. Még virradat előtt elérte az orosz tábori-őrsök vonalát, melyen súlyos harcok árán keresztülvágta magát, s mire a hideg téli nap felragyogott, a hős tizedes két sebből vérezve tette meg fontos jelentését parancsnokának, Raics Károly őrnagynak vakmerő vállalkozása eredményéről. Állításait pedig töltegyböröndjével igazolta, melynek belső vászon fedelére az orosz állások és erők elhelyezésének vázlata volt felrajzolva.

Szauer Mátyás tizedes hősi eposzokba illő legendós vakmerőséggel oldotta meg feladatát s ezáltal feljebbvalóinak legteljesebb elismerésére és a haza hálájára tette magát érdemessé.

JAKUBCSÓ SÁNDOR

A 30-ik honvéd-gyalogezred e kiváló altisztje, az orosz-szoros hős védelme idején önként jelentkezett több napos járőr-szolgálatra tizenkét honvéddel. 1915 február 10-én indult utnak s a reggeli órákban elérte Szokoliki nyugati kijáratát, hol egy erős ellenséges különítmény megtámadta.

A kis honvédcsoport nem törődve az ellenség tüzeivel, ellentámadásba ment át s derékig érő hóban, önfeláldozó hősiességgel sikeres rohamot intézett az orosz állások ellen. Két halott, hat sebesült és nyolc felkoncolt fogoly maradt a harc helyén. Az orosz tulerő gyűrűjéből azonban csak hősies erőmegfeszítések

árán tudták magukat kiszabadítani. Magukkal hozták két sebesültjüket is, kiket Jakubcsó szakaszvezető pontos jelentésekkel ezredéhez küldött vissza. Ezen parázs harcok után, közvetlen az orosz állások mentén, továbbvonult előre a vakmerő járőr. Még délelőtti folyamán elérkezett az északra fekvő 876-os magaslatra, hol az ellenséges tüzérsg éppen egy üteget helyezett állásba. Ezen észrevételéről is tüstént jelentést küldött. Éjjel-nappal kintmaradt a fagyos havon és számtalan veszély közt folytatá nehéz felderítő munkáját. Élete kockáztatásával több tüzérsg állást fedezett fel, melyeket jelentései alapján tüzérsgünk hatáson tűz alá vett. Több napon át tartó megbecsülhetetlen szolgálatának lelkiismeretes teljesítése után a vakmerő járőr szerencsésen bevonult ezredéhez.

STADT IGNÁC

Ezrede napok óta sokat szenvedett egy házban elhelyezett két ellenséges géppuska tüzei, sem tüzérsgünk, sem gyalogságunk nem tudta ártalmatlanná tenni a két gyilkos szörnyeteget. Végre Stadt Ignác tizedes vállalkozott arra, hogy egyedül felrobbantja a házat és elpusztítja a géppuskaállásokat. 1915 február 23-ikán az éjjelen kuszva megközelítette a házból elhelyezett géppuskaállást és rövid időre rá eget-földet rengető robbanás reszketett meg a levegőt. Hatalmas tűzoszlop tört fel a magasba és vakító világlóság gyúlt a koromsötét éjszakába. Az oroszok izgalmas tüzele se verte fel az arevonal nyugalmát, de ez már nem segített semmin. A géppuskák háza eltűnt a föld színéről s ezzel nagy veszély háruult el a honvédek feje felől. Stadt tizedes szerencsésen visszatért. Vakmerő vállalkozásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki.

HAJMÁSSI LAJOS

A célos erejű és jellemű altiszt, aki kiválóan vitéz magatartásával a vitézségi érmek mindegyikét kiérdemelte. 36 havi frontszolgálati ideje alatt ezrede minden ütközetében részt vett és számos oly kimagasló haditettelt vitt véghez, mely becsületére vált csapattestének. A kárpáti harcokban a Zsebrák-

nyereg védelmi szakaszán volt állásban a 20-ik honvéd-gyalogezred, mely 1915 febr. 25-ikén a 906-os magaslat elfoglalására kapott parancsot. A magaslat elleni támadásnál súlyos akadályul szolgált a Wola-Michovától északra fekvő előretolt állás, melyet az oroszok a magaslat hathatós védelme érdekében vontak. Ezen előretolt állás elfoglalása tehát a támadás sikerének előfeltétele volt. Hajmássi Lajos törzserőrmester önként jelentkezőkből álló szakaszával vállalkozott ezen orosz ütköző pont megsemmisítésére. A kora hajnali órákban kezdte meg előrenyomulását és észrevétlenül sikerült is neki mintegy százötven lépésnyire az előretolt állás közelébe jutnia. Ekkor azonban oly tűzpor fogadta, hogy a nyilt havon előrevonuló szakaszának hatvan embere majdnem a felére olvadt le. A megmaradtak a másfél méter mély hóba süllyedtek bele s parancs-

nokok utasítására a hó alatt „dolgozták előre magukat”, hogy a hóárkok védelme alatt közelíthessék meg az oroszok állását. Fáradszó erőmegfeszítéssel előre is kuszta ezuton az ellenséges árok felé mintegy husz-harminc lépésnyi távolsáig. Ekkor Hajmássi törzserőrmester parancsára a szakasz megmaradt embereinek fele jobbról, fele balról vad hűvvel rárohant az oroszokra s elkecseregett kéztusában elragadta az előretolt állást. A veszteségeiken felbőszült honvédek nem ejtettek foglyot, csak két géppuska zsákmányoltak. A hős védők, összesen harmincketten, mint hősi halottak maradtak az árokban.

Közben előretörték az ezred támadó sorai is, akikkel egyesülve Hajmássi törzserőrmester részt vett az orosz főállások megrohamozásában is, melyet teljes siker koronázott.

JENEI JÓZSEF

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül a következő felterjesztés alapján kapta e derék szakaszvezető:

„A 3-ik honvéd-gyalogezred kiténtelési javaslata 1915 IV/1. Február 28-ikán az 508-as magaslaton vivott harcban, mint szakaszparancsnok, személyes bátorsággal véghezvitt eredményes támadásával tüntette ki magát. Ötven lépés szélességben elfoglalta az oroszok állását és azt az ellenség tulajomó ereje ellenére eredményesen védelmezte. Ezzel az ezred jobbszárnyát biztosította és jelentősen hozzájárult a végső győzelemhez.”

GYULAY ÁGOSTON

A Horodenka—Harasimow irányában előrenyomuló oroszok feltartóztatására rendelt 65-ik közös gyalogezred azon parancsral küldte ki Gyulay Ágoston csendőrmestert, hogy a nevezett falukat kutassa át, a kisebb osztagokat fogja el, a nagyobb erőkkel pedig vegye fel a harcot s ezáltal biztosítsa ezredének harcbafejlődését. Gyulay őrmester a kapott parancs értelmében elindult szakaszával az ellenség irányába, de Horodenka és Harasimow községekben számottevő ellenséget nem talált, azért tovább folytatta útját. A községeken túl fekvő magaslatokon azonban gyalogsági állással találta magát szemben. Jelentést küldött ezredének s elhatározta, hogy megtámadja a harasimow-i temető-magaslaton állásban lévő oroszokat. Éjnek idején szakaszával meglepetésszerűen meg is rohanta az ellenséges állást és hatalmába kerítette a temető-magaslatot. Azonnal járőröket küldött ki, hogy az ellenség mozdulatait figyeltesse s szakaszáról a bekerítés veszélyét elháríthassa. A következő napon egyik járőre

jelentette, hogy a közeli majorban néhány tisztünket és legényünket tartanak fogva az oroszok. Gyulay őrmester husz bátor embert vett maga mellé és megtámadta a majorot tartó oroszokat. A 67 főnyi ellenséget lögszóba ejtette, a major pedig megszállotta. Midőn pedig ezredének egyik zászlóalja harcra bocsátkozott az oroszokkal és az ellenség tulereje már-már veszéllyel fenyegette a zászlóaljat, Gyulay őrmester saját elhatározásából a támadó ellenség oldalába nyomult és rajtatésével megfutamatította az oroszokat. A derék őrmestert ezen több napon át tartó harcokban tanúsított kiválóan vitéz és eredményes magatartásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki.

LAKOS GYÖRGY

Mint póttartalékos vonult be a 37-ik közös gyalogezredhez, hol kiválóan vitéz magatartásának elismerésül hamarosan altisztté léptették elő. Az ellenséggel vivott kemény harcokban megsebesült és kórházba került, honnan felgyógyulása után önként ment ki ismét a harctérre.

Ezrede ekkor megerősített állásokban nézett farkasszemmel az oroszokkal. Felettes parancsnoksága egy ízben, hogy a szemben álló ellenség erejéről, harckésztségéről és mineműségéről tájékozódást szerezzen, foglyok ejtésére hívta fel a derék 37-es legénységet. Lakos György őrmester önként vállalkozott arra, hogy élő oroszokat hoz át az ellenséges vonalból. Tarisznyáját telerakta szalonnával, kenyérral, cigarettával, egy üveg pálinkát is dugott a jó koszt és pompás szívnivaló mellé, aztán egyesegyedül nekiindult az ellenséges állásoknak. Az oroszok álmélkodva nézték közeledtét és fegyverlövés nélkül engedték be árkaikba. Ott megraktálta Lakos őrmester az oroszokat tarisznyájában átvitt izletes étel- és italból s cigarettafüst mellett, furlangos rábeszéléssel csoportonként szöktette át őket — mihozzánk. Körülbelül 126 oroszot lopott már át az ellenséges árkokból, amikor ráeszméltek vakmerő csínyjére. Ekkor azonban Lakos háládatlanul fizette vissza a vendéglátást; hat emberével véresen verte vissza egy orosz osztag támadását, mely megszóktetett bajtársaikért akart bosszút állni. (Kivonat „Mi Hőseink” című könyvből.)

1915 kora tavaszán az orosz tömegek leereszkedtek már az északi Kárpátok déli lejtőjén és előzónlással fenyegették kalászingató nagy magyar alföldünket. Szorongva néztünk határaink felé, hol a Laborc völgyében, Homonna körül folytak már a harcok. Elkeseredett hős magyar fiaink százaszoros erőmegfeszítéssel állták útját a hőmpölygő veszedelemnek, melynek nyomát rommá lött, megüszkösödött családi tűzhelyek s földöntutók ezrei jelezték. Szívükben fellángolt a harag s öklük keményen csapott a bitorlók közé...

Március elején a Homonnától északra lévő magaslatokon dult a harc. Az oroszok sokszoros túlerővel támadták a 31-es honvéd-gyalogezred állásait, melyek a szeliden omló völgyek zárt kapuit alkották.

A páratlan erővel rohamozó oroszok nyomását azonban a Zsebrák-magaslattól délnyugatra eső rövid front rész nem bírta ki, azért ezen veszélyeztetett, fontos pont megerősítésére egy századot vezényelt az ezredparancsnokság. A század meglepő gyorsasággal, erélyes tűzharcba bocsátkozott az oroszok visszanyomására. Harc közben a század parancsnoka, Győröcskey löhadnagy elesett, s helyette Imély Ferenc szakaszvezető kimagasló személyes bátorságával vitte rohamra századát. A roham eredményes volt s Imély szakaszvezető, a 20-ik honvéd-gyalogezred 6-ik századával egyesülve, megvetette lábát a veszélyeztetett ponton, melyet az oroszok háromszori ismételt támadásával szemben is megtartott.

Ezen sikertelen bekerítési kísérlet után az oroszok teljes erejükkel a 936-os magaslat főállásaira vetették magukat, melyek elfoglalását szintén Imély századának lendületes oldaltámadása hiusította meg.

A támadás központjába került magaslaton még két napon át állta tomboló tűzviharban a sarat Imély szakaszvezető az ellenség nyolcszoros rajvonalaival ellen, melyek elől csak parancsra tért ki, hogy hősiessen kitarló csapatát a bekerítés veszélyétől megóvja. 180 emberéből 17-ed magával tért vissza... A század nagyobb része elveszett a kalászingató magyar alföldért.

Hőstettét és az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeit következőképpen örökíti meg a 21-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata.

„Mint szakaszparancsnok a Tukesányért vívott harcokban a legelsővel együtt nyomult be az ellenségtől megszállt faluba, hol körülbelül négyszáz saját hadseregbeli foglyot szabadított ki és számos orosz foglyot ejtett.”

HORGOS DEZSÓ

Az Ung völgyét záró Ceremcha-magaslat a Szurmay hadseregecsoport balszárnyának volt a legerősebb pillére. Az oroszok hatalmas, sokszor huszszorosán túlerős tömegekkel igyekeztek hatalmukba keríteni ezen fontos stratégiai pontot, de minden kísérletük megtörtött a 68-ik közös-gyalogezred hősiességének ellenállásán. 1915. évi március 6-ikán különösen heves rohamokkal döngötte az ellenség a 68-asok védőállásait, miért is a Patakófalunál lévő III-ik tartalékzászlóalj az I-50 zászlóalj megerősítésére a védelmi vonalba rendelték. Másnap az oroszok még fokozottabb erővel támadták a ceremchai állásokat s a halálmegevetéssel harcoló 68-asok csak emberfeletti erőmegfeszítéssel és érzékeny veszteségek árán tudták megfékezni az ellenség rohamait. Az ádáz küzdelmekben a zászlóalj-parancsnokok és beosztott tisztiek — kik előljártak a hősiességben és jó példaadásban — egytől-egyig elesetek vagy megsebesültek s így a védelem nehéz feladata Horgos Dezsó törzsörmeisterre hárult. Horgos átértette feladatának felelősségteljes súlyát s ennek megfelelő magatartást tanúsított is. Átvette zászlóalja fölött a parancsnokságot s jó szóval, buzdítással, ha kellett példás cselekvéssel bátorította embereit a kitartásra. A sok vérvesztés azonban megtörte a szomszédos zászlóalj erejét és az oroszok vonalainak oldalába kezdtek nyomulni. A hős törzsörmeister azonban nem veszítette el fejét. Eszébe jutott — mit tisztjei mindig hangoztattak — hogy a Ceremchával az uzsoki-szoros sorsa van egybekapcsolva és ennek megfelelően cselekedett. Kivonta minden második emberét a rajvonalból és

egy géplegyver védelme alatt saját maga vezette ellentámadásra őket az oroszok ellen. Halálmegevető erőfeszítéssel sikerült is feltartóztatnia az ellenséget, dacára, hogy hatizben kísérte meg az előretörést. A következő napon tűzérségünk támogatásával kétoldali támadással visszazoritották az oroszokat a derék 68-asok és Horgos törzsörmeister kis csapata, Várkonyi hadnagy két századával vállvetett harcokban visszafoglalták az elvesztett állásokat.

MÜHL JÁNOS

Halálmegevetése a legendák világába való. Önlelőző készsége a rajongók elszántságával határos. Pusztuláshoz, véres harcokhoz hozzászokott tudatunk álmélkodva áll meg az emberi erkölcsi erő eme nagysága előtt, melyet hősiességnek nevezünk. 1915. március havában az oroszokkal állott harcban a 8-ik honvéd táborigyűző, melynek egyik ütege az ellenséges állásoktól mintegy ezerkétszáz lépésnyire, fedezék nélkül, előretolt állásból ontotta pusztító tűzét, melyet Mühl János tüzemester vezetett hámulatos hidegvérrel. Az orosz tűzérség hamarosan felfedezte az üteg állását és összpontosított gránáttűz alá vette. Az üteg teletalálatoktól emberanyagban nagy veszteséget szenvedett, ami a megmaradt kevésszámú kiszolgáló légénységre nyomasztólag hatott. Mühl tüzemester fedett helyre parancsolt a legényeit s a szakadatlan ágyutűzben önmaga szolgálta ki lövegét. Töltött, irányított és tüzelt. Négy ellenséges tűzérűteg tűzét vonta magára hosszú időn keresztül s ezáltal gyalogságunkat a döntő pillanatokban megkímélte és tehermentesítette a tűzérség pusztító tüztől.

A hős tüzemestert csak a magas Gondviselés óvta meg a biztos pusztulástól.

KRUPLA LAJOS

Harasymownál 1915. március hó 13-ikán az oroszok heves tusák után visszanyomták a 65-ik közös gyalogezred egyik zászlóalját és három oldalról is megtámadva egy házcsoport közé szorították. A zászlóalj ezen súlyos helyzetében Krupla Lajos törzsörmeister emberfeletti erővel és csodás hősiességgel állt ellen két szakaszával az oroszok ismételt rohamának, melyet mindenkor véresen visszavert. Állásait egész napon át rendületlenül kitarlattal védte és az est beálltával, midőn zászlóaljának hősiességével, az ellenség sorain ütött résen sikerült az oroszok gyűrűjén átvágnia magát, a visszavonulást fedezte. Majd a házakat felgyújtotta s maga is zászlóalja után vonult. Utközben egy súlyosan sebesült hadnagyot vett vállaira és az ellenség üldözése közben élete kockáztatásával mentette ki a biztos halálból.

OVÁRY MIHÁLY

A brassói 24-es honvédek a komarniki védőállásokban néztek farkasszemet az oroszokkal, midőn 1915. március 15-ikének éjjelén ellenséges erők rohanták meg a hozzájuk csatlakozó 22-ik honvéd-gyalogezred állásait és azt egy zászlóalj kiterjedésű részen elfoglalták. Az elhódított árokrész visszazserzésére az éppentartalékban lévő 24. honvéd-gyalogezred II-ik zászlóalja kapott parancsot. Mielőtt a zászlóalj támadásra indult volna, Ováry Mihály törzsörmeister vezetés alatt egy 24 honvédből álló erős járőrt küldött előre az ellenséges állások és erőviszonyok felderítése végett. Ováry kemény honvédekkel egészen az ellenséges állásokig nyomult előre és nem elégedett meg szerzett tapasztalataival, hanem harcoskedvű honvédekkel lendületes rohamra vitte az ellenséges vonalak ellen. Az oroszok, midőn a honvédek feltartóztathatatlan és félelmetes rohamát látták, eldobták fegyvereiket; részben megadták magukat, részben hanyatthomlok elmenekültek. Ováry törzsörmeister a menekülők után vetette magát, az elfogottakat pedig sorsukra hagyta. Üldözés közben az ellenség fővonaláig tört előre, hol az oroszok ellentállást fejtettek ki. Rövid kitérása után azonban ők is megadták magukat és Ováry törzsörmeister mintegy 600 fogollyal tért vissza zászlóaljához. Harcok közben megsebesült, de 24 honvédekkel megoldotta azt a feladatot, mire egy zászlóalj kapott parancsot. Visszafoglalta a 22-es honvédek elvesztett állásait. Sőt még ennél is többet tett. Egy zászlóalj főnyi oroszot vont ki az amúgy is egyenlőtlen erejű küzdelemből.

Ováry törzsörmeisternek vállalkozó szellemben és kiváló vitézségben méltó társai voltak

FERENCZ JÁNOS

és

OPRA JÁNOS

törzsörmeisterek, kik az oroszokkal vívott ezen küzdelmekben és sikereiben vele teljesen egyenértékű érdemeket szereztek.

A 24-ik honvéd-gyalogezrednek komarniki körüli lefolyt harcaiban kapta arany vitézségi érmét

GYÖRGY ÁRPÁD

zászlós is, kinek az ellenség előtt tanusított vitéz magatartásáról a következő hivatalos felterjesztés ad számot:

„A 784-es magaslat ellen intézett többszörös roham alkalmával tanusított vitéz és példaadó magatartásával tüntette ki magát. Kiragadott az ellenség kezei közül egy, a 22-ik honvéd-gyalogezredtől elszakmányolt géppuskát, melyet heves kőzigránát és ágyutüzben is megtartott és ezredének beszállított.”

KOVÁCS JÁNOS

Hervadhatatlan érdemekben gazdag harctéri múltját csillogó fegyvertények fényes sorai ragyogják át. A 44-ik közös-gyalogezred örökemlékü harcainak büszke részese, ki személyes bátorsága révén még eme félistenekből álló ezred soraiból is kimagaslik. Kivette részét az uzsoki frontszakasz hősi küzdelmeiből is, melyek során feledhetetlen szolgálattal kapcsolta be nevét a magyar határ dicső védelmébe. 1915 március közepén az oroszok több ízben kudarcra végződött támadása elemi erővel ujult meg ama védőállások ellen, melyeknek egy részét a somogyi 44-esek tartották. Az ezred II-ik zászlóaljja rendíthetetlenül állta a harcot, a vele szomszédos ezred azonban gyengének bizonyult az orosz erők feltartóztatására és elvesztette a 860-as magaslatot. A benyomult ellenség oldaltámadással fenyegette a 44-esek jobbszárnyát, mely siker esetén az egész ezred állásának feladását eredményezhette volna.

Kovács János őrmester, ki a legszélsőbb jobbszárnyon volt állásban, szakaszával az oroszok ellen fordult s hősiessé küzdelmek árán megakadályozta ezrede állásainak felgöngyölítését. Megfogyatkozott számú szakaszával még akkor is kitarzott, midőn az oroszok szakaszát már hátulról fenyegették. Kétségbeesett erőmegfeszítéssel azonban addig tartotta magát, míg ezrede tartalékainak erőlyes ellentámadása fel nem szabadította.

Az ellentámadás eredménye az elvesztett magaslat visszafoglalása volt, miben hősiessé kitarása révén elismerésre méltó érdemeket szerzett Kovács János őrmester.

GREMA JÁNOS

Egy ízben a Kárpátok egyik szorosában történt gyors visszavonulásunk közben a 21-ik tábori ágyus-ezred néhány ágyuját már nem tudták megmenteni a láradhatatlan tüzerek. Hogy a kényszerűség folytán visszamaradt ágyukat az oroszok ne használhassák, a závarzatokat a földbe rejtették el, és maguk pedig visszavonultak. Az oroszok az el-foglalt új vonalukat csak tábori-örsökkel biztosították, ami azt a gondolatot érlelte meg az ágyuk után bándó tüzerekben, hogy életük kockázatása árán is visszahozzák azokat. Észrevétlenül kereszthatoltak hát az orosz tábori-örsök vonalán és fáradtságot, valamint veszélyt nem ismerő önfeláldozó munkával megmentették elhagyott ágyukat. A závarzatok azonban ottmaradtak. Ekkor Grema János tüzer önként vállalkozott arra, hogy a závarzatokat is visszahozza. És vállalkozásának derekasan meg is felelt. Csikorgó hidegben kilométereken át hatolt be állandó életveszedelemek közt az orosz arcvonal mögé és visszahozta a závarzatokat is, miáltal a megmentett ágyuk továbbra is teljesítették hivatásukat a kárpáti bércek megvédésében.

BONGOR LAJOS

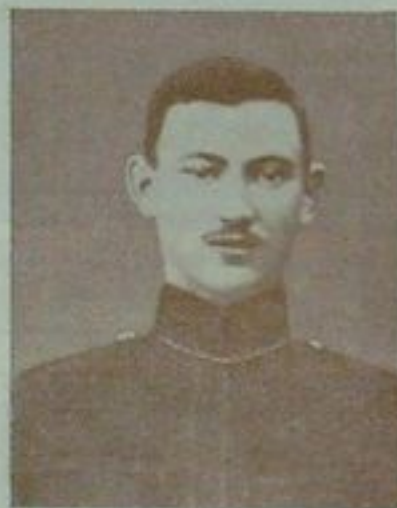
Zemplén vármegye északi részén Világ és Felsőalmád községek közt elterülő magaslatok sok véres viharok voltak a szemtanúi. 1915 március végén ujult erővel tört ki a harc. A csendes kárpáti erdők vad csatazajától visszhangzottak s az orosz tömegek dübörgő rohamai alatt nyögött a békés magyar föld. Csapataink elszánt védekezésükben testüket vetették az ellenség hőmpölygő áradata elé, hogy mególtalmazzák az ország mélyébe futó völgyek biztonságát. Különös szívóssággal ostromolták az oroszok a 69-ik közös gyalogezred állásait, melyet pusztító gránátok százaival árasztottak el. A jól irányzott tüzéségi tűz érzékeny veszteségeket okozott a hősiessé kitarló 69-esek soraiban, de az állások védelmét meg nem akadályozhatta. A támadásra indult ellenséges gyalogság minden igyekezete megtörtött a védők ellenállásán. Bongor Lajos őrmester két gépfegyvere különösen sok áldozatot szedett a rohamozó ellenséges tömegekből s megbecsülhetetlen érdemeket szerzett az orosz táma-

dások visszaverésében. Az orosz tüzerek hamarosan pokoli tűz alá vették a gépfegyverek állását és egyik gépfegyvert teletalálattal használhatatlanná tettek. Bongor azonban ezen életveszélyes helyzetben sem adta fel a küzdelmet. Az újból megindult ellenséges gyalogság rohamának láttára, halálmegevető bátorsággal megmaradt gépfegyveréhez ugrott és oly golyózápori zudított a rohamozó oroszokra, hogy egész sorok dőltek ki a rohamozópokból. Az ellenség támadása újból összeomlott, amiben a hidegvérű Bongor őrmester elszánt és gyors beavatkozásának kiváló érdeme volt.

FEHÉR ISTVÁN

Az öreg Fehér István, a jámbor, dolgozó földmives reszkető kezekkel írta meg sorait: „Fiam, István önfeláldozó felderítő szolgálata hősiessé teljesítése közben orosz golyótól találva hősi halált halt. Hazájáért áldozta fel ifjú életét a Kárpátokban 1915 április 2-ikán” . . . Egyszerű, de megdöbbentő

szavak, melyekben egy apa fájdalma zokog, de, melyek egyszerűségükben is a honfiai büszkeség, az önfeláldozó hazaszeretet és a ragyogó hősiesség örök hirdetői. Ifjú Fehér István, a 69-ik közös gyalogezred egyszerű katonája kiváló vitézségével és hősiessé harcokban ki-folyt izzó vérével írta rá nevével az örök dicsőség és hallhatatlanság márványtáblájára. A magyar nemzet kegyelettel őrizi meg emlékét, mely glóriás fényvel fonja körül az ezeréves hazaszeretést s melyből erőt, buzdítást nyer a biztos jövő reményeire.

PETRIK GÉZA

A hónapokon át dicsőségesen ellentálló. Przemysl várának eleste után, a felszabadult orosz tömegek teljes erejükkel vetették rá magukat galíciai frontunkra, hogy vonalainkat áttörjék és sikereiket kiszélesítsék. A súlyos megpróbáltatásokat és dicső küzdelmeket átélte 37-ik honvéd-hadosztály, mely a San vonalát tartotta, az orosz támadások centrumába került és derekasan felfogta az oroszok lökését. A nagy vérvesztésekkel járó nehéz harcokban legyengült ezredek azonban végre is kénytelenek

voltak az orosz tulerő elől kitérni, hogy alkalmassabb helyen vegyék fel ismét a küzdelmet. A hadosztály keretében hősiessé küzdő 15-ik honvéd-gyalogezred visszavonulásának fedezésére Petrik Géza zászlós százada kapott parancsot. Petrik a mintegy 80 löre csökkent századával a Zatwarnica községtől nyugatra fekvő 627-es magaslaton helyezkedett védőállásba azon utasítással, hogy a vonala elé tolt század visszavonulását biztosítsa, ennek beérkezése után pedig a jobbszárnytól kezdve szakaszoként vonuljon vissza. Századának fele visszavonulóban volt már, midőn az alkonybeálltával két orosz zászlóalj előrenyomulását jelezték, melyek már 500 lépésnyire közelítették meg állását. Petrik zászlós századának visszavonuló részeit rögtön az állásba rendelte vissza s jelentette ezredének, hogy visszavonulás helyett felveszi a harcot. Kezdeményező elhatározását oly nagy körültekintéssel, vasakarattal s hősiessé elszántsággal hajtotta végre, hogy az időközben megérkezett erősítéscsoddal az ellenséget nemcsak feltartóztatta, hanem vissza is vetette.

Petrik zászlós fellépésének volt köszönhető, hogy az oroszok ezrede szakaszán eredményeket elérni nem tudtak, sőt kénytelenek voltak a San tulsó partjára visszavonulni.

KERTI ISTVÁN

A 44-ik közös-gyalogezred 1915 március 21-ikén az uzsoki-szorostól északra, Tarnawa községnél támadásra ment a megerősített orosz vonalak ellen. Az ezred rohamában a tulerőben lévő ellenség hősiessé védelmén megtörtött és a vitézül harcoló 44-esek eredmény nélkül voltak kénytelenek visszavonulni. Az oroszok a támadás sikertelenségén felbuzdulva, gyors ellentámadással az ezred jobbszárnya ellen nyomultak és az ezredutászokat, valamint egy géppuskás-osztagot bekerítették. Kerti István tiszthelyettes ennek láttára saját elhatározásából szakaszával megtámadta az oroszokat és rövid, de erőteljes harcok után úgy bajtársait, mint a gépfegyvereket kiszabadította az ellenség kezei közül; az ellenséget pedig makacs kitarásával feltartóztatta mindaddig, míg ezrede régi állásait el nem foglalta.

SZÜGYI ZOLTÁN

A rany vitézségi érdemét az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül a 12-ik honvéd-gyalogezred felterjesztése alapján kapta. Kitüntetési javaslata a következő szavakban örökíti meg hőstettét:

„1915 március hó 21-ikén hajnalban, midőn az ellenség Wola-Michova fölött, a 860-as magaslat délnyugati lejtőjén húzódó állásainkat áttörte s ott állást venni készült, tizenkét emberével elsőnek sietett a veszély helyére s heves tüzeléssel megakadályozta, hogy egyrészt nagyobb erők jussanak

át a vonalon, másrészt, hogy az ellenség elsáncolhassa magát. Midőn embereit a tulerő megtámadta, az időközben még beérkezett néhány embert magához véve, szuronytámadásba ment át. A vezénylő orosz parancsnokot sajátkezüleg lelőtte s csapatával tetemes veszteségek mellett kiverte elhódított állásainkból az ellenséget.

Ez a kiválóan hős tiszt kárpáti sikereit 34 havi harcéri szolgálati ideje alatt még számos hőstettel gyarapította. Részt vett ezrede számos küzdelemben s vitéz magatartásával mindenkor emelte csapata jó hírét.

BACK ÁRPÁD

Kora hajnalban kezdtek már támadásaikat az oroszok a 25-ik közös-gyalogezrednek a Zsibrák-nyergén húzódó állásai ellen s nem szűnő hévvel folytatták mindaddig, míg a hősiessé ellentálló 25-ösök a tizenötödik rohamot is vissza nem verték. Ezután csend lett. Az oroszok visszahúzódtak és nem mutatkoztak többé.

Ekkor Back Árpád tizedes a két vonal közötti terep átkutatására kapott parancsot, hogy az oroszok felől hirt hozzon. Negyedmagával előre is ment s alig 300 lépésnyire egy mély szakadékhoz ért, melyet embereivel megkerült, hogy a tulsó oldalán folytathassa felderítő útját. A tulsó oldalra érve, észrevette, hogy a szakadék oroszokkal van tele, akiknek egyrésze éppen állásaink felé eső oldalán kuszik fölfele. Back tizedes tizenöt-husz lépésnyi távolságra osztotta szét négy emberét és tüzel nyitott az ellenségre. Nagy riadalom és kavargás támadt az oroszok soraiban, de meglepetésükből

hamar magukhoz tértek és támadólag léptek fel a járőr ellen. A négy rejtethetetlen 25-ös azonban biztos lövéseivel és kézibombáival nagy veszteséget okozva, visszaverte az oroszok támadását és állandó tűz alá tartotta a szakadékot.

Erre teljesen felbomlott a rend az oroszok között; mint egy hangyaboly, úgy nyüzsgött, sürgött-forgott a megrémült tömeg. Sokan kendőt lobogtattak, mire Back tizedes beszüntette a tüzel. Az oroszok megadták magukat. Összeállította és bekísérte őket ezredéhez, hol megállapították, hogy Back Árpád tizedes négy emberével 253 orosz, köztük két törzstisztet ejtett foglyul.

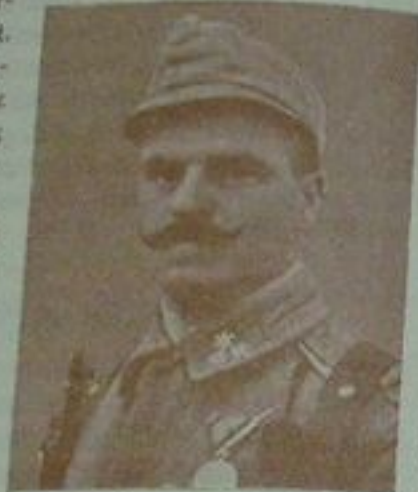
A vakmerő járőr megkapta méltó jutalmát.

OBADICS GYÖRGY

A 48-asok közül való volt. A derek zalai fiuk dacos magyarsága lángolt a szívében. Feledhetetlen érdemű ezredének számos nehéz harcaiból vette ki a részét s hősiessé magatartásával mindenkor becsületére vált bajtársainak és a 48-as névnek.

1914. év december 24-ikére virradó éjszakán szakaszát átvitte a Nidán és teljesen szabad területen egészen Sempiechow faluig nyomult előre, hol egy ellenséges század előretörését addig tartóztatta fel, míg erősítés nem érkezett. Ekkor a falut az oroszok kezei közül kiragadta... 1915. évi

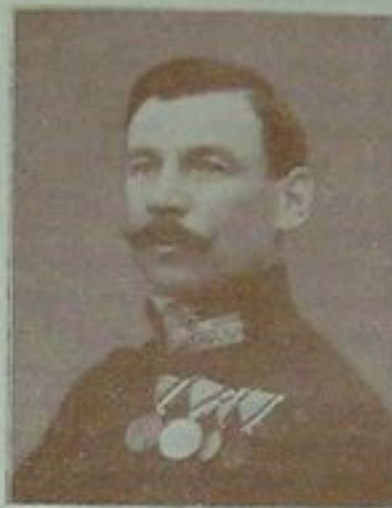
március 21-én a volamichowai ütközetben egy magaslat ellen intézett roham alkalmával elsőnek tört be az ellenséges árkokba s 150 foglyot ejtett. Néhány nappal később, midőn a magaslatot felsőbb parancsra feladták, a visszavonulást fedezte s csak akkor hagyta el helyét, midőn az ellenség majdnem körülvárta. Kemény harcok árán keresztülvágta magát az oroszok gyűrűjén, sőt még foglyokat is ejtett.

Apró, halállal játszó harcéri epizódok ezek, melyek egy hős katona lelki nagyságát tárják elénk. Apró epizódok, melyekben egy értékes élet forgott kockán — hazánk nyugalmaért s melyekben egy nemzet akaraterője lüktetett az életért.

ZELENKA JÓZSEF

A 72-ik közös-gyalogezred e kiváló katonája sulyos harcokkal és dicsőséggel teljes huszonöt hónapot töltött el az első arcvonalban, hol vérenek hullásával szentelte meg hazája iránti hűségét. Mindenütt megállta a helyét, hová a kötelesség és a

sors állította, minnek ékes bizonyítéka, hogy az ellenség előtt tanúsított vitéz magatartása elismerésül az összes legénységi kitüntetések díszítik hős mellét. Részt vett messze hazája határain túl dúló győzelmes harcok örömmámorában s a Kárpátok bércein hazája közvetlen védelme közben

osztozott magyar testvéreinek emberfeletti testi és lelki szenvedéseiben. Vitéz haditettével — mellyel egy ellenséges állást és két gépfegyvert ragadott ki az oroszok kezeiből — belevéste ő is nevét a Kárpátok egyik sziklájába, melyet az idő soha ki nem törölhet s ezzel örök fogadalmát tette le hazája iránti hűségének.

A hős őrmester elszakított testvéreink szomorú sorsának osztályosa s csak Iórró sóhaját küldi felénk a jobb jövő reményében.

FRANKL ALAJOS

A Przemyslnél felszabadult orosz erők nyomása nap-nap után érezhetőbb módon nyilvánult meg kárpáti frantunkon. Hatalmas, végnélküli tömegek indultak harcba, hogy kieroszakolják a döntést. Nagy reményekkel jöttek, de hamarosan kiábrándító leckét kaptak. Csapatunk szívósan hadakoztak s hősiessé harcokban tépték, szakgatták a kolosszus foszladozó testét. Egy éjszakai támadás alkalmával 1915 március 24-ikére virradó éjjelen, sikerült az oroszoknak elfoglalniok az erdővel borított 691-es magaslatot, mely Stuposianyától keletre a San-folyó egyik kanyarulatában emelkedik. Az elvesztett állások visszafoglalása végett a 72-ik közös gyalogezred egyik zászlóalja bocsátkozott harcba. Zavartalanul

átkelt a San-folyón és a sűrű erdőszélig láradságos módon egészen az ellenséges állásokig küzdötte előre magát. Az oroszok korábban kiépített megerősített állásaikban felkészülten várták támadásunkat és annak elhárítása végett eszevesztett tüzzel árasztották el az erdőt. A támadó zászlóalj, mely részére csak a latörzsek nyújtottak védelmet, érzékeny veszteségeket szenvedett és ereje közvetlenül az ellenséges vonalak előtt megtört. A derek 72-esek helyzete roppant sulyos volt.

Az állandó tűzben egymásután haltak el tisztjeik, embereik, azért nem várták be erősítéseiket, hanem kétségbeesett rohamra mentek, hogy kiragadják magukat sulyos helyzetükből. Frankl Alajos zászlós, ki százada tartalékszakszának volt a lelkes parancsnoka, midőn értesült a roham előkészületeiről, anélkül, hogy parancsnokától engedélyt, vagy utasítást kért volna, szakaszával a rohamozókhoz csatlakozott, azok élére állott s buzdító hatású lelkesedésével, példásan hősiessé magatartásával lendületes erőt adott a támadásnak.

Sajátságos megnyilatkozása a szorongatott helyzet szülte telepatikus elhatározásnak, hogy

LICHTNECKERT JÁNOS

zászlós, ki a tartalékot alkotó első századnak volt egyik szakaszparancsnoka, szintén előretört összeköttetés nélkül álló szakaszával és nekiment az ellenséges állásoknak. A két zászlós rohama magával ragadta az egész zászlóaljat. Fegyverek ropogása, hurrázó csataordítás és kúrtszóharsogás kísérte a vitéz 72-ek rohamát, mely rövid kezitusa után az orosz állások elfoglalását eredményezte. Még zengtek az erdő visszhangjai, midőn az oroszok ledobták fegyvereiket s megadták magukat. — Frankl Alajos és Lichtneckert János zászlósok nevéhez fűződik eme szép harcéri siker, melyet tulerős

ellenséggel szemben vivott ki lobogó lelkesedéssel és kiváló hősiességgel e két fiatal tiszt.

ZSÁN VENCEL

A 25-ik közös-gyalogezrednek 1915. évi március 31-ikén a Vertla-Betlinán vivott ütközetében Zsán tiszthelyettes a II-ik zászlóalj jobb szárnyát védte két gépfegyverrel. Az oroszoknak egész napon át tomboló tömegrohamai a szomszédos ezredekét kiszorították állásaikból, melynek következtében a jobbszárny teljesen összeköttetés nélkül maradt. Még bizonytalanabbá tette a helyzetet a leereszkedett sűrű köd, melynek védelme alatt az oroszok az ezred jobbszárnya közelébe férkőztek s az est beálltával közvetlen közelből rátámadtak a két gépfegyverre. Zsán tiszthelyettes a veszély láttára hirtelen egyik fegyvere mellé ugrott s önkezüleg nyitotta meg a tüzet. Példáját a másik gépfegyver is követte s az egész osztag egyesített tüze az ellenük irányuló oldaltámadást nagy veszteségekkel hősiességgel visszaverte. Az itt elért siker azonban nem akadályozta meg az ellenséget abban, hogy az ezred szárnyai megkerülésével előre ne nyomuljon, ami az egész harcoló csoportot a körülférés veszélyével fenyegette. A szemben támadó ellenség támadásának vitézül ellentálló 25-ösök tehát felesleges áldozatok elkerülése végett csak gyors visszavonulással menthették meg magukat. A visszavonulás fedezésére Zsán tiszthelyettes kapott parancsot, ki két gépfegyverrel rendületlenül kitarított állásaiban s feltartóztatta az oroszokat mindaddig, míg ezrede szerencsésen egérutat nem vitt. Ezután állandó harcok közben ő is a visszavonulás terére lépett. A fegyverek állandó tüzzel, felváltva fedezték a visszavonulást. Míg az egyik hátrább vonult, addig a másik tartotta fel haláltosztó tüzeléssel az oroszokat; majd felváltva ugyan ezt tette a másik. Ezután sikerült a két gépfegyvernek is kiragadni magát az oroszok gyűrűjéből, ami Zsán tiszthelyettes hidegvérű vezetésének és rettenthetetlen bátorságának volt az eredménye.

KVIATKOVSKY ANDRÁS

Weselow falu mellett önként jelentkezett az ellenséges állások felderítésére. Tizenkét elszánt honvédből álló járőrrel kuszva megközelített egy hatvan főből álló orosz tábori-őrsöt. Közvetlen közelből saját kezüleg vágta kézibombáját az ellenség közé s az ezt követő félelmetes szuronytámadásban a tábori-őr tulnyomó részét harcképtelenné tette, két orosz pedig foglyul ejtett. Az aránylag kicsi honvéd-járőr eme csillogó haditette csupán Kviatkovszky András 11-ik honvéd-gyalogezredbeli törzserőseinek az érdeme, aki személyes vitéz-

ségének a támadás alkalmával tündöklő példáját adta s ezáltal honvédeit is halálmegejtő rohamra ragadta.

DUS JÁNOS

Egy ellenséges golyó mindkét szemvilágát kioltotta... Megrendülve áll meg az érző ember a kötelességtudás és önfeláldozó hősiesség eme tragikuma előtt. Egy egész világot elveszített, hogy megvédjen egy országot, mely neki a világot jelentette. De éppen szomorú sorsa alkotja hősiességének és feledhetetlen emlékének csillogó glóriáját. Arany vitézségi érmét a Zalosowa körül vivott harcokban érdemelte ki, hol a harcmező okos mérlegelése után saját elhatározásából rohamra vitte szakaszát a 363-as jelzésű magaslat ellen. Támadása, melynek követésére serkentő példás és önmegtagadó bátorsága magával ragadta embereit, teljes eredménnyel járt. A nehéz körülmények között, az ellenség konok védekezése ellenére kivívott sikere, úgy a saját, mint a szomszédos csapatrészek helyzetét lényegesen kedvezőbbé tette s alapját alkotta a későbbi győzelmes harcoknak. Dus őrmester számos harcban vett részt csapatának, a 101-es honvéd-gyalogezrednek s kötelességtudásával és nemes ügybuzgalmával mindenkor igen jó befolyással volt legénységére. A dicső emlékü hős őrmester a zalosowai halálmegejtő vállalkozásánál ellenséges golyótól találva, mindkét szemvilágát elvesztette.

BÓKA KÁROLY

A 19-ik közös gyalogezred, mely a galíciai harcokban oly sok dicsőséggel vette ki a részét, a Przemysl-nél felszabadult orosz erők nyomása elől a San partjáról heves harcok közben egészen Határhegyig vonult vissza, hogy új védelmi vonalon vegye fel ismét a döntő küzdelmet az ellenséggel. Az orosz tömegek nyomása azonban oly erővel nehezedett rá a kárpáti vonalunkra, hogy ellenállásunk csak emberfeletti erőmegfeszítések árán volt lehetséges. Az izgalmasan döntő percekben — melyekben a magyar határok védelme volt kockán — csapataink megsokszorosított erővel küzdöttek, hogy régi állásaikban az egyensúlyt helyrehozzák. A Határhegy községtől északra fekvő magaslatok — mint fontos védelmi támpontok — birtokáért heves küz-

delem folyt. Egyes ezredek elfoglalt állásaikból az ellenséges tulerők elől kénytelenek voltak ideiglenesen kitérni, hogy új átcsoportosításban rendezett kötelekkel bocsátkozzanak ismét harcba az oroszokkal.

1915. március 30-ikán éjjel a 19-ik közös-gyalogezred is elhagyta állásait, melyeket csak egy tizen-négyszögletű utóvéd tartott Bóka Károly őrmester parancsnoksága alatt. A kis 19-es csapat hősiességgel visszaverte az ellenséget s így csapattestének elég időt adott arra, hogy köteleit rendezze egy új támadás megkezdéséhez. Az ezred április elsején megújult erővel harcba is bocsátkozott, hogy az oroszokat Határhegy alól visszazorítsa s a pillanatnyilag megingott védelmi vonalainkat visszavegye. És eme, kemény harcokban megedzett vitéz ezred teljes mértékben meg is felelt a hozzája fűzött reményeknek. Három napon át állt szüntelen harcban az ellenséggel s makacs kitartásával, erőteljes támadásaival oly pótolhatatlan veszteségeket okozott az oroszoknak, hogy támadó erejük megtörött és kénytelenek voltak védekezésre szorulni. A vitéz 19-esek önbizalmát fokozta kézzelfogható sikerük és még hevesebb támadásokra sarkalta.

A harcok harmadik napján, április 3-ikán reggel elsőként tört be századával az oroszok vonalába.

REIDER JÁNOS

törzserőse, aki halálmegejtő bátorságával oly lendületre ragadta 19-es bajtársait, hogy az ellenség minden erőmegfeszítése hiábavalónak bizonyult akadályt nem tűrő rohamával szemben. Kiragadta az oroszok kezéből állásaik egy tekintélyes nagyságú részét, hol sok foglyot ejtett, valamint nagymennyiségű hadiszert zsákmányolt. Ezzel megingott az oroszok védekezése is.

A két hős katonára Bóka őrmester és Reider törzserőse érdemeinek nagyságáról pedig arany vitézségi érmük beszél, melyet kiválóan vitéz magatartásuk elismeréséül kaptak.

GÁSPÁR ANTAL SZABÓ PÁL VINCE

Mindkét részről veszteségteljes ütközet folyt le 1915. április 3-ikán éjjel a Világ falutól északra fekvő Gusina magaslat lejtőjén. A magaslaton huzódó védőállásainkat az oroszok éjnek idején áttörték, az állásokban lévő ezred tartalékjait felőrölték és előre nyomulni látnak.

A falu felé. A faluban a 101-ik közös-gyalogezred egyszázada tartózkodott, melyet az áttörés hírére azonnal ellentámadásra rendelték. Az ellentámadó századot Scharl Hugó százados vezette a 4-ik szakasz élén, mely szakasznak Gáspár Antal őrmester volt a parancsnoka. A negyedik szakaszt még két szakasz követte, a század legvégén pedig Szabó Pál Vince egészségügyi altiszt haladt azon utasítással, hogy a szétvert ezred esetleg visszaözönlő embereit feltartóztassa és összegyűjtve előre vigye. Alig ért ki az elől haladó szakasz a faluból, midőn élénk gyalogsági tűz fogadta, melyről az ellenség közelségére lehetett hűvetkeztetni. A hős százados szuronyrohamot vezényelt s az élen rohanva adott jó példát hurrázó legényeinek. Alig rohant azonban husz lépést, lövéstől találva összerogyott. Erre a legénység rohama megtört és heves tűzharcra változott.

Gáspár őrmester a nagy kavargásban parancsnokához sietett, hogy a tűz záporból megmentse s esetleges további lövésektől megkímélje. Az oroszok azonban fenyegetőleg léptek fel és a sebesült százados az elfogatás veszélyének volt kitéve. Szabó Pál Vince egészségügyi őrmester négy emberével keresztültörte magát az ellenség tüze és elszánt nekirohánással, mellyel embereit is magával ragadta, visszanyomta az ellenséget. Századosát beköltözte és védettebb helyre vitette. A századot ezután

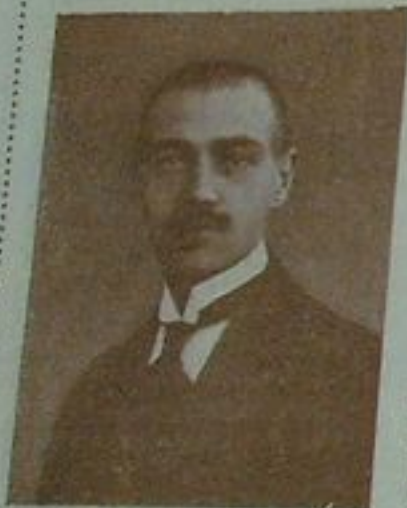

előrenyomulásra buzdította legényeit s nem hagyta el addig dicső győzelmének színhelyét, míg az egész védelmi-vonalrendszer kezeibe nem került. A példásan vitéz zászlós egy szakaszával több mint ezer foglyot ejtett, köztük tizenhat tisztet. Mellő jutalmul az arany vitézségi érem díszíti a mellét.

Dr. HÁZI JENŐ

A 82-es székely-gyalogezred kitünő szelleme diadalmaskodott azon lendületes ellentámadásban, mely a Parilov Vrch nevű hegycsucs visszafoglalását eredményezte.

1915. év április hó 11-ikén Zemplén vármegye északi részén, a Virava község határában emelkedő hegycsúcsot az oroszok hatalmukba kerítették. A 94-ik közös-gyalogezred egy tartalékban lévő százada kapott parancsot az elhódított állások visszaszerzésére. A hegycsúcsot köd borította, azért az ellentámadó század minden meglepetés elkerülése végett egy baloldali védő szakasszal biztosította magát. E szakasz, melynek dr. Házi Jenő 82-ik közös-gyalogezredbeli hadapródjelölt őrmester volt a parancsnoka, utatlan-utakon, a hegycsucs nyugati meredéken haladt kitűzött célja felé. A Reichenberg vidéki németnyelvű katonák, kikbe Házi hadapródjelölt a

82-es székely bakák szellemét oltotta be, hűven követték parancsnokukat s fáradságot nem kímélve körülbelül 80 lépésnyire közelítették már meg a hegycsúcsot, midőn ijedten menekülő katonák soraikban nagy riadalmat okoztak. Házi hadapródjelölt bizalmat öntött embereibe, önérzetesen katonás fellépésével megállította a menekülőket s magával vitte az ellentámadásra. Már-már elérték a hegycsúcsot, midőn 15—20 lépésnyi távolságról orosz géppuska tűz tizedelte meg soraikat. Nem volt idő a gondolkodásra. Házi hadapródjelölt harsány „Sturm! Előre!” kiáltására elszánt vakmerőséggel és harci tűzzel ugrottak be vitéz legényei az oroszok állásaiba és kiverték őket. Azon gépfegyvert, mely annyi véraldozatot szedett embereiből, Házi hadapródjelölt sajátkezűleg tette ártalmatlanná. Tovább haladva megtisztították az egész csúcsot az ellenségtől és egyesülve az időközben felért századokkal, megszállták régi állásaikat: az oroszok pedig súlyos harcok árán az északi lejtőre szorították.

A harcok folyamán a hős hadapródjelölt dum dum lövéstől súlyos sebet kapott s a megszerzett állások védelmét bajtársaira hagyta, kik oly halálmegegyető bátorsággal működtek közre sikere kivívásában.

GREGORIC PÁL

A 19-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési beadványa a következőképen írja le hőstettét, melyért az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül az arany vitézségi érmel kaptá:

„Midőn 1915 április hó 11-ikén 1 óra 30 perckor egy tulerős orosz osztag a védőszakaszba be-tört és a zászlóalparancsnok az első pillanatban csak a küldönc altiszteket, küldöncöket és telefonistákat tudta az ellentámadásra felhasználni, Gregoric tákat tudta az ellentámadásra felhasználni, Gregoric szakaszvezető, — mint parancsnok — ezeket oly erélyes és határozott ellentámadásra vezette, hogy az oroszok meglepődve megálltak, majd elmenekültek. Támadása teljes sikerrel járt. Gregoric szakaszvezető kitünő altiszt; a háboru kezdete óta szolgál.”

VARGA JÁNOS

Az egyszerű földmunkás szakaszvezető a veszelény kísérteties óráiban egy fél század élére állott és józan magyar eszével, lélekjelenlétével és megkapó hősiességével győzelemre ragadta bajtársait. Feledhetetlenül vitéz cselekedete a Kárpáti harcokhoz fűződik s így önfeláldozó készsége kétségen kívül honfium szeretetéből merített erőt. Ezrede, a 69-ik közös gyalogezred,

Felsőalmád környékén viaskodott az oroszokkal, kik 1915 április elején újabb erőteljes nyomással igyekeztek csapatainkat leszorítani a Kárpátok minden viharaldacoló bérceiről. A harcok váltakozó szerencsével ingadoztak s már-már ugylátszott, hogy az oroszok maradnak a helyzet urai. A legválságosabb helyzetben avatkoztak azonban harcba a dicső emlékü 69-esek, s lendületes ellentámadásuk, — veszteségteljes küzdelmek árán bár, — de javukra döntötte el a harcok sorsát. A halálmegegyető tusában hősi önfeláldozással hullottak el derék tisztjeik s legényeik, de a megmaradtak küzdöttek az elbukottak helyett is. Varga

János szakaszvezető fél százada is vezetőik nélkül maradt; erre Varga élére állt bajtársainak, szívós harcok árán beékelte magát az oroszok soraik közé és egy erélyes szárnytámadással kiszorította az ellenséget árkaikból. A rés, melyet a védők ellenállásán ütött, alkalmas volt arra, hogy az ezred végkép az ellenséges állások birtokába jutott.

BODNÁR ERNŐ

Az 1915. év április 11-én lefolyt harcokban a 30-ik honvéd-gyalogezred balszárnya és a tőle balra harcban álló csoport között minden összeköttetés megszakadt. Nagy, tátongó nyílás szakította meg védővonalaink folytonosságát, mely a védelem sikereit végzetessé válható veszedelemmel fenyegette. Az oroszok, kik különös ügyességgel tudták javukra kihasználni a harctéri helyzet gyenge oldalait, a 30-as honvédek balszárnya előtt tátongó szakadákban gyülekeztek össze s másnap reggel hajnalban az ezredet oldalba és hátba támadták. Az alattomos támadás nemcsak az ezred balszárnyát, hanem az egész ezredet, sőt a szomszéd csoport állásait is veszélyeztette. A válságos helyzetet súlyosította, hogy a gyenge védelmi vonal mögött elenyészően csekély tartalék tartózkodott. Bodnár Ernő szakaszvezető a támadás alkalmával a balszárnyon volt szakaszával s az árkaikba betört oroszokat szuronnal űzte ki az állásból. Vitéz magatartásával jó példát mutatott bajtársainak, kiket hősi ellenállásra buzdított. Ezután néhány embert vont ki szakaszából, kikkel a hátba támadó oroszokat hatásos tüzrellyel vissza zavarta. Lélekjelenlétével nagy veszélyt háritott el s kiváló érdemeket szerzett az orosz bekerítő mozdulatok visszaverésében.

CSIRKOVITS SÁNDOR

Kárpáti védőállásaink ádáz küzdelmek közben gyakran cseréltek gazdát, anélkül azonban, hogy az oroszoknak végleg sikerült volna áttörniök vonalainkat. A végső erőmegfeszítésig küzdő csapataink itt-ott kitérték ugyan rövid időre az aránytalanul nagyszámú ellenség tulereje elől, de hamarosan talpraugrottak s szívós kitartással, majd makacs ellentámadásokkal tépték szét a támadásokban elgyengült s megbomlott orosz tömegeket. A küzdelem egyensúlyának helyreállítása csak ezen harcmodor révén volt lehetséges. Így történt 1915 április 11-ikén is, amikor védőállásainknak egyik Malomréttől északra huzódó szakasza az oroszok kezére került. Az elhódított árkok visszaszerzésére a 19-ik közös-gyalogezred ment ellentámadásra. Az előnyös magaslati állásokban lévő oroszok makacs ellenállása azonban oly súlyos veszteségeket okozott

a támadásban fáradhatatlan 19-eseknek, hogy további véres veszteségek elkerülése végett kénytelenek voltak az ellenséges vonalak közvetlen közelében lévő állásaikat visszavonni. Csak Csirkovits Sándor őrmester maradt helyén mintegy ötven lépésnyire az oroszoktól — egyetlen géppuskájával. Az ellenséggel farkasszemmel nézve, átvirrasztotta az éjszakát s csak akkor vette észre, hogy egyedül van, midőn másnap hajnali szürkületben erős orosz osztagok támadtak rája. A veszélyes helyzetben minden reménye egyetlen géppuskája volt. Neki irányította tehát az oroszoknak s rohamozó tömegeiket halomra lötte. Az ellenség megtorpant, mert nem tudta, milyen erővel áll szemben. A hős őrmester dél-előtt 10 óráig maradt állásában, midőn parancsra visszavonult. Ezrede másnap megismételte támadását, melyet lényes siker koronázott.

Csirkovits őrmester pedig büszkén tekintett munkájára, az állások körül fekvő orosz hősi halottak százaira.

GLASS TIBOR

Az orosz kolosszus lomha ereje ráfeküdt az északi Kárpátokra s a völgyzáró magaslatok megszállásával igyekezett nyitva tartani a kaput, melyen át az ut a magyar síkságra vezet. Az Ung völgyét elzáró 1133 m. magas Ceremcha hegy szintén az oroszok kezében volt. Ezen magaslat birtoka nélkül pedig csapataink nélkülözték azt a biztos pillért, melyre védekezésüket támaszthatták. Három gyalogezred vívott napokon át nehéz küzdelmet a Ceremcháért, de a tulerővel tartott orosz állások nem engedtek a nyomásnak. 1915. év április 13-án Glass Tibor 68-ik közös-gyalogezredbeli zászlós azt a parancsot kapta, hogy századával csatlakozzék Várkonyi Béla századához és a 26-ik, valamint a 83-ik közös-gyalogezredek egy-egy századával egyesülve, vegyen részt a Ceremcha elfoglalásában. A kiválogatott századok éjjeli rohamra határozották el magukat s az est beálltával el is indultak, hogy az éj sötétjének védelme alatt megközelítsék az orosz állásokat. Tüzérségünk időközben állandó tűz alatt tartotta a magaslatot, hogy a megszállók megerősített árkaik rést üssön s a táma-

dók előkészületeiről az oroszok figyelmét elvonja. Dacára azonban a támadók ügyes és zajtalan előkészítésének az oroszok észrevették őket s erős tüzzel szórták be az előterepet. A támadás folytatása eredménytelennek látszott. Éjre jött már az idő s az oroszok ideges tüzelése nem szűnt meg. Visszavonulásra nem volt mód, a további ottmaradás pedig csak a drága életáldozatot szaporította volna. A támadók a harmadik eshetőséget választották — a leglehetősebbet. A legnagyobb puskatűzben egyetlen csataordítással ellenállhatatlan rohammal törtek rá az oroszokra. A pokoli lármát, jajgatást, dulakodást csak rövid ideig tartott. A hős századok, bár sok véráldozatba került, — megoldották a lehetetlent, elfoglalták a Ceremcha.

Glass Tibor elszántan küzdött százada élén s személyes bátorságával ragadta magával embereit az erőteljes rohamra. Egyike azon hőseknek, kiknek nevéhez a Ceremcha elfoglalása fűződik.

DÁVID ISTVÁN

Az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan hősiességét elismerésül a következő felterjesztés alapján kapta arany vitézségi érmét.

„A 24-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata 1914 VI/4.

1915 április 21-én szakaszával hősiességgel megrohamozta a támadó ellenséget és 60 foglyot ejtett. Az oroszok egy meghiúsult támadása után előretört embereivel, visszavonulási útjukat elvágta és megadásra kényszerítette őket. Dávid zászlós ez alkalommal is 140 oroszot ejtett foglyul.”

RÁCZ ISTVÁN

A 9-es honvédszázadok közül való volt. Vállalkozó szellemű, önfeláldozó és féltelmet nem ismerő. Minden porcikáját eltöltötte a büszke tudat, hogy a magyar katona verhetetlen. Rajongója volt leggyvernemének s a legveszélyesebb feladatokra önként vállalkozott, hogy szolgálataival a 9-es honvédszázadok híret és dicsőségét gyarapítsa. Számos hazai, valamint német, török, bolgár kitüntetés díszíti hősi mellét, ami beszédes kifejezője harctéri

multjának. Legszebb kitüntetését az oroszok szoros védelmi harcaiban kapta, hol a személyes bátorság ragyogó bizonyítékát adta. Kemeink hozták hírvél, hogy az oroszok óriási erővel támadásra készülnek, hogy eltöröljék vonalainkat a föld színéről. Hadvezetőségünk, hogy meggyőződést szerezzen a hírek megbízhatóságáról, foglyok szerzésére adott parancsot a csapatoknak. Szeles, borongós este volt, midőn megérkezett a parancs a 9-es honvéd-huszárokhöz, kik egy erdő szélén táboroztak.

Rác István tizedes önként vállalkozott, hogy elcsip egy muszka őrszemét. Az éjszótjében átkuszott az orosz állásokhoz és két őrszem között lesbe állott. Az egyik őrszem a csipőshidegben lához támasztotta fegyverét és bundája igazgatásával bibelődött.

Rác tizedes ezt a kedvező alkalmat használta ki vállalkozásának véghezvitelére. Elkapta a puskát a fa mellől és az őrszemnek szegezte. Intett kezével és a muszka szó nélkül engedelmességet. Bekísérte, de a jámbor katona nem tudott semmiről felvilágosítást adni. A vakmerő tizedes megvakarta a füle tövét és még egyszer visszament. Éppen jókor érkezett. Egy tisztléle jött az őrszemeket ellenőrizni. Rác tizedes rávetette magát és karabélyával leütötte. Gallérjánál fogva átcipelte hozzánk, hol magához tért és mindent elmondott. Csapatunk felkészültek a védelemre és a harmadnapon bekövetkezett tiszteres erejű orosz támadást dicsőségesen visszaverték.

BENKŐ MÓZES

Hóstettéről és az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeiről a 24-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata a következőket mondja:

„1915 április 21-ikén a tulerőben lévő ellenség támadása alkalmával az ezred balszárnyán lévő 8-ik század válságos helyzetbe kerül. Benkő Mózes zászlós rendkívüli vitéz magatartásával annyira fel-tüzelt legénységét, hogy három orosz rohamot véresen visszavert és három óra hosszat rohamtávolságban kitartott az ellenség előtt.”

A hős zászlóst eredményes magatartásának elismerésül az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

KUKÁN IMRE

A gorlicei áttörést megelőző nagyszabású előkészítő harcok egyik legvéresebb és legjelentőségesebb ütközete viharzott le a Rykow községtől északra emelkedő Ostry nevű magaslaton. Erre magaslat a keletgaliciai orosz front legjelentékenyebb támpontja volt. 1915. év április végén a kegyetlen harcokban meggyötört kárpáti hadseregünk megmozdult s legelső feladatának a Morava völgyét záró Ostry elfoglalását tekintette. Április 24-ikén tüzési előkészítés után a Drasser-féle zászlóalj indult roham a földcsáncokkal megerősített magaslat ellen. A roham azonban nagy vérvesztés árán sem sikerült, sőt teljesen meghiúsult. Drasser őrnagy, ki halálmegeve hősieséggel küzdött zászlóalja élén, a támadás során maga is hősi halált halt.

A zászlóaljat ezután egy Landwehr csapat váltotta fel, hogy másnap megismételje a támadást; az elesett Drasser őrnagy zászlóalja pedig tartalékba került vissza. Kora hajnalban újramegmozdult az ágyuk s tüztorkukból kifogyhatatlanul ontották gránátjaikat. Nemsokára rá megkezdődött a gyalogság támadása. A szárnyakon harcoló magyar csapatok kiválóan küzdöttek, a centrumban álló Landwehrek azonban nem mozdultak, csak fegyvertüzzel támogatták vitézül előrenyomuló magyar bajtársaikat. Kukán Imre hadapród-őrmeester, kinek századparancsnoka ezidőben a becsület mezején elhunyt parancsnokuknak adta meg a végtisztességet Rykowban, izgalommal nézte a Landwehrek tétlenségét. Tudta, hogy magyar testvérei vitéz támadása hiábavaló, ha nem egységes és általános a támadás. Saját felelősségére összeszedte hát a nehéz harcokban kimerült és megfogyatkozott legénységét, pisztollyal a kezében keresztül vitte őket a Landwehrek vonalán s vad elszántsággal rontott neki az orosz vonalaknak. Rohama feltartóztatlan volt. Benyomult az oroszok állásaiba és kegyetlen kezítusa után kiüzte onnan az ellenséget. Azután szétosztotta századát és a szárnyak segítségére sietett. Oldaltámadásai eldöntötték Ostry sorsát, mely kezünkbe került s mely még ma is hirdeti és örökké hirdetni fogja a magyar csapatok dicső győzelmét.

GYURKÁN TITUSZ

Hóstettéről és az ellenséggel szemben tanúsított vitéz magatartásával szerzett érdemeiről a 7-ik hadsereg felderítő különítményének (Russ különítmény) kitüntetési javaslata a következőkben emlékezik meg:

„1915 április 28-án az 1350-es jelzésű magaslaton vívott harcban, mint a tartalék parancsnoka, saját kezdeményezésére és felelősségére rohamra vezette szakaszát. Meglepő támadásával az ellenséges erők kifejlődését megzavarta. Vitéz viselkedésével feltüzelt és ujoncokból álló legénységével az ütközet sorsát döntötte el. Egy ellenséges szakaszt egy szakadékba dobott le, egy másik szakaszt pedig elfogott.”

VÉN ZOLTÁN

Arany vitézségi érmét az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül 1915 május hó 2-án az Ostry hegytömb magaslati nyulványainak bevételénél kapta.

A 23-ik honvéd gyalogezred kitüntetési javaslata a következőket mondja a hős zászlósról:

„Május 2-án szakaszával egy példás rohamot hajtott végre. Mikor az állást elfoglalta és magát beásta, észrevette, hogy századának jobb szárnya ellen az oroszok elmentámadásba mentek át. Szakaszát saját elhatározásából, parancs nélkül kivonta állásából és egy sikeres rohammal az ellenséget visszavetette. Kötelességének írádságot nem ismerő teljesítése közben megsebesült.”

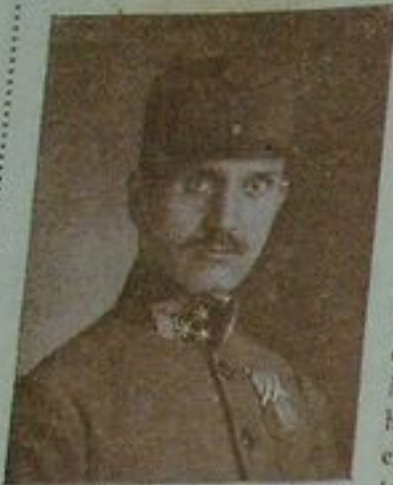
A csoportparancsnok a kitüntetési beadványt emi- gyen véleményezte: „Kiválóan vitéz és vakmerő zászlós; önálló és kezdeményező. Legmelegebben ajánlom az arany vitézségi éremre.”

Vén Zoltánnak hősi mellét az aranyérmén kívül még a vitézségi érmek mindegyike is díszíti.

KOMLÓSY ISTVÁN

Az oroszok elleni harcokban legendás hírnévre tett szert a Russ-féle vadászkülönítmény, mely vakmerő felderítései, meglepő csatározásai és a legadázabb küzdelmekben tanúsított halálmegeve

harcai révén mély nyomokat hagyott a köztudatban. Eme különítmény tagjai közül való volt Komlósy István őrmester is, kinek kiválóan vitéz magatartása nem egyszer volt döntő befolyással a harcok kimenetelére. Számos hadított füződik nevéhez, melyek közül mégis kimagaslík az, melyet 1915 május 2-án vitt véghez a Lomnica völgyében. Csapataink ez időben általános támadást kezdtek az orosz állások ellen. A Russ felderítő vadászkülönítmény, mint a harcoló csoport baloldálvédje, a hajnali órákban került érintkezésbe az ellenséggel s azon támadásba ment át Mikuszczynevű magaslaton húzódó ellenséges állások ellen. Erős tűzben páratlan erővel nyomult előre a különítmény, midőn Komlósy őrmester észrevette, hogy Mén Ignác nevű honvédje, ki az egyik géppuskát vitte, fejlődés következtében elesett. Rögtön hősi halált halt bajtársa mellett termelt; a géppuskát vállára kapta és a mármár ingadozó legényeit példás hősiességével magával ragadta, a fégyvert tűzállásba hozta és hatásos oldal-tűzeléssel az éppen rohamra induló csapatainknak lehetővé tette az ellenséges állások elfoglalását.

komlósy őrmester ezen hőstette csak egy a sok közül. Csak folytatása azon dicső harctéri teljesítményeknek, melyeket a Russ-különítmény soraiban vitt véghez a bukovinai fronton az oroszok ellen.

PAPP ALBERT

Gorlice... Éjszakadás-felindulás, mely egy egész világrészt átfigyőző, hegyen-völgyön, szelid lakásokon átkigyőző, végnélküli tűzvonal fojtogató szoritásától mentett meg népeket, országot. Kitért, mint haragos vulkán egy szép tavaszi hajnalon, melynek messze keletre világító vörös lényénél embermilliók indultak meg a végső győzelem reménye felé. Hősök ezrei keltek ki földalatti sirduikból s megsemmisítő csapással sujtottak le az életükre törő kegyetlen zsarnokságra. Fellélegzettek az ádáz harcokban meggyötörtek és széttépték köteleiket, melyet elviselhetetlen szoritással mért rájuk az orosz kolosszus tulereje. Új hősi kor kezdete Gorlice, mely a magyar vitézség örökemlékü határköve és a kiolthatatlan magyar életerő ragyogó fellángolása. Számos magyar ezred vett részt a világháború eme egyik legnagyobb csatájában, melynek mind-

egyikéről, sőt minden egyes emberéről az elismerés és magasztalás hangján kellene szólnunk. Mi azonban csak azokról emlékezünk meg, kik a hősök közül is kiemelkedtek egy fejjel s kiváló vitézségükkel a személyes bátorság legszébb kitüntetését, az arany vitézségi érmét érdemelték ki. Így kerül ide Papp Albert őrmester neve, mely fényesen ragyog, mint a bátorság szimbóluma. Csapatfőnöke a 62-ik közös gyalogezred a Biala-patak völgyéből indult tá-

madásra a várszerűen megerősített orosz vonalak ellen. A pokoli tűzben előregördülő, támadó hullámok nagy veszteségeket szenvedtek és alaposan megfogyatkoztak. A támadás folyamán tiszték nélkül maradt egyik század felett Papp őrmester átvette a parancsnokságot és példaadó bátorságával rohamra vitte embereit az ellenséges állások ellen. A támadó hullámmal együtt betört az oroszok árkába, melynek egyrészt kiragadta kezükből.

Ezzel a hadítottával egyik tégláját rakta le annak a sikernek, melyen egy világraszóló győzelem épült fel.

KLEIN ELEK

Gorlicei csatában a dübörgő tűzvérségi előkészítés idején Biesna község mellett fekvő állásaiban várta a támadás megkezdését a 11-ik honvédgyalogezred III-ik tartalékszázalója. A dandár, melynek keretében ez ezred küzdött, a Pustki nevű 449-es és a Wiatrowki nevű 434-es magaslatok ellenindult rohamra. A támadó rajvonalak előrenyomulása azonban a megerősített állásaiban elsáncolt orosz gyalogság eszeveszett tűzében megakadt. A megállásra kényszerült csapatok a két magaslat kereszt-tűzében nagy veszteségeket szenvedtek és a többszöri telefonparancsok ellenére

sem tudtak előbbre jutni. Ekkor bocsátkozott harcba a tartalékszázalój, melynek parancsnoka, Barna Béla alezredes hamarosan észrevette, hogy a támadás irányára felvett arcvonal helytelen: a Pustki-magaslatra, nem pedig a Wiatrowki-magaslatra néz. Azonnal megbízta segédtisztjét, Klein Elek zászlóst, hogy a telefonösszeköttetést az első vonalakkal teremtsen meg és személyesen is hasson oda, hogy az arcvonal helyesbítették. Klein zászlós a rajvonalt balszárnyára sietett, hol a támadás során teljesen megbomlott erőket rendezte, azután határozott lépésével az oldalazó ellenség elé vitte. Páratlan hősiességgel keresztülvitte támadása sikerrel járt. Ezután lankadatlan erővel megváltoztatta csapatja támadási irányát és teljes erővel a Wiatrowki-magaslat ellen tört. Honvédei lélelmet nem ismerő kártartással követték lelkes parancsnokukat, minek eredménye a fontos orosz támaszpont elfoglalása volt. Az oroszok nagyrészt elfogták, egyrésze pedig elmenekült állásaiból. Klein zászlós megtette a szükséges intézkedéseket a magaslat megtartására s az időközben kiépített telefonon boldogan jelentette, hogy a gorlicei áttörési front eme egyik legjelentősebb pontját elfoglalta.

STAUBER ISTVÁN

Tüzéreink önfeláldozó munkája maga volt a hősiesség a gorlicei csatában, a tűzvérségi tűz hatása pedig minden képzeletet felülmúlt s egyik jelentős tényezője volt elért nagy sikereinknek. A Dunajec-től keletre fekvő 419-es és 406-os magaslatokon

huzódó erős orosz állásokra körülbelül százötven ágyu ontotta pusztító tűzét, hogy gyalogságunknak lehetővé tegye az árkok elfoglalását. Mindennek ellenére a támadás folyamán nehézkedő akadályokba ütköztek rohamhullámaink. Különösen veszélyeztették gyalogságunk sikerét az eddig ismeretlen, de a veszély pillanatában felbukkant orosz géppuskák, melyek csapatainkat oldalba lötték és az előrenyomulást megakasztották. Azonkívül, az előrenyomulás alatt, a front mögött lévő megfigyelőhelyekről irányított tűzvérségi tűzünk precizitása sem volt teljes, ami csapatainkat az előrenyomulásban szintén nagyban fészélyezte. Ily körülmények közt Stauber István

zászlós, az első vartüzérezred megfigyelője a siker érdekében önként vállalkozott arra, hogy megfigyelő helyét közvetlenül az ellenséges állások elé helyezze át és onnan irányítja a tüzet az akadályok hatásos leküzdésére. A szürkület beálltával telefon-járórével át is kelt a Dunajecen és az éjszakai szakadatlan ellenséges tüzben egészen a támadó rajvonaldig ment előre, honnan telefonösszeköttetést létesített ütegeivel. Innen vezette azután a tűzvérségi tüzet, mely sorjába tette ártalmatlanná az orosz géppuskákat és küzdötte le a felbukkanó akadályokat. A hős zászlós halálmegevető bátorsággal oldotta meg feladatát s jelentékeny része volt abban, hogy csapataink másnap hajnalban bekövetkezett támadása teljes sikerrel járt.

DEÁK LÁSZLÓ

A 11. honvéd-hadosztály parancsnokságának kitüntetési javaslata 1915 V/23.

„1914 október 29-én Opatow-nál súlyosan megsebesült; az ottani kórházba vitték, de a város kiürítésekor nem szállították el. Hogy sebesülten az ellenség kezére ne kerüljön, súlyos, gennyes sebei vel napokig vonszolta magát tovább, míg végre elérkezett ezredéhez. 1915 május 7-én a Zelazewka mellett lezajlott roham alkalmával két emberével parancs nélkül az elűzött ellenség üldözésére indult és megállapította, hogy az ellenség egy erdőszélén húzódó árokban foglalt állást. Erről az oroszok heves tüzeleke közben jelentést hozott. Március 5-ike óta másodszer van a harctéren.”

E derék 3-ik honvéd-huszárezredbeli tizedes az ellenség előtt tanúsított kiválóan vitéz magatartásával méltán szolgált rá az arany vitézségi érmére.

PLATTHY MIHÁLY

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül a következő felterjesztés alapján kapta:

„A 3-ik honvéd-huszárezred kitüntetési javaslata 1915 V/24. A hadjárat kezdete óta a harctéren van és mint szakaszparancsnok és hírszerző járőrparancsnok, minden alkalommal, a legnehezebb körülmények között is, kiváló vitézséggel és eredménnyel működött. Rendkívüli alapossága miatt csaknem mindig önálló alkalmazása volt. 1915 május 7-én Dobrovkánál kiválóan vitéz és hősi magatartásával tüntette ki magát, mely alkalommal mint lovas-századparancsnok, a rendelkezésére álló csekély erővel véresen verte vissza az utóvédállásokban tulerőben lévő ellenség ellentámadását, mialatt az alárendelt lovasszázadot a legnagyobb ellenséges tüzben önfeláldozóan hősiessé viselkedésével lelkesítette és buzdította kitartásra.”

PÁRTL JÁNOS

A gorlicei áttörés pár nap múlva érezte már hatását a kárpáti arcvonalon is, hol Laborcztól északra nyomultak előre honvéd ezredeink, melyek heves harcokat vívtak a visszavonulás biztosításáért makacsul küzdő oroszokkal. Csapataink, — köztük

a 4-ik honvéd-gyalogezred, — elszánt nekilendüléssel akarták az ellenség vereségét minél teljesebbé tenni, mit az oroszok minden erejükkel megakadályozni igyekeztek. 1915 május 6-ikán a 17-ik honvéd-gyalogezred bocsátkozott harcba, hogy a sok vért vesztett 4-es honvédek támadását előrelendítse. Az ezred II-ik zászlóaljának, mely Bozó alezredes vezetése alatt állott, az volt a feladata, hogy lehetőleg kerülje meg az ellenség jobbszárnyát és erélyes támadásával könnyítse meg a 4-es honvédek előrejutását. Bozó alezredes rövid megbeszélés után, megfelelő hadrendben azon utasítással indította neki századait az ellenségnek, hogy az 5-ik század keresen összeköttetést a 4-es honvédekkel. Alig haladt azonban ötven-hatvan lépésnyire az első támadó vonal, ellenséges géppuska- és gyalogsági tűz fogadta, mely emberanyagban érzékeny veszteséget okozott. Az utána következő századok hasonló sorsra jutottak.

Hamarosan a tartalékszázad embereire volt szükség, hogy az első vonal a támadást sikerrel folytathassa. Ezen század előrenyomulás közben elvesztette összes tisztjeit; ekkor a század megmaradt 74 embere fölött Pártl János törzsőrmester vette át a vezetést. Pártl az erdő egy mélyedésébe vonta össze embereit, hol rendezte őket és ahonnan járőröket küldött ki az összeköttetés megteremtése végett. Azután megkezdte előrenyomulását. Nem sokat haladt előre, midőn egy hosszú futóárkon keresztül elszórtan előrebukdácsoló oroszokat vett észre, kik több oldalról tűz alá vették. Pártl egy pillanatra hazavetette lelki tekintetét családjára, azután „rajta, fiúk” csatakiáltással rávetette magát az árkokban nyüzsgő oroszokra.

Az oroszok elmenekültek; két géppuska és egy század lönyei orosz azonban Pártl kezén maradt. Ezután csatlakozott zászlóaljához, mely dicsőséges küzdelmek közt folytatta előrenyomulását.

OLAH SÁNDOR

Az ellenséggel szemben tanusított vitéz magatartását a következő szavakban örökölte meg az arany vitézségi érem adományozása végett felterjesztett hivatalos beadványa:

„A 3-ik honvéd-gyalogezred kiténtetési javaslata 1915 V/15. Százada 1915 május 7-én Laborcztól északra, a Węretyszow nevű magaslaton állott harcban az oroszokkal, ahol szakaszparancsnok a nehéz küzdelmekben megsebesült. Ekkorsaját elhatározásából átvette szakaszának vezetését és a legnagyobb gyalogsági golyózáporban, valamint tüzérségi tűzben halálmegevető bátorsággal vezette rohamra embereit a megerősített orosz állások ellen, melyekbe sikeresen be is tört. 1915 május 9-én, délután 3 órakor szakaszával elfoglalta Wola-Pietrowát és ez alkalommal 81 foglyot ejtett.”

Oláh Sándor őrmester eme felterjesztés alapján meg is kapta kiváló érdemeinek méltó jutalmát.

INCZE ISTVÁN

Dabrowa ellen 1915 május 7-én bekövetkezett orosz támadásban, mint egy huszárszakasz parancsnoka, a harcterep legveszélyesebb pontján egy egész napon át védelmezte konok kitartásával lovasosztályának balszárnyát. A tulerőben lévő ellenség a Dabrowánál hősiesség ellenállást kifejtő harccsoport balszárnyára nehezedett rá különösen erős nyomással s azt már körül is karolta. Incze István 9-ik honvéd-huszárezredbeli őrmester halálmegevető bátorsággal tartóztatta fel az ellenséget mindaddig, míg százada, mely az egész harccsoport fedezését látta el, új állásaiba való visszavonulását be nem fejezte. Eredményes, de veszteségteljes harcai közben két halott és nyolc súlyosan sebesült huszárt vitette hátra, hogy ne kerüljenek az ellenség kezére. Mielőtt visszatért volna százada új védőállásaiba, a legnagyobb veszélyben önmaga kutatta fel az ellenséges tüzérség állásait, melyeket azután saját tüzérségünk Incze őrmester jelentése alapján eredményes tűz alá is vett. Az üldöző harcok során 1915 május 15-én, mikor lovasosztálya — mint hiszerző különítmény — követte nyomon az oroszokat, az ellen-

séges tábori-őrök vonala közé lopta be magát s miután az állásokat alaposan kikémlelte, öt orosz fogollyal tért vissza különítményéhez.

A rettenthetetlen huszárorrmester érdemeihez méltó kiténtetésben részesült.

NAGY ZOLTÁN

A gorlicei áttörés után a 11-ik honvéd-lovashadosztály egy önálló különítménye Ujfalussy Gábor, 2-ik honvéd-huszárezredbeli őrnagy parancsnoksága alatt állandóan nyomában volt a Tarnow-Czarna vonalon visszavonuló oroszoknak. Az üldöző harcok folyamán a különítmény egyik járőre Nagy Zoltán őrmester vezetésével átkelt a Wiszlóka-folyón és annak keleti partján az éppen új védelmi állásait elkészítésével foglalatokodó orosz csapatokat rajtaütésével megzavarta és szétszórta. Az oroszok e vakmerő támadás következtében Debicza körül vették fel a védelmet, melynek szárnyai ugyan a Wiszlóka-folyóra támaszkodtak, de közvetlen Debicza

előtt hídfőszereleg biztosítva volt az átkelés nemcsak a lovaskülönítmény, hanem a nyomában előrenyomuló 41-ik gyalog-hadosztály részére is. Május 9-ikén a kilenc lovasból álló járőrt a Debicza körül, Zawada község mellett huzódó ellenséges állások felderítésére küldték ki.

Felderítő cirkálása közben Nagy Zoltán megtámadott egy 27 főből álló figyelőőrséget, majd betört az oroszok állásába s számos foglyot ejtve az ellenséges vonal összefüggését megszakította, amit az oroszok az időközben odaérkezett járőrök együttes konok ellenállása miatt többé helyre sem tudták állítani. A következő napon felvonult és a harcba bocsátkozott a 41-ik gyalog-hadosztály. Az általános támadás során a vakmerő járőr felderítés végett az ellenséges front mögé hatolt be és az utána benyomuló segéderőkkel elfoglalt egy ellenséges ágyutelepet, majd egy hátbatámadással oly zavart idézett elő a Wiszlóka mentén szivósan ellentálló orosz csapatok között, hogy ezek kénytelenek voltak állásukat feladni és világos nappal Kolbuszowa irányában visszavonulni. Ez a visszavonulás a Debicza—Rzeszowi-i műút elzárása következtében pánikszertűvé vált s így a hadosztály nagyjértékű zsákmányhoz jutott.

FARKAS ELEK

A 7-ik hadsereg felderítő különítményének (Russ-éle különítmény) kiténtetési javaslata 1915 VI/13.

„1915 május 9-én a Sylos mellett lefolyt ütközetben, mikor a különítményt az ellenség teljesen körülfúrta, az áttörésre kiadott parancs vételekor tüzes, lelkesítő beszédet intézett legényeihez, azután alapos körültekintéssel párosult kiváló vitézséggel és hidegvérűséggel az oroszokat visszazsorította s annyira megfélemlítette, hogy a különítmény elvonulása lehetővé vált. Nagyban hozzájárult a különítmény megmentéséhez.”

A 32/1. népfelkelő hadtápszázalaj eme rettenthetetlen őrmesterét kiválóan vitéz magatartásáért az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

MOGYORÓS JÁNOS

Gorlice után megnöszdült a németbirodalmi csapatok keletmagyarországi frontja is, mely erélyes iramban lendült előre a varsói védővonal erődjei felé. Véres harcok jelezték német szövetségeseink előrenyomulását, melyet soraikban ami derék magyar legényeink hősi küzdelme is előmozdított. Mogyorós János őrmester gépfegyverével egy németbirodalmi népfelkelő ezred kötelékében harcolt, mely ezred ellen az oroszok védekezésük közben heves ellen-támadásokat intéztek. Egy ízben egy sikeres támadásuk alkalmával az oroszok meglepték és rávetették magukat Mogyorós őrmester gépfegyver-

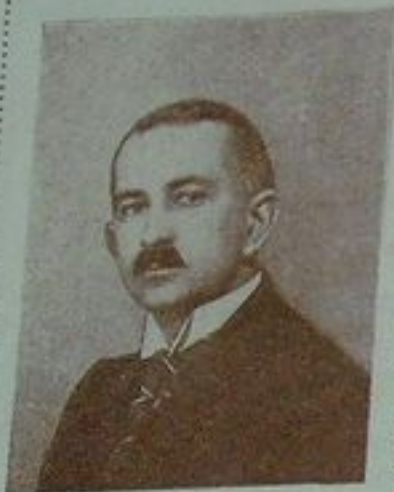

osztására. A kiszolgáló legénységet szétszórták; részben leszúrták, részben elfogták. Mogyorós az ádáz kéztetésében fegyverei megmentésére gondolt s egyik fegyverét vállára kapva akarta magát keresztültörni az oroszok gyűrűjén. Hősiességében azonban hátulról súlyos fegyvercsapásokkal a földre terítették. A hős őrmester utolsó erejének megfeszítésével felugrott és karabélyá tusával vágta az oroszokat mindaddig, míg karabélyá össze nem törtött. Azután fegyverének vasállványával hadakozott s szétszórta a reá támadt oroszokat. Löküzdven ellenfeleit, hirtelen felkapta egyik gépfegyverét és szerencsésen meg is mentette. Mogyorós őrmester kilenc sebből vérzett, midőn

keresztültörte magát az ellenség. Példás, személyes bátorságáért az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

FEHÉRVÁRY DEZSŐ

A 82-es székely bakák legendás hírű harctéri teljesítményeinek csillogó epizódja az a bravúr, melyet Fehérváry Dezső zászlós vezetése alatt egy félé század vitt véghez a gorlicsei fronttörő harcokban. Fehérváry zászlóst félé századával — csapat-

testétől elszakítva — Tarnowtól keletre. Dembica, község határában lévő Semberek nevű erdőbe rendelték az ott állásban lévő 2-ik tiroli császárvadászrezd egy nagyon fenyegetett részének megerősítésére, mert az oroszok Gorlicénél szenvedett súlyos kudarckat heves elientámadásukkal

igyekeztek ellensúlyozni. A front e részének az volt a feladata, hogy egyelőre a vonalat tartsa. A harci vágytól toporzékoló kis 82-es csapat azonban nem érte be ezzel. Megérkezésük után alig egy félóra elhagyták nyugalmas állásaikat; lobogó harci kedvvel neki rontottak az orosz árkoknak és áttörték azt. Kis miniatűrben megismételték azt, ami gorlicénél katasztrófába sodorta a kolosszus orosz hadsereget. Órák hosszat bolyongott a kis csapat az áttört orosz vonal mögött és heves harcokat vívott cserkesz lovassággal. Végre is, mikor kitombolták magukat, számos fogollyal — köztük egy zászlóalj parancsnokkal — három tiszttel és gazdag hadizsákmánnyal tértek vissza állásaikba, a 2-es császárvadászokhoz.

A vállalkozó szellemű vezért — Fehérváry zászlóst arany vitézségi éremmel tüntették ki és soronkívül hadnaggyá léptették elő.

AGÓCS SÁNDOR

E derék főtüzer, ki 38 hosszú hónapot töltött a fronton, mely idő alatt vére hullásával is megszentelte hazája és kötelessége iránti hűségét, a baligródi ütközetben ragyogó példáját adta hősiességének és kiváló tüzeri mivoltának. 1915 májusában, a Baligród előtt küzdő csapataink támadása az ellenséges tüzérség élénk oldaltüzében megakadt. Erre a 32-ik tábori tüzérrezd egy tartalék szakaszát rendelték előre, hogy pusztító tüzével közvet-

len közelből támogatssa gyalogságunk előrenyomulását. Agócs Sándor, parancsnoka tűzállásba is vitte két ágyuját és az oldaltüzelő orosz nehéz üteget gyors egymásutánban leadott ösztüzzel elhalgattatta, ami gyalogságunk rohamát lehetővé tette s az ütközet sorsát eldöntötte.

Agócs főtüzer már állásba érkezésének idején súlyos sebet kapott balcombján, de szakaszánál sebesülten is kapott balcombján, de bátorsággal vezette ágyúkitartott s halálmegvető tüzét mindaddig, míg az akadályt gyalogságunk elöl el nem háritotta.

PAVSA FERENC

A 27-ik honvéd-gyalogezrednek volt népfelkelő zászlósa. A 17-es honvédek soraiban vonta magára kiválóan vitéz magatartásával előjárói figyelmét. Kiténtetési javaslata következőkben írja le vitézi cselekedetét:

„1915 május 11-én, Paskow ellen intézett ellentámadás alkalmával saját kezdeményezésére rohamra vezette szakaszát az ellenséges állások ellen. 27 foglyot ejtett és elfoglalt állását mindaddig tartotta, míg a tartalékok segítségére nem jöttek. Személyes vitézségével bátorító példát adott úgy a saját legényiségének, mint a vele együtt harcoló szomszédos ezred részének. Erélyes előretörése következtében az ellenség szárnyának vissza kellett vonulnia. Pavsza Ferenc zászlós a háború kitörése óta megszakítás nélkül a harctéren van. Bátor, kiválóan példás hősiességi zászlós. Arany vitézségi érem elnyerésére a legmelegebben ajánlom.”

A 17-ik honvéd-gyalogezred ezen javaslata alapján Pavsza Ferenc zászlós meg is kapta érdemeinek méltó elismerését.

SZODORAY ISTVÁN

A villámgyors és rettenthetetlen bátorsággal véghezvitt támadásaik révén félelmetessé vált magyar huszárok ragyogó hőstetteinek egyike fűződik Szodoray István, 2-ik honvéd-huszárezredbeli szakaszvezető nevéhez. 1915 május közepén Szodoray azt a parancsot kapta ezredétől, hogy nyolc lovasból álló járórével legyen állandóan az ellenség nyomában s figyelje meg a visszavonuló oroszoknak a San folyón való átkelését és erről küldjön pontos

jelentéseket. A lelkes járőr felderítő lovaglása közben egy erdő mélyén táborozó kozákokra bukkant, kik szintén neszét vették a huszárok közelletének. Lóra szálltak hát s eleinte szörványos, majd később ösztüzeket adtak le a huszárokra. Később Szodoray észrevette, hogy mintegy 40 főből álló kozák-osztag támadásra készül ellene. Hat emberét lóról szállította le ő maga pedig lóháton várta be két huszárijával az ellenséges lovascsoporthoz.

Midőn megfelelő távolságra érkeztek, gyors tüzzel lepte meg a kozákokat, kik közül hat lebukszott a lóról a többi pedig megfutamodott. Erre Szodoray galoppba vágta lovát és két bajtársával a menekülő kozákok után vetette magát. Közéjük vágatott és hős vagdalkozás után három halott és három súlyos sebesült maradt a csatatéren. A többi (egy tisztet és 27 lovas) elfogta és visszaküldte ezredéhez. Maga pedig folytatta felderítő útját a San-folyó felé.

SCHÜTZ JÁNOS

Igazi mintaképe a kötelességteljesítő és a háború folyamán kiválóan vitéz magatartásukkal olyan nyira bevált derék altiszteknek. Huszonegy hónapi, első arcvonalban teljesített szolgálati ideje alatt számos oly fényes haditett fűződik nevéhez, mely

méltán szerzett neki a hősöknek kijáró elismerést, ezredének pedig hirt és dicsőséget. A 34-es gyalogezrednek volt lelkes harcosa. Önfeláldozóan, hiven és becsülettel küzdött hazájáért. Néma türelemmel osztózott azok sorsában, kik nemzetük szent ügyéért vért hullattak. A gorlicsei áttörést követő farságos üldözési harcokban, az orosz utóvédnek helyenként kétségbeesett ellenállást fejtettek ki, hogy időt nyerjenek haderejük egyes részeinek sikeres visszavonulására s felszerelésük megmentésére. A dicső-

ségesen előrenyomuló 34-ik közös-gyalogezrednek 1915 május hó közepén, nehé akadállyal kellett megküzdenie a San-folyó vonalán, melyet az oroszok kétségbeesett erőfeszítéssel védtek. Liskó közelében, Galaszyska község határában lévő 454-es magaslaton elkezdődött a küzdelem. Különösen egy ellenséges üteg ártott sokat előretörő osztagainknak. Schütz János törzsörmeister, kinek mellét akkor már a nagyezüst vitézségi érem díszítette s így személyét buzdítólag ható nimbusz övezte, megfogalkozott szakaszával, mintegy kilenc emberrel, elszánt vakmerőséggel vágta át magát a már-már ingadozó ellenséges gyalogság vonalán. Előretört a folytonos tüzelésben lévő négy ágyú felé s egy erélyes rohammal elkergette a tüzelő legénységet. A négy ágyút elfogta s így nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a fontos magaslat csapataink kezébe került.

FILISZTER GYÖRGY

Mint a 6-ik honvéd-gyalogezred őrmestere az I. zászlóalj löszeroszlopjának volt a parancsnoka. Bámulatos leleményességgel tudta nyomon követni mozgó harcokban az előrenyomuló zászlóaljakat. Mindig idejében ott volt a löszerpótlással. Nem érte be azzal, hogy a legnagyobb pontossággal és lelkiismeretességgel bonyolította le a löszér utanszállítását, hanem azonfelül a harcokból is kivette a részét. A szerb és orosz harctéren ismételt kitünt vitézségével. Siankinál az 1915 április 8-iki harcokban hősiességéért az I. osztályú ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. Önként vállalkozott a harcokra. Az elrendelt visszavonuláskor, mikor az ezrednek pár száz lépéssel hátrább kellett vonnia állását, vitézül harcolt s teljes befolyását buzdítólag érvényesítette a csatároknál. Arany vitézségi éremmel 1915 május derekán a drohobyci harcokban érdemelte ki. Midőn zászlóaljának löszere már fogytán volt, a szükséges löszert személyesen vitte ki a rajvonalba, mely az ellenséges állásoktól már rohamtávolságnyra feküdt. Itt azt látta, hogy a beállott veszteségek folytán két század tiszt nélkül maradt. Pillanatig sem gondolkodott, hanem a két század fölött átvette a parancsnokságot; példás fellépésével magával ragadta a honvédeket s eredményes rohamra vezette. Ez alkalommal lélekjelenlétének és személyes bátorságának tündöklő tanujelét adta.

BALÁZS JÓZSEF

A 11-ik honvéd-lovashadosztály kiténtetési javaslata 1915. V/21.

„Május 15-ikén járórbe küldték ki azon utasítással, hogy Skrzyszow helyiséget kutassa át. A község peremén állást foglalt ellenség heves tüzzel fogadta. Miután a tüzelésből 60—80 fónyi ellenségre következtetett, járórét tüzharcba vezényelte. Rövid

ket. Másnap erős tüzérségi harc fejlődött ki, miközben Tuskó zászlós észrevette, hogy az orosz állásból egyesek visszaszaladnak. Erre ő nem várt parancsra, hanem szakaszával nekiment az orosz állásoknak. Elsőnek hatolt be az ellenséges árokba, hol véres kézitusája után számos foglyot ejtett és két géppuskát zsákmányolt. Ezután embereivel oly hűvel vetette magát a menekülő oroszok után, hogy zászlójával az összeköttetést teljesen elveszítette. Az oroszok közé került, akik rávetették magukat a teljesen elszigetelt kis honvéd csoportra. De ők hősiességgel ellentálltak és visszaverték az oroszok támadását. Lőttek, míg volt lőszerük, mikor pedig elfogyott, ásókkal és kéziacsákyokkal vágták támadóikat. A véres kézitusából egy járőr szabadtotta ki a hét honvédet vitéz parancsnokával együtt, ki úgy harcolt mint egy oroszlan.

LASSU ISTVAN.

Az oroszok nyugatgalíciai kudarcuk ellensúlyozására a Pruth-vonalon heves ellentámadásba mentek át, hogy erőink lekötésével könnyítsék meg nyugati hadseregük helyzetét. Különösen Kolomea város előtt léptek fel tulerős tömegeikkel hol a 60-ik közös-gyalogezred harcedzett katonái állták útjukat.

1915 május 19-én egész napon át dúlt a harc; az oroszok több ízben be is törtek gyengén tartott vonalainkba, de a 60-asok ellenrohama mindannyiszor sikeresen kiűzték őket. Az ellenség támadása azonban fokozatosan erőteljesebbé vált és a délutáni órákban sikerült nekik a front egy rövidke részén megvetni lábukat. Lassu István szakaszvezető erre szakaszának minden második emberét kivonta a vonalból és az így összeállított kis osztagát az elfoglalt árokrész ellen vitte támadásra. Lendülettel rohammal meglepte az ellenséget. Rövid, de véres harc után részint lelőtte, részint elfogta a belőli oroszokat és a védelmi vonal folytonosságát helyreállította. Az oroszok támadása ezen pont ellen, mely a körülötte lévő házak miatt támadásra nagyon alkalmas volt, a délután folyamán még többször megisméltódott, de a hős szakaszvezető kis csoportjának elszánt ellenállásán sorjában megtörtött. Az oroszok emberanyagban szörnyű veszteségeket szenvedtek. Hősi halottak tömegei borították a kis házcsoport

környékét, de minden áldozat hiábavaló volt. Az est beálltával a derék 60-asok támadásba mentek át és visszaszorították az oroszokat a Pruth-folyó északi partjára.

POLCER LAJOS

Galíciai front áttörése után győzelmesen előre nyomuló 31-ik hadosztály, melybe a Hindenburg nevet viselő 69-ik gyalogezred is tartozott, 1915 május 19-én Przemysl-től délkeletre, Ostrovec falu északkeleti szegélyét övező magaslatok ellen támadt, hogy az oroszok védelmi vonalát áttörje és Lemberg irányában felgyöngyöltsse. A támadás célja a Przemysl várát szívsósan tartó és a várra támaszkodó orosz haderő kettészakítása volt, ami sikeres végrehajtás esetén beláthatatlan eredménnyel kecsegtette csapatainkat. A támadás során a

69-esek egy részének a 210-es magaslat elfoglalása volt a feladata. Ezen harcsoportnak a helyzete a többszörös drótakadályokkal ellátott erős állásokban elhelyezkedett ellenséggel szemben igen nehéz volt. A magaslat lábánál vízenyös süppedő rét terült el, ami a magaslat megközelítését nagy mértékben megnehezítette. Az ellenséges fényszórók folytonos világítása pedig minden megmozdulást elárult és heves tüzelést irányított a támadókra. Mindezek ellenére sikerült Polcer Lajos hadapródmesternek szakaszával az ellenséget annyira megközelíteni, hogy támadását a hajnali órákban megkezdhette. Négy ízben vezette elkeseredett rohamra vitéz legényeit, míg végre véres kézitusája után kivetette az oroszokat állásukból. Bár szakasza nagy része elesett és maga is súlyosan megsebesült, az elfoglalt fontos magaslatot az ellenség ellentámadásaival szemben mégis mindaddig tartotta, míg veszteségei pótlására és az elért siker kiaknázására új erők nem érkeztek.

HALASZ FERENC.

A személyes bátorság legszebb kitüntetését az ellenséggel szemben tanúsított kimagaslóan vitéz magatartásának elismerésül a 301-ik honvéd-gyalogezred soraiban kapta. Hőstettéről a következő szavakban emlékezik meg az a javaslat, mellyel arany vitézségi érem elnyerésére terjesztették fel:

„Amikor 1915 május 19-ikén a Lukov mellett lefolyt ütközetben gyalogságunknak az ellenség tüzeje elől már-már vissza kellett volna vonulnia, ott termelt Halasz Ferenc 4-ik honvéd-gyalogezredbeli őrmester géplegyverosztagának négy emberével és a leghevesebb ellenséges tüzben ráirányította géppuskáját az oroszokra. Tüzelése lehetővé tette a megszerzett állások megtartását. A jobb géplegyvert sajátkezőleg vonta ki az ellenséges tüzből, miután annak legénysége egytől-egyig hősi halált halt.”

Csak ennyit ír a szakaszvezető jelentés, de eme pár sorban is hatalmasan domborodik ki egy hős katona nagysága.

SIMON ALBERT

Drohobycz felszabadításáért indult harcba 1915 május 20-án a 19-ik honvéd-gyalogezred. Lelkes elszántsággal támadó legényei derék tisztjeik vezetésével feltartóztatathatatlannal nyomultak előre az orosz állások felé, honnan valóságos tűzzáport zuhogtak rájuk. Az ellenség szívsós ellenállása azonban nem törte meg támadásuk lendületét. Tiszt, közkatona együttes kemény akarattal és hősiességgel

tört a cél felé, mely az orosz vonal áttörése volt. A makacs harcok folyamán egyik századparancsnok Ullmann Mór népfelkelő főhadnagy elesett s a század tisztjei nélkül maradt. Simon Albert őrmester, ki hős parancsnok helyébe lépett; erélyes fellépéssel összerakta századát s még a szomszéd osztagból elszakadt két szakaszt is maga mellé véve, magával ragadta embereit is elsőnek rontott be az ellenséges állásba. Hozzávetőlegesen száz foglyot ejtett. Azután az ellenség üldözésében eredményteljesen vette ki a részét.

Simon Albert egyik ragyogó mintaképe a magyar altisztnek, ki a legnagyobb veszélyben sem veszti el a fejét, hanem okos higgadságánál, vállalkozó szelleménél és kimagasló hősiességénél fogva egyenesen vezetésre hivatott.

HORVÁTH JÓZSEF

Kezdeményező szellemű akaraterős és férfiasan bátor altiszt; alattvalóink ragyogó mintaképe. „Ezt írja róla kitüntetési javaslatában ezredese a 69-ik gyalogezred parancsnoka. Majd így folytatja:” 1915

május 4-iken önként jelentkezett a Jawora magaslat felderítésére és a felderítése alapján sikerült a hírszerző különítmény parancsnokának egy olyan állást elfoglalnia, mely lehetővé tette a magaslaton lévő, körülbelül egy zászlóalj erősségű ellenséges erő körülzárását. Horváth József őrmester különösen kitűnt május 19-ikén az Ostrovec-től északra fekvő orosz állások elleni támadásban. Tündöklő példaadásának köszönhető, hogy dacára az ellenség többszöri gyalogsági, géppuska és tüzérségi tüzeinek, legénysége nem hátrált meg, hanem nyugodtan kitartott. Ezt a bátor, tetters őrmestert az arany vitézségi éremmel való kitüntetésre javaslom. Krause ezredes.”

Gyönyörű elismerő szavak, melyekre méltán lehet büszke egy érdeműs, derék katona.

FÜZESSÉRY SÁNDOR

A háboru első napjától kezdve a harctéren volt. Izzó lelke, ősi magyar vére számos oly lényes haditettre ragadta melynek hatása messze túlhaladta alosztálya kereteit.

A gorlicei áttörés után diadalmas csaták és elkeseredett küzdelmek között nyomult előre a dicső emlékü 39-ik honvéd-hadosztály a Luzna-Jasló-Barycz vonalon. Mint halálosan megsebzett vadkant üzte, zavarta maga előtt az ellent, hogy ne legyen nyugalma, ne legyen megállása, 1915 május 20-án az üldözésben táradhatatlan 3-ik honvéd tábori ágyuzezred Barycz községben éjelezéshez tett előkészületeket. Alig tértek nyugovóra azonban az üldözésben lelkes honvéd-tüzérek, midőn parancs jött a hadosztálytól, hogy egy szakasz tüzérség egy szakasz lovassággal vonuljon előre a Dynow felé vezető műton. Cél: még éjjel sem hagyni nyugton az ellenséget, hanem zavarni visszavonulásában.

Füzesséry Sándor zászlós, kinek mindenkor önfeláldozó, tettekkészsége igaz ügyünkért való szent lelkesedéséből fakadt, önként ajánlkozott, hogy kipróbált szakaszával megfeleljen a küldetésnek. Késő este volt már midőn 2 ágyúval és 40 huszárral nekivágott a bizonytalan sötét éjszakának. Lassan, tapogatódzva haladt előre kis csapatával. Az ellenségnek sehol semmi nyoma. Pirkadni kezdett már, midőn az előre küldött huszárjárőr jelentette, hogy

az előttük lévő Dynow község erősen meg van szállva oroszokkal. Füzesséry zászlós a községtől mintegy 200—300 lépésre nyugatra tűzállásba rendelte két ágyuját és huszáraival felkészült a harcra. A legteljesebb bizonytalanságban lassan teltek a percek. A hajnal első sugarai alig tették láthatóvá a kis galíciai falu rozzant házait, midőn a falu szélén állást foglalt ellenséges gyalogság észrevette a nyílt állásban álló két ágyút és gyilkos gyalogsági-és gépfegyver tüzelt kívánt jó reggelt a kis különítménynek. Rövid tűz után szilaj rohammal akarták magukat rávetni az ágyúkra az oroszok. Füzesséry zászlós azonban helyén volt a szíve. Nem maradt adós a viszonzással. Egyik szakasz-tűz után a másik szakasz-tűz zúdult gyors egymásutánban az ellenségre. A negyven huszár pedig hatásos kísérletet adott a koncerthez. Minden lövés a célban. A támadásra készülő ellenséges rajvonalak felbomlottak s vad futásban keresték menedéket a falu házai között. A negyven huszár sem volt rest: hozzá fogott a falu kiürítéséhez. Az oroszok megkezdtek visszavonulásukat. Pánik ütött ki soraikban, mert nem voltak tisztában a helyzettel. A két ágyú szaporán osztotta a gránátokat és schrapnelleket a visszavonulási utakra. Az ellenség visszavonulása pánikszerű futássá vált. Ahová szem ellátott rendetlenül rohanó tömegek lepték el a dombos terepet.

Igy ugratott meg 28 magyar tüzér és 40 huszár egy példátlanul bátor, okosan hidegvérű, zászlós vezetésével, egy egész utóvéd-dandárt és nyitott szabad utat Jaroslau-Przemysl felé.

JENEY ISTNVÁ

Hőstettét és az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeit a következőkben örökítette meg a 11-ik honvédegyalozred kitüntetési javaslata:

„Az összes harcokban szakaszának kiválóan ügyes vezetésével tünt ki. Halálmegvető bátorságának élő bizonyítéka, hogy minden, az ellenségre vonatkozó fontos felderítésre örömmel, önként jelentkezik. Ugy a május 4-iki, mint az ezt követő harcokban különleges feladatokat vállalt és oldott meg. Felderítette az ellenséges vonalakat, azok tüzéségének elhelyezését, valamint a hátsó tartalékok állásait is. Jeney őrmester magas intelligenciájánál és használhatóságánál fogva mintaképe a hős katonának.”

GALADALITS BÉLA

Három ezred támadását verték vissza már az oroszok Ostrovecz község előtt, midőn 1915 május 20-án a harcok színhelyére érkezett a 44-ik közös gyalogezred, hogy eldöntse az útközet sorát. Hajnali szürkületben indultak támadásra a so-

megyi legények az orosz állások ellen, melyek két egymás mellett emelkedő dombocskán húzódtak végig. Az ezred balszárnyán Galadalits Béla hadapród haladt 29 löny szakaszával; támadási iránya az egyik emelkedés teteje volt. A jól fegyverelt szakasz minden baj nélkül érte el a domb alját, hol egy iszapos árokban a három szétvert ezred kisebb-nagyobb csoportjai húzódtak meg. Galadalits hadapród beosztotta őket szakaszába, mely így mintegy 80 főre emelkedett; azután „hajrá, előre” csatakiáltással nekivitte őket az orosz állásoknak. A megvadult somogyiak fegyverrel, lapáttal, eskánnnyal vágták, szakgatták a tüskés drótakadályt s ezen keresztül gázolva rávetették magukat a megriadt muszkákra. Aki tudott, elmenekült, aki pedig nem, abba belefojtották a lelket a felbőszült 44-esek. Az ellenséges árok emelke kis része kezünkbe került, azonban a többi helyen az oroszok eszeveszett tüzeiben megrekedt az ezred támadása. Galadalits elszigetelten állt beékelődve az ellenség testébe s épen tájékozódni akart, midőn hatalmas ütést érzett s összerogyott. Tombolt körülötte a vihar. Az oroszok három oldalról is löni kezdték a kis 44-es szigetel s minden moccanását egy-egy halállal toroltak meg. Katonái segítségére jöttek, de holtan, vagy sebesülten terültek el mellette. Tetheletlenül feküdt egész nap a domb oldalán, honnan akaratlanul is szemtanuja volt, miként pusztulnak lent, a zöld réten a derék 44-esek, kik nem tudtak feljönni a dombra. Midőn beesteledett, parancsra visszavonták a győztes szakaszt, melyből 5 ember jött élve vissza. Magukkal hozták hős parancsnokukat is, aki fájo szívvel bucsuzott el hős bajtársaitól.

LAURENSZKY GUSZTÁV

A 33-ik tábori ágyusezred legdicsőbb és legemlékezetesebb napjai közé tartozik 1915 május 22-ike.

A gorlicei áttörés után üldöző csapataink heves küzdelmet vívtak a Wielkie-Bloto mocsaraiban, hogy az orosz utóvédek Dniester-menti makacs ellentállását megtörjék. A Strwiaz és Dniester-folyók közt loállásban lévő ütegeink hathatósan támogatták gyalogságunkat ezen törekvésében. — 1915. május 16-án Laurenszky tüzérezászlós azt a

parancsot kapta, hogy szakaszával az éjszaka folyamán vonuljon előre és közvetlen gyalogságunk vonalamögött készítsen állást lövegeinek. — Következő napon Laurenszky zászlósnak egy mocsárárokba vajt ágyui megkezdtek a tüzelést. A sik terepen felállított üteget azonban az ellenséges megfigyelők azonnal észrevették s az orosz tüzéség alaposan próbára tette a merész szakasz bátorságát. A napokon át dühöngő elkecseregett harcok május 22-én érték el tetőpontjukat, amikor is gyalogságunk oly súlyos veszteségeket szenvedett, hogy erőtelennek bizonyult a háta

mögött nyílt állásban levő lövegek megvédésére. Meghátrálás vagy állásváltoztatás világos nappal, a belátott mocsarak közt vezető utakon lehetetlen volt. Az előre tolt s magukra maradt hős tüzésékre hárult tehát a feladat, hogy önmagukat megvédjék s az ellenség előretörését feltartoztassák. — Ezen feladatnak derekasan meg is feleltek. Bár állandóan erős, ellenséges tüzéségi tűz központjában állottak, egész napon át dörögtek ágyui s szüntelenül ontották a tüzet az ellenséges gyalogságra, tüzéségre és főbb közlekedési vonalakra. Megszakítás nélkül dolgoztak az elszántan küzdő legények. — Hős parancsnokuk pedig bőven adta a célokat. Kitarató munkájuknak meg is volt az eredménye. Jól irányzott gránátjaik az előretörő ellenség sorait megbontották s minden közeledést lehetetlenné tettek. Egész napon át hősiiesen kitarított az előretolt tüzészakasz: a sötétség beálltával pedig szerencsésen visszavonult védetebb állásokba.

A hős szakasz büszkeséggel gondol a dicsőséges napra, mely mindegyiküknek meghozta az elismerést, köztük vitéz parancsnokuknak — Laurenszky zászlósnak az arany vitézségi érmet.

WOLF JÓZSEF

A 11-ik honvéd-gyalogezrednek volt kiváló tisztje. Arany vitézségi érmet a galíciai üldöző harcokban érdemelte ki, hol szakaszát érett megfontolással és bámulatos ügyességgel vezette. Egy ízben heves tüzéségi tűzben egy ellenséges támadást vert vissza: azután megrohmozta a támadásban kimerült oroszokat és nemesak visszavetette őket, hanem állásaikat is elfoglalta és súlyos veszteségeket okozott

nekik. Mint ideiglenes századparancsnok legveszélyesebb helyzetekben is megállta helyét. Az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása sokszor juttatta ezredét jelentős sikerhez.

VAJDA JÓZSEF

Az oroszok galíciai visszavonulásuk folyamán gyakran mentek át erőteljes ellentámadásokba, hogy megakasszák üldöző csapataink előrenyomulását. A legjobb védekezés a támadás — elvét követve 1915 május 22-én a Sambor—Drohobycz—Stryj-vonal egyik szakaszán Ostrow környékén többszörös rohamoszlopban törtek rá a 19-ik közös-gyalogezred állásaira, melynek egy szakasz-szélességű részét sokszoros tulerejükkel be is törték és oldalbatámadással fenyegették a védelmi vonal

többi részét is. Ezen válságos pillanatokban Vajda József törzsőrmester szakaszával frontot vett az elragadott árok rész felé s néhány meglepő gyors össz-tűz leadása után félelmet nem ismerő elszántsággal az ellenségre rontott szakaszával. Elkecseregett harc fejlődött ki, mely véres kizitusává fajult. Az elkecseregett viaskodásban az oroszok nagy része megsemmisült, a megmaradtakat pedig foglyul ejtették a rettenthetetlen 19-esek. A harc azonban nem szűnt meg, sőt fokozottabb mértékben folytatódott. A sötétség beálltával megismétlődött az ellenség támadása, mely egész éjjelen át dühöngött s erős megpróbáltatások és keshogyigmenő küzdelmek elé állította Vajda törzsőrmester szakaszát. A harc váltakozó szerencsével folyt. Az állások több ízben cseréltek gazdát, de végeredményben mégis a mieink kezén maradtak. Vajda törzsőrmester már a második rohannál megsebesült, de hősiiesen kitarított legényeivel a végső győzelem megszerzéséig.

E derék altiszt ezrede 40 havi harcaiban vett részt, mely idő alatt kiváló vitézségével a vitézségi érmet mindegyikét kiérdemelte.

HORKY FERENC

Njenovice galíciai falu elfoglalása alkalmával tüntette ki magát. 1915 május 26-án a 11-ik honvéd-gyalogezred előnyomulása közben közvetlen az oroszok állásai előtt beásta magát, hogy az egy-

BUGYI JÁNOS

A Dniester partján szívesen ellentálló oroszok kemény harcok s fásztó megpróbáltatások elé állították csapatainkat. Maga a széles folyó, valamint egyes helyeken a medre körül elterülő mocsarak természetes akadályul szolgáltak és növelték az ellenséges védelem erejét. Az oroszok ezenkívül még erőteljes előretöréseikkel is igyekeztek támadásra felvonult csapataink soraiból megbontani s heves csatákban erejüket gyöngíteni. A 38-ik közösgyalogezred a Dniester mentén Ugartsberg és Medenice között állt harcban, támadása azonban az ellenség ellenállásán nemcsak megtörtött, hanem a

mocsarak átgázolható helyeit jobban ismerő oroszok ellentámadásai következtében még vissza is szorították rajvonalaikat. Több napos váltakozó szerencsével folyó harc fejlődött ki, melynek során az egyes állások többször cseréltek gazdát. 1915. június 6-án különös erővel dühöngött a harc s

vonalaink tartása nagy áldozatokba került. Végre is a további vérvesztés elkerülése végett új védelmi állásokba húzódtak vissza a 38-asok. Visszavonulásuk azonban az oroszok szüntelen nyomása következtében válságossá vált és csak az utóvéd hősies kitérésével vált lehetségessé. Ezekben az utóvéd harcokban tanúsított kiválóan vitéz magatartásáért tüntette ki magát Bugyi János őrmester. Századparancsnok hős halálát halt, mire átvette századát és elkeseredett küzdelmekben fedezte ezrede visszavonulását. Ő maga a végsőkig kitért s utolsó napok hagyta el állását.

GAÁL JÓZSEF

E fiatal alig husz éves zászlós, kit vidám hadapród iskolai éveinek befejezése után élethivatása a halálosan komoly harcok mezejére szólított, hősies magatartásával derekasan állta meg a helyét a megpróbáltatások nehéz idején. A brassói 24-ik honvédegyalozred soraiban közdött és egyéni kiválóságával hamarosan magára vonta előljárói figyelmét. Különösen kitűnt 1915. június elején Ruda község mellett, az orosz vonalak ellen indított támadásban, hol egy bravuros rohamával s halálmegevető kitérésével egész ezrede támadását vitte sikerre. Gaál

zászlós a támadás reggelét megelőző éjszakán a legnagyobb csendben és elővigyázattal egészen az ellenséges drótkadályok elé vitte szakaszát, hogy a támadás megindulásakor elsőnek törjön be az oroszok vonalába. Így is történt. Midőn a 24-es honvédek támadása megkezdődött, székely legényekből álló szakaszával meglepetésszerűen betört az orosz árkokba és kiragadott onnan három géppuskát, mely nagy károkat okozott előrenyomuló bajtársainak. Sikerétől megittasodva, tovább ragadta a heve és nem törődve azzal, hogy a vele szembe fordított szakaszok a harban lemaradtak, tovább nyúlott az ellenség után mintegy 200 lépésnyi távolságra. Itt vette csak észre, hogy teljesen elszigetelten áll.

Háta mögött a részt, amelyen előzőleg betört, az oroszok már ismét megszállották szemben pedig erős orosz tartalékok támadtak ellene. Körül volt kerítve. A fiatal zászlós azonban nem veszítette el a fejét. Egy rajt a tartalékok feltartóztatására hagyott vissza, maga pedig szakasza nagyobb részével az ellen-

séges állások hátába támadott, hogy keresztülvágja magát az ellenség gyűrűjén. Hátbatámadása teljesen megzavarta az ellenséget. Zűr-zavar keletkezett, melyet a 24-es honvédek erélyes támadására használtak fel. Támadásuk állásaik feladására kényszerítette az oroszokat, kik számos gépfegyver és fogoly visszahagyásával elmenekültek.

DEMETER SÁNDOR

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül Lancsyn-nál vívott harcokban kapta. Hőstettét az 52-ik közösgyalogezred kitüntetési javaslata a következőkben örökítette meg:

„1915. június 6-án önként vállalt járőrszolgálatában egy erősebb ellenséges osztagot egy megszállott épületből visszavetett, miáltal a körülötte elterülő terep megszállását lehetővé tette. Június 13-ikán saját kezdeményezéséből eredő előretörésével megakadályozta zászlóaljának körülzárását. A következő napok súlyos harcaiban megsebesült.”

Az I-ső csendőrkörület ezen hős őrsvezetőjében méltó katonát ért a személyes bátorság legnagyobb jutalma.

DÓSA JÁNOS

Egyike azoknak a kiváló s a négyéves háborúban hervadhatatlan érdemeket szerzett alizsitzeknek, kiknek kimagasló s példásan vitéz magatartása mindenkor döntő befolyást gyakorolt nemcsak alantaisaira, hanem a harcok kimenetelére is. Dicsőséggel,

szívvel-lellet megviselelő fáradtságos küzdelmekkel tele 44 havi harctérszolgálati ideje alatt nem volt ezredének olyan ütközete, melyben említésre méltó hőstettével ne gazdagította volna az 52-esek jó hírnevét.

Arany vitézségi érmének elnyerése azokhoz a hősi cselekedetek egész sorához fűződik, melyeket 1915. év nyarán a keletgaliciai üldözőharcokban hajtott végre. Kis pillanatfelvételek, apró epizódok ezek egy szüntelenül életveszélyben forgó harcos küzdelmeiből de rajtuk keresztül egy lélek nagysága, egy fanatikus katona hős jelleme domborodik ki.

Június 7-én az 52-ik közösgyalogezred zárt oszlopba nyomult a visszavonuló ellenség után, midőn portyázó ellenséges utóvédok leshelyükből meglepő tüzeléssel támadtak a nyugodtan menetelő ezredre és soraiban nagy zűr-zavart okoztak. Dósa János tiszthelyettesnek helyén maradt a feje. Kürtössel rohamot fuvatott s szakaszával rávetette magát a támadókra. Részt elölgta, részint menekülésre kényszerítette őket.

Június 11-én Zywaczow galicai község dombjain az orosz utóvédok heves ellentállást fejtettek ki. Az 52-es ezred egy része erélyes támadással igyekezett az oroszokat állásaikból kivetni s a további előrenyomulást lehetővé tenni. A heves tüzében Dósa tiszthelyettes századának parancsnoka elesett, tisztjei pedig egytől-egyet megsebesültek. Dósa kezébe vette századát és ellenállhatatlan erejű rohamra vitte. Magával rántotta a szomszédos századokat is, melyek segítségével az orosz állásokat elfoglalta; 18 tisztet és számos közlegényt ejtett foglyul.

Június 21-én Kozmierczyu közelében az ellentámadásba átment oroszokat félszázadával feltartóztatta s hősies kitérésével, valamint észszerű tüzeléssel úgy halottakban, mint sebesültekben nagy kárt okozott nekik. Majd, midőn támadó erejük gyöngülését vette észre, félszázadával rájuk vetette magát és elfogta őket.

Több ragyogó epizódot lehetne még felsorolni, de ezek helyett beszélnek vitézségi érmei, melyek közül az aranyon kívül, a nagy ezüstöt kétszer, a kis ezüstöt kétszer, a bronzot pedig négyszer kapta meg.

MAYER EMIL

Az 5-ik honvéd táborigyusezred cme kiváló zászlósa több ízben adta tanujelét veszélyt nem ismerő bátorságának. A legveszélyesebb feladatok megoldására önként jelentkezett és vállalt kötelességének mindenkor elismerésre méltó módon felelt meg. 1915. június 9-ikén az általa tüntette ki magát, hogy gyors elhatározásával és példatadó bátor fellépésével megmentette ütegét az elfogatástól. Midőn az oroszok Wiszniow előtt húzódo állásaikat áttörték és gyors iramban ütege állása felé közeledtek, állandó heves tüz alatt tartotta az előrenyomuló ellenséget. Midőn pedig látta, hogy az ellenség többszörös rajvonalaival ellen már gyors kartács-tüzelése sem használ, kiadta a parancsot, hogy a lövegezők lövegeiket egymásután, sorrendben vontassák vissza. Így az utolsó pillanatig tűz alatt tartva az ellenséget, sikerült a lövések következtében keletkezett füstfelhők leple alatt ütegét hiány nélkül megmenteni.

Az üteg megmentése körül, valamint általában tanúsított megfontolt és rettenthetetlen magatartásával, szerzett érdemei elismerésül arany vitézségi érmén kívül, soronkívüli előléptetésre is felterjesztették a hős zászlóst.

STELTZER GOTTLIEB

Kisebbségi ütközetek, vagy látszólag helyi jelentőséggel bíró apró támadások sokszor egy egész hadosztály frontjára voltak döntő befolyással anélkül, hogy ezek ezen előre kimondott célt szolgálják volna. Ily előre nem látott döntő jelentőségű éjjeli támadáshoz fűződik Steltzer Gottlieb 72-ik közösgyalogezredbeli zászlós haditette is, melyet 1915. június közepén hajtott végre Ugartsberg, Dniester vidéki helység ellen. A 72-ik közösgyalogezred Woloszcza községből indult támadásra a Dniester déli partján fekvő helyiségekbe, valamint az itt elterülő, apróbb folyócskáktól átszelt mocsaras vidéken befészkelődött ellenség ellen. Az ezred előrenyomulása elé, eltekintve az oroszok tüzelésétől már maga a vízenyős terep nagy nehézségeket gördített. Egységes előrenyomulásról nem is lehetett szó, inkább csak kisebb erők következetes előretolása volt lehetségessé. Steltzer Gottlieb zászlós süppedős talajon nagy térközökben emberenként vitte előre századát, mely az ellenség állandó tüzeiben történt keserves „előredolgozás” után Ugartsberg előtt mintegy 300 lépésnyire egy domb

alján gyülekezett ismét össze. Itt Steltzer zászlós rendezte századát s tüzállást vett fel Ugartsberggel szemben. Megfigyelő helyéről vágató tüzérségeket és nagymennyiségű gyalogságot fedezett fel, melyek a tervezett orosz támadás megerősítésére érkeztek. Erre az időközben beérkezett másik századdal támadásra ment Ugartsberg ellen. Támadás nagy veszteségek árán sem sikerült, mert a szüntelenül harcba vetett új és új orosz erők heves ellen-

állást fejtettek ki. Támadása azonban az általános frontra döntő fontosságú volt, mert nagy ellenséges erőket kötött le és vont el a védelmi vonal más részeitől, miáltal csapataink mozdulatainak sikerét más frontszakaszon előmozdította.

RIEDL GÁBOR

A 14-ik honvéd-gyalogezred kintüntetési javaslata 1915. VI/22.

„1915 június 15-ikén a piskorowicei harcokban tüntette ki magát. Ez alkalommal fényes példáját adta kiváló vitézségének és önfeláldozásának. Szakaszának támadása az erős ellenséges üzbén megakadt, legénysége a felére fogyott. Mindezek ellenére sikerült neki vitéz fellépésével szakaszát az ellenséges állásokig előrevinnie s ott utolsó lehelletig kitartania. Ez alkalommal, személyes vitézségének és önfeláldozásának ragyogó példaadása közben, ellenséges golyótól találva hősi halált halt.

Riedl Gábor hadapródmester fejfáját díszíti már csak az arany vitézségi érem, mely örök ragyogásával ékesíti az örök béke és nyugalom kegyhelyét.

PAPP JÁNOS

Több sikeres és vakmerő felderítésével megbecsülhetetlen szolgálatokat tett ezredének és elismerésre méltó érdemeket szerzett. Már a Pruth-vonal megszállása idején kintüntette magát az ellenséges állások merész felderítésével, majd később a Czeremosz-folyó partján egy helység átkutatása alkalmával rajtaütéssel több orosz lovasjórort fogott el. Legkiemelkedőbb hőstettét azonban a Dniester mellett lefolyt csatározások közben vitte véghez. Az oroszok Zaleszczykitől keletre egy átjárót védtek,

melyet gyalogságunk az ellenség heves tüzelése miatt nem tudott megközelíteni. Papp János tizedes önként jelentkezett, hogy néhány lovasával végig lovagol a Dniester partján és felderíti az ellenséges állásokat, valamint azok erősségét. Megállapította, hogy az átjáró használható és hogy azt lóról le szállt kozákok védik. Felderítése közben súlyosan megsebesült; lovát is két lövés érte. Veszteségtől elgyöngyülve tért vissza ezredéhez, hol jelentésének leadása után eszméletlenül rogyott össze.

A hős huszártizedest érdemeinek elismerésül a személyes bátorság legszebb látható jelével az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

BROZ VIKTOR

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül a 10-ik honvéd-huszárezred kintüntetési javaslata alapján kapta. Többszöri pontos felderítésével vonta magára előjárói figyelmét. Legszebb fegyvertényét 1915 június 19-ikén vitte véghez, midőn egy erdő felderítése közben szerzett kiváló érdemeket. Járórével az ellenség után vetette magát és csapataink előrevonulása irányában ellenséges gyalogsági állásokat és egy tüzérséget fedezett fel. Vakmerő vállalkozása közben erős gyalogsági és gépfegyvertűbe került. Kilőtték lovát alóla s ő maga is több súlyos lövést kapott. Önfeláldozó felderítő szolgálatával megkönnyítette csapataink támadását és súlyos veszteségeknek vette elejét.

DIVJÁK JÓZSEF

„Egyszerű történet”-nek nevezi Divják József hadapród az ő hőstettét. Egyszerű, de szomorú történet: meleg könnyeket csal az ember szemébe. Mint sokszor máskor, úgy most is rohamra mentek a derék zalai 48-asok s mint sokszor máskor, most is elvérzettek a hazáért, a becsületért, a 48-as névért. A lemergi csatában Chlebovice magaslatait támadták s hős előretörésük vérbe fult a szibériai lövészek jól irányzott tüzelésében. Élükön Divják zászlós nyomult előre századával; eleinte rohanva majd később kuszva az illatos tavaszi földhöz

simulva. Vitéz zalai magyarok hősi hullái jeleztek az utat, melyen haladtak az ellenséges árkok felé. Hullottak; bajtárs-bajtárstól néma pillantással vett utolsó bucsút, de nem nézett hátra, csak előre az orosz árkok felé. El is jutottak az ellenséges drótkadályokig; nem sokan, de, még mindig legyen, hogy betörjenek a haláltosztó lövészek közé. Győzelem koronázta páratlan vitézségüket, dicsően szomorú győzelem. A század 196 emberéből 13 maradt épen. A többi elpusztult vagy csonkán félhalott maradt. Komoly becsületes jó zalai magyarok voltak. 32-36

éves családapák, kiknek ez az ütközet volt a tüzkereztségük, de egyben sirjuk is... „Otthon aratás volt, pengett a kasza: itt is — de a halál kaszája... Ővék az arany vitézségi érem — írja szerényen Divják zászlós. — Én csak őrzöm azt. Nekem csak emlék, de nagyon nehéz, szomorú, fájdalmas emlék.” Egyszerű történet. — De nem is történet. Sorsa. Egy vitéz nemzet sorsa: jelleme. Létének évszázados hagyománya.

A chlebovicei haláloham színhelyéhez fűződik

TÓTH JÁNOS

48-ik közös-gyalogezredbeli zászlós arany vitézségi érme is, ki az ezred egyik harccsoportjában tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett feledhetetlen érdemeket. Véres tusában kiragadott két gépfegyvert az ellenség kezéből s ezáltal sok emberéletet mentett ki a halál torkából.

LUNTZER GYÖRGY

Mint a 15-ik tábori ágyusezred első ütegének felderítője, a Sambortól keletre vivott többnapos harcokban a gyalogsági vonalból vezette ütege tüzelését. Rettenthetetlen bátorsággal tartott ki az állandó harcokban álló gyalogság sorai között és örökös veszedelmek között szerzett értékes megfigyeléseit azonnal közölte ütegparancsnokával. Ezen megbecsülhetetlen szolgálatával nagy érdemeket szerzett gyalogságunk támogatásában és az ellenséges ütegeknek tüzerügyi tüzzel való leküzdésében. 1915 június 15-én, mikor támadásra mentek ezredeink és előrenyomulásuk sikerét erősen veszélyeztette úgy az orosz gyalogság, mint a tüzerseg heves tüzelése,

megszakadt telefonösszeköttetése ütegével. Luntzer szakaszvezető a csata fergetegében személyesen ment ki vonalvizsgálatra. A vezetékeket kijavította, az összeköttetést ismét helyreállította és hatásos tüzelésével gyalogságunkat tovább támogatta. Ezen munkája közben megsebesült, de sebesülten is visszatért megfigyelő helyére, hol súlyos haslövés érte. Luntzer szakaszvezetőt elszállították, helyébe azonban nem ment senki. A megfigyelést és a tüzerügyi tűz vezetését nem irányították többé azon veszélyes helyről, melyen csak Luntzer György tartott ki önfeláldozó hősiességgel.

MOLNÁR JÁNOS

Lemberg visszafoglalása után a hátráló oroszokat üldöző 44-ik közös-gyalogezred 2-ik századának parancsnoka, mint hírszerző járort küldte előre Molnár János szakaszvezetőt öt emberével. A legderekabb legényekből álló lelkes járőr állandóan az oroszok nyomában volt és éber figyelemmel kísérte az ellenséges utóvédek minden ténykedését; de nemcsak megfigyelő szolgálatot teljesített, hanem ahol csak tehette, lobogó harci kedvvel nem egyszer rája is csapott az oroszokra. Előrevonulásuk közben egy ízben megakadályoztak egy orosz

műszaki járort egy hid felrobbantásában és foglyul ejtették minden egyes tagját. Majd máskor egy a lemergi országuton visszavonuló ellenséges századot vett észre Molnár szakaszvezető. Bár csak négy tagból állott ekkor már járőre, — kettővel a foglyokat kísértette vissza — nem tudott ellentálni harcra-lüktető vérenek, hanem az oroszok elé kerülve, néhány kiváló bajtársával megtámadta az ellenséges századot: Váratlan megjelenése meglepte az orosz-

kat, akik rövid ellenállás után megadták magukat. Molnár szakaszvezető lefegyverezte foglyait s aztán átadta őket — számszerint százat — a hadosztály előcsapatainak. Maga pedig folytatta dicsőséges útját tovább, úgy, ahogy parancsa előírta.

WETSCHKA MIHÁLY

A 48-ik közös-gyalogezreddel vállvetve támadta a chlebovicei orosz állásokat a 76-ik közös-gyalogezred is, melynek támadási iránya a község és a tőle északra fekvő major közötti ellenséges arcvonalrész volt. Nehéz küzdelmek után sikerült az ezred egyes részeinek az ellenséges állásokba behatolniuk és elkezeregett közelharcok árán az oroszokat kiűzniük. Az oroszok azonban elhódított árkaik visszaszerzésére erőteljes ellentámadásokat indítottak, melyek visszaverésében hervadhatatlan érdemeket szerzett Wetschka Mihály őrmester. Wetschka már a támadás során kimagasló hősiességgel vezette szakaszát, az orosz ellentámadások

visszaverésében pedig egyenesen felülmulta önmagát. Bátorító példaadásával kitartó és megrendíthetetlen ellenállásra buzdította szakaszát, melynek tüzeiben összeomlott az ellenség minden támadó kísérlete. Az elszenvedett nagy vérvesztés meggyengítette, majd ingadozóvá tette az oroszok sorait.

Wetschka őrmester az ellenség ingadozásának láttára, kiugrott árkából és szakaszával nekironított a sok vérvesztéstől elgyengült oroszoknak. Egy részüket elfogta, egy részük pedig elmenekült. Azután a menekülők után vetette magát s mintegy 200 lépésnyire üldözte őket, midőn erős orosz osztagok oldalba támadták. Azonnal megváltoztatta előretörése irányát s egy erélyes rohammal szétszórta a támadókat. Ezen sikeres előretörésével számos foglyot ejtett s elérte azt, hogy csapataink rajvonalai jóval előbbrelendültek és megfosztották az oroszokat jól berendezett védelmi állásaik egy részétől.

FRICS BÉLA

Az ellenséggel szemben tanusított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül a következő felterjesztés alapján kapta arany vitézségi érmét:

„A 9-ik honvéd-huszárezred kitüntetési javaslata 1915 VI/27. Frics őrmester június 24-én Turynka

mellett az ellenség rohama közben vaskézrel tartotta össze huszárait. Utolsónak vonult vissza, mikor a jobbszárny a tulerőben lévő ellenség elől már kénytelen volt kitérni. Huszárait a legközelebbi állásban len volt kitérni. Huszárait a legközelebbi állásban gyorsan összeszedte és ellentámadásban előre vitte.”

KOVÁCS ISTVÁN

A visszavonuló oroszok üldözése közben Kovács István hadapródot 40 gyalogosból és 4 lovasból álló különítményével azon utasítással küldte előre az 51-ik közös-gyalogezred, hogy legyen nyomában az ellenségnek és észleleteiről küldjön pontos jelentéseket ezredének. A felderítő különítmény csapattestétől mintegy husz kilométer távolságra nyomult előre és elérte a Pilica-folyót, hol az oroszok védelmi vonalaikat készítették elő. A folyón átvezető hidat, melyhez egy hosszú töltésen vezetett az út, az ellenség erős tüzelése miatt megközelíteni nem lehetett. Kovács hadapród tehát a közelben lévő erdő szélén helyezkedett különítményével figyelő állásba. Éber figyelése közben észrevette, hogy tőle keletre, nagyobb ellenséges lovascsoport kel át a folyón és feléje tart. Különítményét négyszögben állította fel, hogy bármely oldalról jövő esetleges támadás ellen a harcot azonnal felvehesse. Alig helyezkedett el, mikor az orosz lovasok már veszélyes közelségbe értek. A legénységet a tulerő láttára szorongó érzés fogta el. Kovács hadapród, hogy lelket öntsön beléjük, kiadta a parancsot és személyesen kezdte meg a tüzelést a lovasokra. Eszeveszett tüzförgeteg fogadta az ellenséget, mely eldobálva pikáit, vad futásban keresett menedéket. A kis 51-es csapat ezzel elárulta rejtékhelyét s ettől az időtől fogva heves támadások központjába került. Az ellenséges gyalogság állandóan lötte őket, a lovasok pedig több ízben indítottak ellene erélyes rohamot. A különítmény azonban Kovács hadapród lelkes és példásan vitéz vezetése alatt kivédett minden támadást. Három napon át állt harcban így kikülönítve ezredétől, mely idő alatt számos érdemtelen harcot vívott meg és értékes jelentéseket küldött ezredének. A negyedik napon töltény hiányában visszavonult ezredéhez, hol nagy örömmel fogadták az elveszettnek hitt bátor különítményt.

„Az 1915 június 25-iki harcokban, mikor csapataink nagy része az oroszoknak magaslati állásaikba történt benyomulása után kénytelen volt kitérni és amikor vitéz helytállás után már saját százada is megkezdte a visszavonulást, gróf Majláth István zászlósra az a nehéz feladat hárult, hogy balszárny-szakaszával a többi szakasz visszavonulását példátlan vitézséggel teljesítette; harc közben súlyosan megsebesült, de megmentette századát a nagyobb veszteségektől.”

PATASSY ELEK

Dobronoutznál, 1915 június 25-én az ellentámadásban lévő 6-ik honvéd-huszárezred egyik századának balszárnyát az ellenség tulereje visszaszorította. Patassy Elek, e visszaszorított rész őrmestere, szétugrasztott legényeiből néhányat hamarosan magához vett, kikkel egy önmaga által választott állásban huzódott meg, hogy feltartóztassa az oroszok nyomását. Időközben parancsnoksága alá vont egy éppen közelében tűzállásba helyezkedő gépfegyvert, és megerősített kis huszárcsoportjával megnyitotta a tüzelést a nagy tömegekben ellene

hőmpölygő ellenségre. Feketlen ellenállása megtörte az ellenség előrenyomulását és a közelben elterülő erdőből előretörő tartalékokkal visszaszorította a támadó orosz rajvonalkat. Ezáltal a visszaszorított balszárnynak újból való előrenyomulását lehetővé tette. A további harcok folyamán, mint bal oldalvéd tizenhat órán át tartotta leghevesebb ellenséges tüzben állását, melyet hősiességével mindaddig védelmezett, míg a 8-ik lovashadosztály segélycsapatai fel nem váltották.

BARABÁS JÓZSEF

Ötven éves volt s fegyverrel a kezében az ellenséggel vívott halálmegvető tusában hősi halált halt. A 32-ik népfelkelő zászlóalj kitüntetési javaslata a következőképpen emlékezik meg a derék öreg katona hőstettéről:

„1915 június 25-én, amikor az ellenség Gromesztí irányából hatalmas erővel nyomult előre százada védőállásai ellen és már a dróttakadályokat is szét-

HAJNAL JENŐ

Lembergől délkeletre fekvő Bobrika városka körüli, több napon át tartó támadó harcokban vonta magára előjárói figyelmét. A támadás előkészítésében alapos és körültekintő munkája, kivitelben pedig ismételt tanusított példásan vitéz magatartása nagyban elősegítette a harcok sikerét. 1915-ik év június 24-én a 12-ik közös-gyalogezred támadása Horyszne falucska irányából indult meg a falutól keletre lévő magaslaton huzódó orosz állások ellen. Hajnal Jenő zászlós harcvonalba fejlődött százada haladt az élen. Az orosz vonal különös alakulata révén a század több oldali tűz közé került, ami az előrehaladást nagyban megnehezítette. Segítségére jött két oldalozó géppuska tüze, mely pontosan beszórtta az orosz vonalat s melynek támogatásával 100 lépésnyire közelítette meg Hajnal zászlós az ellenség állásait. Rohamra azonban nem került a sor, mert az oroszok a feltartóztathatatlanul előrenyomuló századtól szorongatva fehér zsebkendőikkel jelezték, hogy megadják magukat. A front többi

része azonban még makacs ellenállást fejtett ki, mit az erdős terep nagyon megkönnyített. Hajnal zászlós még a délután folyamán a közelében lévő erdős dombocskát ellen fordult századával, mert az oroszok az ott küzdő 5-ik századot ellentámadással visszavetették. A hátrálókat feltartóztatta

s velük együtt hozzáfogott az erdő megtisztításához. Az oroszok vissza is vonultak állásaikba, honnan irtó gépfegyver- és puskatűzzel fogadták a támadókat. Hajnal zászlós kitért századával és a kis erdős dombocskát megkerülve, hatalmas hurrá kiáltással oldalba támadta a muszkákat és felbőszült legényeivel kegyetlen harcok árán elfoglalta állásaikat.

Rövid pihenés után tovább dult a harc, mely az orosz vonal végleges áttörésére vezetett.

Hajnalt később elfogták, honnan 33 havi hadifogság után 1918-ban tért haza.

Gróf MAJLÁTH ISTVÁN

Hősi eszelekedetét és az ellenséggel szemben tanusított vitéz magatartásával szerzett kiváló érdemeit a 8-ik honvéd-huszárezred kitüntetési javaslata a következő szavakban örökítette meg:

vagdosta, Barabás József tiszthelyettes a legnagyobb ágyu- és gépfegyvertűben százada jobbszárnyától a balszárnyáig járt és legénységét az állásban való kitartásra buzdította. Századparancsnokát állandóan tájékoztatta a helyzetről és itt-ott ő maga is fegyvert fogva példás hősiességgel tüzelt az ellenségre. Amikor már negyedszer járta végig a védelmi-vonalat, hogy bajtársait állhatatos kitartásra serkentse, egy ellenséges golyó szíven találta és rögtön megölte.

Katonái megkönnyezték az öreg bajtársat, akinek már csak a keresztfáját díszíthette az arany vitézségi érem.

KOVÁCS GÉZA

A Gnila-Lipa egyike volt azon galíciai folyóknak, melyek folyási irányuknál fogva természetes védelmi vonalul szolgáltak a térközönként visszavonuló oroszok részére és ezzel szemben csapataink előretörését nagymértékben hátráltatták.

Mocsaras medre és keleti partján emelkedő dombjai miatt különösen alkalmas volt seregeink feltartóztatására, mit az oroszok kellő ügyességgel ki is használtak. Jó pár napig vesztegeltek hadosztályaink a folyó partján, míg a sikeres átkeléshez szükséges előfeltételeket megteremtették. 1915.

junius végén végre bekövetkezett döntő támadásunk, melynek eredménye a Gnila-Lipa-i ellenséges állások elfoglalása és az oroszoknak visszazoritása volt. A 60-ik közös-gyalogezred veszteségteljes, de győzelmes támadásának sikerét a folyón történt átkelésnél nagyban előmozdította Kovács Géza szakaszvezető vitéz magatartása, aki negyedmagával önként vállalkozott arra, hogy a Gnila-Lipán átjárót készít. Két órán át dolgozott halálmegevető bátorsággal, az ellenség állandó tüzelése közben, a hid elkészítésén, melyen átkeltek a vitéz 60-asok és rávetették magukat az oroszokra. Kiszorították az ellenséget állásaikból s tovább folytatták előrenyomulásukat a Zlota-Lipa felé.

NAGY ISTVÁN

Egy hónapig volt csak a harctéren, de ezen rövid idő alatt is örökértékű érdemeket szerzett és súlyos áldozatot hozott hazájáért. A 3-ik bosnyák gyalogezred fanatikus katonáit vezette rohamra egy éjjeli támadásnál, miközben egy dum-dum lövés

szétronscolta lábát s minden időre harcképtelenné tette. 1915 június 29-ikén Lemberg teljes felszabadításáért vívott csatában az oroszok a front egy szakaszán tehermentesítő támadásra készültek. A támadás meghúsvitása végett a 3-ik bosnyák-gyalogezred egy zászlóalját indították támadásra. A bosnyákok egyik szakaszát magyar fiú, Nagy István hadapród vezette. A derék, fanatikus hittel és mindenkor halálmegevető elszántsággal harcoló bosnyákok magyar parancsnokuk vezetésével a sötétség leple alatt rajtaütöttek az ellenségen s borzalmas

kézitusában elfoglalták állásaikat. Ezzel azonban még nem dönt el a harcok sorsa. A tulerőben lévő oroszok ellentámadással elvágták a zászlóalj összeköttetését a szomszédos ulánuszreddel és a zászlóalj szárnya ellen vonultak. A válságos helyzetben Nagy István szakaszával szembefordult a bekerítésre felvonult oroszokkal és hősiességel ellentállással feltartóztatta őket. Az elkeseredett viaskodásban súlyosan megsebesült, de nem hagyta el helyét, hanem sebessülten is még egy egész napon át kitartott. Csak akkor vitette magái vissza a segélyhelyre, amikor zászlóalját és vele az egész frontszakaszt fenyegető veszély elmúlt.

ROSTA PÁL

Höstette egyik legényesebb sugara annak a hősi nimbusnak, mely soha el nem muló ragyogással övezi a 11-es vadász nevet. Bátor, lelkes katona volt, aki kötelességének férfias teljesítése közben a becsület mezején kiömlött hősi vérével irta be nevét a magyar faj halhatatlan emlékü hőseinek névsorába. Hervadhatatlan érdemei a megbecsülés és a kegyelet ezer szálával fűzik emlékét hősi erényeire büszke zászlóaljához, melynek véres sikerekben dus harcai ékes szószólói annak a szellemnek, mely e kiváló vadászcsapat minden egyes tagját eltöltötte. Neve az önfeláldozó hazaszeretet és hősiesség kötelességteljesítés szimbóluma s egyszersmind egyik hirdetője azoknak a dicső küzdelmeknek, melyekkel a 11-es vadászzászlóalj a hadtörténelem legragyogóbb lapjait gazdagította.

1915 június végén az oroszok kétségbeesett védekezést fejtettek ki a Gnila-Lipa partján. Nagyszámú tüzérseget vontak össze, hogy sikeresen áll-

hassák utját földözö csapatainknak. A 11-es tábori vadászok első százada Mayer Jenő főhadnagy vezetésével a zászlóalj gépfegyverosztag hatásos tüzelésének támogatásával Kostanow falu mellett lévő orosz könyökállás ellen támadott, mely azonban dacára a század hősiességekének — az oroszok oldaltüzelésében teljesen megtörtött. A zászlóalj parancsnoka végre az egész zászlóaljat harcra vetette, hogy eme fontos támpontot elfoglalja. Oroszlán bátorsággal, félelmet nem ismerő elszántsággal rohantak előre a derék vadászok, de a teljesen sík, vizenyős terepen lenyomta soraikat az ellenséges gyalogság és tüzérseget oldaltüze. Megállították tehát őket, bár hősi tüztjeik vezetése alatt rohantak volna az utolsó szálíg előre, — a halálba. Azonban e szomorú eredmény sem ért volna célt. Tüzérseget támogatásra volt szükség, hogy az ellenség földsáncszerű erős állásait elfoglalhassuk. Julius 3-ikán hajnalban tényleg megszólaltak ágyuink mire újra támadásra indultak a feledhetetlen érdemű vadászok. Élükön Rosta Pál zászlós vezette a több napos harcra kimerült embereit elkeseredett hévvel és példásan vitéz magatartással. Emberei a gyilkos ágyu- és gépfegyvertűben megtorpantak egy pillanatra, de Rosta zászlós karcsu alakja újra magával ragadta őket. Már csak száz lépés és bent vannak az ellenséges árokban. A sors azonban másként akarta. Közvetlen a cél előtt hatalmas shrapnellfelhő borítja be a zászlós alakját és összeroncsolva bukik a földre. Vadászai továbbrohannak; viszi őket parancsnokuk szelleme és elfoglalják az orosz állást, melyért annyi vér folyt a Gnila-Lipa zöld réteire. Rosta zászlós még élt, mikor elszállították, de az ungvári kórházban hősi halált halt. Bajtársai megkönnyezték és kegyeletes szeretettel őrzik emlékét, melyet egy önmagára büszke nemzet hálája emel a halhatatlanság magasságába, örök mintaképeül a halni kész kötelességteljesítésnek.

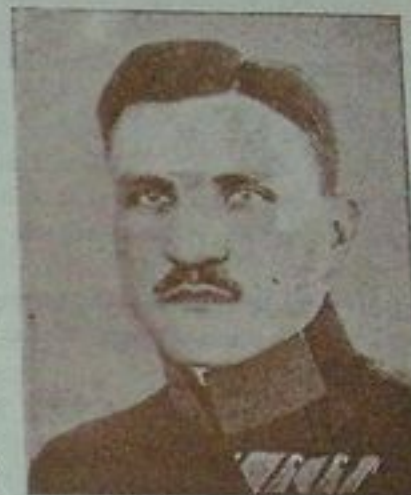
GÁLFI ALBERT

A 24-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata a következő szavakban emlékezik meg eme kiválóan vitéz őrmesterről:

„Az 1915 július 1-én lefolyt rudai másfél kilométeres rohamot a legvakmerőbb bátorsággal hajtotta végre. Kiváló példaadásával igen nagy mértékben segítette elő a szép győzelmet, mely a század részére nyocszáz foglyot és két gépfegyvert eredményezett. A hadjárat folyamán tízenegyszer rohamban vett részt. Mindig az elsők között volt. Előjárói előtt, mint a megtestesült bátorság mintaképe lebegett. Több eredményes járőrszolgálatot teljesített s önként jelentkezésével több önálló vakmerő vállalkozást hajtott végre.”

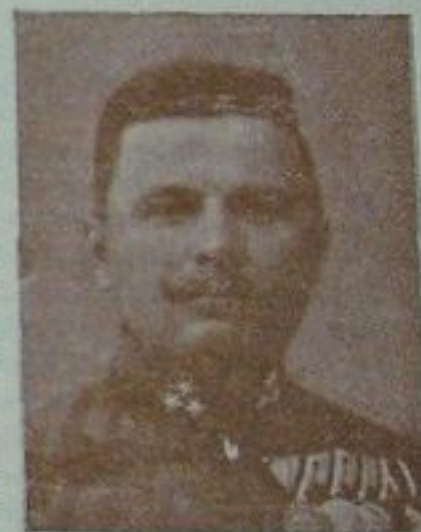
SCHRICKER SÁNDOR

A Pflanzler-Baltin-féle hadcsoport az orosz galíciai és orosz lengyelországi általános visszavonulása közben erőteljes támadások központjában állott. Az oroszok nagy erejükkel állandó nyomást gyakoroltak bukovinai frontunkra, hogy ezáltal egész nyugati haderejük balszárnyát megvédjék s seregeiket a visszavonulási utak elzárása által bekövetkező katasztrófától megkíméljék. A Dniester-folyó volt az a vonal, hol eme támadó védelmet legsikeresebben folytathatták és seregeinket az előretörésben legkönnyebben megakadályozhatták. Ezen köztudatba átment hírbedt folyó mellett vívott ádáz küzdelmek és emberfeletti erőmeglétszítések szinte legendás emléküek s számos magyar csapatnak hoztak hírt, dicsőséget, de egyszersmind fájtó emlékeket is. 1915 július elején az oroszok három napon és három éjjelen át támadtak szüntelenül a Dniester partján, Duninow község mellett húzódo árkaikat. A heves ütközet váltakozó szerencsével hullámozott, de ott

küzdő csapataink halálmegevető ellenállásán végre is megtörtött. Sikeres védekezésünk közben kiváló érdemeket szerzett Schricker Sándor 10-ik közös-huszárezredbeli zászlós, aki a bosnyákok közé besorozott huszárszakaszával lankadatlan kitartással körömszakadtig állta a harcot. A limanovai csatában megvédett harcra-készségével és példaadóan hősiességgel a nagy veszteségei árán is megtartotta állását, melyet vad kézitusa dacára sem tudtak az oroszok kiragadni kezéből.

A duninowi dicsőségteljes ütközet másik arany vitézségi érmes hőse LOVAS ISTVÁN 10-ik közös-huszárezredbeli őrmester. A pusztító küzdelmek közben tiszt nélkül maradt százada fölött átvette a vezetést és két napon, két éjjelen át tartotta állását az orosz

tulerővel szemben. Bajtársait kitartásra buzdította és személyes vitézségével elszánt ellenállásra ragadta. Kötelességének lelkes teljesítése közben azonban súlyosan megsebesült, melynek következtében rokkanttá vált.

A 10-ik közös-huszárezred büszkén emlékezik vissza ezekre a nehéz küzdelmekre, melyek minden időre hirdetni fogják kitünő szellemét és kiérdemelt jó hírnevét.

ROZGONYI LÁSZLÓ

A 14-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata 1915 VII/29.

„Az ellenséggel szemben önfeláldozóan bátor magatartást tanúsított. 1915 július 4-ikén, mikor az oroszok az ezred balszárnyán egy igen fontos erőd-részt elfoglalták, néhány honvédjét maga köré gyűjtötte és saját kezdeményezéséből ellentámadásra vezette őket. Bár halálosan megsebesült, szakaszát a támadás folytatására buzdította, miáltal sikerült az ellenséget visszaszorítania. Hősiességét életével fizette meg.”

Hősi halála után érdemeinek elismerésül arany vitézségi éremmel tüntették ki.

ADORJÁN PÁL

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül a 9-ik honvéd-huszárezred következő kitüntetési javaslata alapján kapta.

„1915 július 17-ikén Smolin-nál mint hírszerző parancsnok erős ellenséges tűzben felderítette az orosz állásoknak egy részét és annak tűzértségét. Eközben súlyosan megsebesült, minek következtében elvesztette balszemét. Sebével elvitette magát a legközelebbi parancsnoksághoz, hol felderítésének eredményét jelentette. Háboru eleje óta az arcvonalban szolgált és a legveszedelmesebb feladatok megoldására mindig önként jelentkezett.”

TÓTH BÉLA

Az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával több ízben kitüntette magát. 1914 november hó 22-én Dwerniknél keresztül tört századával az ellenség vonalán, amiért nagy ezüstérmét kapott. Kiváló érdemének jutalmául később soronkívül hadnagyi kinevezésre terjesztették fel. Arany vitézségi érmét 1915 július 2-án érdemelte ki, midőn Siedlankától keletre történt támadáskor a saját csoportjából elsőnek rohanta meg az erősen tüzelő orosz osztagokat s századának, valamint idegen századoknak megmaradt részeivel az ellenséget szuronyrohammal visszavetette. 62 oroszot ejtett foglyul. Az ellenséges tűzértségi tüzelés

ellenére csoportjával még további 300 méter távolságra nyomult előre és az előző éjszaka elvesztett saját állásait is megszállotta. Harcok közben megsebesült, de sebesülten is tovább vezette embereit; a vérvesztéstől azonban teljesen elgyőnlő, gálve el kellett hagynia dicső harci színhelyét. Brigáderusa meleg szavakkal ajánlotta kitüntetésre a hős zászlóst, ki 1914 decembere óta személyes bátorsággal, a legsúlyosabb belyzetben is kiváló körültekintéssel és eredménnyel vezette századát.

MOLNÁR SÁNDOR

Egyik dísz a világháború folyamán hervadhatatlan érdemeket szerzett altiszti karnak. Huszonhárom havi harctéri szolgálati ideje alatt kimagaslóan hősiességével a vitézségi érmek mindegyikét kiérdemelte. Ezrede számos ütközetében vett részt s mindenkor tevékeny osztályosa volt csapata sikerének. Legkiemelkedőbb hőstette, Stawce-től északra lefolyt harcokhoz fűződik. 1915 július 4-ikén az orosz

állások ellen indított támadások alkalmával szakaszával több órán keresztül eredményes tűz alatt tartotta az ellenség megerősített állásait. Jól irányított tűzértségi tűzünk néhány teletalálata nyomán az oroszok állásában beállott zűrzavart kihasználva a kedvező pillanatban kiugrott fedezékéből és lelkesítő kiáltásokkal rohamra vezette szakaszát. Példásan vitéz magatartásával magával ragadta nemcsak saját embereit, hanem a század többi részét is s így sikerült betörnie az ellenség állásaiba, hol számos foglyot ejtett és sok hadiszert zsákmányolt. Ezen fényes haditettével egyszersmind alapját teremtette meg a később dicsőségteljes harcoknak.

Dr. BURSICS LÁSZLÓ

Megkapó és magával ragadó mintaképe volt az értelmes, hős katonának. Nagy tudása, megfontoltsága és a szívek mélyéig látó emberismerete volt nála az a hatalmas erkölcsi erő, mellyel minden akadályt leküzdve mindenkor diadalmasan oldotta meg a reá bízott feladatot. Evvel párosult még rettenthetetlen bátorsága és vasakarata, mellyel elhatározásait keresztül vitte. Emberei vakon követték; bátorító szavai éppen úgy meghallgatásra találtak az öreg családos népfelkelőknél, mint a

fiatal tapasztalatlan csatároknál. Minden egyes embere érezte, hogy parancsa csak észszerű lehet s hogy a parancs véghezvitelénél fiatal vezetőjük lelkes alakja fog előttük haladni. 1915 július 10-ikén csapatteste, a 4-ik honvéd-gyalogezred erős ellenséges ágyútűzben ment támadásra az orosz állások ellen.

Dr. Bursics László hadapród „Rajta fiúk! Éljen a haza!” lelkes csatakiáltással rontott szakaszával az ellenségre. Emberei halálmegevető bátorsággal követték. Néhány lépésnyire volt már csak a céltől, midőn ellenséges golyó kiontotta életét. Derék legényei parancsnokuk hősi viselkedésétől lelkesítve tovább vitték a rohamot s kiűzték az ellenséget állásaiból. Bursics hadapród szelleme győzött, ki érezvén hősi halálát, „Éljen a haza” szavakban mondta el utolsó engesztelő imáját.

PINTÉR ISTVÁN

A 18-ik honvéd-gyalogezrednek 1915 július 20-án Adelina körül vívott harcában Pintér szakaszvezető rövid küzdelem után elfoglalta az oroszoknak egy erőd-szegélyen lévő állását és az ellenség ellentámadását hősiességével visszaverte. A követ-

kező napon megrohamozott századával egy rendkívül erősen kiépített ellenséges könyökállást, melyet az ellenség szívós ellenállásának megtörése után elfoglalt, melynek 135 főnyi légénységét tisztjeivel együtt elfogta. Roham közben századának balszárny-szakasza az oroszok erős gépfegyvertűzében emberanyagának majdnem felét elvesztve előrehaladásában megakadt, ami vállalkozásának sikerét a megsemmisülés veszélyével fenyegette. Pintér szakaszvezető hamarosan felismerte a szomszéd szakasz válságos helyzetét és az ebből eredhető veszedelmeket, azért szakaszával túlhaladt az elfoglalt állásokon és saját kezdeményezésére a makacsul ellentálló oroszokat egy vakmerő hábtámadással megrohanta. Ezen hőstette által az elnyomott szakaszt kiszabadította veszélyes helyzetéből és előretörését lehetővé tette. Azután egyesült erővel a menekülő oroszok üldözésére indult, kiket a tőlük zsákmányolt gépfegyverek segítségével teljesen megsemmisített.

BÖCSKEI FERENCZ

A 20-ik honvéd-gyalogezred derekasan küzdő katonái közül való volt, akít büszke önérzete és féltelen magyar vére ellenállhatatlan erővel ragadott győzelemről-győzelemre a harcok mezején. Féltelmet nem ismerő bátorságának legszebb tanujelét az 1915 július 19-iki ütközetben adta, amikor lendületes rohammal átvonult a Markova falu melletti hidon és dacolva az ellenséges tulerők sorozatos támadásaival, a hidat megvédte, sőt az ellenséget támadásának erélyes folytatásával visszavetette. Amikor pedig az oroszok ellenállása új és új erők harcbaratásával percről-percre növekedett, sőt már súlyos nyomással nehezedett rá, elfoglalt pozícióit hősiességével erőmegfeszítéssel utolsó leheletéig védte. A véres küzdelemben orosz golyótól találva hősi halált halt. Szelleme bevonult a magyar aranyérmes hősök panteonjába, hol halhatatlan emlékét megbecsülve őrizi a hálás utókor.

BLÉNYESI MÁRTON

A 9-ik honvéd-huszárezred eme harctéri érdemekben gazdag szakaszvezetője 1915 július 22-ikén önként ajánlkozott arra, hogy Djakonow-tól északra fekvő, hevesen tüzelő ellenséges tűzértségi állásait felderíti. Vakmerő vállalkozásának keresztülvitele közben lovasjárőrével heves géppuska tűzbe került. Veszteségek elkerülése végett járőrt fedett állásba helyezte el s egyedül lovagolt a felderítendő ellenséges tűzértségi állás irányában. Halálmegevető bátorsággal tultette magát az ellenség tüzelésén s tovább folytatta feladatának lelkiismeretes megoldását. Cirkálása közben azonban lóva két golyótól is megsebesült és összerogyott. Elbucszott szeretett hős paripájától és gyalogosan folytatta tovább útját. Állandó életveszedelmek között közelébe csuzzott az ellenség vonalainak s egy megfelelő helyről pontosan meghatározta az üteg tűzállását. Elismerésre méltó, önfeláldozó munkája közben térdén súlyosan megsebesült, de győtrő kinok között visszavonszolta magát járőréhez. Bajtársai segítségével eljutott parancsnokságához, hol megtette jelentését. Jelentése alapján még aznap sikerült tűzértségünknek az ellenséges üteget elhallgattatni és állásának elhagyására kényszeríteni.

ADY JÁNOS

A szövetséges csapatok 1915 július végén lázas előmunkálatok után felkészültek lvangorod erődjeinek ostromára. A 51-ik közös-gyalogezred két zászlóalját, mely az ostrom előtt Kozienicén volt pihenőben, 1915 augusztus 1-én rendelték táma-

dásra a Slovikinowe nevű erőd ellen. A támadási arcvonal nem volt szélesebb ezer lépésnél és hetvenöt ágyú, köztük két 305-es tüze támogatta. A bajnali órákban megszólaltak ágyúink s bömbölő tüztorkukból két órán át okádták szüntelenül a tüzet a slovikinowe-erődre. A harci lázban égő 51-esek elfojtott lélekzettel vártak árkaikban a kirohanásra.

Reggel 7 óra volt, midőn megszűnt az ágyuzás s kitört állásából az 51-esek elsőzászlóalja, utána nyomban követte a második. A szörnyű ágyuzástól megfélemlített s elkábult oroszok kezdetben alig tüzeltek, később azonban valóságos tüzépporral fogadták a támadókat. Erősen kiépített földművelettel bíró és

jól leplezett fedezéket nyújtottak, ami erősítette őket ellenállásukban. Az 51-esek második vonalának egyik szakasza élén Ady János zászlós tört előre. Minden igyekezete az ellenséges erődárkok gyors elérése volt, mert az erőd előtt elterülő sík terepen való megállás az elpusztulással volt egyenlő. Embereit lelkesítő szavakkal buzdította az előretörésre, de lépcsőről-lépésre többen voltak, kik fekvve maradtak s nem követték hős parancsnokukat. Minél közelebb jutottak az erődhez, annál kevesebben maradtak. Néhány emberével mégis sikerült elérnie az ellenséges drótsövényeket, melyeknek egy gránátütötte nyílásán betódult embereivel és egy elszánt rohammal rávelette magát a kétségbeesetten védekező oroszokra. Az oroszok nem várták be a roham végét, eldobták fegyvereiket s megadásukkal mentették meg életüket. A foglyokat visszakisértette Ady zászlós s a beérkezett megfogatkozott számú zászlóaljrészekkel pedig hozzáfogott az erőd teljes elfoglalásához. Az oroszok megkísérelték ugyan az ellenállást, de eredménytelenül, Slovikinowe-erőd elesett, minek következtében az oroszok kiűritették Ivangorod várát.

FAIL JAKOB

Hőstettét a 3-ik honvéd-huszárezred kitüntetési javaslata következőképen örökölte meg: „Fail Jakob huszár önként jelentkezett járőrbe a hátsó ellenséges vonalak felderítésére. Álöltözetben négy ízben behatolt az ellenséges állásokba és a Visztula hidját életének kockáztatásával többször felderítő vizsgálódás alá vette.”

Fail huszár önfeláldozó vállalkozásával megbecsülhetetlen szolgálatokat tett s teljes mértékben érdemesé vált a személyes bátorság legszebb kitüntetésére.

MOLNÁR JÓZSEF

Súlyos harcokkal és tetet-lelket megviselő megpróbáltatásokkal teli 37 hónapot töltött az első arcvonalban. Ezen idő alatt résztvett ezrede minden ütközetében és fényes haditettekkel járult hozzá csapattestének érdemeiben gazdag, súlyos küzdelmei-

hez és csillogó sikerrelhez. Elismerésreméltó, kiválóan vitéz viselkedésével számtalanszor gyakorolt döntő befolyást bajtársaimagatartására és a harcok sorsára. Az összes vitézségi érdemek díszítik hősi mellét, ami ékes hirdetője eme vitéz törzsörömester harci multjának és kimagasló érdemeinek. Arany vitézségi érmét a 21-ik honvéd-gyalogezred soraiban kapta, a galíciai üldöző harcokban. Egy támadás alkalmával századparancsnoká megsebesült: Molnár törzsörömester átvette a század vezetését és rohamra vitte az orosz állások ellen. Az ellenséges állásokat elfoglalta és az ellentámadásokkal szemben két napon át védelmezte.

MOLNÁR JÓZSEF

A 7-ik közös-huszárezred a gorlicei áttörést követő üldöző előrenyomulása közben vívott dicsőségteljes harcai után elérkezett a Bialy Potok mellé, hol a lembergi csatában csillogtatta ismét kivételes harci erényeit. Bobrkától délre Dziewietniki falucska mellett húzódó árkaikban néztek farkasszemet az oroszokkal a vitéz 7-es huszárok s harcra felkészülten várták támadásuk megindulását. 1915 július 25-ikén meg is kezdődött csapataink előrenyomulása az orosz állások elfoglalásáért. Véres küzdelmek és elkecseregett tusák egész sorozata követte támadó fellépésüket, melyet — bár nagy veszteségek árán — de fényes győzelemre vitt csapataink lelkes lendülete. A 7-es huszárok hős tisztjeik vezetésével erőteljes iramban nyomultak előre és dicső multjukhoz híven erőteljes támadásban vették fel a küzdelmet az oroszokkal. Két órája álltak már harcban. Midőn a 2-ik lövés század parancsnoka a rettenthetetlen bátorságáról híres s dicső emlékü gróf Eszterházy

Pál főhadnagy hősiesséssel küzdő huszárjai szemelátára hősi halált halt; a századnál lévő másik tiszt pedig megsebesült. Ekkor Molnár József őrmester telefonon azt a parancsot kapta, hogy a tisztek nélkül maradt század felett vegye át a parancsnokságot és ássa be magát századával az ellenség előtt. Csapataink támadásának egyenlőre csak annyi eredménye volt, hogy közvetlen az oroszok állásai elé vették be magukat s ezáltal kedvező rohamállást teremtettek a támadás sikeres folytatására. Éjjel után ki is keltek csapataink föld-

oduikból s vérszes csataordítások közben nekirontottak az ellenséges állásoknak. A huszárok vetekedtek a hősiességben. Hősi halált halt parancsnokukért boszút lihegve, halálmegvető elszántsággal törtek rá az oroszokra, kik közül élve egy el nem menekült, de ott sem maradt. Elfoglalták az ellenséges állásokat, aztán tovább folytatták dicső harcok közben győzelmes előrenyomulásukat.

LISZITS JÁNOS

A 306-ik honvéd-gyalogezred 1915 július vége felé Okna és Toporoutz között a bukovinai határon volt tűzvonalban. A honvédek arcvonalán nagy általánosságban nyugalom volt: csak néha esett egy-egy lövés az ellenség felől. Ugy az

oroszok, mint a honvédek állásaik megerősítésén fáradoztak. A védelmi szakasz egy részén azonban az oroszok veszedelmes közelségre dolgozták előre magukat és állandó kézigránát dobálással nyugtalanították mieinket. Különböző csapatok már több ízben megkísérelték ezen előretolt állás elfoglalását, de siker nélkül. Július 26-ikán este a 306-os honvédeket kivonták állásaikból és utnak indították

Toporoutz felé, hová a hajnali órákban érkeztek meg. Itt egész napon át pihentek, a sötétség beálltával pedig könnyű felszereléssel támadásra mentek az erdős magaslaton lévő orosz előretolt állás ellen. Körülbelül ötven lépés térközzel két rajvonalban nyomultak előre a honvédek. A második vonalban haladt szakaszával Liszits János szakaszvezető, akinek erélyes fellépése döntő befolyással volt a támadás sorsára. Alig hogy elindult, már is valóságos golyózápor fogadta az első rajvonalat, mely a heves ellenséges tűzben részekre szakadt, majd az egységes vezetést megnehezítő sűrű ködben visszaönlött s majdnem magával rántotta a második vonalat is. Liszits szakaszvezető felismervén a veszélyt, mely a nagy zűrzavarban a meghátrálás következtében beállhat, erélyes fellépéssel megállította a visszaönlőket. Rendbe szedvén őket élükre állt és a hősiességnek ragyogó példaadásával az ellenséges drótsövényig vitte előre őket. Lelkesítő szavaival feltűzelt honvédei puskatussal verték szét a drótkakadályokat és egetrengető „rajta! előre” csataordítással törtek be az oroszok állásába. Liszits kiválóan vitéz magatartása magával ragadta a honvédek többi részét is s így véres szuronyroham árán az ellenséges állások a honvédek kezeibe kerültek.

MENINGER JÓZSEF

1915 július derekán vívott egyik ütközetében a kibíratatlan ellenséges tüzéségi tűz és egy átkaroló gyalogsági támadás következtében kénytelen volt a 17-ik honvéd-gyalogezred a jobbszárny állását kiűriteni. Meninger József, a 7-ik század törzsörömestere anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, szakaszával az ellenség oldalába nyomult és erélyes támadásával az előretörő orosz gyalogságot visszavonulásra kényszerítette. Elfoglalta a kiűritett első vonalat és három éjjel három nap tartotta azt, az ellenség szakadatlan támadásaival szemben. Az éhségtől és szomjúságtól kimerült legényeit lelkes szavakkal buzdította kitartásra. Szakaszának sikeres védekezése személyes bátorságának és nyugodt megfontoltságának volt köszönhető. A következő napok harcaiban a legnagyobb tüzéségi tűzben értékes felderítést végzett az arcvonal előtt fekvő kőbányában, melyet aztán ügyes vezetéssel megszállott, ami az éjszaka bekövetkezett támadás sorsára döntő jelentőségű volt.

LAKATOS FERENCZ

Harminc havi nehéz harctéri szolgálati ideje alatt dicsőséget dicsőségre halmozott s minden alkalommal tanúsított kiválóan vitéz magatartásával a 23-as honvéd-gyalogezred örökemlékü hőseinek

Járőr át is ment az orosz drótkadályok kikémlése végett. A támadás reggelén a hajnali kőd védelme alatt még tíz hidat fektetett le, melyen az ezred kelt át a Zlota-Lipán s támadásba ment a megerősített állások ellen. A támadás sikerét a tíz repülőhid döntötte el, mely alkalmas volt arra, hogy nagy tömegű gyalogság tóduljon a tulsó partra.

Biró zászlós százada élén a harmadik támadó hullámmal haladt s egy erdő szélén ellenálló orosz árok ellen nyomult előre. Az oroszok a 30 lépésre bevárt századra összetűzet adtak le, melynek egy golyója Biró zászlós felső lábszárát ütötte át. Biró a tompa ütésre megtántorodott, de elég ereje volt még ahhoz, hogy az állva vezénylő orosz parancsnokra pisztolyából két lövést adjon le. Az oroszok elmenekültek, csak a parancsnokuk véres hullája feküdt acra bukva az árokban.

FODOR ISTVÁN

Példátlan kitartással és szívóssággal küzdött 42 hónapon át, mely idő alatt kiválóságának és rettenthetetlen bátorságának számos jelét adta. Harcléri tevékenysége közben szerzett kiváló érdemeinek elismerésül több kitüntetés díszíti hősi

mellét, köztük a személyes bátorság legnagyobb jutalma, az arany vitézségi érem is. Aranyérmét a Stripa mentén vívott harcokban érdemelte ki 1915 augusztus végén. Ezidőben csapattestének a nagyszabású 23-ik honvéd-gyalogezrednek egyik zászlóaljja testvérezredét a 24-ik honvéd-

gyalogezredet támogatta támadásában, mely az oroszok Sztripa mentén húzódó állásainak egyik szakasza ellen irányult. A zászlóalj 8-ik százada, melynek Fodor István zászlós volt a parancsnoka, a támadás előtt azt az utasítást kapta, hogy — mint tartalék — a zászlóalj mögött nyomuljon előre, harcba bocsátkoznia azonban csak esetleges ellentámadás esetén szabad. Tüzérségi előkészítés után nekiindultak csapataink az orosz állásoknak, hogy áttörjék azokat. A honvédektől északra hirtelen álló német gárdahadosztály rohammal kivette az oroszokat állásaikból, a honvédekkel szemben álló ellenséges erők azonban makacs ellenállást fejtettek ki. Sőt vonalaik mögött tartalékok vonultak

fel, hogy a német gárdahadosztályt oldatámadással visszavessék. Fodor zászlós ennek láttára parancs ellenére elhagyta tartalékállását; századával túlhaladta saját rajvonalunkat és egy erőteljes támadással benyomult az ellenség árkaiba. Az oroszokat elfogta, azután az ellenséges tartalékok ellen nyomult és megzavarta készülő ellentámadásukat. Ezen vasakarattal véghezvitt támadásával meggyorsította a német gárdahadosztály ellen készülő támadást, a két honvédezred előretörését pedig előmozdította.

Dr. ZSOMBORY ALBERT

A Strypa mellett Plesnyianinál vívott ütközetben a 23-ik honvéd-gyalogezred II-ik zászlóalját heves oldaltámadás érte, mely támadás két honvéd-gyalogezred egyes részeinek pánikszerű és veszteséges visszavonulására vezetett. Az általános zűrzavarban és bizonytalan helyzetben dr. Zsombory Albert zászlós a környéket uraló közeli dombra rohant fel és az ellenség leghevesebb tüze között állapította meg, hogy Stawne községével szemben egy géplegyverekkel felszerelt erős orosz rajvonal fekszik, melynek főrésze volt az előnyomulóban lévő csapatrészek visszadobásában. A helyzet megismerése után a már-már menekülő legénység közül összeszedett mintegy 80 főnyi különítményt és a Stawne mellett felfedezett orosz rajvonal oldalába és hátába vezette. Rajtaütésszerű tüzelése annyira meglepte az oroszokat, hogy zsebükben tartottak lobogtatva, mintegy 400 főnyi tömeg megadta magát. Az ellenség egyrésze azonban elmenekült és a dombos vidék jól fedett helyein kellemetlenkedett. Zsombory zászlós a menekülőket üldözésére indult és így biztosította az egész vonal zavartalan előnyomulását.

KATONA LAJOS

Az oroszok hónapokon át tartó galíciai visszavonulásuk közben elérték a Sereth-vonalat, hol előre elkészített, hatalmasan kiépített állásaikban komoly kísérletet tettek védelmi vonaluk állandósítására. Üldöző csapataink előretörése is vesztett már lendületéből s így a Sereth-vonalon bizonyos időre elfűlt a fegyverek zaja. Az 5-ik közös-gyalogezred ebben az időben Tarnopollal szemben volt állásban s egyelőre egész harci tevékenysége az ellenség erősségének megállapításában s így a további előrenyomulás lehetőségeinek felderítésében merült ki. Különös fontossággal bírt a szemben álló csapatok minemiségének és harci készségének megállapítása, azért a magasabb parancsnokságok foglyok ejtésére hívták fel az egyes ezredeket. Az 5-ik ezrednél Katona Lajos szakaszvezető önként vállaltakozott arra, hogy élő oroszot hoz át. Magához vette

két bajtársát és kuszva megközelítette az ellenséges állásokat védő drótkadályerdőt. Az akadályok előtt mozgó orosz őrszemek teljesítettek biztosító szolgálatot. Katona szakaszvezető meghúzódott a sűrű drótkadályok között s egy éppen arra haladó orosz fegyvertusával leterítette. Éppen magával akarta cipelni sebesült foglyát, mikor léptek zaját hallotta. Meglapult és várt. Egy orosz altiszt jött egy emberrel felváltásra. Katona szakaszvezető őket is elfogta és áthozta századához. Sikerén felbuzdulva

másnap erős járőrével egy orosz tábori őrsöt támadott meg és géplegyverestül együtt elfogta. A foglyok értékes adataikat közölték állásaik és a szemben álló orosz erők felől.

Dr. VAJDA REZSŐ

Oroszországban Krupiec község előtt állott harcban 1915 szeptember elején a 23-ik közös-gyalogezred, melynek balszárnyán a 8-ik század tartott összeköttetést a tőle mintegy 1500 lépésnyi távolságra lévő 44-ik közös-gyalogezreddel. Ezen balszárny-századnak többek között az volt a feladata, hogy a 44-esek támadásával egyidejűleg kezdje meg előrenyomulását az előtte fekvő major ellen és annak elfoglalása után szárnyátámadással ingassa meg az oroszok vonalát a 44-es ezred irányában. A támadás alkalmával a század felét dr.

Vajda Rezső zászlós vezette s csekély veszteséggel sikerült felszabadítania gyors iramban rohamtávolságra előrevinnie. A majorban elhelyezett három orosz gépfegyver azonban oly kiméletlen tüzzel árasztotta el a felszabadított, hogy további előrenyomulása csak egyenként, ugrásszerű előreszaladásokkal volt lehetséges. Dr. Vajda zászlós követésre buzdító s bátor

magatartásával magával ragadta embereit és benyomult a majorba. A támadás során maga is megsebesült, de mindaddig vezette felszabadított, míg a major teljesen el nem foglalta s ezzel felszabadította további sikeres harcainak alapját meg nem vetette.

RÓZSA MÁTÉ

A háboru eleje óta 1916. év szeptemberéig megszakítás nélkül a harctéren teljesített szolgálatot, mint a 6-ik honvéd-gyalogezred műszaki századának őrmestere. Ezen idő alatt vakmerő vállalkozásaival és félelmet nem ismerő bátorságával a vitézségi érmek mindegyikét kiérdemelte. Mint tizedes ment ki a szerb harctérre, hol a gucsovai védőállásokban tüntette ki magát. Innen az északi harctérre került, hol ezrede számos válságos küzdelemből vette ki a részét. 1915 június 8-ikán utászoztagának egy bravuros ellentámadása kapcsán megkapta a nagy ezüst vitézségi érmét, majd nemsokára rá az arany vitézségi érmét érdemelte ki. Pogareley mellett 1915 szeptember 14-ikén a 6-os honvédezredet az oroszok meglepetésszerűen megtámadták. Vonalaikat áttörték és súlyos veszteségeket okoztak nekik. Az ezred egyes részei tiszték nélkül maradván, nem bírták tovább az ellenállást és visszavonultak. Rózsa őrmester a visszavonulókat a legnagyobb eréllyel összegyűjtötte és ellentámadásra vezette. Véres tusa keletkezett, mely mindkét részről nagy veszteséggel járt. Támadásának azonban megvolt az az eredménye, hogy a tulerővel támadó ellenséget sikerült mindaddig feltartóztatnia, míg a hadosztálytartalékok meg nem érkeztek. A tartalékok beérkezése után Rózsa őrmester lendületes rohamra vitte embereit és visszafoglalta elhódított állásainkat.

TUSJÁK GYÖRGY

A Zlota-Lipa-i áttörést követő időben a 101-ik közös-gyalogezred állandóan a visszavonuló oroszok nyomában volt és Galícia határán túl üldözte őket. Nowo Aliksiniex környékén azonban az oroszok erős ellenállást fejtettek ki s így csapataink megállásra kényszerültek. Itt álltak egészen 1915 szeptember 13-ig, mikor az ellenség heves támadásai frontunk visszaszorítására megkezdődtek. Egyik napon az oroszok áttörték a hírhedt 28-ik cseh ezredet és a 101-ik közös-gyalogezred bekerítésére tettek mozdulatokat. Tusják György a 101-gyalogezred balszárnyának törzsőrmestere ennek láttára szakaszával arcvonalat változtatott és erős tüzelésével megállásra kényszerítette, majd a fejlődött segéderők támogatásával visszavetette az oroszokat és visszavette régi állásainkat. Az általános harchelyzet következtében azonban az ezred-

nek vissza kellett vonulnia, hogy a mögöttes terepen előnyösebb körülmények között vegye fel újra a küzdelmet. A vitézül küzdő ezred el is helyezkedett új állásaiban, de a vele szomszédos csapatok annyira szétszóródtak, hogy velük az összeköttetés s így az arcvonal folytonossága megszakadt. Az így keletkezett részen egy orosz lovas

osztág betört arcvonalunk mögé és tüzéségünk, valamint trainjeink között szörnyű kaszabolást vitt véghez és ezáltal általános zűrzavart idézett elő. A betört lovasok visszatérésének megakadályozására az éppen tartalékban lévő Tusják őrmestert küldték ki. Tusják neki-támadott a lovasok-

nak, kik azonban karrierben törtek rá a támadó szakaszra. A vitéz 101-esek bámulatos hidegvérrel vették fel a harcot. Eszevesztett tüzeléssel fogadták az ellenséges lovasokat s még akkor is lőttek, midőn azok már alig pár lépésnyire voltak. Szörnyű pusztítást végzett tüzelésük az orosz lovasokban, akik pedig közelükbe értek, szuronydöfésektől buktak le lovaikról. Jó ideig tartott az ádáz küzdelem, melyben a vakmerő lovasosztág teljesen megsemmisült. A halálmegevetően küzdő szakasz azután visszaállította az összeköttetést a szomszéd csapatokkal.

SZIRT KÁZMÉR

A 19-ik lovasdandár lövésosztályának kiténtési javaslata 1915 IX/21.

„Szirt Kázmér hadiönkéntes őrmester 1915 szeptember 15-ikén a Kasparowce mellett vívott harcokban az előterepre kiküldött figyelő járőrével visszavetett egy állásaink ellen előtörő négyszeres tulerejű ellenséges osztágot. A következő napon lelőtte egy ritka lendülettel támadó orosz harccsoport parancsnokát, aki kivont karddal vezette embereit. Ennek volt az eredménye, hogy az ellenséges támadás balszárnya megingott s később az egész ellenséges vonal tűzünkben összeroppan. Az oldalt lévő orosz géppuskatűzben szakaszt hősies példaadással összetartotta s a harcok közben több oroszot leszurt. Az ádáz kezítésében maga is megsebesült, melynek következtében néhány napra rá hősi halált halt.”

LEIDENFROST PÁL

A 10-ik lovashadosztály 1915 szeptemberének derekán Lucktól északra a Karpilowkai erdőben állt súlyos harcokban az oroszokkal. Az ellenség a déli várháromszögben összegyűjtött hatalmas erejével kétségbeesett erőmegfeszítéseket tett lendülettel előrenyomuló csapataink fel-

tartóztatására és az erődök ellen levonult haderő szárnyainak erőteljes támadásával igyekezett visszanyomni csapatainkat. Lovashadosztályunk harcokban megédzett vitéz ezredei makacs ellenállást fejtettek ki, melynek következtében ádáz harcok dúltak napokon át. Szeptember 17-ikén az oroszok heves harcok után visszanyomták a 12-ik ulánuszred centrumát, mely sikerük komoly veszedelemmel fenyegette a hadosztály állásait. Leidenfrost Pál zászlós, aki szakaszával az ezred jobbszárnyát tartotta s akit az oroszok előrenyomulása elszakított ezredétől, a szomszédos 9- és 13-as huszárok egy századtól támogatva saját elhatározásából támadásra vitte szakaszát az állásainkba betóduló ellenség ellen. Kimagasló hősiességgel véghezvitt támadása oly meglepő és erőteljes volt, hogy sikerült neki az ellenséget állásaink elhagyására kényszeríteni. Az oroszok két gépfegyverük visszahagyása mellett futva elmenekültek. Leidenfrost zászlós pedig megszállta szakaszával ezrede visszahódított árkait. Rövid időre azonban az általános harc helyzetét következtében parancsra vissza kellett vonulnia.

FÁBIÁN BÉLA

Közel három évi keserves hadifogság árán egy egész hadosztály megmentése volt annak az önfeláldozó és példátlanul hősies magatartásnak az eredménye, melyet Fábrián Béla 300-ik honvéd-gyalogezredbeli hadapród tanusított a Brody várostól északra vívott elkeseredett harcokban. 1915 szeptember 23-ikán éjjeltájban erős tüzéségi és gyalogsági harverte fel a különben nyugodt arcvonal éjjeli csendjét. Két órán át tartott a csatazaj, aztán ismét siri csend honolt a végtelen éjszakában. A különös előérzettel bíró honvédek harcra felkészülten, idegesen

várták a fejleményeket, noha ezredparancsnokságtól több ízben is megnyugtató értesítéseket kaptak. Már derengeni kezdett, mikor nem is nagy távolságban állásukból hátraszaladó alakokat lehetett kivenni a reggeli felhomályban.

Az ezredparancsnokság ekkor már nem adott választ a kérdezősködésekre. Ehelyett rövid időre rá hatalmas orosz tömegek nyomultak az ezred balszárnyába és hátába. Kiki — merre tudott — égerutat vett, csak Fábrián Béla hadapród maradt helyén összegyűjtött 200—250 emberével és felvette a harcot az orosz támadó oroszokkal. Négyezőgbe állította fel embereit s az ellenségtől teljesen körülvéve reggeltől délután 4 óráig tartotta magát a minden oldalról támadó oroszokkal szemben. Midőn pedig utolsó töltényét is ellőtte megmaradt 40 hős honvéddel elszánt kitöréssel akarta magát keresztül törni az ellenség gyűrűjén. Ereje azonban kevés volt: elfogták és vitéz honvédeivel együtt hadifogságba hurcolták.

LADÓ ISTVÁN

A 6-ik közös-gyalogezred eme többizben kiténtetett s többször megsebesült zászlósa hidegvérűségének és önfeláldozó vitézségének legszebb próbáját a Novo Aleksiniec mellett vívott harcokban állta ki. 1915 szeptember 25-ikén, midőn ezred-

parancsnoka a harc helyzet fölött való tájékozódás végett a harcban álló ezredhez küldte ki, egy átkaroló ellenséges támadás következtében beállott vészhelyzetben több ezred rendetlenül visszaözlő legénységének részeit összegyűjtötte és az ezred balszárnyán keletkezett nyílást megszállta. Az oroszok támadását mindaddig feltartóztatta, míg az ellentámadásra rendelt II-ik zászlóalj segítségére nem

érkezett. Ezáltal az ellentámadás sikerét előmozdította. A következő napok egyikén egy fontos parancs átadása végett a már harcbavetett tartalékszázalóhoz küldték ki. A leghevesebb tűzben egészen a rajvonallig lovagolt előre és a parancsot átadta. Visszatérése közben új harc helyzet bekövetkezéséről értesülve, saját elhatározásából visszatért a harcban álló zászlóaljához és tapasztalatairól a parancsnokokat tájékoztatta. Utközben az oroszok által visszaszorított csapatrészeket rendeltetési helyükre vitte vissza s ezáltal csapataink ellenállását növelte. A tomboló harcok közben élete kockázatásával állandóan tájékoztatta tisztársait az általános helyzetről, miáltal a harcok sikeres megvívásához jelentős módon hozzájárult.

NAGY GYULA

A 28-ik tábori vadászszázalóaljnak volt derék fővadásza. Ritka kitartással 42 hónapot töltött az első arcvonalban, mely idő alatt kiváló érdemeit több ízben ismerték el méltó kiténtések formájában. Legkiemelkedőbb hőstettét a galiciana határon Podkamien, majd később Novo-

Aleksiniec-től északra keletre Lopuszna mellett vívta meg. 1915 szeptemberében az előrevonulásban lévő zászlóaljnak két századát az oroszok elfogták. Nagy Gyula fővadász parancs nélkül rárohant századával az oroszokra és heves kezitusa után kiszabadította a két századot. Azután egyesült erővel Podkamien ellen tört előre s elsőnek foglalta el a város legmagasabb pontját, a zárdatemplomot. Ez alkalommal a vitéz vadászszázalój több mint 4000 foglyot ejtett. A további harcok folyamán Nagy fővadász felderítő szolgálatainak teljesítése közben vívott, erős szívre és erős lélekre valló harcaival tüntette ki magát. Lopusznánál az oroszok visszaszorították csapataink egy részét, mely körülmény állásaik elhagyására kényszerítette a vadászokat. Nagy fővadász néhány emberével az elhagyott vonalba ment vissza, hogy az ellenség mozdulatairól jelentéseket küldhessen. Felderítő munkálatai közben az oroszok mögé került és érdekes megfigyeléseket tett. Visszatérőben volt már, midőn észrevette, hogy az oroszok két gépfegyvert helyeznek el állásainkban. Heves tűz alá vette az

orosz géppuskásokat, akik megadták magukat. Huszonkét fogollyal és két zsákmányolt géppégyverrel vonult be zászlóaljához, hol megtette jelentését tapasztalatairól.

KISS GYÖRGY

1915 szeptember végén nagyjában nyugvópontra jutott a szövetséges csapatok dicsőséges előrenyomulása, mely mélyen országuk belsejébe szorította vissza az oroszokat s megkezdődtek az álló harcok elért sikereink biztosítására. Az oroszok megtépzott

erejük utolsó megfeszítésével tettek ugyan heves kirohanásokat állásaink ellen, de ezek csak helyi jelentőségűek voltak s nélkülöztek minden komolyabb reményt helyzetük megjavítására. A 20-ik honvéd-gyalogezred száz- meg száz kilométeren át történt előretörése után Putilovka folyócskától nyugatra

Boguszlowska helység mellett állapodott meg s az itt kiépített állásaiban öt napon át tartó heves csatát vívott az ellenséggel 1915 szeptember végén. Ezen ütközet során Kiss György őrmester a védelmi-vonal egyik legfontosabb pontján volt állásban szakaszával s a leghévesebb ellenséges támadások központjában állott. Többszörös tulerővel, meg nem szűnő makacssággal rohamozták állását az oroszok, de szívós ellenállásán és kitartásán meghiúsult az ellenség minden igyekezete. Délután 2 órától este 6 óráig tombolt szüntelenül a harc anélkül, hogy az ellenség a legkisebb sikert érhetne volna el. A támadásra indult tömegek véres fejjel hanyatlottak vissza s jó időre lemondtak arról, hogy a 20-as honvédekkel harcba elegyedjenek.

BOTH LAJOS

Wolhyniában a Putilovka folyócska mentén huzódó állásainkat az oroszok 1915 október 8-án éjjel áttörték és a 8-ik Landwehr ezredet, valamint a vele szomszédos osztrák ezredeket visszavetették. Az elveszített állásokért a 73-ik honvéd-gyalogdandár indult harcra, melynek kötelékébe a 13-ik és 18-ik honvéd-gyalogezredek tartoztak. A 18-as honvédek Moszczanica község mellett fekvő erdőből támadtak. Az oroszoknak üldözésben felbomlott sorai a friss erők ellenlökését nem bírták ki s harcolva régi állásaik felé vonultak vissza. Both

Lajos szakaszvezető harcokban egy honvéd-bajtársával kivált százada tömött soraiból s erős ellenséges tűzben mintegy 1500 lépésnyire haladt előre, midőn egy spanyol lovasokkal körülzárt előretolt ellenséges árokra akadt. Az árokban telefonálás, izgatott parancsadás hágjai ütötték meg a fülét. Melegség öntötte el szívet a jó fogás reményében s pár pillanatra meghuzódott a drótkerítés előtt lévő mélyedésben. A pár pillanat elég volt, hogy elszánt cselekedetre határozza el magát. Levetette hátizsákját, hogy könnyebben mozoghasson, azután pedig társával együtt átbújt a dróttakadályon s hirtelen az árokban termett. Az üres állásban egy fedezéket pillantott meg, melyből drótvezetékek ágaztak szét. Társának, Nagy Ferenc honvédnek pa-

rancsot adott a vezetékek elvágására, maga pedig főlényes vakmerőséggel berugta a fedezék ajtaját. A fedezékben négy tisztet, köztük egy vezérkari századost talált. A tiszteteket lefegyverezte s tört cseh nyelven felszólította őket, hogy hátuk mögött mintegy 15 lépésnyire állásban lévő legénységnek adják ki a parancsot a fegyverek letételére, ami meg is történt. Fegyverletétel közben érkeztek az állásba a 18-as honvédek, kik a tiszteken kívül 78 foglyot szállítottak vissza s töménytelen saját és orosz hadianyagot zsákmányoltak.

Dr. ORBÁN FERENC

Kiválóan vitéz és önfeláldozó magatartásával az ellenséggel szemben szerzett érdemeit a 30-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata a következő szavakban örökölte meg:

„Mint a csapatának jobbszárnyát biztosító szakasz parancsnoka, rajtaütött az ellenségen s annak sorait megzavarta. Az ellenség riadalmát kihasználva, szakaszával állandóan nyomában volt az oroszoknak s halálos sebesülése ellenére sem hagyta el embereit, hanem parancsokkal dirigálta szakaszát. Halálos sebével huszonnégy órán át kitartott, miáltal ezredét egy szárnyátámadástól és nagy veszteségektől óvta meg.”

A hősiesség helytállás és igaz ügyünkbe vetett törhetetlen hitből fakadó önfeláldozó készség eme nagysága előtt elismerő hódolattal áll meg az ember. Dr. Orbán Ferenc igaz mintaképe a hazáért minden áldozatra kész hazafinak.

GERZSABEK KÁROLY

Az 1915. évi október havi harcok idején kötelességének teljesítése közben orosz lovasokba esett, honnan két évi sanyalódás után megszökött s bevonult csapatához. 1918 június havában ment ki ismét az olasz harctérre, honnan a mai napig sem tud róla. . . . E derék harcosról, kit a harctéren tanusított elismerésre méltó vitéz magatartásáért több ízben ért méltó kitüntetés, a következőképpen emlékezik meg volt ezredparancsnoka az arany vitézségi érem adományozása végett tett előterjesztésében:

„1915 június 5-én Buchovica ellen intézett támadásnál Gerzsabek Károly törzsőrmester a löbboldali erős ellenséges tűz ellenére robbantó osztagával oly közel nyomult előre az ellenséges állásokhoz, hogy szétrombolhatta azokat s ezáltal annak meg-

szállítását lehetővé tette. Ez alkalommal az ellenséges állások előtt fekvő sebesülteket életének kockáztatásával biztonságba helyezte. A következő napok egyikén egy tizenöt lönyei erős ellenséges járőrt saját elhatározásából egyes-egyedül kezigránátokkal megtámadott és súlyos veszteséget okozva nekik, megfulamított. Rá egy hétre, mint egy erős felderítő-járőr parancsnokát Gora-Granicától keletre huzódó ellenséges állások felderítésére küldték ki. Gerzsabek az élenk ellenséges tűzben egészen az orosz dróttakadályokig nyomult előre: kikutatta az ellenséges állások erősségét és erejét, azután ügyes vezetéssel veszteség nélkül hozta vissza járőreit. A 32-ik közös-gyalogezred kegyelettel őrizi dicső emlékét e derék harcosának.

TAKÁCS ISTVÁN

A 20-as honvéd-gyalogezred dicső küzdelmeinek osztályosa. Fényes győzelmekkel és súlyos megpróbáltatásokkal tele 42 hónapot töltött a fronton. Példás kötelességtudása, akadályt nem tűrő szívós kitartása révén neve összeforrott ezrede történelmével, mely a magyar hősiesség és önfeláldozó küzdelem legjobb lapjai közé tartozik. Az az erkölcsi erő, melyet egyénisége képviselt, az összes legénységi kitüntetések részesévé tette.

A történelemben páratlan lendülettel és sikerrel végigharcolt 1915. évi oroszok elleni offenzíva befejezése után a szövetséges csapatok ércialkúnt álltak a Riga—Dünaburg—Rokitno—Dubno—Czernewitz-i vonalon, hogy megvédjék küzdelmes harcuk sikerét. A derék vasmezei honvédek Olykától északra fekvő Boguslawka község előtt huzódó állásokat tartották, melyek gyakran voltak kitéve orosz előretörési kísérleteknek. 1915 október hó 18-án sikerült is egy orosz zászlóaljnak a 20-as honvéd-gyalogezred első vonalába betörni és egy körülbelül két század kiterjedésnyi részét elfoglalni. Az oroszok kiverésére és az elhódított frontszakasz visszaszerzésére egy, a második vonalban elhelyez-

zett tartalékszázad kapott parancsot, mely századnál Takács István tiszt-helyettes szakaszparancsnoki minőségben volt beosztva. A honvédek pillanatok alatt felkészültek az ellentámadásra s parancsnokaik vezetésével lelkes tüzzel rohantak a veszélyeztetett frontszakasz felé. Takács

tiszt-helyettes halálmegvető bátorsággal küzdött szakasza élén. Bár rohamközben megsebesült, nem hagyta abba a küzdelmet, hanem vérző sebbel is kitartott s példás, rettenthetetlen bátorságával oly lendületre ragadta honvédeit, hogy elsőnek sikerült betörnie az ellenségtől megszállt árokba, hol az ellentámadó század 900 orosz foglyot és két géppégyvert ejtett zsákmányul.

A hős tiszt-helyettes döntő befolyást gyakorolt emberei magatartására s méltán érdemelte ki a katonának járó legszebb kitüntetést.

KERESZTES ERNŐ

Jezierczy falu mellett az oroszok kivetették állásából a 13-ik dragonyosezredet, melynek megtépett részei elhódított vonalaik mögött lévő hevenyészett tartalékállásba vették be magukat. A dragonyosok állásainak visszaszerzésére a 11-ik honvéd-lovashadosztály lövésosztálya kapott parancsot, melynek egyik századát századparancsnokának megbetegedése miatt Keresztes Ernő 3-ik honvéd-huszárezredbeli zászlós vezette támadásra. A lelkes fiatal parancsnok az adott időben kiváló huszáraival meg is kezdte támadását s a vele egyidőben támadó szomszéd-századokkal gondos összeköttetést tartva,

sikeresen haladt előre az apró bokrokkal benőtt ingoványos terepen. Az előretörési terep kedvező alakulatai folytán az oroszok igen erős tüzelése közben majdnem veszteség nélkül tette meg az utat az ellenséges vonaltól mintegy 120 lépésnyi távolsáig. Itt pár percre megpihent huszáraival s utasítást adott nekik a bekövetkezendő roham véghezvitelére. Pár perc letelte után elére ugrott Keresztes zászlós századának és gyors iramban meglelemlítő csatakiáltással nekiroított századával

az ellenségnek. Bravuros rohamát példás, személyes bátorsága és századának fegyelmezett, hős huszárai teljes sikerre vitték. Keresztes zászlós elsőnek tört be az oroszok vonalába, hol 180 oroszot elfogott és négy gépfegyvert zsákmányul ejtett. A dragonyosoknak pedig visszaszerezte állásaikat.

MELCZER LÁSZLÓ

Férfias kötelességtudása és önfeláldozó bajtársiassága fényes csillagként ragyog a jász-kunhuszárok emlékezetes harcéri teljesítményei fölött. A hősök hősei közül való volt, kik a legértékesebb földi kincset, egy szép jövőre hivatott ifju életét

áldozták szeretett hazájukért. Wolhynia piszkos mocsaraiba küömlött tiszta magyar vérevel írta be nevét az örök kegyelet és halhatatlanság emléktáblájába. A háború kitörésekor virágos csákovály és lobogó lelkesedéssel indult a harcba s 1915 okt. 23-án utolsó dobant csatákban megedzett kemény

szíve. Kukli község határában, a mocsarakba előretolt állásban lévő, németbirodalmi század felváltására indult századával, melyet Novák kapitány vezetett. Husz-harminc lépésnyire közelítették meg már a felváltási helyet, midőn Novák kapitány dum-dum-lövéstől találva, összeesett. A fiatal zászlós, a meleg-

szívű bajtárs, gondolkodás nélkül ugrott ki a sorból, hogy parancsnokának segítségére legyen. Alig tett pár lépést, jól irányzott fejlődést kapott s hol-tan rogyott össze százada előtt. Az előretolt állásban nem voltak németek. Oroszok várták a gyaban, nutlanul közelgő századot s gyilkos tüzzel fogadták. A 13-as huszárok kegyelettel őrzik feledhetetlen bajtársuk emlékét, aki azonban nemcsak ezrednek, hanem a magyar nemzet szent ügyének is martírja.

GYURIÁN GYÖZŐ

„Egy jó katona mindenekelőtt a hazája iránti kötelességére gondol s csak azután a családjára,” felelte Gyurián Győző 61 éves őrmester fiatal századparancsnokának, midőn az vakmerő vállalkozásaiért barátságosan megfedte. És Gyurián őrmester egész élete ezen felfogásának jegyében örlődött le. Első a kötelesség — vallotta szilárd hittel és meggyőződéssel. 61 éves volt: becsületes munkában töltött el nem egy, hanem két emberéletet, de midőn arról volt szó, hogy életének feláldozásával kell megvédenie hazáját, beállt a sorba, hívás nélkül azok közé, kiknek izmaiban acélos erő dagadt s szíveikben lelkes tűz lobogott. Felcsapott fiatal katonának a veterán őrmester s ment ezüstös hajjal, fáradt izmokkal, de fiatalosan dobogó szívvvel a harcok mezejére. És csodálatosképen megállta a helyét. Amint küzdött az élettel a munka becsületéért, úgy küzdött most a halállal egy nemzet dicsőségért. Atyja, buzdító és vigasztaló szelleme volt bajtársainak, úgy a harcokban, mint a szinte elviselhetetlen viszontagságok között. Tizennégy hó-

napon át részt vett ezrede számos küzdelmében és mindenkor kivált példás magatartásával. Rettenthetetlen bátorsága számtalanszor ragadta eredményes haditettre bajtársait s okos megfontoltsága számtalan veszélyt hártott el ezrede felől. Különösen kitüntette magát 1915 április elején Nagypolányánál vívott harcokban, hol önfeláldozó bajtársiasságának ragyogó példáját adta. Egyesesgyedül az ellenséges drótakadályokig csuszolt előre, hogy sebesült bajtársait megmentse. Ugyanez év októberében Wolhyniában az oroszok áttörték frontunk egy szakaszát. Gyurián apánk feltartóztatta a vissza-

örönlő bajtársait s buzdító szavakkal új erőt és lelkes lendületet öntött beléjük. Visszaforodtak és szétszórták az oroszokat. De ezek csak epizódok egy hős öreg katona harcéri tevékenységéből, melyekről többet beszélnek kitérítései: az arany, nagyezüst és bronz vitézségi érmek.

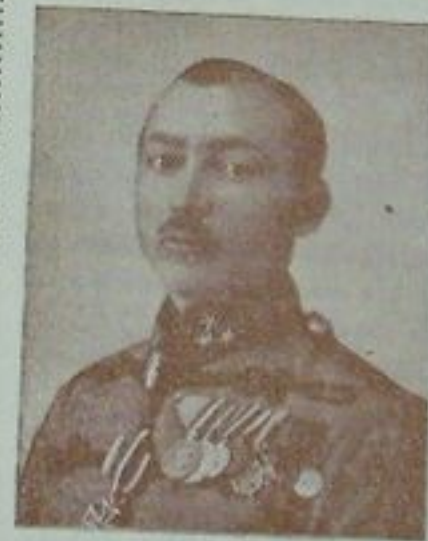
Gyurián őrmester csak egy volt a harcúterén. Nagyobb elismerést neki nem adhatunk, mintha azt mondjuk, hogy — bár több lett volna.

FEHÉR ISTVÁN

Emlékét csodálattal őrzik bajtársai. Azok közé tartozott, akik tüneményes bátorságukkal arany betűkkel vésték be nevüket a halhatatlanok névsorába s kiömlött hősi vérükkel szentelték meg a kötelességteljesítés magasztos erényét. Legendás alakja a dicsőség varázsával hatott bajtársaira, akik ezer halál között is vakon követték. Mindig az első között harcolt s példásan vitéz magatartása mindenkori döntő befolyással volt bajtársaira és a harcok sorsára. Csapatjának, a 29-ik honvéd-gyalogezrednek minden harcából, sikere minden mámorából kivette részét. Az 1915 október 23- és 24-iki harcokban példátlan hősiességgel és eredménnyel küzdött gépfegyverosztaga élén mindaddig, míg kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben ellenséges gránátalától hősi halált halt. Népfelkelő-őrmester volt. Neve örök időkre a hősiesség kifejezője marad az utókor számára.

BALOGH LAJOS

Lovasjárőrrel a rokitnói mocsarak felé visszahúzódó ellenséges erők mozdulatainak kifürkészésére és az előrevonulási terep felderítésére küldték ki. Az ellenséges utóvédekkel és hirszerző osztagokkal vívott harcái és vakmerő csatározásai közben egy

kozák századra bukkant, melyet sokkal kisebb számú járőrrel meglepő rajtaütéssel megtámadott. Az orosz lovasok a magyar huszárok vakmerő támadása következtében eldobálták fegyvereiket s megfutamodtak. Balogh Lajos őrmester a menekülő kozákok után vetette magát és hősiességében 10 kozákot foglyul ejtett. Harci tüze annyira ragadta, hogy megtámadta az ellenség trainjét s

több kocsi, mozgó konyhát, lőszer-szekeret és egy egész csorda végő marhát zsákmányolt.

Balogh Lajos majdnem az egész háborút a harcúterén töltötte, hol kötelességét mindenkor elismerésre méltó módon teljesítette. Kiválóan vitéz magatartásáért több ízben kitüntették. Az összes vitézségi érmen kívül még két német kitérítés is díszíti mellét. Neve és a harcúterén véghezvitt vitézi tettei örök időkre hirdetni fogják a magyar huszár és a 7-ik közös-huszárezred kiválóságát.

MÁTÉFI ZSIGMOND

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanusított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül a következő felterjesztés alapján kapta: „A 11-ik honvéd-lovashadosztály kitérítési javaslata 1915 XI/15. A kamionka-strumilovai attacknál rettenthetetlen bátorságának és önfeláldozó viselkedésének gyönyörű példáját adta. Két sebből vérezve, dühös csapásokkal védte ellenségtől megrohant parancsnokát és kétszer megmentette életét.”

Mátéfi Zsigmond 9-ik honvéd-huszárezredbeli közhuszár hőstette után büszke is lehet arany vitézségi érmére.

FARKAS ISTVÁN

A 6-ik közös-huszárezred 1915 szeptember 29-én elfoglalta az oroszoknak a Styr folyó jobb partján, Kolki várostól keletre, a mocsaraik közt húzódó állását és saját védelmi vonalul építette át. Az ellenség visszavonult az erdős ingoványokba s csak a

következő napon kísérelte meg elvesztett állásai visszaszerzését. Hatalmas orosz tömegek vonultak fel a 6-os huszárok egyes frontrészei ellen, minek következtében el kellett hagyniuk elfoglalt vonalaikat és régi állásaikba húzódtak vissza. Az ellenség nyomása azonban

a mocsaras terep egyes járható részein ellenállhatatlan erővel nehezedett rá arcvonalukra és a 6-os, valamint a szomszéd 16-os közös-huszárezred szétvágása által, katasztrófával fenyegette a két hősiessen küzdő ezredet. Farkas István 6-ik közös-huszárezredbeli őrmester a válságos helyzetben arra kért engedélyt századparancsnokától, hogy

egy járőrrel átgázolhasson a front előtti terep mocsaras részén és így oldaltámadással gyeogitse az oroszok előretörését. Kérését megtagadták. Midőn azonban az oroszok már a 16-ik közös-huszárezred háta mögé nyomultak be, megengedték vakmerő vállalkozása véghezvitelét. Farkas őrmester négy rakasz töltényt cipelve magával, átgázolt a mocsáron és heves tűz alá fogta az oroszokat. Addig lőtt, míg a négy láda töltény tartott. Eszeveszett tüzelése szörnyű pusztítást vitt véghez az oroszokban és egy egész zászlóalj támadó erejét bénította meg.

A tönkrevért zászlóalj mögött azonban egy másik nyomult előre. Farkas őrmester még kéznél lévő töltényeit gyors tüzeléssel kilötte az új zászlóaljra, azután járőreit éktelen „rajta! utánam!” kiáltással rohamra vitte. Az oroszok soraiban zűrzavar keletkezett és fejvesztetten menekültek, magukkal ragadván a hátuk megett támadásra váró ezredeket is. Huszáraink üldözésükre siettek és visszafoglalták régi állásaikat. Sok hadiszert zsákmányoltak: négy saját ágyunkat is visszavették.

A Stry-folyónál, Kolki körül vívott harcokban tüntette ki magát vakmerő vállalkozásával.

RÉPP FERENCZ

31-ik honvéd-gyalogezredbeli szakaszvezető is, aki egyizben muszka ruhába öltözve harmadmagával á'lopódzott az oroszok közé, hogy a

foglyok jelentése szerint az oroszoknál használatban lévő új-rendszerű kézi fegyver egy példányát megszerezze és áthozza. Vállalkozása sikerrel is járt. Az orosz őrsők közé elegyedett és egy alkalmas pillanatban fegyverekkel felszerelve visszatért ezredéhez.

De ez a haditett nem az első, nem is az utolsó kockázatos vállalkozása volt ezen vakmerő szakaszvezetőnek. Midőn egyszer járőrszolgálatának hősi teljesítése közben hadifogságba jutott, az orosz örök kezei közül megugrott s három napi bujdosás után visszatért ezredéhez.

Hosszu harctéri szolgálati ideje alatt kiváló érdemei elismerésül háromizben tüntették ki vilézségi éremmel.

SCHWARCZ DEZSŐ

Tudynka Strypa-menti kis galíciai faluban táboroztak a 308-as honvédek s a hosszsz harcokban kimerülve, mint tartalék gyűjtötték új erőt a jövő harcaira. Első vonalainkban, melyek a Strypa-folyó mentén, Siemikowce falun keresztül húzódtak,

a 103-ik gyalogezred nézett farkaszemet a támadóskedvű oroszokkal. 1915 október 30-án éjjel az ellenség tülereje áttörte első állásunkat s az éjsötét leple alatt előretolt osztagaival ügykezezt győzelmét kiszélesíteni. A tartalékban pihenő 308-ik honvéd-gyalogezred éjszakai nyugalomát gyors

riadó-parancs zavarta meg, mely ellentámadásra rendelte a vitéz honvédeket. Felpattantak tehát s a reggeli órákban már megkezdődött akadályt nem tűrő ellentámadásuk. Súlyos veszteségeket vágott soraikban az ellenség tüze, de nem volt megállás, az élők rohantak az elbukottak helyett is. Fábry főhadnagy, ki századának élén mutatta csillogó példáját az önfeláldozó hősiességnek, véres fejjel bukott az ősi dertől fehér füvetre. Helyébe új hősök léptek. Leikes, ifju tanítványai, kikben az ő tüzes lelke lobogott. Schwarcz Dezso zászlós vette át örökét s vitte tovább századát. Nehéz feladata volt, de fiatalos beve diadalra vitte százada hivatását. 93 emberével — parancsához híven — északeleti irányba húzódtak, hogy az északnyugati irányban ellentámadó németbirodalmi ezreddel összeköttetést létesítve, egyesült erővel visszazerezze régi állásunkat s a vonalainkon átözönlött ellenséget a visszavonulástól elvágja.

Sikerült is előrekuszni Siemikowce falu lábához, midőn észrevette, hogy háta mögött már erős ellenséges járőrök cirkálnak. Nem volt ideje a gondolkodásra. Gyors elhatározással kiadta a parancsot a falu megrohamozására s személyes bátorságával oly lendületes rohamra ragadta honvédeit, hogy az oroszok részint megadták magukat, részint elmenekültek.

Schwarcz zászlós vezetése alatt álló század fényesen oldotta meg küldetését. Az eredeti állásokat visszafoglalta; a német ezreddel az összeköttetést helyreállította s a vonalainkon áttört ellenségből mintegy 350 oroszt vágott el a visszatérés lehetőségétől.

MARKOVITS BÉLA

Kilenc havi harctéri szolgálati ideje után kötelességének hősi teljesítése közben orosz fogságba esett, honnan öt évi sitylödés után tért vissza hazájába. A 103-ik kombinált gyalogezred soraiban küzdött és kiválóan vitéz magatartásával aránylag

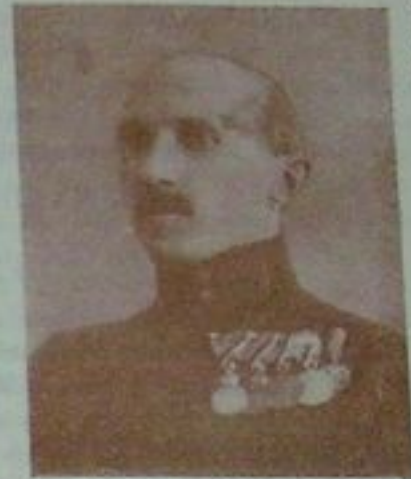
rövid harctéri szolgálati ideje alatt is leledhetetlen érdemeket szerzett. Nagy ezüst és bronz vilézségi érmén kívül a hősiesség legnagyobb kitüntetése, az arany vilézségi érem is díszíti mellet, melyet a Strypa-mentén lefolyt harcokban érdemelt ki. Feljebbvalói az ádáz harcokban elesetek vagy megsebesültek

s így öreá hárult százada vezetésének nehéz feladata. Elkeheredetten dult a küzdelem állásainkért, melyeket az oroszok nem szünő hevességgel napokon át támadtak. Markovits Béla őrmester az ellenségtől három oldalról is körülfogva, halálmegetető hősiességgel állta az oroszok rohamait, melyeket erőteljes s elszánt ellentámadásokkal hiusított meg. Több napon át tartotta sikerrel állását pusztító ágyutüzben mindaddig, míg a 22-es honvédek segítségére nem jöttek s fel nem váltották századát.

Dr. POKORNY ISTVÁN

A siemikowcei győzelem örök időkre hirdetni fogja a 21-ik és a 23-ik honvéd-gyalogezrednek dicsőségét és páratlan kiválóságát. 1915 november 1-én kezdődött az az irtózatos harc, melyben ember ellen küzdve, hat orosz hadosztály semmisült meg. Öt napon át dühöngött kegyetlen elszántsággal csapataink tusája, melyből dicsőségesen alakult ki a 38-ik honvéd-hadosztály fényes győzelme. Az orosz tömeg első megrohamása sikerrel járt. Elfoglalták a Strypa-menti állásainkat egy hadosztály kiterjedésnyi szélességben, sőt egyes ellenséges osztagok második tartalékállásainkba is behatoltak. Ekkor a 38-ik honvédhadosztályt vetették harcba, hogy az oroszok komoly áttörési kísérletét meg-hiusítsa. A hadosztály keretébe tartozó kiváló honvédezredek egy éjjeli támadással visszaverték az oroszok előretörését és gyors előrenyomulással első vonalaink felé szoritották őket vissza. Önfeláldozó készségben és akadályt nem tűrő rohamokban elő-járt a 21-ik honvéd-gyalogezred, mely első támadá-

sával oly lendülettel vetette előre magát, hogy elvesztett első állásaink egy részét visszavette. Ezen éjjeli rohamban elért sikerhez kivétel nélkül járult hozzá az ezred minden egyes honvéde, de félelmet nem ismerő bátorságával és ügyes vezetésével különösen kitűnt dr. Pokorny István zászlós, aki szakaszát rohamról-rohamra vezette és elszánt magatartásával nemcsak embereit mentette meg, hanem nagyban előmozdította ezredének dicsőséges előretörését is. A következő napon Pokorny zászlós az elvesztett első vonalainkhoz az ellenségtől történt megtisztítása közben szerzett kimagasló érdemeket. Véres kézi-bomba-harcban há-

rántgáttól hárántgáti szoritotta vissza a konokul védekező oroszokat, kiknek nagy veszteségeket okozott. Személyes példatásával mindaddig bátorította honvédeit a küzdelemre, míg kitűzött célját, az árkok elfoglalását teljesen el nem érte.

Ugyancsak a siemikowcei ütközetben szerzett maradandó emlékü érdemeket

LICKER JÓZSEF

23-ik honvéd-gyalogezredbeli törzsozrmester is, aki a 38-ik honvéd-hadosztály páratlan lendületű ellentámadása során tüntette ki magát példásan vitéz magatartásával. No-

vember 2-án, amikor zászlóalja a sűrű tömegekben előrenyomuló oroszok elé vetette magát — kiválva századából — szakaszával egy dombtetőre tört, melyet az ellenségtől megtisztított és megszállt. A szomszédos németbirodalmi ezreddel megkísérelt összeköttetés helyreállítása közben észrevette, hogy az oroszok közvetlen közelében ásták be magukat s így éket vertek közte és a szomszédos csapat között. Észrevétlenül az oroszok állása elé csuszott, honnan pontos megfigyeléseket

együtt erélyes támadással elvágta a meg itt szorult oroszok visszavonulásának útját. Az állások ismét kezeinkbe kerültek, ami Bedor őrmester ritka erélyének és személyes bátorságának volt köszönhető.

CSICSEK FERENC

A rancei, több héten át dühöngő tűzviharban elismerésre méltó módon állotta meg helyét a 19-ik honvéd-gyalogezred, mely feledhetetlen érdemeket szerzett az orosz tömegtámadások visszaverésében. A honvédek egytől-egyig fűstlenekként küzdöttek és véres csatákban kiérdemelt értékes nevük becsületét fűzték a súlyos harcok eredményéhez. Személyes bátorságával és eredményes vállalkozásával mégis kitűnt közülök Csicsék Ferenc szakaszvezető, aki a sorozatos rancei

küzdelmeket páratlan vakmerőséggel küzdötte végig. 1915 január 3-ikán tizenkét főből álló járőrrel megrohanta az ellenségnek egy előretolt erős állását, melynek 60 főnyi légénységét tisztjeivel

együtt elfogta s ezrede ellentámadásának sikerét lényegesen előmozdította. Január 13-ikán, egy éjjeli járőr-szoigálatában az oroszok elvagták visszavonulási útját s így kénytelen volt az ellenségtől megszállt területen bujdosni. Bujdosása közben észrevette, hogy egy lovas és két gyalogos orosz egy tőrztisztünket és néhány foglyos katonánkat kísér.

harcok közben a magyar honvéd kiválóságának ragyogó tanujelét adta

Négy emberével rávetette magát a kíséretre, a két gyalogos oroszot leszúrta, a foglyokat pedig kiszabadította. Ezen vakmerő vállalkozása után sikerült visszatérnie ezredéhez, melynek további küzdelmében is kiválóan vitéz magatartást tanúsított.

A Rance mellett vívott legendás harcok közben a magyar honvéd kiválóságának ragyogó tanujelét adta

LANTOS DÉNES

honvéd, aki kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben a becsület mezején hősi halált halt. Kimagasló személyes bátorságának méltó jutalmát nem érte már meg, de arany vitézségi érme örök időkre hirdetni fogja a rancei honvédek dicsőségét.

HORVÁTH ISTVÁN

Lucktól keletre, a Putilowka folyócska partján kiépített erős védőállásokban húzta ki az 1915—16. évi telet a 18-iki honvéd-gyalogezred. A nagy harcok elültek s a derék honvédek téli szállásra berendezett mély sáncaikban sütötték a krumplit, pirították a szalonnát s pipaszó mellett beszélgettek el csendesen az otthoni dolgokról, az asszonyról, a gyermekekről — a jószágról. Csak néha zavarták meg nyugalmaikat itt-ott kisebb vállalkozások és csak néha verte fel harci zaj a woldhyniai szigorú tél idillikus csendjét. Mint például 1916 január 16-ának éjjelén...

Az oroszok az ezred balszárnyával szemben egy előretolt állást dolgoztak ki, mely közelségénél fogva sok véráldozatnak volt az okozója. A parancsnokság, hogy az örökös nyugtalanításnak elejét vegye, rajtaütés végrehajtására szánta el magát, melyre Bocskay főhadnagy vállalkozott. A támadásra kész század

egységes terv alapján több csoportban s csoportonként külön megbízatással indult támadásra a veszélyesállás ellen. A legveszélyesebb szerep Horváth István őrmesternek jutott. Míg a század nagyobb része az előretolt állás há-

tába igyekezett jutni, addig Horváth őrmester hőköpenybe burkolt 17 emberével arcba támadott, hogy az ellenség figyelmét a főerőről elvonja. 15—20 lépésnyire közelítette meg már az oroszokat, midőn élénk fegyvertüzelés árulta el, hogy észrevették. Lelapult a hóba s feje fölött süvítő golyók záporában várta a század nagyobb részének támadását. A tüzelés csakhamar átterjedt az egész vonalra, mert az oroszok Bocskay főhadnagy csoportját is észrevették s nagy erővel megtámadták. Horváth őrmester kitartásra buzdította legényeit, azután, hogy a főerő visszavonulását támogassa, erélyes támadásra vitte őket. Keresztülcuszott a

drótakadályok alatt és néhány kézigranát-előleg után embereivel beugrott az oroszok állásába. Elszánt kényszerrel került a sor. Szurt-vágott a kis csapat és legyűrte az ellentállókat. Két géppuskát, három aknavetőt és számos foglyos zsákmányolt. Az oroszok nyomása azonban mindinkább érezhetővé vált és Horváth őrmester kénytelen volt az elfoglalt állást elhagyni. Embereit a zsákmánnyal hátraküldte, maga pedig harmadmagával az éj leple alatt az ellenséges drótakadályok között húzódott meg. Bocskay főhadnagy csoportját üldöző ellenséges osztagok már elhaladtak mellette, midőn erős tüzelés alá vette őket. A váratlan támadás a megrögzött oroszokat a Putilowka mocsaraiba szorította, hol irtozatos jajveszékelés között pusztultak el.

Horváth őrmester józan magyar észsel, hidegvérrel és vitézséggel véghezvitt hőstette után visszavonult százada állásába.

KOVÁCS ISTVÁN

A 4-ik árkászszázalójának eme többször kitüntetett és kiváló érdemeket szerzett őrmestere nem mindennapos hőstettel hajtott végre 1916 februárjában a bukovinai fronton. Századparancsnokától azt az utasítást kapta, hogy a 42-ik gyaloghad-

osztály állásainak egyik szakaszán, Okna község mellett aknázza alá az oroszok állását és robbantsa fel azokat. Huszonnégy emberével azonnal neki is látott parancsa teljesítéséhez, de mielőtt munkáját befejezhette volna, az oroszok hatalmas tüzeréségi rombolás után elfoglalták állásaikat. Kovács tőrzsőrmestert a földalatti aknájáratokban találta az ellenség támadása. Helyét el nem hagyhatta, mert az oroszok kezére jutott volna, elhatározta hát, hogy felrobbantja aknáit. Hatalmas robajjal röpiült a levegőbe az oroszok állása, melyet a tartalékok tartottak megszállva s széttepett embertestrészek borították be a környéket. Az oroszok között pánik ütött ki, amit állásaikból kiszorított csapataink erélyes támadásra használtak fel. Visszafoglalták árkaikat és körülbelül 2000 foglyot ejtettek.

Kovács István őrmester ezen nagyszabású haditételével méltán szolgált rá a személyes bátorság legszébb kitüntetésére.

BIBÓ DÉNES

A 11-ik honvéd-lovashadosztály kiténtetési javaslata: „1916 március 8-ikán 35 emberével önként jelentkezett a 11-ik honvéd-lovashadosztály vadászkülönítményének egy vállalkozásához, melynek rendkívüli sikerében azáltal vett részt, hogy a vadászkülönítmény, mely az ellenség tulereje következtében válságos helyzetbe került, saját kezdeményezésére megindított és lendülettel véghezvitt szárnyatámadásával megmentette és feladata végrehajtásában eredményesen támogatta. Bibó Dénes zászlós személyes bátorságának úgy a saját legénysége, mint a foglyok állítása szerint döntő fontosságú volt. A kényszerben több ellenfelet leütötte, vagy megsebesítette. Magatartásával ragyogó példát adott legénységének és nagyrészt neki köszönhető a vadászkülönítmény sikere e napon.”

GAÁL LAJOS

Bruszilov orosz generális 1916 június 4-én, a háború első napjaira emlékeztető hatalmas orosz tömegeket zúdított galíciai seregünk frontjára. A kiméretlenül drótakadályainknak hajtott katonatömegek mérhetetlen vér- és emberáldozat árán

érték is el jelentősebb sikereket, de elszántan harcoló csapataink ellenállásán végre is kifüladt a hírhedt emlékü tábornokrólnevezett offenzíva. Az oroszoknak hatalmas tüzeréségítüzel előkészített támadása a Bothmerhadereg védelmi frontjának egy jelentős pontját a Cebrowi magaslatot

az első napon kiragadta a védők kezéből. Parancs folytán a tartalékban lévő 23-ik honvéd-gyalogezred első zászlóaljára hárult ezen fontos támpont visszaszerzésének nehéz feladata. Június 5-én rövid, de hatásos pergőtüz után a zászlóalj két százada kétoldali erőteljes rohammal véres küzdelmek árán vissza is vette a magaslatot. A sikeres ellentámadásban kiváló érdemeket szerzett Gaál Lajos zászlós, ki példásan vitéz és vakmerő magatartásával egész századát ragadta magával s a szuronyharcban az első között küzdött. A derekasan végzett munka után a 23-asokat felváltották, kik ismét tartalékba vonultak s magukkal vitték zsákmányolt gépfegyvereiket és foglyaikat.

őntényeszerűen voltak kiépítve és különböző kaliberű ágyúkkal, aknavetőkkal és gépfegyverekkel felszerelve. Az orosz tüzérség pergőtűze rommá lökte állásainkat, de az orosz gyalogság mérbetelien tömegi mindenek ellenére véres fejjel buktak vissza a Toutry-magaslat elé. Oroszoknak minden képzeletet meghaladó erővel dühöngő támadása teljesen meddő volt a 23-asok vonalán. Az ellenségnek a szomszédos védelmi szakaszon elért sikerei azonban a megkerülés veszélyével fenyegették a 23-asok állásait. Argay Zsigmond zászlós, aki a harcok idején a második védővonal egy szakaszán tartózkodott, észrevette az oroszok átkarolási kísérletét és további parancs bevétele nélkül, szakaszával az ezrede oldalába hőmpölygő oroszok elébe vetette magát. Élénk tűzharcba bocsátkozott az összehasonlíthatatlan számú főlányben lévő ellenséggel és elszántan makacs ellenállásával órákig tartóztatta fel az oroszok előrenyomulását. Amikor pedig tartalékjaink szakasza megerősítésére megérkeztek, erélyes rohamra vezette embereit s egészen az első vonalig szorította vissza az oroszokat, miáltal a magaslaton elfoglalt állásainkat biztosította.

Argay zászlós ezen megbecsülhetetlen értékű hőstette után nemsokára fogságba esett, honnan leírhatatlan viszontagságok után, szökés útján tért vissza ismét ezredéhez. Toutry-magaslaton vívott borzalmas emlékü harcokhoz fűződnek

FARAGÓ GYULA

23-ik közös-gyalogezredbeli zászlós és

SCHUMACHER JÓZSEF

tiszthelyettes haditettei is. Faragó mint önálló szakaszparancsnok, egy állásaink alá furt aknajarat felrobbantása után betört szakaszával az oroszok állásába; a bentlévőket elfogta, az állást pedig mindaddig tartotta, míg a műszaki század a szétrombolt állásainkat helyre nem állította. Schumacher pedig egy ellentámadás alkalmával vívott elszánt kezítésében tanúsított rettenthetetlen bátorságával szerzett elismerésre méltó érdemeket.

HAJDÁR FERENC

Brusilow-offenzívában csapatainknak gyors visszavonulása közben azt a parancsot kapta, hogy élelmiszer raktárainkat gyújtsa fel s ezáltal akadályozza meg ezen értékes hadianyagnak az ellenség kezére való jutását. Hajdár Ferenc honvéd — bár az oroszok állandóan a nyomában voltak, élete kockáztatásával teljesítette feladatát. Felgyújtotta raktárainkat s ezáltal megakadályozta, hogy az oroszok készleteinket csapataik elemezésére fordítsák.

Dr. BALOGH GÁBOR

Arany vitézségi érmét azokban a nehéz harcokban tanúsított kiválóan vitéz és kötelességteljesítő magatartásáért érdemelte ki, melyek a Brusilow-féle offenzívában, keleti frontunkon zajlottak le. 1916. év június 4-én az orosz tüzérség pusztító ágyutűzzel árasztotta el arcvonalkunk egy áttörésre kiszemelt részét, hogy biztosítsa az orosz gyalogsági főmegek mindent legázoló támadásának sikerét. A támadás központjában a Dobronoutz község előtti magaslat állott, mely fontos stratégiai pontot a 3-ik lovas-hadosztály 2-ik lövésosztálya védett. Frontunk Dobronoutztól északra húzódó része engedett az orosz nyomásnak és kénytelen volt kitérni. Ezután a hatalmas tömegekben előrehömpölygő és aránytalanul túlerőben lévő ellenség főtörékvése a betörési pont kiszélesítése volt. Azért nagy erejével a Dobronoutzi magaslat oldalába nyomult, hogy azt elfoglalja. A derekasan helytálló lövésosztály, melynek soraiban az orosz tüzérség súlyos veszteségeket okozott, az ellenség ezen szándékának megakadályozása végett, az állásaiból hátra vezető futóúrokban oldalvédelmet létesített s ezen hevenyészett állásban emberfeletti erőmegfeszítéssel állta útját az ellenség rohamainak. Két napon át szünet nélkül támadták az oroszok a három oldalról megkörmövezett lövésosztály állásait, de eredmény nélkül. Sikertelen ugyan nekik árkaikba több ízben behatolniuk, de az oroszládként harcoló hős huszárok mindannyiszor elszánt véres kezítésükkel dob-

ták vissza őket. Súlyos veszteségekkel, élelem és munició-pótlás nélkül is kitérőt tartott az egész front sorsára döntő befolyással bíró árknik védelmezésében mindaddig, míg június hó 6-án új pihenő, csapatok fel nem váltották őket. Eme emberfeletti erőfeszítésekhez fűződik dr. Balogh Gábor zászlós neve, ki az összes támadó és védő mozzanatokban szakasza élén küzdött. Személyes bátorsága, jó példaadása megkapta embereit s kötelességét felülmúló tettekre ragadta; szuronnal, kézigránáttal a kezében küzdött huszáraival, kik közül ugyanezen harcokért még

MIKA ÁRPÁD zászlós

és

BICSKEI ÖRMESTER

részesült vele együtt a katonának járó legszebb kitüntetésben.

TÖRÖK BÁLINT

18-ik honvéd-gyalogezred kiverte magaslati állásaikból az oroszokat 1916 június havának egyik napján. A meglepő rohammal visszaszorított ellenséges erők hamar összeszedvén magukat, erőteljes ellentámadással igyekeztek újból elfoglalni elvesztett árkaikat.

Az ellenség mozgolódásáról elsősorban Török Bálint az egyik század szolgálatvezető örmestere vett tudomást s megállapította, hogy az oroszok a 18-as honvédek vonalát merőlegesen szegő mélyedésben nyomulnak nagy erővel előre. Az ellenség rohamos közeledése gyors beavatkozást tett szükségessé. Gyors elhatározással maga mellé vett tehát tíz elszánt honvédet s megtámadta az oroszokat, kik már a rajvonalat jóval túlhaladták. A meglepő gyors tüzelés, majd az azt követő roham meglepte a mélyedésben alattomosan előrelőrső oroszokat és menekülésszerű visszavonulásra kényszerítette őket. Török örmester erélyes fellépése könnyen válságossá válható helyzetből mentette ki ezredét és ezáltal kimagasló érdemeket szerzett magas kitüntetésére.

MACZÁK JÁNOS

1916 június elején több napon át tartó, kíméletlen vér- és emberélet pazarlással járó támadásaikkal megingatták az oroszok a Styr-folyó mentén húzódó védelmi-vonalainkat és a lengyei legő állásait áttörve, a 11-ik honvéd-lovasadosztály mögé nyomultak be. Az áttörés következtében válságos helyzetbe került hadosztály egyrésze s a hátrább fekvő második védelmi-vonalra húzódott vissza, hogy sikeresen feltartóztathassa az oroszok átkarolási mozdulatait, melyek az elfogatás veszélyével fenyegették az állásaikban rendületlenül kitartó magyar huszárokat. A visszavonult részek egyik ezrede, a 2-ik honvéd-huszárezred, — melynek balszárnyát minden összeköttetéstől elváglva az ellenség — Maczák János örmester vezetésével egy szakaszt küldött ki oldalvédnek, hogy a bekövetkező meglepetést elhárítsa maga felől. Maczák örmester fáradhatatlan huszáraival hamarosan összeköttözött a gyors iramban előreözönlő ellenséggel és sűrű ösztűzettel megállította, majd félelmetes: Rajta! rajta! csatakiáltással kísért ellenállhatatlan erejű rohammal visszaützte az ezrede balszárnya ellen előretörő oroszokat. Ritka lendülettel véghezvitt támadásával számos foglyunkat szabadított ki az ellenség kezei közül és állította ismét csatasorba. Bár sikeres haditette könnyített ezrede helyzetén, de az általános harc helyzetét meg nem változtatta, mert az óráról-órára növekvő orosz tömegek elől végre is kénytelen volt az egész hadosztály kitérni és a Stochod-folyó mögé visszavonulni. Maczák örmester önfeláldozó kitartással fedezte ezrede visszavonulását és nem egyszer vívott elkeseredett tusákat az az üldöző orosz lovasokkal, kikkel minden egyes alkalommal érezte magyar huszár mivoltát.

Midőn hadosztálya elhelyezkedett új védelmi-vonalán, Maczák örmester is bevonult ezredéhez, hol leadta foglyait és zsákmányolt géppuskáit.

HORVÁTH JÁNOS

44-ik közös-gyalogezred dicső küzdelmeinek egyikében tünt ki csodálatraméltó hidegvérűségével és példásan vitéz magatartásával. Mindent elsőprő gyilkos ellenséges tűzben rohant előre sza-

kasza élén; roham közben többször hátrafordult és lelkesítő szavakkal buzdította bajtársait az előretörésre. Midőn az ezred a borzalmas tüzből pótlhatatlan veszteségeket szenvedett és visszavonulásra kapott parancsot, Horváth János őrmester, aki már negyven lépésnyire közelítette meg az ellenséges állásokat, visszautazt, hogy addig nem hagyja el helyét, míg századának és a vele szomszédos hős fegyvertársainak, a 3-as bosnyákoknak sebesültjeit be nem kötözteti és hátra nem szállítja. Két órával később vonult csak vissza s akkor is mint utolsó hagyta el a helyét. Rendkívüli bátorságával és bajtársai megmentése körül önfeláldozó szolgálataival szerzett érdemeivel méltán rászolgált az arany vitézségi éremre.

SCHEIP FRIGYES

I zig-vérig tüzér volt. 15 évi békebeli szolgálati ideje alatt vérebe szívárgott át fegyvernemének rajongó szeretete és ágyúért élni-halni kész önfeláldozó készsége, mit elismeréseméltó módon bizonyított be Okna, galíciai község körüli harcokban. 1916. év június 4-én az 1-ső számú honvéd ágyus-

ezred egy szakasza Czarny-Potoktól nyugatra, a hasonló nevű patakocskánál volt tüzállásban s az orosz rohamokkal szemben szívós kitartásával és szakadatlan tüzelésével hathatósan támogatta gyalogságunkat hősi ellentállásban. Az egész nap dúló harcban végre is az orosz

tulerő diadalmaskodott s gyalogságunk kénytelen volt visszavonulással enyhíteni a front feszültségét. A hősiességgel helytálló tüzérszakasz két ágyúja az ellenségnek tőle északra történt gyors előrenyomulása következtében heves oldaltűz alá került, sőt a hátbatámadásnak volt kitéve. Az ágyúk megmentésére kevés remény volt; azért, hogy azok az ellenség kezére ne kerüljenek, az üteg parancsnoka az ágyúk felrobbantására adott parancsot. Scheip Frigyes tiszthelyettes, ki a két ágyúnak tüzevezető szakaszparancsnoka volt, inkább életét adta volna oda szivesebben, minthogy megváljék ágyúitól. Ellene szegült hát a parancsnak; s bár az oroszok már hátába nyomultak, nem adta fel a reményt. Saját felelősségére megkísérelte ágyúi megmentését, ami csodálatos módon sikerrel is járt. Egyik ágyújával kétfogatásos, a másikkal hatfogatásos nekivágott az utnak és a legnagyobb ellen-

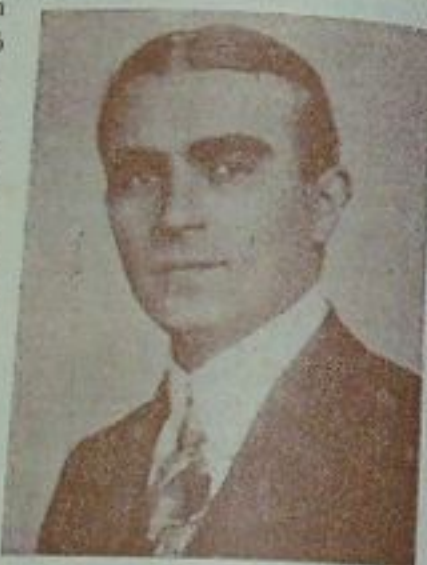
séges gyalogsági és tüzérségi tűz közepette visszavitte azokat ezredéhez.

A következő napokban Pohorloutz községtől délre vonult tüzállásba megmentett szakaszával, hogy az előrenyomuló ellenséget feltartóztassa. Becsületes kötelességteljesítése közben két nehéz orosz üteg pokoli tűzébe került; mégis helyén maradt s személyesen vezette a tüzet mindaddig, míg a két nehéz orosz üteg végkép el nem némitotta hős ágyúit. De ekkor sem hagyta el őket, bár ismét élete megkockáztatásába került használhatatlanná vált ágyúinak megmentése. Megmaradt kevés száma, hősiességgel kitartó tüzérei segítségével magával vitte ágyúit, mint hősi halált halt fegyvertársait. Szeretettel ragaszkodott hozzájuk, míg éltek s megadta nekik a hősöknek járó tiszteletet, midőn már elnémultak.

Csapatának már visszavonulóban voltak. Scheip tiszthelyettes utközben összeszedte még lemaradt és megsebesült tüzerjeit s dicsőséggel csatlakozott ezredéhez.

SZABÓ GERGELY OLEÁR DÉNES

1916 június 4-én több órán át tartó pergőtűz után félelmetes nagyságu tömegekkel támadták meg az oroszok a 6-ik közös-gyalogezred cebrowi állásait. Mielőtt hatalmas erejükkel az ezred IV-ik zászlóalját rohamozták, nehéz-tüzérségük tüzet a

vasutvonal mentén kiépített oldalozó támaszpontra irányították, melyet a 12-ik század egyik szakasza tartott megszállva. Gránátgránát után csapott be a rövidke kis állásba, melyet majdnem eltörölt a föld színéről az orosz tüzérségi tüze. Mindennek ellenére nem hagyta el helyét az árok kis védőcsa-

pata, hanem megszakítás nélkül ontotta tüzet a sűrű tömegekben előretörő oroszokra. Két talpig hős adott új erőt és bátorságot a kis védőrség embereinek, ha az ellenség pokoli tüzébe a csüggedés környékezte őket. Szabó Gergely zászlós és Oleár Dénes őrmester kiváló hősiességgel vették ki részüket a védelem e legfontosabb és legveszélyesebb részén. Mindketten hivatásuk magaslatán állottak a védelemben és erősen szorongatott bajtársaik támogatásában. Az ellenség támadásának sikeres visszaverése érdekében halálos elszántsággal állták a

harcot és a vitézség ragyogó példaadásával, valamint kitartásra buzdító lelkes szavaikkal oly befolyást gyakoroltak bajtársaikra, hogy a derék védők egyike sem ingott meg, bár az ellenség szüntelenül kíméletlen tüze fájdalmas veszteségeket okozott hősiessé

kitartó soraikban. Elbújtak már a legjobbak a dicső küzdelemben, de megfogytakozva is csodálatraméltó bátorsággal állta helyét a két hős parancsnok, míg nem Oleár őrmester, aki már számos előző ütközetben kitüntette magát és két ízben is megsebesült, gránátlövés következtében, súlyos sebet

kapott. Szabó Gergely egyedülmaradt szakaszánál és ettől az időtől ereje megkétszereződött. A melléje beosztott géppuskás-osztagparancsnok hősi halála után, az osztag vezetését is átvette és megrendíthetetlen erővel küzdötte végig a szörnyű küzdelmet, melynek pusztító vihara sem tudta elsöpörni helyéről.

Június 9-én ujult erővel lángolt fel az oroszok támadása. Órákon át tartó pergőtűz után újból megindult az oroszok förgőtegszerű támadása. Szabó zászlós ismét a helyén volt. Rettenhetetlen bátorsággal és megingathatatlan kitartással védte állását. Még akkor sem tért ki az ellenség nyomása elől, amikor az oroszoknak sikerült sok véres roham árán a szomszédos zászlóalj árkaiba behatolniuk. Szabó zászlós hősiességitartásának és hatásos tüzelésének volt köszönhető, hogy az ellenség további előrenyomulása megakadt és hogy a tartalékerők ellentámadása az árkaikba benyomult ellenség ellen fényes sikerrel járt.

(A 6-ik közös-gyalogezred „Fegyvertényeiből.”)

HIPPIK KÁROLY

Csapatainknak az 1916. évi júniusi orosz offenzíva idején történt keletgalíciai visszavonulása-kor Brody város környékén járőrbe küldték ki, hogy az ellenség előrenyomulását kísérje figyelemmel s erről küldjön jelentéseket. Hippik Károly szakaszvezető 8 emberével nemcsak megfigyelő szolgálatot végzett, hanem nem egyszer harcban is bocsátkozott az orosz járőrökkel. Egy ízben egy erős ellenséges különítményt támadott meg s heves tusában két géppuskát fogott el legénységével együtt. Ezen hősi cselekedeteért, mely csak egy lánczeme volt a hosszú harctéri szolgálata alatt

véghezvitt teljesítményeinek, nagy ezüst vitézségi érme mellé megkapta az aranyérmét is.

ZÁVODNI JÓZSEF

Ősszekötő járőrök tartották fenn az érintkezést a Strypa nyugati partján állásban lévő 9-ik honvéd-gyalogezred két zászlóalja között, melyek lépcsőzetesen, mintegy 600 lépésnyi távolságra feküdtek egymástól. Csendes este volt. Závodni József

szolgálatvezető őrmester éppen a napi kenyér és husporciót osztotta ki a többnapos harcokban elcsigázott legénységének, amikor hátuk mögött néhány puskalövés zavarta meg a hondek békés vacsorázását. Závodni őrmester gyanút fogott; azért felelt a közeli magaslatra, hogy utána nézzen a dolognak. Főleresztett két világító rakétát, melynek fényénél meghökkenve látta, hogy a két zászlóalj közötti részen oroszok tódulnak be. A II-ik zászlóaljat az oroszok meglepték és most felejük tartanak, hogy hasonló módon őket is fogásba ejtsék. Gyorsan visszarohtant zászlóaljához és jelentette tapasztalatait. Nem várt azonban további parancsra, hanem századánál termett s önként jelentkezökből körülbelül 30 honvédet gyűjtött magaköré. Meggyújtott egy közelben fekvő házat, azután: „utánam!” kiáltással az oroszok ellen vezette kis csapatát. Támadása oly meglepő és erőteljes volt, hogy az oroszok fejvesztetten hátráltak vissza. Závodni harci lázban égő honvédeivel diadalmasan nyomult utánuk s meg sem állt addig, míg bele nem zavarta őket a Strypába. Állásaink ismét kezeinkbe kerültek s a derék honvédek folytathatták vacsorájukat ott, ahol elhagyták.

SZABÓ VIKTOR

Delatyn városka előtti magaslatokon vívott elkeseredett harcokban, az orosz tulerő hősiességgel feltartóztatása közben majdnem teljesen felmorzsolódott a 83-ik közös-gyalogezred. A súlyos veszteségeket szenvedett ezred megerősítésére a 3-as tábori vadászokat rendelték az állásba, hogy új erőt és lendületet adjanak a védelemnek. A kitünő szellemű vadászok lobogó temperamentummal vágtak neki az utnak s a cserjékkel borított beláthatatlan terepen dacosan haladtak kitérő céljuk felé. Ellen-

séget nem láttak, csak golyók süvítették a levegőben, miről az ellenség közelségére következtettek. A teljesen összeköttetés nélkül álló vadászászlóalj felderítő járőröket küldött ki lefelé, hogy az ellenség állásai felől tájékozódják. Önként jelentkezése folytán, egy ilyen járőrt vezett Szabó Viktor szakaszvezető is azonfeladattal, hogy a legveszélyesebb, a golyók süvítésének irányában fekvő teret derítse fel. Kiválasztott hat bator vadászt szakaszából és megindult velük a sűrű cserjésben. Alig haladt

néhány száz lépésnyire, beszéd zaja ütötte meg fülét. Földbőz lapultán, kuszva folytatta útját, míg az oroszokat meg nem pillantotta. Kifürkészte állásukat és erejüket, azután egy meg nem szállott nyílason az orosz vonal mögé kuszott, hol igen értékes megfigyeléseket tett. Leselkedését azonban észrevették az oroszok és heves tüzzel borították el a cserjést. Egy ellenes golyó lábán találta és súlyosan megsebesítette Szabó szakaszvezetőt. De súlyos sebével visszavászorgott embereihez, kiknek segítségével visszatért zászlóaljához, hol jelentette tapasztalatait. Szabó Viktor megfigyelései alapján a zászlóalj rövidre rá eredményes és dicsőségteljes harcokat vívott az oroszokkal.

LENGYEL ANDOR

Ugy békében, mint a háboruban katonás rátermettségével és ügyességével tűnt ki bajtársai közül. Hosszu frontszolgálati ideje alatt kötelességtudásával s kiválóan

vezérmagatartásával egyik erőssége volt kitűnő ezredének, a kassai 34-eseknek, kik dicső harcaik révén a hadtörténelem legdiszesebb helyére küzdötték fel magukat. 1916. év júniusának végén Brodytól keletre, a buczynai magaslatokat védte a 34-ik közös-gyalogezred s ezen fontos pont

Volica-patak fölött elterülő fensikszerű erdős emelkedésen foglalt állást. 1916 június 13-án megkezdtek az oroszok a támadást, mely négy napon át dühöngött szünet nélkül. Napról-napra fokozottabb erővel, újabb és újabb tömegek harcbevételével döngtették a 10-esek állásait s kiméretlen erővel hajtották előre kuszált sorokban baromi tömegeiket. A harcok június 28-án érték el tetőpontjukat. Az orosz tüzés valóságos pergőtűzzel árasztotta el állásainkat s az ágyuk

Dr. HETEY ZOLTÁN

Toporontz alól történt fokozatos visszavonulása után a Czeremosz-folyócska mellett fekvő Kuty város előtt tanusított számottevő ellenállást a 10-ik közös-gyalogezred. Az ezred egyrésze a Kutyba vivő országúttól északra, másik része pedig délre a

egyik legnagyobb fegyvertényét vitte véghez. Az itt lefolyt harcok sikere elválaszthatatlanul kapcsolódott össze Lengyel Andor törzsörnmester nevével, aki gépfegyvereivel döntő befolyást gyakorolt a harcok eredményére. A tíz órán át tartó pergőtűz valóságos romhalmazzá lőtte a 34-esek állásainak egyes részeit. Az orosz gyalogság tömegekben özöngött előre állásaink felé, melyeknek romjain a 34-esek véres kezítésében vették fel a küzdelmet. Lengyel törzsörnmester először visszaverte fegyvereivel az oroszok ellene irányuló rohamát, azután a betámasztott ponton viaskodó századok segítségére sietett. Géppuskáival döntő szerepet vitt az oroszok legyőzésében, illetve foglyulejtésében. A harc hevében egy géppuskáját ellenséges gránát harcképtelenné tette s őt magát is több helyen megsebesítette. Sebével nem törődve, fegyverét kijavította és az újabb orosz támadások visszaverésénél példátlan bátorsággal vette ki a részét. A harcok befejezése után Lengyel törzsörnmesterből az ezredorvos 27 szilánkot szedett ki. Ezen múltét után a vitéz törzsörnmester visszatért fegyvereihez s egész éjjel őrködött az arcvonal nyugalma felett.

Példás kötelességtudásának és lelkes harckésztségének gyönyörű tanujelét adta akkor, midőn az arany vitézségi érmeseket legfelsőbb parancsra kívánták az első arcvonalból. Lengyel továbbra is helyén maradt és végigküzdötte az egész háborút.

puskák, gépfegyverek kattogása, sebesültek halálordítása és a rohanó tömegek csataváltása egyetlen rémes hangzavarba olvadt össze. Füst- és porfelleg borította be a küzdőteret s a tájékozatlanság még inkább növelte az izgalmat. Dr. Hetey Zoltán zászlós, aki a fensikszerű emelkedés északi részén védte megingathatatlan, hősiességével az alatta vezető országutat, a déli órákban észrevette, hogy a tőle balra lévő zászlóalj visszavonul. Bár sejtette, hogy általános visszavonulás van s tudta, hogy helyzete ez esetben tarthatatlan, mégis helyén maradt azon elhatározással, hogy az oroszokat az utolsó pillanatig visszatartja, hogy ezáltal ezredének rendezett visszavonulását biztosítsa. Másnap reggelig tartotta az országutat, azután pedig a mögötte fekvő erdőn keresztül megkezdte visszavonulását. 50-60 embere lehetett, midőn az erdőből kiért. Itt azonban már a jobbról-balról előretörő oroszok ellenállásába ütközött. Dr. Hetey zászlós gyors elhatározással keresztülvágta magát az ellenség gyűrűjén. Kétségbeesett erőfeszítése nagy veszteségekbe került, de 15 emberével sikerült elérnie ezredét, melynek megbecsülhetetlen szolgálatait tett.

SCHUBEJ tiszthelyettes

Kirlibabánál állott 1916 július elején a 307-ik honvéd-gyalogezred. Az oroszok támadást intéztek az ezredtől jobbra álló 10-ik gyalogdandár állásai ellen és ezzel egyidőben egy erős osztaguk megtámadta a 307-es honvédek egyik tábori őrsét. A valóságos helyzetbe került tábori őrs támogatására Schubej tiszthelyettest küldte ki szakaszával kiváló ezredparancsnok, Bozó ezredes. A derék tiszthelyettes nagy körültekintéssel és elszántsággal támadta meg a tulnyomó erejű ellenséget. Kemény harcok árán visszauzta az oroszokat s felszabadította a már majdnem teljesen bekerített tábori őrsöt. Feladatát azonban ezen vitéz cselekedetével még nem fejezte be. Észrevette, hogy a tőle jobbra húzódó völgyben több orosz zászlóalj nyomul előre a 10-ik dandárt támogató erők támogatására. Schubej a felvonuló orosz tartalékokat heves oldaltűz alá vette s oly érzékeny veszteségeket okozott nekik, hogy azok kénytelenek voltak meghátrálni. Ennek következtében az erősítések nélkül maradt oroszok a 10-ik dandár támadását beszüntették. 1916 októberében érkezett meg Schubej tiszthelyettes részére az arany vitézségi érem, de előljárói és bajtársai legnagyobb sajnálatára nem tűzhették bátor szíve fölé a személyes bátorság eme legszebb kitüntetését, mert a hős tiszthelyettes már előzőleg a Pruth-völgyében, egy erdei harc közben eltűnt. A 307-ik honvéd-gyalogezred tagjai kegyelettel és büszkeséggel őrzik meg Schubej tiszthelyettes dicső emlékét.

KISS ANTAL

1916. év július 2-án az oroszok Baranovicitől északra húzódó állásaink ellen 40-50 km, szélességben egységes támadást kezdtek. Az orosz tömegek első megrohanása oly erőteljes volt, hogy meg erősített védőállásaink első vonalait az ellenség birtokába jutottak. A mindenünne összevont tartalékok tüstént ellentámadásba mentek át; Kartschewa falunál azonban, dacára a nagy vérvesztésnek, tartalékjaink ellentámadása eredményre nem vezetett. Az oroszok által elfoglalt és szívesen tartott állásaink visszafoglalására végre is egy német birodalmi zászlóalj és a 63-ik közös-gyalogezred

egy százada kapott parancsot azon határozott utasítással, hogy a kartschewai állásokat minden áldozat árán hódítsák el az ellenségtől. A század fele Kiss Antal zászlós vezetésével az első támadó hullám egy részét alkotta, mely rövid előkészítő tüzés után meg is kezdte előrenyomulását az orosz állás ellen. Saját drótakadályaink azonban az előrehaladást nagyban gátolták, azért Kiss zászlós felszabadít egy vizmosásba vitte bele és ennek védett mélyében közeledett az elfoglalandó állások felé. Rohamtávolságra közelített már meg a makacsul védekező oroszokat, midőn 60 löny legénységét elszánt rohamra vitte. A meglepően vakmerő támadás eredménye teljes volt. Az oroszok ellenállása megtört és az egész vonal Kiss zászlós felszabadításának birtokába jutott. Egy zászlóalj löny orosz került tisztetül a 63-sok kezére.

Kiss zászlós az elfoglalt állások további védelmét megosztotta a német zászlóaljjal, mely az eredményes roham után érkezett a vonalba.

CZEGLÉDI BÉLA

Arany vitézségi érmét 1916 július 3-ikán Puzniki keletgalíciai falucska mellett vívott ütközetben érdemelte ki. Ezidőben a 6-ik lovashadosztály a német Süd-Armee legdélibb szárnyára volt beosztva és a szomszédos Hadfy-csoporttal együtt a Kolomea irányában előrenyomuló orosz tömegek nyomásának ellensúlyozására ellentámadásba ment át. A hadosztály 2-ik lövésosztálya, melynek egyik századánál

szakasparancsnoki minőségben teljesített szolgálatot Czeglédi Béla 11-ik huszárezredbeli zászlós, Tlumácztól délre húzódó állásait elhagyva, sikeresen tört előre Gruszká-Jezierzany vonalig. Itt azonban a magaslatokon végighúzó állásokban lévő oroszok

heves ágyú és gépfegyvertüzelése megakasztotta a további gyors előrenyomulást. Az élénk ellenséges tűzben lépésről-lépésre csak nagy veszteségek árán tudott tért hódítani a lövésosztály, mely különösen az egyik magaslaton kiépített orosz támpontállás tüzétől szenvedett sokat. Már le is

mondtak csapataink a további előrenyomulás lehetőségéről, midőn Czeglédi zászlós Sáaghi főhadnagy gépfegyvereinek támogatásával rohamra vezette szakaszát; elfoglalta az orosz állások legerősebb támpontját és elfogta a megszálló csapat több mint száz emberét. Ezen siker megkönnyítette a többi részek előrehaladását és a lövészek egy általános rohammal elfoglalták az összes orosz vonalakat. Az ellenség pedig több, mint hét kilométer távolságra a Czerniava folyócska mellé vonult vissza.

VARGA SÁNDOR

A hőiesen küzdő és lelkiismeretes kötelességtudással végső lehetőleg kitarító magyar csapatok keserű tragédiája zokog fel azon szomorú harctéri epizódból, mely Volhyniában a Stry-folyó partján viharzott le 1916. év július 4-én. Sok drága

magyar vér s még több forró hitvesi és gyermeki könny tapad e helyhez, hol a fegyvertársi hűség csúf megszegése pusztulásba döntött egy vitéz magyar huszár-ezredet. . . . A Stry alsó folyását egy cseh nyelvű közös- gyalogezred tartotta, melyhez délre a 4-ik közös-huszárezred magyar légénysége csatlakozott. Az oroszok 1916 július 4-én a csehek vona-

lát könnyű szerrel áttörtök és egy gyors szárny-támadással a 4-ik közös-huszárezred hátába kerültek. Az ezred állásait felgöngyölítették, halálmegetéssel küzdő tisztikara és légénysége pedig részint elesett, részint fogságba került. Varga Sándor tiszte helyettes, ki a 3-ik század egy szakaszának volt a helyettese, az áttört vonal egy védekezésére a parancsnoka, az áttört vonal egy védekezésére alkalmas pontján kétségbeesett ellentállást fejtett ki. Maga köré gyűjtött hős huszáraival lekötötte az orosz erőket mindaddig, míg a beérkezett tartalékok a kissé hátrább fekvő záró állásokat el nem foglalták. Ekkor egy halálmegető kirohanással átvágta magát az oroszok gyűrűjén s megmentette ezrede egy csekély töredékét.

A vitéz tiszthelyettes reménytelen helyzetében is méltónak bizonyult magyar huszár mivoltára, mely a hősiesség fogalmaként nyomódott bele a harcoló világ emlékébe.

MÁTHÉ GYULA

A 6-ik lovasdandár, melynek kötelékébe a 4-ik közös-huszárezred néhány százada is tartozott. 1916 július elején Stry—Stochod folyók között vonult vissza, hogy a Stochod mentén elkészített állásokba vegye fel ismét a harcot az oroszokkal. A visszavonulási út, melyet két lovasszázad biztosított, teljesen nyílt terepen, a Weprik tó járható mocsarain vezetett vissza, melyen való

óvatos átkelés a különféle századok kötelekeit kissé összezavarta. Máthé Gyula zászlós a századjaiktól elszakadt altiszteket és lovasokat összegyűjtötte s velük igyekezett a közelben fekvő erdő védettebb utjait elérni. Az erdő szélén utóvéd-századokhoz tartozó lovasokkal találkozott, kiktől értesült, hogy orosz lovas erők az utóvédet szétverték és gyors előrenyomulásban vannak. Máthé zászlós összegyűjtött 40 emberével az utóvéd nélkül maradt dandár visszavonulásának fedezésére határozta el magát. Az erdőn keresztül vezető szélés utat félkör alakú rajvonalon szállta meg s itt vette fel a harcot a feltűnedező orosz lovas járőrök visszaverésére. Az orosz lovasság többször kísérelte meg vakmerő és hősiessé atakkal megtörni a kis utóvédesapat ellenállását, de eredmény nélkül. Majd mintegy fél századnyi erő lóról leszállva gyalogosan kísérelte meg az előrenyomulást, de minden kísérlet

meghiúsult a magyar huszárok hősiessé ellenállásának tüzeiben. Mindinkább nagyobb és nagyobb erők tömörültek már Máthé zászlós rajvonala előtt, mire ő rajonként való visszavonulásra adott parancsot. Visszavonulás közben is állandó harcban állt az oroszokkal mindaddig, míg el nem érte a Stochod folyót, hol dandára már elfoglalta állásait s felkészülten várta az oroszokat.

KÁSSA BÉLA

Olykánál történt áttörés után, a Stry és Ikva összefolyásánál vette fel ismét a küzdelmet a 68-ik közös gyalogezred. 1915 július 16-án átkelt a Stry-folyon, hogy a keleti oldalon elhelyezkedett oroszokat kiűzze állásaikból s ezáltal biztosítsa csapataink akadálytalan előrenyomulását. Az átkelés minden nehézség nélkül meg is történt és az ezred századai a folyó túlsó partján helyezkedtek el, hogy ezután egységesen nyomuljanak előre. Támadásukat azonban meghiúsította az oroszok megelégeltészerű rajtaütése, mely az át-

kelési pont ellen irányult s amely az éppen átkelő század elfogása után teljes sikerrel is járt. Az ellenség ezen gyors támadással kezébe kerítette a hidat és elvágta az átkelt egyes századok visszavonulási útját. Kassa Béla tiszthelyettes, aki szakaszával az ezred jobbszárnyán volt, ezen válságos helyzet láttára sem vesztette el a fejét, hanem a gyors cselekvés terére lépett. Buzdító szavaival lelket öntött elcsüggedt bajtársaiba, azután egyenesen a hid irányában tört előre, hogy az innenső parton rekedt 68-asok részére megnyissa a megmenekülés kapuját. Elszánt támadásán felbuzdultak a többi századok is és együttes erővel rávetették magukat az oroszokra. Élükön Kassa tiszthelyettes felelmet nem ismerő alakja haladt, aki lendületes támadásával nemcsak a hidat szabadította fel, hanem kiszabadította elfogott bajtársait is sőt még két századnyi orosz foglyot is ejtett. Ezen győzelmes támadás a további sikeres harcok biztos alapjait teremtette meg.

BOSKÓ MIHÁLY

Az Olesza—Isakow körül lefolyt ütközetben az erőteljes tüzéségi előkészítéssel bevezetett orosz támadás teljesen felemésztette a 10-ik honvéd-

gyalogezred tartalékait. Utolsó reményként az ezred utász lélszázada szállta meg az ezredparancsnokság előtt húzódo tartalékállást, hogy végső szükség esetén küzdelembe vegesse magát. Alig foglalták el állásaikat az ezredutászok, Boskó Mihály zászlós, a fél század parancsnoka, közeledő lovascsapatra lett figyelmes, mely egyes-nesen feléje tartott. Már mintegy 200 lépésnyi távolságra közelítették meg a lovasok az utászok állását, midőn világossá lett, hogy kozákok. Az utászok között fejtelenség támadt s meneküléssel akartak kitérni a kozákok támadása elől. A legválságosabb pillanatban kiugrott árkából Boskó zászlós s jól irányzott karabély lövéscével sorjában terítette le az ellenséges lovasokat. Bátor fellépésén felbuzdultak emberei s köréje gyülekezve gyors tüzeléssel az utolsó szállig elpusztították a kozákokat. Ezen lovas-támadás megemmisítése után hátuk mögött egy másik lovasosztág elfogta az ezredparancsnokságot s éppen el akarta hurcolni, midőn Boskó zászlós leterítette a lovasosztág parancsnokát és kiszabadította parancsnokságát. Ezen hősiessé harcok után a minden oldalról előrenyomuló ellenséges gyalogság nyomása következtében kénytelen volt az ezred visszavonulni. Boskó zászlós azonban nem hagyta el helyét, hanem, hogy ezrede visszavonulását biztosítsa, harcba bocsátkozott a rohamozó oroszokkal. Helyzete azonban az ellenség megkezdülő mozdulatai miatt válságossá vált, azért, hogy embereit megmentse, neki is vissza kellett vonulnia. Az oroszok üldöző tüzelése közben mintegy 15 emberével menekült meg reménytelen helyzetéből.

HITTER JANOS

Brody városa és a brody-i vasutvonal sztratégiai fontossága sok elkeseredett küzdelemre adott okot a világháborúban. Nem egy ízben volt előretörési iránya hömpölygő orosz tömegnek ez a város, melynek falai alatt véres csaták zajlottak le. 1916 július havában Brody-tól keletre fekvő Radsiwilow község határában a 85. közös-gyalogezred állta útját az előrelőző oroszoknak. Az ezred állásai a vasutvonal mindkét oldalán húzódtak és sok helyütt 30—40 lépésnyi távolság választotta el az orosz vonaltól. Július 24-én az orosz tüzéség pergőtűzet zúdított állásainkra, melyet erős gyalogsági támadás

követett. Az ezred balszárnyán csatlakozásban lévő 2-ik osztrák Landwehr-ezred állásai rövid harcok után az ellenség birtokába kerültek, miáltal a 85. ezred oldaltűz alá került és a felgöngyölítés veszélyének volt kitéve. Az ezrednek a vasutvonalról északra fekvő két százada kellő ellentámasztási terep hiányában állását hátrább vette, majd később az egész ezred visszavonulási parancsot kapott. Hitter János tiszthelyettes, ki a vasutvonalról délre álló ezredrész balszárnyán lévő szakasz parancsnoka volt, rögtön észrevette a veszélyt, mely a vilá-

gos nappal visszavonuló ezredet a balszárnyról fenyegeti azon esetben, ha a vasutvonal tulsó oldaláról közelgő oroszok a vasutvonalra érnek és az ezredet oldalba támadják. A visszavonulási parancs ellenére sem hagyta el tehát helyét. Szakaszának felével frontot vett a vasuti töltés mentén és tűz alá vette a közelgő oroszokat, hogy visszavonuló ezredét védelmezze. Az oroszok megtorpanak és fedezék után néztek. Később óvatos előnyomulással mégis megkezdtek támadásukat, a vasutvonalat védő szakasz ellen, mely azonban hősiességgel visszavert minden kísérletet. Ez idő alatt az ezred veszteség nélkül vonulhatott vissza új védőállásaiba. Végre is az oroszok annyira megközelítették a vasutvonalat, hogy kézi gránát harcra került a sor, mely harcban a hősiességgel kitaró tiszthelyettesen egy gránát 14 sebet ütött. Bajtársai vitték vissza ezredéhez, melynek minden katonája hálával és megbecsüléssel tekintett megmentőjére.

HADHÁZY DÁNIEL

A Kárpátok — mint istenadta természetes védelmi vonal — mindannyiszor gátat vetettek az ellenség előnyomulásának, valahányszor erdős bércsein voltak kénytelenek csapataink felvenni a küzdelmet. Így volt a Brusszilov-féle offenzíva idején is, amikor ezredeink az oroszok nyomása elől a magyar határig vonultak vissza. Ezidőben a 30-ik honvédegyezred a Mestecanesci magaslat körül volt állásban, tábori-őrsei pedig körülbelül egy kilométerrel északra őrködtek az egyes magaslatokon. 1916 július utolsó napjainak egyikén az oroszok megtámadták a tábori-őrök vonalát és elfoglalták két óra állását. Az elvesztett fontos pozíciók visszafoglalására Hadházy Dániel kapott parancsot. Hadházy zászlós két szakasz

honvéddel éjnek idején közelítette meg az ellenség állásait, hogy alapos tájékozódás után visszafoglalja azokat, de az éber oroszok észrevették közeledését és eszevesztett puskatűzzel akadályozták meg előretörését. A honvédek tüzharcba bocsátkoztak, mely harc teljesen felkészítette löszerek készletüket. A löszerek hiányában, a vak sötétségben való bizonytalanság, valamint az oroszok szüntelen tüzelése csüggesztőleg hatott a honvédekre, ami Hadházy zászlóst gyors és erőteljes cselekvésre ösztökélte. Miután néhány emberét löszerekért küldte vissza száza-

dához, buzdító szavakkal feltűzött honvédeit szuronyrohamra vitte a magaslaton elhelyezkedett oroszok ellen. Néhány, még kéznél lévő kézigránát kihajítása után félelmetes rohammal lezavarta az ellenséget a magaslatról és a tábori-őrök vonalán az összeköttetést helyreállította. Nem sok idő telt el azonban, midőn körülbelül egy zászlóalj erejű orosz tömeg tünt fel a reggeli szürkületben, mely egyenesen Hadházy zászlós állása felé nyomult előre. Az időközben mindennünne összegyűjtött munició segítségével élénk tűz alá vették a sikerükön felbuzdult honvédek az ellentámasztó zászlóaljat és sikeresen vissza is verték. Ezen kudarcuk után beszüntették az oroszok támadásait, de annál hevesebb tűzérségi tűzzel árasztották el a honvédek által megszállott tereprészt.

Hadházy zászlós hősiességgel kitarással védelmezte a hovádvér árán megszerzett magaslatot, melyet végleg meg is tartott.

MORIHLADKO JÁNOS

1916 július 29-ikén általános támadást kezdtek az oroszok a zarzeczei hídfő ellen, melyet a dicső emlékű kassai 9-ik honvéd-gegyezred védett. Az előkészítő ellenséges ágyutűz alatt Morihladko János hadapród élete kockáztatásával egy magas jegegye fárol figyelte az orosz gyalogság mozdulatait és a hídfő előtt történt elhelyezkedését. Önfeláldozó kitarásával szerzett megfigyelései értékes alapját alkották a 9-es honvédek védelmének. Egész napon át tombolt az oroszok támadása, melyet sikeresen vertek vissza a 9-es honvédek. A délután folyamán azonban a harcba vetett újabb ellenséges erők áttörték a hídfő vonalát és egyes előretörő osztagok már a zászlóaljparancsnokságot veszélyez-

tették. Morihladko hadapród, aki egy vadászosztagnak volt a parancsnoka, kis csapatával egy közeli erdő szélére vonult állásba, honnan az előnyomuló orosz osztagokat meglepő tűzzel fogadta, majd később gyors támadással visszavonulásra kényszerítette. Lendületes támadása meg sem állt addig, míg az időközben hozzája csatlakozott ezredrészekkel a hídfő állásokat vissza nem vette. Állásait addig védte, míg a tartalékok a harcok színhelyére nem érkeztek s véglegesen meg nem szállták a hídfő vonalát.

Dr. TERBÓCZ MIKLÓS

Luctól nyugatra orosz lovasok áttörték az egyik cseh ezred vonalát, minek következtében a 10-ik lovashadosztály II-ik lövész-osztálya állásai kiürítésére kapott parancsot és visszavonult a Swinjuchy-Bubnow körül fekvő dombokra. Dr. Terbócz

Miklós a 12-ik ulánuszereg zászlósa Bubnowtól délkeletre emelkedő 275-ös magaslati pontot szállta meg a lövészosztály 3-ik századával. 1916 augusztus 2-ikének hajnalán szétverték az oroszok a század előretolt tábori őrséit és ezen fontos, az egész terepet uraló magaslati pont az ellenség kezére jutott. Esti órákban jött a parancs, hogy az oroszokat minden áron le kell szorítani a magaslatról. Dr. Terbócz zászlósa hárult a nehéz feladat megoldására. Az előbbi harcok folyamán is kiváló érdemeket szerzett hős zászlós az esti órákban erős tűzérségi tűz közben vezette támadásra századát. A század két szárnyának előretörését, megbénította a gyilkos ellenséges tűz, a két középszakasz azonban vitéz parancsnokukkal az élen erőteljes rohammal vetette rá magát a szemben álló szibériai gárda-

ezred egyik zászlóaljára. Heves kézigránát-harc, majd elkeseredett kitérés fejeződött ki, melyből dalmatosan kerültek ki a derék huszárok. Az oroszok nagy veszteségek árán elhagyták állásaikat és Terbócz zászlós megszállta századával a magaslatot. Az éj folyamán három ízben is megkísérelték elvesztett állásaik visszafoglalását az oroszok, de minden kísérletük összeomlott Terbócz zászlós katonáinak szívós ellenállásán. A hős zászlós személyes bátorsága lelket öntött embereibe s eredményes harcaival feledhetetlen érdemekkel szolgált rá a katonának járó legszebb kitüntetésre az arany vitézségi éremre.

SASVÁRY JÓZSEF

Zalosce mellett, a Seret partján 1916 augusztus 2-ikán több kilométeres szélességben megtámadták az oroszok a 19-ik közös-gegyezred egész vonalát és a vele szomszédos 26-ik közös-gegyezred balszárnyát. A támadás, mely több hullámban nagy tömegekkel gördült előre, eredménnyel is járt. Áttörték az oroszok a 19-esek állásait s gyors előre-

özönléssel a bekerítés veszélyével fenyegették a 26-os ezredet. Sasváry József tiszthelyettes, ki a 26-os ezred balszárnyán volt állásban, mielőtt észrevette az oroszok átkaroló szándékát, kivonta századát az arcvonalból és szembe fordult a szárny ellen nyomuló oroszokkal. Legényeinek fegyelme és harcokésztsége ércfalként állta az ellenség támadását és több órán át feltartóztatta az oroszokat. Hősiességgel kitarásával megakadályozta ezrede állásainak felgöngyölítését s időt nyert arra, hogy a tartalékok felsorakozzanak és harcra bocsátkozzanak. Nemsokára meg is érkezett a 71-ik közös-gegyezred néhány százada, melyeknek segítségével Sasváry tiszthelyettes teljesen elhárította ezrede felől a veszélyt.

A zaloscei áttörés alkalmával vívott harcok közben tüntette ki magát

HORVÁTH ISTVÁN

44-ik közös-gegyezredbeli törzsőrmester is, aki egy ellentámasztás alkalmával szerzett kiváló érdemeket. Az ellenség ereje oly lendülettel hömpölygött előre a vonalainkon ütött résen, hogy a 44-ik gegegyezred

egyik zászlóaljának ellentámadása teljesen hatástalan maradt. A fogságba jutás veszélyének elkerülése végett, az ellentámadó 44-esek kénytelenek voltak támadásukat beszüntetni és a visszavonulást megkezdeni. A visszavonulást fedező egyik századot azonban visszavette az oroszok lendületes ereje s így a zászlóalj fedezet nélkül maradt. Horváth István tiszthelyettes erre saját felelősségére megállította szakaszát és Troscianiec falu mellett felvette a harcot az ellenséggel. Maga köré gyűjtötte az egyes hátráló ezredek elmaradt részeit s így meggyarapodva órákon át utját állta az oroszoknak. Így zászlóaljának, valamint a szomszédos csapatrészeknek nyugodt visszavonulását biztosította. Hősies ellenállása közben azonban észrevette, hogy erős orosz tömegek balról is, jobbról is túlhaladják állását és veszéllyel fenyegetik visszavonulási útját. Erre egy rajával tűz alá vette a jobbszárnyán előre öző ellenséget s az így támadt zürzavarban visszaparancsolta embereit. Ö maga utolsónak hagyta el helyét s csak állandó életveszélyek közt tudott kikerülni az oroszok közül.

KÁLLAY FERENC

Zwycin előtt lefolyt orosz támadások idején a 32-ik közös-gyalogezred vonalán áttört ellenség feltartóztatására küldték ki két géppuskájával.

A lelkes szakaszvezető a négy napon át tartó, folytonos harcokban kimerült legénységét buzdító szavakkal tüzelte harcra s megeskette őket, hogy mellette mindhalálig kitartanak. Előrevonulása közben összeszedte és maga köré gyűjtötte az áttörés következtében szétszórt legénység töredékeit és a közeli erdő szélén gépfegyvereivel együtt védelmi állásba helyezte őket. Az oroszok egy zászló-

alj erejű tömege három ízben kísérelte meg kivetni állásából a kis csapatot, de minden erőlködése megtörtött Kállay szakaszvezető embereinek hősies kitartásán. Kudarcuk után csellel — feltartott kezekkel — próbálták megközelíteni az erdei állást, de Kállay tiszthelyettes irgalmatlan géppuska tüzeléssel leölte őket. A szomszédos csapatok támogatása végett háromszor is megváltoztatta állását s kellő időben mindig ott termett, hol legnagyobb volt a veszély. Mint kitünő géppuskairányzó maga kezelte egyik fegyverét s főrése volt a támadó ellenség megfutatásában. A hős szakaszvezető kemény szívének és biztos kezének tudható be, hogy több mint 600 orosz halott és sebesült maradt a csataterén.

BOZÓ ANDOR

Leikes, azt lehet mondani fanatikus harcos volt. Atyja katonának szánta; ifjúkora éveit katonai nevelőintézetben töltötte, honnan azonban hirtelen növése miatt, mint katonatiszti nevelésére alkalmatlant elbocsátották. Ez az elbocsátás végzetévé vált a törekvő, érzékeny lelkű ifjunak. A háborúban mindig az a törekvés sarkalta, hogy megmutassa, hogy ő — a katonai szolgálatra alkalmatlan — van olyan katona, mint bárki más. És ezt fényesen be is igazolta.

Zürichben érte a hadüzenet: hazasiertett, hogy hazájáért harcolhasson. A pozsonyi 13-ik honvéd-gyalogezredhez sorozták be, honnan tele lelkesedéssel, az önkéntes iskola elvégzése nélkül sietett ki a harctérre, a 307-ik honvéd-gyalogezredhez, hol atyja is szolgált.

Azt tartotta, hogy a legjobb iskola a harctér. Apa és fiu együtt küzdöttek ezután a becsület mezején. Feljebbvalói és bajtársai rajongásig szerették a kötelességtudó, lelkes önkéntest, kit — bár majdnem két méteres növéseivel egy fejjel kimagaslott ezredéből, becézve „Kis Bozónak” nevezték. De nemcsak természeténél, hanem egyéni jeles tulajdonságainál fogva is kimagaslott ezrede soraiból. Már tüzkereztségénél bizonyosságát adta kiváló katonai erényeinek, ami a későbbi harcok folyamán valóságosan csodálkozást váltott ki bajtársai-
ból. 1915 év őszén, mint önkéntes szakaszvezető a Dniesternél véghezvitt sikeres járőr-vállalkozásáért megkapta a kis ezüst vitézségi érmét. A következő

1917. évben teljesült a nyugtalan vérű vitéz zászlós hő vágya: a repülő-tanfolyamba vezényelték. Mint megfigyelő az isonzoí frontra került. Néhány eredményes repülés után július 7-ikén öt olasz géppel vívott vérfagyasztó harcra közben letört szárnyakkal zuhant le gépével vonalaink közé a kielégíthetetlen dicsőségről álmódó ifju. A „kis Bozó,” a magasba törő sasfiók ott feküdt Doberdó szikláján összezúzva, élettelenül. Végzete beteljesedett. A Tatár-szoros védelme közben a 307-ik honvéd-gyalogezred mögé betört orosz század visszaverésében elismeréseméltó érdemeket szerzett még

MAYER zászlós,

a zászlóalj utásztisztje, aki a betörés idején a közelben dolgozott embereivel. Mayer összeszedte utászait és Bozó zászlós segítségére sietett; résztvett az oroszok üldözésében és mint egyedül kéznél lévő erő az ezred szárnyát mindaddig biztosította, míg a tartalékszázadok meg nem érkeztek.

SINTAVOR PÁL

Arany vitézségi érmét, az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismerésül a Bug-folyó mentén lefolyt harcokban kapta.

1916 augusztus közepe táján a Bug-folyó egyik erdőségektől meg nem figyelhető kanyarulatánál átkeltek az oroszok és — mintegy négyszáz lépés távolságra — a 7-ik közös-huszárezred arcvonala előtt ásták be magukat, honnan állandó lövődözéssel nyugtalanították a 7-es huszárokat. Annak felderítésére, hogy hol kelt át a vak-

merő ellenséges csapat ereje, Sintavor Pál szolgálatvezető őrmester kapott parancsot ezredétől. A kiváló vitézségével szerzett érdemeiről közismert huszárorrmester teljes mértékben meg is felelt feladatának s felderítései alapján másnap 30 önként jelentkezőkből álló csapatával meg is támadta az oroszok előretolt állását. Úgyesen vezetett támadása fényes sikerrel járt. Az ellenséges árkot elfoglalta: mintegy 200 orosz foglyul ejtett, ugyanannyit pedig belefojtott a Bug-folyóba.

Három hétre rá, midőn ezredének támadását ellentámadással akarták az oroszok meghiusítani, Sintavor őrmesternek kimagasló része volt az orosz ellentámadás visszaverésében. Ez alkalommal három géppuskát zsákmányolt.

HARMAT SÁNDOR

Tüneményes vitézsége, félelmet nem ismerő elszántsága és bajtársaiért önfeláldozásra kész magatartása azok az értékes vonások, melyek e derék katona minden katonai tettét jellemezték. Kiváló érdemei révén egyike volt a 65-ik közös-gyalogezred legértékesebb harcosainak. Hosszu frontszolgálati ideje alatt a vitézségi érmek mindegyikét megkapta, mire példás viselkedésével joggal rá is szolgált. Arany vitézségi érmét 1916 augusztus havában a haliczi hidfő védelménél érdemelte ki. Az ellenséges tüzés két napon át tartotta állandó tűz alatt csapataink hidfőállását, mely után az orosz gyalogság áttörte vonalaink egyes helyeit s benyomult a 65-ik közös-gyalogezred hátamögött

B fekvő Delejev faluba és elvágta a 65-ösök visszavonulási útját. Harmat Sándor hadapród éppen visszavonulóban volt, midőn az útját álló orosz erőkkel történt összeütközése közben súlyos mellővést kapott. Vértől elborultán sem adta fel azonban a küzdelmet, hanem egy végső erőmegfeszítéssel keresztül törte magát az orosz vonalon. A községből kivezető uton bekötöztette sebeit,

miközben észrevette, hogy szeretett zászlóaljparancsnokát a súlyosan megsebesült Greiner századost, orosz katonák fosztják ki és hurcolják magukkal. Harmat hadapród néhány emberével elszántan vetette rá magát az oroszokra s kiragadta kezéből parancsnokát. A súlyos sebből vérző hős hadapród eme meghatóan önfeláldozó cselekedete a legszebb emlék, mit egy vitéz harcos arany vitézségi érmével kapcsolatban megőrizhet.

ARADY ALADÁR

A 32-ik tábori vadászzászlóaljnak e kiváló zászlósa a horodiszcei ütközetben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett halhatatlan érdemeket. Kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben a harcok mezéjén kiömlött hősi vérével irta be nevét a felejthetetlen emlékü magyar hősök közé. 1916 augusztus 14-ikén a horodiszcei ütközetben egyes ellenséges osztagok vonalaink mögé nyomultak be. Arady Aladár zászlós tartalékszakszásával parancs nélkül megtámadta a szomszéd század területére benyomult oroszokat és lendületes erővel vonalainkon túl üzte őket vissza. Az ütközet későbbi folyamán, mint utóvéd, saját százada visszavonulását fedezte. Századának visszavonulási útját azonban elvágta az oroszok és foglyul ejtették. Arady zászlós sebesülése ellenére sem adta meg magát, hanem addig harcolt, míg egy ellenséges golyó kiölte életét. Az igaz katona eme ragyogó mintaképét hősi halála után arany vitézségi éremmel tüntették ki.

LÁSZLÓ PÉTER

A dicső emlékü 69-ik közös-nyomozred eme kiváló szakaszvezetője 41 havi első arcvonalbeli szolgálati ideje közben rettenetetlen magatartásával többbizben vonta magára előjárói figyelmét. Tünneményes vitézségének ékes bizonyítéka, hogy

érdemeinek elismerésül a vitézségi érmek mind egyike díszíti hősi mellét. Értékes egyénisége alkotta azt az erkölcsi erőt, mellyel bajtársait magához kö-

tötte s szakaszát a legnehezebb feladatok megoldására alkalmassá tette. Résztvett ezrede legtöbbütközetében s vitéz tetteivel mindenkor öregbítette a 69-es név jó hírét. Legkiemelkedőbb hőstetteinek egyikét az 1916 augusztus 14-ikén vívott ütközetben hajtotta végre. Harminc emberével benyomult egy orosz faluba és a támadásra készülő ellenséget meglepő rajtaütésével szétszórta. Nagy veszteséget okozott a megriadt oroszoknak és 180 foglyot ejtett. Vakmerő vállalkozásáért soronkívüli előléptetés és arany vitézségi érem volt a jutalma.

egy orosz faluba és a támadásra készülő ellenséget meglepő rajtaütésével szétszórta. Nagy veszteséget okozott a megriadt oroszoknak és 180 foglyot ejtett. Vakmerő vállalkozásáért soronkívüli előléptetés és arany vitézségi érem volt a jutalma.

HALMOS GERGELY

Csapatunk, hogy kitérjenek az oroszok nyomása elől, 1916 augusztus közepe táján a Strypa-vonal elhagyására kaptak utasítást. A 23-ik honvédegyalozred egyes részei a visszavonulási parancs vételekor a folyó keleti partján voltak állásban s az átvonulásra csak egy hid állott rendelkezésükre. Az oroszok sejtve visszavonulási szándékukat, a 23-as honvédek vonala elé gyülekeztek és közvetlen az akadályöv előtt ásták be magukat, hogy alkalmas pillanatban kitorésükkel zavarják meg a folyón való átkelést. A helyzet kritikus volt. Parancs

jött tehát, hogy az ellenséget minden áron vissza kell szorítani, mert különben válságos helyzetbe kerül az ezred. Halmos Gergely zászlós 80 emberével önként vállalkozott a parancs végrehajtására. A délutáni órákban tüzéségi zárótűzünkkel egyidőben kirohant rettenetetlen honvédekkel állásból és halálmegvető kézigránát és szuronytámadással áttörte a szivósan ellenálló oroszok vonalát. Azután

adáz kézitusában mindkét oldalt kivetette az ellenséget állásából és a nyomban megindult ellenséges ágyutüz ellenére saját vonalaikig üzte vissza az oroszokat. Az ellenség nagy vérvesztéséget szenvedett, mert a bösz honvédek mindössze csak hat foglyot hoztak magukkal. A felsőbb parancsnokság aggodalma alaposnak bizonyult; a két állás közti mélyedésben már előretörésre váró lovasosztály helyezkedett el, melyet Halmos zászlós kis csapata vesztesség nélkül átvonultak a Strypán s az ellenség csak a hid felrobbantása után merészkedett előbujni.

Molnár Dezső tábornok, hadosztályparancsnok megleghangu levél kíséretében küldte el a hős zászlósnak a jól megérdemelt arany vitézségi érmét. Levelében többek között ezeket mondja: „Aki a magyar honvédnévnek annyi dicsőséget szerzett, mint Ön, az biztos lehet, hogy Isten áldása kíséri egész életén át. Ez a kiváltságos előjog azonban súlyos kötelezettségeket ró Önre. Továbbra is ragyogó mintaképe kell, hogy maradjon társainak, ami Önnek — tudom — nem esik nehezebbre s azért jövőendő jó szolgálataira továbbra is teljes bizalommal számítok... Végtelen az én örömöm és büszkeségem és szívem egész melegével küldöm Önnek bajtársi szerencsekívánataimat az egész vitéz hadosztály nevében is.”

FLORUCZ MIKLÓS

Bukovinában, Kirlibaba és Dornavatra között, az 1916 szeptember elején lefolyt elkeseredett küzdelmekben az oroszok makacs támadásai szétépték, vonalaink egyes részeit és szétugrasztották néhány lovasezred hősiesen verekedő legénységét.

Florucz Miklós 5-ik honvéd-huszárezredbeli tiszthelyettes a nagy zür-zavarban összeszedett több ulánus-, dragonyos és huszárezred szétszört részeiből mintegy 120 főnyi legénységet, mellyel saját elhatározásából éjnek idején áttört vonalaink megszállására indult, hogy az ellenség elért

sikereit tovább ne fejleszthesse. A sötét éjszakában, ismeretlen terepen észre sem vette, hogy már túlhaladta vonalainkat s csak virradatkor eszmélt rá, hogy az orosz vonalak mögött van. Veszélyes helyzetéből kétségbeesett erőmegfeszítéssel igyekezett

magát kiszabadítani; gyors elhatározással hátba támadta az oroszokat, hogy áttörje magát az ellenség gyűrűjén. Elszánt támadása nem várt eredménnyel járt. A meglepett oroszok riadtan menekülni igyekeztek, de Florucz tiszthelyettes kis csapatának heves tüzelésében részint elesetek, részint kénytelenek voltak magukat megadni. Az állások egy része ismét kezünkbe került. Sok géppuska, aknavető és hadiszser jutott ismét birtokunkba, mit az oroszok az előző napi harcokban zsákmányoltak el tőlünk.

Az itt lefolyt harcokban érdemelte ki arany vitézségi érmét

GULACSI MÁTYÁS

3-ik honvéd-huszárezredbeli tiszthelyettes is, aki a Mestecanesti nevű magaslat körül vívott harcokban szerzett feledhetetlen érdemeket. Az oroszok áttörték két kilométer szélességben és 600—800 méter mélységben a 9-ik ulánus-

ezred vonalát és megszállták állásukat. Ezen állások visszafoglalása alkalmával — tiszteli hiányában — Gulacsi Mátyás tiszthelyettes vezette századát és a tulnyomó erővel szivósan ellenálló ellenséget többszöri rohammal visszaverte. Lendületes támadásával magával ragadta a szomszédos 2-ik honvéd-huszárezred egyik századát is és együttes erővel visszafoglalta az ulánusok elvesztett állásait.

Eme két hős tiszthelyettes kiválóan vitéz magatartása nagyban hozzájárult ahhoz, hogy csapataink szívós küzdelmén megtörött az oroszok áttörési kísérlete.

MÁRKUS ANDRÁS

Mint a 6-ik honvéd-nyomozred első századának szakaszvezetője 1916 szeptember 20-ikán azt a megbízást kapta, hogy a Kirlibabától északra fekvő egyik magaslaton szétugrasztott tábori-örs helyét foglalja vissza. Parancsához hiven nekiindult a megjelölt magaslati pontnak, melyet erősen megszállva tartott az ellenség. Két rajnyi erejű, kis csapatával meg is támadta a nálánál sokszorosan erősebb ellenséges csoportot, de a nagy tülerővel szemben nem tudott boldogulni. Helyzetét mérlegelve, cselhez folyamodott. Egyik rajával visszavonulást színlelt, hogy az oroszokat jól leplezett

állásaink keresztüztübe csalja, másik rajával pedig támadásra készen lesbe állott. Az oroszok elhagyták állásaikat s üldözőbe vették a visszavonulókat, miközben Márkus András őrmester néhány emberével hátra kapta az ellenséget s véres kézitusában részint harc képtelenné tette, részint fogságba ejtette őket. Lélekjelenlétre és bátorságra valló hősi fegyverténye annál inkább is elismeréseméltó, mert ezáltal megakadályozta az oroszoknak a front egy közeli szakaszán áttört ellenséges erőkkel való egyesülését, mi végzetessé válhatott volna a 6-os honvédek helyzetére.

RÓZSA ISTVÁN

Az oroszok lucki offenzívája idején ezredé minden küzdelmében kiváló hősiességről tett tanúbizonyságot. Páratlan vakmerőségével és minden alkalomkor tanúsított önfeláldozó harckészségével végsőkig emelte bajtársai harcikedvét és ellenálló

képességét, ami számos ütközetben, vagy kisebb vállalkozásban vezetett értékes eredményre. Arany vitézségi érdeme a korytnicai csatában szerzett kimagasló érdemeket. Az órákon át tartó, késhegyig menő elkeseredett harcokban megsebesült századparancsnok és százada 50 százalékos vérveszté

séget szenvedett. Rózsa István 9 ik közös-huszárzredbeli őrmester átvette századának vezetését és erősen megfoghatkozott, kevészsámu huszárjával halálmegvető bátorsággal folytatta a harcot. Visszaverte az ellenség minden támadását és még akkor sem hagyta el helyét, mikor az oroszok már körülzárták. Elszántan védekezett, de ereje gyenge volt már. Kötelességének hőies teljesítése közben huszárjaival együtt elfogták. 1918 juniusában került vissza hazájába, amikor méltó kitüntetéssel jutalmazták meg önfeláldozó kitarlását.

JESZENSZKI LIPÓT

1916 szeptember 23-ikán Brzezanyánál az oroszok sokszoros tulereje áttörte a 310-ik honvéd-gyalogezred hőiesen védelmezett vonalát és háttámadta a vele szomszédos 308-ik honvéd-gyalogezredet. Az oroszok meglepő támadása szétszórtta és menekülésre kényszerítette az elől-hátul ellenségtől környezett ezredet. A nagy zürzavar közben

Jeszenszki Lipót 308-as honvéd maga köré gyűjtötte 10-12 bajtársát és egy magaslati pontról heves tüzelés alá vette a völgyben előrenyomuló oroszokat. A nem várt ellenállás meglepte és nagyobb erőt sejtve — megállásra kényszerítette az ellenséget. Jeszenszki néhány honvédének tüzelése mozdulatlanságra kárhoztatta az oroszokat, miáltal visszavonult csapataink

időt nyertek köteleik rendezésére és a magaslati állások megszállására. Másnap a 22-es honvédek megtámadták a völgybe szorult oroszokat: visszaűzték őket és megszállták elvesztett vonalainkat. Ezen eredmény Jeszenszki Lipótnak és néhány lelkes honvédtársa elszánt kitarlásának volt köszönhető.

Brzezanyánál, a Lysonia nevű 399-es magaslatért lezajlott elkeseredett küzdelmekben elismeréseméltó érdemeket szerzett még

SZILÁGYI MIKLÓS törzsőrmester,

aki a 103-ik közös-gyalogezred dicső harcait gyarapította kiválóan vitéz magatartásával. Szilágyi törzsör-

mesterben minden tekintetben méltó katonát ért a személyes bátorság lezszebb kitüntetése az arany vitézségi érem. 28 havi frontszolgálati ideje alatt a 62-ik, valamint a 103-ik közös-gyalogezredek számos ütközetében adta ragyogó példáját önfeláldozó harckészségének, ügyes vezetésének és félel-

met nem ismerő bátorságának. Vitézségi érmei ékes beszédesei annak a harctéri multnak, melyet büszke győzelmek és kivételes harci teljesítmények emlékei tesznek értékessé. Kárpátok, Sary-Sambor, Gorlice, Strypa-folyó, Brzezany mind olyan nevek melyek már a történelemé és amelyekhez kövendő példa gyanánt dicsőségesen füződik oda Szilágyi Miklós törzsőrmester neve és hősi emléke.

TOMEK JÓZSEF

Brodytól délre a Volyca patakánál, Zarkow községi tűz alatt állottak 1916 szeptember hó 30-ikán. Minden tünet arra mutatott, hogy a tűzérész munkáját az orosz gyalogság támadása követi, azért az

első védelmi-vonalban levő 67-ikközös-gyalogezred jobbszárnyának biztosítására az ezred tartalékszázalójának két századát közvetlen a második védő-vonalba rendelték. Az egyik század Tomek József zászlós vezetésével el is helyezkedett a jobbszárny háta mögött és az első vonalban előtte

fekvő század parancsnokával Cumin Artur hadnagygyal egyetértőleg megállapodott a beállható eshetőségekre. Az orosz gyalogság a déli órákban kezdte meg támadását és különösen a 67-esek centrumának áttörését forszírozta példátlan hevességgel. Tömegtámadásaival szemben erőtelmek bizonyult a 67-esek hőies ellenállása és az ellenség áttörvén a vonalat, a harmadik védő-állásunkig nyomult előre, miáltal alapjában ingatta meg az ezred többi részeinek helyzetét is. Tomek zászlós századának felével megszállta az ezred jobbszárnyától hátravívó futóárkot s heves tűzharcban tartóztatta fel az oroszokat. Másik fél századával pedig ellentámadást intézett az előtte fekvő század vonalába betört ellenség ellen. Mindkét vállalkozása teljes sikerrel járt. Az első vonalból kiűzte az oroszokat, a harmadik védő-vonalainkig előrenyomult ellenséget pedig elkeseredett kézigránátharcok árán addig tartotta vissza, míg másnap hajnalban egy német hadosztály ellentámadása vissza nem verte az oroszokat s meg nem szállta elvesztett állásainkat. Tomek zászlós az ellentámadás során kiváló vitézséggel működött közre az orosz erők visszavonulási útjának elzárásában és tevékeny része volt abban, hogy nagymennyiségű hadiszer és körülbelül 600 fogoly jutott csapataink kezére.

Az ellentámadásra rendelt német csapatokkal együtt halálmegvető bátorsággal küzdött és elismerésben, a 34-ik közös-gyalogezred egyik tartalékszázalója, mely Jasionow községi irányából tört előre az egységes támadás folyamán.

NEUMANN FRIGYES

zászlós, aki egy fél századnak volt a parancsnoka, a harmadik védő-vonalunkig előrenyomult ellenségtől mintegy ötven lépésnyire várta a pillanatot a támadás megkezdésére. Emberei közt járva, lelkes szavakkal buzdította őket a bekövetkezendő rohamra és pontban fél hat órákor karabélyai a kezében kiugrott a fedezékből és megadta a jelt a támadásra. Legényei, mintha tüzről pattantak volna, lelkesen követték hő parancsnokukat a pár ugrással a meglepett ellenség állásában termettek. Az oroszok hat géppuska és nagy mennyiségű hadiszer visszahagyásával fejvesztetten menekültek el. Nem mult el egy félóra s a 34-es fél század lendületes ereje első védelmi vonalunkon túl úzte vissza az ellenséget. Az oroszok azonban hamarosan talpra ugrottak s hatalmas oszlopokban ellentámadásra indultak. Neumann zászlóst az oroszok tulereje kiszorította elfoglalt állásából és a második vonalban támadásra váró német csapatok közé vetette vissza. A németek jelenléte új erőt öntött a hő zászlósba és derekasan küzdő fél századába. „Fiuk! mutassuk meg a németeknek, milyen a magyar Sturm!” kiáltással új rohamra vitte fél századát Neumann zászlós. Az a halálmegvetően elszánt tusa,

ami a lelkesítő szavakat kíséerte, felülmult minden képzeletet. Ember-ember ellen küzdve, fegyvertusával, szuronyal és törrel szurták, vágták a megvadult 34-sek az oroszokat, kik az órákon át tartó makacs ellenállásban a szó szoros értelmében hullamezővé változtatták át a küzdelem szinterét.

Ezen borzalmas tusából rettenthetetlen bátorsággal vette ki még részét

Dr. POLGÁRI ISTVÁN

zászlós, aki szakaszával Neumann zászlóssal vállvetve küzdött s főrésze volt az elért eredményekben.

Ez volt a Brussilov-offenziva erejének utolsó görcsös fellobbanása és haldoklása. Az orosz kolosszus ismét kiadta lelkét. Lemberg elfoglalásának reménye füstbe ment.

KRAXNER ALAJÓS

Dornavatra mellett, 1916 október hó derekán vivott egyik ütközetben a cserkesz-gyalogság oly kiméletlen hévvel támatta az egyik magaslatot védelmező 18-ik honvéd-gyalogezred első zászlóalját, hogy a végső erejük megfeszítésével küzdő

derek honvédek nagy veszteségeik miatt már-már alig bírták az ellenállást. Az ingadozó küzdelem folyamán a 11-ik század azt a parancsot kapta, hogy minden áron tartsa az állást. Kraxner Alajos törzsőrmester, ki szakaszával egy gépfegyverosztály fedezete volt, pokoli tüzeléssel tartotta

vissza az ellenséget. Rakaszonként lőtték emberei a municiót és arcvonaluk előtt legyűrték az ellenség rohamait. Midőn pedig Kraxner törzsőrmester azt látta, hogy az oroszok támadóereje veszteségeik miatt kissé megcsappant, elhagyta szakaszával állását s századparancsnoka egyenes tilalma ellenére — a támadást sürgető legényeinek engedve — ellenállhatatlan erejű rohamot vezetett az oroszok ellen. Harcúzóban égő szakaszának támadása visszazűzte az ellenséget és biztosította az első vonal egy részének sikeres védelmét.

BERTA MAGÓ ISTVÁN

Az oroszok a Frunteá-n huzódó állásaikból állandóan veszélyeztették a Dornavatra és Kirlibaba közt vezető utat és az azon kiépített tábori vasutvonalat, ami csapatainknak élelemmel és a szükséges lőszerrel való ellátását súlyosan akadályozta. Az ellenség többszöri támadásából az is kitűnt, hogy ezen közlekedési vonal elfoglalása komoly szándékát alkotja az ellenséges erőknek. Ez a veszély — mely bekövetkezése esetén védő vonalainknak a magyar határra való kényszerű visszavevését eredményezte volna — arra indította vezetőségünket, hogy a Frunteá-n lévő állásukból elűzze az ellenséget és ezáltal a fenyegető veszélyt elhárítsa. A nehéz feladat végrehajtására az 59-ik hegyi dandár kapott parancsot. 1916 október 14-ikének reggelén meg is indult csapataink támadása, melynek élén a 38-ik közös-gyalogezred egyik zászlóalja haladt. A vitéz 38-as rohamszázadok csekély veszteségek árán hamarosan el is

foglalták az oroszok előretolt állásait. Az ekkor harcra lépett ellenséges tüzérség azonban pokoli zárótűzzel nagy veszteséget okozott a rohamszázadoknak s további előrenyomulásuk elé nehéz akadályokat gördített.

Berta Magó István, zászlós, aki századparancsnokának megsebesülése után átvette századának vezetését, látta hogy csak elszánt előretöréssel mentheti meg századát az ellenséges tüzérség pusztításától. Saját elhatározásából tehát példás vitézségével magával rántotta századát és — bár érzékeny veszteségek árán — betört az oroszok főállásába. Elért sikere megkönnyítette a többi század előrehaladását, ami az ellenséges állások teljes elfoglalását eredményezte. A hős zászlósulvos sebesüléssel hagyta el eredményes hőstettének színhelyét.

KABAY KÁROLY

Hoverka községnél 1916 október 24-ikén megtámadták az orosz és román csapatok a Salovit-magaslaton huzódó védővonalainkat és a 9-ik honvéd-huszárezred felét kivetették állásából. Kabay Károly tiszthelyettes az ezred állásban maradt felével a visszaszorított oldal felé kanyarodott s az előrenyomuló ellenséget géppuskáinak hatásos oldaltűzéssel visszavonulásra kényszerítette. A harcok során több támadást vert szét és addig tartotta az állást, míg a tartalék megérkezett.

MOLNÁR JÁNOS

A fiatal, alig husz éves önkéntes egy izgalmasan vakmerő orosz támadás alkalmával tanusított bámulatosan hidegvérű magatartásával sorozta be magát a hősök hőseinek névsorába.

A Dornavatrától északra fekvő Mestecanesci-utazó állást az 5-ik népfőlkelő-gyalogezred egy százada tartotta megszállva, mely állás ellen napokon keresztül intéztek elkeseredett tömegtámadásokat az oroszok. A derekasan védekező és vitézül kitaró század rendületlenül állta a rohamot, a több napon át tartó szakadatlan harc azonban nagy veszteséget okozott soraiban. A megmaradt hős védők pedig a kimerültségtől már alig álltak lábakon. November 25-én este Molnár János önkéntes

a vonal egy kiszögélő részében figyelte a terepet, midőn az egyik világító rakéta fényénél a sötétség leple alatt előrekuszó oroszokat pillantott meg, kik már a drótkadályokat vágják. A megszálló legénység hirtelen a lövéseknél termett és heves gyalogsági tüzet adott le az oroszokra. A bizonytalanság és a halálhörgéssel vegyes orosz csalaordítás azonban annyira megrendítette a szüntelen harcokban kimerült katonák idegeit, hogy fejvesztetten elhagyták állásaikat. Csak Molnár

önkéntes őrizte meg hidegvérét és maradt az állásban. Felhágott az egyik harántgátra s úgy szórta egymásután kézigránátjait az előreözönlő oroszokra. Az ellenség e bátor ellentállásra megtorpant s az a pár perc, míg Molnár önkéntes az ellenséget fentartotta, elég volt arra, hogy a tartalékszakaszok az üres állásba rohanjanak. Az új védők erős tűz alá vették az oroszokat és visszavonulásra készítették. Molnár önkéntes vitéz magatartásán mulott, hogy a fontos utazó állás nem jutott az ellenség kezére.

KÖKÉNYESDI MIHÁLY

Harmincyolc hónapot töltött a fronton. Ezrede minden küzdelmében tanusított kiváló bátorságának elismerésül a vitézségi érmek mindegyikét megkapta. Vállalkozó harci kedvének és rettenthetetlen vitézségének legszebb tanujelét Buczacz előtt,

leszurta s két gépfegyverrel, valamint egyébb hadiszákmánnyal tért vissza. A későbbi harcok folya-

mán, mint századának legidősebb altisztje a kedvező pillanatot kihasználva, parancs nélkül támadásra vitte bajtársait az ellenséges állások ellen. Lendületes rohamra az egész arcvonal támadó előretörését vontta maga után.

A jól megérdemelt arany vitézségi érmét Kövess tábornok tüzte mellére ünnepség keretében Buczacz városában.

PLETIKOSZITS MÁTYÁS

A 23-ik közös-gyalogezrednek a Zborow—Zloczow, galíciai városok között vezető országot mentén fekvő állásai heves támadások központjában állottak 1917 június 10-ike táján. Az orosz gyalogság folytonos és erős nyomása, valamint tüzérségének kibíratatlan hatása oly sullyal nehezített védelmi vonalaink egyes szakaszaira, hogy a 23-ik közös-gyalogezred egyik zászlóalja fő-

lősleges véráldozatok elkerülése végett állásai elhagyására kapott parancsot. Pletikoszits Mátyás törzsőrmester azonban a visszavonulási parancs ellenére sem hagyta el helyét, hanem nemtörődve a hulló schrapnell és gránátosövel, Scianka nevű vadászaljak mellett szakaszával továbbra is ellentállt az ellenség rohamának s mindaddig kitarított, míg erősítések nem érkeztek. Pletikoszits őrmester bátor kitarlása lehetővé tette a védelmi vonal megtartását és további sikeres védelmét.

WEBER JÓZSEF

Csapatainknak Zborow környékén tanusított hősi védekezéséről való megemlékezés nem volna teljes, ha Weber József 32-ik tábori tüzérezredbeli szakaszvezető kiválóan vitéz, mondhatnánk fanatikusán önfeláldozó és szolgálatkész viselkedéséről az elismerés hangján említést ne tennénk. 46 hónap nehéz küzdelmeiben állta meg helyét derekasan s ezen idő alatt számos fegyvertényvel gyarapította ezrede dicső küzdelmét. Rawaruska, Limanova, Zalescyki, Wolhynia, Zborow mind olyan nevek, amelyekhez fűződő dicsőségben része van eme egyszerű tüzérnek. Nevét valószínűen kevesen ismerik, de akik vele együtt küzdöttek, megőrzik

emlékét, mint egy csillogó sugarat annak a nimbusznak, mely a magyar katona hősiességét körülgyógyja körül. A zborowi harcokban Úrlow község mellett állott ütege, ő maga pedig, mint felderítő az első rajvonalba teljesített szolgálatot, hogy ütege tüzelésével minél hatásosabban támogathassa gyalogságunkat. De nemcsak tűzer volt, hanem — ha kellett — csatár is. Előszerelettel vette ki részét a gyalogság küzdelmeiből s nem hagyta el helyét akkor sem, ha halálos veszedelmek fenyegették. Állandóan résen volt s akár élete kockázatásával is kifürkészte az ellenséges ütegek, aknavetők állását, hogy jól irányított tüzelésével tönkreteszze azokat.

Mikor pedig ember-ember ellen küzdött a gáton, Weber tüzérszakaszvezető az elsők között volt. Egy ízben Sciaka mellett, az oroszok egy véres, de

eredményes roham után visszakuszott elvesztett gyalogsági állásunkba, hogy a rókalyukakban szorult néhány emberünket kiszabadítsa. Az állásban egy orosz tiszt tartóztatta fell, kit szó nélkül lelőtt. Elvette iratait és térképeit, azután szétrombolta az állásban hagyott géplegyve-

reinket, hogy az ellenség ne használhassa őket. Vakmerő vállalkozása közben elfogták, de ő egy alkalmas pillanatban megugrott. Bujdosása közben megsebesült, de vérző sebbel is tovább hurcolta magát és sikerült neki három orosz vonalon átszöknie s ezredéhez bevonulnia, hol leadta az orosz tisztól elvett értékes iratokat és térképeket.

Rettenthetetlen bátorságáért és önfeláldozó szolgálataiért a legméltóbb kitüntetésben részesült.

LIPTÁK ALADÁR

A levegő hősei közül való volt. Egyike azon büszke sasoknak, kik ezer meg ezer méter magasságban a felhők közt vívták meg vakmerő s vérfagyasztó harcaikat. Győztek, vagy meghaltak: részükre nem volt más eshetőség. Egyik szárnyuk volt az élet, a másik a halál. E két szélsőség közt lebegve, hasították elszánt vakmerőséggel a levegőt, s vívták meg döntő csatájukat az életért vagy halálért. Nevét azáltal tette feledheteilenné, hogy 1917 nyarán, egy Tarnopol körül vívott légi-

harcban lelőtte az oroszok leghíresebb repülőjét, a rettegést és babonáserejű Kozakow kapitányt, kinek neve 31 légi győzelme révén ismert volt repülőink között. Legendák fűződtek a rettenthetlen orosz repülő-tiszt légi győzelmei köré, melyek minden dicsősége át szállott Lipták Aladár 8-ik számú repülőszázadbeli tiszthelyettes-pilótára, aki vakmerően vitézi mérkőzésben aratott diadalt hős orosz kartása fölött. Lipták pilóta 47 hónapot töltött a harctéren, mely idő alatt mindenkor fényes bizonyítékát adta kiváló vitézségének és szaktudásának. Aranyérmén kívül kétszer kapta meg a nagyüzüst, háromszor pedig a kisézüst vitézségi érmet. A németek is elismerték kimagasló érdemeit, a német érdemérem adományozásával.

Egy másik kiváló repülőnk

TÉCSI LAJOS

a 26-ik repülőszázad tábori pilótája. Seregeinknek az 1917 június havában a Bisztrica-folyó mentén történt előrenyomulása idején azt a parancsot kapta, hogy megfigyelőjével, Wolf főhadnaggyal szálljon fel és hozzon pontos adatokat az oroszok visszavonulása felől. Jóval tulrepülte már az ellenség vonalait, midőn két kétfedelű angol gép véresmódra rájáramadt.

Técsi pilóta felvette a küzdelmet a két ellenséges géppel, melyek közül az egyiket sikerült is lelőnie. A vérfagyasztó légi tusában Wolf főhadnagyot súlyos fejlövés érte s ő maga is megsebesült. Sebesülten sem adta fel a küzdelmet, de a további harc folyamán több géppuskalövés ütötte keresztül motorját, minek következtében kénytelen volt leszállni. Ellenséges területen, egy, az oroszok által épen kiürített faluban ért földet, hol a lakosság elrejtette, nehogy az ellenséges utóvédek, vagy járőrök kezére jusson. Papi

ruhát öltött magára és így háromnapos bujdosás után sikerült csapatainkhoz visszatérnie, hol jelentését leadta s ezzel értékes adatokat bocsátott vezetőségünk rendelkezésére az orosz erők visszavonulását illetőleg.

NÉMETH JÓZSEF

Az oroszoknak 1917 július havában Zborowtól keletre bekövetkezett támadása alkalmával Németh József 32-ik tábori tüzérezredbeli tüzemestert két ágyujával közvetlen a gyalogsági állások hátamögött húzódó tartalékállásba rendelték, hogy onnan támogassa csapataink védekezését. A két ágyu tizenkét hős tüzére derekas munkát végzett is az ellenséges támadások visszaverésében. A szünet nélkül tartó orosz tömegrohamok azonban végtére

is megérintették vonalaink egy részét és hatalmukba kerítették az egész területet uraló 399-es jelzésű Mogila nevű magaslatot. A védőcsapatok jelentékeny része fogásba került s Németh tüzemester állása előtt, mintegy két kilométer széles vonalat megszállott az ellenség. A hős tüze-
zerek szakadatlan

kartácstüzeléssel az oroszok három rohamát verték vissza s megakasztották az ellenség további előnyomulását. Az oroszok negyedik rohamában azonban anynyira megközelítette az ágyuk állását, hogy tüzelésüket be kellett szüntetniük. Kézigránát harcra került a sor, melyben a rettenthetlen tüze-
rek diadalmasan kerekedtek felül. Ezután megnyugdottak a harcok. Nemsokára azonban orosz lovasosztatok vágatában támadtak rá az ágyukra, hogy elérjék azt, amiért gyalogságuk hiába vérezett. Ismét megszólaltak az ágyuk s pusztító kartácstüzük szétszórta a vakmerő lovasokat. Ezen véres kudarc után ismét rohamra indult az orosz gyalogság. De a hős ágyuk nem bírták tovább a harcot. Ezerkét száz lövéstől izzó torkuk elnémult... Németh tüzemester felrobbantotta a kötelességüket hiven teljesített két hős ágyut, maga pedig vitéz bajtársaival fájdalmas szívvel hagyta el dicsőséges küzdelmének színhelyét.

CHARMANT OSZKÁR

Zborowtól nyugatra, a 23-ik közös-gyalogezred jobszárny századánál látta el kötelességét az 1917 július elején megindult támadás idején, mint a 32-ik tábori tüzérezred egyik ütegének megfigye-

lője. Az ellenség első lökésével áttörte a 19-ik hadosztály cseh csapatainak arcvonalát és több mint 10 kilométer mélységben nyomult előre. Az oroszoknak ez a sikere válságos helyzetbe hozta a 32-ik gyaloghadosztályt s már úgy a 23-ik közös gyalogezredet, mint a tőle északra álló két német hadosztályt is a felgöngyölítés veszélyével fenyegette, ami a zborowi dombos vidék elfoglalását és a lembergi védelmi-vonal meg-

ingását vonta volna maga után. Charmant Oszkár zászlós az ütközet ideje alatt rendíthetetlenül nyugalmával s kitartással vezette ütege tüzelését, mely leirhatatlan veszteséget okozott az oroszoknak s fő érdeme volt az ellenség feltartóztatásában. De nemcsak saját ütegének tüzet irányította, hanem, midőn a gyalogsági század parancsnoka harc képtelenné vált, átvette a század vezetését is és azonnal intézkedett a záróállás megszállása iránt. Hősiesség ellenállással addig tartotta fel az ellent, míg Zloczowtól a német tartalékerők autókön meg nem érkeztek s végleg véget nem vetettek az orosz előretörésnek.

Az e napról keltezt orosz hivatalos hadijelentés többek között azt mondja: "Zborownál csapataink előrenyomulását a chorostowieci erdőből oldalozó ellenséges tüzérség megakasztotta." E megállapítás a legnagyobb elismerés a 32-ik tábori ágyusezred első ütegének.

LÁNG JÁNOS

Három napon át állott szünet nélkül tartó ellenséges pergőtűzben a 30-ik honvéd-gyalogezred 1917 június hó utolsó napjaiban Brzezany mellett a Lysonia magaslat lejtőjén. Láng János zászlós a gyilkos tüzérségi tűzben rendíthetetlenül tartott ki szakaszával az összerombolt állásban és az omladozó rókalyukakban s a pergőtűz ideje alatt személyesen tartotta szemmel az ellenséges gyalogság minden mozdulatát. Julius 1-én megindultak az orosz gyalogsági tömegek, hogy átgázoljanak vonalainkon. Láng zászlós a gránátlukakban meghúzódó szakaszával kézigránátharcban verte vissza az ellene támadó oroszok rohamait. Midőn pedig a szomszéd részeken betört ellenség, jobbról is balról is háta mögé kerülve orozva megtámadta, gyors elhatározással

kivette szakaszát az első vonalból s két részre osztva, jobbról és balról visszavetette az oroszokat. Azután szakaszát ismét egyesítette és két órán át tartotta vissza az ellenséget, miáltal megakadályozta zászlóaljának bekerítését. Erélyének és bátor fellépésének tudható be, hogy az oroszok felgöngyölítő támadása szakaszának megingathatatlan ellenállásán megtörtött.

A vonalaink viszszerzése végezt megindult ellentámadás közben tüntette ki magát

CSOÓR DEZSŐ

zászlós is, aki szakaszával kiragadott az ellenség kezeiből négy géppuskát. Később azonban az oroszok körülzárták szakaszát. Csóór zászlós halálmegvető bátorsággal keresztültörte magát az ellenség gyűrűjén és csekély veszteség árán megmentette szakaszát.

GÜRTLER ARISZTID FRIEDMANN ARNOLD

1917. év július 19-én indult meg seregeink utolsó keletgaliciai támadása, melynek végső következménye az orosz front teljes felbomlása volt. Az offenzíva első napján a 34-ik közös-gyalogezred rohamszázada a Brody-Lemberg-i országúttól délre, Podhorce község közelében lévő 406-os magaslaton rohamvállalkozást hajtott végre, melynek célja az állásaink alá nyuló ellenséges földalatti aknáknak felrobbantása volt. A támadást, melyet az orosz első vonalra zúdított, egy óras pergtűz előzött meg,

két oszlopban hajtotta végre a rohamszázad. A körülbelül 75 emberből álló déli oszlopnak az volt a feladata, hogy az ellenség első és második vonalát foglalja el és az északi oszloppal egyesülve, azt

tartsa mindaddig, míg a pionir-osztag a földalatti aknákat fel nem robbantja. Ezen rohamoszlopoknak Gürtler Arisztid és Friedmann Arnold zászlósok voltak a parancsnokai. A tüzérségi tűz lepergése után Gürtler zászlós rohamjárőrének élén haladva, átgázolt az ellenséges drótkadályokon és néhány jól irányított kézigránát behajtása után az oroszok állásába ugrott. Embereinek nagyobb része bizonyos távolságban követte. Az első és második vonalban nem került harcra a sor, mert tüzérségünk alapos munkát végzett s csak néhány itt-ott fekvő hullát tanúsította, hogy élet is volt e helyen. A két fiatal zászlós lüktető vérét azonban nem elégítette ki a könnyű diadal. Harcra vágyó embereikkel tovább támadtak, a harmadik, sőt a negyedik orosz vonal ellen. A negyedik vonalban az ellenség tartalékjaira bukkantak, melyek felvették a harcot. Előlről sűrű fegyverlövésekkel fogadták a rohamszakaszokat és ugyanekkor a szárnyakon egyes orosz osztagok heves ellentámadásba mentek át. A harapófogszerűen körülzárt rohamoszlop veszélyes helyzetbe került és heves kézigránátcsatában elkeseredett ellentállást fejtett ki. A jobbszárnyat védelmező Friedmann zászlós gránátrobbanás következtében hősi halált halt, de oroszánokként küzdő emberei veszteségek árán is kitarítottak mindaddig, míg az északról közelgő oszlop az érintkezést velük meg nem találta. Egyesült erővel legyűrték az oroszokat, 4 tisztet és 70 embert ejtettek foglyul. A pionirok időközben felrobbantották a földalatti aknákat s a rohamszázad kötelességét teljesítve, visszavonult ezredéhez.

A véres harcokban megdicsőült vitéz Friedmann zászlóst megkönyyezték bajtársai, azután foglyaikkal elindultak vissza a pihenőbe. Utközben felsírt ajkukon a nóta: „A harctéren a harmincnégyes az első...”

PÁL GÉZA

Zwycin mellett 1917 július 19-ikén összpontosított géppuskatűz vezette be a 19-ik közös-gyalogezred támadását. Az egyes géppuskás osztagoknak az volt a feladatuk, hogy az oroszok 3-ik védővonalát addig tartsák állandó tűz alatt, míg a rohamcsapatok rohamtávolságra meg nem közelítik ezen állást. Alig indult meg a géppuskák tüzelése, az ellenséges tüzérség a gránátok százaival borította be állásaikat, hogy elhallgattassa őket. A csata hevében az orosz tüzérség egyik jól irányított lövése kidobta állásából Pál Géza szakaszvezető fegyverét, három emberét pedig megsebesítette. A buzgó szakaszvezető gyorsan kijavította fegyverét s újra megkezdte pusztító tüzelését. Az ellenséges gránátok süvitve, bugva, percről-percre sűrűbben vagdostak a géppuskák állása körül, úgy hogy a legtöbb fegyver — köztük a beosztott német csapatoké is —

beszűntette a tüzelést és az állás mélyén húzódott meg legénységével. Egyedül Pál szakaszvezető tartotta ki s embereit a további tüzelésre buzdította. Az ellenséges tüzérségi tűz ezután teljesen ezen egy fegyverre összpontosult. A közelében csapkodó lövedékek sok kárt okoztak úgy embereiben, mint fegyvereiben, de fegyverének hibáit kijavítva, tovább folytatta tüzelését. Hatásos tüzzel legyűrte és elhallgattatta az ellenség két gépfegyverét, mely rohamcsapatunk előrevonulását megnehezítette s ezáltal előmozdította támadásunk sikerét.

A rettenthetetlen bátorságu géppuskásirányzó csodálkozását váltotta ki a közelben harcoló németeknek is, kiktől egy főhadnagy személyesen gratulált eredményes és hős magatartásához. A géppuskásosztagok által támogatott rohamcsapatok soraiban halálmegvető bátorsággal küzdött

SZALONTAI FERENC

szakaszvezető, aki az előző napon lefolyt védelmi harcokban is feledhetetlen érdemeket szerzett már

az orosz támadások visszaverésében. Tíz vakmerő emberből álló rohamjárőrével, az ellenséges tüzérség pokoli tüzeiben feltartóztathatatlanul nyomult előre az orosz állások felé és több órán át és több órán át tartó kézigránátharc árán megvetette lábát az ellenséges árokban. Félelmet nem ismerő előretörése és szívós kiharálása alapját vetette meg a vitéz 19-esek e napon aratott fényes sikerének.

SCHEIMOVITS IGNÁC

Repülőink felderítették, hogy az ellenség a 25-ik közös-gyalogezred Dubic község előtti állásainak egy részét aláaknázták. Scheimovits Ignác tisztihelyettes a hadosztály intézkedése értelmében azt

a parancsot kapta, hogy repülőink ezen észrevételről szerezzen biztos tudomást. A hős tisztihelyettes, aki 46 havi harctéri szolgálati ideje alatt minden vitézségi érdem több ízben is megkapott, éjnek idején közelítette meg rohamszakaszával az ellenség állásait s megfelelő távolságról meglepetésszerű támadással rávetette magát az oroszokra. Példás vitézségével magával ragadta embereit s elsőnek tört be az ellenséges állásba. Véres harcban kivette állásukból az oroszokat és megakadályozta az állásaink ellen irányuló aknamunkálatokat. Miután a megindult ellentámadást visszaverte, sebesült és hősi halált halt bajtársait is magával hozva, erős ellenséges ágyú és fegyvertűzben visszavonult csapatához. Megbízható jelentése alapján fogatosított ellenintézkedések az ellenség szándékát teljesen megghusították és ezredének helyzetét birtosították.

MOLNÁR KÁROLY

35 hónapig állta a sarat kemény daccal a becsület mezején, melyet tizenkét sebéből patakvérrel vére áztatott a főtt az örök emlékezés szent helyévé. Géppuskás volt: irgalmatlanul osztotta a halált, habár az örök elmulás kaszája suhogott állandóan feje felett.

A kirilbabai magaslatokon számos magyar honvéd alussza álmát s nyert örök kibékülést egy sírban nyugvó ellenséges bajtársával. E helyhez fűződik Molnár Károly tisztihelyettes legényesebb hőstette is. 1917. év július hó 26-án áttörő támadás készült a kirilbabai orosz állások ellen. Molnár László tisztihelyettesre, — ki az előző harcokban a 1406-os magaslaton védte két géppuskájával a 30-ik és a 6-ik honvéd-gyalogezredek szárnyait, — az a feladat hárult, hogy könnyítse

meg legyereivel a harcba induló roham századok előretörését. Az erősen kiépített orosz vonalak 150 lépés hosszúságú részét oly határos gépfegyvertűz alatt tartotta, hogy roham századaink e helyen minden különösebb ellenállás nélkül törhettek be az ellenség állásába. Molnár tiszthelyettes tudta, hogy nem elég az ellenséges állást elfoglalni, hanem tartani is kell azt, ezért két géppuskájával és 30 emberével elhagyta helyét és az elfoglalt orosz vonalba helyezkedett tűzállásba, hogy a visszafoglalási kísérletekkel szemben meg is védje azt. Számításában nem is csalódott. Összefonósított tűzértségi előkészítés után, hatszoros rajvonala tömegtámadással, öt ízben kísérte meg az ellenség elvesztett vonalrészének visszaszerzését. Molnár tiszthelyettes azonban helyén volt.

Az orosz hősi halottak százainak lila akán nemult el a csataordítás, de eredmény nélkül. Nemcsak összeomlottak az orosz támadások, hanem sikereiken felbuzdulva még tovább törtek előre a hős honvédek. Elfoglalták az oroszok négy vonalból álló védőállását s mintegy 80 kilométer mélységben, egészen Radautzig tolták előre állásukat. 9 gépfegyver, 13 darab aknavető és 7000 orosz volt a zsákmány, miben nem kis része volt a hős tiszthelyettesnek.

SZARKA LAJOS

Kirlibabánál visszavetették csapataink az oroszokat, kik sietve vonultak vissza a Moldovafolyó felé. Az előrenyomulási terep egyik szakaszán Szarka Lajos, a 15-ik tábori vadászszázalaj törzsmesterét küldték ki szakaszával az oroszok üldözésére azon utasítással, hogy a Moldovitzta egyik hidját vegye tűz alá s akadályozza meg az ellenség átkelését.

Szarka törzsmester éjnek idején érkezett el a folyó partjára, melyet erős orosz utóvéddek védelmeztek. Harcba bocsátkozott velük, de az elsáncolt ellenséggel szemben sikert elérni nem tudott. Visszahúzódott hát, hogy a mögötte fekvő erdős magaslaton álló zászlóaljának jelentse tapasztalatait. Csapatának hiült helyét találta. Az ottmaradt telefonistáktól azonban arról értesült, hogy a brigád, melybe zászlóalja is tartozott, támadásba ment át a Moldovitzta-folyó partján fekvő egyik falu ellen.

Visszahúzódott hát, hogy a mögötte fekvő erdős magaslaton álló zászlóaljának jelentse tapasztalatait. Csapatának hiült helyét találta. Az ottmaradt telefonistáktól azonban arról értesült, hogy a brigád, melybe zászlóalja is tartozott, támadásba ment át a Moldovitzta-folyó partján fekvő egyik falu ellen.

Visszavetették hát előbbi helyére, hol már sebesültekkel találkozott. Tőlük tudta meg, hogy az oroszok csellel becsalták a brigádot a faluba és ott meglepő tüzzel széjjelszörték. Szarka törzsmester elhatározását nyomban tett követte. Szakaszát rövid, de heves tűz után rohamra vitte a falu ellen. Ektelen hurrá kiáltások közben betört a helységbe, honnan a megriadt oroszok foglyaink és sebesültjeink visszahagyásával fejvesztetten menekültek el. 200 orosz, 4 géppuska és nagymennyiségű hadiszemke került a bátor szakasz kezébe.

MIHÁLY PÁL

Csapatainknak Radautz irányában történt előrenyomulása a Magura hegytömb magaslatain nehéz ellenállásba ütközött. A védelemre önként tettek ki az oroszok s alaposan próbára tették ezredeink erejét. Az üldözésben lelkes katonáink azonban vetekező küzdöttek s fáradtságot nem ismerve önmagukat multák felül erejük kifejtésében. Mihály Pál tizedes legkiemelkedőbb hőse

ette is ezekhez a harcokhoz fűződik. Mint rohamjáró parancsnoka Magura hegygerincen vívott harcokban érdemelte ki az arany vitézségi érmet. Néhány emberével megrohant és elzsákmányolt egy ellenséges géppuskát, mely ezrede egyes részeinek előretörését akadályozta és ezáltal sok vér és emberáldozattól kímélte meg bajtársait.

MIHÁLY FLÓRIÁN

Már a limanovai csatában kitűnt kiválóan vitéz magatartásával, amiért a nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. A későbbi harcok folyamán, a San-folyó mellett vívott eredményes járőrharcával a kis ezüst vitézségi érmet érdemelte ki, a wolhyniai küzdelmek során megkapta másodsor a nagy ezüst, később pedig a bronz vitézségi érmet. Arany vitézségi érme a háromhatár szögletében vívott Bukovina felszabadítására irányuló hadműveletekhez fűződik. 1917 augusztus 2-ikán a 3-ik honvéd-huszárezred első százada elsőnek küzdötte fel magát a Kimpolungtól délnyugatra emelkedő egyik magaslatra és rohamot intézett a megerősített orosz állások ellen. A támadás kezdetén hősi halált

halt a század vitéz parancsnoka s ennek következtében Mihály Flórián törzsmester vette át a század vezetését. Példás bátorságával tovább vitte bajtársait és elfoglalta az orosz árkok egy részét, mit a tüstént megindult ellentámadással szemben is megtartott. A következő napra virradó reggelen 40 önként jelentkező huszárral rátört a völgyben fekvő falura, honnan az oroszokat kiűzte s tovább haladva megszállta a Kimpolungba vezető országot egy részét. Ezáltal a visszavonuló oroszok útját elvágta és növelte az ellenség soraiban beállott fejtelenséget.

haladva megszállta a Kimpolungba vezető országot egy részét. Ezáltal a visszavonuló oroszok útját elvágta és növelte az ellenség soraiban beállott fejtelenséget.

ISTVÁNFFY ELEK

A 6-ik lovas-hadosztály kötelékében harcoló 15-ik közös-huszárezred 1917. év július végén előnyomulóban volt Kimpolung felé. A visszavonuló oroszok Fundul-Moldovi előtt az egyik magaslaton húzódo erős utóvéd állásukban oly heves ellenállást fejtettek ki, hogy a 6-ik lovas-hadosztály előrenyomulása megakadt; sőt a hadosztály egyes részei az ellenség makacs ellentámadásai következtében kénytelenek voltak ideiglenesen visszavonulni. Harc közben Istvánffy Elek 15-ik közös-huszárezredbeli törzsmester egysziklacsucra mászott fel, honnan két géppuskájával határos tűz alá vette a visszavonuló részeket gyorstüzzel üldöző ellenséget. Időközben észrevette, hogy az egyik szomszédos csucson orosz tűzértségi megfigyelők irányítják ütegeik tüzeit. Egyik fegyverét sajátkezűleg irányította rá a megfigyelőkre, kik sebesültjeik visszahagyásával elmenekültek. Istvánffy törzsmester elfoglalta a megfigyelők kézigranátokkal jól felszerelt állását, honnan a hevesen tüzelő ellenséges géppuskákat vette tűz alá. Az orosz géppuskák elhallgattak s így visszavonuló csapatrészeink megálltak, majd visszafordultak

két géppuskájával határos tűz alá vette a visszavonuló részeket gyorstüzzel üldöző ellenséget. Időközben észrevette, hogy az egyik szomszédos csucson orosz tűzértségi megfigyelők irányítják ütegeik tüzeit. Egyik fegyverét sajátkezűleg irányította rá a megfigyelőkre, kik sebesültjeik visszahagyásával elmenekültek. Istvánffy törzsmester elfoglalta a megfigyelők kézigranátokkal jól felszerelt állását, honnan a hevesen tüzelő ellenséges géppuskákat vette tűz alá. Az orosz géppuskák elhallgattak s így visszavonuló csapatrészeink megálltak, majd visszafordultak

és újra felvették a harcot. Az éj folyamán az ellenségnek több rohamát verte vissza az elfoglalt állásban talált kézigranátokkal. Mire megvirradt az oroszok visszavonultak s a 6-ik lovas-hadosztály lövés nélkül nyomult be az orosz vonalakba, melyben számos hősi halott hullája hevert. Bebizonyosodott, hogy Istvánffy törzsmester munkája halálosan komoly és eredményes volt.

KOVÁCS PÁL

Sok vér folyt el a Russ-Moldovitzta és Watra között emelkedő magaslatokon, míg a 38-ik közösgyalogezred erélyes támadása ki nem ragadta az oroszok kezéből a fontos magaslati állásokat. 1917 augusztus első napján indult meg a támadás, melyet az ezred egyik roham százada vezetett be. A roham század az orosz állások egyik gyengén tartott hézagát választotta betörési helyül, melyen át sikerült is az ellenség háta mögé kerülnie. Erélyes hábtámadással elfoglalta néhány száz méter szélességben az oroszok állását, de a szomszédos vonalrészekben továbbra is heves ellenállást fejtettek ki a harcokban kiváló cserkeszek. Ádáz kizitusára került a sor, mely közben a roham század parancsnoka és még egy tisztje hősi halált haltak. A legénység — látva a szörnyű pusztítást mit soraikban a példátlan bátorsággal verekedő cserkeszek okoztak — elvesztette harci egyensúlyát és először szörványosan, később pedig tömegesen elhagyta a küzdelem színterét. Csak Kovács Pál szakaszvezető maradt helyén néhány emberével s folytatta továbbra is a harcot. Elsáncolta magát az elfoglalt állásban és mindaddig ellentállt a cserkeszek tulsúlyának, míg támadásra induló ezrede harcra nem bocsátkozott s véggépen ki nem űzte az oroszokat állásukból.

SZABÓ ZOLTÁN

A nagy vitézségi érmét a Mienica község előtt emelkedő magaslatokon vívott felderítő harcokban érdemelte ki. A magaslatoknak az ellenséges utóvédektől történt megtisztítása után, járőrével betört Mienica faluba és az ott tartozkodó orosz lovasságot kiűzte. A négy teherautóval ellene kiküldött ellenséges gyalogságot részben lelötte, részben foglyul ejtette. Két tisztet, huszonöt orosz katonát foglyul ejtett; négy autót zsákmányolt.

VARGA LAJOS

1917 augusztus 2-ikán a 20-ik népfelkelő-gyalogezrednek Radautz irányában történt előrenyomulását akadályozó D. Sandrului nevű magaslat felderítésére küldték ki járőrével. Az erdős terepen megtett

másfélórás ut után érte el a hegyes-csot, melynek egy tisztására érve, gyors össztűzek fogadták. A közeli állásban rejtőzködő ellenség tulerejével nem vehette fel a támadó harcot, azért embereit a fatorlaszok között helyezte el, hogy az oroszok esetleges támadásával szemben megvédje magát. Az

egyenlőten erejű harcban több órán át tartotta magát, míg százada megérkezett. Az ellenség azonban időközben vérszemet kapott s támadólag lépett fel. Fától-fáig szökdelve közelítették meg az oroszok a honvédek állását, hogy leszorítsák őket a magaslatról. Varga Lajos zászlós ekkor önszántából rohamot vezetett az előre özönlő oroszok ellen, de megfelelő előkészítés nélkül sikert elérni nem tudott. Estefelé járt már az idő, midőn megkezdődött felsorakozott

erőnk általános támadása. Zászlóaljából kiválasztott három rohamjárőrével Varga zászlós vezette be a támadást, mely oly lendületes erejű volt, hogy nemcsak az első, hanem a második ellenséges vonal is a hős zászlós kezére jutott. Az oroszok elmenekültek a magaslatról.

A 20-ik népfelkelő-gyalogezred ezen dicsőségteljes támadásában a rohamcsapatok soraiban harcolt

TÓFEJI JÓZSEF

szakaszvezető, aki rettenthetetlen bátorságban méltó küzdőtársa volt Varga zászlósnek. Géppuskáink tűzének védelme alatt kusza közelítette meg az oroszok állását s rohamtávolságról egy fehérfényű

rakétával adott jelet, támadásának megkezdésére. Elnémultak a gépfegyverek, Tófeji szakasza pedig vitéz parancsnokának vezetése alatt félelmetes csatordítással vetette rá magát az ellenséges állásra. Elszánt kézigránát harcban legyűrte az oroszokat: tíz gépfegyvert zsákmányolt és számos foglyot ejtett. Vakmerő támadása méltó módon egészítette ki Varga zászlós által elért eredményt, melynek következtében az ezred utvonala ismét szabaddá lett, ami két kiváló katona érdeme volt.

PUSZTAY JÁNOS

A 19-ik pécsi honvéd-gyalogezred két zászlóalja 1917 július 28-ikától augusztus 12-ikéig megállás nélkül üldözte az oroszok visszavonuló és helyenként makacsul védekező csapatait. Augusztus 4-ikén az ellenség összpontosított erőkkel Radautz

előtt fejtett ki erőteljes ellenállást, melyet lényegesen támogatott a vonalai előtt elterülő sik terület. A 19-es honvédek szakadó esőben, az ellenséges tüzéréség pusztító tüzelése közben vonultak fel támadásra. Mialatt Pusztay János zászlós két trainjárőrével idején felderítette az oroszok jól

leplezett és erősen védett állásait, százada Diabella György százados vezetésével a radautzi vasuti töltés és az országút között helyezkedett el. A következő nap reggelén megkezdődött a támadás. Az oroszok a meglepetésszerű és ellenállhatatlan erejű roham következtében rendellenül elhagyták állásukat és Unterhorodnik község alá vonultak vissza. Itt azonban egy orosz-szerb tartalékszázalaj bocsátkozott harcba és visszaszorította az üldöző 19-es honvédek II-ik zászlóalját, minek következtében a szomszédos zászlóalj jobb szárnya összeköttetés nélkül a levegőben lógott. Pusztay János zászlós, a veszélyeztetett jobbszárny szakaszparancsnoka hirtelen elhatározással lekanyarította szakaszát és oldalba támadta a vasuti töltést megszállni igyekvő orosz géppuskás tömeget. Támadása, melyet Kiss János tizedes lelkes segítségével vitt sikerre, visszavetette az oroszokat, kik 11 gépfegyver hátrahagyásával megfutamodtak. Az utászok szedték össze az elhagyott gépfegyvereket, melyek között a vasuti töltésen megtalálták Kiss tizedes holttestét is, ki vitéz küzdelme közben hősi halált halt.

LÁZÁR JÓZSEF

A bukovinai felszabadító harcokban üldöző és hírszerző különítményként előreküldött századát biztosította szakaszával. Előrenyomulása közben több sikeres harcot vívott az orosz utóvédekkel.

Körülbelül 50 foglyot ejtett: több gépfegyvert és egy aknavetőt zsákmányolt. Vakmerő csatározásai után elérkezett az ellenség főállásai elé, hol bevárta csapatát és résztvett az orosz vonalak ellen intézett támadásban. A támadás sikertelensége után 8 huszárbajtársával önként vállalkozott az el-

lenséges állások alapos felderítésére. Kézigránátokkal felszerelve nyomult előre az erdős magaslaton húzódó ellenséges állások ellen. Megállapította, hogy egymástól 300—400 lépésnyire fekvő, jól megerősített támpontokban elhelyezkedve tartják vonalaikat az oroszok. A meg nem szállott részek egyikén az orosz vonalak mögé nyomult be járőrével és támadásával meglepte az ellenség egyik magaslati támpontját. Halálmegevető kézigránát-harcban elűzte az oroszokat és megvelette lábát a magaslaton. A zsák-

mányolt két géppuskát rögtön részben a menekülő, részben a szomszédos támpontot tartó ellenség ellen fordította és a vele szomszédos másik járőr segítségével szívós küzdelem után megingatta az oroszok ellenállását. Mire a lovasosztály felért a magaslatra, az oroszok már az egész von-

alon hátráltak, ami Lázár József 2-ik honvéd-huszárezredbeli tizedes ügyes vezetésének és rettenthetetlen bátorságu huszárjainak volt az érdeme. A bukovinai harcok sikereit hirdeti

KEKK JÓZSEF

6-ik honvéd-huszárezredbeli tiszthelyettes neve is. Eme kiváló altiszt, aki 42 nehéz hónapon át állta

meg helyét példás vitézséggel a halál mezején, 1917 szeptember 12-én Arzita-Kaprinál, a 1125-ös magaslat elfoglalása körül szerzett hervoáhatatlan érdemeket. Mint különítményparancsnok osztagával megtámadta és makacs ellenállás után elűzte az oroszokat a magaslatról. Ezen hősi tettével súlyos akadályt hárított el ezrede előrenyomulása elől s méltó érdemeket szerzett az arany vitézségi éremre, mely már negyedik kitüntetés volt.

MÓZSA JÁNOS

1917. év augusztus 12-én Bukovinában, a Magurától keletre húzódó orosz állások ellen intézett támadás alkalmával, a 38-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóaljának 9-ik és 10-ik századára hárult a legnehezebb feladat. Az ellenséges vonalak

legerősebb és legveszélyesebb része ellen indult rohamra a két század, melynek egyike az ádáz küzdelmekben elvesztette összes tisztjeit. A vezetők nélkül maradt legénység már-már csüggedni kezdett, amikor Mózsai János tiszthelyettes vette át századának vezetését. Lelkes felépítésével új erőt

öntött legényeibe s százada élén küzdve, bátor magatartásával veszteségek árán is tovább vitte embereit. Lendületes rohammal kivetette az oroszokat állásukból, hol két gyalogsági ágyút és egy gépfegyvert bele fontos pozíciójának elvesztésében. Erőszakos ellentámadással nyolc ízben is megkísérelte elvesztett állásainak visszaszerzését, de Mózsai tiszthelyettes emberfeletti erővel és hősiességgel 48 órán át védte meg erős küzdelmek árán kivívott sikerét. Tizenhárom halottja és tizenhét sebesültje volt már századának, midőn teljesen kimerülten, friss csapatok váltották fel és léptek hősi örökébe.

OROSZ LAJOS

A 25-ik közös-gyalogezred állásai, melyek Brodytól délre Kadlubiska Jasimow-Majdan községek mellett húzódtak, 1917 szeptember havában általános ellenséges támadás központjába kerültek. Az orosz gyalogság tüzérése több órán át tartó rettentetes tüzelése után, oly tulerővel lépett fel, hogy sikerült neki a 25-ösök állásainak egyik szakaszán betörnie. Orosz Lajos őrmester, aki szaka-

szával a betörési pont közelében volt állásban, a veszély láttára vakmerő tetterre határozta el magát. Anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, maga mellé vette néhány bátor emberét és egy régi, az elő-örsökhöz vezető futóárkon át az állásainkba betört orosz gyalogság háta mögé nyomult be. Félelmetes hurrá-kiáltások közben kézigránatokkal hátba támadta az ellenséget, ami oly nagy riadalmat okozott az előretörő oroszok között, hogy lámadó erejük megtörött s futva menekültek szerte-széjjel. Orosz őrmester ezen lélekjelenlétre valló, vakmerő vállalkozása ezredét mentette meg az áttörés veszedelmétől.

LEOPOLD JAKAB

Mint telefon-járóparancsnok a 18-ik honvédségi gyalogezrednek egyik visszavonulása közben megtámadott néhány emberével egy erős ellenséges osztagot, melynek kilenc emberét elfogta, két löllink elszakmányolt gépfegyverét pedig elvette. A visszavett géppuskákat állásba helyezte s az előrenyomuló oroszokat élénk tüzeléssel feltartóztatta. Bátor fellépésével és kitartásával hat ögyunkat mentette meg az elfogatástól.

Leopold Jakob telefonista ezen kiváló vitézségre és okos megfontoltságra valló cselekedetével csak gyarapította hőstetteivel szerzett érdemeit, melyek huszonnégy havi frontszolgálati ideje alatt többször részesültek méltó elismerésben.

MARKOSI JÓZSEF

1917. év végén a szörnyű belső megrázkódást romba döntötte a félelmetes erejű és nagyra hivatott orosz haderőt. A hatalmas szervezetű, melyre hódító terveit építette fel a cári uralom, összeroskadott. A nagy vérveszteség és a céltalan halálbakergetés hiábavalósága meglazította a katonai fegyelmet és a véres küzdelmeket vívott orosz katonák az ellenség helyett egymás ellen fordították fegyvereiket. Megkezdődött az irtó polgárháború, mely aláasta a nagy orosz birodalmat. Az orosz csapatok visszaözlöttek a frontról s a szövetséges csapatok megkezdték előrenyomulásukat Ukrania belseje felé. Itt-ott ellenállásra találtak katonáink, de ez már csak paródiája volt a nagy orosz hadsereg küzdelmeinek. A 103-ik kombinált közösgyalogezred Oroszország belsejébe történt bevonulása közben, 1918 május vége felé Nikolajev orosz város előtt, egy gyárhelyiségben elbujt orosz osztagok ellenállásába ütközött. Márkosi József tiszthelyettes kapott parancsot arra, hogy szakaszával tisztítsa meg a gyárhelyiséget az ellenségtől, mely heves tüzelésével elzárta az ezrednek a vasútvonalon keresztül vivő útját. Márkosi tiszthelyettes erélyes rohammal el is foglalta az ellenség tüzészékét. 140 oroszot foglyul ejtett; ezenkívül 4 géppuskát és nagyobb mennyiségű löszert zsákmányolt. Ezen hőstette által megkönnyítette ezrednek a városba való bevonulását.

A cári haderő sorsa beteljesedett... Megsemmisült önmaga által. Félelmetes ereje szörnyű katasztrófa által, mint intő tanulság vonult be a történelembe.

BALKÁN HARCTÉR

Az orosz harctér megdöbbentően óriási méreteihez viszonyítva a Szerbia elleni hadjárat első pillanatra csak mellékes jelentőségűnek tűnik fel. Ha azonban közelebbről vizsgáljuk, szerb földön küzdő hőseink semmivel sem állottak könnyebb feladat előtt, mint bármely más hadszíntér vitézei. Számra nézve nem volt nagy a szerb haderő, alig valamivel nagyobb, mint amit a háboru elején mi erre a frontra vethettünk, de ezzel szemben derék hőseinkre ezer más ellenség leselkedett, megsokszorozva az amúgy is vad balkáni ellenség őseréjét. Minden bokorban, minden házban ott leselkedtek a bujkáló komitácások, akik lesből lötték le a mitsemsejtve pihenő, vagy békésen étkező katonáinkat. Ellenség volt ebben az országban minden. A hatalmas határfolyók mocsaras partjaikkal, a feneketlen sár, a rossz utak, járatlan őserdők, sasok lakta sziklák. Ellenség volt az éghajlat veszedelmes szélsőségeivel, maláriás ki-gőzölgéseivel. Ellenség volt a kiütéses tifusz rettenetes mérgeivel fertőzött szerb állások piszka. Ellenség volt az évtizedek aknamunkájával a lakosságba oltott mérhetetlen gyűlölet, mely asszonyok, aggastyánok és alig serdült gyermekek kezébe is fegyvert adott.

A Dunától és Szávától le a szerb rengetegeken át, a Macedon és Albán hegyóriásokon, Montenegro vad fekete hegyein keresztül a maláriás tengerpartig, minden lépésnél ott leselkedett százfajta álarc alatt a vigyorgó halál. S ezen a halálországon keresztül diadalmas hőseink végighordozták győzelmes fegyvereiket, megverték az ős balkáni ellenséget úgy, hogy azok népe, hadserege, uralkodói földönfutóvá váltak, idegenek kegyelemkenyerét kellett enniük . . .

A hadüzenettel egyidejűleg a Száva és Duna partján már ropogott a puska. A szerb befészkelte magát a tulsó parton s várta támadásunkat, mely rövid pár nap múlva, 1914 augusztus első napjaiban meg is indult. Sabácnál haderőink egy része átkelt s heves ellenállás közben lépésről-lépésre szorította vissza a szerbeket. Közben szerben sz orosz óriási tukereje oly hevességgel vetette magát a volt Monarchiára, hogy a szerb harctétre szánt csapataink egy jó részét el kellett onnan vonni az orosz frontra. A déli arcvonalon megmaradt erők a szerbek tulerejű támadásának lettek volna kitéve, miért is már augusztus végén kénytelen-kelletlen eredeti hadállásainkba vissza kellett térnünk.

Rövidesen azonban ujra kezdtük a szerbek elleni küzdelmet. Ujabb és újabb csapatokat állítva fel, már szeptember 8-ikán új támadást kezdtünk Szerbia ellen. Kemény harcok után október végéig befészkeljük magunkat a régi Macsó-i bányában, az ott alkotott óriási hidfőszertű állásban összevontunk immár szerb területen minden rendelkezésre álló csapatunkat s 1914 november elején megindult tulajdonképpeni második támadásunk Szerbia ellen. Északról és nyugatról előnyomulva december 2-ikán elfoglaltuk Belgrádot s pár napra rá döntően megvertük a szerb főerőt Valjevo mellett. A menekülő szerbek második fővédelmi vonalukra, Arangyalovác—Gorni—Milánovác vidékére vonultak vissza, hol közvetlenül erre megkezdődött a többnapos csata.

Itt azonban ellenünk esküdt minden. A feneketlen sárban elakadt vonatsozlopaink nem tudtak előrejutni, nem volt lőszer. Ehhez járult még, hogy jobbszárnyunkon álló megbizhatatlan csapatok utat engedtek a délről előretörő montenegróiaknak frontunk háta mögé. Végül pedig, mint nem a legkisebb csapás, diplomáciai téren fellépett a „szövetséges” Olaszország s balkáni „hódításaink” fejében kárpótlásként értékes tartományok átengedését követelte a volt Monarchiától. Mindennel számolva fájó szívvel bár, de egyelőre le kellett mondanunk a harc továbbfolytatásáról s hallgatói a józan ész parancsára. Az Arangyalovác—Gorni—Mihalovác melletti csatát még a végleges döntés előtt félbe kellett szakítani s az olasz követelések leszerelése végett a már megszállott szerb területeket ki kellett üríteni. December hó 6-án elhagytuk Belgrádot s minden zavaró incidens nélkül visszatértünk magyar területre.

Diadalordítás volt szerb részről a válasz, de a diadalmasan „üldöző” szerb hadsereg valójában csak mankókon sántított utánunk s meg sem merte kísérelni, hogy az állítólag legyőzött ellenséget a Száván át kövesse. Örült, hogy élt.

a szerbeknek s halálmegvető kezítésében nemcsak századparancsnoka elvesztett fegyvereit szerezte vissza, hanem egy szerb géppuskát és nagymennyiségű töltényt is zsákmányolt.

Ezen kiváló altisztet vitéz magatartásával szerzett sikerei méltán teszik érdemessé a személyes bátorság legszébb kitüntetésére, az arany vitézségi éremre.

KNITLHOFFER IGNÁC

A 17-ik népfelkelő-gyalogezred 1914 szeptember hó 8-ikán Srebenica, boszniai helységtől keletre támadásba ment át a Drina tulsó partján megerősített állásaikban elhelyezkedett szerbek ellen. Hosszu órákon át tartott a kemény harc, míg

végő erőmegfeszítéssel, kompokon átkelt az ezred egyrésze a folyón s kivetette állásából a szívósan védekező ellenséget. A szerbektől elfoglalt frontszakaszon erős előőrsök biztosították az ezred átkeletét és tűzvonalba való fejlődését. Knitlhoffer Ignác őrmester, aki egy előőrsnak volt a

parancsnoka, nehéz hivatásának hősiességében a szerbek háromoldali tűzébe került és két-ségbeesett harcot vívott a tulnyomó ellenséggel. Szívós és emberfeletti vitéz hadakozása közben súlyos sebet kapott, melynek következtében elvesztette eszméletét.

Az időközben harcba bocsátkozott zászlóaljnak parancsnoka kórházba akarta küldeni a kötelességét híven teljesítő őrmestert, de ő kijelentette, hogy „élve nem hagyja el ezredét.” Századjához csatlakozott s vérző fejjel vett részt a Drina keleti partján emelkedő magaslatok elfoglalásában. Halálmegvető bátorsággal küzdött szakaszának élén és az első között volt, akik az ellenséges állásokba betörték. Lelkesítően példás viselkedésével oly lendületre ragadta bajtársait, hogy a szerbeknek még ágyaik megmentésére sem volt idejük. A magaslati állások az ezred kezébe kerültek.

Knitlhoffer őrmestert a lezajlott harcok után mint a vitézség mintaképét állította legénysége elé zászlóaljparancsnoka. Egyben arany vitézségi éremre terjesztette fel, melyet legelsőnek kapott meg hadosztályában.

SZALAY LÁSZLÓ

Valjevo irányában előretört ezredeink emberfeletti erővel megvívott harcok közt haladtak lépésről-lépésre a szerb ellenséges területen. A kegyetlen viaskodásban magyar vér áztatta Szerbia minden talpalatnyi földjét, melyet halálraszánt fannatizmussal és életnek gyönyört nyújtó feláldozásával védett eme hazaszere-
tetében elvakult nép apraja-nagyja. Csapatunk halálmegvető elszántsággal vették fel a harcot és feltartóztathatatlán erővel lendültek beljebb és beljebb az ország szíve felé. Az ádáz küzdelmekben többek között elismerésre méltó módon vette ki részét a 60-ik közös-gyalogezred is, mely 1914 szeptember közepe táján már Krupanj városka kapuit döngötte. Váll-váll mellett nyomultak előre derék katonáink a szívósan védett ellenséges állások ellen, melyek kíméletlenül ontották a halált. Bajtárs bajtárs hősi tetemén esküdött hosszú s néma daccal, ezer halál között ment előre a szerb állások felé. Az első között Szalai László szakaszvezető rohant szakaszával. Izgalmas percek következtek. Mindig rövidebb és rövidebb lett a távolság a két vonal között, majd egyszerre csak vad csataordítás közben egy ugrással eltűnt szakaszával a szerb állásban. Véres tusára került a sor, mely a szerbek menekülésével végződött. A hős szakaszvezető rést ütött a szerbek védelmi vonalán s utat nyitott ezredének a dicsőséges győzelem felé...

A 60-ik közös-gyalogezred jó hirnevének másik aranyérmes letéleményese

ILLÉS JÁNOS

őrmester, aki egy izben az ellenséges állások vakmerő felderítése körül szerzett feledhetetlen érde-

meiket. E derék altiszt tiz hónapi harcéri szolgálata közben mindenkor dicsőre vált kiváló ezrednek s minden haditettével hozzájárult a megbecsüléshez, melynek a 60-ik közös-gyalogezred mindenkor örvendett. Kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben azonban később hősi halált halt. Bajtársai és előljárói szívükbe zárták emlékét, mely a 60-ik közös-gyalogezred dicső szellemeként lebeg a jövő nemzedék előtt.

DANCSU GERGELY

A szerbeknek közismert, fanatikusan önfeláldozó s példátlanul vitéz védekezése súlyos feladatok elé állította a harcokban akadályt nem ismerő csapatunk hősiességét. Azok az elszánt és késhegyig menő küzdelmek, melyeket ezredeink a déli fronton vívtak, örökké hirdetni fogják a magyar nemzet legyűrhetetlen életerejét és a magyar faj hősi jellemének lenyomását. Két nagy jövőre hivatott nemzet történelmének erejű mérkőzése volt ez, melyben soha nem tapasztalt erővel lobogott a harci tűz és tündöklött az egyéni vitézség és kiválóság. A magyar harcos jelleme, hősiességgel párosult bajtársiassága megkapó erővel domborodik ki eme harcokból. Ragyogó példa erre Dancsu Gergely 7-ik utászászlóaljbéli utászkatona viselkedése, aki rettenhetetlen bátorsággal küzdött az ellenség ellen s önfeláldozással vetette magát harcba veszedelemben forgott bajtársai megmentéséért. Mint egyszerű utászkatona, háromizben is rászolgált kockázatos vállalkozásával jól megérdemelt kitüntetésére. 1914 év szeptember 8-ikán, a Száva-folyón megkísérelt átkelésnél százada pótolhatatlan veszteségeket szenvedett. Szakaszparancsnoka hősi halált halt s az ellenség biztos tűzének kitétt pontonok sebesültekkel és hősi halottakkal tele már-már a szerbek kezére kerültek. Dancsu Gergely azonban az utolsó pillanatban elhatározással a pontonok segítségére sietett s megmentette azokat. Szeptember második felében, a Drina-folyón történt átkeletési kísérletnél 12 emberünk a folyó egyik szigetén rekedt és a két ellenséges front között a biztos halálnak volt kitéve. Dancsu Gergely önként vállalkozott bajtársai megmentésére. Éjnek idején élete kockáztatása árán át-

hozta a Drinán tizenkét emberünket s megmentette a szerbek bosszuálló kezétől. — A későbbi harcok folyamán a Kolubra-folyónál gyarapította Dancsu Gergely az előbbiekhöz hasonló harcokban szerzett kiváló érdemeit, melyek elismerésül a katona hősiességének járó legnagyobb kitüntetést, az arany vitézségi érmét nyerte el.

CSONTOS JÓZSEF

A szerbeknek Sarajevo irányában történt betörése idején a Valjevo ellen operáló haderőnk kötelességéből kivonták a 5-ik hegyi-dandárt és a sarajevói védelmi arcvonalra rendelték. A hegyi-dandár soraiban küzdő 31-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóalja tiz napi menetelés után 1914 okt. 17-ikén mérte össze erejét a szerbekkel Logne nevű falucska mellett, a 1045-ös magasiaton. A szerbek erősen elsáncolt állásukban tartották magukat és végképen meghiusították a 31-es zászlóalj támadását. Másnap megismétlődött a támadás, de az ellenség heves gyalogsági és ágyutüzében hasonló sorsra jutott. Hegyi-ágyúink hatástalannak bizonyultak a kötörlasszokkal megerősített szerb állásokkal szemben s így csapatunk további támadása sem kecsegtetett sikerrel. A következő napon azonban még egy utolsó kísérletet tett a zászlóalj és minden tartalékát tűzbevetette a magaslat elfoglalásáért. A nagy felkészültséggel és győzelmi akarattal megindult támadás során a tartalékban lévő Csontos József zászlós azt a parancsot kapta, hogy szakaszával sűrítse meg és ha lehet, ragadja magával az első támadó vonalat. A harci indulattól égő lelkes magyar zászlós a sziklás-bozótos hegyoldalon fedezéktől-fedezékig vitte előre embereit s midőn az ellenséges állások közelébe ért, megtévesztő intézkedések után égrengető hurrá-kiáltások közben, rávetette magát szakaszával a szerbekre. A kötörmelékeken és fatoriaszokon át betört az ellenséges állásba és gyilkos kezítésében kiüzte onnan a szerbeket. A magaslatot megszállták a vitéz 31-esek és megvédelmezték a szerbek sorozatos éjjeli támadásaival szemben. Az ellenség ezen magaslat elvesztése után nemsokára az egész vonalon visszavonult egészen a szerb határig.

E löjárói mindig, mint a hős katoná mintaképet állították bajtársai elé. Vállalkozó szelleme és bátorsága ezredében közmondásos volt. A legveszélyesebb és legháladatlanabb feladatok végrehajtására önként jelentkezett. Különös előszeretettel lopódzott az ellenséges állások háta mögé, hol municióstárakat, élelmiszertárakat, vagy egyéb objektumokat robbantott, illetve gyújtott fel. A szerb polgári lakosság és a szerb katonaság körében csüggesztő híreket és nyomtatványokat terjesztett, ami által erkölcsi erejét ingatta meg az ellenségnek. 1914 október végén, hekeken át tartó véres támadásaink ellenére sem sikerült a szerbeket állásaikból kivenniük Tabanovicnál. A feldühödött harcokban nap-nap után estek el Pleyer hadapród legjobb emberei. Vakmerő haditettre szánta el tehát magát, melyről kitüntetői javaslata emígyen emlékezik meg:

„Abban, hogy Tabanovic község előtt az ellenség által betekent át erősen tartott állásokat minden veszteség nélkül sikerült a dandárnak elfoglalnia, nagy része van a 38-ik közös-gyalogezred hadapródjának: Pleyer Lajosnak”.

Nevezett ezen haditettét, melyet bizvást elmulasztott volna, saját iniciatívájából, kiváló okossággal és bátorsággal, önmagának elszánt feláldozásával, önként hajtott

vége, miközben többször át és visszazökött az ellenséges állásokon s ott az ellenséget meglepésztő híreket terjesztett, hogy így állásaik elhagyására bírja a szerbeket.

Amikor az ellenség az éjszaka sötétjét menekülésre használta fel, Pleyer akkor is az ellenséges állások mögött van s onnan jelenti az ellenség menekülését, miközben egy közvetlen előtte reá kült ellenséges golyó éri.”

A rettenthetetlen hadapród később az orosz fronton megsebesülve, fogásba jutott, honnan hosszasan viszontagságok és hibetetlen szenvedések után, mint rokkant tért haza.

E rendkívüli bátorságu, kötelességtudó hadapród emlékét szeretettel őrszik bajtársai és feljebbvalói, kik közül Skrabél Mátyás alezredes egy tisztí összejövetele azí mondta:

„Uraim! Az ezredben sok hős van, de igazi csak egy: Pleyer!”

1914. év novemberének elején Sabáctól délre néztek farkasszemmel a 68-asok az állásaikban elszórt szerbekkel. Sok magyar vér folyt el ezen állások előtt, amelyek valósigos földvárakká voltak kiépítve. November 5-ikén az ezred egyik százada kapott parancsot arra, hogy éjnek idején rohanja meg a szerb sáncokat. Halkan, földhöz simulva nyomultak előre a szolnoki bakák, mintha egy század kísértet suhant volna nezstelenül az ellenséges állások felé. De hiába volt az éj fekete leple, hiába a hangtalan, óvatos előrecsuszás, az éber szerbek észrevették őket s heves tüzelést zudítottak a századra. Lázás sietséggel beásták hát magukat és élénk puskatüzeléssel viszonyozták az ellenség tüztáadását. Sok derék magyar legény ásta meg önmaga sírját, de a legtöbb veszteséget mégis Bíró Adám őrmester szakasza szenvedett, mely a század jobbszárnyán az ellenség oldaltüzeének volt kitéve. Maga Bíró őrmester is megsebesült, de fél szem vette. Emberről-emberre járva buzdította szakaszát a kitarásra. És a szakasz nem is csüggedt el, hanem nagy veszteségek árán is vitézül kitarított százada jobbszárnyának védelmezésében. Pajtáspajtás mellől dől ki, de akinek szive még dohogott, az állta a sarat. Hajnalodni kezdett már, midőn Bíró őrmester — amint ő maga mondta — elment megnézni, milyen világ van odaát az ellenségnél. És szavait tett követte. A szerb állások közelébe csuzzott, hogy kikémlelje erejüket, de közvetlen a cél előtt egy ellenséges golyó kioltotta életét... Az elbukott hős helyére új hős állt a szakasz élére. Kurucz Elek szakaszvezető. Méltó utóda Bíró őrmesternek. Lelkes szavakkal buzdítja ő is bajtársait kitarásra. És a hős szakasz ellenszomjan, láradtan, meglépve küzdött tovább. De óráról-órára gyengült a tüze. Már csak nyolcan vannak, a többiek hősi halált haltak. 30 teljes óráig védte magát a tulnyomó ellenséggel szemben a maroknyi kis 68-as csapat: mikor pedig erősítés érkezett, tovább folytatja a támadó harcot a halálraszánt szakasz e nyolc vitéz katonája.

(Kivonat a „Mi Hőseink”-ből.)

HOCK ANDRÁS

Bogacinál kelt át a Drinán 1914 november 6-ikán a 4-ik hegyi dandár, melynek az volt a feladata, hogy a 16-ik hadtest jobbszárnyát védje az esetleges szerb támadással szemben. A dandár egyik csoportját az 52-ik közös-gyalogezred II-ik zászlóalja és a 69-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóalja alkotta. Ezen csoport lendületes előrenyomulása megakadt a zapoljai sziklafalnál, ahol három

napon át tartó ádáz küzdelem a hősök hősevív avatta a két vitéz zászlóaljat. Különösen hősiés, láradtságot és veszélyt nem ismerő magatartásával mégis kitűnt köztük Hock András 52-ik gyalogezredbeli őrmester, aki századának rendkívüli nehéz helyzetében megbecsülhetetlen szolgálatakat tett és feledhetetlen érdemeket szerzett. Az ellenség leghevesebb keresztitűzében önfeláldozó készséggel parancsokat továbbított, löszert szállított és az éjjel-nappal harcban álló bajtársait lelkes szavakkal buzdította kitarásra, Életének kockáztatásával gondoskodott a sebesültek elszállításáról, ami a véres hóval fődött sziklás terepen leírhatatlan nehézséggel járt. Midőn pedig századának és az egész zászlóaljának helyzete a szerbek tüzelése és sziklagördítései miatt kibirhatatlan volt, önként vállalkozott arra, hogy néhány emberével megerőltül a magaslatot s ha lehet, meglepi a szerbeket. Merész vállalkozását elkeseredett elszántsággal és páratlan akaraterővel hajtotta végre. Az ellenséges sziklaállás oldalába kuszott s meglepetésszerűen rajtaütött a szerbek egy előretolt állásán. Élénk puskatűz fogadta elszánt rohamát, de Hock őrmester nem törődve a golyók súvitésével, pisztolyát a szerb parancsnok melléne kényeztetve megadára. A szerbek letették a fegyvert, az 52-esek pedig megszabadultak a szörnyű nyomástól, mely reájuk nehezedett. Mozgásuk szabaddá vált és megkezdhették támadásukat a szerb főállások ellen.

ORBÁN FERENC

Ugyanily kétségbeejtő helyzetben volt a 69-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóalja is. Az 1400 méter magas Zapolje nevű magaslat előtt tehetetlenségre volt kárhóztatva. A magaslat lejtője, a terep járhatatlanságánál fogva nem volt alkalkalmas nagyobb tömegek felsorakozására, kisebb erők pedig szétmorzsolódtak a megerősített szerb sziklaállások előtt. Már-már a visszavonulás volt az egyedüli mentés, midőn

szakaszvezető önként jelentkezett arra, hogy vagy meghal, vagy kiragadja a szerbek kezéből a magaslatot. 25 halálraszánt emberével szikláról-sziklára kapaszkodva megközelítette, majd benyomult a szerb tüzfészekbe és részt ütött az ellenség ellenállásán. A nyomban utána vonuló 9-ik és 11-ik századok segítségével sikerült

a szerbek arcvonalát kettészakítani és a másik lejtőn Hock őrmester által ütött résen lért nyert 42-esekkel együtt, több órán át tartó véres viaskodás után a Zapolje magaslatról a szerbeket elűzni s ezáltal a Valjevo felé vezető utat biztosítani.

A két kiváló altiszt emberlőltien vitéz és eredményes magatartásával méltán rászolgált a személyes bátorság legszebb kitüntetésére az arany vitézségi éremre.

Dr. RIMASZOMBATI IMRE

Az 52-ik közös-gyalogezred 1914 november 20-án támadást intézett a megáradt Ljég folyón át, a tulsó oldalán elszórt szerb vonalak ellen, mely támadásnak végső célja a Stazara magaslat elfoglalása volt. Az első támadási vonalban lévő I-es és III-ik zászlóaljak, körülbelül egy kilométer távolságban, két különböző ponton, reggeli szürkületkor lépték át a folyót azzal a parancsossal, hogy

átkelés után az I-es zászlóalj egy erélyes támadással kivetette a szerbeket állásaikból és összeköttetés megteremtése végett tüstént járőröket küldött ki, de a III-ik zászlóalj a folyó partján fekvő faluban nehéz harcot vívott az ellenséggel s így arcvonalát az első zászlóalj irányában nem hosszabbíthatta

meg. A köztük tátongó úrt hamar észrevették a szerbek és az első zászlóalj balszárnya ellen bekerítő mozdulatokat tettek, hogy visszavonulási útját elvágják. Az ellenség ezen szándékát a balszárny szakaszparancsnoka Rimaszombati zászlós azonnal észrevette s a libasorban előrenyomuló szerb századot erős tüzeléssel megállásra kényszerítette. Majd a bokros terepen megközelítette a szerbeket és erélyes támadásával annyira meglepte őket, hogy azok fejvesztetten meghátráltak. Támadásával elhárította a zászlóaljat fenyegető veszélyt és szakaszának egyik szárnyával a folyóra támaszkodva biztosította a további bekerítő mozdulatok ellen. Ezen állásban — bár súlyosan megsebesült — mindaddig kitartott, míg zászlóalja a szerbek támadásával szemben rendezetten vissza nem vonult eredeti állásaiba, a folyó tulsó partjára.

A hős zászlóst ezen lélekjelenlétre és kiváló vitézségre valló eredményes hőstettéért az arany vitézségi éremmel való kitüntetésre terjesztették fel.

VALYI MANÓ

1914 november 28-ikának hajnalán áttörték a szerbek Konaticétól keletre húzódó védelmi vonalunk egy osztrák vadászászlóalj által tartott részt s len dűletes előretörésük már-már körülzárással

fenyegette a 37-ik közös-gyalogezredet. Az ezredsegélyhely orvosaival együtt már a szerbek kezére került, midőn a dandártartalakban lévő első zászlóalj az át-törésről értesült. A 400 emberből álló tartalékzászlóalj két részre oszolva, parancs bevárása nélkül azonnal ellentámadásba ment át

és Valyi Manó hadapród, valamint Sarasin főhadnagy vezetése alatt, két órán át tartó nehez küzdelem után sikerült a szerbeket visszavernie. Egyrészüket, mintegy 500 embert, fogságba ejtettek, másik részüket pedig Konaticán keresztül eredeti állásukba üzték vissza a 37-esek. Az ellentámadás során e két kiváló tisztet kívül maradandó emlékü érdemeiket szerzett még

ERDEI BALÁZS

örmeister, aki a veszély láttára maga mellé vette százada két szakaszát és anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, oldalba támadta a hegyről

tömött sorokban lezönlő ellenséget. Halálmegvetően elszánt támadása kettészekítette a szerbek sorait s döntően elősegítette Valyi hadapród hőiesen küzdő fél-századának sikeres harcát. Ezen önkéntes vállalkozásával nemcsak személyes bátorságának adta ragyogó példáját, hanem az

általános harchelyzet megjavítása mellett kimentette a szerbek kezére került ezredsegélyhelyet orvosai-
val és segédszemélyzetével együtt.

A vitézül küzdő zászlóalj, a visszaszerzett vonalat megőngathatatlanul meg is tartotta, miközben négy ellenséges támadást vert vissza.

HORVÁTH ANTAL

Az egy hónapon át üldözött szerbek 1914 december elején friss erőkkel gyarapodva, hirtelen visszafordultak s általános támadásba mentek át. Az ellenség nyomásával szemben a kremenica-balen-grob-i magaslatok megvédése a 16-ik közös-

gyalogezredre hártult, mely ezred a hadosztály jobb-szárnyát alkotta. A hadosztály leg-szélsőbb jobbszárnyán emelkedő ma-gaslatok egyikén ki-épített támpontmeg-szállására az ezred első százada kapott parancsot. A század parancsnoka terep-szemle közben meg-sebesült s helyébe

Horváth Antal zászlós került e rendkívülien nehéz időben a század élére. Már támadtak a szerbek, midőn a fontos magaslaton még csak előőrsök teljesítettek szolgálatot. A közelgő veszély tehát gyors cselekvést parancsolt. Horváth zászlós követésre buzdító példadásával maga rohant szakasza élén és az ellenség élénk tüzelése ellenére futólépésben szállta meg a fontos támpontot. Vitézül harcoló legényeivel 24 órán át tartotta fontos pozícióját a szerbek dühös támadásaival szemben s ezáltal jelentős sikert ért el, ami a hadosztály és a szomszédos csapatok helyzetének megkönnyítésében nyilvánult meg.

LUKA PÁL

A 10-ik közös-huszárezred eme derék zászlósa az 1914. év decemberében történt szerbiai visszavonulás idején egy gyalogos szakaszt mentett ki a szerbek kezéből. A megmentett szakasszal fel-tartóztatta az előrenyomuló ellenséget, majd köte-lességének buzgó teljesítése után embereit csóna-kokon áthozta a Száván.

REMSZKY FERENC

A 25-ik közös-gyalogezred a szerbek Valjevo előtt húzódó állásai ellen nagyarányu táma-dásra készült 1915 március elején. A támadás előtt önként jelentkezéskből álló felderítő járőrök közeli-

tették meg a szerb állásokat, hogy fontos jelenté-
seket hozzanak az ellenséges, gyalogsági állások
erősségéről és a szerb tüzéség elhelyezkedéséről.

Egy ilyen husz tag-ból álló felderítő járőrt vezetett Remszky Ferenc törzsrőrmester is, akit azon utasítással küldtek ki, hogy ha lehet — hatoljon át az ellenséges vona-lon s támadja meg a szerb ütegeket. Remszky ügyes ve-zetéssel és rettent-hetetlen vakmerő-séggel kifürkészte az ellenséges vonal

egy gyengébb pontját és hirtelen rajtaütéssel el-foglalta a szerb állások egy részét. Az ellenség soraiban támadt zűrzavart kihasználva, a tüzéségi állásokig hatolt előre, hol erőlyes támadással álla-saik elhagyására kényszerítette a szerb tüzekeket. Merész vállalkozásával részt ütött a szerbek ellen-állásán s megkönnyítette ezredének Valjevo irá-nyába történt előretörését.

HOFSTÄTTER BÉLA JENŐ

A 14-ik hegyi dandár kötelékében küzdő 7-ik bosnyák tábori vadászászlóaljat 1916. év elején az Isonzo-frontról Kattaróba vitték, honnan a Lovcen ellen támadó csapataink közé osztották be. A Lov-cen foglalása és a félvad montenegrói, fanatikus

hazaszerető törzsek halálmegvetően ön-feláldozó védeke-zése, valamint az időjárási viszonyok súlyos feladatok elé állították katonáin-
kat. Hofstätter Béla zászlós, ki a támadás előtt a kattarói kór-házban feküdt be-tegen, a támadás megkezdésének hi-rére elhagyta beteg-ágyát; önként je-lentkezett zászló-

aljánál s az orvosok tilalma és bajtársai ellenzése ellenére szakasza élére állt, hogy résztvegyen a Lovcen elleni támadásban. A harcok nemsokára megkezdődtek. Az elkeseredett, dühös küzdelmek-ben a zászlóalj tisztjeiben nagy veszteséget szenved-

dett. Hofstätter egyedüli tiszt maradt századánál, mely az előállások elfoglalása után rövid pihenőt tartott. Pihenő közben jelentették, hogy az egész terepet uraló Babják-csucs felé mintegy 400 mon-tenegrói nyomul előre, mely tömeg a bekerítés ve-szélyével fenyegeti a zászlóaljat. Hofstätter zászlós be sem várva a parancsot, rendbeszedte századát s betegen, gyors iramban felrohant a magaslatra. Alig néhány perccel előzte meg az ellenséget. Véres csata fejlődött ki, melyben a vadászok hő parancs-nokuk vezetésével halálmegvetően harcoltak s vissza-üzték a montenegróiakat. Hofstätter gyors elhatáro-zása és szívós küzdelme elhárította dandárja felől a fenyegető veszedelemet.

Ezen feledhetetlen emlékü zászlós egyik köz-velen feljebbvalója a hozzája intézett levelében a következőket mondja: „Te két éven át nemcsak a zászlóalj, hanem az én külön magyar büszkeségem is voltál oly dandárnál, ahol a magyart nem éppen nagyon szerették és oly zászlóaljnál, ahol külön-böző nemzetiségű tiszt mellett csak ketten voltunk magyarok. Te nemcsak a köznek tettél szolgálatot, hanem dicsőséget szerztél a magyar névnek is.”

KLEINDIN IMRE

Katona volt a szó legnemesebb értelmében. Szi-goru, de igazságos; parancsoló felebbvaló és melegsívű bajtárs egyszemélyben. Szóval talpig ember, ki szívben, lélekben és cselekedetben egybeforrott katonáival. Őrnagy volt és mint köz-

katona harcolt zászlóalja élén. Sze-mélyes, megragadó bátorsága hozta meg részére a katonának legszebb kitünteté-sét: az arany vitéz-ségi érmet... Al-bániában, a tomo-ricai védőszakaszon 1917 novemberében az V. határ-vadász-zászlóalj örködött nyugalmunk felett. A szemben álló ellenségről köze-

lebbi adatok nem állottak rendelkezésre, azért Klein-din őrnagy a zászlóalj parancsnoka saját elhatá-rozásából az ellenség ereje és csapatösszetételének megállapítása végett erős felderítő támadás végre-hajtására szánta el magát. November 23-án, a haj-nali órákban nekivágtak félelmetes rohamjárőrök a 600 m. magas Kala nevű meredek hegycsucs meg-mászásának, hogy halalmukba kerítsék a magas-latot. Sikeresen el is üzték az ellenséges őrsze-

meket s így alkalmas gyülekezési és kirohanási pozíciókat szereztek az ellenség ellen támadásra kirendelt két század és két géppuskás szakasz részére. Kleindin őrnagy maga ment fel osztagával a Kala csucsára, hogy személyesen vezesse a támadást az ellenség főállásai ellen, melyek a 816-os magaslaton húzódtak. E magaslatot egy keskeny, mindkét oldalán meredek cca 300 m. hosszú nyereg kötötte össze, mely egyben a támadás vonalul szolgált. E támadási terepet az ellenség 10 ágyúja állandó és erős tűz alatt tartotta. A rettenthetetlen határvadászok, bár nagy térközökben egyenként szökdeltek előre — a legkisebb fedezéket is kihasználva — a gyilkos ágyutűztől tetemes vérvesztést szenvedtek, ami soraikban némi nyugtalanságot keltett. Kleindin őrnagy látta, hogy személyes példaadása szükségesnek mutatkozik. Dacosan kilépett hát egy, a nyeregen kimagasló kis dombra és szabadon állva adott jelt minden egyes emberének az előreszaladásra. Zuhogott a gránát körülötte, süvítettek, pukkadtak a sárapnelék feje felett, de dirigált rendületlenül. Hiába volt tisztjeinek minden kérése, hogy gondoljon életére. Az önfeláldozó, hősiességnek e tündöklő példája a vadászok nyugtalanságát elosztotta s lelket öntött beléjük. Szikrázó szemekkel rohantak előre gyülekezési helyükre, a 816-os magaslat alján húzódó erdő szélére. Midőn mind együtt voltak, kik el nem buktak — Kleindin őrnagy személyesen vezette rohamjáróereit az erdőn keresztül s elvégezte a szükséges felderítést a 816-os magaslaton, melyet már egész hosszában megszállt az ellenség. A nehéz feladat elvégzése után a beálló sötétségben visszarendelte csapatát és utolsóinak távozott, hátán egy megsebesült katonájával. Mert az volt az elve: „Legyetek elsők, tiszték, ha előre megyünk s utolsók, ha a meghódított tereprést visszaadjuk.” Hü is maradt önmagához.

Kleindin őrnagyot saját legényei és tisztjei terjesztették fel a legszebb kitüntetésre, mit büszkén is visel mellén, mint a kötelességteljesítés, férfias bátorság és alattvalói ragaszkodás látható jelét.

Ifj. ERDEI JÁNOS

Délalbániában, a Vojusa-folyó mentén húzódó védővonalaink egyrészét tartotta megszállva a 4-ik népfelkelő-gyalogezred egyik zászlóaljja 1918. év júniusában. Az erődítményszerűen kiépített állá-

őrmeister is, aki a 47-ik rohamzászlóalj egyik támadása alkalmával kiválóan vitéz és eredményes működésével szerzett méltó érdemeket az arany vitézségi éremre.

sok ellen hatalmas támadást indítottak az olaszok június hó elején. Sűrű, sokszoros rajvonalba hém-pölygött előre az ellenséges gyalogság és különösen kíméletlen erővel döngötte a 4-ik népfelkelő-gyalogezred egyik támpontját, melyet ifj. Erdi János, 5-ik honvéd-gyalogezredbeli hadapródjelölt őrmester védett szakaszával. A honvédek megfeszített erővel állták az olasz tulerő támadását, de több órán át tartó veszteségteljes kezitusa és elszánt viaskodás után kénytelenek voltak állásukat elhagyni és visszavonulni. Al-

landó harcok közben a Semeni-folyóig húzódtak vissza, hol a védekezésre alkalmas terepet kihasználva, megvetették lábukat. Sőt 1918 július 27-ikén támadásba mentek át egy előtűk fekvő magaslat ellen. A támadó zászlóalj élén ifj. Erdi János hadapródjelölt haladt szakaszával. Gondosan kifürkészte az olaszoktól megszállott magaslatra vezető utat és ügyes vezetéssel, ugyszólván veszteség nélkül, közelítette meg az ellenség állásait. Miután meglepő rajtaütésével kiszabeditott egy bosnyák szakaszt az ellenség kezéből, a bosnyákokat is szakaszába osztván be, zászlóaljával együtt erélyes támadásra ment az olasz vonalak ellen, melyeknek egy részét makacs küzdelmek árán hatalmába kerítette. A zászlóalj támadása teljes sikerrel járt. Elűzte az olaszokat a magaslatról és nagyszámu géppuskát, valamint gyalogsági ágyút zsákmányolt.

A Vojusa- és Semeni-folyók közt elterülő hegyes terepen vívott súlyos harcokban tüntette ki magát

FEHÉR ANDRÁS

OLASZ HARCTÉR

Mindaz a rettenetesség, mely a többi hadszíntereken hőiesen küzdő csapataink elé tornyosult, hatványozottan összpontosult az olasz hadszíntéren.

A volt „szövetséges” már régóta aknamunkát folytatott a monarchia ellen s politikailag mint a szu, folyton furta, örölte a szövetséges hatalom ósrégi tartógerendáit. Mi ennek dacára, becsületes hűség-gel támogattuk őt politikájában, nem zavartuk még akkor sem, mikor hátunkra támaszkodva, a török-olasz háboru idején Afrikában hatalmi körét tágítani igyekezett. Viszont azonban az olasz a világháboru kitérőresek nemcsak nem segítette a hármasszövetséget, hanem az első perctől fogva lázasan készülődött az ellenünk vivandó háborura. Támogatva az angol és francia ipartól, óriási arányokban fejlesztette amúgy is jól felszerelt hadseregének technikai kiépítését. Gyűjtötte a hadi tapasztalatokat s mikor már teljesen felkészült, épen abban a pillanatban, mikor mi Gorlicénél minden erőnket összpontosítottuk, hogy az orosz medvével megbirkózhassunk, hátba támadott bennünket.

Ez azonban már a múlté, ne feszegessük újra...

Az olasz háboru kitérőresek mindkét kezünk annyira tele volt munkával, oly tulerő ellen küzdöttünk, hogy a jól megerősített, a modern védelmi technika minden eszközével bőven felszerelt olasz határok elleni támadó hadműveletekre nem is gondolhattunk. Egyedüli lehetőség volt számunkra a védelem, a hazai szent föld megóvása az új ellenség beözönlése ellen.

Az Alpések végtelen hómezőin, glecsereken, sziklák égbenyuló hatalmas ormain, a Doberdo fensik karsztos szikláin, hol a lövedékek pusztító erejét megszázsorozta a szertefreccsenő kő, hol az alig arasznyi fedezék félig-meddig adott menedéket, a számra nézve tulnyomó olasz tűzérés irtózatossal pergőtűzében tizenegy hatalmas támadást vertünk vissza. A Monte San Michele, a Monte San Gabriele, a Monte Santo, a Fanti Hrb és még számos más hegy védelmére vivott rettenő tusák szinte a legendák büvkörébe emelik itt küzdött hőseinket. Maga a pokol volt a híres Karszt-fensik, annak minden gyötrelmével, testi és lelki kinjaival.

Az olasz tömegek százezrei véreztek el hiábavaló rohamokban, de az Isonso-frontot védelmező hőseink erejét nem tudták megtörni. Tizenegy hatalmas olasz csata eredménye az volt, hogy százezrek élete árán alig tíz kilométernyi sávot tudott tőlünk elhódítani. Ezt is csak azért, mert rettenetes ágyutűzéssel szétlőtte összes akadályainkat, összes fedezékeinket. Lépésről-lépésre haladva mérhetetlen vért ontott az olasz s az Isonso-front dacolva mindennel, szilárdabban állott, mint valaha. Annyira szilárdan, hogy mikor az olasz tizenegy Isonso-csata pusztító tűzében kimerült, a tizenkettedik csatában mi mentünk át támadásba s tönkrevertük az elbizakodott olasz hadsereget. Fejvesztetten menekült 1917 novemberében az olasz, vissza az annyi vérral kieroszakolt Isonzón át, vissza a Tagliamento és Livensa folyókön keresztül a Piavéig. Elvesztette hatalmas tűzérésének több mint felét, tizezerszámra hagyta kezeink közt a foglyokat, garmadában a fegyvereket, lőszert és mindent, amit rohanó menekülésében nem tudott magával vinni. A végpusztulás fenyegette már s ha a francia, angol és amerikai nem segítenek rajta, úgy a Piave sem adott volna neki többé menedéket. Hatalmas szövetségesei azonban valahogy csak lábraállították s igazán nem az olasz hadsereg érdeme, ha 1918 nyarán a híres Piave-csatában megállotta a helyét.

A Piave-csata volt az olasszal vivott tizenharmadik nagy mérkőzésünk. Már maga a szám végzet-szerű babonával van körülvéve. A tizenhárom mindig szerencsétlen száma volt a magyarnak. Most is, mintha a végzet esküdött volna ellenünk. A Piave-folyó támadásunk megindulása után közvetlenül hatalmas folyammá dagadt a lezuduló óriási felhőszakadások nyomán, árja magával ragadott mindent, hidat, csónakot. Ebben az itéletidőben a tulsó partra, főleg a Montello-fensikra átvett csapatainkkal megsza-kadt minden összeköttetés. Magukra maradtak élelem, lőszer nélkül, elvágva övéiktől, minden segítség-től. Szembe velük az óriási technikai fölényben lévő olasz-francia-angol ellenség, felettük az amerikai repülő-rajai. Egyenlőtlen küzdelem volt s derék csapataink mégis megállották a helyüket. Megállották annyira, hogy ki tudták erőszakolni az áradás csillapultával a saját partra való visszatérést, az ellenség pedig nem tudta, nem merte követni őket.

A nagy ellenséges ellentámadások csak később indultak meg s ezeket is mind visszavertük, a folyón való minden átkelési kísérletet megghusítottunk. Ezzel a csatával az olasz háborút is befejeztük és pedig győzedelmesen. Messze bent állottunk olasz földön, visszavertük az egyesült nyugati hatalmak minden támadását. Tizenhárom véres csata mind egyike nekünk, a mi hőseinknek hozott babért, dacára a ránk nézve kedvezőtlen mellékkörülményeknek, számbeli kisebbségünknek.

Ami szerencsétlenség később jött, az a belülről való bomlás eredménye volt. Mialatt az olasz mélyföld tizenhárom hatalmas csatája lejátszódott, nemcsak a Doberdo-fensíkon és Görz körül, hanem messze bent a hegyek között is majdnem állandóan dult a harc. A Krn szikla-orma, a Rambon-magaslat véráztatta lejtői, a Karavenkák hosszú, havas heglánca, a Dolomitok szakgatótt kőfalai, a Tirol nyugati arcvonalán buzgódo hatalmas gleccser-mezők mind-mind tanui voltak katonáink páratlan hősiességének. A hatalmas határhegységek bejárati kapuit, mint a Felső-Isonso-völgyet, a híres Val-Sugana völgyét, az Etsch-folyó kapuját, a Judikáriák horpadását egyforma hősiességgel, letörhetetlen szívóssággal védelmezte a magyar katona. A nagy magyar Alföld hegyet soha nem látott fia otthon volt a hegyóriások közt is, megálta helyét becsülettel az égbenyuló ormok hóba-jégbe vágott fedezékeiben épügy, mint az Erdély bércei között nevelkedett székely katona, vagy a Felvidék derék hegyi tótja, az olasz mélyföld izzó mélyében. Sehol, egyetlen ponton, ahol magyarországi katona állott, előre nem jutott az ellenség.

A számtalan kisebb-nagyobb harc, mely a hegységben dult épügy, mint az Isonzónál, mindig olasz kezdeményezésre történt. Mi csak védtük magunkat és szent jogainkat. Amikor azonban a védelem lelketemészto türelempróbája már tulhosszura nyult, mi mentünk át támadásba, hogy eltereljük a harcot határainkról. Mikor az Isonzónál a tizenkettedik csatában egyszer mi mozdultunk meg, futott az egész olasz hadsereg s pár nap alatt több eredményt értünk el, mint az olaszok két teljes esztendő alatt. Ugyanígy volt a hegyvidéken is. Az olasz hadsereg szinte állandóan döngötte a határhegységet, végiglapogatta az egészet, hol lehetne legjobban betörni. Minden egyes alkalommal véres lejjel özönlött vissza. Amikor azonban 1916 május havában mi mozdultunk meg a firoli arcvonalon, kártyavárként omlott össze a legmodernebb páncélerődökkel teletüzdelte többszörös olasz védelmi rendszer s fejvesztetten menekült az egész olasz hegyi arcvonal a síkság felé. Dél-tirolból május 15-én kiindulva egyenesen Velence felé vitt lökésünk iránya s rövid három hét alatt szinte egy iramban haladtunk át az egész határhegységen, ki egész az olasz mélyföld széléig. Még egy utolsó erőfeszítés, még egy elszánt csata a Sette Comuni fensíkján s lent vagyunk a mélyföldön, bekötjük a zsák száját, elvágjuk az egész olasz hadsereget a hátszagtól. Velence hallotta már dörögni ágyúink öblös torkát, reszketett egész Olaszország.

Sajnos, épen a legfontosabb, a döntő pillanatban a szeszélyes sors az olaszok javára billentette a mérleget. Bruszilov óriási embertömegei benyomták Lucknál lévő frontunkat s az óriási nyomás elhárítására minden meg rendelkezésre álló tartalékunkat sietve az orosz frontra kellett szállitanunk. Bruszilovot sikerült megállítani, de csak azon az áron, hogy abba kellett hagyni az olasz hadszíntér végleges döntésének kieroszakolását s ismét a védelemre szorilkozni. Hőseink megtették a magukét, őket gáncs nem érheti. Tízszerez tulerő ellen kellett küzdenünk éveken át, ellenünk volt az egész világ. Az ilyen váratlan balszerencse ellen egyszerűen nem volt módunkban védekezni. Megmutattuk azonban az olaszoknak, hogy a mi hőseinknek nem akadály sem hegy, sem erdő, sem szikla, vagy páncélerőd, mi egy lendülettel ledöntöttünk mindent s megvalósítottuk egy csapásra azt, amin ő teljes egy év n át hasztalanul fáradozott. Megmutattuk a különbséget katona és katona között.

Külön ki kell emelnünk még az olasz háboruban repülő- és tengerész-hőseinket. Előbbiek az anyagihiány miatt gyenge gépeken, elenyésző kis számuk dacára fel bírták venni a küzdelmet az óriási olasz repülőflottával s számtalan olasz város megreszketett bombáik robbanásától. Utóbbiak a számra nézve magában is sokszorta nagyobb s francia és angol hadihajókkal is megerősített olasz flottával szemben megtartották az Adrián tengeri fölényüket. Megtartották annyira, hogy az ellenséges flották mutatkozni sem mertek a közép- és északi Adrián, mi viszont számtalan esetben eredménnyel bombáztuk az olaszok adriai kikötőit. Ahol pedig mutatkozni mertek, ott pár kisebb hajónk feltartóztatta őket. Gondoljunk csak a híres otrantói csatára, hol nagybányai Horty Miklós, Magyarország jelenlegi kormányzója, a „Novara” hőse, tizenkészes tulerő ellen megvédte hazai partjainkat.

K. V.

PESTAL FERENC

Minél több ellenség, annál több becsület — tartja a közmondás és nekünk kijutott a becsületből. Minél tovább tartott dicsőséges küzdelmünk, annál inkább szaporodott ellenségeink száma. 1915 tavaszán olasz szövetségeseink állt ellenfeleink sorába s a kéz, mely eddig barátságos hűséggel szorította kezünket, hirtelen ökölbe szorult, hogy lesújtson reánk, a híthü barátokra. Szeszélyes játéka a sorsnak, hogy olasz és magyar — e két nép fia — kiket legkevesébbé vezetett ellenséges indulat — viték meg a világ-háboru egyik legborzalmasabb mérkőzését. A vitéz magyar nemzet lovagiaságát és jeles faji harci erényeit dicséri, hogy eme mérkőzésben is becsülettel állta meg a helyét és dicsőséggel élt, vagy halt önmagáért, a magyar névért és becsületért.

A hadüzenet után az olasz gyalogság tapogatózva, szimatolva sorakozott fel az osztrák határon, hogy megkezdje az olasz nép szent háboruját az összes olaszok egyesítéséért. A tengeremléken Friaul szőlőlugasai közt lopódzott előre az olasz isonzói haderő s félszeggel Trieszt felé kacsintva, álmodott a győzelemről, mit karddal soha sem tudott kivívni, csak álnoksággal elérni. Szórványosan elhelyezkedett derék magyar csapataink az Isonso partján és a Karszt-fensík peremén emeltek gátat az olaszok győzelmi akarátának s alaposan próbára tették az olaszok hősiességét. Hatalmas tulerejük gyengének bizonyult kevészámu védőcsapataink erkölcsi erejével szemben s valóságosan eltörpült az isonzói hősökkel szemben vívott harcokban. Az isonzói csaták egész sorozata indult meg, olasz katonák százezreinek vére öntözött minden talpalatnyi földet, anélkül, hogy a Doberdo ördögein erőt vettek volna a pokol kapui.

A doberdói aranyérmes hősök névsorát Pestal Ferenc 37-ik népfelkelő ezredbeli törzsörmeister nyitja meg. Halálmegvető bátorságával több órán át tartóztatta fel a tulerővel támadó ellenséget. Midőn századjának három tisztje hősi halált halt, átvette századbajtársai vezetését. Pokoli gránát és shrapnel tűzben addig tartott egy kis magaslatot, míg segítő csapatok nem érkeztek. Az olasz tulerővel vívott borzalmas tusában dobhártyarepedést kapott és

súlyos sérülésével kórházba szállították, hol meleg ünnepség keretében tüzték hősi mellére az isonzói front első aranyérmét.

Aranyérmének történetéhez tartozik, hogy egy magas személyiség által, az olasz fronton kiérdemelt első aranyérem tulajdonosa részére kitűzött 500 K jutalmat is Pestal kapta meg. A trieszti helytartó pedig egy aranyórát ajándékozott a város kapuja hősi védőjének.

HELD JAKAB

A sagra dói hídfőállásokat a 76-ik közös-gyalogezred derék katonái védtek 1915 június hó elején. Az Isonson való átkelést minden áldozatok árán forszírozó olaszoknak, tüzéségük pusztító tüzésnek támogatásával sikerült 1915 június 7-ikén a folyón átkelniük. Az átkelt osztagok már előretolt állásaink drótakadályait vágdozták, amikor Held Jakab hadapród a veszély láttára, saját felelőségére a gyengén megszállott előállásokba rohant szakaszával és gyilkos gyorstüzekkel visszaverte és az Isonzoba szorította bele az olaszokat. A következő napon az ellenséges tulerő elől azonban kénytelen volt visszavonulni és főállásába visszatérni. Held hadapród a véksőkig kitartott szakaszával és utolsónak távozott el az állásból. Harmadnapra rá a sagra dói hídtól északra egy rögtönzött fahidon mégis átkelt az ellenség az Isonso keteti partjára. Held hadapród szakaszával tűz alá vette az átkelt olaszokat s oly hatásosan működött, hogy tüzéségünk érdemei mellett különösen az ő tüzésének volt az eredménye, hogy az átkelt olasz századok részben megsemmisültek, részben fogságba estek.

BÁCK MIKLÓS

A dicső emlékü és legendás hírnévre szert tett 46-ik szegedi közös-gyalogezred hősi történelmének legnagyobb fejezetei füződnek az olaszok elleni harcokhoz.

Eme kiváló ezred a legádázabb harcokban tanusított vitéz magatartása és a legsúlyosabb feladatok hősie megoldása révén oly kimagasló érdemeket szerzett, melyhez hasonlóval kevés ezred büszkélkedhetik. A dacos 46-osok nehéz küzdelmei és értékes sikerei az olaszok elleni hadviselés történetének elengedhetetlenül kiegészítő részét alkotják s hősi multunk legragyogóbb

lapjaira tartoznak. Ezen ezred büszke soraiban küzdött Bäck Miklós hadapród, aki kötelességének hősi teljesítése közben a Plöcken szorosban kiömlött ifjú vérével szentelte meg a 46-os nevet. Önfeláldozó készséggel és rettenthetetlen elszántsággal küzdött szakasza élén, míg egy ellenséges gölyő ki nem oltotta lelkes, fiatal életét. Századparancsnoka Hedrich István százados a beszület mezéjén megdicsőült hős zászlós szüleit megható levélben értesítette fiuk hősi haláláról. Levélben ekként emlékezik meg feledhetetlen emlékü derék tisztjéről:

„Egyike volt a legbátrabb tiszteknek. Mindig ott volt, hol legkegyetlenebbül dühöngött a harc. Így 1915. június 14-én, elsőnek rohamozott meg egy sziklacsucot, melyet a tulsúlyban lévő ellenség összes támadásainak véres visszaverésével 48 órán át védelmezett, míg el nem érte sorsa. Fent — egy sziklán — fegyverrel a kezében éppen az olaszok egy dühös rohamát hiúsította meg, midőn egy ellenséges gölyő fején találta és rögtön megölte. Mint igazi hős esett el.”

Ezrede az arany vitézségi éremmel örököltette meg e halhatatlan érdemeket szerzett zászlós hősi emlékét, mely soha el nem enyésző tanubizonyysága marad annak a szellemnek, mely a 46-os ezred minden tagját eltöltötte.

BERGER VILMOS

A 61-ik közös gyalogezred három százada 1915 június 14-ikén hatáson tűzértségi előkészítés után rohammal elfoglalta a Plöcken szorosot záró és az egész környékét uraló Kis-Pál nevű sziklacsucot. Az olaszok a lejtőre szorultak le, a 61-esek 8-ik százada pedig megszállta a sziklaüregeket és egyik szakasza, Berger Vilmos hadapród vezetésével a magaslati állás balszárnyának védelméről gondoskodott. Az olaszok nem nyugodtak bele ezen fontos magaslat elvesztésébe, hanem tartalécsapatokkal megerősödve, hatalmas erőfeszítéseket tettek a Kis-Pál csucs visszafoglalására. Az elfoglalást követő napon, 1915 június 15-ikének reggelén tulnyomó erővel igen merész és páratlan gyorsasággal véghezvitt

támadást indítottak a Kis-Pálon lévő 61-esek ellen. A közvetlen közelből, macskaugrásszerűen előlört

olasz hegyi katonák rohama oly pánikot idézett elő a nagyrészt románajku legénység között, hogy kiváló tisztjeik tehetetleneknek bizonyultak az ijedten visszaözönlő katonáik feltartoztatására. Berger hadapród, aki szakasza mögött egy sziklahasadékban tartózkodott s akinek szakaszát is magukkal rántották a menekülők, a nagy zürzavarban nem vesztette el fejét, sőt a nagy veszély pillanataiban meg sokszorozódott akaratereje. Erélyes közbelépéssel megállásra kényszerített és a sziklahasadékba gyűjtött össze 22 embert, akiket tűzvonalba rendelt és élénk tűz alá vette az előre özönlő olaszokat. Az olasz támadóerők jobb szárnya azonban oly erővel lendült előre, hogy egyes részei már a hősiiesen védekező kis csapat háta mögé kerültek. Berger hadapród ennek ellenére sem adta fel a küzdelmet. Embereit kettéosztva, oldalt és hátba tüzelte az olaszokat, kiket e nem várt ellenállás annyira meglepett, hogy beszüntették további támadásukat. Huszszoros tulerőt tartóztatott fel néhány emberével Berger hadapród és ezáltal súlyos veszedelemnek vette elejét.

THURY SANDOR

Az 1915 június 8-ikától 11-ikéig tartó harcokban a Vrsic nevű 1897-es magaslati pont ellen intézett támadás alkalmával — mint szakaszparancsnok ügyes vezetésével és kimagasló vitézségével tüntette ki magát. A terep nehézségeit leküzdve, mintegy 150 lépésnyi távolságra közelítette meg szakaszával a csucot, honnan az olaszok minden ellentámadását visszaverte. A további harcok folyamán, a július 18-tól 25-ikéig terjedő időben, a Monte St. Michelé éjszakai lejtőjén vívott harcokban, mint századparancsnok szerzett kiváló érdemeket. Amikor az ellenség a St. Michelén huzódó állásainkba benyomult és az ezred balszárnyán vonalaink mögé tört előre, Thury zászlós századának önfeláldozó harcbanvetésével az olaszok két támadását hiúsította meg s megakadályozta további előrenyomulásukat. 1915 július 26-ikán a második doberdói csatában, amikor ezrede Sogradától keletre és Straussinától délre állott harcban, a jobbszárny századot vezette. Hősies erőmegfeszítéssel benyomult a régi állásokba és a rögtön megindult olasz ellentámadásokat visszaverte. Kötelességének példás teljesítése közben súlyosan megsebesült.

FÖLDESI FERENC, IRÁNYI LÁSZLÓ, LÁZÁR FERENC, ARANY OSZKÁR

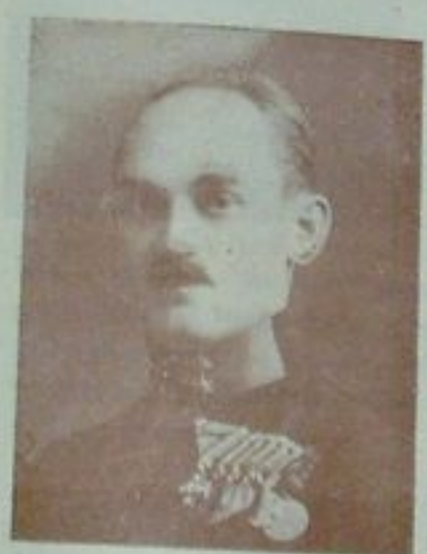
A Plöcken-szorosért sok harc folyt s töménytelen vér hullott az olasz harctéren. A szorosot a 2000 méternél magasabb, teljesen kopár, sziklás Freikofel-csucs védte, mely állandó vételkedés köz-

pontjában állott. 1915 június 16-án több napig tartó heves ágyútűz után az olaszok megrohanták és hatalmukba kerítették a hegyet. Nem teltek el órák, mieink kiverték az olaszokat és ismét megvetették lábukat. Így ment ez jó ideig, váltakozó szerencsével folyt a harc, hol az olaszok, hol mi voltunk az urak a büszke Freikofelen. Hadvezetőgünk végre is a Freikofel tartós birtokbavételére tett hatáson intézkedéseket. Felhívta a 46-os közös gyalogezredet — melynek jó hírre dicső harcai révén már elismert volt — hogy önkéntes jelentkezékből egy századot állítson össze a hegycsucs végleges elfoglalására. A 210 válogatott emberből álló század Lázár Ferenc zászlós, Földesi Ferenc,

Irányi László hadapródok és Arany Oszkár hadapródjelölt szakaszparancsnokok vezetésével az est beálltával elis indult a Freikofel elhódítására. A fiatal, de lelkes gárda, uttalan utakon járva hajnalban érte el a szűkebb értelemben vett hegycsucstövét. Itt rajvonalba fejlődve haladtak

tovább s hihetetlen gyors kuszással csakhamar elérték a hegy derekát, hol megpihentek. Alig kuszáltak tovább a hegy meredekén, heves fegyvertűz lepte meg őket. Lelapultak. A hegy fejtét köd borította, tájékozódni nem tudtak, azért a fiatal

parancsnokok úgy döntöttek, hogy megvárják a köd felszállását. Körülbelül másfél óráig várakoztak, midőn előttük nem is nagy távolságban tollaskalapos olaszok sürgős-forgása volt kivehető. Fegyvertűzzel harcba bocsátkozni céltalan lett volna, rohamra határozták el hát magukat. Égbetörő hangos hurrázással, 46-osokhoz illő lendülettel meglepetésszerűen az olaszokra vetették magukat. A megriadt olaszok összes felszerelésüket, fegyvereiket otthagya, pánikszerűen rohantak le a hegy másik lejtőjén, a század pedig az elfoglalt állásokból tűz-

zel üldözte őket. Az olaszok azonban nem hagyták annyiban a dolgot. Tűzértségük az alzposan belőlt hegycsucs minden üregét elárasztotta gránáttűzzel, gyalogságuk pedig naponta 5—6-szor kísérte meg tulerős ellentámadásával a hegy visszavételét. A válogatott szinmagyar legénység fele pusztult el már az ádáz harcokban — köztük Arany Oszkár hadapródjelölt is — de az élők étlen-szomjan is sziklászilárdán tartották a Freikofel csucot, melynek mindkét lejtőjén csepegett a hősi vér.

Négy nap múlva a hős századot felváltották s pihenőbe vitték. Ő lensege József főherceg külön dicsérte meg mindnyájukat. A szakaszparancsnokok pedig elnyerték méltó kitüntéseiket.

LÉDECZY NANDOR

1915 június 19-én, a debreceni 3-ik honvédegyalozezred egy tartalék szakaszával a flitschi frontszakaszon lévő, Vrsic nevű magaslaton elhelyezett előretolt állás megerősítésére küldték ki. Ezen állás, melyhez egy szűk hegygerincen át vezetett az út, az ellenséges állások közelségénél és fő-

lányes helyzeténél fogva, állandó veszélynek volt kitéve. Lédeczy Nándor zászlós heves géppuskatűzben egyenként közelítette meg honvédeivel az előretolt állást, melynek 80 főnyi megszálló legénységéből már csak 12 volt életben. Alig helyezkedtek el a honvédek az állásban, midőn az előttük mintegy 40—50 lépésnyire támadásra összegyülekezett olaszok lendületes rohamban törtek rá a sziklák mögött kuporgó honvédekre. A támadás azonban a védők élénk tűzében összeomlott. Ekkor Lédeczy zászlós telefonon jelentette ezredének, hogy a szerencsétlen fekvésű állás csak nagy veszteségek árán tartható. A felelet az volt: „Utolsó emberig kitartani.” És a honvédek kitartottak, bár naponként 6—8 bajtársuk vett tőlük örök bucsút. Az olaszok a hős honvédek szomorú helyzetét látva, megadásra csábították őket, de feleletül haragos ösztözüket kaptak. Június 22-én este felé az olaszok ismét támadásba mentek át. Lédeczy megfogya kózzott kis csapatának kiegészítése végett megerősítést kért s addig is katonáit kitarásra és éberségre buzdította. Az utánpótlás hiánya miatt a halottaktól elszedett municiót használták már fel a kétségbeesetten védekező honvé-

dek, midőn az olaszok hirtelen felugrálva nekiron-
tottak az állásnak. A honvédek azonban egy végső
erőmegfeszítéssel visszaverték őket. Egyrésztük le-
vetették a szikláról, másik részük pedig feltartott
kezekkel jelezte, hogy megadja magát. Ekkor érke-
zett meg egy Landwehr-ezred szakasza, mint erő-
sítés, mely azonban az olaszok láttára eldobta fey-
verét és megadta magát. Az olaszok ezen vérszemét
kaptak és támadólag léptek fel. Lédéczy zászlós egy
súlyos puskacsapás következtében összerogyott. Kissé
magához térve az állás elvesztése fölött érzett fájdal-
mában elkieseredett erőit fejtett ki, hogy embereit
ismét összeszedje és ellenállásra buzdítsa.

„Fiúk! — Honvédek! Csak magam... puskát
keresni... neki” kiáltozott szakgatottan, magából
kikeelve. És a hős honvédek meghallották halál-
veszedelemben forgó parancsnokuk hívó szavát.
Hetén-nyolcan köréje tömörültek és „Ne hagyj
magad komám! Szurd le komám!” harcba tüzelő
bízgatások között bős orozslánokként vetették rá
magukat a komor éjszakában az alattomos olaszokra.
Ádáz kézitusában, eszeveszett vadsággal döfödték
szuronyukat az olaszokba, kik megrémülve mene-
kültek ki az állásból. Megérkezett a honvéd-
bajtársak segítsége is, de már nem volt rájuk szükség.
Izmos karukat nem emelték fel megsemmisítő
csapásra, hanem leborultak hős pajtásaik tetemei
mellé, kik hősi halált halt olasz ellenfeleikkel össze-
borulva dicsőültek meg a becsület mezején.

Dr. BERÉNYI JENŐ

A rany vitézségi érdemét az ellenséggel szemben
tanúsított kiválóan vitéz magatartása elis-
merésül a következő felterjesztés alapján kapta
a hős zászlós.

„Az 1-ső honvéd-gyalogezred kitüntetési javas-
lata 1915 VI/28. Ugy Castellnuovonál, az 1915
július 13-án és 14-ikén vívott harcokban, mint
előbb is, minden alkalomnál rendkívüli vitézségével
tüntette ki magát. Példás magatartása lelkesítően
hatott alattvalóira. Ennek tudható be, hogy honvédei a
fedezékeiket földdel egyenlővé romboló tüzérségi
tüzből is tántoríthatatlanul kitartottak s az összes
olasz támadások ellenére sem engedtek át egy tal-
palatnyi földet sem a védett területből.”

ENDRESZ ISTVÁN

„A Hadosztály jó hírnevét a 17-ik ezred tartja
fenn”... Ezt a szüksézt, de sokatmondó táví-
ratot a 20-ik honvéd-hadosztály parancsnoka Nagy
Pál vezérőrnagy intézte elismerésképpen a 17-ik
honvéd-gyalogezredhez, azért a páratlanul hősi
magatartásért, melyet az ezred a 2-ik isonzoói csata
alkalmával tanúsított. 1915 július 15-én az olasz
tüzérség óráról-órára élénkülő gránátüz alá vette

a 17-es honvédek San Martino közelében fekvő,
a 197-es magaslat mindkét lejtőjén húzódó árkaikat.
A három napon át szakadatlanul tartó tüzérségi tűz
július 18-án már kimondott pergőtűzzé fajult s
állásainkat rommá lökte. A tüzérség eredményes
munkája után olasz gyalogsági tömegek indultak
támadásra az ezred centruma ellen, melyet hosszú,
fárasztó viaskodás után sikerült is áttörniük. A tar-
talék szakaszok erőlyes és lendületes rohama azon-
ban hamarosan birtokunkba juttatta rövid időre el-
vesztett állásainkat. Egész napon át dühöngött a
harc váltakozó szerencsével. Állásaink többször
cseréltek gazdát. Az ádáz küzdelem tartalékjainkat
végre is kimerítette s már-már úgy látszott, hogy a
kimeríthetetlen olasz tartalékok válnak a helyzet
uraivá. Azonban másként történt. A bekövetkezett
eseményekről álljanak itt a 17-es honvédek emlék-
könyvének sorai: „Fél hat óra táján újra patogni
kezdenek az olasz puskák; furcsa, új ropogás a
köveken; páratlan erejű a gyalogsági tűz s utána
új tömegtámadás indul frontunk közepe és jobb
szárnya ellen. Egymás mögött rohannak felénk újra
meg újra a friss tartalékok; új halottak helyére, új
hullákon át új élők lépnek és három helyen megint
sikerült állásunkba is betörniük. Most következik a
végső tartalékul maradt puskák szerepe. Endresz István

zászlós szakasza, ez
a maroknyi, tem-
pós, de elszánt hon-
védszakasz, mind
a három helyen
szuronyal, puska-
agglyal, meg ököllel
veri agyon, vagy
dobja ki a mieink
közé berontott ola-
szokat.

A támadás teljes
visszaverése benyu-
lik az estbe...”

A második ison-
zoói csatában, a ver-
migliánói védőszakaszon vívott emberfeletti küzdel-
mekhez még három 17-es magyar honvéd arany-
érmének dicső emléke fűződik, kiknek orozslán-
részük volt a 17-ik honvéd-gyalogezred fényes sike-
rében. Az egyik:

RETTEGI VINCE őrmester,

akinek hőstettét és az ellenséggel szemben tanu-
sított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érde-
meit a következő kitüntetési javaslat örökítette meg:
„1915 július 18-ikán a vermigliánói ellentámadás
alkalmával a század heves ellenséges tüzből nyom-
ult előre, miközben összes tisztjei elestek. Rettegi
őrmester átvette a század vezetését és példás vitéz-

ségével sikerült a már-már ingadozó bajtársait
magával ragadnia. Egy körülzárt osztagot véres
kézitusában kiszabadított, az olaszokat visszavetette,
azután állásainkat visszavette és meg is tartotta.
Állandó harcokban három napig vezette századát.”
A másik arany vitézségi éremmel kitüntetett
hős 17-es honvéd:

HERR BALTAZÁR

kitüntetési javaslata a következőkben emlékezik
meg hőstettéről:

„1915 július 18-ikán, a vermigliánói védősza-
kaszon, a 118-as jelzésű Monte Dei Sei Busi-a egy
ellenséges oldaltámadást hiúsított meg szakaszával
és ezáltal megóvta századát a körülzárástól. Július
20-ikán az olasz vonalak ellen intézett támadásnál
elsőnek tört be az ellenséges állásba és karján
kapott súlyos sebe ellenére végig küzdötte lelkes
honvédekkel a támadást. Az elért siker, magával
ragadó személyes bátorságának tudható be.”

A harmadik hős, aki személyes bátorságával
az arany vitézségi éremre szerzett örökemlékü
érdemeket:

LIZÁK MIHÁLY törzsőrmester

hőstettéről a 17-ik honvéd-gyalogezred felterjesztése
a következőkben emlékezik meg:

„Minden alkalommal iskolapéldája a bátor
katonának. 1915 július 18-ikán, a Monte Dei Sei
Busi magaslat ellen intézett ellentámadás idején,
amikor a rendkívüli erős tüzérségi tűz hatása
következtében századának előrenyomulása meg-
akadt, saját felelősségére tovább vitte néhány em-
berből álló raját és megrohanta a magaslatot. A
menekülő ellenségnek nagy veszteséget okozott és
erejének végső megfeszítésével addig tartotta elfog-
lalt állását, míg százada hozzája nem csatlakozott.
A következő napon, midőn észrevette, hogy a
118-as magaslattól délre álló, szomszédos erők az
ellenség áttörése következtében súlyos helyzetbe
kerültek, szakaszával az olaszokat oldalba támadta
és tartós tüzelésével az ellenséget visszazorította.”

Ezen négy kiválóan vitéz honvéd feledhetetlen
érdemeket szerzett abban, hogy az olaszok táma-
dásaival szemben a 17-ik honvéd-gyalogezred vég-
érvényesen megtartotta vérével áztatott állását
a 2-ik isonzoói csatában.

FORRÁS ANDRÁS

A 3-ik honvéd-gyalogezred egyik legjelesebb
allisztje volt. A háboru eleje óta résztvett
ezrede minden ütközetében és vitéz magatartása
számos fényes haditett hősévé avatta. Az olasz elleni
harcok kezdetén, a flitschi védelmi-szakaszon telje-
sített önfeláldozó felderítő szolgálataival szerzett

kiváló érdemeket. Önként jelentkezett az olasz
állások erősségének kifürkészésére, miközben körül-
zárták s csak halálmegvető bátorságával tudta
keresztülbőri az olaszok gyűrűjét s így megmenteni
járóret. Az olasz támadásokkal szemben mindig az
első között küzdött és eminens része volt az
ellenséges rohamok visszaverésében. A második
isonzoói csata előtt ezrede a doberdói fensíkra került,
hol az 1915 július 15-től 20-ig terjedő időben
honvédekhez méltó

módon vette ki ré-
szét az olasz táma-
dások visszaverése-
ben. Midőn a hatal-
mas erővel támadó
olaszok benyomul-
tak a 3-as honvédek
állásaiba, a tartalé-
kok erőlyes ellen-
támadásba mentek
át. Forrás András
őrmester halálmeg-
vető bátorsággal ve-
zette szakaszát ro-
hamra és gyilkos
kézitusában visszavetette az olaszokat. Sok foglyot
ejtett s az ellenséget eredeti állásaiba űzte vissza.
A következő napon újra támadásba ment át száza-
dával az olaszok ellen és egészen az Isonzoig szo-
rította vissza őket. Megvetette lábát a folyó partján
és pusztító ágyutűzben két napon át dacolt az
ellenséges támadásokkal. Megfoghatkozott ereje
azonban gyengének bizonyult a további ellenállásra.
Az olaszok körülkerítették megmaradt embereit s
Forrás őrmester kötelességének lelkiismeretes telje-
sítése közben hős honvédekkel együtt fogságba esett.

SERFŐZŐ ISTVÁN

A 60-ik közös-gyalogezred második zászlóalját,
mely Sagradó község felett volt állásban,
1915 július 17-ikén felváltották és közvetlen az arc-
vonal mögött lévő dolinákba rendelték vissza, mint
tartalékokat. A leváltást követő második napon az
olaszok visszazorították Vermigliano irányából csa-
patainkat, melynek következtében a 60-ik közös-
gyalogezred ezen tartalék-zászlóalját vetették harcba
azon utasítással, hogy az ellenség további előre-
nyomulását és a Monte Dei Sei Busi nevű 118-as
magaslat megszállását akadályozza meg. Július
19-ik hajnalán ment ellentámadásra a zászlóalj
géppuskákkal megerősített két százada. A kedve-
zőtlen karsztelepen történt előrenyomulását tüstént
észrevették a légi ballonokról figyelő olaszok s erős
összpontosított tüzérségi tüzet zúdítottak az ellen-
támadókra. A derék 60-as legények kötömből-

kötőbőg rohantak előre, hogy elérjék azt a közelséget, honnan felvehetik a harcot az olaszokkal; de minden legkisebb ledeké kibaszalása ellenére is súlyos veszteségeket szenvedtek. Nagy erőfeszítések után végre elértek egy kőfalhoz, honnan megnyitották a tüzet. Tüzelésük azonban a sziklák mögé rejtőzött olaszokkal szemben teljesen hatástalan volt. Serfőző István szakaszvezető az egyik géppuska irányzója, állásából észrevette, hogy egyvonalban van a tőle balra húzódó állásokba betört olaszokkal. Tüstént megváltoztatta tüzelési irányát és fegyverével hosszába szórta be az ellenséggel megtelt árkokat. Jól irányított tüzelésének meglepő eredménye volt. Az oldaltűz ellen védekezni nem tudó olaszok fejetlenül hagyták el árkaikat, melyeket aztán az 1-ső honvédgyalogezred szállott meg. Bár a

fegyverére irányított ellenséges tüzési tűzben fején súlyos sebet kapott, nem hagyta el helyét, hanem három napon át küzdött még példás vitézséggel az olasz ellentámadások ellen s elismerésre méltó érdemeket szerzett abban, hogy a 118-as magaslat nem került az olaszok kezére.

Ezen magaslat ellen intézett heves olasz támadások visszaverésében kimagasló érdemeket szerzett még

BARNA JÓZSEF törzsmester

is, aki a géppuska kezelésében és hősiességben méltó ezredbajtársa volt Serfőző szakaszvezetőnek.

1915 július 21-ikének hajnalán az olaszok a szomszédos 17-ik népfelkelő zászlóalj vonala előtt gyülekeztek,

hogy meglepő támadással betörjenek állásaikba és így szárnytámadással kényszeríték a fontos magaslat elhagyására a hősiellen 60-asokat. Barna József törzsmester géppuskájával az arc-vonal elé kuszott és 300 lépés távolságról pusztító oldaltűzzel néhány perc alatt szétszórta az olaszokat. Az ellenséges tüzési gyalogságuk pusztulását látára a géppuskákra irányította ágyúinak tüztét, hogy elpusztítsa e szörnyű jószágokat. Bár legénysége közül többen megsebesültek a gyilkos tüzben, Barna törzsmester továbbra is helyén maradt s az olasz tartalékok három támadását verte vissza. Táviratilag terjesztették fel a hőstörzsmestert az arany vitézségi éremre, melyet Öfensége József főherceg, hadtestparancsnok személyesen tüzött fel mellére.

A második isonzói csata szörnyű küzdelmei még egy 60-ik közös-gyalogezredbeli derék katona hősi emlékét teszik feledhetetlenné.

GÓLYA ELEMÉR tiszthelyettes

neve is az aranyérmes doberdói hősök között ragyog s egyik messzefénylő sugara a magyar katona legendás hősiességét övező fénykoszorúnak. Ő hősi halált halt a büszke harcok mezején, de szelleme ott lebeg a doberdói fensik felett, mint az önfeláldozó kötelességteljesítő ragyogó mintaképe.

SZABÓ VILMOS

Legényesebb haditette a honvéddérett szentelt s mulhatatlan dicsőséggel koszoruzott doberdói fensik emberfeletti küzdelmeihez fűződik. Mint 18-ik honvéd-gyalogezredbeli zászlós, az 1-ső honvédgyalogezred bonthatatlan soraiban küzdött s a Cotici község előtt húzódó állások védelmében tanusított rettenthetetlenül bátor magatartásával érdemelte ki a hősöknek járó legszebb elismerést. A 2-ik isonzói

ütközetben kiapadhatatlan olasz emberhullámok 14 napon át támadták szüntelenül, elkésredett dühvel és makacs szívóssággal a Cotici-állásokat, hogy megtörjék az 1-es honvédek még makacsabb ellentállását. A határozatos tulerőben lévő ellenségnek nem egyszer sikerült ideig-óráig befészkelnie magát a védőárkok egyes részeibe, de a szilaj honvédszurotyok mindannyiszor kiűzték

őket. Szabó Vilmos zászlós előljárt a példaadó vitézségben és erőt öntött embereibe. A legelkeseredettebb küzdelmekben személyes bátorságával ragadta magával honvédeit, kiknek szuroty, rohamkés és buzogány-harcainak nem tudott ellentállni az ellenség. Tizenegy napon át dühöngött az idegőző közelharc, mely számtalanszor elkésredett kizitusákban robbant ki, de az 1-es honvédek tartották a vonalat, ami nagyrészt a vitéz zászlós férfias magatartásának volt az eredménye.

GRÖSSING SÁMUEL

Kötelességének teljesítése közben a Monte-St.-Michelen vívott harcokban egy ellenséges gránát lábát szakította le s örökre harc képtelenné tette e vitéz őrmesteri, aki az Isonso partján véghezvitt hőstetteivel méltán szolgált rá a személyes bátorság

legszebb kitüntetésére: az arany vitézségi éremre. Csokrot lehetne kötni azokból a fényes haditettek közül, melyeknek hőse Grössing Samu 76-ik gyalogezredbeli őrmester. Ezen csokor legszebb virágzásai a karszt vértől áztatott kőveiből nőttek ki. Sagrado mellett, egy éjjeli támadás alkalmával, a 76-ik

gyalogezred kikülönített zászlóalja tulerőben lévő ellenséggel szemben vette fel a harcot. A zászlóalj jobbszárnya az órákon át tartó ádáz küzdelemben munició hiánya és a nagy embervesztés következtében ingadozni kezdett. Grössing őrmester géppuskás osztagával a jobbszárny mögött helyezkedett állásba és pusztító tüzelésével feltartóztatta az átkarolás veszélyével fenyegető olasz támadást. A meglepett ellenség rövid időre beszüntette tüzelését, mit a 76-osok erélyes támadásra használtak fel és elfoglalták az olaszok állásait. Egy más alkalommal Castellnuovonál éberségével egy, a gyalogsági vonalak közvetlen közelében álló hegyi tüzerőteget fedezett fel, melyet tüzésük az ő pontos jelentései alapján ártalmatlanná tett. Legtragikusabb emlékü hőstette azonban a Monte St. Michele-i harcokhoz fűződik. 1915 július 20-ikán az olaszok átmenetileg megszállták eme hírhedt magaslatot. De nem sokáig örvendhetek győzelmüknek. Még aznap éjjel támadásra ment a 76-os zászlóalj a magaslat ellen. Bár gyalogsági golyózapor és pokoli tüzési tűz fogadta őket, feltartóztathatatlan erővel nyomultak előre.

Grössing őrmester a támadás során oly ügyesen vezette osztagát, hogy sikerült az állásaikba betolakodott olaszokat hatásos oldaltűz alá venni, mely megingatta az olaszok ellenállását és elősegítette a 76-osok rohamának sikerét.

Ez volt a derék őrmester utolsó hőstette. Néhány órára rá már vérbeágyva, tehetetlenül feküdt a Monte San Michele egyik árkában, melyért teste épségét áldozta fel.

CSERVID IMRE

1915 augusztus 18-ikán a hosszú harcokban legyengült 37-ik közös-gyalogezred egyik zászlóalját leváltották és a front mögé vitték vissza pihenőre. Ugyanezen napon elfoglalták az olaszok Selo falu mellett emelkedő egyik magaslatot, mire a pihenőbe

rendelt zászlóalj azt a parancsot kapta, hogy a seloi magaslatot foglalja vissza. A következő nap reggelén meg is indult az ellentámadás, mely teljes sikerrel járt. A 37-es zászlóalj lendületes iramban üzte ki az olaszokat állásaikból és megszállta a magaslatot. Cserved Imre őrmester, mint

a 13-ik század szakaszparancsnoka vett részt az ütközetben. A véres harcokban csak nyolc-tíz embere maradt meg szakaszából, mellyel az elfoglalt állások egy jelentékeny szélességű részén halálmegevető bátorsággal nyolc napon át állt ellen az olaszok támadásának.

A küzdelmekben tanusított kimagasló vitézségeért és eredményes működéséért arany vitézségi éremmel tüntették ki.

MOSKOVSZKY LÁSZLÓ

Alezajlott második isonzói csata után, az olaszok a birtokukba jutott gradiskai hídfő megerősítésén és biztosításán fáradoztak, hogy további támadásaikhoz támpontot nyerjenek. E hídfő biztosításának elengedhetetlen feltétele a Monte San Michele elfoglalása volt, mely magaslat a Karszt fensikot uralta. Minthogy e hegy szembetámadása a lehetetlenséggel volt határos, az olaszok a San Martino del Carso ellen indították támadásaikat, hogy az ettől nyugatra lévő terep meghódítása után, délről karolhassák át és vágják el hátsó összeköttetéseitől a Monte San Michele-t. Hogy mily nagy fontosságot tulajdonítottak az olaszok a San Mar-

tino del Carso elleni hadműveleteknek, bizonyítják a kezeinkbe került olasz hadsereg főparancsnokság iratai, melyek a 3-ik és 4-ik isonzi csatának elvezett harcokat, mint a San Martino del Carso ellen irányuló csatákat jelölték meg. A technikailag kitűnően felszerelt olasz gyalogság homokszaktörzszakok fokozatos előretolásával igyekezett megközelíteni állásainkat, mit az e tekintetben tanúsított páratlan ügyességével és fáradhatatlan, kitartó munkájával el is ért. Műszaki felszerelés hiányában szenvedő csapataink az olasz támadásokkal szemben nagyon kedvezőtlen helyzetben voltak. Állásuk primitív volt, az erősen létszám alatt levő újonc-századok nehezen bírták az időjárási viszonyokat, a víz és étkezés hiányosságát; tartalékok alig állottak rendelkezésre; az éjjel-nappal folyó munka pedig alaposan kimerítette az első vonalban küzdőket. Ily erőviszonyok közt várták csapataink az olaszok készülő támadásait. Ezen időben a 3-ik honvéd-gyalogezred egyik százada a San Martino del Carsoról Straussina felé vezető úttól közvetlen északra volt védelmi állásban. 1915 szeptember 16-ikának reggelén Moskovszky László

törzsrőmester, a század szolgálatvezetője, a drótakadályok előtt már jó idő óta mozgást tapasztalt. Alapos megfigyelés után egy olasz katonát vett észre, akire rálőtt, de úgy, hogy élve hozhassa be. Lövés után az állás elé kuszott, honnan négy olaszt hozott be. A foglyok kézzel-lábbal magyarázták, hogy a honvédek meneküljenek el, mert az állások nemsokára a levegőbe fognak repülni. Moskovszky törzsrőmester Császi nevű őrzetővel az olaszok élénk tüzeben az akadályvonalhoz ment ki, hol azt tapasztalta, hogy az akadályokra három méter hosszú, ekrazittal töltött vascsővek vannak felszerelve. Azonnal hozzálátott a robbantócsövek leszereléséhez, nehogy a sikerült robbantás után az olaszok betörjenek a különben is gyengén megszállott állásba. Vakmerő vállalkozásával sikerült leszerelni a gyújtásra bekapcsolt ekrazit-csőveket s ezzel megakadályozni a drótakadályok és az állások felrobbantását.

Az elfogott olaszok egy robbantó árkászjárőrnek voltak a tagjai, akiket „Biztos halál a hazáért és becsületért” jelszóval, sorshuzás útján küldtek ki feladatuk megoldására.

ZÖLDY M. JÁNOS

Mint népfelkelő tiszthelyettes került a 17-ik népfelkelő gyalogezreddel a Doberdóra. A szerb harctérről jött a Molinár-bakáktól, huszonegy ütközet tapasztalatával és a szveti-petári ütközetben szerzett első osztályú ezüst vitézségi érmével. Zászlóalj géppuskás osztagának parancsnoka lett s ebben a minőségben 1915 június 3-ától október 18-án történt megsebesüléséig számos hőstettel tünt ki. Többször terjesztették fel kitüntetésre, úgy hogy feljebbvalói és ő maga is nehezen tudják megállapítani, melyik hőstettéért

kapta az arany vitézségi érmét. Egyszer osztagával és egy szakasz gyalogossal a „halálerdő” szegélyéről visszavonult zászlóalj helyett az utolsó töltenyig s majdnem az utolsó emberig küzdött. Máskor a doberdói országúton vak riadalomban visszaözönlő zászlóalját állította meg, szedte rendbe és lendítette újra elszánt harcra. Talán az a legkimagaslóbb tette, hogy a harmadik görce csata után öt napig tartott olyan géppuskás állást, melyből előtte már öt osztagot lőtt ki az olasz tüzéség. Erős ágyutűzben foglalta el helyét. De nagyszerű találékonysággal állást markírozott a széltől géppuskamaradványokból s ő maga embereivel együtt ettől jobbra és balra foglalt állást. Az olaszok mindennap pozdorjává lőtték a színleges állást, Zöldy azonban lőtte az ellenséget. Ezzel támadásunkat hathatósan támogatta. Még arra is volt ereje, hogy tartalék-csapatainkat lelkesítse és harci állásaiba vezesse. Később, 1916 augusztusában, mint népfelkelő főhadnagy, vadászkülönítményével az orosz harctéren maga foglalt el egy hegyecsücsöt. Ezért a Mária Terézia-renddel való kitüntetésre ajánlották, melynek elnyerését az összeomlás akadályozta meg.

ROTHER KÁROLY

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismeréséül a következő felterjesztés alapján kapta:

„A 3-ik honvéd-gyalogezred kitüntetési javaslata 1915 XI/9. Mint zászlóalj segédtsízt az 1915 október 18-tól 29-ig terjedő időben a Monte St.

Michelen vívott harcokban fáradhatatlan szolgálatkészséggel támogatta parancsnokát. A leghevesebb ágyutűzben, éjjel-nappal járt-kelt az állásban. A zászlóaljparancsnoka parancsainak betartását ellenőrizte. A kevesebb harctéri tapasztalatokkal rendelkező bajtársait praktikus tanácsokkal rendelkezően segített nekik a bombavetésben. Vitézségben és kötelességteljesítésben az egész zászlóalj tündöklő mintaképe volt. Október 29-ikén, amikor, mint a harctelep alapos ismerője, őnszántából átvette a sikeres ellentámadás vezetését, ellenséges golyótól találva hősi halált halt.”

KNIESZ MIHÁLY

A 46-ik közös gyalogezred III-ik zászlóalja a tolmecini védőszakaszon Wdl-Wrh-en volt állásban, mellyel szemben az olaszok a Gabrije falunál húzódo hegygerincet tartották. Az ellenséges vonal közelségénél fogva nappal mindenféle mozgás lehetetlen volt, amiért az előretolt állásban álló Kniesz Mihály tiszthelyettes arra kért engedélyt zászlóaljparancsnokától, hogy a hegygerincen lévő ellenséges állásokat megtámadhassa. Zászlóaljparancsnoka megadta az engedélyt. Kéttartalékszaksasz rendelkezésre bocsátása után 1915 október 13-án

hajtotta végre Kniesz tiszthelyettes az önként vállalt támadást. Előreküldte egyik járőrét azon utasítással, hogy észrevétlenül az olasz tábori őrs mögött helyezkedjék el, maga pedig egyik szakaszával megkezdte az előrenyomulást. A két tartalékszaksasz megfelelő távolságban követte. A kürtösnek kötelességévé tette, hogy adott jelre kürtszóval jelezze a roham megkezdését. Zajtalan előrevonulása közben elfogta az olasz tábori őrsöt s így zavartalanul közelítette meg szakaszával az olasz állások balszárnyát, mely ellen erélyes rohamot vezetett. Elvette kürtösétől a kürtöt és saját maga adta meg érces hangon a támadásra tüzelő jelet. Támadása olyan lendületes volt, hogy az első rohamra áttörte az olaszok vonalát és 60 főnyi foglyot ejtett. Egyik szakaszával megszállta az elfoglalt állást, két szakaszával pedig tovább folytatta előnyomulását. Súlyos harcok árán az egész hegygerincet hatalmába kerítette s az olaszok ismételt ellentámadásai ellenére is megtartotta. Helyét csak a nagy veszteségek következtében szükségessé vált leváltása folytán hagyta el.

MIHALOVITS IVÁN

A szörnyű vérözön és tomboló halálvihar, mely a harmadik isonzi csatában a Monte St. Michelén napokon át dühöngött, hátborzongató érzéssel tölt el bennünket. A többnapos előkészítő tüzéségi pergőtűz, melynek nyomán kő-kövön nem maradt, majd a váltakozva meginduló olasz gyalogsági rohamok, valóságos pokollá varázsozták eme hirhedt emlékü magaslato, melyen annyi honvédvér folyt el s annyi fiatal magyar szív dobant utóljára. A képzelet nem foghatja fel a szenvedéseket és a halálmegvető bátorságot, melyet csapataink a

Monte St. Michelét tartották. A harmadik isonzi csata elején a 4-ik honvéd-gyalogezred III-ik zászlóalja váltotta fel az 1-es honvédek egyik zászlóalját a Monte St. Michelén. Három napig bírta a zászlóalj a mindent megsemmisítő tüzéségi tüzet, midőn 1915 október 18-án, a két középső századot kivonták a vonalból és valamivel hátrább helyezték el, hogy ezáltal megvédjék a teljes elpusztulástól. Ugyanekkor egy fellogott olasz telefonjelentes nyomán a magasabb parancsnokság arról értesítette a honvédeket, hogy az olaszok a déli órákban tüzéségi rajtaütést terveznek, mely után az olasz gyalogság indul rohamra. Mihalovits Iván géppuskás zászlós ezen válságos órákban arra kapott parancsot, hogy az olaszok mozdulatait figyelje. A borzalmas tűz be is következett, mely még inkább szaporította a szerteszét fekvő halottak és súlyos sebesültek számát. Itt-ott maradt már csak kisebb-nagyobb harci csoport, mely teljesen apatikusan, a sűrű robbanásoktól elfásultan várta a minden pillanatban bekövetkező halált. Mihalovits zászlós épen jelentés leadása végett szaladt hátra egy telefonfedezékbe, midőn jelentették neki, hogy az olasz gyalogság támadásra jön. Erélyes fellépésével összeszedte a szomszédos két század megmaradt embereit és géppuskáival együtt megszállta a rommá lőtt vonalat. Épen idejekorán. Az egy zászlóalj erejű olasz gyalogság már majdnem állásainkba tört be, midőn Mihalovits lelkes fellépésével feltűzött legénysége és géppuskái pusztító tüzzel szétzorták az olasz zászlóaljat. A visszavert támadást új és új roham követte, de Mihalovits honvédei derekasan

végezték dolgukat. Meghúsították az ellenség minden támadását és megvédték a Monte St. Michele-t. Őt napon át tartott ki a földi pokolban Mihálovits zászlós s ő volt az utolsó, kit kötelességének hősies teljesítése közben kilöttek géppuskája mellől. A géppuskások mind elvéreztek, vagy súlyosan sebesülve fogságba estek.

DÉDAI LÁSZLÓ

Hőstettét és az ellenséggel szemben tanusított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeit a 3-ik honvéd-gyalogezred kitérítési javaslatára a következőképpen örökítette meg.

„Gyakran önként jelentkezett közvetlen az ellenséges arcvonal előtt elhelyezett figyelő, vagy biztosító erőknél megközelítésére és kézigránátokkal való megtámadására. A peteanói védőállásban az ellenség többszöri tulerős támadásával szemben, mint szakaszparancsnok rendíthetetlenül kitartott. 1915 október 19-ikén, amikor leg-

vadabban dühöngött a harc és a század összes szakaszparancsnokai elestek, átvette százada vezetését és a hős védők megmaradt részét példás bátorságával és rettenthetetlenségével kitartásra buzdította, habár légnyomás következtében maga is majdnem harcceptelen volt. Ezáltal sikerült az ellenség nagy tulerővel megindított támadását súlyos veszteségek okozásával elhárítani”.

GYENESS FERENC

A 46-ik közös-gyalogezred egyik zászlóalja a 3-ik isonzói csata szörnyű dühöngése idején San Martino del Carso mellett volt tartalékállásban. 1916 október 22-ikén több napos pergőtűz és elkeseredett küzdelem után áttörték az olaszok a Monte St. Michele tartó honvédek balszárnyát és hátba támadással fenyegették az egész védelmi szakaszt, ami siker esetén katasztrófálissá tette volna St. Michele sorsát. A 46-os tartalékzászlóalj két századát dobták be tehát az ellenség által ütött rés betömésére és a fenyegető veszély elhárítására. A két század tüstént megindult ellentámadását a kőodukba befeszkelődött olaszok oly borzalmas háromoldali tüzzel árasztották el, hogy mielőtt még összeütköztek volna az olaszokkal, már is

elvesztették létszámuknak egyharmad részét. A legények elén példára buzdító hősiességgel harcoló tisztek, az első hős halottak, vagy súlyos sebesültek között voltak s így a vezetők nélkül maradt két század megmaradt részei fölött Gyeness Ferenc tiszthelyettes vette át a vezetést. Gyeness pillanatok alatt átlátta, hogy a pusztító tűzben keletkezett fejtelenségéből, csak gyors elhatározással véghezvitt erélyes lépéssel mentheti meg embereit. Élére állt tehát bajtársainak s példaadásával, valamint buzdító szavaival elszánt rohamra vitte őket. Az állásaikból kiszorított honvédek, a 46-osok bátor fellépésén fellelkesülve hozzájuk csatlakoztak és a megtépázott századokból összeverődött csapat Gyeness tiszthelyettes vezetésével, véres és hátborzongató emlékü kizitusa után visszafoglalta az elvesztettnek hitt állást és elhárította a veszélyt a Monte St. Micheléről.

A hős tiszthelyettes a roham közben térdlövést és mellsurást kapott. Térdlövése következtében lábát amputálták s így ez volt legdícsőbb, de egyszersmind legtragikusabb emlékü hőstette.

KÁLAZY SÁNDOR

Cotici falu előtt, a Monte St. Michele-i védőállások egyik szakaszán, sebesülten tanusított hősies magatartásával érdemelte ki az arany vitézségi érmét. 1915 október 19-től 21-ikéig terjedő időben, a Monte St. Michelén vívott súlyos harcokban, mint szakasz, illetve fél századparancsnok gránát okozta bordazuzódással 40 órán át védte és tartotta az 1-ső honvéd-gyalogezred védelmi vonalának azt a részét, ahol az olaszok az áttörést ki akarták erőszakolni. Az ellenség számtalan rohamát verte vissza szakaszával és mérhetetlen veszteséget okozott neki. Az egyes honvédek halál-

megvető elszántsággal küzdöttek és megvédték állásaikat az olasz tulerővel szemben, ami Kálazy Sándor zászlós példás viselkedésének és honvédeire is kiható erkölcsi erejének volt köszönhető.

FARAGÓ ANTAL

A 17-ik népfőlkelő-gyalogezred kitérítési javaslatára 1915 XI/6.

A Monte St. Michelén vívott véres harcokban 1915 október 23-ikától november 5-ikéig, kiválóan bátor magatartásról tett tanubizonyságot Faragó Antal hadapród. Október 23-ikán, mint századparancsnok megrohanta századával az ellenség állásait és véres küzdelem után kivette makacsul védelt állásukból az olaszokat. Az ellenségnek elvesztett vonalait visszaszerzéséért indított ismételt ellentámadását visszaverte és állásait mindaddig megtartotta, míg fel nem váltották. Az olaszoknak súlyos veszteségeket okozott.”

KOVÁCS ISTVÁN

Dobpergészerű tüzérségi tűz reszkedtetete egész nap a levegőt, amikor a javában dúló harmadik isonzói csata idején, 1915 október 22-ikén Kovács István 39-ik közös gyalogezredbeli zászlós azt a parancsot kapta, hogy szakaszával szállja meg a József főherceg ő fensége vezetése alatt álló 7-ik hadtest állásainak Monte St. Michelétől délre eső egyik részét, hol már az előző napokon három század pusztult el az irtózatosságyutűzben. A kijelölt árokrészt, az olaszok tartották megszállva és a rommá lőtt futóárkokon, valamint a köves terepen előrenyomuló szakaszuk géppuska tüzzel nagy veszteségeket okoztak. Az állásaikból kiszorított katonáink a mindent megsemmisítő tüzérségi tűzben megbomlott idegzetten húzódtak meg a karszt kövei mögött s félig megzavarodva, vagy megsüketülve adták meg magukat sorsuknak. Tisztjeik legnagyobb részét elesetek a többnapos ádáz küzdelmekben s így vezetők nélkül — szélszóródva elvesztették biztos harci egyensúlyukat. A gránátrobbanások piszkos füst és por felhője borította ködszerű szürkeségbe a terepet, melyen hős halált halt katonáink megcsönkített hullái és szétépett testrészei feküdtek szanaszét. A borzalmakat növelték a csapataink

fölött keringő olasz repülő bombái, melyek égrengető robbanással hulltak katonáink közé. Kovács zászlós lelkes lendülettel tört előre s szakaszába osztotta be a szélszóró erőket. Buzdító szavaival valamint harcra tüzelő bátor fellépésével az ezer veszedelem között is oly erőteljes rohamra ragadta megnövekedett szakaszát, hogy betört az ellenség állásába, kiüzte az olaszokat s 60 foglyot ejtett, valamint két géppuskát zsákmányolt. Szakaszával megszállta a visszafoglalt árokrészt, mely előtt még ugyanazon napon több ellenséges ellenroham omlott össze a rendíthetetlenül kitartó 39-esek tüzeiben. A bekövetkezett éjszakát szétlőtt árkaik és drótkadályaik megerősítésére használták fel a derék 39-es vitézek, hogy a várható újabb ellenséges rohamoknak sikeresen ellenállhassanak. Másnap újult erővel lángett fel a harc s a folytonos küzdelemben megfoglyatkozott szakaszt, hősies ellenállása ellenére is kiszorították az olaszok emberfeletti erővel védett árkaikból. Már alig fele volt meg Kovács zászlós embereinek s töltenye is kilogyóban volt. Ekkor végső erőmegfeszítéssel szuronyrohamra vitte megmaradt néhány emberét Kovács zászlós, mely rohamnak nem tudtak ellenállni az olaszok. Fehér kendőket lobogtatva megadták magukat. Ezen utolsó rohamban azonban nyolc sebből vérezve súlyosan megsebesült a példás vitézséggel verkedő magyar zászlós, kit eszméletlenül vittek katonái a segélyhelyre.

REZSNYÁK FERENC

Arany vitézségi érmét e 29-ik honvéd-gyalogezred következő feleiterjesztése alapján kapta e kiválóan vitéz zászlós.

Mint az 5-ik század parancsnokának helyettese az 1915 október 23-ikáról 24-ikére virradó éjszakán, valamint a következő napon vívott harcokban halál-megvető bátorsággal küzdött. A legerősebb tüzérségi tűzben tanusított nyugodt megfontoltságával és jó példaadásával legénysegére kedvező befolyással volt, miáltal nagy mértékben hozzájárult az elért eredményhez, valamint e harcok által szerzett dicsőséghez.”

Az ez időben vívott harcokhoz fűződik:

BIRGÁN JÁNOS

29-ik honvéd-gyalogezredbeli népfőlkelő őrvezető hőstette is, melyről, valamint az ellenséggel szemben

REIN JÁNOS

tanusított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeiről a következőképpen emlékezik meg ezredének kiténtetési javaslata:

„1915 október 23-ikán és 24-ikén Marcottinótól nyugatra, a 111-es jelzésű magaslaton, az állásainkba benyomult ellenség ellen intézett összes támadásokban és rohamokban rendíthetetlen kitartással és hősiességgel vett részt. Bajtársait szakadatlan buzditással tüzelte a harcra. Személyesen zsákmányolt egy ellenséges géppuskát, melynek kiszolgáló legénységét egyes-egyedül ártalmatlanná tette.”

Ugyanitt kapta arany vitézségi érmét

KÖVÁRI MIHÁLY

29-ik honvéd-gyalogezredbeli őrmester, akit ezrede a következő felterjesztéssel adott be a személyes bátorság legnagyobb jutalmára:

„Az 1915 október 23-iki és 24-iki harcokban az „Ameise J.” védőszakasz ellen intézett támadások támogatására küldték ki Bogány Géza hadapróddal. Miután Bogány hadapród a harcok közben megsebesült Kövári őrmester vette át a fél-századot, melyet oly vitézen és kiváló ügyességgel vezetett, hogy rövid idő alatt pánikszerű menekülésre kényszerítette az olaszokat. Nagyszámu foglyot ejtett: több géppuskát és tekintélyes mennyiségű hadianyagot zsákmányolt.”

FODOR SÁNDOR

Marcottinótól nyugatra, a 111-es magaslaton vívott súlyos küzdelmekben örökemlékü érdemeket szerzett Fodor Sándor 29-ik népfelkelő-gyalogezredbeli közkatoná, aki egyszerű csatár léte emelkedett hősiességben többi bajtársai fölé. Ezredének kiténtetési javaslata a következőképpen emlékezik meg e derék népfelkelő hőstettéről:

„1915 október 23-ikán, a 111-es magaslaton lezajlott éjszakai rohamokban vett részt a 8-ik század egyik szakaszában. A következő nap reggelén az elhódított és megszállva tartott árkaikat a tulerős és rendkívüli makacsul védekező ellenség kezéből kiragadtuk. Ez alkalommal Fodor népfelkelő egy olasz tisztet lőtt le és az ellenség egy részét fogságba ejtette. Úgy a rohamban, mint a kézitásban hidegvérűségével olyan példát tanusított társai előtt, hogy a lövészárkok visszafoglalása ezáltal lehetségessé vált.”

József főherceg lovassági tábornok, hadtestparancsnok a következő hozzátoldással véleményezte a felterjesztést: „A hős gyalogos, ellenállást nem ismerő vitézségével több foglyot ejtett a roham alkalmával. A hősiesség ragyogó példaadásával a legádázabb kézitásban visszavetette az ellenségtől megszállt árkot. A javaslatot a legmelegebben pártolom.”

Hőstettéről és az ellenséggel szemben tanusított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeiről a 17-ik népfelkelő-gyalogezred kiténtetési javaslata a következőképpen emlékezik meg:

„1915 október 23-ikán, miután századparancsnoka megsebesült, fél-századát rohamra vezette és kiszorította állásából az ellenséget. Számos foglyot ejtett és megvetette lábát zászlóaljának jobbszárnyán. Eredményes támadásával megővta zászlóalját az oldalbatámadás katasztrófájától. A rákövetkező második napon, mint tüzérségi megfigyelő egyedül megfigyelései alapján irányította — tüzérségünk tüzét, mely az ellenségnek kifejezhetetlen veszteséget okozott és meggyújtotta az ellenséges gyalogságnak csapataink ellen tervezett több támadását. Megbízható derék katona, aki mindenkor helyén van; szolgálatát lelkiismeretes pontossággal, ha kell — önfeláldozó készséggel végzi.”

RÖSZNER FERENC

Sikerült az olaszoknak a harmadik isonzói csatában a 61-ik közös-gyalogezred St. Martino felett húzódo állásaiba behatolniuk és az ezred 5-ik századát mindkét szárnyon bekeríteniük. A veszélyes helyzetbe került század egy dolinába tartotta magát és kétségbeesett erőfeszítéseket tett helyzete megjavításáért. Eme század megerősítésére és az olaszok visszaszorítására a 9-ik század kapott parancsot, melynek fele az éj leple alatt meg is érkezett a szorongatott század segítségére. A következő napon azonban a tulerővel felépő olaszok teljesen körülvárták a dolinát s így teljesen elvágták a 61-es századot minden összeköttetésétől. Elkeseredett és késhegyig menő harc fejlődött ki. A 61-esek

élet-halálharcot vívtak és az olaszok többszöri támadását verték vissza. Létszámuk már felére apadt, a másik fele holtan, vagy sebesülten feküdt a karsztúr tovább. Inkább a halál, mint a fogság! ez volt a meggyőződés. Az egész napon át tartó harcok már annyira leapasztották a végső erőmegfeszítéssel küzdő 61-esek létszámát és annyira kimerítették őket, hogy a dolinát tartani már-már alig lehetett. Ekkor Rösner Ferenc hadapródőrmester, a végső elkeseredésben, a reménytelen helyzet megváltoztatására elszánt vállalkozásra határozta el magát. Néhány emberrel halálmegevető bátorsággal nekirotonított az olaszoknak és kétségbeesett erőmegfeszítéssel oly lendületet adott támadásának, hogy az olaszokat, mintegy 700 lépésnyire szorította vissza s ezáltal nemcsak századát mentette meg, hanem visszafoglalta az elvesztett állások egy részét is.

GÁJER GÁBOR

Az 52-ik közös-gyalogezred, Pudik százados vezetése alatt álló 8-ik századára a harmadik isonzói csatában a podgorai védelmi-vonal egy előugró, az olaszoktól pár lépésnyi távolságra lévő árok rész védelmének nehéz feladata hárult. 1915 október 18-ikán örült ágyútűz után megkezdte az olasz gyalogság támadásait. Tizenhárom napon át roham után viharzott le anélkül azonban, hogy az ellenség egy talpalatnyi helyet megszállhatott volna a halálmegevető bátorsággal védekező 52-esek árkaiból. Október 29-ikén hét ízben tört be az ellenség a 8-ik század vonalába, de a század fáradságot és félelmet nem ismerő emberei minden tüzérségi és aknavető tűz ellenére is ugyanannyiszor üzték vissza az olaszokat s megtartották állásukat. Ezen emberfeletti küzdelmekben Gájer őrmester volt a század legvakmerőbb embere. A legváltásosabb helyzetben is megőrizte hidegvérét. Személyes bátorsága legendás volt. Mint robbantásban kiképzett altiszt, szaktudását kitünő eredménnyel használta fel. A század előreugró állásának legveszélyesebb részét aláknázta és másfél kilogrammos ekrazit tölténnyel szerelte fel, melynek gyújtó zsinorját fedezékébe vezette be. Valahányszor az olaszok betörték az állásba, Gájer őrmester a legnagyobb hidegvérrel röpitette az olaszokat a levegőbe. Amikor egy ízben az ágyútűz robbantó zsinorját szétlépte és a robbantás meghiusulása következtében az olaszok betörték az állásba, karabéllyal a kezében az utolsó lehelletig védte a hősi vérrrel áztatott állást. Kötelességének önfeláldozó és lelkiismeretes teljesítése közben — mint nagyon sok bajtársa — ő is életével fizette meg hazájáért és a becsületért tanusított hősiességét.

A század másik kiválóan vitéz katonája

HINTERLANG JÁNOS

szakaszvezető volt, akinek a Podgorán lezajlott véres ütközetben tanusított kiválóan hős magatartását és ezáltal szerzett érdemeit szintén arany vitézségi éremmel jutalmazták meg. Egy ízben pergőtűz közepette az őrszemeket ellenőrizte, amikor hirtelen 70-80 olaszal találta magát szemben. A szorult helyzetben lévő és a több napos szüntelen harcokban lelkiileg-testileg meggyötört olaszok Hinterlang szakaszvezető erélyes fellépésére megadták magukat. A hős szakaszvezető, aki minden alkalomkor mint igazi hős harcolt s akinek három vitézségi érem díszítette már mellett, ez alkalommal a személyes bátorság legnagyobb jutalmát érdemelte ki.

TOLDI ÖDÖN

Önfeláldozóan vakmerő haditett fűződik eme hős tüzérszázados nevéhez. Az olaszok a plevnai állásainkat aláknázással akarták légberöpíteni és ezáltal Görz városa irányában tért nyerni. Felfedezett aknájaraik már oly előrehaladott stádiumban voltak, hogy indokolt aggodalomra adtak okot. Hiába volt nehéz tüzérségünk minden fáradozása, nem tudta az olaszok ezen földalatti munkáját megsemmisíteni. Ekkor Toldi Ödön 32-ik tábori ágyuzezredbeli zászlós vállalkozott arra, hogy meghiusítja az olaszok alattomos tervét. Éjnek idején gyalogsági vonalunk előtt, nyílt állásba állította fel egyik ágyuját s hazaali pirkadatkor mintegy százötven lépés közelségből pusztító gyorstüzeléssel rommá lőtte az aknájaraikat. Ágyuját és legénységét — jól elvégzett hősi munkája után — sértetlenül hozta vissza vonalaink mögé.

MIKLÓS DEZSÓ

A Monte San Mihelén vívott borzalmas küzdelmek s vitéz magyar véreink emberfeletti erőmegfeszítése hősi erényeinkre büszke öntudat és kegyelet ezen szálaival fűzik magyar lelkünket e kopár hegytömb szürke karsztköveihez. Az első honvéd-gyalogezred legdicsebb napjai fűződnek e

helyhez, mely emlékezetünkbe véste be nevét, mint az önfeláldozó hazaszeretel, hősiesség, kötelességteljesítés örök monumentuma. Miklós Dezső 1-ső honvéd-nyelvezredbeli szakaszvezető dicső emléke is összeforrott e névvel s az ő vitéz magatartása is egy sugara annak a nimbusznak, mely a Monte San Michelen küzdött csapataink emléket övezi.

Miklós az 1915. év november 29-30-án lezajlott harcokban tüntette ki magát. Az olasz rohamok visszaverésénél halálmegevető bátorsággal küzdött. Éjjel-nappal, soha el nem lankadó éberséggel állt helyén s lelkesen dolgozott. Jó példája új erőt öntött láradi bajtársai s elszánt küzdelmekre ragadta őket. Amikor december 7-én egy ellentámadás kezdetén szakaszparancsnoka megsebesült, habozás nélkül átvette szakaszát és halálmegevető bátorsággal vitte rohamra. A rohamot siker koronázta. Az ellenség az állását feladta, de Miklós szakaszvezető örökre kihűlt szívének hősi vérével szentelte meg sikereinek színhelyét.

SZEMRÁD BÉLA

1915 október 27-ről 28-ra virradó éjjel a 24-ik tábori vadászszázalaj két százada Pintér Aladár százados vezetésével a Monte St. Michele déli lejtőjén huzódó védőszakaszunkba benyomult olaszok ellen ellentámadásra kapott parancsot. Beható tájékozódás után Pintér Aladár százados elhatározta, hogy a lehető legkisebb, rendelkezésre álló erők harcra vetésével kíséri meg az ellenségnek az állásból való kiűzését. Azért önként jelentkezésre hívta fel derék vadászait a támadás végrehajtására. Az önként jelentkezőkből két csoportot alakított. Az egyik csoportot Szemrád Béla zászlós vezetésével azon feladattal küldte előre, hogy a sziklás terepet kihasználva, közelítse meg az ellenség vonalát és vonja magára az olaszok figyelmét és tüzet, hogy azáltal a másik csoport egy dolinából oldaltámadással oldhassa meg feladatát. A nagy elszántsággal véghezvitt támadás azonban ismétellen meghiusult az olaszok heves tüzeben. Ekkor Szemrád zászlós önként vállalkozott a frontális támadásra. Bámulatos vitézségével vadászainak jó példát mutatva, elülről rohanta meg az ellenséges állást s ő volt az első, aki az árkot elérte. Néhány emberével neki-

látott az árkoknak hosszában való felgöngyölítéséhez és halálmegevető bátorsággal vívott harcok után elfoglalta az egész még napokig maradt századparancsnoka mellett és férfias viselkedésével gyarapította kiváló érdemeit, melyeknek méltó jutalma volt az arany vitézségi érem.

A harmadik isonzo csata e napjaiban a 24-ik tábori vadászszázalaj első százada a St. Martino állott elkeseredett harcokban az olaszokkal. 1915 november 2-ikén az úgynevezett „halálhegyen” az olaszok többszöri, veszteségteljes támadása végre sikerrel járt és az első század árkai átmenetileg az ellenség kezére jutottak. Erre

KÁNTOR MIHÁLY

alvadász összeszedte tizenkét elszánt bajtársát és elvesztett állásaik fölött érzett igaz magyar lelkének elkeseredettségével ellentámadásba vitte önfeláldozóan elszánt vadászait. A kis vadászcsapat oly lendülettel rontott neki az elhódított árkoknak, hogy az olaszokat véreskezítusa után kiűzte az állásokból. Több fogoly és egy géppuska maradt a hős vadászok kezén.

Kántor alvadász néhány emberével addig védelmezte a megszállott árokrészt, míg az éj folyamán fel nem váltották az erejüket felülmúló harcokban elcsigázott vadászait.

Dr. SZOBOSZLAI ISTVÁN

A Monte St. Michelétől délre St. Martino község mellett volt állásban szakaszával a 3-ik isonzo csata idején. Az olasz gyalogság az első nekirohanások kudarcai után néhány napig szünetet tartott és 1915 október hó vége felé ismételte meg újra fokozott erővel támadásait. Amint akkor már a fejlett haditechnika folytán szokásos volt, hatalmas ágyú és akna pergőtűz borította be vonalainkat, melyet csak akkor követett az olasz gyalogság támadása, amikor már élő lelket nem sejtett állásainkban. Csapataink azonban a lehetőséghez képest ügyesen használták ki a sziklás terepet s a tüzéségi tűz idején dolinákban, kőodukban bujtak meg s ott várták a gyalogsági támadásokat. Szoboszlai István, 39-ik közös-nyelvezredbeli zászlós

az október hó végén bekövetkezett támadás idején ezrede védővonalának egyik legveszélyesebb szakaszán volt s ügyes vezetésének köszönhető, hogy a vele szomszédos, másfél századnyi kiterjedésű lövészárkokban azonban halott siri csend honolt, amikor az olasz gyalogság támadása ezen árokrész ellen megindult. Szoboszlai zászlós tisztában volt az eselleges betörés következményeivel, azért szakasza egy részével arcvonalat változtatott a fenyegetett árokrész felé és mielőtt még benyomulhattak volna, heves tüzeléssel szétszórtá az ellenséges századokat. Tüzéségünk hathatósan támogatta hősi munkájában, melynek eredményeként az olaszok száz meg száz halottjuk és sebesültjük visszahagyásával fejvesztetten menekültek el. Ezen lélek-

jelenlétre valló, gyors beavatkozásával nemcsak emberéletben okozott nagy károkat az ellenségnek Szoboszlai zászlós, hanem az állások megvédése által súlyos következményeknek is elejét vette.

A harmadik isonzo csatában a St. Martino mellett vívott súlyos harcokban kiválóan vitéz és önfeláldozó magatartásukkal szerzett érdemeik elismerésül még három 39-es hősi tünettek ki az arany vitézségi éremmel. Az egyik

DORÓ LAJOS

hadapród, aki kö-

HEGEDÜS FERENC

teljesítésekor az olaszokkal szemben vívott ádáz küzdelmekben hősi halált halt. A másik

lévő század árkaiba. Hegedüs szakaszvezető 12 emberével egy közelben fekvő dolina peremén fog-

lalt állást és a halottaktól, valamint a sebesültektől elszedett kézigranátókkal egész napon át sikeres ellenállást fejtett ki az ellentörő ellenséggel szemben. Estefelé a sötétség beálltával sorbacsuszott minden egyes emberéhez s ilyen szavakkal buzdította őket támadásra. „Fiúk! Szégyent hoztunk az ezredre. A digók (népszerű harctéri elnevezése az olaszoknak) elvették állásainkat. Én nem merek az ezred szemé elé kerülni. Ha nem jöttök, én magam sturmolok.” A derék 39-esek szívükre vették a „Führer” ur szavait s csak annyit mondtak dacosan „ha meghalunk is, megüünk.” Arányosan elosztották egymás közt a még kéznél lévő municiót, aztán hasoncsuszva megindultak a „digók” árkai felé. Megfelelő távolságról behajították kézi-bombáikat, majd ék-

telen harci lármával beugrottak az ellenséges árokba. Kegyetlen kezítésára került a sor, mely véres öldökléssé fajult. A felbőszült 39-esek nem kegyelmeztek sem elevennek, sem holtaknak. Irgalmatlanul felkoncolták az olaszokat, akiken boszszut lihegve torolták meg 40 sebesült bajtársuk pusztulását, kiket addig lött az olasz tüzéség, míg egytől-egyig ki nem szenvedtek. Bosszujuk teljes volt. Negyvenhárom olasz halott maradt az állásban, de élő egy sem. Az állást megszállta Hegedüs szakaszvezető néhány emberével és a közben beérkezett tartalékok segítségével továbbra is sikeresen megtartotta. A harmadik

KOVÁCS MIHÁLY

törzsrőmester, aki szakasza élén küzdve, halálmegevető bátorságával szerzett örökemlékü érdemeket a 39-ik közös-nyelvezred dicső küzdelmeinek sikeriben.

GOMBOS GÁBOR

Idegen csapat soraiban, a 3-ik tiroli császárvadász-ezredben csillogtatta hősi magyar erényeit és tüneményes vitézségével szerzett becsületet a magyar névnek. 1915 október 27-ikén a Dolomitokban álló tiroli császárvadászezred balszárnya ellen heves támadásokat intéztek az olaszok.

Gombos Gábor zászlós a balszárnyon álló, 30 főnyi szakaszával három erőteljes ellenséges rohamot vert vissza, miközben egy olasz századost, három hadnagyot és száznál több olasz katonát ejtett foglyul. Személyes bátorságával kitarásra és hősi ellenállásra

buzdította hagyományos vitézségű derék tiroli legényeit és megakadályozta az olaszoknak azt a szándékát, hogy zászlóaljnak a Monte Sief és Col di Lanán húzódó védőállásait a tervezett szárnytámadással meggingassák, esetleg végképen el is foglalják.

Néhány nappal később Gombos zászlós egy 16 főből álló rohamjáróval, anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, megtámadta egy ellenséges század előretolt állását és az olaszokat súlyos veszteségek árán visszavonulásra kényszerítette.

Vakmerő vállalkozásának sikere méltán volt kiemelt része annak a kiváló vitéz magatartással megszerzett érdemeknek, melyek elismerésül arany vitézségi éremmel tüntették ki a hős magyar zászlóst.

HANGYÁSI IMRE

Arany vitézségi éremmel kitüntetett s hősi halálával megpecsételt kiválóan vitéz magatartását a következő kitüntetési javaslatban örökítette meg a 4-ik honvéd-gyalogezred parancsnoksága:

„1915 november 24-ikén, a St. Martinó ellen történt előrenyomulás alkalmával, szakaszparancsnokának megsebesülése után átvette szakaszának vezetését. A nagy tömegekben ellentámadásra előrenyomuló olaszokat oly pusztító összűzekkel árasztotta el, hogy azok a nagy vérvesztés következtében visszavonulásra tettek mozdulatokat. Hangyási Imre szakaszvezető ezt az alkalmas pillanatot kihasználva, szakaszával megrohanta s megsemmisítően szétverte az életbenmaradt olaszokat. Amikor szakaszát a roham után rendezni akarta, egy ellenséges golyó kioltotta életét.”

A 69-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóalja váltotta fel az 52-ik gyalogezred II-ik zászlóalját 1915 december elején a Podgora hegyen. Bánfai Ernő zászlós egy előreugró állásrészbe került századával, mellyel szemben három, egymással párhuzamos védőárkot ástak az olaszok. Az ellenség ezen előretolt állása ellen, mely igen alkalmas volt vonalaink nyugtalanítására, két ízben is intéztek támadást az 52-esek, de egyik esetben sem sikerült előzniük az olaszokat. December 12-én Bánfai zászlós kapott parancsot arra, hogy kiválogatott negyven emberével verje ki az olaszokat előretolt állásukból és az esetleges ellentámadásaikkal szemben addig tartóztassa fel őket, míg munkásosztá-

gaink az elfoglalt árkokat betemetik. Bánfai zászlós századparancsnokával Herschmann Károly századossal történt megbeszélése alapján két rajjal szemben támadta meg az olaszokat, míg másik két raját oldalt állította fel, hogy elvágják a visszame- nekülő olaszok útját. A késő délutáni órákban, rövid kézigránát harc után egy adott jelre hirtelen megrohanta a hős zászlós kevészámú emberével az ellenséges állást, melynek megriadt megszálló légénységét elfogta. Támadása teljes sikerrel járt. Harminc fogoly — köztük három tiszt, két aknavető, valamint számos fegyver és egyéb hadianyag jutott Bánfai zászlós osztagának kezére.

Több órán át tartó hősi védekezés után, mely idő alatt munkásosztágaink szétrombolták az olaszok állását, sértetlenül hozta vissza embereit Bánfai zászlós.

SZALAY MÁRTON

A Görzről nyugatra húzódó hegygerincet az olaszok tartották megszállva, miáltal Plevnán és Oslaviján át az állásainkhoz vezető serpentin ut teljesen belátható és állandóan veszélyeztetett volt. Ezen hegygerinc birtokbavétele és az olaszoknak a St. Flórián völgyébe való leszorítása tehát úgy a csapatkiegészítés, mint élelem és munició utánpótlás biztonsága szempontjából nagy fontosságú volt. Ezért csapataink nem egyszer tettek kísérletet a hegygerinc elfoglalására. 1916 január közepén

tüzérségi előkészítés nélkül, meglepő éjjeli támadást intézett két ezred az olasz állások ellen, de csak részleges sikert értek el. Az 52-ik közös-gyalog-ellenségnek az ugynevezett templombegyen ugyan az állásait, de kibírhatalan oldaltűznek lévén kitéve, kénytelen volt arcvonalát visszavonni. Tíz nap múlva megismétlődött a támadás, melyet a VI-ik sarkász zászlóalj 3-ik századának közreműködésével sikerre is vittek az 52-ik és a 69-ik közös-gyalog- ezredek. Két órán át tartó pergőtűz után három helyen, egyidőben támadtak csapataink az olaszok ellen. Mind a három helyen árkászok haladtak a támadó hullám élén azon feladattal, hogy az ellen- séges drótakadályok felrobbantásával távolítsák el

a támadás elől az akadályokat. A köz- zépső betörési pont ellen, mely az olasz árokrendszer egy kiugró részét alkotta, az 52-ik gya- logezred egy szá- zada támadott, élén Szalay Márton ár- kászörmesterrel és még 11 árkászával. A drótakadályok si- keres felrobbantása után a vitéz árkász- örmester önszántá-

ból rohamra vitte néhány emberét és az 52-es századdal karöltve, rövid kézitusa után, elfoglalta az olasz árkokat. Azután tovább tört előre, hogy az ellenség riadalmát kihasználva, batalmába ke- ritse a hátrább fekvő vonalakat is. Ezen igyekezete közben azonban a tőle balra támadó 69-esek oldal- tűzébe került, ami a mögötte haladó 52-es századot is veszélyeztette előrenyomulásában. A heves gya- logsági tűzben a támadó vonalaink elé szaladt tehát és látható jelzésekkel változtatta meg a támadás irányát. A támadás azután helyes irányban haladt tovább és teljes sikerrel járt, amiben Szalay ör- mester kiváló bátorságának és céltudatos vezetésé- nek nagy része volt.

FARKAS ILLÉS

Tolmeintől északra, a Mrzli Vrh nevű magaslato- n húzódó vonalainkba betörték az olaszok 1915 november végén. A meglepetésszerű éjjeli támadás kiragadta csapataink kezéből e fontos ma- gaslati állás egy részét, melynek visszavételére a 46-ik közös-gyalogezred III-ik zászlóalja kapott pa- rancsot. A nyomban megindult ellentámadás az olaszok makacs védekezése miatt érzékeny veszte-

séggel járt, de végre is elkecseregett harcok után teljes sikerre vezetett. A zászlóalj 12-ik százada a véres közelharcok legváltóságosabb pillanataiban már csak alig 30 emberből állott a teljesen tiszték hiá- nyában volt. Ekkor Farkas Illés szakaszvezető állott megmaradt bajtársai élére és elszánt bátorsággal járt elől a jó példaadásban. Bajtársait magával ragadta rettenthetetlen bátorsága és a nagy vesz- teségeket szenvedett század egy végső erőmegfeszí- téssel visszafoglalta az elvesztett állások nagy részét. A kis számú 46-os csapat lendületes roha- mának volt az eredménye, hogy több mint 500 olasz esett foglyul tisztetül együtt, köztük egy ezredes is. Farkas szakaszvezető a visszafoglalt állásban még két olasz ellentámadást vert vissza s addig állta megingathatatlanul a sarat, míg erősi- tést nem kapott.

A hős szakaszvezető a későbbi harcok folya- mán kapott sebesülése következtében rokkanttá vált.

BÁRÓ PROFF SÁNDOR

A véres 4-ik isonzoí csata után az 1-ső honvéd- gyalogezred a Monte Sant Michelén maradt állásban; az ezred egyik százada pedig tartalékba került hol az állásba vezető futóárok két oldalába vajt, „koporsóknak” nevezett vackokban húzódott meg a hosszú harcokban kimerült légénység.

1916 február 25-én sűrű köd ereszkedett a Michelére s az olasz tüzérség váratlanul igen heves tüzellel árasztotta el állásainkat. Hamarosan megsza- kadni minden összeköttetés. A tartalékszázad olasz támadást szimatolt,

azért báró Proff Sándor zászlós ve- zetésével felkészült az eshetőségekre. A déli órákban a tü- zérségi tűz záró- tűzzé alakult át s földrengető grána- tok csapkodtak a tartalékszázad ál- lásaiba... Élő em- ber az állásokból vissza nem jön, pa- rancs nem érkezik, csak a kattogó gép- puskák s az időközben felmorajló „avanti” kiáltá- sok adják mindenkinek értésére, hogy az olaszok támadnak. Proff zászlós nem vár parancsra, nem habozik, hanem „Előre fiúk” kiáltással két szakaszt küld szorongatott bajtársai segítségére. Pokoli tü- zben indulnak a honvédek előre a futóárokból, de egyik fordulónál géppuskatűz sodorja őket vissza.

Proff zászlós arepítő hangos szavakkal élükre áll s lendületet ad honvédei előretörésébe. Rajvonalba fejlődve nekiként a második vonalunkig merészkedte olaszoknak s visszanyomja őket az első vonalig. Segítségére a tizenkettedik órában jött. Ezrede egyes részei kétségbeesett ellenállással tartják ugyan még magukat, de egyes fegyvertelen honvédcsoportokat az olasz katonák állnak már körül. Proff nekilendül az első vonalnak is; az elfogottakat kiszabadítja s a még védekezőkkel egyesülve megtisztítja első vonalunkat is az ellenségtől.

A honvédek összelelkeztek az örömtől, a hős Proff zászlós pedig megtette jelentését parancsnokának, Reviczky ezredesnek.

NAGY ISTVÁN

1916 március 19-ikén, a hajnali szürkületben a 46-ik közös-gelezered III-ik zászlóalja kilopódzott állásából s miután önként jelentkezékből álló vakmerő járőrök az ellenség erős drótakadályait elvagdosták, nekitámadott az olaszoknak Tolmeintől

északra emelkedő egyik magaslaton húzó állásainak. A derék szege di legények lelkes hurrá kiáltással meglepetésszerűen törtek rá az olaszokra s irgalmatlan szuronyharcban megtisztították az állást az ellenségtől. A hátrábbi állásban lévő olasz tartalékerők azonban tüstént ellentámadásra

indultak elvesztett pozíciójuk visszaszerzéséért és többszörös erélyes rohammal igyekeztek leszorítani a hősiiesen harcoló 46-osokat a magaslatról. Többbizben került elszánt kizitusára a sor, mely közben a félistenek módjára verekedő szege diek alapos leckét adtak az olaszoknak a szurony és kézigránát kezelésből. Az olaszok — bár legjobb katonáikat, — a berzagliereket dobták harcba, hat elszánt erejű rohamuk árán sem tudtak eredményt elérni. A 46-osok III-ik zászlóalja végérvényesen megtartotta az elfoglalt állást, melynek fontosságát a későbbi harcok eléggé indokolták. Ezen véres harcok közben tanusított kimagaslóan vitéz magatartásával szerzett feledhetetlen érdemeket Nagy István tiszthelyettes. Szakaszával halál-megvető bátorsággal védte az elfoglalt árkok legjelentősebb és legveszélyesebb részét és megingat-hatatlanul kitartott mindaddig, míg az elfoglalt magaslat teljesen biztosítva nem volt.

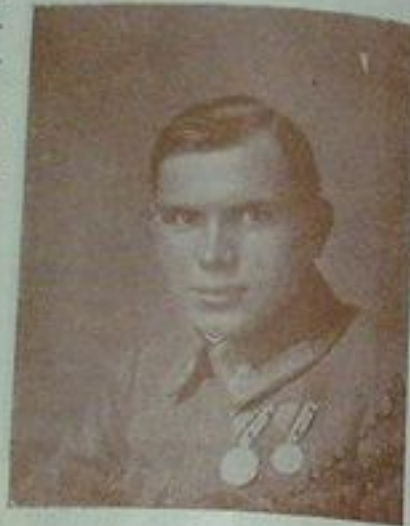
A kerékpáros zászlóalj tábori őrsőkkel biztosította déltiroli frontunk egy szakaszát 1916 március havában. Az olaszok március 18-án a Marter melletti útközetben heves támadásokat intéztek a tábori őrsők láncá ellen. Különösen erős tüzéségi tűznek es gyalogsági rohamoknak központjában állt a 7. es 8. számú őrs, melynek közelében foglalt állást Fábrián István 14-ik honvéde-gelezeredbeli zászlós, mint a Mt. Broi-i főőrs parancsnoka. Fábrián zászlós a leghevesebb támadások alatt személyesen jelent meg az egyes veszélyeztetett őrsőknél s fő-őrsével több ellenséges támadást visszavert. Majd, midőn egy olasz század sokszoros tulereje a 8-as számú őrsöt szelugratta,

Fábrián összegyűjtötte az őrs embereit s egy vakmerő oldaltámadással visszazoritotta az olaszokat. Az olaszok megismételt támadása elől azonban kénytelen volt az őrs visszavonulni: ekkor a visszavonulást rendezte. Midőn pedig a 8-as számú őrsöt biztonságba helyezte, ismételtlen a veszélyeztetett

7-es számú őrsnél termett, hol huszszoros tulerevel dacolva, egész napon át kitartott. A sötétség beálltával visszavonult. Magával vitte tábori őrsét, 5 sebesültjét es megmentett fegyvereit is. Fábrián zászlós kezdeményező, kiválóan vitéz es önfeláldozó magatartásával eldöntötte a kedvezőtlen es egyenlőtlen útközet sorsát. Ugy feljebbvalói, mint bajtársai a vitéz es áldozatkész bajtársat becsülték benne.

SCHUSTER MÁRTON

A mozgósítás híre Stuttgartból vonult be Temesvárra, a 61-ik közös-gelezeredhez. Kiképzése után önként jelentkezett a harctérre es 1914 novemberében már harcban állott az oroszokkal a 18 éves lelkes magyar ifju. Vakmerőbbnél vakmerőbb cselekedeteket hajtott végre, amivel magára vonta előljároi figyelmét. Hamarosan előléptetésben részesült s mint intelligens altiszt kiváló szolgálatokat tett ezredének. Kötelességének lelkiismeretes teljesítése közben azonban megsebesült es kórházba került. Felépülése után visszasielt a harctérre, hová fiatalos heve vonzotta. Az olasz hadüzenet után a Plöcken-szorosba került

ezrede, hol Schuster szakaszvezető a Kis Pál-hegy védelme körül szerzett elismerésreméltó érdemeket. Néhány emberével a tiroli császárvasdázok közé beosztva, 8 napon át védelmezte halál-megvető bátorsággal a magaslaton húzó állások egy részét es megbiusította az olaszok minden támadását. Nemsokára az Isonzo alsó folyásánál küzdött kitünő ezredével. Derékasan kivette részét a dobersei pokoli küzdelmekből, melyek közben nem egyszer vívott véres kizitusát az olaszokkal. Az ádáz küzdelmek egyikében oly súlyos sebet kapott, hogy rokkanttá vált. 1915. év végén — rokkantan bár — harmadszor is a harctérre ment. Nem került ezredéhez, hanem a 11-ik tábori vadász zászlóalj egyik

menetszázadával az isonzoí frontra küldték. A Monte St. Michelére került a vadász század, melynek balszárnyán Schuster szakaszvezető állt szakaszával. Szomszédai egy románnyelvű ezred katonái voltak. 1916 március közepe táján az olaszok betörték es befészkeltek magukat a szomszédos

ezred árkaiba es állandó veszéllyel fenyegették a 11-es vadászok állását. Schuster szakaszvezető szakaszának balszárnyán eltorlaszolta az állást, megakasztotta az ellenség továbbnyomulását es napokon át örködött állandó harcckészséggel százada nyugalma felett.

A kényelmetlen es veszélyes helyzet megszüntetése végett március hó végén koncentrikus támadás indult meg az olaszoktól megszállott frontszakasz ellen.

A támadás idején az ügybuzgó szakaszvezető állandóan kézigránált tűz alatt tartotta az olaszok egy futóárkát, melyen át a fővonalukkal érintkeztek. Ezáltal megakadályozta az erősítések érkezését, valamint a szükséges hadiszerek utánpótlását es döntően hozzájárult támadásunk sikeréhez es az olaszok elfogásához. Az olaszok támadásunk sikere után pusztító aknatűz alá vették a jelentős szerepet vívó vadászszakasz árkat es egy jól irányzott akna letépte a hős szakaszvezető mindkét kezét.

Önfeláldozó es kiválóan vitéz magatartásáért a bronz es nagyvezüst vitézségi érme mellé megkapta az aranyat is, mely nemcsak a személyes bátorság csillogó jutalma, hanem egy fájdalmas emlék is Schuster szakaszvezető számára.

Dr. VÁROSI JENŐ

Selcz irányából indították szakadatlanul támadásra rohamoszlopokat az olaszok 1916 április havában s a nap-nap után lezajlott rohamokban mindkét részről zászlóalj zászlóalj után ment tönkre. A község közelében fekvő 70-es jelzésű magaslat valóságos temetőjévé vált a támadó es ellentámadó hős tömegeknek. Ez a magaslat volt az ellenséges vonal legfontosabb s egyszersmind leginkább meg erősített része, honnan fölényes biztonsággal uralták az olaszok a terepet. Sok vér fojt el Selcz környékén, hol váltakozó szerencsével hullámozott a harc. Április hó egyik napján az 1,6 népfelkelő zászlóalj kapott parancsot arra, hogy a 70-es jelzésű magaslatot minden áldozat árán foglalja vissza. Husvét vasárnapjának estéjére volt elrendelve az általános támadás.

A derék népfelkelők a karzat sziklási mögött es kőoduiba elrejtözve várták a támadásra, mialatt tüzéségünk hatalmas csatát vívott az olasz tüzéséggel. Már a támadás előkészítése alatt súlyos veszteségei voltak a zászlóaljnak, ami az ellenséges tüzéségi tűz erősbödésével óráról-órára növekedett. A délutáni órákban már valóságos pergőtűzben állott a zászlóalj, melyet az ellenséges gyalogság meglepő rohama megelőzött a támadásban.

Az olaszok egyes lürcge osztagai elismerésreméltó lendülettel egészen a zászlóaljparancsnok-ság álláspontjáig törtek előre es éket vertek a zászlóalj sorai közé. Már-már az elfogás veszélye fenyegette a zászlóaljat, amikor Városi Jenő zászlós szakaszának néhány megmaradt emberével kegyetlen szuronyrohammal kettévágta az olasz támadó oszlopot es kimentette zászlóalját szorongatott helyzetéből.

Több mint 100 olaszt — köztük öt tisztet — ejtett foglyul es számos géppuskát zsákmányolt. Azután a futóárkokban sáncolta el magát Városi zászlós eiszántan harcoló embereivel es az éj folyamán több olasz ellentámadást vert vissza. Hajnalodott már, amikor Kugler Sándor főhadnagy mintegy 40 emberrel segítségére érkezett es egyesült erővel megszállták elvesztett árkaikat, melyet az olasz hős halottak holt tetemei borítottak be.

SZÜCS BÁLINT

A 4-ik honvéd-gyalogezred egyik rohamszakaszának a St. Martinói olasz állások ellen intézett éjjeli támadása — bár borzalmas halású lángszórók támogatták — megfiúsult. A sikertelen kísérlet után Szücs Bálint tiszthelyettes kapott parancsot az olasz árok megrohamozására. Okulva az éjjeli támadás kudarcán, zajtalan meglepő támadásra szánta

el magát Szücs tiszthelyettes. Szakaszával 15—20 lépésnyire lopódzott az ellenséges vonal elé és jól fegyelmezett alaposan kioktatott honvédekkel egy adott jelre kézigránát esővel árasztotta el az olaszok állását. Ládaszámra hajigálták az ellenségre a kézibombákat a rettenthetetlen honvédek, majd a legalkalmasabb pillanatban ugrásszerűen rávetették magukat az ellenségre. Az olasz állás üres volt; halottak heverték szanaszét, de élő lélek sehol sem volt. A jól behajított kézigránatok kiűzték az ellenséget. A derekas munkát végzett honvédek az árokrész eltorlaszolásához fogtak, Szücs tiszthelyettes pedig győzelmi mámorban jelentette egyik küldöncével a teljes sikert. A honvédek sére ny munkáját azonban egy borzalmas katasztrófa zavarta meg. Egy jól irányzott ellenséges nehézugránát vágott be az elfoglalt árokrészbe, mely szörnyű robbanással öt honvédet füstént széttépett hetet pedig — köztük Szücs tiszthelyestest is — súlyosan megsebesített. Tizenöt sebből vérezve szállították a hős tiszthelyestest kórházba és csak a sors különös kegye folytán mentették meg az életnek. A rokkant tiszthelyettes büszkén viseli mellén dicsőséges hőstettének jutalmát, az arany vitézségi érmet.

MAGYAR LÁSZLÓ

A doberdói fensikon vívott véres ütközetekben tüneményes vitézséggel és elismerésre méltó eredménnyel küzdött a 60-ik közös-gyalogezred kikülönített II-ik zászlóaljja. Míg az ezred más helyen teljesítette hazája iránt a kötelességét, addig eme önálló zászlóalj a harcterek legborzalmasabbikán, a karszt sziklás terepén szerzett soha el nem muló hirt és dicsőséget az anya-ezrednek. Számos arany vitézségi érem hirdeti a II-ik zászlóalj harcainak dicsőségét, melynek egyik büszke részese Magyar

László őrmester is. Súlyos küzdelmekben, szenvedésekben és győzelmi mámorban gazdag 38 hónapot töltött az első arcvonalban s ezen idő alatt a vitéz-

ségi érmek mind-egyikét kiérdemelte. Legszébb és legvakmerőbb haditettei a doberdói fensikhoz fűződnek.

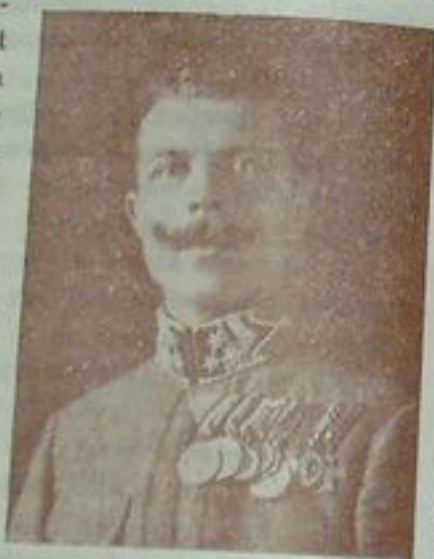
hol zászlóaljának harcai közben több-izben jelentkezett a legveszélyesebb feladatok megoldására. Vállalkozó szellemét és önfeláldozó készségét számszámra siker koronázta. Egyizben, a leghevesebb pergőtűzben kuszott előre az ellenséges állásokhoz és a drótakadályok szétrongálásával segítette elő zászlóaljának sikeres támadását. Kimagasló vitézségével szerzett érdemei feledhetetlenek maradnak kitűnő ezrede történelmében és teljes mértékben érdemessé teszik a személyes bátorság legszébb és legnagyobb kitüntetésére.

SZABÓ FERENC

A Col Santo lejtőjén huzódó hatalmasan kiépített olasz állások ellen támadott 1916 május 18-ikán a déltiroli offenzívában a 60-ik közös-gyalogezred II-ik zászlóaljja. A két szakaszból álló első rohamhullám élén Szabó Ferenc tiszthelyettes haladt

és feltartóztathatatlanságban tört utat az utánna előrenyomuló századoknak. Buzdítóan példás magatartása oly lendületes rohamra ragadta embereit, hogy nemcsak az olasz gyalogság vonalán gázoltak át, hanem meglepték az ellenséges tüzéség egy ütegét is, melyet kiszolgáló

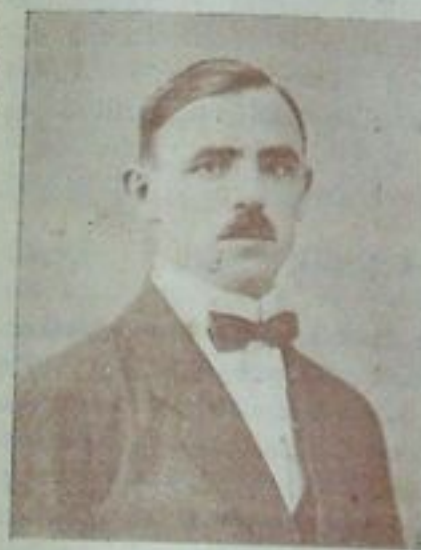
legénységével együtt elfogtak. Előretörése teljes sikerre vezette zászlóaljja támadását, mely az olasz vonalak elfoglalását eredményezte. A kiváló vitézséggel harcoló 60-asok ez alkalommal egy zászlóaljnyi olaszt ejtettek foglyul és több ágyut, géppuskát, valamint aknavetőt zsákmányoltak, ami nagyrészt Szabó tiszthelyettes érdemeinek volt köszönhető.

ADÁM ÁRPÁD

Hadvezetőségünk fáradtságát és embererőt nem kimélve, több hónapon át tartó szakadatlan munkával készítette elő az 1916. évi déltiroli támadást. Hatalmas, szokatlan méretű intézkedéseket tett. Tüneményes gyorsasággal hegyekre vezető műrengeteg, különböző kaliberű ágyúkkal, sőt ágyúóriásokkal tömte tele az egyes áttörésre kizemelt helyeket, hogy biztosítsa az olasz síkságra való behatolást és ezáltal katasztrófális helyzetbe sodorja az isonzói olasz hadsereget. 1916 május 15-ikén indultak támadásra csapataink a Lavarone-fensikon és az evvel szomszédos részeken. Katonáinkat a hegyszakadékok felett kiépített olasz erődök, a hegyes terep, valamint a valóságos földszáncokká kiépített, dróterdövel és aknamezőkkel megerősített ellenséges állások oly feladat elé állították, melyek messze túlhaladták erejüket. És mégis győztek. Páratlan hősiességgel, makacs kitartással leküzdötték a hihetetlen akadályokat és kiragadták az olaszok kezéből erődjeik egész sorát. Hiábavaló volt páncélpulós ágyúinak és gyalogságának minden erőlködése, csapataink lendülete messze visszavetette az ellenséget, sőt egyes helyeken Olaszország földjére vitte át a harcot.

Az általános támadás során a 15-ik vadász-zászlóalj a Col Santon nézett farkasszemet az olaszokkal. A déltiroli arcvonal ezen a részén heves ellentámadásokkal igyekeztek az olaszok meggátolni előretörésünket és nagy tömegeikkel akarták leszorítani a vadászokat a hegy lejtőjéről. Adám Árpád fővadász a szakadékos terep egy oly sziklatömbjén állott két géppuskájával, hol fegyverein kívül csak egy gyalogszakasz foglalhatott helyet. Az olaszok

offenzívánk megkezdésének második napján meglepetésszerűen oly heves támadást intéztek a Col Santo eme része ellen, hogy a vadászok a támadás első lendületében lesodróttak állásukból. Egyedül Adám fővadász maradt helyén és pusztító géppuska-tűzzel igyekezett feltartóztatni az olasz áradatot. Hősiességének meg is volt az eredménye. Három ízben verte vissza az olasz rohamhullámokat s ezáltal a vadászok időt

nyertek állásaik újból való megszálására. Másnap a szomszédos 3-as vadászok frontján tátongó szakadékon keresztül a zászlóalj mögé szivárogtak át az olaszok és hátbatámadással akarták megkísérelni állásaink elfoglalását. A derék vadászok azonban még idejekorán megtámadták az orozva támadásra készülő olaszokat és elfogták őket. A támadás ideje alatt Adám fővadász két géppuskájával elzárta a visszavonulás útját s így döntően hozzájárult az elért sikerhez.

KUKRIKA ISTVÁN

A 2-ik boszniai és hercegovinai gyalogezred a déltiroli offenzíva idején rövid, de hatásos tüzéségi pergőtűz után az olaszok egy magaslati állását támadta. A bosnyákok szokásos rohama szilaj kézítusa után kivetette állásukból az olaszokat és gyors iramban egészen az ellenséges tüzéségi állásokig lendült előre. Itt honvéd-ezredek léptek

a bosnyákok helyébe, kik a tartalék-vonalba kerültek. Az időközben harcba vetett olasz tartalékok azonban oly makacs ellenállást fejtettek ki, hogy a honvédek előretörése megakadt. Ekkor a 2-es bosnyákokat ismét az első vonalba rendelték a honvédek megerősítésére. A támadás újból való megkezdése előtt Kukrika István káplárt őrszolgálatba küldték ki szakaszával. A szakasz előrenyomulása közben a sűrű ködben elvesztette tájékozódását és a tüzéségünk által szétrombolt ellenséges drótakadályokon keresztül egy meg nem szállott árokrészen át az olaszok mögé nyomult be. Amikor Kukrika káplár tudatára ébredt helyzetének, nem gondolkodott sokáig, hanem hátulról neki támadott az ellenségnek. A két tűz közé szorult olaszokat annyira meglepte a hirtelen támadás, hogy egy század reménytelen helyzetben rögtön megadta magát. Az így támadt részen benyomult az egész ezred és erős küzdelmek árán áttörte az olaszok védővonalát.

GERGELY JÁNOS

Egy év óta folyt már a véres harc Monte St. Michele hegytömbjén anélkül, hogy védőcsapataink egy tapodtat is engedtek volna állásaikból. Az olaszok sorozatos kudarcaik után végre pokoli esz-

közökhöz folyamodtak. Aláaknázták állásaink egyes részeit, hogy a hős védők felrobbantásával kerítsék hatalmukba a Monte St. Michelét. 1916 május végén az 1-es és 3-ik honvéd-gyalogezredék védekeztek a magaslatot. Az olaszok egyik napon levegőbe röpítették az 1-es honvédek árkainak egy részét, melyet rögtön harcra vetett gyalogságukkal meg is szálltak. Sikerük csak részleges volt, mert az arcvonal többi része meg-ingathatatlann maradt. A felrobbantott és megszállott

árokrész visszafoglalása végett elsőízben a 3-as honvédek mentek támadásra. Sikertelen kísérletük után az 1-es honvédekre hárult az elhódított árokrész visszafoglalásának nehéz feladata. Egyik délután erőteljes tüzéségi tűz borította be az olasz állások elfoglalandó részét, a honvédek állásában pedig Gergely János tizedes várt ugrásra készen néhány kiválasztott vakmerő honvéddel. Mögöttük egy félszázad helyezkedett el a futóárokban, hogy szükség esetén Gergely tizedes kis csapatának segítségére legyen. Az olaszok támadást szimatoltak és pokoli ágyu- és gyalogsági tűz lángolt fel az egész vonalon. A biztos halálnak néztek elébe a honvédek, de egy alkalmas pillanatban kirohantak állásukból és a kegyetlen fegyvertűzben rávetették magukat az olaszokra. Nem volt köztük egy sem, aki meg nem sebesült volna, de vérző sebbel is addig küzdöttek, míg ki nem ütték az olaszokat a felrobbantott árokrészből. Gergely tizedes is megsebesült, de hősiességével addig védte az elfoglalt vonalat, míg erősítés nem érkezett. Amikor éjnek idején új erők szállták meg az utolsó csepp vérig védett árkot, már csak két honvéd volt életben: Gergely tizedes és egy bajtársa. Ők is mindketten sebesültek voltak.

BAUER KÁROLY

A dicső emlékü 11-ik tábori vadászzászlóalj a lavaronei fensikon Monte Verona és Campolongo olasz erődök előállításainak elfoglalásáért vívott küzdelmek sikeres lezajlása után az Assa-völgyig üldözte az ellenséget, hol Roana, község mellett vett állást a szakadék tulsó oldalán betonállásaikban ellentálló olaszokkal szemben. A több száz méter

mély szakadék kitűnő védelmi-vonalául szolgált az olaszoknak és alkalmasnak bizonyult üldöző csapataink feltartóztatására. A 28-ik gyalog-hadosztály nap-nap után sürgette az Assa-völgyön való átkelést, hogy ezáltal utat törjön a Hétfensik területére a megakadályozza a megbomlott olasz erők harcász-ségének helyreállítását. Több sikertelen kísérlet után

1916 május 28-ikának hajnalán, a tulsó oldalon hatalmas robbanások reszket-tették meg a levegőtsmagasánlobogó lángoszlopok törtek vörös fényvel a magasba. Az olaszok Canove falucska mellett levő raktárai égtek, amiről az ellenség visszavonulására lehetővé kö-vetkezett. Ennek láttára a 11-es vadászzászlóaljából rögtön három vadászjárőr indult el az Assa-völgyön át, hogy a zászlóalj előretörésének útját egyengessék. Az egyik járőrt Bauer Károly alvadász vezette. A sziklatömbök védelme alatt sikerült a vakmerő vadászjárőrnek észrevétlenül megközelíteni a többszörös drótkadállyal megerősített olasz betonállást, melyet erős olasz utóvéddek tartottak. A kemény harcokhoz hozzászokott derék vadászok nem sokat gondolkoztak, hanem a büszke „Jägergeist” ragyogó felleobanásával rávetették magukat az állásban levő olaszokra. A nyolc hős vadász 93 olaszt ejtett foglyul tisztetül együtt és szabad utat nyitott zászlóaljának az Assa-szakadékon át Canove faluba, honnan még a délelőtt folyamán a zászlóalj 3-ik százada és géppuskás-osztaga Konner Gusztáv és Tóth László főhadnagyok vezetésével elindult az égő Asiágo városába, melyet az ellenségtől megtisztított és megszállott.

KRATANCSIK BÉLA

Az állások egy részének felrobbantása következtében szenvedett veszteségeik miatt 1916 május 27-ikén 17-es honvédek váltották fel a 4-ik honvéd-gyalogezred egyik zászlóalját a doberdói fensik egyik szakaszán. A 17-es honvédek megszállták a robbantás következtében romhalmazzá vált vonalat, de a következő napok egyikén ugyanaz a borzalmas sors érte őket, mint a 4-es honvédeké. A robbantás után az olasz gyalogság támadásra indult vonalaink ellen, hogy elfoglalja

azokat. Kratancsik Béla őrmester, — aki a robbantás következtében maga is megsebesült, —

negyedmagával megszállott egy robbantási tölcserét és kézigránát-harcban addig tartotta vissza az olaszokat, míg erősítést nem kapott. A halálmegvető bátorsággal küzdő őrmester kiváló érdemeit Lukachich tábornok, a 20-ik honvéd-hadosztály 1916 május 29-ikén kelt 150. számú napi-parancsában külön kiemelte és úgy neki, mint három honvéd-bajtársának a legfelsőbb szolgálata nevében dicséretét fejezte ki.

LAURINGER JÁNOS

A Hétközség fensikjén, Conca község körül vívott harcokban tüntette ki magát. Hat emberével, mint felderítő-járőrt küldték ki a Belmonte ellen tervezett támadás megkezdése előtt. A hegyes terepen huzódó olasz vonalakig nyomult előre és

az egyik magaslaton megtámadta az olaszok előretolt állását. Heves géppuska tűzben egészen az ellenséges árokgig kuszott előre és kézigránát harcban ártamatlaná tette az olasz géppuskás legénységet. Elfoglalta az állást és a zsákmányolt gépfegyvert tüstént a menekülő olasz gyalogság ellen fordította. Vakmerő támadása nagy zűrzavart idézett elő az olaszok között és döntően befolyásolta csapatte támadásának sikerét. Főrése volt abban, hogy nagyszámú fogoly s nagyobb mennyiségű hadizsákmány jutott csapatának, a 101-ik közös-gyalogezrednek kezére.

A Belmontén kiépített erős olasz főállások elleni támadásban kiváló eredménnyel vette ki a részét

BALOGH LAJOS

törzsőrmester. Negyven emberével önként vállalkozott a magashati állások egy legveszélyesebb ré-

szének elfoglalására. 1916 május 30-án az előkészítő tüzéségi tűz tartama alatt egyenként az olasz állások közelébe vitte előre embereit, honnan meglepő kézigránát-harc után betört az ellenséges árokba.

Itt szétosztotta szakaszát és jobbra is, balra is az árok mentén haladva teljesen hatalmába kerítette az állások egy tekintélyesen széles részét. Közel száz foglyot ejtett és négy géppuskát zsákmányolt. A magaslatról leszorított olaszok tartalékcsoportokkal megerősödve tüstént ellentámadásba mentek át állásuk visszafoglalásáért. Balogh törzsőrmester szakasza azonban hősiességében teljesen szét-szórta az olaszokat s megghusította támadó kísérletüket. Ezen kudarcuk után újabb erők fejlődtek fel támadásra és négyszeres rajvonásban rohantak előre a halálmegvető bátorsággal védekező 101-esek ellen. Ekkor tüzéségünk zárótűzét bocsájtott a támadó olaszok mögé, elülről pedig Balogh törzsőrmester szakasza fogadta őket élénk tüzeléssel. A két tűz közé szorult olaszok reménytelen helyzetük és súlyos veszteségeik láttára megadták magukat. Még kétízben kísérlete meg az ellenség a magaslat visszazserzését, de minden kísérletük hiába való volt. Balogh törzsőrmester végképen megtartotta sok vér- és emberáldozat árán megszerzett állását.

A Conca mellett lefolyt harcokhoz fűződik

BENKŐ ANTAL

33-ik közös-gyalogezredbeli hadapród hőstette is, aki ezredének sikerkoronázta támadásában kimagasló vitézséggel harcolt és az olasz állások elfoglalása körül szerzett érdemeiért kapta az arany vitézségi érmet.

HORVÁTH ANDRÁS

A hősi vérellöntözött magyar föld őseréje duzzadt izmaiban és az alföldi napsugár acélokta meg szilaj magyar lelkét. Dacos önérettel vívta meg minden harcát s idegen földön is magyar hazájáért harcolt. Egyszerű földmives volt: robotos szolgálja az életnek; de lélekben, erkölcsi erőben óriás, mert ereje a hazaszeretletben kimeríthetetlen volt. Iskolapéldája volt a nyíltságnak és becsületes kötelességteljesítésének. Mindenét a hazájáért adta s neki nem maradt más, mint megtört élete. 24 nehéz hónap küzdelmeiben vett részt s

ezen idő alatt dicsőséget dicsőségre halmozott. Kiváló érdemei halhatatlanná teszik nevét és emléket, melyet négy vitézségi érem fénye ragyog be. Kitarzott mindaddig, míg teljesen össze nem törött. De az ő összetörése is kivételes volt. Asiágónál egy vakmerő vállalkozása közben negyedmagával meg-támadott egy kavernát, melyben egy század olaszsal vette fel a küzdelmet. Merész vállalkozását siker koronázta. Kézigránatokkal elpusztította az olaszokat. A harcosok sora azonban őt is utol-érte. Elvesztette jobb szemét és jobb kezét. Az ő aranyérme nemcsak a vitézség jutalma, hanem egy fájó emlék is.

WEISZ MÁRKUS

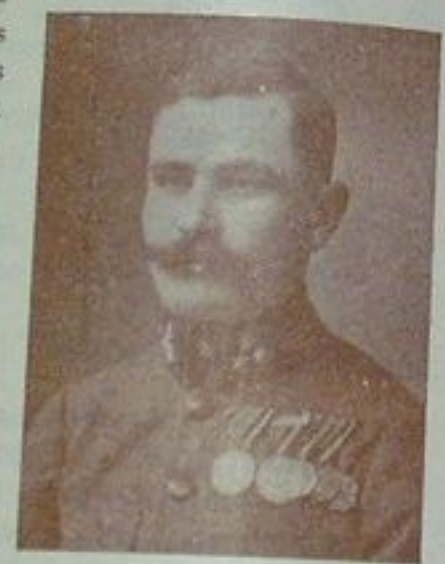
A 19/VIII. kaposvári népfelkelő gyalogzászlóalj, mint hadosztálytartóalak a Zugna-Torba magaslát mögött volt állásban a déltiroli offenzíva hatodik hetében. 1916 június 26-ikán délután a 28-ik hegyi-dandártól az az értesítés érkezett a zászlóaljhoz, hogy az olaszok az 1352-es jelzésű magaslaton kiépített támpontot tönkrelítették és benyomultak a 20/III. népfelkelő gyalogzászlóalj állásaiiba. Nyomban utána azt a parancsot kapta Szegfy István honvédszázados, hogy zászlóaljával akadályozza meg az olaszok további előrenyomulását és ha lehet — foglalja vissza az 1352-es támpontot. A zászlóalj nyomban utnak indult s éjféltájban már készen állt a támadásra. A támadás előtt az intézkedések kiadásakor Szegfy őrnagy megkérdezte tisztjeit és altisztjeit, hogy ki vállalja az első szakasz vezetését, mely az ellenséges állás legveszélyesebb részével állt szemben. Weisz Márkus törzsőrmester, akit számvevő-altiszt léteére saját kérelmére két héttel ezelőtt osztottak be a harcoló csapathoz, önként jelentkezett a szakasz vezetésére. A roham éjfélt után tíz perccel indult meg. A terep igen nehéz volt; a magas, 40—45 fokos lejtésű sziklafalon alig két-három lépés keskenységű szerpentin uton lehetett megközelíteni az olasz állásokat. Négykézláb kapaszkodva kuszta előre a sziklafalon az éj sötétjében a jó öreg somogyi és baranyai népfelkelők. A zivataros esős idő elterelte az ellenség figyelmét róluk, úgy, hogy mintegy 20—30 lépésnyire közelítették meg észre-

vétlenül az ellenséges állásokat. Legelől Weisz törzsőrmester haladt néhány emberével és lelkesítő szavakkal buzdította őket a kitűzött cél elérésére. Nem telt el sok idő, Weisz Márkus halálmegvető bátorsággal rávetette magát az olaszokra és befeszkelte magát az ellenség sziklaállásába. Az olaszok a váratlanul ért meglepetésből fölocsudva erős géppuska és ágyutüzet zúdították a sziklaállásra és megakadályozták Weisz szakaszát a további előrenyomulásban. A zászlóalj nem tudta nyomon követni a fűge szakaszt, mely támogatás hiányában válságos helyzetbe került. Weisz törzsőrmester tehát a mögöttes kigyózdó sziklás ösvény felé szaladt, hogy az utána vonuló zászlóaljnak az utat megmutassa s ezáltal erősítéseket hozzon fel szakasza támogatására, midőn utközben ellenséges golyótól halálosan találva összerogyott. Haldoklott már, mikor bajtársai buzdította őket, mondván: „Semmi — jó öregek! Nekem már végem van. Csak előre Istennel a Hazáért”... Itt elcsuklottak szavai... megdicsőült hősi lelke.

98 halottja volt már a legelől rohamozó századnak, midőn Szegfy őrnagy parancsára beszüntették támadásukat a derék magyar népfelkelők.

SZOMBATI PÁL

A 6-ik isonzói csatában minden eddigi méretet felülmúló technikai felkészültséggel és erővel támadták meg az olaszok a Monte St. Michelén levő állásainkat. Az ádáz harcokban kipróbált és emberfeletti erővel küzdő hős csapataink ellenáll-

sát végre is megtörte az ellenséges tulerő fölénye és kénytelenek voltak a megmérhetetlen magyar vérrel megszentelt, gyászosan dicső emlékü magaslátot elhagyni. A több, mint egy éven át, hat csatában kiméltlenül, de eredmény nélkül támadott Monte St. Michele százezrek hősi halála árán végre is az olaszok kezére került. A példátlanul véres küzdelmek 1916 augusztus első napjaiban kezdődtek és nagy veszteségekkel jártak. A végső erőmegfeszítésig önfeláldozó elszántsággal küzdő 46-ik közös-gyalogezred volt az utolsó, aki a hegyet elhagyta. Az ellenség előretörése azonban oly gyors iramu volt, hogy a hegy mögött egy kavernába

gyűjtött 46-os súlyos sebesülteket a sebesültvivők nem tudták már elszállítani. Az olaszok már a sebesültekkal megtelt kavernát lenyegették, amikor Szombati Pál káplár, Gyenes József és Szűcs Sándor elszánt kézigránát harcban mindaddig feltartóztatta az ellenséget, míg a sebesülteket egytől-egyig elszádaparancsnokukat, valamint több mint 50 bajtársát és két géppuskát szabadított ki az olaszok kezéből.

BADICS ISTVÁN

Önálló hegyi ágyusszakaszával az 58-ik közös-gyaloghadosztályhoz volt beosztva. A 6-ik isonzói csata idején a görzi hídfő-állásban, közvetlen a gyalogsági rajvonal mögött volt tűzállásban ágyúival azzal a feladattal, hogy a podgorai magaslaton lévő olasz állásokat támadás esetén oldalba lövesse. 1916 augusztus 6-ikán az olaszok meglepetés-szerűen borzalmas hatású tüzérségtüzérel árasztották el vonalainkat, mely kora reggeltől késő délutánig megszakítás nélkül tartott. A pergőtűz, mely minden képzeletet felülmúlt, — meg-

szakított minden összeköttetést a hátsó részekkel és így csapataink teljesen önmagukra voltak utalva. A délutáni órákban sűrű tömegekben hömpölyögtek le az olaszok a podgorai magaslatról, hogy a föld színével egyenlővé tett vonalainkat áttörjék és megvalósítsák régi álmukat: Görz elfoglalását. Badics tüzérszázados rommá lött állásaiából a szabadba húzta ki ágyúit s megkezdte tüzelését. Széles réseket vágott a két ágyu tüze az olaszok soraiban; a tüzerek ingujjra vetkőzve végzik munkájukat, a csövek már izzadnak a sok lövéstől, de hiába. A nagy tömegek előrenyomulását fel nem tartóztalhatják. Mindig közelebb és közelebb érnek s ujjabb és ujjabb tömegek tűnnek fel mögöttük. Már csak pár száz lépésnyire vannak az ágyuktól, de nincs meg-hátrálás; csak becsületes halál, vagy büszke győzelem. Az ágyuk előtt megtorpant az ellenség, de a szárnyakon addig folytatta előrenyomulását, míg teljesen körül nem zárta az úteget és a körülötte lévő gyalogságot. Az éj csendben telt el. Az olaszok nem folytatták előrenyomulásukat. A követ-

kező nap reggelén a körülzárt csoport elszánt támadással kísérelte meg az olasz gyűrű áttörését. Badics zászlós hatásosan támogatta két ágyújával gyalogságunk végső erőmegfeszítését, amely eredménnyel is járt. Az időközben Görz irányából támadó segítőcsapatok beavatkozásával sikerült a körülzárt csoportnak az Isonzón átkelnie és az ellenség gyűrűjéből kiszabadulnia.

Badics zászlós Görz előtt állt fel ismét ágyúival, de nemsokára ezt az állását is fel kellett adnia, mert kikerülhetetlen volt a város kiürítése. A 6-ik isonzói csata e frontszakaszon is megvalósította az olaszok egyik álmát: A görzi hídfő elfoglalása után megszállták Görz városát.

ERDŐS MIHÁLY

Az 1916 augusztus elején megkezdett isonzói csata idején az olasz tömegeknek a Karszt-fensíkon kifejtett hatalmas nyomását a tolmecini védőszakaszon erőteljes támadásokkal igyekeztek csapataink ellensúlyozni. A 46-ik közös-gyalogezred önállóan operáló III-ik zászlóalja ez-

időben a Mrzli Vrh magaslat ellen támadott, hogy olasz erőket kössön le és vonjon el a Karszt-fensíkról. Az emelkedett hangulatban, izzó lendülettel véghezvitt támadás során Erdős Mihály tizedes 16 emberével a megerősített olasz vonalak egy gépfegyverállása ellen tört előre, melyet hősi küzdelmek után el is foglalt. A gépfegyvert kiragadta az olaszok kezéből, legénységét pedig fogságba ejtette. Az elfoglalt állások átkutatása közben foglyul ejtett egy olasz tisztet, aki fontos iratok birtokában volt.

Önfeláldozó vitézséggel teljesített szolgálatának elismerésül arany vitézségi éremmel tüntették ki Erdős tizedest.

GERULA JÓZSEF

A budapesti első honvéd-gyalogezred egyik leg-érdemesebb katonája volt. Izzó lelkesedéssel és lelkiismeretes kötelességteljesítéssel harcolta végig az egész háborút. Kiválóan vitéz magatartásával mindenkor hozzájárult ezredének sikereihez. Tünelmes érdemeinek elismerésül számos kintüntetésben részesült. A szerb, orosz és olasz harctéren teljesített szolgálata közben több hőstett fűződik

nevéhez és teszi emléket feledhetetlenné. Legkiemelkedőbb haditette ezredének a Monte St. Michelén vívott véres küzdelmeibe szövődik bele. 1916 augusztus elején, a 6-ik isonzói csata első napjának egyikén a St. Martinó-i mélyedésben tulerővel előrenyomuló ellenséget — anélkül, hogy arra parancsot kapott volna, — saját felelősségére megtámadta tartalékszakaszával és megállásra kényszerítette. Az ellentámadásra rendelt csapatok segítségével azután visszaszorította az olaszokat és elhódított állásainkat ismét visszavette. Az ellentámadás során példásan bátor viselkedésén felbuzdult szakasza számos foglyot ejtett és több géppuskát zsákmányolt. Eme kiváló törzsmester lélekjelenlétéről és ritka bátorsággal párosult kezdeményező szelleméről tanuskodó eredményes ténykedésével méltán szolgál rá a személyes bátorság legnagyobb kitüntetésére.

MÉSZÁROS LAJOS

Emberanyagban szenvedett nagy veszteségei miatt leváltották a 3-ik honvéd-gyalogezredet a Monte Sant Michelén 1916 augusztus elején és a Valone-völgybe rendelték vissza pihenőre. A súlyos harcokban kifáradt ezred azonban nem sokáig élvezhette a jól megérdemelt pihenőt.

Augusztus 9-ikén az olaszok megtámadták egész karsztvonalunkat s egyes helyeken mélyen visszanyomták csapatainkat. A 3-ik honvéd-gyalogezredet tehát ellentámadásra rendelték a Coticoi magaslatok ellen az ellenség visszaszorítása végett. A tüstént

harcba elegendett honvédek kemény harcokat vívtak az előretörő olaszokkal s egyes helyeken ugyan csak próbára tették hősiességüket a kétfokig menő küzdelmek. Különösen hevesen tombolt a harc az

egyik magaslati lejtőn elterülő erdőszeg előtt, hol a 3-ik zászlóalj fejtett ki emberfeletti erőmegfeszítést. Az itt lefolyt küzdelmekben tüntette ki magát Mészáros Lajos tizedes, aki egy futóárokban nyomult előre állandó kézbomba-harcok közben néhány bajtársával s makacs kitartásával éket vert az olaszok közé. Hősies hadakozásának nagyrésze volt abban, hogy az olaszok előretörését megakadályozták a vitézül küzdő 3-as honvédek.

GYŐRÖSSY IMRE

1916 augusztus 9-ikén azt a parancsot kapta, hogy szakaszával foglaljon állást Peteano község előtt és védje csapatának, a 39-ik közös-gyalogezrednek visszavonulását. Alig helyezkedett el a kijelölt állásban, csapataink üldözésére kiküldött olasz kerékpáros-osztályt tünt fel az országúton. Győrössy Imre törzsmester megfelelő távolságra engedte magához a kerékpárosokat, aztán gyors tüzeléssel szétszórta őket. Szakaszával a késő éjjeli órákig maradt helyén, bár az olaszok már köröskörül előrenyomulóban voltak. Csak akkor követte a visszavonulásban ezredét, midőn erre parancsot kapott. Az ellenség üldözése ellenére magával cipelt két furógépet, melyet később megmentés végett egy tüzéreg parancsnokának adott át.

A kötelességét lelkiismeretesen teljesítő törzsmestert arany vilézségi éremmel tüntették ki.

KURCZINÁK ANTAL

A 10-ik honvéd-lovashadosztály keretében küzdő első népfelkelő honvéd-huszárezred a Hét-község fensíkján, Asiago közelében volt állásban 1918 augusztus hó elején. Az olaszok az isonzói támadásaikkal egyidejűleg az itteni vonalaink ellen is támadásba mentek át és hosszantartó tüzérségi tűz után elfoglalták az első népfelkelő honvéd-huszárezred jobb szárnyának és a vele szomszédos ezred balszárnyának állását. Az ezred tartalékai a heves küzdelemben már felörlődtek, csak Kurczinák Antal őrmester szakasza állt rendelkezésre. A tartalékszakaszt azonnal ellentámadásra rendelték. Kurczinák őrmester 35 emberével vonult fel az állásba betört ellenség ellen, melynek rohamcsapatai

már az ezred vonalának hosszában való elfoglalásáért küzdöttek. Az ellentámadásra rendelt szakasz még idejekorán ért rendeltetési helyére és azonnal rohamra ment az olaszok ellen. A huszárok hagyományos vitézséggel harcoltak és rövid idő alatt megtisztították az ellenségtől az elfoglalt árokreszt. Számos foglyot ejtettek; azonkívül 40 elfogott huszárt szabadítottak ki az ellenség kezei közül.

Megszállották az állást és két napon át védték rendíthetetlen szívóssággal az ellenséges ellentámadásokkal szemben.

GAÁL SÁNDOR

A 48-ik közös-gyalogezred az orosz harctéren kivívott emlékezetes sikereit és kemény harcokban megszerzett jó hírnevét hatványozottan gyarapították az olasz csatatereken aratott győzelemai. A vakmerőségükről közismert zalai fiúk épügy megállták helyüket Oroszlengyelország szelid lankáin, a Kárpátok zord bércein, mint a Karszt szikláin közt. A véres küzdelmekben megedzett ezred legdicsőbb harctéri napjaira emlékeztetnek azok a harcok, melyeket az első zászlóalj vívott Görz előtt Sveta Katarina visszafoglalásáért. 1916 augusztus közepén az olaszok kiragadták ezt a fontos védelmi állást

az egyik galiciai ezred kezéből. A 48-asok I-ső tartalékszázlójára kapott parancsot arra, hogy Sveta Katarinát minden áron foglalja vissza. A fáradhatatlan derék zalai magyarok megszokták már az ilyen „kis helyreigazításokat” s hamarosan felsorakoztak a támadásra. Három század az első vonalban nyomult előre, a negyedik pedig tartalékban követte az első harmat. Nem sokat bukdácsoltak, hanem saját módjuk szerint hős tisztjeik vezetésével nekirontottak a magaslatnak. Elég sűrűn

hullottak a 48-asok s mire rohamtávolságra értek, már tisztük nélkül voltak. Ekkor Gaál Sándor tiszthelyettes vette át az egész támadó rajvonal vezetését s rohamra vitte a három század megmaradt részét az ellenség ellen. A 48-asok szilaj rohamát nem bírták ki az olaszok. Ki-ki merre látott, futva menekült el, aki pedig ottmaradt, eldobta fegyverét s feltartott kezekkel kért irgalmat a nem nagyon kegyelmes szívű zalaiaiktól. 9 tisztet, köztük egy alezredest is és 300-nál több olasz katonát szedtek össze a győztes 48-asok és 7 géppuskát, valamint 5 aknavetőt zsákmányoltak. Gaál tiszthelyettes roham közben jobb karján súlyos sebet kapott, de csak akkor hagyta el helyét, midőn a beérkezett erősítések az elfoglalt magaslatot és a kivívott sikert biztosították.

BELLAVÁRY JÓZSEF

Hudilög karsztfalu környékén volt tartalékban a 11-ik tábori vadászszázlójai, amikor az olaszok 1916 szeptember 14-ikén megkezdtek 7-ik isonzói csatájukat. A szokásos előkészítő tüzérségi tűz után a sokszoros támadó hullámban előretörő olaszok Nova Vas előtt elfoglalták állásaink egy részét és védőcsapatainkat egyes helyeken visszaszorították. Az ellenséges tüzérség ugyanekkor zárótűzet bocsátott elfoglalt állásaink mögé, hogy a segédcapatok harcba bocsátkozását megakadályozza. A vonalainkba benyomult ellenséges erők egy része ellen a tartalékban lévő 11-ik tábori vadászszázlójai 3-ik és 4-ik századát rendelték ellentámadásra azon utasítással, hogy a zárótűzön hatoljon keresztül és Nova Vas község előtt gyülekezzen az olaszok megrohanására. Konnerth Gusztáv, a 11-es vadászok közkedvelt, nyugodt megfontoltságáról, kötelességtudásáról, valamint akadályt nem ismerő erélyéről

közismert főhadnagya a 3-ik századot sikeresen át is vitte a zárótűzön s Nova Vas előtt támadásra vezette hősies harcokban megedzett vadászait. Az elemi erővel véghezvitt támadás során keletkezett ádáz küzdelmekben a század egyik szakasza, melynek Bellaváry József zászlós volt a parancsnoka, elsodródott századától s teljesen függetlenül viaskodott az olaszokkal. Mélyen benyomult az ellenség közé, miközben Bellaváry zászlós észrevette, hogy tőle

balra, félig a háta mögött egy század erejű olasz tömeg élénken tüzel századára. Gyors elhatározással néhány derék vadászával rávetette magát a századát veszélyeztető olaszokra s egymásután hajigálta kézigranátjait rájuk. Támadása oly meglepő hatással volt az olaszokra, hogy azok fegyvereiket eldobálva rohantak vissza. Pánikszzerű megfutamodásukkal magukkal rántották az állásainkba belőtt olaszok többi részét is s ezáltal új lendületet adtak az ellentámadó vadászok előretörésének. Bellaváry zászlós nyomában volt a megszaladt ellenségnek és egyenesen főállásaik felé üldözte őket vissza. Akadályt nem tűrő rohamában elfoglalta az ellenség előállítását, hol közel 100 foglyot ejtett, majd az olaszok főállásainak rontott neki megfogyatkozott szakaszával. Itt azonban elérte végzete a rettenthetetlenül hős zászlóst. Néhány lépésnyire a megtámadott vonal előtt golyótól találva rogyott a Karszt kövezetére. Derék vadászai életük kockázatásával hozták vissza eszméletlen parancsnokukat, aki méltó képviselője volt annak a kitünő szellemnek, mely a 11-es vadászok minden egyes tagját oly kiválóan vitéz harcosná avatta.

ZAWIERUSZYNSKI ÁRPÁD KEREKES BALÁZS

A Nova Vas körül vívott véres harcokban az első honvéd-gyalogezred két kiválóan vitéz zászlósa szerzett feledhetetlen érdemeket. A 7-ik isonzói csata első napján Zawieruszynski Árpád és Kerekes Balázs zászlósok egy-egy szakaszukkal,

valamint két géppuskájukkal, mint zászlóalj, illetve ezredtartalék, Nova Vas előtt egy dolina mélyén voltak állásban. Az órákon át tartó pergőtűz után az ellenállhatatlan erővel támadó olaszok a rommá lőtt árkokon keresztül csaknem akadálytalanul nyomultak előre egészen Nova Vas déli

szegélyéig. A pokolian tomboló tüzfertegben a harcoló erőknek egymással való összeköttetése teljesen megszakadt s így a tartalékok a füst és porfelhőbe borult harcterepen teljesen tájékozatlanul, egymástól elvágva néztek a bekövetkezendő események elébe. Zawieruszynski zászlós parancsnokságától elvágva, a dolina peremén felállított figyelőőrszemek által tájékozódott az általános harc hely-

zetéről, mely a puskalövésekről itelve, percről-percre válságosabbá vált csapatainkra nézve. A gyalogsági tűz folyton erősödött s közelebb hallatszott, de a figyelő honvédek olaszokat nem vettek észre. Később mulva az egyik figyelő altiszt véres fejével zuhant vissza a dolinába. Az olaszok észrevétlenül a dolina peremén termettek. A két fiatal zászlós nem vettette el lélekjelenlétét, hanem gyors intézkedéssel tették meg a szükséges lépéseket az ellenség visszaszorítására. Zawieruszynski az egyik géppuskát rögtön tűzállásba küldte s annak eredményes tüzelését kihasználva, támadásra rendelte a két szakaszt. Kerekes zászlós szakasza megszállta a dolina peremét és heves tüzzel szorította vissza az olaszokat. Zawieruszynski pedig az egyik géppuskával megerősített szakaszával a dolinától jobbra,

a községbe vezető utat zárta le. Néhány gyors puskalövés után, a pillanatok alatt harcba fejlődött szakasz, a két példásan vitéz zászlós halálmegevitő vezetésével rárohant az ellenségre és kegyetlen kézigranát harcban lépésről-lépésre szorította vissza az olaszokat. Az időközben segítségükre érkezett s félelmetes csataordítással előretörő 11-es vadászokkal egyesülve teljesen visszaszorították az ellenséget, elvesztett állásainkat visszafoglalták és az összeköttetést mindkét szárnyon helyreállították ezredükkel. Zawieruszynski zászlós a küzdelem során több sebet is kapott, de sebeit be sem kötözve, tovább harcolt mindaddig, míg példás bátorsággal véghezvitte támadását teljes siker nem koronázta.

SZOLNOKI JÁNOS

Lelkes katona volt s magyar. Fanatikusa a lelkiismeretes kötelességteljesítésnek. Derekasán megharcolta a harcát. Az első perctől az utolsóig kemény akarattal tört előre hazájáért és a becsületért, melynek hűségese szolgálataiban a Montelőről vívott csatában gránátszilánktól kapott agyrésülés következtében hősi halált halt. Arany vitézségi érmét a 7-ik isonzói csatában érdemelte ki. S. Grado di Merna fölött volt állásban két géppuskájával 1916 szeptember közepén, amikor hetek óta tartó izgalmas csatározások után ellenállhatatlan erővel indultak meg az olasz támadások. Ezredét néhány nappal a támadás előtt leváltották, de rája

és haláltosító két géppuskájára továbbra is szükség volt. A 39-ik közös-gyalogezred VII-ik zászlóaljával a 212-es magaslatot védte az ellenséges támadásokkal szemben. A harcavetett pihent olasz ezekeseredett harcok után megszállták támogatásával patinák első vonalát és nagy erőfeszítéssel csatáik kikészítésére. De hiába volt minden erőködésük, mert a 212-es magaslat megingathatatlanul tartotta magát. Szolnoki zászlós géppuskái irgalmatlan tüzzel söpörték végig az egész terepet s verbeolták az olaszok minden megrögzöttségét. Az olasz gyalogság tüzéséhez folyamodott, mely összpontosított tüzzel borította be a 212-es magaslatot, honnan Szolnoki zászlós géppuskái ontották a halált. Füstölgött az egész környék; suhogó-bugó gránátóriások egymásután robbantak haragos lánggal és földrengető robbanással a gépfegyverek körül. Hatalmas szikladarabok, süvítő vasszilánkok csapózkodtak szerteszét s mikor már a gránátok száza daccal uralkodott egy hős magyar zászlós, fokozott mértékben lángolt fel ismét a gyalogsági harc. Köllás terepen, hol már a halottak is száz halált haltak. De csudálatosképpen ismét kattanni kezdtek Szolnoki zászlós géppuskái és letarolták a támadó hullámokat. Kudarcuk után az északi lejtőn kísérelték meg az olaszok a gépfegyverállások elfoglalását, de igyekezetük az ördögi gépfegyverek tüzeiben itt is vad futássá változott. Időközben a 39-es ezred tartalékai felvették a harcot az olaszokkal. Szolnoki zászlóst kötelességének hősiesteljesítése után szintén visszarendelték a második vonalba, hol lankadatlan eréllyel folytatta küzdelmét, mely az olasz támadások teljes megfékezésére vezetett.

A S. Grado di Merna mellett vívott későbbi harcokban, október első napjainak egyikén sok hiábavaló vérvetés után sikerült az olaszoknak a védelmi vonal egy részét áttörniök. miáltal a 39-ik közös-gyalogezred állásait az átkarolás veszélye fenyegette. A válságos helyzetben

KECSKÉS JÓZSEF
törzsörmester kapott parancsot arra, hogy tartalék-szakaszával szorítsa vissza a vonalainkon áthatolt olaszokat. Mint-

egy 20 főnyi szakaszával az esti órákban indult támadásra Kecskés törzsörmester. Úgyes vezetés-el észrevétlenül az ellenség oldalába lérközött s megfelelő távolságról néhány kézigranát kihajítása után meglelemlítő erővel tört rá az olaszokra. Elkeseredett kizítására került a sor, melyben elszánt kíméletlenséggel harcoltak a vitéz 39-esek. Az olaszok csak nagy vér és emberáldozat útján tudtak egéruat venni és visszahuzódni. Kecskés törzsörmester addig üldözte az ellenséget, míg elfoglalt vonalainkat el nem érte és az összeköttetést ezrede egyes részei között helyre nem állította.

SAÁRI IMRE

Aknavető osztagával a déltiroli arcvonalon, Asiágó környékén volt állásban egy magaslaton, melyet az első császárvadász-ezred egy zászlóalja és a 49-ik közös-gyalogezred védett. 1916 október hó első felében az olaszok hatalmas támadást készítettek elő a magaslat ellen, melyet tüzéségük időről-időre fokozódó erővel több órán át lött. Az első vonalban lévő csapatoknak telefonösszeköttetése a tüzéségi tűz következtében teljesen megszakadt, úgy, hogy a megindult gyalogsági támadás idején nem volt módjukban értesíteni tartalékjaikat a közelgő veszélyről. Ekkor Saári Imre tizedes — az egyetlen magyar — parancsnoka felszólítására önként jelentkezett a telefonvezeték kijávitására és az összeköttetés megteremtésére. Zuhogó gránátésőben ment hátra a telefonvezeték mentén és meg is találta a gránátlövés okozta szakadást. Éppen a megszakadt vezeték összekapcsolásán fáradozott, amikor egy közelébe levágódott nehéz olasz gránát jobb kézfejét leszakította és súlyosan megsebesítette jobb lábán. Verbe-fagyva órákon át feküdt a körülötte csapkodó gránátok között s amikor estefelé a tűz szünni kezdett, bajtársai találtak rá s vitték vissza a segegyhelyre.

A derék magyar tizedest önfeláldozó bátorsággal végzett hősi munkájával szerzett érdemei elismerésül arany vitézségi éremmel tüntették ki.

Dr. ORISKÓ GYULA

Ezrede, az 50-ik közös-gyalogezred, Arsiero fölött, a Monte Saluggion kiépített állásokban volt 1917. év elején. A körülbelül 800 méter hosszú vonalat hat előretolt táboriőrs biztosította. A 2-ik számú táboriőrs egy közel 100 méteres sziklafalon helyezkedett el; vele szemben, helyesebben alatta egy házikóban olasz őrsök tanyáztak. 1917 január 20-ikán dr. Oriskó Gyula zászlós zászlóaljparancsnokától, Kolbe őrnagytól, azt a megbízást kapta, hogy 12 emberével támadja meg a házikót és fogja el az olaszokat. A vakmerő kis csapat a sötétség beálltával köteleken ereszkedett le a 2-ik tábori-

őrsállásából a mélységbe. A sziklafal alján Oriskó zászlós kettéosztotta legénységét és kiadta a parancsot a ház megtámadására. Őt ember egy altiszt vezetésével balról, a többi pedig jobbról nyomult előre az olasz őrs felé. A magas hóban hasoncsuszva, tizenöt lépésnyire közelítették meg a házikót, amikor a házban tartózkodó olaszok észrevették őket. Oriskó hat emberével nekirohant a háznak és ugyanakkor embereinek másik fele is támadott. Percek alatt körülzárták az olaszokat, akik azonban ennek ellenére sem adták meg magukat. A házban elrejtőzködve heves tüzeléssel védtek magukat. Oriskó zászlós az ablakon át kézigránátot vágott be a ház belsejébe, mire kinyílt az ajtó. A harcúszban égő 50-es legények egyenként hurcolták ki a házból a hősiemen ellentálló alpinieket és foglyul ejtették őket. Egy őrmester vezetésével huszan voltak. Oriskó a zászlóaljparancsnoksághoz vitette fel őket, hol értékes adatokat mondtak be az olasz csapatokra és állásokra vonatkozólag. A vakmerő járőr minden egyes tagja méltó kitüntetésben részesült.

GICZI JÓZSEF

Vertoyba község előtt volt állásban a 76-ik közös-gyalogezred 1917 április elején. Görz városa és a Wippach-folyó közt húzódó arcvonalunk eme fontos részén az olaszok hosszú fáradságos munkával ékalaku állásokat dolgoztak előre arcvonalunk felé, mely állások közelségükönél fogva állandó veszéllyel fenyegették embereinket. Egy ilyen előretolt

állás elfoglalására kapott parancsot Giczi József tizedes. 1917 április 11-ikén, az esti sötétségben 32 emberrel indult el Giczi tizedes az ellenséges vonal megtámadására. Úgyesen megközelítette az olaszokat s hirtelen rájuk tört. Lendületes rohammal kiragadta az előretolt állást az ellenség kezéből, hol 80 főnyi foglyot ejtett, két géppuskát és aknavetőt zsákmányolt. Az olaszokat mintegy 900 méter távolságra szorította vissza.

KOCSIS MIKLÓS

Az 1916—1917. évi téli hónapok merész vállaltásokban és az ellenséges állások felderítésében multak el az isonzói fronton. A felderítő harcok különösen megeléknkültek, amikor az olaszok tavaszi offenzívája már várható volt. Egy ilyen rajtaütésszerű felderítést végzett a 61-ik közös-gyalogezred egy rohamosztága 1917 május elején a Fajti-Hriben. A négy járőrből álló osztagnak az volt a feladata, hogy két tüzéruteg támogatásával foglalja el az olaszok egy előreugró állását és szerezzen pontos adatokat az ellenséges állások-

ról, valamint a gyalogsági erők elhelyezéséről. A tüzérségi tűz azonban elégtelen volt az ellenséges drótkadályok szétrongálására s így a rohamjárőrök támadása megakadt. Ekkor Kocsis Miklós tizedes önként vállalkozott a drótkadályok felrobbantására, ami sikerrel járt is. A vakmerő tizedes vezetésével aztán benyomult a rohamosztág a robbantás okozta résen az olasz előállásba, melynek megszálló legénységét elfogták. Tovább előre törve, Kocsis Miklós egy kavarnába szorult olasz szakaszt fedezett fel, melynek minden egyes tagját kézigránátokkal elpusztította. Megfigyeléseket és pontos feljegyzéseket készített az állások és kavarnák elhelyezéséről, aztán sértetlenül visszavitte osztagát ezredéhez.

ilj. OROSZ JÁNOS

„Inkább meghalunk, de nem hagyjuk magunkat” — kiáltotta oda bajtársainak, midőn az olaszok két oldalról is támadtak. És elszánt hősiességről tanuskodó szavainak meg is volt az eredménye... 1917 május közepén véres küzdelmek után megszállta szakaszával a Monte Santo észak-

nyugati lejtőjét Orosz János, a 34-ik közös-gyalogezred őrmestere és az olaszok többszöri támadását szurony- és kézigránát-harcban visszaverte. Elfoglalt árkaikat halálmegvető hősiességgel védelmezte, bár a szomszéd védelmi szakasz áttörése következtében az olaszok kétoldali tűzébe került. Emberei egymásután hullottak el a szörnyű viaskodásban, de egy sem volt köztük, aki elhagyta volna helyét. Orosz János őrmester buzdító szavakkal és előjáró példadással tartotta össze szakaszát, melyből a hosszas küzdelem következtében már csak három hős bajtársa maradt meg. Több sebből vérezve harmadmagával is állta a harcot s kézigránátokkal tartotta fenn az ellenséget, melynek leirhatatlan veszteséget okozott. Súlyos helyzetében egy század érkezett segítségére, mellyel megtámadta és visszazűzte az olaszokat. Ellentámadás közben súlyosan megsebesült, minek következtében rokkanttá vált.

sebből vérezve harmadmagával is állta a harcot s kézigránátokkal tartotta fenn az ellenséget, melynek leirhatatlan veszteséget okozott. Súlyos helyzetében egy század érkezett segítségére, mellyel megtámadta és visszazűzte az olaszokat. Ellentámadás közben súlyosan megsebesült, minek következtében rokkanttá vált.

DOKTOR MIHÁLY

Kostanjevica... Belevésődött lelkünkbe borzalmas emléke. Földdel egyenlővé tett romjai néma regősei annak a halálhőrgésű vérorkánnak, mely e csöndes karsztfalú falai közt végigviharzott.

indultak az olasz tömegek állásaink ellen, tüzérségük pedig pusztító zárótűzet adott le állásaink mögé, hogy tartalékjainkat megakadályozza a fellejlődésben. A 31-ik honvéd-gyalogezred egyik

A 10-ik isonzói csatában a 31-es hős honvédek néztek farkasszemet füstlőgő romjai közt az ellenség ágyuszázainak bömbölő tüztorakával. Tíz napig tartott a gyilkos pergőtűz s a szerkesztővel csapkodó vas és kőtörmelékek számos névtelen hős szemére borítottak örök sötétséget. 1917 május derekán meg-

tartalékszázalója kapott parancsot arra, hogy az előreözönlő ellenséget visszaszorítsa. Körül-köre, szikláról-sziklára ugrándozva táncoltak át e pusztító zárótűzön lelkes honvédeink. Elérték Kostanjevica falait és égrengető „előre”-kiáltással tigriszerűen vetették rá magukat az úszkós romok közt meghuzódó ellenségre s alig 10 percig tartó elkésredett kőzitusában kiűzték az olaszokat. Régi állásaikat szétörték az olasz gránátok, sziklák mögé húzódva várták tehát a további küzdelmeket.

Az ádáz kőzitus után éjjeli siri csend nehezedett vésztióslóan a lelkekre. A következő reggelen azonban — mintha a földből nőttek volna ki — körülbelül 500 olasz emelkedett ki állásából s rettetenes „avanti”-kiáltással rohant a honvédekre. Doktor Mihály szakaszvezető, géppuskás-irányzó, ki fegyverével a templom romjai mellett vett állást, elérkezettnek látta a pillanatot, hogy haláltosztó fegyverével akcióba lépjen. Géppuskás szive mödőbbsel a tömeg láttára. Éles szemmel és biztos kézzel ráhajol fegyverére, mely süvítő kattogással, pillanatok alatt letarolta a rohazozó olaszokat. Újból új és új tömegek váltották fel az elbukottakat s bajtársaik véres hulláin keresztül őrgöngve rohantak előre, de hiába — csak a halálba rohantak. Másélnap alatt tizenhét ízben ismételték meg az olaszok támadásaikat. Hulla hulla hátán feküdt már a 31-es honvédek állásai előtt, hős piros véruket régen felszárította már a forró juniusi napsugár, de Kostanjevica állt, mert Doktor szakaszvezető le nem vette szemét az ellenségről és kezét a géplegyverrről. Megritkult kis csapatával s egyetlen fegyverével végsőkig védelmezte zászlóalját, míg őt is utól nem érte a harcosok végzete. Fegyverére irányzott ellenséges tüzérségi gránátűz közepette erős légnyomást kapott. Ajultán vitték vissza a segélyhelyre. Ajultában nem hallotta már a csatazajt, csak annak a nyolcszáz olasznak rémes halálhőrgését, kiknek vérevel ő festette be a Karszt szürke köveit.

A kostanjevicei ádáz küzdelmekben kitűnő harcos bajtársa volt Doktor Mihálynak

NÉMETH BÁLINT

szakaszvezető, aki egy másik géppuskás-osztagban egyenrangú hősiességgel és halálmegvető bátorsággal járult hozzá a több napon át tartó véres harcok

sikeréhez. Az olasz támadások kezdetén a 20-ik honvéd-gegyalozezredet rohamozó ellenséges erők visszaverésében szerzett kiváló érdemeket, majd a 31-ik honvédek egyik tartalékszázalójának ellentámadása alkalmával hatásos tüzelésével támogatta rohamhullámaink dicsőséges előrelendülését, ami az olaszok visszaszorítását és Kostanjevica elfoglalását eredményezte.

FROHNE EDE

A 10-ik isonzói csata idején a Fajti-Hriben, a 464-es jelzésű magaslat mögött volt tartalékban géppuskáival. Amikor a mély tagolású, sűrű sorokban támadó olasz gyalogság benyomult védőállásaink egy részére, meglepő oldaltűz alá vette

fégyvereivel az olasz eröket, melyeknek súlyos veszteséget okozott. Azután a tüzérségi pergőtűzön keresztül a legmagasabb pontra vitte fel géppuskás szakaszát, hol több olasz támadást vert vissza, miáltal gyalogságunk ellenállását fokozta s új erőt öntött az emberföltötti harcokban elcsüggedt és megfogyatkozott embereinkbe. A magaslaton az offenzíva egész idején kitért és nagy része volt abban, hogy az olaszok támadása a Fajti Hrib-i védőszakaszon teljesen eredménytelen maradt.

A keményszívű 39-ik közös-gegyalozezredbeli zászlóst, kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeiért méltán érte a katonának járó legnagyobb elismerés.

SZABÓ SÁNDOR

A dicső emlékü 82-ik székely-gegyalozezred e fáradhatatlan szakaszvezetője 36 havi frontszolgálati ideje alatt tüneményes vitézségével oly érdemeket szerzett, melyek soha el nem muló fényrel ragyogják be a magyar katona hősiességét. Összes vitézségi érmei néma beszédesei azon küzdelmeknek és dicső harcoknak, melyekben e kötelessége hősiessé teljesítése közben megrokkant derék katonának a becsület mezején része volt. Számos hőstett fűződik nevéhez, melyek mindegyike kiváltságos helyet érdemel a 82-es székely-ezred történelmében. Arany vitézségi érmét a 10-ik isonzói csatában, a karsztzfensíkon érdemelte ki, hol önként jelentkezett arra, hogy összeköttetést létesít az olasz telefon-

hálózattal. Életének önfeláldozó kockázatével sikerült is vállalkozását véghezvinnie. Telefonvezetékünknek az olasz hálózattal történt összekapcsolása folytán a 18-ik hadtest két és fél napig hallgatta ki az olaszok beszélgetését támadásaik közben. Ezáltal Szabó Sándor szakaszvezető megbecsülhetetlen szolgálatot tett s méltán szolgált rá az arany vitézségi éremre.

BACH FERENC

A 10-ik isonzói csatában a Fajti-Hrib védelme elismerésül kapta arany vitézségi érmét. 1917 május első felében megkezdődött az olaszok 10-ik isonzói csatája. A gyalogság támadását több órán át tartó pergőtűz előzte meg. Bach Ferenc hadapródjelölt már az előkészítő tüzérségi tűz alatt megsebesült, de sebeit bekötözve továbbra is az állásban maradt. Két nappal később srapnelgolyóit kapott jobblábába, de akkor sem ment hátra, hanem tovább is hősiessé önmegtagadással teljesítette kötelességét. Az olasz gyalogság egymásután intézte rohamait, de a 46-osok ellenállásán megtört minden támadó kísérlet. Órákig tombolt a kézigránát és szuronyharc, mely közben Bach hadapródjelölt halálmegevető bátorságával buzdította bajtársait kitartásra. Estefelé elcsendesedtek a harcok s a hős hadapródjelölt két derék embe- rével az állások elé ment ki, hogy tájékozódást szerezzen a harcok eredményéről és az olasz erők állásairól. Vakmerő felderítése közben észrevette, hogy mintegy 200 főből álló ellenséges erő közele-

dik zászlóalja felé. Azonnal tűz alá fogta a közelgő olaszokat és harmadmagával kísérelte meg az ellenség feltartóztatását. Egyik bajtársa az aránytalanul nagy tömeggel vívott halálraszánt harcban elesett s azután csak másodmagával folytatta a küzdelmet. Ellenállása oly sikeres volt, hogy nemcsak feltartóztatta, hanem foglyul is ejtette az olaszok egy részét. Harcközben egy kézigránát közvetlen előtte robbant fel és több szilánk furódott arcába, minek következtében balszemét elvesztette.

A 46-ik közös-gegyalozezred e méltó katonájában az ezred egyik legkiválóbb tagját érte a személyes bátorság legnagyobb jutalma: az arany vitézségi érem.

SZÉKELY JÁNOS

Szakaszának és géppuskáinak egy körülzárt kavernából történt megmentése által szerzett elismerésreméltó érdemeket. A 10-ik isonzói csatában az olaszok hatalmas erökkel törtek előre a Triesztet védő Hermada-hegység ellen, melynek és a 2-ik közös-gegyalozezredet védtek. A kibírhatatlan pergőtűz ideje alatt a védők a kavernákban őrszemek voltak kint a vonalban. A két ezred kavernában tartózkodott Székely János 62-ik ge- gyalozezredbeli őrmester is géppuskás szakaszával. A tüzérségi tűz megszűnte után az olasz gyalogság oly meglepő gyorsasággal tört előre állásaink ellen, hogy csak akkor vette a kaverna őrsége őket észre, midőn már a kaverna bejáratát is heves kézibombazürzavarban kirohantak, az ellenséges tűz áldozat- mélyébe rendelte legénységét, hogy megnyugtassa őket s kellő tájékozódás után egységes erövel tör- jön ki rejtékhelyéből. Az olaszok gázbombákat helyezte tarthatatlanná vált. Székely őrmester a gázmaszkok felcsatolására adott parancsot, azután halálraszánt hősiességgel tört ki szakaszával a ka- vernát ostromló olaszok ellen. Elkeseredett kézi- tásban sikerült magát átvágnia az ellenség gyűrű- jén és géppuskáit tűzállásba helyeznie. A derék 62-esek eszeveszett géppuskatűzzel borították be a viaskodásban védtek zászlóaljuk állásait. Helyzetük azonban az olaszok kétoldali előrenyomulása követ- keztében tarthatatlanná vált és az éj folyamán visszarendelték őket a második védővonalba, hol több napon át tartó eredményes, de veszteségteljes harcaik után felváltották őket.

BORBÉLY LÁSZLÓ

A 10-ik isonzói csata a 31-ik honvéd-gegyalozezred egyik zászlóalját az első védelmi vonalban, az ugynevezett kostanjevicai „halálabschnitt”- ban érte. Az öt napon és öt éjjen át tartó tüzérségi tűz és az ezt követő gyalogsági harcok következtében a zászlóalj annyira megfogyatkozott, hogy 1917. év május 18-án kiegészítés végett a 3-ik tartalékvonalba rendelték vissza. A csata 10 napon át megszakítás nélkül dühöngött anélkül, hogy az olaszok számbavehető eredményt értek volna el. Május 23-án minden eddigig felülmuló, borzalmas hatású pergőtűz jelezte az ellenség új erövel meginduló

támadását. — Az egész terepet sűrű füst- és porfelhő borította. — Mindennemű összeköttetés meg- szakadt és a tartalékok csapataiktól elvágvá, telje- sen tájékozatlanul álltak állásaikban. A harmadik vonalban várakozó 31-es honvédzászlóalj előre kül- dött járőrei révén

értesült, hogy az olaszok Kostanjevi- cát elfoglalták s las- san nyomulnak elő- re. Herczegh Géza százados két száza- dot küldött harcba az olaszok feltar- tóztatására. A két század ritka rajvo- nalban az ellenség zárótüzén keresztül meglepő gyorsasá- gal nyomult előre ellentámadásra. Az ellentámadó tartalék meglizedelt sorait Borbély László zászlós tartotta össze, ki 80 emberével és két géppuskájával Kostanjevica alá érve, meglepő rohammal vetette rá magát a dolinákban megbujt olaszokra. Elfogta őket: azután tüzérségünk támo- gatásával feltartóztatatlanul nyomult előre elvesztett első vonalunk felé. Két órán át tartó nehéz harcok után el is érte azt s az épen állásaink átépítésével foglalatoskodó olaszokra velette magát.

A honvédek csodákat műveltek. Elkeseredett kézitusában ember-ember ellen harcolt. A „digók” kezei közül kiragadott fégyverekkel, kézigránatok- kal küzdöttek és végül is megadásra kényszerítet- ték az olaszokat. Több mint 1000 olasz és 9 gép- puska jutott a honvédek kezére. Borbély zászlós megerősítette szétlőtt állásainkat s megmaradt 37 emberével hősiessé ellentállt, míg másnap reggel az első zászlóalj fel nem váltotta.

Trieszt kapuja ismét meg volt védve. Elisme- résül a hadseregparancsnokság egy zsákmányolt géppuskát ajándékozott az ezrednek.

VARGA SÁNDOR

1917 május 10-ikén, hatalmas tüzérségi elő- készítés után megrohanták az olasz tömegek a 39-ik közös ge- gyalozezred állásait, hogy kiragadják kezükből a Fajti-Hrib 464-es jelzésű csucsát. A ke- mény harcokban megedzett debreczeni legények pusztító tüzelése azonban meghusítottta az olaszok nagy garral bevezetett támadását. A véres kudarcon feldühödött ellenség, erre irgalmatlan ágyutűzzel bori- totta be a 39-esek állásait, hogy lehetővé tegye a reája oly fontos magaslat elfoglalását. Az órákon át tartó tüzérségi tűz után újból megindult az

ellenséges tömegek támadása, de minden erőmegfeszítésük hiábavalónak bizonyult. A hős 39-esek az olaszok tizenhat rohamát verték vissza. Négy napon át dúló szakadatlan harcok után, — mely harcokban az ezred egyik zászlóaljja eredeti létszámának 10 százalékára csökkent, — végre sikerült az ellenségnek az állásba betörni s egyes helyeken az ezred háta mögé előrenyomulni. Ekkor Varga szakaszvezető, aki géppuskáival már eddig is mérhetetlen veszteségeket okozott az ellenségnek, egy futóárokban helyezte el gégyverit és a körülötte harcoló olaszokat oly meglepő és hatásos tűz alá vette, hogy két tűz közé szorulva, kénytelenek voltak azok megadni magukat. Közel 2000 fogoly és 8 géppuska jutott a 39-esek kezére, kik azután lendületes ellentámadásban visszafoglalták elvesztett állásaikat.

Az elért siker elsősorban Varga szakaszvezető érdeme volt, amiért meg is kapta méltó kitüntetését: az arany vitézségi érmet.

FARKAS SÁNDOR

Arany vitézségi érmet a seloi harcokban érdemelt ki, mint a 68-ik közös-gyalogezred egyik századának szolgálatvezető-örmeistere. Az olasz gyalogság támadásakor bajtársait kitarásra és ellenállásra bátorította. Példás vitézséggel járt

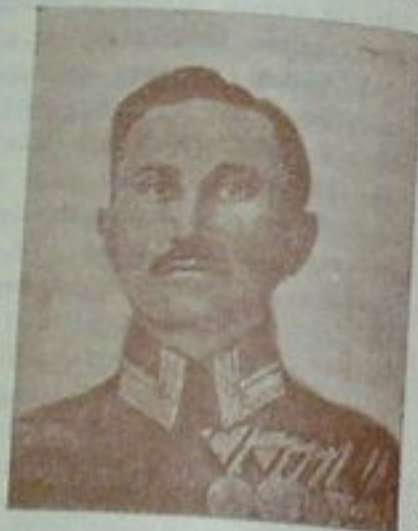

elől a hősi küzdelemben. A váltakozó szerencsével hullámzó harcok során észrevette, hogy egy erős ellenséges osztag hat géppuskával átkarolási mozdulatokat tesz századának balszárnya ellen. Tüstént maga mellé vette 12 bátor bajtársát és észrevétlenül az előretörő olasz osztag oldalába lérközött. Meglepő kézibombázóport zuditott rájuk, majd néhány társával félelmetes hurrákiáltások

közt rávetette magát az olaszokra. A hat géppuskát összes legénységével együtt elfogta s ezáltal megmentette zászlóalját az átkarolás veszélyétől. A foglyokat visszakísértette, a géppuskákat pedig rögtön az ellenség ellen fordította. A zsákmányolt géppuskák segítségével hét olasz rohamot vert vissza még ugyanazon napon. Tizenkét bajtársát kivétel nélkül nagy ezüst vitézségi érmmel tüntették ki kiválóan vitéz magatartásukért, Farkas Sándor örmeistere pedig megkapta az arany vitézségi érmet, melyet maga a legfelsőbb Hadur tűzött hősi mellére.

LUDVIG GÉZA

Fajti-Hrib lombkoronájától megfosztott kopár csucsá lomha fölényel nehezedett rá egész karsztterepet egész Hermadáig. Birtokáért elkecseregett küzdelmek folytak. Sziklás tetején kibalt az élet, pedig kőduiban állandóan ezer meg ezer ember nézett egymással farkasszemet. Örök füstbeborult feje állandó célpontja volt az olasz tüzérségnek. Bármilyen történet a széles karsztfronton, a Fajti-Hrib kivette részét a gránátokból.

A 10-ik isonzoí csatában és az ezt követő harcokban a 46-ik szegedi közös-gyalogezred védte a hegytömböt, melyért az olaszok hatalmas tömegeket indítottak támadásra, de mindenkor véres fejjel tanorodtak vissza. Így 1917 június 21-én is, amikor körülbelül 4000 főnyi olasz erő kísérelte meg állásaink elfoglalását. Az első lökést a 46-os ezred balszárnya kapta, hogy áttörés esetén az olasz gyalogság átkarolhassa az egész ezredet és birtokába kerithesse a 464-es magaslatot. Az olasz tüzérség állásainkat tönkrezuzta s szabad részt nyitott a gyalogságnak. Ludvig Géza törzsörmeistere azonban tartalékszakaszával nekirontott a beözönlő olaszoknak s részint fogságba ejtette, részint kiüzte őket. Az olaszok ezen kudarcuk után főerejükkel az ezred centruma a 464-es magaslat ellen támadtak. A mindent megsemmisítő tüzérségi tűz révén az ezred centrumát is ugyanaz a sors érte, mint a balszárnyat s a 464-es magaslat az olaszok kezébe került. Ludvig törzsörmeistere ennek láttára frontot vett a magaslat felé és a benyomult ellenség oldalába támadt. Bátor

és elszánt támadása tüzérségünk pergőtüzének segítségével oly eredményes volt, hogy az archban támadó ezredtartalékkal egyesülve, körülbelül 2000 olasz foglyot ejtett, köztük egy ezredet 16 tisztel és számos géppuskát, aknavetőt zsákmányolt. A 464-es magaslat pedig ismét birtokunkba jutott s ezzel eggyel szaporodott azon dicsőséges küzdelmek száma, melyeket a Fajti-Hribért folytatott a 46-os ezred.

A 46-ik közös-gyalogezred legborzalmasabb harcai, de egyszersmind legdicsőbb napjai lüzódnak a Fajti-Hribhez, mely sokak emlékében él, mint az örök gyász, vagy a halhatatlan érdem büszke szimfónysugárát annak a ragyogó nimbusznak, mely az itt leviharzott nehéz küzdelmek révén a 46-os ezred dicső emlékét övezi.

HARANGI JÁNOS

Vakmerő éjjeli támadást hajtott végre a 39-ik közös-gyalogezred egyik rohamjárőre 1917 július hó elején a Fajti-Hrib magaslaton. A rohamjárőrt Harangi János káplár vezette és az volt a feladata: hogy az ezred egyik védelmi szakasza ellen

előretolt és drótaakadályokkal megerősített ellenséges állását foglalja el. Harangi káplár ügyes vezetésével sikerült is a vakmerő járőrnek az előretolt állásban lévő olaszokat meglepnie és az állást elfoglalnia. Feladatuk ezen első részének derekas elvégzése után sem álltak meg azonban a nyomultak előre és egy ellenséges őrs foglyul ejtése után, mintegy száz lépés távolságra az elfoglalt vonaltól, egy szikladuba meglapuló olasz tartalékszázadra bukkantak. Az éj leple alatt megtámadta Harangi káplár járőrével a betörés és tájékozatlanság következtében megriadt olasz századot, melyet tisztjeivel együtt foglyul ejtett s visszakísértetett zászlóaljához. Ő maga három rettenthetetlenül vitéz bajtársával állást foglalt a sziklák mögött s az ellentámadásra készülő olaszokat addig tartóztatta fel, míg zászlóaljának két százada segítségére nem jött. A sikeres betörés az ellenséges előállások elfoglalásán és számos foglyon kívül még több géppuskát és aknavetőt is eredményezett.

ROMANEK JÓZSEF FRIGYES

A Karszt borzalmi nem kimélték meg derék tüzéreinket sem, kik ezer veszélyben is kitarítottak s egyenrangú érdemeiket szereztek az olasz előretörések leküzdésében. Sokszor majdnem nyílt állásban, a kevés védelmet nyújtó kopár karszt-kövek között, más-

kor biztos célpontul szolgáló dolinák mélyén vették fel a küzdelmet a túlerőben lévő olasz tüzérség fölényével. A 11-ik isonzoí csatában az olasz tüzérség teljesítő képessége már oly magas fokra hágott, hogy megsemmisítő tömegtüzeket tudott nemcsak egyes felületekre, hanem egész vonalakra leadni. Ezen magasfokú tüzérségi felkészültségük mellett, kitűnő felderítési eszközök birtokában is voltak az olaszok. Fölényükkel szemben tehát tüzérségünk hősiessége és bátor elszánt-sága vehette csak fel a küzdelmet. Elismeréssel kell adóznunk és meg kell hajolnunk tüzérségünk hősi munkája előtt, minek egy atomnyi bizonyítéka a 14-ik közös tábori-ágyusezred egyik ütegének minden csodálatot megérdemlő magatartása. Az üteg a 11-ik olasz offenzívában a Kostanievica-Voicsica-Hudilok háromszögben volt tűzállásban. Kitűnő tisztikara és pompásan dolgozó legénysége nagy sikereket ért el vonalunk hathatós védelmében és az olasz tüzérségi egységek leküzdésében. Az olasz tüzérségnek tehát minden oka megvolt, hogy az üteget ártalmatlanná tegye. Repülőivel pontosan felderítette az üteg állását és 14 napon keresztül szakadatlanul lötte, anélkül azonban, hogy ágyúink megszűntek volna bőmbölni. A hősiiesen kitarító üteg hat tisztje és negyvenöt tüzére közül a küzdelem folyamán már csak 11 ember maradt meg, de e 11 ember, Romanek József Frigyes tüzemester vezetésével ördögi módon kitarított. Állását számtalanszor lötték tönkre az olaszok, de ő 18-szori ágyuváltással, minden összeköttetés nélkül, 11-ed magával vezette üteget.

Romanek tüzemester hősi magatartása iskola-példája tüzéreink kiváló munkájának és vitéz magatartásának.

FARKAS JÁNOS

44 nehéz harctéri hónap véres eseményeinek volt a részese. Mindenkor kítünt önfeláldozó kötelességtudásával és mindenre elszánt kiválóan vitéz

magatartásával. Hallhatatlan érdemeinek elismeréséül a vitézségi érmek mindegyikével díszítette mellett kiváló ezrede, mely dicső harcaival hősi történelmünk legszebb lapjait gazdagította.

A 11-ik isonzo csatában a 82-ik közös-gealozreda kostanjevici védőszakaszon küzdött az olaszok ellen. Egy ízben, hogy a 82-esek előretörését teljes siker koronázza, azt a parancsot kapta Farkas János a műszaki század szakaszvezetője, hogy az ellenséges állást robbantsa fel. Éjnek

idején lopódzott közelébe a felrobbantandó árokhoz Farkas János és az észrevétlenül elhelyezett ekrazítottéssel levegőbe röpítette az olasz állást. A 82-es századok azután könnyűszerrel szállották meg az ellenség vonalát.

Dr. KMETY ISTVÁN

A 86-ik közös-gealozred III-ik zászlóalja a Bainsizza fensíkon, Log falutól északra húzódó vonalaink egy részét, a tolmeini hídfő legszélső balszárnyát tartotta megszállva a 11-ik isonzo csatában. Az első gyaloghadosztály parancsnoksága, melynek keretében a zászlóalj is tartozott, az olaszoknak akadályozni, a rendelkezésre álló gyenge zászlóaljak mindenikéből kivont egy szakaszt s azt az előrenyomuló olaszok elé vetette. A 3/86 zászlóaljból kivont szakasznak Kmety István zászlós volt a parancsnoka. 1917 augusztus 18-án délután az ellenséges aknavetők és ágyúk erős tűzében az esti órákban érte el Kmety zászlós a falut, hol a szétvert 4/5 népfőlképzőzászlóaljnak az ellenség elől visszazönlő roncsait a legnagyobb energiával feltartóztatta, rendbeszedte aztán szakaszába osztotta be. Az így megnövekedett szakaszával sikerült az ellenséget e ponton megállítani s visszavernie. Másnap reggel ordonánca kíséretében a terep felderítésére ment előre, miközben észrevette, hogy a Santa Lucia-Trieszti vasutvonálnak az Isonso mellett levő alagútjaiban a 19-es honvéd-zászlóaljnak az ellenségtől körülzárt töredékei vannak, amelyek még megmenthetők. Megvárta az alkonyatot s ennek leple alatt szakasza felével leereszkedett a vasutvonálhoz. Az ellenséges gyalogság észrevette vállalkozását, de nem lévén tisztában az egy géppuskával támogatott

támadóerővel, visszavonult Kmety zászlós szakaszának elszánt rohama elől. Az alagutakban körülbelül 200 honvédet, 5 tüzet és két géppuskát szabadított fel. Megszállta az alagutakat és 24 órán át tartotta fel az előretörő olaszokat. Az ezt követő reggelen azonban az alagut feletti állást csapataink kiürítették és az olaszok elválták csapatával való összeköttetését. Teljes 24 óráig volt elzárva minden segítség reménye nélkül. Ezen idő alatt az olaszok számtalan támadását verte vissza. Megadásra való felszólításukat is visszautasította s a 24 óra elteltével, minthogy szakaszának sem ennivalója, sem víze nem volt, elhatározta, hogy kitörést kísérel meg. Vállalkozása sikerült is. Az ellenséget szétugrasztotta s szívós harcok árán elérte zászlóalját. Megmaradt 28 embere közül 12 I. osztályú, a többi II. osztályú, ezüst vitézségi érmet kapott. Kmety zászlóst pedig arany vitézségi éremmel tüntették ki.

PLOTÁR ISTVÁN

Görz előtt, a vasutvonal mentén emelkedő San Marco nevű magaslatot egész napon át védte egyetlen gépfegyverével 1917 augusztus 22-ikén. A mindent elsöprő tüzérgépekben egymásután hallgattatta el az ellenséges tüzérség a 95-ik közös-gealozred géppuskáit, csupán Plotár István őrmester fegyvere maradt épen. Plotár a körülötte csapkodó gránáttűzben halálmegevető elszántsággal tartott ki és az olasz gyalogság több támadását verte vissza egyetlen géppuskájával.

GANCZ ISTVÁN

A XVI-ik hadtestparancsnokság rendelkezésére álló roham század négy járőre azt a parancsot kapta 1917 augusztus végén, hogy Ivánka hadnagy vezetésével foglalja el az olaszok egy magaslati állását a Wippach-völgyben. Kellő felderítés után éjnek idején helyezkedtek el a rohamjárőrök kirohanási helyeiken, honnan rövid, de hatásos tüzérségi tűz után, előre megállapított jelre egységesen kellett volna megrohanniuk az ellenséges vonalat. Az olaszok azonban neszét vették a készülő támadásnak és a felroppenő világító rakéták fényénél felfedezték a rohamjárőrök leshelyét. Tüszent munkába állott az ellenséges tüzérség s a

gránátok százaival szórta be a terepet. A támadás megkezdésének időpontja azonban még messze volt s így a vakmerő rohamlegényesség fedezék nélkül járó parancsnoka Gancz István, 11-ik tábori vadász zászlóaljbéli közvitéz látván, hogy a további vesztegelés a pusztulással egyenlő, saját felelősségére jelt adott a rohamra. Ismételt rövid előreszökésekkel elérte 8 emberével az olasz tábori őrs állását, majd keresztül benyomult az olaszok főállásába, melynek egy szakasznyi kiterjedésű részét heves kézigranát-harcban megtisztította az ellenségtől és megszállta. Eltorlasztotta a megszállt árokrez mindkét végét és elszánt védekezéssel addig tartotta a vonalat, míg a többi járőrök is meg nem érkeztek. A ki-rohmozók, kik ezen elszánt támadásuk alkalmával körülbelül 150 foglyot ejtettek és 10 géppuskát zsákmányoltak.

DIÓSZEGHY ÁRON

Súlyos harcokkal és tetet-lelket megviselő megpróbáltatásokkal tele 42 hónapot töltött a fronton. Kemény magyar szíve diadalmasan dacolt az idők viharával, míg egy ellenséges golyó büszke mellét át nem furta s harc képtelenné nem tette.

Mindig az első között volt s lehetlenségét nem ismerő vakmerősége az összes legényeségi kitüntetések részessévé tette. Arany vitézségi érmét a 11-ik isonzo csatában, a Herma hegyen vívott harcokban szerezte. Elemi erővel dult akkor a harc s ember-ember ellen küzdve óránként

cseréltek vonalaink gazdát. 1917 szeptember első napján, napokig tartó ellenséges gránátos után, a tulerővel támadó olasz gyalogság kiszorította pozíciójává tört s gyéren megszállt állásaiból a vitéz 62-eseket. Mögöttük az ádáz harcokban megkezdett 51-ik gyalozred mély tagoltságú sorai foglaltak állást, hogy ellentámadással feltartóztassák az ellenség lökését s visszahódítsák eredeti vonalainkat. Diószeghy Áron szakaszvezető az első támadó hullám balszárnyán foglalt állást szakaszával. Az olasz tüzérség, hogy a gyalogság első sikereinek

teljessé tételeit lehetővé tegye, pusztító hatású ágyutüzét a fellejlődési területre helyezte át. Oly rettentő volt eme tüzérség, hogy Diószeghy szakasza — mielőtt még ellentámadását megkezdte volna, elvesztette emberei egynegyed részét.

A vitéz 51-esek szívesen rohantak volna akár a pokol kapuinak is, hogy előbb-utóbb biztos halált-hozó állásaikat elhagyhassák, de az ellentámadás ideje még nem érkezett el. Szeptember 4-ikére virradó reggel felhőrdültek a hermai fronton ágyúink s bömbölve, hörögve, zuhogva okádták a tüzét a saját sikereiktől megszeppent olasz gyalogságra. A pokoli koncert még inkább feltűzette az elkeseredett magyar legények vérért, tüzérségünk sikeres hatása bizalmat öntött beléjük. A tüzérségi előkészítés után megkezdődött az ellentámadás. Emberhullám-emberhullám után hömpölygött az olasz állások felé: feltartóztatlanul nyomultak előre a harci lázban égő 51-esek és elsöpörték az ellenség vonalait. Elérték a kitűzött célt és védelemre rendezkedtek be. De a harcok nem nyugodtak meg. A meg-megújuló ágyutüzérgépek után újabb kipihent olasz tömegek rohantak állásainknak, hogy részükre billentsék a küzdelem mérlegét. Az 51-esek rendíthetetlenül állták a sarat s egy lépést sem engedtek hősi vérrrel megszerzett állásainkból. Szerencsésük azonban kisebb volt vitézségüknél. Tőlük balra ismét megglazult a front s erős olasz osztagok már már hátba kezdték támadni a dicsőségesen kitartó ezredet. Diószeghy Áron szakaszvezető azonban a halálos veszedelemben sem hagyta el hidegvérre s ösztönös magyar leleményességére. Anélkül, hogy parancsra várt volna, hirtelen frontot vett 14-16 emberével s tigrismódra vetette rá magát az oldalába nyomuló ellenségre. Támadása oly meglepő és erőteljes volt, hogy 600 olasz ijedten emelte fel a kezét. Diószeghy az időközben beérkezett tartalékkal megszállta a vonalainkon ütött rést és helyreállította az arcvonal folytonosságát ezredével. A sors azonban nem engedte meg, hogy bajtársai nagy öröme sokáig élvezze diadalát, még aznap este tüdőlövést kapott s fiatal tüzes vérével szentelte meg vitéz küzdelmeinek színterét...

A számos harcban kitűnt hős arany betűkkel írta be nevét az 51-esek dicső történetébe.

BARTOS GYÖZŐ

Szakaszával négy napon át tartotta halálmegevető bátorsággal állását, holott az olaszok jobbról is, balról is betörték már a szomszédos védőárkokba. A negyedik napon emberfeletti erővel vívott hősi küzdelmek után, kötelességének macacs teljesítése közben szakaszával együtt fogságba esett és több órán át az olaszok őrizete alatt állott.

Midőn látta, hogy ezredének támadásába vetett reménye nem teljesül, végső elkeseredésében elszánt lettre ragadta magát. Egy őrizetlen pillanatban felkapott néhány kézigránátot és őrei közé hajította. A robbanás okozta riadalomban rávetette magát az őrsz olasz katonákra és lefegyverezte őket. Bajtársai követték hősi példáját és az olaszoktól elszedett fegyverekkel egy kavernába körülfalt századparancsnokuk és század-

lártsaik felszabadítására siettek. A kavernát megszállva tartó olaszokat három géppuskájukkal együtt elfogták és felszabadult bajtársaikkal egyesülve, erélyes ellentámadással visszafoglalták elvesztett állásukat.

PIRICS GYÖRGY

A borzalmas emlékü 11-ik isonzói csatában a 66-ik közös-gealozezrednek egyik halálmegevető rohamalkalmával kötelességének önfeláldozó hősiességgel való teljesítése közben ellenséges golyó furta át mindkét halántékát, minek következtében elvesztette mindkét szeme világát. Példás vitézséggel harcolt szakasza élén, míg tragikus sorsa el nem érte. Emlékét és harminchárom hónapon át tanusított kiválóan vitéz magatartásával szer-

zett érdemeit ezrede az arany vitézségi éremmel örökítette meg, melyet a kassai kórház udvarán tűztek megható ünnepség keretében a világtalan hős Pirics György tizedes mellé.

MAGYAR GYÖZŐ

A világháboru borzalmas tüzfertegében is különfejezetet érdemelnek azok a rendkívülien véres harcok, melyek a 11-ik isonzói csatában a Monte

St. Gabrielen folytak le. Akik látták eme, örökösen haragos lángba és füstfelhőbe borult sziklatömb halálosan komor tekintetét, vagy akik arra voltak kárhóztatva, hogy eme halálhegy síroduiban teljessé nehéz kötelességüket és a sors különös kegyefolytán életben maradtak, azokon már nem vesznek erőt a pokol borzalmai. Ha beszélhetünk isonzói pokolról, akkor Monte St. Gabriele az isonzói pokol feneké volt, hol legizóbban sistergett a tüzarádat. Lukachich Géza altábornagy 20-ik honvédhadosztályának halálraszánt honvédezeidei és néhány magyar közös-gealozezred váltakozva vívták meg emberfeletti küzdelmeiket e hegyen, hová ezredek mentek fel és csak gyenge századok jöttek le. Magyar véreink ezrei pusztultak itt el és szentséges vérükkel festették pirosra és avatták a kegyelet helyévé e hegytömb szürke köveit. Meghaltak dicsőséggel, de állásaikat megtartották becsülettel. A magyar hősiesség soha nem tapasztalt erővel lángolt itt fel és halhatatlan érdemek ragyogó fényével aranyozta be az önfeláldozó készség nemes erényét.

Hetek óta tartott már az emberfeletti ádáz küzdelem a Monte St. Gabrielen. Ember ember állén küzdve, véres kézitusákban és öldöklésekben tombolt a harc. Csapataink halálmegevető elszántsággal védtek állásaikat és kemény daccal álltak ellen a harcra vetett ellenséges tulerőnek. A felvonult olasz ezredek, tüzérségüktől támogatva és műszaki csapatokkal megerősítve, véres harcok árán elfoglalt minden talpalatnyi helyet tús-tént megerősítettek és csak lépésről-lépésre tudtak előrehaladni. A hegy elfoglalásáért vívott makacs küzdelmüket nem koronázta azonban teljes siker, mert az úgynevezett „Geschütz“-kaverna és a hozzá tartozó védművek szilárdan tartották magukat. Az elkeseredetten védelmezett kis szigetnek az első honvéd-gealozezred katonái voltak a hős védői, akik Mészáros Iván százados megfontolt vezetése és személyes jó példaadásának lelkesítő hatása alatt megakadályozták a Monte St. Gabriele teljes elfoglalását. Az 1917 október 2-ikán bekövetkezett olasz támadásnál Magyar Gyözö zászlós 30 honvéddel, két géppuskával és egy rohamjárórral védte a II-ik számú támpontot. Az olasz támadások célja a „Geschütz“-kaverna elfoglalása

St. Gabrielen folytak le. Akik látták eme, örökösen haragos lángba és füstfelhőbe borult sziklatömb halálosan komor tekintetét, vagy akik arra voltak kárhóztatva, hogy eme halálhegy síroduiban teljessé nehéz kötelességüket és a sors különös kegyefolytán életben maradtak, azokon már nem vesznek erőt a pokol borzalmai. Ha beszélhetünk isonzói pokolról, akkor Monte St. Gabriele az isonzói pokol feneké volt, hol legizóbban sistergett a tüzarádat. Lukachich Géza altábornagy 20-ik honvédhadosztályának halálraszánt honvédezeidei és néhány magyar közös-gealozezred váltakozva vívták meg emberfeletti küzdelmeiket e hegyen, hová ezredek mentek fel és csak gyenge századok jöttek le. Magyar véreink ezrei pusztultak itt el és szentséges vérükkel festették pirosra és avatták a kegyelet helyévé e hegytömb szürke köveit. Meghaltak dicsőséggel, de állásaikat megtartották becsülettel. A magyar hősiesség soha nem tapasztalt erővel lángolt itt fel és halhatatlan érdemek ragyogó fényével aranyozta be az önfeláldozó készség nemes erényét.

volt. Hajnali öt órakor zuhogó esőben indultak rohamra az olasz tömegek. Szokásuktól eltérően zárt sorokban nyomultak előre az ezer, meg ezer nekilendülésük mintegy ezer lépésnyire gördítette előre vonalukat. Elfoglalták az első számú támpontot, mely már a második számú támpont mögött elhalgatott; a harcizaj már meglehetősen messze hátra zajlott; mindenütt felvonuló olasz csapatok, sappeurök, géppuskások rohantak előre az elfoglalt állások megerősítésére. A félelmetes kézigránát- és gyalogsági fegyverharc zürzavarában úgy látszott, hogy minden elveszett. Egyszer csak a „Geschütz“-kaverna hátsó kapujából méltóságteles ivben egy vörös rakéta röpült fel a magasba. Ez annyit jelentett: ne féljetez kishitüek! Itt még áll a harc! Itt váltó jelre felhördültek ágyuink és a legvadabb pergőtűzzel árasztották el a Monte St. Gabriele hegykezdetek. Magyar Gyözö zászlós kis csapata, melyet alá vette a visszaözönlő olaszokat és teljessé tette a fejtelenséget. A nyomban ellentámadásra induló 50-ik gealozezreddel helyreállította az összeköttetést s megmentette azt, ami már elveszett.

Minden dicsőség legényeimé, mondja szerényen Magyar zászlós. Az ő hősiességükre nincsenek megfelelő szavak. A derék honvédek csakugyan elismerésre és csodálatra méltó hősiességgel vették ki részüket a „Geschütz“-kaverna hősiesség védelme körül lefolyt harcokból és az elért siker dicsőségéből. Különösen kivált közülük

IIJ. SÁRA JÁNOS

tizedes, aki az egyik géppuskának volt az irányzója. Rendíthetetlen nyugalommal és csodás hősiességgel állta meg helyét a legszörnyűbb tűzviharban és biztos kézzel osztotta fegyveréből a halált. Tűz-esővel söpörte végig a terepet és az előreözönlő olasz tömegeket halomra lötte fegyverével. Az ellenség meg-megujuló rohamai néha husz lépésnyi távolságra közelítették meg a halálraszánt kis csapat állását, de itt megtörtek Sára János géppuskájának tüzeiben. Halhatatlan érdemeket szerzett e derék

tizedes, aki az egyik géppuskának volt az irányzója. Rendíthetetlen nyugalommal és csodás hősiességgel állta meg helyét a legszörnyűbb tűzviharban és biztos kézzel osztotta fegyveréből a halált. Tűz-esővel söpörte végig a terepet és az előreözönlő olasz tömegeket halomra lötte fegyverével. Az ellenség meg-megujuló rohamai néha husz lépésnyi távolságra közelítették meg a halálraszánt kis csapat állását, de itt megtörtek Sára János géppuskájának tüzeiben. Halhatatlan érdemeket szerzett e derék

tizedes az olasz erök visszatartásában és a Monte St. Gabriele védelmében, amivel méltán szolgált rá a személyes bátorság legnagyobb jutalmára: az arany vitézségi éremre.

A későbbi napokban újból fellángolt nehéz harcokban tanusított kiválóan vitéz magatartása a Monte St. Gabrielen leviharzott súlyos harcokkal kapcsolja össze

SCHWEITZER KÁROLY

első honvéd-gealozezredbeli törzsoermester nevéet is. 1917 október 10-ike körül egy olasz dandár támadta meg újból az első honvéd-gealozezred egyik zászlóalját a Monte St. Gabrielen. A pokol kísértéseibez hozzászórt honvédek rettenhetetlen bátorsággal vették magukat az olasz áradat elé. Ismét a második számú, döntő fontosságú támaszpontért folyt a küzdelem, melyet az olaszok minden áron hatalmukba akartak keríteni. De

győzelem helyett ismét kudarc volt az eredmény. A hős honvédek hosszas és elkeseredett tusákban ismét diadalmasan verték vissza az olaszok rohamait. A támadások visszaverésében kiváló része volt Schweitzer törzsoermesternek, aki szakasza élén küzdve, örökre emlékezetes jelét adta a legendás-hírű honvédhősiességnek.

LAKNER JENŐ

1917 szeptember közepén, mint a 17-ik honvéd-gealozezred Monte St. Gabrielen állásban lévő egyik századának parancsnoka, két bajtársával kézigránát-harcban kiragadott az olaszok kezéből egy géppuskát és azt az ellenség ellen fordítva, több támadást vert vissza. Állását akkor sem hagyta el, mikor már százada visszavonult, hanem helyén maradván, két napon át viaskodott önfeláldozóan elszánt magatartással az olaszok ellen. Az ellentámadásba átment századával egyesülve, kiváló része volt az elvesztett állások visszaszerzésében.

RAKOS JÓZSEF

Pusztító tüzérségi előkészítés után 1917 október elején megtámadta az olasz gyalogság a 17-ik honvéd-gealozezrednek a Monte St. Gabriele északi

sített ellenséges állásokban és erkölcsi tekintetben is alaposan megrendítették az olasz gyalogság ellenállását. A feltartóztathatatlanul előrenyomuló rohamjárőr ötven lépésnyire volt már csak az olasz fővonalától, amikor heves kétoldali géppuska-tűzbe került. Bertalan hadnagy és járőre részére csak egy menekvés volt: hirtelen betörni az ellenséges állásba. Fiatal, ügyes bosnyákjaival gyors iramban az ellenséges árokban termett és megkezdte az állás felgöngyölítését. Jól irányított kézigranátjaival ártalmatlanná tette a beépített géppuskákat, azután tüzérségi tűzünk elől a kavernákba menekült olaszok összefogdosásához látott. A lezárt kavernából több törzs- és főtisztet s körülbelül 500 löny légnységet szedtek ki a derék bosnyákok; azonkívül tíz géppuska, két aknavető és egy lényyszóró került birtokukba. A megremült olaszok könyörögve adták meg magukat kegyelemre.

Az első vonal egyrészének elfoglalása után, az időközben hozzá csatlakozott több rohamjárőrrel együtt továbbnyomult előre Bertalan hadnagy. A délutáni órákban benyomult a második védővonalba is, hol szintén számos foglyot ejtett s nagymennyiségű hadiszert zsákmányolt. Többek közt elfoglalt négy 15 cm-es nehéz ágyut, melynek legénységét tisztjeivel együtt lovaságba ejtette.

A tolmecsi áttörési harcokban a Cemponi hegyhát ellen intézett támadás alkalmával még egy derék magyar tiszt

KEMÉNY GYULA

ugyancsak 3-ik bosnyák tábori vadászzászlóaljbeli zászlós tüntette ki magát rettenthetetlenül bátor és eredményes működésével. Kitüntetési beadványa a következőket mondja a derék zászlósról:

„1917 október 24-ikén, a támadás első napján, oly lendülettel nyomult be rohamjárőrével az ellen-ségnak a Cemponi hegyháton húzódó heves tüzzel

védelem állásába, hogy az olaszok megadták magukat. 2000 foglyot ejtett és sok ágyut, géppuskát zsákmányolt. A következő napon egy támadó vállalkozásban vett részt osztagával, melynek eredménye volt, hogy egy Srednje mellett tűzállásban levő nehéz olasz üteg tisztestől — legényestől együtt

kezeinkbe került, mindez az ellenséges arcvonal háta mögött történt akkor, amikor még az ellenség

vonalait csapataink be sem vették. Október 30-ikán sikerült Kemény zászlósnak adóz harcok árán géppuskás-járőrével Norbegliano községbe benyomulnia s teljes győzelmet aratnia az olaszok felett”.

DOMINIK ISTVÁN

A Cemponi-magaslat ellen intézett támadás alkalmával tüntette ki magát. Werner kapitány a következőképpen emlékezik meg e derék katonájáról és kiválóan vitéz magatartásáról.

„Dominik István népl. tizedes 1917 november 24-én az első olasz állás elleni támadásnál rajának élén, elsőnek nyomult be az ellenséges állásokba. Nyomban elhallgatott két oldalazó géppuskát és lefogott tántoríthatatlan, merész előnyomulásával 80 olaszt, kik bátor és veszélyt nem ismerő

behatolás miatt a kavernából nem mertek előjönni. Így tette lehetővé százada részére a sikeres és gyors támadást a Cemponi ellen, hol hasonlóképpen kiváló módon vett részt a leghevesebb harcokban.”

(Az 5-ik közös-gyalogezred II-ik zászlóaljának „Arany lapjáról.”)

DÉNESI ALAJOS

A flitschi áttörés, valamint csapatainknak Udine irányában történt gyors előrenyomulása következtében tarthatatlanná vált az olasz isonzói haderő helyzete s 1917 október végén megkezdődött gyors visszavonulása a Tagliamento felé.

Görz és az adriai tengerpart közt álló ezredeink harcra felkészülten vetették magukat a visszasaözönló ellenség után, hogy állandó nyomással tegyék teljessé az olasz isonzói hadsereg katasztrófáját. Az üldöző harcok során Görz irányából tört előre a 48-ik közös-gyalogezred, melynek osztagai állandóan

nagy esőzések következtében megdagadt folyón való átkelést biztosítsa. Mire a hidhoz ért, annak egyes részeit már megromlalták az olaszok, a teljes felrobbantáshoz pedig épen akkor tette meg a szükséges intézkedéseket egy 120 főből álló műszaki csapat. Róth főhadnagy az olaszokat elfogta és a hidat némi javítás után a gyalogság és a könnyű

nyomában voltak a hátráló ellenségnek és heves küzdelmeket vívtak az olasz utóvéd-csapatokkal. Az üldöző harcokból kiváló eredménnyel vette ki a részét Dénesi Alajos hadapródjelölt, aki szakafedező olasz erőkkel s dicsőségteljes harcok árán nyitott utat ezredének az olasz síkság felé. A 48-ik utat tett meg a Piavéig, hol az olasz haderő végre megállapodott és komoly ellentállást fejtett ki. Noventa városka mellett érte el a 48-as ezred az olaszok új védelmi vonalát, hol azonnal kísérletet tett a folyón való átkelésre. Ezen átkelési kísérlet azonban a Piave nyugati partján előre kiépített védőállásokban elhelyezkedett olaszok pusztító tüzésztén részvételével ezredének eme veszteségteljes vállalkozásában, hol hősiességteljes és kiválóan vitéz magatartással igyekezett sikerre vinni az átkelést, de minden erőmegfeszítése hiábavaló volt. Az olaszok szétlőtték a vitéz 48-asok pontonjait, miközben Dénesi hadapród is súlyosan megsebesült.

A lelkes zászlóst az egész offenzíva ideje alatt tanúsított bátor magatartásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki.

RÓTH EDE

Az olaszoknak 1917 október végén bekövetkezett általános visszavonulása idején a Sagrađói Isonso-híd biztosítására kapott parancsot. A hátráló ellenség ugyanis minden raktárát s el nem szállítható anyagát felgyújtotta, az uttesteket megromlalt, a hidakat pedig felrobbantotta, hogy csapataink üldözését megnehezítse.

Róth Ede főhadnagy két géppuskával megerősített gyalogszázával tüstént a visszavonuló ellenség után vetette magát, hogy a hid felrobbantását megakadályozza s az így előrenyomuló csapatainknak a

train részére járhatóvá tette. Szerencsésen át is kelt az Isonzón ezrede, melynek egyik zászlóalja, mint üldöző osztag, az olasz határ felé vette útját. Romans községbe érve a zászlóalj pihenőt tartott. Róth főhadnagy pedig Wild vezérkari századdal a környéken lévő védművek megtekintésére ment ki. Alig lehettek 800—1000 lépésnyire a falutól, midőn nagyobb fegyveres olasz csapat tünt fel hátuk mögött. A csapatot vezető olasz tiszt pisztolyt rántott s rálőtt Róth főhadnagra, aki erre pisztolya agyával oly erővel vágott az olasz tiszt arcába, hogy az rögtön kiejtette kezéből a fegyvert. Wild századdal együtt lefegyverezték az olaszokat és mindnyájukat, számszerint 5 tisztet és 39 közlegényt bekisértek Romansba. Ugyanekkor egy nagyobb olasz csapat megtámadta a községben tartózkodó zászlóaljat s harcok árán igyekezett magát keresztül törni, hogy a Torrente-Torre hidján át elmeneküljön. Róth főhadnagy géplegyverszázával és egy gyalogszázával éppen akkor csapott rá az olaszokra, amikor azok át akartak kelni a hídon és előkészületeket tettek annak légberöpítésére. Ismét 14 tisztet és 280 közembert ejtett foglyul. Azonkívül 18 géppuskával szaporította a hadizsákmányt.

A vitéz főhadnagyt kiválóan értékes szolgálata és hősiesség magatartása elismerésül tisztí arany vitézségi éremmel tüntették ki.

PREISZ ÁRPÁD

A győzelmes 12-ik isonzói csatában csapataink gyorsított menetben nyomultak az ellenség után a Tagliamento felé. A 72-ik közös-gyalogezred hirszerző és üldöző osztaga 1917 november 4-én már el is érte a szélesmederű folyót, melynek hidjait az olaszok felrobbantották. Itt Preisz Árpád zászlós azt a veszélyes megbízást kapta, hogy járőrével hatoljon át a folyónak ellenségtől megszállt nyugati partjára és tegye lehetővé osztagának átjutását is.

Preisz zászlós teljes bizalommal vágott neki veszedelmes feladatának. Járőré — dacára az ellenséges fegyvertűznek — könnyű szerrel átvitte a folyó egy mellékága által képződött szigetre, honnan a folyó főága felé közeledett. A főágon való átkelés azonban annak mély vize és sebes árja miatt katasztrófális vállalkozásnak mutatkozott, mitől a

járőr emberei visszahökkenetek. Preisz zászlós tudatában, annak a megbecsülhetetlen szolgálatnak, melyet a folyón való átkelés kísérőszakolásával csapatának tesz, hátrahagyta járőreit s hogy bizalmat öntsön beléjük egy önként jelentkezett emberével a lóág felé kuszott, hogy átkelésre alkalmas helyet szemeljen ki. — Ennek megtörténte után belevetette magát emberével a sebes árba s fáradságos küzdelések után elérte a nyugati partot. Az ellenséges járőr, mely állandó tűz alatt tartotta, ártalmatlanná tette, azután pedig segített hátrahagyott járőrének, valamint egész századának a folyón való átkelésben. Az átkelt század tovább nyomult az ellenség után s még aznap elérte Bagnarolát, mi Preisz zászlós önfeláldozó vállalkozásának volt az eredménye.

KERÉKGYÁRTÓ ISTVÁN

Az 1917 október végén megkezdődött olaszországi előrenyomulást, mint a 41-ik honvédegyalogszázad rohamszázadának szakaszparancsnoka harcolta végig. Midőn a Piavéhez ért, azt a parancsot kapta, hogy a 31-ik honvédegyalogszázad III-ik zászlóaljának, valamint az azt nyomon követő 82-ik dandárnak a folyón való átkelését erősökölje ki és azt biztosítsa. A mindenre elszánt 12-ik honvédegyalogszázadbeli hadnagy 1917 november 13-ikának hajnalán 18 derék emberével hat csónakon indult el a tulsó part felé. Az ellenség az átkelést észrevette és heves tűz alá fogta az átkelőket, kiknek jó része már a csónakokban megsebesült, vagy hősi halált halt. Kerékgyártó István hadnagy megfoghatkozott járőrével az egész vonalon elsőnek lépte át a Piavét s partraszállása után azonnal támadásba ment át a töltésen elsáncolt ellenséges erők ellen. Elkeseredett kézi gránátharc után lendületes szuronyrohammal áttörte az olasz vonalat s egy biztos védelmet nyújtó árterületi gátig nyomult előre néhány megmaradt emberével. Időközben azonban pirkaoni kezdett s az első meglepetésükből felocsudott olaszok — tisztában látván a helyzetet — heves ellentámadásokba kezdtek. Kerékgyártó hadnagy egyetlen géppuskájának támogatásával derekasan védte állását, de válságossá tette helyzetét az a körülmény, hogy lőszerre fogytán volt; utánpótlásról pedig szó sem lehetett, mert az ellenség heves tűz alatt tartotta az átkelési pontokat. A olaszok támadásai mindjobban érezhetőbbé váltak és már megkerülő mozdulatokkal fenyegették a hősi kitartó hadnagy kis csapatát. A hátába kerülő olasz osztagot azonban Kerékgyártó hadnagy harmadmagával elfogta, géppuskáját pedig zsákmányul ejtette s így lényegesen könnyített helyzetén. Bár a tulerővel szemben vívott elszánt harcok közben kézi gránát-robbanás következtében súlyosan megsebesült, még sem hagyta el helyét, hanem

vérző sebbel is példás magatartással buzdította embereit a percről-percre növekvő és hevesebben támadó olasz erők elleni harcra és kitartásra. Az ellenség minden támadását visszaverte és állását addig tartotta, míg annak további védelmét egy időközben megerősítés végett beérkezett hadnagybajtársának át nem adhatta.

TÓTH JÁNOS — KURUCZ JÁNOS

Akanizsai 20-as honvédek a Piave mellett pihenték ki a kéthetes előrenyomulás fáradalmait, midőn 1917 november 14-ken parancsot kapott az ezred, hogy keljen át a Piavén, foglalja el annak egyik szigetét és tisztítsa meg az ellenségtől. A 41-ik honvédegyalogszázad egyik ezredének részei már túl voltak a folyón, amikor a 20-as honvédek II-ik zászlóalja Csanády alezredes vezetésével megkezdte támadását Passarella község irányában. A sűrű szőlő-lugasok között lassan, tapogatózva kuszakak előre a derék zalai legények, hogy

meglehető támadással verjék ki az ellenséget állásukból. Az olaszok azonban résen voltak. Egyik géppuskájuk hirtelen megszólalt, mire ropogva dolgoztak a fegyverek. A 6-ik század már a falu szélső házai előtt hasalt a szőlőkertekben, de a katagó géppuskák zizegő golyózáporában tovább haladni nem tudott. A passerellai templomtorony ontotta a tüzet. Tóth János szakaszvezetőnek nem tetszel ez a hosszantartó kínos helyzet, azért elhatározta, hogy leszedi a templomtoronyból a géppuskákat és megkönnyíti honvédbajtársai előrenyomulását. Maga mellé vette Kurucz János tizedest s rövid megbeszélés után előrekusztak a sűrű bozótban a torony irányába. Szerencsésen elértek a templomhoz s már másztak is fel a toronyba, hol a két géppuska kat-

tozott. Miután két okvetetlenkedő olasz szuronyokkal eltakarítottak az utból, rátörték a géppuskás legénységre. Egy ott tartozkodó olasz tiszt megkísérelte ugyan, hogy fegyverét használja, de Tóth és Kurucz hamarosan ártalmatlanná tette és legénységével együtt foglyul ejtette. Egy századosal, 2 löhadnaggal és 34 közlegényből álló fogoly csapatot tért vissza századához a két kitiünő altiszt. Az ezután bekövetkezett roham ellenállhatatlan volt. A honvédszászlóalj néhány perc alatt átgázolt az ellenséges állásokon, hol közel 1000 foglyot ejtett és számos géppuskát, golyószórót zsákmányolt. A két kiváló honvédtisztet bátor vállalkozásáért arany vitézségi éremmel tüntették ki. Tóth szakaszvezető büszkén viseli, Kurucz tizedesnek azonban csak a fejfáját disziti a szép kitiünetés. [A Front c. ujság nyomán.]

A Piavén történt átkelésnél

FERENCZ LAJOS

20-ik honvédegyalogszázadbeli tizedes tört utat zászlóaljának. Három rohamjárőrével heves ellenséges tűzben pontonokon kelt át a folyón. Embereinek felét már utközben elvesztette s mire partot ért elenyészően kicsiny erővel kellett felvennie a harcot a tulerőben lévő ellenséggel. Gyengeségét azonban pótolta az a halálmegvetően hősiesség, mellyel az olasz állást megtámadta. Mindjárt a part közelében kézi gránátokkal elhallgattatott két géppuskát, melynek legénységét megsemmisítette. Az első akadály legyőzése után állandó harcok közben, mintegy 150 lépésnyire haladt előre, hol súlyosan megsebesült. Sebesülten is helyén maradt és rendkívüli sulyos helyzetében addig tartotta állását, míg segítő osztagok nem érkeztek.

Ferencz Lajos tizedes kiválóan vitéz s önfeláldozó magatartással oldotta meg feladatát s teljes mértékben rászolgált jól megérdemelt kitiünetésére, mely nemcsak az ő, hanem egész ezrede kiválóságának egyik maradandó bizonyítéka.

HITZINGER JÁNOS PÁL

A déltiroli fronton a Tondarecar hegycsucs ellen intézett támadás alkalmával az első tiroli császárhadász-ezred rohamszázadához volt beosztva, mint a robbantó-szakasz parancsnoka. Feladata volt az olasz drótakadályoknak négy helyütt való felrobbantása s ezáltal az ellenséges árkokba vivő ut megnyitása a rohamzászlóalj számára. 1917 december 3-áról 4-ikére virradó éjjelen a heves ellenséges ágyú és gyalogsági tűz ellenére sikerült neki a drótakadályokon keresztül két helyütt utat nyitnia, a másik két helyen azonban az olaszok szüntelen támadása és kézi gránátharc megakadályozta sza-

kaszái feladata véghezvitelében. A kegyetlen munkában 18 kötelességét halálmegvetéssel teljesítő embere hullott már el, sebesültekben is nagy volt a vesztesége, de a hadtest szigorú parancsa folytán a drótakadályokat a kijelölt helyeken fel kellett robbantani. Így Hitzinger János Pál hadapródjelölt egyik szakaszvezetője kíséretében önmagavállalkozott a drótakadályok felrobbantására. Ez részben sikerült is neki, mire megindult a rohamzászlóalj támadása. Hitzinger hadapródjelölt az

egyik drótakadály-nyíláson keresztül vezette szakaszát rohamra az olaszok ellen. Önfeláldozó elszánt-sággal, egymást segítve tódultak be a robbantás ütötte résen a derék császárhadászok az ellenséges árkokba, melynek egy kis részét megszállották. Nem volt talán köztük egy sem, aki ne vérzett volna, de mind helyén volt, aki csak állni tudott. Ezen betörési ponttól jobbra azonban szívesen tartották magukat az olaszok a 22-es tábori vadászok támadásaival szemben, ami az elért sikert kétségessé tette, mert az elfogatás veszélye fenyegette az állásba betört kis csapatot. Hitzinger hadapródjelölt válságos helyzetében további támadásra határozta el magát. Oldalba támadta a tőle jobbra szívesen ellentálló olaszokat, akik a nagy meglepetésben megadták magukat. Ez a támadás eldöntötte a Tondarecar-csucs sorsát. 240 fogoly és 5 géppuska maradt a hős győzők kezén.

A hegycsucs elfoglalása után Hitzinger hadapródjelölt tovább folytatta előrenyomulását és kitiünő vadászaival megtisztította a Callio felé vezető utat az ellenségtől.

KÁSA KÁROLY

Becsülettel teljesített 29 havi frontszolgálati ideje alatt mindenkor derekasan állta meg helyét és számos lényes haditettel gyarapította a 39-ik közös-egyalogszázad dicső harcait. Kötelességének lelkiismeretes és példásan vitéz teljesítése közben két ízben is megsebesült, melynek következtében rokkanttá vált. Már a doberdói fensíkon kitiün rettenthetetlen bátorságával és tisztelnélkül maradt bajtársai ügyes vezetésével. Ezrede 1915 október végén és november elején a karsztífsíkon vívott sulyos harcokat az olaszokkal. Kása

Károly őrmester századának védővonalát szüntelen heveséggel támadták az ellenséges tömegek, mely harcokban a század hősi ellenállása közben teljesen felőrldött. A súlyos veszteségek következtében majdnem teljesen megsemmisült század védővonalának egy részét végre is napokon át tartó ádáz küzdelmek után megszállták az olaszok. Ekkor Kása őrmester összeszedte mintegy 40 megmaradt emberét és lendületes erővel a megszállt árokrész ellen vezette őket. Feltartóztathatatlan erejű ellentámadással visszafoglalta az elvesztett árkokat, a megszálló olaszok nagy részét pedig elfogta.

1918. év elején a Brenta-völgyben vívott harcok folyamán még egy vakmerő hőstettel gazdagította Kása őrmester hősi érdemeit. Páncélvonatjával keresztürobogott az ellenség vonalán s mintegy 200 méternyire az olasz állások mögött összelötte az ellenség két ütegét. Feladatának hősi teljesítése után sértetlenül hozta vissza vonatát és embereit.

NÉMETH GÁBOR

Mint a 48-ik közös-gyalogezred őrmestere a 11-ik tábori vadászszázalaj soraiban érdemelte ki kiválóan vitéz magatartásával az arany vitézségi érmet. 1917 november végén, a Piave

mellett az olaszok megtámadták egy előretolt állásban elhelyezett szakaszát. Nemeth őrmester személyes bátorsággal feltüzelt vadászaival visszaverte az ellenség támadását s órák hosszan át védte állását, melyet az olaszok többször megtámadtak. Midőn több sikertelen kísérlet után a támadások szünni kezdtek Nemeth őrmester ellentámadásra vitte szakaszát és kiverte az olaszokat

állásaikból. Több mint 100 fogollyal és három géppuskával tért vissza régi helyére.

A derék őrmester teljes mértékben méltó érdemeit szerzett a katonának járó legszebb kitüntetésre.

TÓTH ZSÁMBOKI JÁNOS

A honvéd-kerékpáros zászlóalj Kiss János százados vezetésével támadást intézett 1917 december közepén a hétékszög fensíkján emelkedő Monte-Melletta nevű magaslat ellen s kemény harcok árán elűzte az ellenséget. A vitéz kerékpárosok

tekintélyes távol-ságralendítette előre arcvonalunkat, melyek a Monte-Melletta után következő magaslatok egyikén állapodtak meg. Sikeres előretörésük után néhány napig hallgattak a legyverek és ezen időt állása meg erősítésére használta fel a zászlóalj. Rövid idő múlva azonban megindult az olaszok ellentámadása elvesztett vonalaik visszaszerzéséért. Tóth Zsámboki János főzsrőrmester, a 2-ik század egyik szakaszának parancsnoka, amikor az olaszok mozgolódásáról tudomást vett, hat önként vállalkozó vakmerő emberével a két arcvonal között lévő elhagyott házhoz lopódzott előre, hogy tájékozódást szerezzen az ellenség mozdulatairól. A házhoz érve, meglepődve vette észre, hogy azt már az olaszok tartják megszállva. Minthogy számra nézve egy sokkal erősebb osztaggal állott szemben, meglepő támadásra szánta el magát. Két kézibombát vágott be a ház ablakán és a robbanás okozta zür-zavarban foglyul ejtette a bentlevőket. Megszállta a házat, melynek emeletéről gyilkos tűz alá vette a támadásra készülő olasz zászlóaljat. Az olaszok kénytelenek voltak visszavonulni. Tóth Zsámboki János négy nap és négy éjjel át védte a házat és hiúsította meg az ellenség minden megmozdulását. Kiválóan vitéz magatartásáért és eredményes működéséért arany vitézségi érmmel tüntették ki és tisztihelyettségé léptették elő.

FOZMAN JENŐ

A 41-ik honvéd-hadosztály parancsnoksága 1917 december derekán a Piave tulsó partjának felderítését rendelte el. Előre megállapított egységes terv szerint öt helyen egyidőben kellett

volna átkelni a kijelölt századoknak a folyón. A kevés reménnyel kecsegtető veszélyes vállalkozást önként jelentkező tiszték és tisztjelöltek vezették. Fozman Jenő 31-ik honvéd-gyalogezredbeli zászlós Casa Canani-val szemben kísérte meg századával a Piavén való átkelését.

Réggel 6 órakor szállt csónakba vakmerő legényeivel, hogy a folyón átkelve, a vele szemben álló olasz erőket és a hevesen tüzelő géppuskákat elűzze és így százada szerencsés átjutását biztosítsa. Első kísérletei az ellenség pokoli tüzeiben kudarcot vallottak. Másfélórai veszteségteljes erőlködés után végre sikerült néhány emberével a folyó ellenséges oldalán partra szállnia s elszánt kézigránát-harcban és öldöklő kezítésében a szakadatlanul tüzelő olasz géppuskákat elfognia. A zsákmányul ejtett géppuskákat tüstént az ellenség ellen fordította és az olaszoknak a töltésről való leszorítása által megkönnyítette századának a Piavén való átkelését. Századával egyesülve megszállta az elhagyott ellenséges árkokat s megtette a szükséges intézkedéseket az elfoglalt állások megtartására. Az olasz gyalogság a nap folyamán nyugton maradt; helyette egy harcavetett repülőraj és az olasz tűzérség bombázta egész napon át szünni nem akaró heveséggel állását, ami súlyos veszteséget okozott a hősiesen kitaró honvédszázadnak. A sötétség beálltával megkezdődött az olasz gyalogság támadása is. Sűrű rajokban roham-roham után hullámogató bátorsággal küzdő honvédek halomra lötték az olaszok tömegeit, melyek ismétlen vad dühvel törtek előre. Hulla hulla hátán feküdt már, midőn elcsendesült a harctér. Az olaszok minden erőlködése hiábavaló volt. A derék honvédek — megfogyva bár, de törve nem — véresen verték vissza az olaszok rohamait. Két napon át tartott ki Fozman zászlós válságos helyzetében, amikor a további fölösleges vérveszteségek elkerülése végett visszavonulásra kapott parancsot.

TOMASOVITS VIDA

Mint ütegének megfigyelő és felderítő altisztje, mindenkor kiváló eredménnyel működött. A leghevesebb tüzharcokban példás bátorsággal és körültekintéssel végzett lelkiismeretes munkájával

nemcsak ütegének, hanem egész dandórájának tett megbecsülhetetlen szolgálatakat. Több hónapon át kimagaslóan vitéz magatartással teljesített működése után 1917 december közepén a Monte-Tombán vívott ütközetekben érdemelte ki arany vitézségi érmet.

Ezidőben a 33-ik tábori tüzérezred a bajor Alpenkorpa kötelékében, a Torrente Calcimmo legfelsőbb terraszán volt tüzállásban. Az olaszok rövid megszakításokkal éjjelnappal különböző kaliberű ágyúkkal lötték a kedvezőtlen terepviszonyok miatt kényre-kevede kiszolgáltatott ütegeket. Tomaso Vits Vida tüzemester magatartása, mint mindig most is példás volt. Rendíthetetlen nyugalommal látta el súlyos szolgálatát és az ellenség legvadabb pergőtüzében irányított ütege tüzelését. December 16-ikán az olaszok ellentámadása alkalmával balcombján súlyos sebet kapott. Vérző sebet bekötözve csodálatos lelkierővel dolgozott tovább. A harc óráról-órára vadabbul tombolt; valóságos tűz és vérorkán söpörte végig a szelid Tegorzo-völgyet. Az olasz tűzérség az elkecsereedett küzdelem végső dühében sorra gyújtotta fel tüzérési lövedékekkel és gázbombákkal megtelt raktárainkat, melyek féltelmetes robbanásokkal remegtették meg a levegőt. Folytató füst és kiömlő gáz hőmpölygött a völgy mélyén és az örök elmúlás szürke leplelét vont be előtt — halottat egyaránt. Bajtársai kidőlték, csak egyedül Tomaso Vits tüzemester álli tántoríthatatlanul messzelátójánál. Figyelt, irányított és vérbe folytatta az ellenség minden megmozdulását. Egy mellette robbant gyújtógránát szilánkjai azonban súlyos sebet ejtett homlokán és kivágta jobb szemét. Esméletlen állapotban vitték vissza a segélyhelyre.

A 33-ik tábori tüzérezred első ütege ugyanakkor Quero községtől délkeletre volt tüzállásban. A Monte-Tomba elleni támadások rövid megszakításokkal időnként újból és újból fokozott hévvel lángoltak fel és december végén érték el tetőpontjukat. Az első üteg, amelynél

PINTERITS JÁNOS

tizedes, mint lövegvezető, fáradhatatlan buzgalommal s önmegtágadó elszántsággal teljesítette kötelességét — zárótüzet adott le a hatalmas tömegekben támadó olaszok elé és pontos tüzelésével meg-

hiúsította támadásukat. Erre négy ellenséges nehéz üteg irányította rá pusztító tüzet a 33-as tüzérekre. Sűrű egymásutánban zuhogtak a hatalmas gránátlövedékek és egetrengető borzalmas robbanások égő pokollá változtatták át az ágyuk állását. Rövid idő múlva három hős löveg feküdt összelöve s csak a negyedik, Pinterits tizedes lövege ontotta továbbra is a tüzet. Hősi halált halt derék tüzérek szétroncsolt tagjai feküdtek szerteszét, csak Pinterits tizedes szolgálta tovább ágyuját, mintha misem történt volna. Sorsa azonban öneki is meg volt írva. Egy hatalmas robbanás, recsegés és az utolsó üteg is elhallgatott, Pinterits tizedes élettelenül bukkolt rá hős lövegére.

Úteparancsnoka, Gösy Géza főhadnagy, a következő sorokban értesítette Pinterits apját fia hősi haláláról:

„Szomorú kötelességemnek teszek eleget, midőn Önt szeretett fia, a mi derék bajtársunk, Pinterits János káplár eleséséről értesítem.

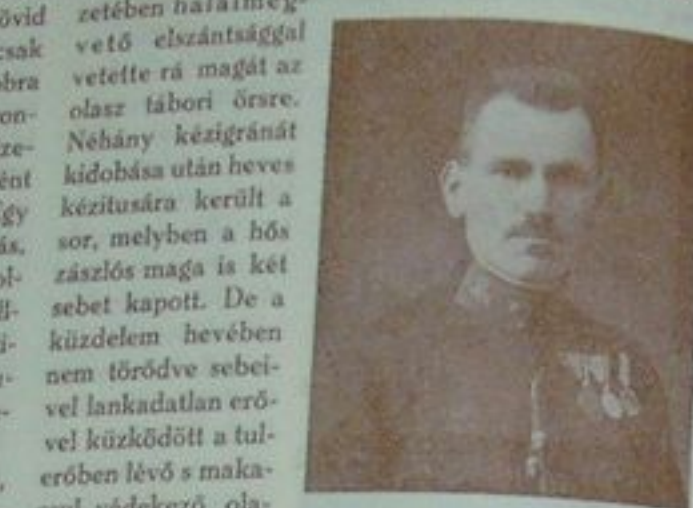
1917 december 30-án délután egy olasz támadás dicsőséges elhárítása közben érte egy ellenséges gránátzilánk őt, miután halált megvető bátorsággal és vitéz magatartással utolsó lehetőségig szolgálta ágyuját.

Adjon a Mindenható elég lelkierőt és vigaszt az Ön szülői szívének ezen mérhetetlen fájdalom elviseléséhez s vigasztalja meg azon tudat, hogy az Ön bánatában ütegem minden tisztje és legénysége egyformán osztozik.”

FARKAS LÁSZLÓ

Monte-Asolone hőborította csucsán önként vállalkozott az ellenséges állások felderítésére és egy olasz tábori őrs elfogására. Miután nyolc tagból álló járőrének minden egyes emberét alaposan kioktatta teendőjére, 1918 február 21-ikének éjjelén hozzáfogott vállalkozásának megvalósításához. Könnyű járőr-felszereléssel ellátott, hőközpönyegbe burokló emberei a sötétség leple alatt, veszedelmes sziklahasadékok jégmezőin keresztül, óvatosan az ellenséges tábori őrs mögé vezetve s úgy tüntette fel a dolgot, mintha felváltó olasz őrs közlekednék. Eme csellegással sikerült az ellenséges őrs egy őrszemét felfognia, aki azonban kiabálással felhívta bajtársai figyelmét az ellenség támadására. Nagy riadalom

keletkezett. Nemcsak az őrs lépett rögtön legyverbe, hanem az olasz vonal is heves tüzelést kezdett. Farkas László az 5-ik közös-gyalogezred zászlósa két tűz közé szorult járőrrel. Veszedelmes helyzetben halálmegvető elszántsággal vetette rá magát az olasz tábori őrsre. Néhány kézigránát kidobása után heves kézitusára került a sor, melyben a hős zászlós maga is két sebet kapott. De a küzdelem hevében nem törődve sebeivel lankadatlan erővel küzdött a tulerőben lévő s makacsul védekező olaszokkal. Kettőt lelőtt, egyet leszurt közülük és lelkes szavakkal, valamint példás hősiességével feltűzött embereivel lefegyverezte az olasz tábori őrsöt. Azután folyaival együtt ügyes vezetéssel vitte vissza járőrét ezredéhez.

Az 5-ik közös-gyalogezred második zászlóaljparancsnoksága 1918 március 1-én kelt 21. számú parancsában külön szavakkal méltatta Farkas László zászlós járőrének hős magatartását s követendő példának állította a zászlóalj elé.

IVANICS MIHÁLY

Monte-Tombán volt tábori őrsön tiz honvéddel Ivanics Mihály 3-ik honvéd-gyalogezredbeli szakaszvezető, amikor 1918 május 20-ikán hatalmas pergőtűzrel bocsátott az ellenséges tüzérség főőrsünkre, majd mind a négy tábori őrsre. A tüzérségi tűz négy-öt órán át zuhogott az őrsök állásaira, azután zárótűzzé alakult át. A zárótűz ideje alatt erős olasz osztagok nyomultak előre az első és harmadik számú tábori őrsök ellen, melyek a tulerőben levő ellenség elől kénytelenek voltak visszavonulni. Az olaszok akadálytalanul folytatták előrenyomulásukat és egészen a hegycsucs aljára ereszkedtek le. Elloptak egy géppuskás őrszemét, aztán vissza-

fordultak és állásaik felé igyekeztek. Körülbelül egy század főnyi lehetett az az erő, mely egyenesen a helyén maradt Ivanics Mihály szakaszvezető őrsének hátába nyomult. Ivanics, akinek három kezében, megmaradt néhány emberével tűz követéskészen várta a közelgő ellenséges századot. Harminc-negyven lépésnyire engedte közeledni állásához az olaszokat, midőn megadta a jelt a kézigránát harcra. Valóságos bombaeső zúdult a megtámadásba mentek át a tábori őrs ellen. A honálltak ellen s nagy veszteséget okoztak a támadóknak. Egy órán át tartó ekkeseredett harc után sikertelenül az olaszokat széjjelverni és közülük néhányat — köztük két tisztet is — foglyul ejteni. A többi fejvesztetten menekült vissza az olasz állásokba.

fordultak és állásaik felé igyekeztek. Körülbelül egy század főnyi lehetett az az erő, mely egyenesen a helyén maradt Ivanics Mihály szakaszvezető őrsének hátába nyomult. Ivanics, akinek három kezében, megmaradt néhány emberével tűz követéskészen várta a közelgő ellenséges századot. Harminc-negyven lépésnyire engedte közeledni állásához az olaszokat, midőn megadta a jelt a kézigránát harcra. Valóságos bombaeső zúdult a megtámadásba mentek át a tábori őrs ellen. A honálltak ellen s nagy veszteséget okoztak a támadóknak. Egy órán át tartó ekkeseredett harc után sikertelenül az olaszokat széjjelverni és közülük néhányat — köztük két tisztet is — foglyul ejteni. A többi fejvesztetten menekült vissza az olasz állásokba.

WEISZ FERENC

Az egész világháborút a repülőcsapatoknál harcolta végig. 46 havi becsülettel teljesített frontszolgálati ideje alatt majdnem minden harctéren megfordult s az ellenséges területek felett végzett felderítő repüléseivel és veszélyt nem ismerő légi harcaival örökemlékü érdemeket szerzett. A mozgósításkor a szerb harctérre került, hol a belgrádi erődök bombázásánál tűntette ki első ízben magát. Első hőstétét soron követte a többi s a derék pilóta érdemei időről-időre gyarapodtak. 1915 októberében egy francia gép lelövéséért nagy ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. Rövidesen az orosz frontra került, hol a 20-ik repülőszázad kötelékében értékes szolgálatokat tett csapatainaknak. Majd a francia harctérre vezényelték századát, hol a verduni csaták idején vívott légi küzdelmekből vette ki elismerésreméltó módon a részét. 1918 februárjában az olasz frontra helyezték át és a 75-ik repülő századhoz osztották be. Itt szerezte meg arany vitézségi érmét, melyet a legfelsőbb Hadur személyesen adott át neki. Két Caproni gépet támadott meg, melyek közül az egyiket lelőtte, a másikat pedig leszállásra kényszerítette.

Weisz pilóta egyike volt legkitünőbb repülőinknek s érdemei elismerésül méltón viseli a személyes bátorság legszébb kitüntetését az arany vitézségi érmét.

SZÁSZ ALBERT

A nép egyszerű gyermeke volt. A termékeny magyar föld őseréje duzzadt izmaiban és a kalászt aranyozó magyar napsugár acélosította meg szívét. Igaz mintaképe volt a hazája iránt kötelességét lelkiismeretesen teljesítő katonának.

Az 1918. év tavasza lázas előkészületekben telt el a piavei arcvonalon. Mindkét fél tudta és várta a bekövetkező eseményeket s igyekezett részére a legelőnyösebb helyzetet teremteni. A Piave alsó folyásának kisebb-nagyobb szigeteiért, melyek az ellenség mozgulatainak kifürkészésére, saját állásaik biztosítására s esetleges támadások visszaverésére különösen alkalmasoknak bizonyultak, erős küzdelem folyt. Egy ilyen kis szigeten volt a cs. és kir. 2-ik huszárezred egy géppuskás őrsége is elhelyezve. 1918 május hó 30-án, az éjjeli órákban erős olasz osztagok támadtak rá az egy géppuskából és 9 emberből álló őrségre, hogy őket elűzzék és a szigetet hatalmukba kerítsék. Szász Albert őrsvezető, ki mint géppuskás-irányzó, a csekély számú őrség parancsnoka is volt, kemény daccal felvette a küzdelmet a két oldalról is előre özönlő ellenséggel. Bizott fegyverében, mely már számtalan veszélyben megvédte és bizott biztos kezében. Emberei közül mindegyik a helyén volt és helyén volt az ő szíve is. Halálosztó golyózappal szórta be gépe a támadási területet s az ellenség minden közeledési szándékát meghiusította. Az olaszok részéről is viszonzott heves tüz harcban már öt sebéből patakzott a vér, mégis helyén maradt és legyűrte az ellenség minden megmozdulását. Az olaszok végre is tüzérségükhöz folyamodtak. Felfedezett állásukat elborították a gránátok: míg nem egy teletalálat elnémitotta a huszárség fegyverét és minden emberét. A súlyosan megsebesült derék őrsvezetőt a felváltásra kiküldött őrs ásta ki a gránátlyukból, mely hét hős huszár és egy géppuska szétroncsolt tagjainak vált néma sírhelyévé.

SCHEU JÁNOS

A 25-ik közös-gyalogezred támadásra ment 1918 június elején Cisona falu közelében, a Monte-Asolone egyik nyulványán, huzódó olasz állások ellen. Az egymás mögött előretörő rohamhullámok az ellenséges tüzéség pokoli tüzében közeledtek az olasz állások felé és súlyos veszteségeik következtében már-már csüggedés szállta meg a derék 25-ösöket. Scheu János törzsrőmester, a 10-ik század szolgálatvezető altisztje, a harmadik szakasz vezetésében segédkezett parancsnokának s lelkesen vitéz magatartásával erőt öntve embereibe, erőteljes lendülettel tört be az ellenség állásába. Szakaszát rohamról-rohamra vezette a makacsul védekező olaszok ellen s amikor parancsnoka az ádáz küzdelmekben hősi halált halt, átvette szakaszának önálló vezetését és folytonos buzdítások közben véres harcok árán a negyedik olasz védővonallig tört előre. Zászlóalja a nagy veszteségek következtében már a harmadik ellenséges vonalban megállott s így Scheu törzsrőmester előrerontott szakaszával teljesen elszigetelten állott az ellenség között. A sötétség beálltával állásaik visszaszerzése végett heves ellentámadásokat indítottak az olaszok Scheu szakasz ellen, melyet azonban hősiességükkel visszavert. Sőt rajtaütéssel megtámadta az állása előtt megapuló olaszokat s elfogta őket. Elfoglalt árkaik mindaddig megtartotta, míg zászlóaljával az összeköttetés teljesen helyre nem állott.

olasz állások felé és súlyos veszteségeik következtében már-már csüggedés szállta meg a derék 25-ösöket. Scheu János törzsrőmester, a 10-ik század szolgálatvezető altisztje, a harmadik szakasz vezetésében segédkezett parancsnokának s lelkesen vitéz magatartásával erőt öntve embereibe, erőteljes

lendülettel tört be az ellenség állásába. Szakaszát rohamról-rohamra vezette a makacsul védekező olaszok ellen s amikor parancsnoka az ádáz küzdelmekben hősi halált halt, átvette szakaszának önálló vezetését és folytonos buzdítások közben véres harcok árán a negyedik olasz védővonallig tört előre. Zászlóalja a nagy veszteségek következtében már a harmadik ellenséges vonalban megállott s így Scheu törzsrőmester előrerontott szakaszával teljesen elszigetelten állott az ellenség között. A sötétség beálltával állásaik visszaszerzése végett heves ellentámadásokat indítottak az olaszok Scheu szakasz ellen, melyet azonban hősiességükkel visszavert. Sőt rajtaütéssel megtámadta az állása előtt megapuló olaszokat s elfogta őket. Elfoglalt árkaik mindaddig megtartotta, míg zászlóaljával az összeköttetés teljesen helyre nem állott.

MOLNÁR LÁSZLÓ

Tíz nehéz olasz üteg négy napig tartotta meg semmisítő pergőtűz alatt a Monte-Perticát 1918 június elején, hogy kő kövön ne maradván, lehetővé tegye az olasz gyalogság részére a fontos stratégiai pont elfoglalását. A hegyet a 19. tábori vadászzászlóalj harcedzett katonái tartották meg, kik nehéz napokat éltek át és súlyos veszteségeket szenvedtek; de hidegvérrel és lelkes harckészséggel várták a minden pillanatban megindulható olasz lavinát. Az egész hadosztály vonalán siri csend; mindenki visszafojtott lélekzettel várta, hogy mi lesz a Monte-Perticán levő derék

vadászokkal. Nem sokáig kellett várni. Három és fél napos szenvedés után június 8-án megindult az olaszoknak rohamcsapatoktól bevezetett nagy támadása. Nem nagy bátorság kellett a pozíciójává tört s 30-40 lépésnyire megközelített állásokba behatolni, hiszen a kövek alatt csak százszor halált halt hős vadászok feküdtek. 150 vadász földalatti odájában várta elszántan, hogy halálmegvetően kirohanjon s megvédje a rájuk bízott, féltve őrzött magaslatot.

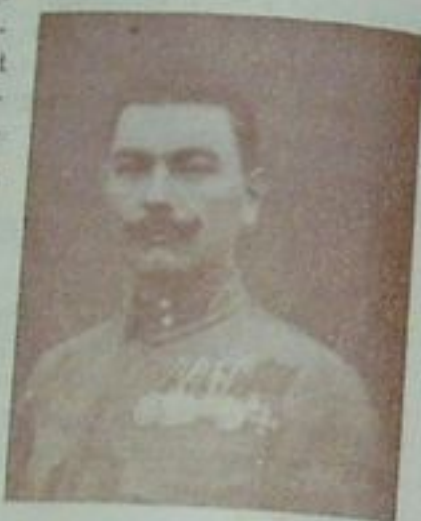
Molnár László törzsfővadász, ki a jobbszárnyon levő század legszélsőbb szakaszának volt a parancsnoka, 18 emberével elsőnek vetette rá magát a hosszú időn át becsülettel védett állásba betolakodott ellenségre és lendületes kézigránátharcra sikerrel ki is szorította a betolakodókat. Mily nagy volt azonban a meglepetése, midőn látta, hogy az ugrásszerűen állásaikban termett olaszok kézigránáttűz alatt tartják a többi

kaverna száját és így akadályozzák meg a kavernákban szorult század nagyobb részének kitörését. Leleményessége a halálveszélyben sem hagyta el. Egy hirtelen gondolata támadt, csak egy: segíteni bajtársainak. Szakaszának roncsaival balra fordult és a „Jaegergeist” ragyogó felleobanásaként oly elszánt lendülettel vetette rá magát az ellenségre, hogy annak támadása megtörtött és a század meg volt mentve. Az olaszok futva visszaözlöltek. A vadászok a kavernából kirohantak és Molnár László kis csapatával egyesülve, visszafoglalták állásaikat.

Ezen rövid, de véres tusában 3 arany, 10 I. osztályu ezüst és 30 II. osztályu ezüst vitézségi érmet érdemeltek ki a derék vadászok.

SZENDERFFY EMIL

1918. év június 15-ikének borzalmas hajnalán felnyögött a békés olasz föld és hörgő vér- és tüzorkán söpörte végig a Piave partjait. Ágyuk ezrei szántották föl a talajt égrengető robbanással s emberek százazrei rohantak egymásra lobogó harci tüzzel. Magyar vértől pirult el a Piave szelíd tükre s jajveszéklő csataordítás szállt fel szemrehányóan a kék olasz égre. Napokig tombolt magyar hadosztályaink példátlanul véres és elkeseredett tusája, hogy egy utolsó emberfeletti erőmegfeszítéssel ki-

csikarják a sóvárgott végső győzelmet. Lelkes akarában, önfeláldozó készségben és halálos elszántságban nem is volt hiány: de az eléjük tornyosuló legyőzhetetlen akadályokon — munició- és élelemgyőzelmű hit keserű csalódássá változott s a lelkes emlékü Montello hegytömb nemcsak hős magyar véreink gólgótájává vált, hanem a magyar vitézség értékes magyar vér, gyász és keserűség tapad eme, de még több dicsőség fűződik nevéhez.

A 17-ik gyaloghadosztály kötelekében küzdő 39-ik közös-gyalogezred Dominik ezredes parancsnyilekezett a Piaven keresztül végrehajtható támadó csatára. A támadás napját megelőző estén az ezred egyik zászlóalja Popovics alezredes vezetésével Mina falucska mellett helyezkedett el, hogy másnap reggel pontban 6 óra 30 perckor megkezdje a táderffy Emil önkéntes tizedes azt a parancsot Szent-zászlóaljparancsnokától, hogy június 15-ikén reggel,

zászlóaljatámadását 1. órával megelőzően keljen át a Piave folyón, a tulsó parton elhelyezett olasz tábori őrsöket semmisítse meg és szakaszát járőrökre osztva törjön utat utána nyomuló zászlóaljának. Szenderffy önkéntes a kitűzött időben a Piave töltése mögött elrejtett négy csónakot elszánt legényeivel a vízre eresztette s az ellenség pokoli ágyutüzében nekiindult a tulsó partnak. Tüzéségünk támogatásával, különösen pedig a reggeli köd és a sűrű robbanások okozta füstfelhő leple alatt sikerült is neki veszteség nélkül partot érnie, ahol azonban az olasz tábori őrsök erős gyalogsági és géppuskatűzzel fogadták. A veszélyes helyzetbe került kis uttörő csapat erélyes rohamra ment a makacsul védekező olaszok ellen. Halálmegvető kézigránátharcban és gyilkos kézitusában megsemmisítette, illetve foglyul ejtette az előretolt állásokban szivósan ellentálló olaszokat, miáltal teret nyert az utána átkelő zászlóalj harcrafejlődésre. Az első támadó hullám beérkezése után megkezdte Szenderffy önkéntes előrenyomulását a Montello hegygerincen végig huzódó első olasz védelmi vonal ellen. Az

ellenséges gyalogság és tüzéség féktelen tüzelésében történt előretörése nagy veszteséggel járt s mire az olasz főállások elé ért, már emberei nagy része elesett, vagy megsebesülve lemaradt. Az a lelkes lendület azonban, mely szédületes iramban lendítette előre a kis csapatot, nem ismert akadályt. A harci indulatban toporzékoló 39-esek a drótakadályok átvágása után betörték az olasz vonalba s kézi-bombákkal megkezdtek az árkok legöngyölítését. Elfoglalták annak egy részét, azután egy, több géppuska által védett kaverna megfűzítéséhez fogtak, melyben számos olaszot ejtettek foglyul. Zászlóalja közelgésének láttára tovább folytatta előrenyomulását Szenderffy önkéntes. Az itt-ott felbukkanó akadályokat legyőzve, el is érte az olaszok harmadik vonalát, melyet zászlóaljával két napon át tartott. Az óráról-órára erősülő ellenséges tüzéségi tűz azonban június 17-ikén már oly mérveket öltött, hogy a zászlóalj és a vele szomszédos csapatrészek helyzete a nagy veszteségek miatt tarthatatlanná vált. Ekkor Szenderffy önkéntes arra kapott parancsot, hogy egy különösen sok veszteséget okozó olasz üteg ágyuit robbantsa fel. Az önfeláldozóan szolgálatkész és rettenthetetlen önkéntes négy állását és az azt védő géppuskafészek között észrevétlenül előrecsuszva, husz lépésnyi távolságon közelítette meg a szüntelenül tüzelő üteget. Ekkor rajtaütött az üteg legénységén és az előre elkészített ekrazitöltésekkel felrobbantotta az ágyuk csöveit. Ezután zászlóaljával elkeseredett nekilendüléssel Sevilla irányában Treviso felé tört előre, Szenderffy önkéntes szakasza, mint irányzószakasz haladt zászlóalja élén és borzalmasan véres küzdelmek között el is érte Sevilla falut, de az olasz tartalékok érezhető beavatkozása következtében kénytelen volt a Nervesa felé vezető műuton visszavonulni. Ezrede a példátlanul hősi és véres küzdelmek körében, az elszennvedett nagy veszteségek következtében teljesen elgyengült és erőtlenné bonyult az olasz ellentámadások feltartóztatására. A harcba bocsátkozott 41-ik honvédhadosztállyal együtt megkísérelte ugyan még egyszer az előretörést, de a mindent ellepő olasz tartalékok sűrű tömegeivel vivott kétségbeesett harcaiban csak tetézte a pusztulást. A halálmegvetően harcoló 39-eseknek végre is a szükséges hadiszerek utánpótlásának hiányában vissza kellett vonulniuk. Az utóvédharcokban Szenderffy önkéntes is súlyosan megsebesült, de vértől elborítva is utolsónak hagyta el dicső küzdelmeinek színhelyét.

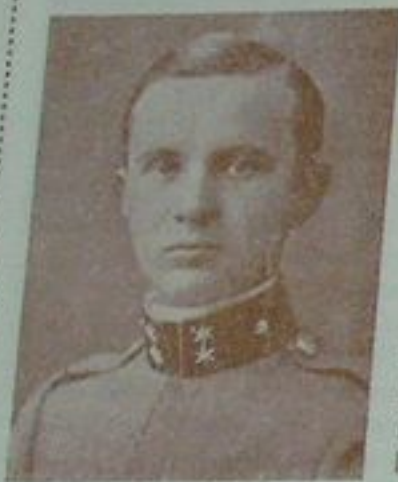
E hős önkéntes, aki 41 havi harctéri mult ragyogó fegyvertényeivel büszkélkedhetik, kiválóan vitéz magatartásáért két ízben is kiérdemelte a hősök hőseinek járó legszebb kitüntetését. Egyik aranyérmének emléke a 10-ik isonzoí csatához fűződik, a

másik pedig Montellóhoz. Két pokoltüze izzik arany-
érmének ragyogásában, melyben a 39-es ezred hősi
szelleme tükröződik.

Mint a 17-ik rohamzászlóalj egyik szakaszának
parancsnoka, a 39-ik közös-gyalogezred élén küz-
dött a piavei átkelés alkalmával

PÉTER LÁSZLÓ

zászlós is, aki két rohamjárórével az elsők közt
érte el az ellenséges partot. Az ezred balszárny-
zászlóaljának élén halálmegevető bátorsággal tört előre
és hősiességével feltartóztatlan lendületre
ragadta embereit. Alig néhány órával az átkelés

után már a Mon-
tello lejtőjén huzódó
állásokat támadta,
holott az ezred jobb-
szárnyán hadakozó
zászlóalj az olaszok
heves ellenállása
következtében
messze hátramaradt
mögötte. Ekkor azt
a parancsot kapta
zászlóaljparancsno-
kától, hogy az ez-
red jobbszárnyzász-
lóaljának előretöré-
sét akadályozó olasz

géppuskákat támadja meg és megsemmisítésük által
tegye lehetővé az ezred egységes előretörését. Péter
László zászlós rohamjárórével heves kézigránát-
harcok árán utat tört magának a megerősített gép-
puskásfészek irányában és másfél óráig tartó adáz
küzdelem után ártalmatlanná tette a gyilkostüüz
legyvereket. Ezen nehéz feladatának sikeres meg-
oldása után ernyedetlen harckészséggel nyomult
tovább előre rohamjáróréivel és elismerésreméltó
vitézséggel vette ki részét a Montello hegyen, vala-
mint a trevisói vasutvonal mellett vívott több napon
át tartó elkeseredett küzdelmekből.

SZABÓ FERENC

A 39-ik közös-gyalogezred jobbszárny-zászlóalj-
val kelt át a Piavén az 1918 június 15-ikén
megindult támadás idején és délkeleti irányban.
Montello felé előretörő zászlóalj élén harcolt, mint
rohamjáróparancsnok, követésre buzdító, példás
vitézséggel. Közvetlenül a Piave partján ellenálló
tábori őrsök elűzése után résztvett a Montello elleni
támadásban és az olasz árkok elfoglalása közben
tanúsított kiválóan vitéz és eredményes magatartá-
sával tűnt ki.

Egyike volt azoknak, akik úgy az átkelésnél,

mint a Montellón lefolyt nehéz harcokban, vala-
mint a később történt visszavonulás alkalmával

önkéntes vállal-
kozásaikkal fáradsz-
hatatlannal küzdő ez-
redüknek elvülhe-
tetlen szolgálatokat
tettek és ezáltal fe-
ledhetetlen érdeme-
ket szereztek. A
harcok folyamán
rohamjárórével szá-
mos foglyot ejtett,
géppuskákat zsák-
mányolt és élete
kockáztatásával
fontos felderíté-
ket végzett.

Midőn a fokozódó erővel fellépő olaszok ellen-
támadásai következtében a szomszédos 46-ik közös-
gyalogezred támadása Nerveza község előtt megakadt

KOSZTICH ÁGOSTON

hadapród saját elhatározásából a makacsul véde-
kező ellenséges erők szárnya ellen vitte szakaszát;
erélyes támadásával megingatta az olaszok ellen-
állását és ezáltal elősegítette a 46-osok további
előretörését. Ezen sikeres vállalkozása után egy
tüzerűteg ellen vonult, melyet megtámadott és el-
fogott. Junius 17-ikén, amikor a 17-ik gyaloghadosz-
tály az ellenség tulerejével vívott veszteségteljes
küzdelme után visszavonult, összeszedte a szétszór-
t századok egyes töredékeit és a trevisói vasutvonal
mentén, alig egy szakasznyi erejű kis csapatával ha-
lálmegevető elszántsággal több olasz támadást vert
vissza. A harcok közben maga is súlyosan megsebesült.

Az önfeláldozó hősiességgel küzdő hadapród a
legelkeseredettebb harcok közben tanúsított hideg-
vérű és kiválóan vitéz magatartásával méltán szol-
gált rá az arany vitézségi éremre.

LŐRINCZ LAJOS

A Piavei csatában a 39-ik közös-gyalogezred
egyik zászlóaljára az a nehéz feladat hárult,
hogy a Piave folyón keljen át és Nerveza község-
től délre huzódó trevisói vasutvonal egy részét szállja
meg és azt tartsa. Lőrincz Lajos, ki egyik század-
nál volt szolgálatvezető, az ellenség földrengető
pergőtüzében rettenthetetlen bátorsággal segédkezett
abban, hogy előljárói a századot a Piave folyón
átvigyék és a kitzűzött célt elérjék. A hősiessen
küzdő század lelkiismeretes és vitéz tisztikara a
pokoli küzdelemben részint elesett, részint meg-
sebesült. Lőrincz szakaszvezető a vezetők nélkül
maradt század felett habozás nélkül átvette a

parancsnokságot és lelkesedésével, példásan vitéz
magtartásával új erőt öntött embereibe. Előre vitte

lelkes kis csapatát
a kitzűzött célig és
megszálta a vasu-
tvonalat. Az ellenség
irtózatos pergőtü-
zek után 14 ízben
kísérelte meg az
előretörést, de a hő-
s 39-esek helyükön
maradtak és orosz-
lánokként küzdöt-
tek a vasuti tölté-
sért, mindaddig míg
utolsó patronukat
ki nem lötték, utolsó
kézigránátjukat ki

nem dobták. Sőt még ezután is. Midőn minden lösze-
gránátjait és félisteneként 48 órán át tartották
hősi küzdelem árán megszerzett állásaikat. A kis
csapat Lőrincz Lajos vezetésével állásait. A kis
hogy midőn már további előrehaladásra reménye
nem volt, a mögöttes csapatok és anyagkészletek a
Piave északi részére visszakerüljenek és hogy további
ember és anyag veszteséget ne szenvedjünk. Ezen
feladat betöltése után Lőrincz szakaszvezető száza-
dát csekély veszteséggel visszavitte, sőt három
ellenséges ágyúval és egyéb hadiszákmánnyal is
szaporította anyagkészletünket. Hős magatartásáért
arany vitézségi érem és őrmesteri előléptetés volt
a jutalma. Legnagyobb jutalmat azonban a hadak
istenétől kapta, ki megengedte neki, hogy eme tűz-
fergetegből sértetlenül térjen vissza a békés életbe.

SZABÓ GÁBOR

A 17-ik gyaloghadosztály dicső emlékü ezredei-
nek hősiességének megőrzése a magyar harci
erények oly tüneményes megnyilatkozásával gazda-
gította háborús történelmünket a piavei csatában,
mely soha el nem múló fénnel ragyogja be a
magyar katona vitézségét és önfeláldozó készségét.
A feltartóztatlan lendülettel előretörő magyar
ezredek, sorjában nyomultak be az olasz védelmi
állások egyes vonalaiba, de a súlyos harcok közben
elszenvedett nagy vér- és emberáldozat árán elért
sikereik biztosítására már nem volt elég erejük.
A harcba dobott pihent olasz-tartalék-erők nyomása
oly sullyal nehezedett megírtult soraikra, hogy
kénytelenek voltak a nyomásnak engedni és elért
sikereik egy részét feladni. A több napon át inga-
dozó szerencsével folyó harcok közben Szabó Gábor
39-ik közös-gyalogezredbeli tizedes azt az utasítást
kapta századparancsnokától, hogy az olaszoktól
újából megszállott Nerveza falut tisztítsa meg az

ellenségtől. Szabó, aki már az előző napok harcaiban
is maradandó érdemeket szerzett vitéz magatartá-
sával, rohamjáróré-
vel vakmerő táma-
dást intézett a tul-
nyomó ellenséges
erőtől megszállott
fal ellen. Igen heves
küzdelmek után két-
szer is benyomult
a helységbe, de a
harcba vetett olasz
tartalékerők mind-
annyiszor vissza-
szorították a vak-
merő rohamjáróré.
A makacs tizedes
azonban nem hagyta

magát, hanem harmadszor is nekiment Nerveza
községnek. Harmadik rohama sikerrel is járt. Elűzte
az olaszokat és számos géppuskát zsákmányolt. Egy
közélemben felrobbant aknáktól azonban súlyos lég-
nyomást kapott és eszméletlenül szállították vissza
a segélyhelyre, honnan néhány napi pihenés után
önként tért vissza örömben és szenvedésben egybefor-
rott bajtársaihoz.

WITKOVICS JÁNOS

Az 5-ik közös-gyalogezred eme derék őrmes-
tere, akít 42 havi harctéri szolgálati ideje alatt
kiváló érdemei elismerésül több ízben ért méltó
kitüntetés, arany vitézségi érmét a debreceni 39-es
bakák soraiban érdemelte ki. Mint az egyik gép-
puskás szakasz pa-
rancsnoka, a 11-ik
századdal kelt át a
Piavén és vetekező
hősiességgel támo-
gatta bajtársait az
ellenséges állások
ellen intézett táma-
dásokban, valamint
a Montello lejtőjén
vívott heves har-
cokban. Az átkelést
követő harmadik
napon, mikor a ko-
nokul védekező ola-
szok visszaszorítása

végett megindult küzdelem újult erővel lüktet fel,
Witkovics János őrmester alaposan megcsappant
szakaszával több, mint 300 olasz foglyot ejtett és
hat géppuskát zsákmányolt. A gyilkos kézitűsokban
megtépett ellenség pillanatnyilag megingott ugyan,
de a tüstént harcba vetett tartalékerők segítségével
macskaüggyességgel újból talpra ugrott s megszilár-

dította frontját. A derekasan küzdő 39-esek alig haladtak előre, máris kemény ellenállásba ütköztek. Állást vettek tehát, hogy az olaszok ellentámadásaival szemben megvédhessék magukat. A harcok folyamán Witkovics őrmester halálos elszántsággal küzdő szakasza két napon át volt az ellenségtől körülzárva. Dacára azonban látszólag reménytelen helyzetének, nem adta fel a küzdelmet a bátor géppuskás csapat, hanem kitartott mindaddig, míg egy alkalmas pillanatban hős parancsnoka vezetésével keresztül nem törhette magát az ellenség gyűrűjén.

Witkovics őrmester feledhetetlen érdemeket szerzett a piavei csata nehéz napjaiban s méltóvá tette hősi emlékét az utókor megbecsülésére.

A Montellóért vívott ádáz harcokban még egy másik géppuskás szakaszparancsnok hős magatartását és eredményes működését örökölte meg arany vitézségi éremmel a 39. közös-gyalogezred parancsnoksága

CSENGERI IMRE

iszthelyettes a Piavén történt átkelést megelőzően azt a parancsot kapta századparancsnokától, hogy

lopodzik át géppuskáival a folyó egyik szigetére, honnan, az átkelő századokat az ellenséges állások állandó tüzelésével támogassa. Feladatát kitűnő eredménnyel oldotta meg, miáltal nagy része volt abban, hogy az átkelés sikerült. Midőn a trevisói vasutvonallért dult a harc s a későbbiekig menő tusákban zászlóaljának összes tisztjei harcképtelenné váltak, Csengeri Imre tiszt helyettes átvette mintegy 400 bajtársának a vezetését és példás vitézségével oly lendületes támadásra ragadta őket, hogy az olaszok megfutamodtak s így a vasutvonalat megszállhatta. Elfoglalt fontos állását három napon át védelmezte megíngathatatlan kitartással, miközben az olaszok 27 támadását verte vissza. Csengeri tiszt helyettes hőstette méltón kelt csodálatot s egyik ragyogó példája a magyar altiszt értékének.

PAPP MIHÁLY

A wieni Schützen-Divisiót sokszoros túlerővel támadták meg az olaszok a Montellón és leszorították a magaslatról. Az elvesztett állások visszafoglalására a 39-ik közös-gyalogezred II-ik zászlóalja kapott parancsot, mely Müller őrnagy vezetésével rögtön rajvonalba is fejlődött s az ellen-

séges tüzéség és gyalogság tüzfertegében meg is kezdte előrenyomulását a Montelló déli lejtőjén húzódó olasz vonalak felé. A borzalmas haláltánc közben kapta a parancsot Papp Mihály tiszt helyettes, hogy két géppuskájával törjön előre a hegytőmb egyik magaslatára s az ott tűzállásban elhelyezett fegyvereinek tüzevel kösse le az olasz erőket és ezáltal könnyítse meg zászlóalja előrehaladását. Papp tiszt helyettes erőltetett iramban el is érte a számára kijelölt helyet: alig fogott azonban fegyverei felállításához, két ellenséges század közeledését vette észre. Az élen haladó olasz tiszt már

felegyvert a géppuskásokra, midőn Papp tiszt helyettes rettenthetetlen legényei egy jól irányzott kézigránát „salve”-t hajítottak az ellenséges század közé. Az alig 15—50 lépésnyi távolságra lévő olaszok közt leirhatatlan zűr-zavart okozott a kézigránák robbanása és számos szétroncsolt testű bajtársuk visszahagyása mellett fejvesztetten rohantak vissza. Ez így nyert időt fegyvereik felállítására használták fel a géppuskások és azonnal megindították a tüzet a hegytetőn bujkáló olaszok ellen, miáltal lehetővé tették zászlóaljuk részére az állások megszállását. Alig ért azonban a zászlóalj a magaslatra, megindult az olaszok ellentámadása. Papp tiszt helyettes a küzdelmek során az olaszok kezéből kiragadott két géppuskát is tűzállásba helyezte és négy fegyverének pusztító tüzelésével

lényes sikerrel verte vissza a zászlóalja felé előrehömpölygő ellenséges támadásokat.

Az elért sikerek kivívásában méltó fegyvertársa volt Papp tiszt helyettesnek

SZABÓ ISTVÁN

lizedes, egyik fegyverének irányzója, kinek bátor viselkedése kitartásra és félelmet nem ismerő elszánt-

ságra buzdította bajtársait. Éles szeme észrevette az ellenség minden megmozdulását, biztos keze pedig minden megmozdulást a biztos halállal torolt meg. A két verbelei géppuskás altiszt számára a harcaiban tanúsított kiválóan hős magatartásuk tüntették ki.

SZIVÓS FERENC

1918 június 19-ikén a Montelló alatt húzódó vasutvonal egy szögben elhajló részét tartotta megszállva a 37-ik közös-gyalogezred egyik százada. A század visszahajló jobbszárnya előtt lévő házban elhelyezett olasz géppuskák hosszában lötték a 37-es járt. Szivós Ferenc őrmester parancsnoka engedélyvel önként vállalkozott arra, hogy megszabadítja két tagból álló rohamjárórével egy öntöző árok volt messze már a céltől, amikor egy géppuskákkal és golyószórókkal felszerelt ellenséges osztagra lett

figyelmes, melyet vezetőik hangos buzdításokkal tüzetek támadásra. Szivós őrmester, hogy századának rajtaütésszerű meglátását megakadályozza, megváltoztatta előrenyomulási irányát és egyenesen az észlelt mozgás felé tartott. A közeli árokokban rá is bukkant az alattomosan meglapuló

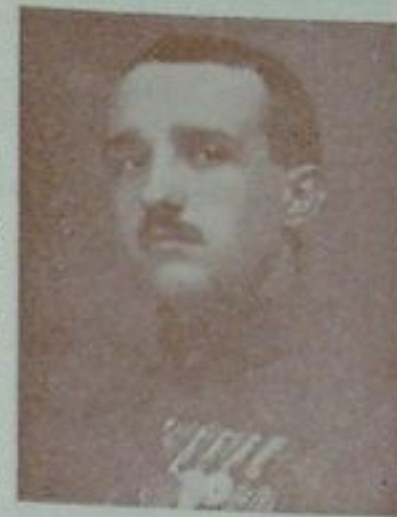
olaszokra, kiket rövid kézigránát-harc után megrohant vakmerő járőrrel. A meglepett olaszok megadták magukat. 200 fogoly — köztük három tiszt — négy gépfegyver és több golyószóró jutott a merész kis rohamcsapat kezére.

Ezen sikeres kirándulás szerencsés lepergése után, tüzéségtől és repülőktől támogatott erőteljes támadást intézett az ellenséges gyalogság a század állása ellen. A több órán át tartó irtó harcban a század tisztjei egytől-egyig elesetek, a lőszerhiány percről-percre érezhetőbbé vált, ami a vitéz 37-esek helyzetét válságossá tette. A legkritikusabb pillanatban Szivós őrmester állott bajtársai élére és az olaszoktól elvett géppuskák és lőszer segítségével továbbra is állta az ellenség heves ostromát. Majd

midőn a zsákmányolt lőszer is kitégyott, végső erőmegteszéssel rohamra vitte századát és meglátámitotta az olaszokat. Az időközben megérkezett segítőerőkkel még teljes egy napig tartott ki helyén, hol még nyolc olasz támadást vert vissza vitézül verekedő századával.

KÓKAY LÁSZLÓ

Mint fiatal hadnagy a 17-ik rohamzászlóalj 46-os századának volt egyik szakaszparancsnoka, amikor arany vitézségi érmét kiérdemelte. A piavei csatában egy kézi géppuskából, egy lángszóróból, egy robbantó és egy telefonjárórból álló rohamosztággal a 46-ik közös-gyalogezred II-ik zászlóalja élén küzdött. Feladata volt, hogy a tőle jobbra és balra utat törő rohamosztagokkal szoros kapcsolatban a reggeli órákban hatoljon át a Piavén, majd ezrede átkelése után törjön utat a Montelló hegyre és az ellenség harmadik védővonalán túl Abbazia die Nervese körül vesse meg lábát. Vakmerő és kitűnően begyakorolt rohamosztággal, dacára a földrengető pergőtűznek, kevés veszteség árán sikerült is átkelnie a Piavén és délelőtt 8 óra tájban meg is kezdte támadását a Montello ellen. Az első ellenséges védővonalat erőteljes lendülettel, minden nagyobb nehézség nélkül át is törte és

a kavernákba szorult olaszokat elfogta. További előrenyomulása azonban tüzéségünk hathatós támogatása hiányában, valamint az első kábulatukból felocsudott olasz gyalogság heves ellenállása következtében, új és új akadályokba ütközött. Ekkor századparancsnokának, Csukonyi főhadnagynak utasítására, a közelében harcoló rohamosztagokkal egyesült s így megerősödve folytatta támadását a második olasz védővonal ellen, hogy ezrede utána hömpölygő rohamhullámainak utat törjön. Vitéz rohamlegényeivel el is foglalta a második ellenséges vonal egy részét, hol 7 olasz tisztet és körülbelül 50 főnyi legénységet ejtett foglyul. Páratlan lendülettel legyőzve az eléje gördülő akadályokat, hősiességével az olasz tüzéség vonalán délelőtt 10 óra tájban elérte a kitűzött vonalat. Előretörése közben elfogott egy olasz úteget legénységével együtt s nagymennyiségű fegyvert és hadiszert zsákmányolt.

Kemény harcok árán kivívott sikere méltán sorakozik azon lényes hadítettek közé, melyek kitünő ezredét a magyar csapatok egyik legdíszebb helyére emelték.

ABEL VINCE

A szegedi 46-ik közös-nyalozred egyik átkelési pontján Abel Vince tizedes volt az első, aki a pergőtűz okozta füstfelhő leple alatt legelőbb hatolt át a Piavén. A parton lévő olasz előretolt erők elűzése után, a Montello előtt, egy szakadékban várta be — parancsához híven — zászlóaljja átkelését. Időközben azonban fölszállt a füst és az olaszok pokoli tüzzel igyekeztek megakadályozni csapatainknak a vizen való áthatolását. Különösen sokat ártott a fáradhatatlan és halálmegvető bátorsággal küzdő 46-osoknak egy, a part közelében álló házban elhelyezett olasz géppuskás osztag tüze, mely a szó szoros értelmében kaszálta hős fiainkat. Abel tizedes a nagy vérvesztés látára elszánt eihatózással megtámadta rohamjárórével a géppuska fészket és ádáz kézigránátharcban — melyben két derék bajtársa halt hősi halált — ártalmatlanná tette a gyilkos szörnyeteket. Négy géppuskát vett el az olaszoktól, miáltal megkönnyítette zászlóaljának a Piavén való átkelését. Ezen első sikeres vállalkozása után, zászlóaljja élén tovább

tört előre Abel tizedes és kiváló hősiességgel vette ki a részét az olasz védelmi vonalak elfoglalásából, ami számtalan foglyot és hadizsákmányt eredményezett zászlóaljja részére. Midőn a nagy vérvesztés, a kedvezőtlen esős idő és az óráról-órára fokozódó olasz ellentámadások következtében a to-

vábbi előrenyomulás megakadt, Abel tizedes hősiességével tartotta ki elfoglalt helyén és több vakmerő járőr-vállalkozást hajtott végre, amiáltal értékes és elismerésreméltó szolgálatakat tett ez redének.

A 46-os ezred dicső küzdelmeiből példás hősiességgel vette ki a részét

MRÁZ PÁL

őrmester, aki ragyogó hőstetteinek egész sorozatával tette felejthetlenné és örök időkre megbecsültté nevét. Tüneményes érdemeiről vitézségi érmei beszél-

nek, melyek közül az arany érmen kívül a nagy- és kisézüst, valamint a bronz vitézségi érmet kétszer is megkapta. Ő is egyik büszkesége ezredének, amely még büszkesége az egész magyar nemzetnek.

SCHULTZ ALAJOS

A piavei támadás alkalmával a 46-ik közös-nyalozred balszárnyára volt beosztva kézi-géppuskás rohamszakaszával. Mina falu előtt kelt

át a folyón s előretörési iránya Nervesától északra, a zsilipház volt. A kiadott parancs szerint innen kellett támadását megkezdnie a Montellón húzódó olasz védőállások ellen, melyeknek végcélját Paroccia di Nervesa elérése alkotta. Schultz Alajos főhadnagy elismerésreméltó bátorsággal és eredménnyel oldotta meg feladatát. Gyors előretörése meglepte az olaszokat, aminek bizonyítéka, hogy egy ellenséges gyalozred parancsnokságát is foglyul ejtett az ezred tartalékával és segélyhelyével együtt. Egész napon át, szünni nemakaró hevességgel hullámozott a harc. Az olaszok kétségbeesett erőmegfeszítéseket tettek csapatainak feltartoztatására, miközben nem egyszer ádáz kézitására kerül a sor. A támadás első napján Paroccia di Nervesánál nagyobb ellenséges erők ékeltek az ezred két százada között, ami a kettészakítás veszélyével fenyegette a 46-osokat. Schultz főhadnagy a helyzet megfontolt mérlegelése után két rohamjárórével megtámadta az előretört olasz erőket és sikeres harcokban visszaállította az összeköttetést a szétszakított századok között.

A következő napok súlyos harcaiból is kiváló hősiességgel vette ki a részét Schultz főhadnagy. Junius 16-án Nervesa községet tisztította meg egy-izben az ellenségtől. A következő napon a sevillai vasutvonalig tört előre roham-szakaszával, ahol csak kétségbeesett erőmegfeszítéssel tudta megmenteni derék embereit. Olasz géppuskák keresztültüzébe került és súlyos veszteségeket szenvedett. Válságos helyzetében sem vesztette el azonban fejét, hanem a segítségére jött egyik század és két géppuska támogatásával megtámadta a vasutvonal tulsó részén erősen tüzelő olaszokat és páratlan lendülettel öt kilométer távolságra űzte vissza az ellenséget. Itt

páncél-autókkal vette fel a küzdelmet és az olaszok támadásaival szemben addig tartotta elfoglalt állását, míg az általános harchelyzet következtében visszavonulásra nem kapott parancsot.

VIG PÉTER

A somogyi 44-es bakáknak is a Montello volt a rohamiránya a piavei csatában. Harcokban megedzett támadó sorok élén Vig Péter szakaszvezető tört utat az ellenség árkaiban. Parancsához

híven junius 15-ének hajnalán két kézi géppuskájával és 15 emberből álló rajával átgázolt a Piave egyik szigetére, hogy ott egy másik géppuskás rajjal egyesülve, az olaszok főállása ellen elősegítse ezrede támadását. A szigetet az ellenséges tüzéség, valamint az olasz gyalogság egy előretolt

könyökállásból oly erős ágyu- és gépfegyvertűz alatt tartotta, hogy ottmaradása rajának pusztulását jelentette volna. Azért anélkül, hogy a másik kézi-géppuskás-rajjal egyesült volna, átsietett a kis szigeten s pusztán saját kis osztagával támadásba ment át. Géppuskáit és embereit egy csónakon átvitte az ellenséges oldalra, hol a 3 méter part elég biztosítékot nyújtott számukra. Nyskig érő vízben gázolva egy alkalmas helyen felmászott a partra, hátába kuszott az annyi veszélyt rejtő könyökállásnak és hirtelen rajtaütött az olaszokon. Az olaszok a váratlan támadásra megadták magukat. Ezen hőstetével két géppuskát zsákmányolt: 3 tisztet és 42 olaszt ejtett foglyul. Ezenkívül megkönnyítette ezredének az átkelést, miáltal sok vér- és emberáldozatnak vette elejét.

Vig szakaszvezető az elfoglalt állást védelemre rendezte be és az időközben beérkezett másik gépfegyveres rajjal, valamint egy 44-es rohamcsapattal egyesülve egész napon át védelmezte állását az ellentámadó ellenséggel szemben. Estére az egész ezred átkelt a Piavén és hat napon át súlyos küzdelmet vívott az olaszokkal. A harcok junius 22-én érték el tetőpontjukat. Az egyes századok 25-30 főre leapadva, teljesen kimerülve álltak a sarat a szünet nélkül, pihent erővel támadó olaszokkal szemben. Vig szakaszvezető négy géppuskája közül már csak egy ontotta a tüzet; a másik hármat tönkre lötték az ádáz harcokban. De eme egy gépfegyver

tüzelése oly hatásos volt, hogy egy egész zászlóalj vonalát biztosította.

Csapatának felsőbb parancsra visszatértek régi állásaikba s visszatért az emberfeletti erővel és bátorsággal küzdő Vig szakaszvezető is. Egy arany, huszonhárom nagy ezüst és öt kis ezüst vitézségi érme volt a rettenhetetlen géppuskás szakasz jutalma. De harminckét derék magyar közül csak hétének díszíti mellét a jól megérdemelt kitüntetés; a többi ottmaradt a tulsó oldalon...

ADORJÁN JÓZSEF

Több heti előkészítő gyakorlatozás előzte meg a 44-ik közös-nyalozred piavei támadását, melyből az ezred minden egyes tagja azon szent meggyőződést merítette, hogy a támadást teljes siker fogja koronázni. Dalolva mentek a derék 44-esek a támadás előestéjén állásaikba, honnan másnap elindultak a dicsőség, vagy a halál mezejére; kiki sorsa szerint...

A támadást Adorján József vezette be roham-századával. Junius 15-én a hajnali órákban égrengető tüzéségi tűz közben siklott át csónakjaival a Piave tulsó partjára, honnan ferge előre-szökelléscsökkentéssel csakhamar az első ellenséges vonalon termelt. — A megremélt olaszok a

támadás első izgalmaiban kavernáikba menekültek és csekély ellentállást fejtettek ki. Adorján hadnagy kihasználva a kedvező helyzetet gyors iramban tört előre s elérte a harmadik olasz védővonalat, anélkül, hogy az ellenség komolyabb ellenállásába ütközött volna. Számos olasz foglyot szedett ki a kavernából, kiknek ereje sokszorososan túlhaladta az övét. Komolyabb ellenállásra csak a harmadik védővonalba talált, hol ügyesen elrejtett géppuskák szórták eszevesztetten a tüzet utána nyomuló ezredére. Adorján hadnagy hét emberével megrohanta az ezred átkelését veszélyeztető géppuskákat és ártalmatlanná tette őket. Időközben megkezdődtek a magukhoz tért olaszok ellentámadásai, melyek ellensúlyozására a 44-esek támadó hullámai ellenállhatatlan erővel lendültek előre. Véres viaskodás keletkezett, melynek során az ezrede élén halálmegvető bátorsággal küzdő Adorján hadnagy súlyos mellővést kapott. Kézigránát hajításra felemelt karja megtörve esett vissza, de még hallotta lelkes 44-es bajtársai vad hurrá

kiáltását és látta, mint rohantak rá halálos elszánt-sággal az olaszokra kik futva menekültek a somogyi bakák rohamára elől. . . Az ő lelke is velük rohant s az ő szelleme is részese volt a dicsőséggel kivívott sikernek.

Ezen véres harcok közben tanúsított bátor magatartásáért kapta arany vitézségi érmét

KESERŰ JÓZSEF

törzsörmester is, aki Adorján hadnagy kis csapatának egyik legvitézebb katonája volt. Hős parancsnoka mellett az övé volt a legtöbb érdem az elért sikerekben.

RANGA JÓZSEF

Montello elleni támadásban a 44-es közös-gyalogezred I-ső zászlóaljának élén küzdött, mint kézi géppuskás rajparancsnok. Már a támadás első órájában, a Piaven történt átkelés alkalmával láblövést kapott. De nem hagyta el a helyét. Kitarított zászlóaljával a

pokoli tüzlergetegben és hősiesség magatartásban osztozott bajtársaival, kik súlyos küzdelmek árán a Montello-hegy birtokába jutottak. Itt az elkeseredett ellentámadásokkal védekező olaszokkal vívott heroikus küzdelmekben rohamszázadának balszárnyát védte két kézi-

géppuskájával. Másfél napig törhetetlen elszánt-sággal tartott ki állandóan veszélyeztetett állásban, midőn észrevette, hogy erős olasz tömegek vonulnak fel előretolt rohamszázadának oldalbatámadására. Ranga József szakaszvezető két géppuskájával a támadó olasz hullámokat oly puszító tüzelés alá vette, hogy az ellenség rohamereje megtört. Sorai meg-lazultak, majd teljesen felbomlottak. A 14-es rohamszázad pedig Ranga szakaszvezető fegyvereinek segítségével kihasználta a kedvező helyzetet, az olaszokra vetette magát és elfoglalta állásaikat. Az elfoglalt állásokban 150 embert ejtettek foglyul: 7 géplegyvert, 10 golyószórót és egy fényszórót zsákmányoltak. A hős 44-esek még továbbra is előretolták állásaikat, de utánpótlás hiányában és a kapott parancs értelmében el kellett hagyniok annyi vérrel és dicsőséggel megszerzett küzdelmük színterét.

MOLNÁR MIHÁLY

Mint a 31-ik rohamzászlóalj egyik szakasz-parancsnoka a 69-ik közös-gyalogezred élén harcolt kiváló hősiességgel és eredménnyel a piavei támadás alkalmával akadályt nem ismerő bátorsággal tört be szakaszával az ellenséges árkokba, melynek megszálló legénységét géppuskáival és aknavetőivel együtt elfogta. Az előretörés további folyamán, midőn már az olaszok ellenállása makacsabbá vált, élénk kézigránátharcok közben tört utat zászlóaljának. Rendkívüli bator fellépésének és gyors tábori ütég és két darab 28 cm-es ágyú került a 69-es ezred kezébe. Midőn az olaszok erőteljes ellentámadásai elől, lőszer hiányában szenvedő csapatainknak, ki kellett térniük, Molnár törzsörmester önfeláldozó készséggel védte a súlyos küzdelmekben nagy vérvesztéséget szenvedett ezrede visszavonulását és ő volt az, aki a zsákmányolt ágyukat meg-rongálta, hogy az ellenség részére használhatatlanná tegye azokat.

TAGSCHERER FERENCZ

Telefonjáróréval a 31-ik közös-gyaloghadosztály csapatainak élén, pokoli ágyutűzben kelt át a Piaven, hogy a tulsó partról vezesse ütégének tüzét. Azok az emberfeletti, küzdelmek, melyeket az egyes ezredek élén utal törő rohamcsapatok a konokul

ellentálló olaszokkal vívtak, magukkal ragadták Tagscherer Ferencz 31. tábori ezredbeli tüzemestert is, aki néhány derék magyar tüzérbajtársával oly lelkes odaadással és bátorsággal harcolt, hogy magatartása, tüzer létére méltán keltett csodálatot és elismerést. Midőn az első járőrrel elérte

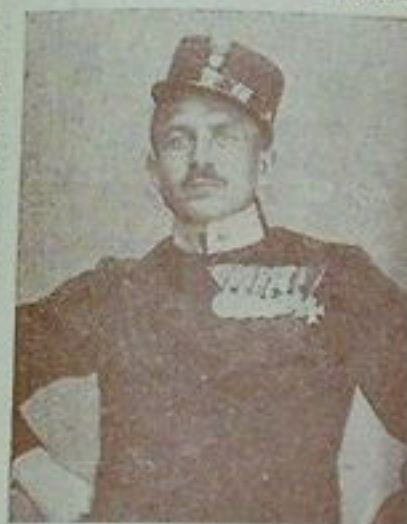
az ellenséges partot, buzgó igyekezettel fogott hozzá feladata megvalósításához: telefonállomásának felállításához, hogy ütégével az összeköttetést megteremtse.

Alig haladt azonban a vakmerő telefonjárór öt-száz lépést a kitűzött cél felé, egy erős olasz osztag körülvette és foglyul ejtette. Ugyanakkor tüzer-ségünk borzalmas zárótűzet bocsátott az ellenséges parti állások mögé, mely elől egy kavernába menekült az olasz osztag foglyaival együtt. Tagscherer tüzemester alkalmasnak vélte a pillanatot arra, hogy

kiszabadítsa magát kényelmetlen helyzetéből. Látván az olaszok riadalmát, a kaverna szájáig osont előre és az ott heverő kézigránátokból néhányat őrzői közé vágott, kik erre megadták magukat. A merész tüzemester a Piave partjára kísérte fog-néhány 69-es katonával megerősített járőrével előbbi helyére sietett vissza, hogy az átkelésünket aka-dályozó olasz géplegyvereket értelmetlenné tegye. Úgyes vezetéssel és félelmet nem ismerő elszánt-sággal megtámadott egy hevesen tüzelő géppuskás osz-tagot, melyet fegyvereivel együtt foglyul ejtett s ezáltal nagy veszteségtől kímélte meg átkelő csapatainkat. Az olasz védelmi vonalak elleni támadásoknál együtt harcolt Tagscherer tüzemester gyalogságunkkal és példás hősiességével kiváló érdemeket szerzett az olaszok visszasszorításában. Midőn a kitűzött célt elérte, felállította telefonállomását és ütége tüzeinek pontos vezeté-sével hatásosan támogatta gyalogságunkat nehéz har-caiban.

KRÁR ISTVÁN

Mint a 69-ik közös gyalogezred tiszthelyettese, 31-ik rohamzászlóaljbéli járőrével a 3-ik bosnyák gyalogezredhez volt beosztva a piavei csata idején. A támadásra indult 17-ik és 31-ik hadosztályok számos küzdelmekben megedzett ezre-deivel egyidőben

kelt át a Piave folyón, hogy lendü-tetes előretöréssel üssön rést az olasz vonalakon s így elősegítse hadosz-lályaink emberfeletti erőmegeszítésének első célját, a Montello-hegy el-foglalását. Bátor és erélyes fellépésével be is tört az olasz védelmi állá-

sok első vonalába, melynek megszálló legénységét géppuskáival, aknavetőivel együtt foglyul ejtette. Lendü-etes előretöréssel a harmadik védelmi vonalig hatolt előre, hol több napon át derakasan vette ki részét a tulerős tömegekkel fellépő olaszok ellentámadásainak visszaverésében. Különös érdemeket szerzett azért, hogy hősiességével megmentette a 3-ik bosnyák ezred parancsnokságát a fogságba eséstől. A több napos ütközetben tanúsított kiválóan vitéz magatartásának elismeréséül méltán szolgált rá a személyes bátorság legszebb kitüntetésére, az arany vitézségi éremre.

A 31-ik rohamzászlóalj még egy vitéz 69-es kato-nája tüntette ki magát kimagaslóan hősiességével a Montello ellen intézett támadás alkalmával.

STEIGERWALD JÓZSEF

tizedes az első rohamjárórt vezette át a Piave tulsó partjára és halálmegvető harcok között nyomult előre mindaddig, míg parancsot nem kapott a megállásra. Előre nyomulása

közben észrevette, hogy két olasz géppuska tüze súlyos veszteséget okoz a Piaven átkelő 3-ik bosnyák rohamszázadnak és az átkelt részek előrehaladását szüntelenül heves tüzeléssel akadályozza meg. Steigerwald tizedes — bár előretörési irányán kívül esett — saját elhatározá-

sából az olasz géppuskák mögé került s hirtelen rajta-ütéssel elnémitotta az annyi sok bajtársának pusztulását okozó két géppuska-szörnyeteget. Sikeres vállalkozásával megkönnyítette a 3-ik bosnyák rohamszázad helyzetét és lehetővé tette győzelmes előretörését. A következő napok harcaiban két olasz ágyút és számos aknavetőt zsákmányolt s kiváló része volt abban, hogy nagyszámu fogoly jutott kezeink közé.

TÉCZELY KÁROLY

1918 június 15-én, a reggeli órákban indult el Montello felé az első 69-es támadó emberhullám, melynek élén Teczely Károly zászlós haladt kézi-géppuskás szakaszával. Az átkelés ideje alatt ellen-állást már csak egy olasz aknavető ütég fejtett ki, melyet a fiatal zászlós hatásos tűz alá

vett, majd roham-mal elfoglalt. Ezután feltartóztathatatlan erővel gördült előre a 69-esek támadása a Montello ellen, melyen a délutáni órákban már magyar fegyverek csattog-tak. A hirhedt nevű és szomorú emlékü magaslaton azonban váratlan nehézség-gekbe ütközött csa-pataink távábbi előrenyomulása és gyilkos harc fej-lődött ki az eddig elért sikerek megvédéséért, mely

közben Teczely zászlós is súlyos karlövést kapott. De nem hagyta el bajtársait, hanem sebesülten is helyén maradt, bár az olaszok szüntelenül támadták állásainkat, melyek további tartása lőszerhiány miatt már-már kétségessé vált. Teczely zászlós, látván legénységének kétségbeesett hangulatát, hogy új erőt öntsön beléjük, kiugrott árkából és „fiúk! utánam!” — kiáltással felkötött karral vezette derék 69-es katonáit szuronyrohamra. A hősiesség eme megkapó példája hatott. Emberei lelkes rohamban követték fiatal parancsnokukat és elkecseregett kezítésében visszaűzték az olaszokat. Ezen ragyogó legyvertényen felbuzdulva, új erővel álltak ellen legényeink az olasz támadásoknak, de az utánpótlás hiánya katasztrófális helyzetbe sodorta őket. Hiába volt a lelkes harci tűz, hiába az önfeláldozó készség, vissza kellett vonulniuk a győztes félisteneknek — mert nem volt mivel harcolniok.

BOGNÁR JÓZSEF

A kerékpáros zászlóalj, mely mozgékonyaságánál fogva gyorsan változtathatta harc helyét, nagy veszelmek esetén gyakran dobták be utolsó reményként ingadozó arcvonalunk megerősítésére. Válogatott tisztjeinek és legénységének

kitünőszellem mindenkori ki is elégitette a hozzá fűzött reményeket. Javában tombolt már a piavei támadás, amikor a kerékpároszászlóalj, nagy veszteségeket szenvedett csapataink megerősítésére a Montello déli lejtőjére rendelték. Állandó heves tüzési tűzben nyomultak előre

kijelölt állásaik felé a fűrge kerékpárosok, kiknek sorait ellenséges repülőrajok géppuskái és bombái már az előrenyomulás alatt alaposan megtizedelték. Az olaszoktól elfoglalt és saját védelemre átépített állások a folytonos esőzések következtében vízzel teltek el, ami a zászlóalj szintén nagyon megviselte. A július 18- és 20-iki közötti időben a 4-ik kerékpáros század egy utzáro állást tartott s a folytonos olasz előretörések visszaverésében hervadhatatlan érdemeket szerzett. Tisztjeinek és legénységének nagy részét azonban elvesztette, a megmaradtakat pedig az időjárás és az állandó tüzési tűz annyira megviselte, hogy úgy erkölcsi, mint fizikai ellentállóképessége nagyban megcsap-

ant. Pedig a legnagyobb erőpróba még hátra volt. Július 20-án egy, automobilon odaszállított, pihent olasz ezred támadott szilaj hévvel s feltartóztatellen. A tüzési tűzzel támogatott s feltartóztat-hatalanul előrenyomuló olaszok már drótkadályaink között üvöltöttek, hogy rávessék magukat a hős védőkre. A 4-ik század kevésszámú legénységét pillanatokra megéngatta a támadás veszedelme és már-már menekülésben látta az egyedüli megoldást. Bognár József törzsőrmester azonban nem vesztette el a fejét. Keményen a gátra állt és sajátkezüleg szórta kézigránátjait a rohamozó olaszok közé. A kerékpáros honvédek parancsnokuk példáján felbuzdulva, helyükre siettek és követték Bognár törzsőrmester példáját. Géppuskáikat is beigazították és szakadatlanul lötték az olasz emberhullámokat. Sőt halomra lötték. Mert midőn elcsendesedtek az izgalmak és fegyverek, az utzáro állás előtt az olasz hős halottak százai feküdtek.

Igy mentett meg egy hidegvérű hős törzsőrmester számtalan magyar honvédet a hadifogság keserű megaláztatásától.

NAGY EDE

Két kiváló ezred szelleme diadalmaskodott általa csatában vivott meg halálmegevető bátorsággal és a magyar katona megható önfeláldozásával. A 46-ik közös-gyalogezred soraiban vált katonává és a 82-ik közös-gyalogezred soraiban iktatta be nevét a halhatatlan emlékű aranyérmes hősök névsorába. A fiatal lelkes katona 17 hónapot töltött a fronton, de ez az

is elég volt arra, hogy kiváló érdemei révén ezrede legderekabbjai közé küzdje fel magát. Tüneményes vitézségének elismerésül az összes vitézségi érmek díszítik hősi mellét, ami ékes bizonyíték az ellenséggel szemben tanúsított bátor viselkedésének. Izzó magyar temperamentumának és önmegtagadóan hősiességének kitartásának csodálatra méltó jelét adta a Montello elleni támadásnál. A 82-esek élén, a legelső csónakban küzdött az esőzésekkel megdagadt Piave árjával, mely embereivel együtt elragadta és egy szigetre vetette ki. A szigetet megtisztította az ellenségtől, azután megleszített erővel megbirkózott a folyó sebes árjával.

val és uzva partra szállott az ellenséges oldalon. Már az átkelés közben súlyos sebet kapott egyik karján, de ennek ellenére sem hagyta el bajtársait, kiknek lelke és lendítő ereje volt. A paron felállított olasz előőrök elűzése után megrohanta az ellenség előretolt állását, melyet véres kezítésében az olaszok ellen fordította s az ellentámadásokkal szemben addig védelmezve árkát, míg erősítést nem kapott. Ezután tovább folytatta előnyomulását az ellenség védővonalaival ellen, melyek elfoglalásában oroszlán hősiességgel vette ki a részét. Több sikeres roham végrehajtása után azonban egyszerre eszméletlenül terült el dicső küzdelme színhelyén. Azokért a megbecsülhetetlen értékű szolgálataimért, mellyel ezredének sikeres előretörését előmozdította, arany vitézségi éremmel tüntették ki a súlyosan megsebesült és rokkanttá vált hős zászlóst.

SCHOBER SÁMUEL

A Montelloval szemben támadásra indult csapatok áthajózása körül szerzett feledhetetlen érdemeket. A megáradt Piave három ágán való átszállítás nem volt valami könnyű feladat. Pedig nem is egy pár embert, hanem az egész 42-ik hadosztályt kellett átvinni. Schober szakaszvezető a folyó középső ágánál 5 emberével egy négy pontonból álló repülőhidon körülbelül tízezer embert vitt át. A szállítás közben erős ágyu-, akna- és géppuskatűz zudított rájuk az olasz. A vitéz szakaszvezető két emberét megölte, hármat pedig súlyosan megsebesített a tüzzápor. A végén Schober maga maradt. Pedig még egy sereg bakát kellett átszállítania. A talpraesett hidász hamarjában összeszedett néhány ügyes embert s ezek segítségével sikerült neki az egész hadosztályt áthajóznia. A tüzzáporban véghezvitt hőstetteért tüntették ki az arany vitézségi éremmel.

FARKAS JÁNOS

„Mint 18 éves ifju, szívemben tele hazaszeretettel és lelkesedéssel, önként mentem ki a harctérre, hogy 48-as honvéd nagyapámnak méltó unokája legyek és hogy jogom legyen hazámért meghalni, vagy magyar emberhez méltóan tovább élni...” Ezt írja önmagáról Farkas János 31-ik honvéd-gyalogezredbeli zászlós, akinek első útja a csendes szülői háztól a halál és dicsőség birodalmába vezetett. És a rajongó ifju a becsület mezejének tűzviaraiban kiválóan vitéz magatartása által méltó unokájává is vált 48-as nagyapjának...

Javában tombolt már a harc az Adriától az Alpokig, hős magyar ezredeink vére dusan meg-

öntörte már az olasz földet, amikor 1918 június 18-ikán harcba vetették a Montello ellen támadó 17-es és 31-ik gyaloghadosztályok mögött tartalékban lévő 41-ik honvédhadosztályt. A 31-ik honvéd-gyalogezred, mely Vittorio mellett várt, míg reá kerül a sor, a 18-ról 19-re virradó éjjelen átkelt a Piaven és a Montellot megkerülve, Nervesa és St. Andrea községek között fejlődött rajvonalba, hogy parancsához híven az itt húzódó vasutvonalat minden körülmények között elfoglalja és azt tartsa. A 17-ik és 31-ik gyaloghadosztályok hős magyar ezredei nagyrészt elvéreztek már a többnapos ádáz harcokban, amikor a 31-es honvédek a pusztulás színhelyére értek. Friss erejük és harcos kedvük új lendületet adott a harcoknak. Erőteljes rohammal elfoglalták a vasuti töltést, hol berendezkedtek a védelemre. Az olaszok még aznap megkísérelték a vasuti töltés visszafoglalását, de ismételt rohamuk vérbe fulladt a hős honvédek vonala előtt. Az össze-vissza kuszált frontszakaszok és széttepett csapatkötelékek azonban bő alkalmat nyújtottak az olaszoknak arra, hogy kisebb osztagokkal csapataink mögé merészkedjenek és hátbalövedéssel nyugtalanítsák hősiességű katonáinkat. Különösen a cseh légionisták jártak elől az ilyfajta vakmerő csatározásban, ami sok izgalmat és véres összeütközést eredményezett. Ezen alattomos támadások visszaverésében különös érdemeket szerzett Farkas zászlós, aki állandóan résen volt és példás vitézségével, valamint buzdító szavaival kitartásra bírta honvédeit.

Az olaszok gyakran megismétlő, pokoli pergőtűz után több napon át támadták kifogyhatatlan erőikkel a 31-es honvédeket, de ők éltlen-szomjan is kitartottak egészen június 23-ig, amikor visszavonulásra kaptak parancsot. Farkas zászlósnak most is helyén volt a szive. Amint kifogyhatatlan erővel és lelkesedéssel harcolt a legbátrabbak élén a pokol ezer veszedelmei között, úgy a csüggedtség és elerőtlenedés kétségbeesítő óráiban is élén maradt embereinek. Vezette a meggyötörteteket, a letört szárnyu sasokat, kiknek az ígéret földje volt a Piave tulsó oldala: az az oldal, ahonnan elindultak.

A 31-es hős honvédek eme több napon át tartó emberfeletti küzdelmét még két arany vitézségi érem

csillogó fénye ragyogja be, mely ragyogás bevilágít a piavei csaták történelmébe. Az egyik

REDL FERENC

törzsőrmester mellén hirdeti ezredének dicsőségét. E kiváló altiszt a Nervesa község mellett húzódó vasutvonal elfoglalásáért vívott küzdelemben, mint

megsebesült századparancsnokának helyettese, honvédbajtársai élén harcolt és agyilkos kézigránát-harcban kimagasló bátorsággal mutatott jó példát századának. Oroszlánrésze volt abban, hogy százada támadását siker koronázta. Tisztek hiányában az ő lelki-erejének tudható be, hogy százada több

napon át étlen-szomjan kitartott állásaiban, melynek elfoglalásáért heves rohamokat intéztek az olaszok. Julius 22-én egy ellenséges támadást halálmevető kirohanással hiúsított meg, mely alkalommal számos foglyot ejtett.

Az olaszokkal szemben vívott elkeseredett harcokban szerzett érdemei elismerésül kapta arany vitézségi érmét

MÁRTONFFY GÉZA

első honvéd-gyalogezredbeli zászlós is, aki a 31-es honvédek soraiban kiváló tanujelét adta hősiességének. Mint az egyik szakasz parancsnoka a Mina község mellett vert csónakhidon ment át századával a Piavén. Már az átkelésnél súlyos veszteséget szenvedett százada. Az

olaszrepülők ugyan is szakadatlanul bombázták a hidat, hogy megakadályozzák a harcban álló csapataink megerősítésére előresiető tartalékainkat. Már öt ízben robbantották fel a hidat az olasz repülők bombái, mégis sikerült Mártonffy zászlós századának a tulsó partot elérnie, hol szakaszával együtt a már harcban álló III-ik zászlóalj mögé rendelték, mint tartalékot. Tartalék-

állását azonban az olasz tüzérség felfedezte és oly pontos tűz alá vette, hogy emberei legnagyobb része hősi halált halt, vagy súlyosan megsebesült. Mint-hogy helyzete tarthatatlanná vált és semminemű parancsot nem kapott, elhatározta, hogy megmaradt embereit az első vonalba viszi be, hogy segítségére legyen a nervezai vasuti töltésen küzdő bajtársainak. Éppen jókor érkezett. Az olaszok már lent voltak a töltésen és heves kézigránát-harcban akarták elragadni állásainkat. Mártonffy zászlós szuronyt-szegezve rontott neki kis csapatával az olaszoknak, kik nem bírták ki erőteljes rohamát, hanem részben megfutottak, részben megadták magukat. Ekkor átvette az egyik század vezetését és napokon át állta az ellenség rohamait, anélkül, hogy egy tapodtat is engedett volna állásából. Hősies ellenállással mindaddig kitartott, míg visszavonulásra nem kapott parancsot. A csatater ekkor már egy temetőhöz volt hasonló. Védők és támadók ereje egyaránt megtörtött. Itt-ott esett egy-egy lövés. Testükben, lelkükben meggyötört, félig eszméletlen katonák imbolyogtak apatikusan össze-vissza, keresvén a megmenekülés lehetőségét...

KARDOS KÁROLY

Kivonat a 32-ik desi honvéd-gyalogezred 1918. évi 47-ik számú napiparancsából:

„A 3-ik század 1918 június 20-án a Nervesa községbe behatolt ellenség kiűzése után elérte a községtől délre lévő, előbbi saját állásunkat. Itt

azonban a Piavesella csatornától keletre összegyűlt, tulsúlyban lévő ellenséges erők hevesen megtámadták. Lőszer és kézigránát hiányában csapatainknak az ellenség túlsúlya elől Nervesa déli szegélyéhez kellett visszahúzódniuk. Kardos zászlós, aki szakaszával a csatorna nyugati partján állott, felismer-

vén a nehéz helyzetet, századával parancs nélkül villámgyorsan megszállta a csatornát, erős tüzelés alá vette az előrenyomuló ellenséget és az olaszokat mindaddig tartotta vissza, míg megérkezett tartalékaink az ellenséget részben megsemmisítették, részben fogságba ejtették és régi állásunkat ismét elfoglalták.

Kardos zászlós kiválóan hősi és gyors felépülésének köszönhető, hogy ellentámadásunk az

ellenséget még Nervesától délre érte, miáltal egy hosszas és nehéz helység-harcnak vettük elejét. Ellentámadásban szakasz élén példátlan hősiességgel tört az ellenségre, embereit magával ragadva, a legnagyobb halálmevetéssel harcolt mindaddig, míg egy kézigránától súlyosan megsebesülve, harcképtelenné nem vált.”

WAGNER PÉTER

Arany vitézségi érmét a montellói csatában, az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz és önfeláldozóan bajtársias magatartásának elismerésül kapta. Mint a 2-ik honvéd-gyalogezred törzsőrmestere a legerősebb ellenséges ágyutüzben

telefonösszeköttetést létesített a 11-ik lovashadosztály és annak a Montellón küzdő ezredei között, miáltal lehetővé tette a támadás egységes vezetését és harcban álló csapatainknak tüzérségi tüzrel való támogatását. Az állandó tüzérségi tűz ellenére három napon és három éjjelen át, fá-

radtságot nem ismerő gonddal és félelmet nem ismerő bátorsággal tartotta jókarban a vezetőkeket, melyeket a kényszerű visszavonulás alkalmával használhatatlanná tett. Egyik vonalvizsgálata közben egy súlyosan sebesült századosra bukkant, kit hátán vitt át a Piavén és mentett meg az életnek. A visszavonulásnál kábelt feszített ki a Piave fölött, melybe fogózkodva, bajtársai száza usztak át a sebes folyón s menekültek meg az elpusztulástól.

WEISZ JÓZSEF

Haragos zugással rohant medrében a Piave s a szakadó eső adott kísérő zenét bömbölő árjának... A 106-ik közös-gyalogezred soproni és vas megyei derék legényei Maserada községgel szemben készültek támadásra. Emelkedett harci kedv hatotta át mindegyikük lelkét, bár a rohanó ár hátán ott suhogott a halál kísértete. A hajnali órákban vijjogva, bugva, dörögve hasították a levegőt gránátjaink, hogy megkönnyítsék gyalogságunk nehéz munkáját. Reggel hét óráig szakadatlanul tartott a tüzérségi tűz, amikor Weisz József tizedes elindult rohamjárórével az első csónakban, hogy a

folyó közepén kiemelkedő Vazula nevű szigetet elérje és a további támadást innen előkészítse. Utána Bauer őrnagy

zászlóalja nyomult előre, majd ezután báró Lehár ezredes vezette a támadó lövész. A támadás élén haladó Weisz tizedes hamarosan az olasz géppuskák tüzebe került, azonkívül a folyó árjával is erős küzdelmet kellett megvívnia, ami csüggedést váltott ki az erejük végső megfeszítésével küzdő embereiből. Weisz tizedes kitartására buzdította bajtársait, majd midőn az ár urrá lett a csónakon, a vízbe vetette magát s megragadta a csónakot, élete kockáztatásával terelte a part felé, melyet szerencsésen el is ért. Az ellenséges parton egy 16 géppuskából álló ellenséges csoport heves tüzelése gátolta rohamhullámaink átkelesét. A merész járőr megkerülte a géppuskások állását és kézigránát-harcban ártalmatlanná tette a fegyvereket. Ez a vakmerő támadás lényegesen megkönnyítette a 106-os közös-gyalogezred átkelését.

Ezután Weisz tizedes az időközben átkelt rohamcsapatokkal együtt az olasz védővonalak ellen támadott, melyek elfoglalásában kimagasló hősiességgel vette ki a részét.

báró LEHÁR ANTAL

Montellótól délre a piavei arcvonaltól egyik szakaszán báró Lehár Antal ezredes vezette csapatát, a 106-ik közös-gyalogezredet, illetve a nevére elnevezett támadó harccsoportot rohamra a folyón túllévő állások ellen. Tomboló ágyutüzben Maserada községgel szemben keltek át a vitéz 106-osok a Piave megdagadt árján és hős parancsnokuk vezetésével legázolták az eléjük tornyosuló akadályokat. Az elért lényeges siker nagyrésztben Lehár ezredes kiválóan vitéz magatartásának volt az érdeme. Mint igazi férfi és talpig katona nem dirigálta, hanem személyesen vezette katonáit. Ott küzdött közöttük az első között s jelenléte, valamint példás viselkedése buzdítólag hatott embereire. A több napon át tartó elkeseredett és véres harcok lezajlása után tisztársai állították ki Lehár ezredesről a „Vitézségi bizonyítványt”, mely a következőleg szól:

„A 106-ik közös-gyalogezred tisztikara kötelességének tartja, hogy Lehár Antal ezredesnek f. évi június 15-én, a Piavén történt átkelés alkalmával

tanúsított és minden egyes embert magával rántó, felemelő bátorságát bizonyítsa”.

Ő már az első áthajózási csoporttal, a leghevesebb ellenséges tüzési tűzben hatolt előre a folyó partjára, hogy az egész vállalkozást oonan vezesse és csapataival a legnehezebb pillanatokban együtt lehessen. Midőn az összes áthajózási eszközök az ellenséges tűzben tönkrementek, Lehár ezredes elhatározta magát, hogy a folyót a lehetőségek szerint gyalog fogja átgyázolni. A mindinkább erősödő nehéz tüzési és heves géppuska-

tűz közben elsőnek sietett a gázlóhoz. Lehár ezredes csak lassan és nehezen tudott a folyón felfelé haladni, hiszen megnehezítette neki ezen útját a még 1914-ben kapott csontsebe, melynek következtében felső lábcsuklóját amputálták. Egy lánc alkotása következtében a Piave átgyazolása végre lehetővé vált. Ez alkalommal azonban igen sok ember vesztette el életét.

Midőn az ezred a Piave nyugati oldalán főlényben lévő ellenséggel nehéz harcban állott, tettel és szóval buzdította embereit, hogy az utolsó patronig és utolsó kézigránáig tartsák meg a már elért eredményt. Midőn pedig az erősen megfogyott ezred az ujabban előrehozott ellenséges erőknek ellentállni már nem tudott és kénytelen volt a visszavonulást megkezdeni, Lehár ezredes, dacára a közelében lévő tiszték unszolásának, mindaddig nem hagyta el az ellenséges partot, míg az utolsó csoportok is el nem érték a folyó másik oldalát.

Aztól a hősiesség magatartástól sarkalva, mely a legelkeseredettebb katonaszívet is megkapta ezen nehéz órákban egynéhány, arra elvonuló közkatona vállára kapta fel ezredesét, ki lábának tulerőltetése következtében már alig tudott állani, és visszavitték őt a folyón keresztül.”

A személyes bátorság és az igaz ügyért tanúsított önfeláldozó harckészség és jó példaadás ezen fényes bizonyítványa alapján, melyet 38 tiszt irt alá, megkapta Lehár ezredes a tiszti arany vitézségi éremet. Ő volt az egyedüli, aki a személyes bátorság másik legnagyobb kitüntetését: a Mária Terézia-Rend lovagkeresztjét is kiérdemelte.

PLETSCHER ALAJOS

Midőn a sok vérvesztéstől elgyengült s étlen-szomjan, valamint lőszer nélkül az ellenségnek kiszolgáltatott hős ezredek helyzete válságossá vált a montelloi csatában, akkor avatkozott a harcba a 11-ik lovashadosztály, hogy vergődő csapatainkat megszabadítsa az olaszok nyomása alól. A derék magyar huszárok nevükhöz és harci multjukhoz méltó lelkes lendülettel vetették magukat az ellenség támadó hullámai elé, de önfeláldozó igyekezetük és példás hősiességgel véghezvitt támadásaik sem változtathatták meg többé a csata sorsát.

Erőteljes nekilendüléssel visszazoritották ugyan az olaszokat, de végre ők is védekezésre szorítottak, hogy megmentésük, ami még megmenthető volt. Halálmegevető elszántsággal vették fel a feledhetetlen emlékű harci sikerekben gazdag 2-es, 5-ös és 9-es honvédhuszárok a küzdelmet az olaszokkal és az ember emberelleni ádáz tusákban hős tisztjeik vezetésével féltisteneként állták meg helyüket. Az utolsó piavei napok dühös összecsapásaiban és fájdalmas nélkülözéseiben ott harcolt közöttük Pletscher Alajos 30-ik honvéd-gyalogezredbeli őrmester is, aki eme vészes harcokból kimagasló hősiességgel vette ki a részét. Midőn parancsnoka szívlovés következtében százada élén rogyott össze, átvette bajtársai vezetését és szédületes iramu rohamával megfutamtotta az olaszokat. Számos fogoly, két géppuska és négy ágyú jutott ekkor az 5-ös honvéd-huszárezred 7-ik századának kezére. A szüntelenül elemi erővel tomboló harcok szétépték huszárezredek egymással való összeköttetését. Ekkor Pletscher őrmester azt a parancsot kapta Pálffy századostól, hogy teremtsen meg az összeköttetést az 5-ös és 9-es honvédhuszárok egyes részei között. A kiváló őrmester a leghevesebb ágyútűzben felelt meg küldetésének, miáltal az egységes védelem ismét lehetővé vált.

A visszavonulás idején négy géppuskával védte ezrede átkelését a Piavén s csak akkor hagyta el helyét, midőn már ezrede biztonságban volt.

Ezután nem maradt élő katonánk a Piave szakaszának nyugati partján. Bátrak ezrei ott aluszak örök álmukat a Montello alatt, a megmaradtak pedig megtörtén elszorult szívvel hagyták

el a magyar fegyverek dicső színhelyét, a világháború legdrámaibb csataterét, sok derék magyar katona jeltelen szomorú sírját.

BENCSEK JÁNOS

Ezen kiváló katona hőstettéről és önfeláldozóan bajtársias viselkedéséről szerzett érdemeiről ezredparancsnok, báró Lehár Antal ezredes a következő sorokban emlékezik meg.

„Bencsik János a 76-ik közös-gyalogezred állományába tartozó és 1918 június hóban a 106-ik közös-gyalogezrednél szolgálatot teljesítő szakaszvitézségi érmét. Nevezett az ütközet idején állandóan közelemben tartózkodott. Az előretörő olasz roham-járőröket kézigránatokkal verte vissza és minden alkalommal leghősiesebb viselkedést tanúsított. Az ellenséges partról történt visszavonulás alkalmával az utolsó csoportokkal hagyta el az ellenséges partrészt. Midőn a Piavén való átkelésénél a megdagadt folyó hullámai elnyeléssel fenyegettek, Bencsik szakaszvezető volt az, aki a legerősebb ellenséges golyózáporban megmentésemre sietett és egy felémnyújtott puskagy segítségével kimentett a hullámokból. Lehár ezredes s. k.

BESENCZI ISTVÁN

Midőn 17-es honvéd a 64-ik honvéd-hadosztály rohamzászlóaljában küzdött a piavei csatában, hol kiváló hősiességével vívta ki az arany vitézségi éremet.

1918 június 15-én két járőr kelt át a Piavén a 64. honvédhadosztály élén Oderzótól nyugatra.

Az első járőr vezetője Besenczi tizedes volt. Valamennyinek sikerült átkelnie a folyón és áttörnne az olasz vonalat. Már a harmadik állást is elfoglalták a honvédek, amidőn azt a parancsot kapták, hogy álljanak meg és tartsanak ki helyükön, mert a baloldali hadosztály átkelése megakadt.

Besenczi és társai vitézül ki is tartottak helyükön.

Másnap parancs érkezett a támadás további folytatására. A támadás során Besenczi káplár járőrrel előrohant és több ellenséges vonalat tört át. Ekkor visszarendelték. Visszavonult, de győ-

zelme gyümölcsseit is magával vitte: a négy olasz géppuskát és három golyószórót.

Nyolc napon át hullámzott a harc váltakozó szerencsével. A hatodik napon, június 20-án, újból áttörte a három járőr és két szakasz gyalogos az olasz vonalat s elfogott 480 olaszt, ugyanekkor 16 géppuskát, 12 golyószórót és 8 aknavetőt zsákmányolt. A nyolcadik napon parancs szerint visszavonult a Piavén. Ekkor a hadosztálytól az a parancs érkezett, hogy 10 legény egy altiszt vezetésével újra menjen át a tulsó partra. Besenczi vállalkozott. Járőrrel átkelt a Piavén és hátrazoritotta az ellenséget. Közben azonban fogságba esett. Onnan ügyesen megszökött. Két részre osztott járőrrel megtámadta az útját álló olasz csapatot és 68 olaszt fogott el két tisztel együtt. Aztán mind a 10 emberével sértetlenül visszatért a megdagadt Piavén.

PAÁL JÁNOS

Oderzótól nyugatra a 64-ik honvédhadosztály kitérő ezredei harcoltak a Piave partjain, hogy Treviso irányában az előretörést kierőszakolják s ezen fontos vasúti gócpont elfoglalásával s piavei olasz haderő egyik legjelentősebb útőterét

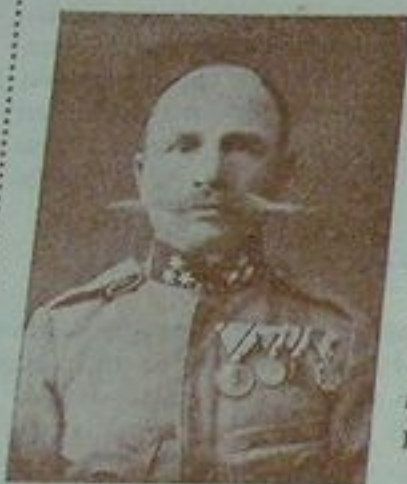
végigjék el. A hadosztály rohamzászlóalja tört utat a Piave medrén át támadásra induló honvédekrenek melyek ragyogó sikereket is értek el a makacsul védekező olasz hadosztályokkal szemben. Június 15-ikének reggelén égrengető tüzési és gyilkos géppuska tűzben kelték át a Piavén

az egyes honvéd rohamosztatok, melyek élén Paál János 11-ik honvéd-gyalogezredbeli tizedes haladt járőrrel. Az elszánt járőr sikeresen át is jutott a tulsó partra hol erélyes rohammal rést ütött az olasz vonalak ellenállásán s így utat nyitott az utána átkelő erőknek. Az ellenállhatatlan erővel előrelendült támadás sorjában gázolt át az olaszok védővonalain és nagymennyiségű foglyot, fegyvert és hadiszert juttatott csapataink kezére. Paál János tizedes állandóan a támadó emberhullámok élén küzdött és halálmegevető bátorsággal ragadta magát honvédbajtársait, akik nevükhöz méltóan küzdöttek a testet, lelket megviselő, több napos nehéz harcokban.

A 64-ik honvédhadosztály rohamzászlóalja után 1-es, 3-as és 6-os népfelkelő gyalog-ezredeink törtek előre tömött sorokban az olasz állások ellen. Az áttörő támadás során kezdeményező fellépésével és példás hősiességgel véghezvitt vállalkozásaival különösen kitűnt

PÁSZTOR GYULA

szakaszvezető, aki néhány emberével döntőleg avatkozott a harcba. Az 1-ső népfelkelő gyalogezred

jobbszárnya ugyanis a Piave töltesen elsáncolt olaszok heves ellenállása miatt nem tudott lépést tartani az ezred többi részével, ami veszedelemmel fenyegette a már elért sikereket. Emellett válságos pillanatokban Pásztor Gyula, az egyik rohamjárőr parancsnoka, kockázatos vállalkozásra szánta el magát.

Tíz emberből álló járőrével a töltes mentén, a miakacsul védekező ellenséges harcosoport állásig csuszolt előre, honnan meglepő rohammal vetette rá magát az olaszokra. Sajátkezüleg tette ártalmatlanná a vezénylő olasz tisztet, a légénységét pedig kézigránatokkal szórta szét járőrével. Ezen eredményes támadás megtörte az olaszok ellenállását

s lehetővé tette az 1-es népfelkelő ezred jobbszárnyának további előretörését.

A 3-ik népfelkelő gyalogezred sorában

KÜLLÖS IMRE zászlós szerzett még feledhetetlen érdemeket a piavei csatában. Ezrede már a támadás első napján elfoglalta az olaszok első és második védővonalát,

de az általános harc helyzet köztetkeztében le kellett mondania elért sikereiről és a part mentén húzó állásokba kellett visszavonulnia. Alig egy órával a visszavonulás után azonban újból parancsot adott a hadosztály a támadásra. Küllös zászlós, aki erélyes fellépésével sikeresen tartotta össze szakaszát

a nagy zür-zavar ideje alatt is, egy futóárkon át vitte előre embereit s ügyes vezetéssel a támadásra induló olasz tömegek hátamögé nyomult be. Háttámadásának volt az eredménye, hogy a szemben támadó százada egy egész olasz zászlóaljat fogott el tisztjeivel együtt és hogy meghiúsult az olaszok azon szándéka, hogy a 3-ik népfelkelő-ezredet a Piavéba szorítsák bele.

A rákövetkező napok harcaiban kiváló hadi-tettekkel szaporította még Küllös zászlós az első napon elért sikereit. Juniús 17-én feltartott kezekkel, kendőlobogtatások között közeledtek az olaszok a népfelkelők állásai felé, akik erre beszüntették a tüzelést. Midőn azonban az olaszok elérték árkaikat, előrántották kézigránátjaikat és elfoglalták a védelmi vonal egy részét. Az állásba betört ellenség kiverésére Küllös zászlós kapott parancsot. Küllös két roham-szakasszal derekasan meg is felet küldetésének. Nemcsak árkaikat tisztította meg az ellenségtől, hanem még egy olasz előretolt állást is elfoglalt, hol több géppuskát és golyószórót semmisített meg. A következő napon az olasz ellentámadások hősiessé visszaverése közben megsebesült.

TÓTH TAMÁS

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül a piavei csatában kapta. A 315-ik honvéd-gyalogezred pa-

rancsnokának Lauschmann Jenő ezredesnek felhívására elsőnek jelentkezett a Piavén való átkelésre. Géppuskás szakaszával az ellenséges tüzér-ség pergőtüzében szerencsésen át is kelt a folyón. A tulsó parton azonnal támadásba ment át; több kilométernyire nyomult

előre, miközben az ellenségnek nagy veszteséget okozott. Az általános visszavonulás idején halálmegevető bátorsággal védelmezte zászlóalját s utolsó napok hagyta el az ellenséges partot.

WILSCH SÁNDOR

Az alig husz éves fiatal hadnagy lángoló ifju lelkesedésből fakadt legendás harctéri teljesítménnyel sorolta be magát a magyar hősiesség örökemlékü halhatatlanainak névsorába. Őznetlen s oda-

adó volt ifju életének kockára tételében s szerény megbecsülhetetlen érdemeinek elismerésében. Amint ő maga mondja: arany érmét pusztán szeretett hazája iránt való kötelessége lelkiismeretes teljesítéséért kapta. Pedig önfeláldozóan vitéz magatartása az önként halálba rohanók fanatizmusával határbömböltek az ágyuk az 1918. évi júniusi offenzívában, hogy orkányszerű pergőtüz söpörje el az olasz

állásokat s gyalogságunk egy utolsó, hatalmas előkészített támadással adja meg a kegyelem-dőlést az olasz hadseregnek. A harcra felsorakozott magyar ezredék, ideg-megfeszülten néztek a döntő mérkőzés elé. A Piave alsó folyásánál, Ponte di Piave városától északra a 71-ik gyalogezred

északmagyarországi legényei vártak előretolt állásaikban a rohamra. — Wilsch Sándor hadnagyot azonban nem hagyta nyugodtan tüzes magyar vére. Mielőtt a gyalogsági harc megkezdődött volna, pár elszánt legényt vett maga mellé, hogy előre menve kikémlélje tüzér-ségünk pusztító hatását. A pokoli koncertben ezer halálhozó gránátrobbanás között elérte a temetővé lött olasz állásokat; keresztül hatolt azokon s messze az ellenséges front mögött elfogta az ezredével szemben álló olasz zászlóalj parancsnokát egész segédszemélyzetével együtt.

A halálraszánt kis csapat Wilsch hadnagy vezetésével egy ellenséges zászlóaljat fosztott meg vezetőjétől; evvel nagy előnyt szerzett ezredének s fontos értesüléseket bocsátott parancsnokának rendelkezésére a velük szemben álló ellenség állásairól és hadrendi viszonyairól.

STRNAD ERNŐ

A 14-ik közös gyaloghadosztály kemény harcokban megedzett ezredei Ponte di Piave és Dona di Piave városok közti arcvonal egyes szakaszain vívták meg dicsőségteljes harcaikat a piavei csatában. A hadosztály jobbszárnyát alkotó 72-ik közös-gyalogezred az Oderzo-Trevizo-i vasutvonal mentén tört előre s a támadás harmadik napján Fagore község előtt állott. A szünet nélkül, lan-kadatlan hevességgel dúló harcok itt-ott megtépték az egymással karöltve harcoló ezredék egységes vonalát s az egymással való összeköttetést meg-

szakították. A küzdő arcvonal folytonosságának hiánya nagy veszélyeket rejtett magában, azért Strnad Ernő hadnagy azt a parancsot kapta zászlóaljparancsnokától, hogy a 27. és 28-ik dandár között teremtsen meg az összeköttetést. Ezen fontos megbízatásának teljesítése közben a trevizói vasutvonal töltésén erős olasz rajvonalba ütközött Strnad hadnagy, mely rajvonon ellen négy rohamjárőrével oly sikeres támadást hajtott végre, hogy több, mint 600 fogoly — köztük husz tiszt — került aránytalanul kis csapata kezére. A két dandár közé ékmódra benyomult olasz erők elfogása után az egyes csapatok összeköttetésbe léptek egymással.

VARGA ISTVÁN

Mint a 3/59 kappeur század tiszthelyettese a 24-ik közös-gyaloghadosztály roham-csapatának áthajózását készítette elő és vezette a piavei csatában. Ponte di Piave városától délre, hol a Piave két ágra szakad és egy kis szigetet alkot, áttusztott a folyó felénk eső ágán, hogy a sziget ellenséges oldalán rohanó főág sebes vízen áthajózásra alkalmas helyet keressen ki. Élete kockázatásával véghezvitt ügybuzgó fáradozása és vakmerő vállalkozása közben megállapította, hogy a víz egyes helyeken átgázolható. Azonkívül fontos felfedezést tett. Észrevette, hogy a víz színén drótvezetékek

fekszenek, melyekről — alapos vizsgálódás után — azon meggyőződésre jutott, hogy az olaszok uszóaknákat helyeztek el a Piavében. A drótvezetékeket szétvagdosta, azután visszautasított, hogy az áthajózást keresztyelvigye. Tüzér-ségünk által megindított pergőtüz következtében ke-

letkezett sűrű füstfelhő leple alatt sikerült is az előkészített csónakokon elérnie embereivel a szigetet, honnan drótkötelet feszített ki a Piave főágának átgázolható részén keresztül az ellenséges partra, melynek segítségével a roham-csapatok rövid idő alatt a folyó tulsó partján termettek. Áthajózási munkálatainak véghezvitele után Varga István tiszthelyettes résztvett az olasz előőrsök elfogásában és együtt harcolt tovább is roham-csapatainkkal mindaddig, míg vissza nem rendelték. A Salgareda község mellett hidat építő műszaki század parancsnoka ugyanis megsebesült s így a

hidépítés munkálatait Varga tiszthelyettesre hízták. A hős tiszthelyettes teljes mértékben meg is felelt küldetésének és hatnapon át tartotta jó karban a hidat, melyet az olasz repülők és tüzérség bombái naponként többször megrongáltak.

Önlelődozó készséggel párosult hősiesség kitartásért, mellyel számos bajtársának mentette meg az életét, arany vitézségi éremmel tüntették ki.

PUZSÁR JÁNOS

Nyugatmagyarország németajku magyarságának lelkes, kötelességtudó és rettenthetetlen bátorságu katonái közül való volt, kik a dicső emlékü 14-ik hadosztálynak a hadtörténelem legfényesebb lapjait szereztek meg. Az első vonalban eltöltött 46 havi harcéri szolgálati ideje alatt megbízhatóságával s mindenkor vitéz magatartásával az özszes légénységi kitüntetések kiérdemelte. A 76-ik gyalogezred soraiban küzdött s megálta a helyét úgy orosz lengyelország szelid lankáin, mint a Kárpátok hómezőin úgy a Karszt éles kövein, mint a Piave malária gőzös mocsaraiban. Mindenütt ott volt, hol legpokolibb volt a harc s bátorságát fokozott mértékben megacélosította a feladat nehézsége. Legfényesebb haditette a salgaredai hídfő elfoglalásához fűződik. Az 1918. évi júniusi offenzívában a 76-ik gyalogezred a Piave alsó folyásán indult támadásra. Első feladata a salgaredai híd elfoglalása volt, hogy a Piávén

való átkelést megkönnyítse. A hidat egy olasz zászlóalj és számos géppuska erősen kiépített hídfőállásokban védte. Idegbomlasztó tüzezségi és gyalogsági tüzfergetegben indultak rohamra a vitéz 76-osok. A támadó sorok élén Puzsár János tizedes haladt acélszakos rohamjárőré-

vel s halálmegvető bátorsággal és szívóssággal végig-harcolt kézigránát-csata után elsőnek ugrott be az olaszok hídfő-állásába. Támadása oly meglepő és erőteljes volt, hogy a hidat védelmező olaszok reménytelennek látván a helyzetet, megadták magukat 210 olaszt ejtett foglyul és két géppuskát zsákmányolt Puzsár János rohamjárőre, mely szabad utat nyitott, ezredének a dicsőséges előretörésre, a Piávén való átkelésre.

Hősiességben, törhetetlen kitartásban méltó

legyvertársa volt Puzsár tizedesnek földije és ezred-bajtársa

GÖTLI JAKAB

örmester, aki géppuskás osztagának jól irányzott pusztító tüzevel hatásosan támogatta bajtársai támadását és lényegesen elősegítette a sikert, melyet a derek 76-osok a salgaredai hídfőnél értek.

A hídfő esete után nehéz harcok árán nyomultak előre a Piave tulsó partján a kiváló nyugat-magyarországi legények s nem egy ízben vívtak kemény tusákat a nagy erővel ellentámadó olaszokkal. A csata második napján az olaszok egy heves támadása oly kibírhatalan nyomást gyakorolt az ezred egyik zászlóaljára, hogy ez a főlöszleges veresztések elől kénytelen volt időlegesen kitérni. Ez alkalommal

NAGY KÁROLY

örvezető géppuskájával alkalmas helyen huzódott meg s a zászlóalj után nyomuló olaszokat oly gyilkos oldaltűz alá vette, hogy azok fejvesztetten visszaözlönltek. Zászlóalja — az olaszok soraik felbomlását látva — ellentámadásba ment át s mintegy 600 foglyot ejtett.

Ezen lényes siker Nagy örvezető bátor kitar-tásának volt az eredménye, amiért meg is kapta jól megérdemelt kitüntetését.

VÁGÓ JÓZSEF

A Piave alsó folyásának mocsaras részén, Capo Sile előtt, egy csatornahajlásban volt állásban öt géppuskájával, midőn 1918 június 23-ikán heves támadást intézett az olasz gyalogság a 14-ik közös-huszárezred állásai ellen. A támadás, melyet sűrű

repülőrajok bomba-tüze és pusztító ak-naharc előzött meg, sikerrel is járt. A huszárok kénytele-nek voltak rommá lőtt árkaikat el-hagyni és vissza-vonulni. A szörnyű veresztesség után ellenállás nélkül nyomultak be az olaszok a huszárok állásaiba, s minden igyekezetük az volt, hogy a megmaradt részeket beleszorították a mocsarakba. Ez a szán-dékuk azonban megtörött Vágó József örmeister hősiesség ellenállásán. Életben maradt 18 huszárral nemcsak feltartóztatta az olaszokat, hanem még

elvesztett állásaink egy részét is visszafoglalta. Másnap reggelig dacolt halálmegvető kitar-tással az ellenség dühös rohamaival szemben, amidőn tel-jesen kimerülten leváltották.

Midőn másnap az olaszok feltartóztathatatlan nyomása elől csapatainknak a Piave nyugati part-huszárjával fedezte a visszavonulást, melynek sze-rencsés lezajlása után felrobbantotta a Piave hídját.

DUDÁS ALADÁR

Arany vitézségi érme a Piave deltájában vivott útközetekhez fűződik.

Míg csapataink 1918 június derekán a Piávén átkelve győzelmesen nyomultak előre a lagúnák mentén, addig sikerült az olaszoknak a tenger felől a Piave deltájában saját csapataink háta mögött partra szállni, miáltal csapatainknak a mö-göttes részekkel való összeköttetését elvágással fenyegették. A veszedelmesen előnyomuló olaszok feltartóztatására minden rendelkezésre álló erőt a Piave alsó folyására vetettek. Így került a 11-ik vadászzászlóalj is a Papadopoli szigetekről a Piave deltájába. Capo Sile elé. A zászlóalj 1-ső százada Casa Dandolo házcsoportnál, éppen az arcvonat törés-pontjára került. Jobb szárnyával a Piave Vechia-ra támaszkodott, többi részével pedig erre derékszöget alkotott. A terület, melyet a század megszállott, egy elhagyott árokrendszer volt, keresztül-kasul szelelve árkokkal, részint hátra, részint az olaszok felé vezető utvesztőkkel. Ezen utvesztők elzárására három tábori őrsöt állított fel a század. Ezek egyikének volt a parancsnoka Dudás alvadász.

Mint később kiderült az olaszok minden áron arra törekedtek, hogy az arcvonat e gyenge részét a töréspontot keresztültörjék s hogy így az egész delta-arcvonat hátába kerülhessenek. Naponta háromszor-négyszer kísérelték meg a támadást ezen a helyen, de mindig hiába. Végre június 25-én, hajnali 3 órakor — éppen abban a pillanatban, mikor a folytonos harcokban és 48 órai teljes kop-lalásban kimerült légénység legnagyobb része a régóta nélkülözött gulyáskondérok mellett állott — rövid aknatüz után betörték a tábori őrsök vona-lába az olaszok. Két tábori őrsöt visszazorítottak: csak Dudás alvadász tartotta magát 8 emberével teljesen körül fogva az olaszoktól. A körülzárt tábori őrs hősiesség küzdelmének láttára századbajtársai az olaszoknak rontottak s késsel, bicskával, bottal és ember-ember elleni birokra keléssel visszazorították őket és a szorongatott Dudást felszabadították.

Ugyanazonnap délutánján megismételték az olaszok rohamukat, melynek éle most már hatá-rozottan Dudás tábori őrsé ellen irányult. A ke-resztül-kasul huzódó árkokban ismét bekerítették

a tábori őrsöt. A kézigránátok százait dobálták Dudás embereire, a századot pedig aknatüzzel leszorították. Estefelé Dudás már csak ötödma-gyával tartotta a tábori őrs állását. Ekkor kért először segítséget, de nem embert, hanem kézi-gránátot és vizet. Egyben jelentette, hogy amíg ő él, a tábori őrs a helyen marad. Végre a harcba-vetett tartalékkal sikerült őt ismét felmenteni és leváltás által a jól megérdemelt pihenésre engedni.

Ezuttal csak neki volt köszönhető, hogy az olaszok állásunkat éppen a legveszedelmesebb helyen át nem törték.

HORVÁTH MIHÁLY

A piavéi offenzívával egyidejűleg megmozdult asiágói frontunk is, hogy erőteljes nyomással segítse elő támadásunk sikerét. A 38-ik honvéd-hadosztály keretében küzdő 21 és 23-ik honvéd-gyalogezred feladata volt, hogy Asiágó városát elfoglalják és az

olaszok több vo-nalból álló védelmi állását áttörjék. Gáz-támadással bevezet-tett, órákig tartó tüzérségi tűz előzte meg a honvéd-ez-redek támadását, mely mélytagolású hullámokban gör-dült az ellenséges állások felé. Az első támadó hullá-mokat alkotó 21-es honvédek egészen a drótkadályokig nyomultak előre, de támadásuk a

drótkadályok épségén az ellenség golyószóró és gépfegyvertüzeiben megtörött. Tüzérségünk munká-jához fűzött remények nem teljesültek, azért a második vonalban haladó 23-as honvédeknek idő előtt kellett beolvadni az első támadó hullámba. Bazsó Gábor százados zászlóalja ért elsőnek be a 21-es honvédek vonalába s rövid időre rá a jól fegyelmezett harcoló csapat Bazsó vezetésével ered-ményes rohamra is ment az ellenség első vonala ellen, melyből az olaszokat a második vonalba szo-ritotta vissza. Horváth Mihály tiszthelyettes roham-rajával azonnal hozzáfogott az állások megtisztítá-sához, mely munkája során a szívósan védekező ellenség hátbatámadta s csak elszánt kézigránát-harc árán tudott megmenekülni. A makacsul véde-kező s ellentámadásba áment ellenség ellen Bazsó százados újabb rohamot rendelt el. Vakmerő elszánt-sággal rohantak előre a honvédek, de az ellenség

haláltosztó szörnyű tüzzéporában halomra hullottak. Pokoli kavardás támadt, melyet a tűzértség kegyetlen munkája növelt. Bazsó századost és Boros nevű hadnagyot recsegő gránátrobbanások ölték meg. Ennek láttára riadalom ütött ki a hős honvédek soraiban s csak Horváth tiszthelyettes vaskezének köszönhető, hogy a rendet helyreállította s embereit mérhetetlen áldozatok után visszavitte biztosabb helyre, melyet megfogytatkozva bár, de sziklaszilárdan továbbra is megvédett.

73 órai borzalmas harcok után a honvédezeket kivonták az arcvonalból s visszavitték házukba — kiegészítés végett.

VIDRA ISTVÁN

A 23-ik honvéd-gyalogezred eme derék őrzetője magával vitte szülőfalujából az elszánt dologtevés szenvedélyét és a mindig őrtálló éberségét. Ezeket a tulajdonságait mindenkor vitézül érvényesítette a vérbiboros harctereken, de leghősiesebben

mégis az olasz harctéren, a piavei csatában. 1918 június 15-től 21-ig állandóan résen állott és haláloselzántsággal viaskodott Asiago előtt, a Hétközség lensikjában. Június 21-én egy előretolt állásban állt őrt derék szakaszával, amidőn éjféltájban egy olasz század meglepetésszerűen

akart rácsapni századára. Vidra őrzető idejében észrevette a rohamozó olaszokat és végzetes szándékukat. De nem csak észrevette, hanem gyors elhatározással azonnal meg is tette intézkedéseit az olaszok visszaverésére. Szakaszát ketté osztva egyik részével elülről, másik részével pedig hirtelen oldalba támadta az olaszokat. Parázs kézi-gránáttüzet ontott rájuk s élénk puskalúzzal üldözte a szétvert ellenséget. Nagy veszteségeket okozott a támadóknak és nagy veszedelemtől mentette meg századát. Éber viselkedéséért és eredményes támadásáért az arany vitézségi éremmel tüntették ki.

FEJÉR ÁRPÁD

Ellenséges repülőrajok iszonyu géppuska-tüzében indult támadásra a 24-ik honvéd-gyalogezred 1918 június közepén az Asiago körül húzódó ellenséges védelmi-vonalak ellen, melyek nagyrészt angol csapatok tartották megszállva. Az egyes századok — bár pokoli tűzértségi és aknatüz akadá-

lyozta támadásukat — hamarosan elérték az angolok vonalait s halálmegvető bátorsággal rontottak neki azoknak. A 9-ik század élén Fejér Árpád zászlós küzdött szakaszával s elsőnek tört be egy angol előretolt állásba, hol őt géppuskát legénységével együtt ártalmatlanná tett. Ezen első sikere után hatványozott erővel és győzelmi hittel tört előre Fejér zászlós szakasza, mely lendületes iramban csakhamar az angol főállások előtt termelt. Itt azonban szinte legyőzhetetlen akadályokba ütközött a lelkes honvédek rohama.

Tűzértségünk tüze kevés kárt okozott az ellenséges állásokat védő erdőszerűen kiépített drótakadályokba s így csapataink a drótakadályok szétvagdósása közben csak lépésről-lépésre haladhattak előre. Ezen nehéz munkájuk közben az angolok jól irányzott tüzelése egymásután tette harc képtelenné honvédeinket, kiknek azonban emberfeletti erőmegfeszítések árán mégis sikerült belőrnöök az angoloktól makacsul védett állásba. Innen a második védővonal ellen tört előre Fejér zászlós, de alaposan megfogytatkozott kis csapata teljesen erőteljének bizonyult a további harcok megvívására. Sulyosbitotta Fejér zászlós helyzetét még az a körülmény is, hogy a szomszédos részek nem bírtak vele lépést tartani s így teljesen elszigetelten ékelődött be szakaszával az angolok közé. Visszavonult tehát az elfoglalt első vonalba, hol addig dacolt az angolok ellentámadásaival, míg új erők fel nem váltották.

Ugyancsak az Asiago körül vívott harcokhoz fűződik

NAGY ENDRE

zászlós arany vitézségi éremmel kitüntetett hőstette is, melyet, mint az első rohamhullám parancsnoka, a 24-ik honvéd-gyalogezred 3-ik századának élén hajtott végre. Sulyos harcok árán elfoglalta az

angolok által védomezett ellenséges vonalat, hol számos foglyot ejtett. Midőn az angolok erőteljes ellentámadásokat indítottak a dicsőségesen előretörő honvédek ellen s hősies ellentállás közben körülvárták szakaszát, Nagy Endre halálos elzántsággal védte magát és őt támadását verte vissza az angoloknak. Bár az elkeseredett védekező harcokban sulyosan megsebesült, mégis tartotta állását az esti órákig, midőn egy kétségbeesett támadással keresztülőrtte magát az ellenség gyűrűjén s visszatért ezredéhez.

Ezen vérrrel megszentelt harcokban még egy arany vitézségi érem hirdeti a 24-ik honvéd-gyalogezred kimagaslóan hősi küzdelmét. A honvédek erőteljes rohama alkalmával

HOFFMANN TIBOR

zászlós feltartóztathatatlannul nyomult be szakaszával az angolok állásába, hol egész napon át állta a

sarat és több ellentámadástvert vissza. Midőn a sötétség beálltával csapataink visszavonulását rendelte el a magasabb parancsnokság, Hoffmann zászlós — dacára gázolás — a mérgezésének — a legvégsőkig kitartott s csak akkor hagyta el helyét, amikor már összes sebesültjeit visszaszállította. Másnap egy hátrább

fekvő állásban addig tartotta fenn az üldözésére kiküldött angol erőket, míg csapataink ellentámadása meg nem indult. Ezen hősies kitartása által megakadályozta arcvonalunk áttörését és időt adott ezredének kötelékei rendezésére és az ellentámadásra.

TEIFFL FERENCZ

Gimnáziumi tanulmányainak elvégzése után az 5-ik közös-huszárezredbe vonult be, melynek soraiban — mint 18 éves lángoló lelkű ifju — részt vett a doberdói harcok szörnyű küzdelmeiben. Már a 11-ik isonzói csatában kitűnt bátor magatartásával, mint ezrede egyik századának szakaszparancsnoka. A személyes bátorság legnagyobb kitüntetését az utolsó háborus év nyarán leviharzott nagy harcokban érdemelte ki. Ekkor Asiagónál küzdött az 52-ik gyaloghadosztály rohamzászlóaljának rettenthetetlen legényei élén. Az 1918 június közepén megindult általános támadás során önként vállalkozott egy fontos ellenséges állás elfoglalására. Már

több ízben megcserélték gyalogcsapataink ezen veszedelmes magaslati állás elfoglalását, de minden támadó kísérletük meghiúsult az ellenség makacs ellenállásán. Teiffl

hadapródjelölt rohamszakaszának erőteljes és akadályt nem ismerő támadása azonban meghozta a kívánt sikert. Halálos elzántsággal rontott embereivel a fiatal parancsnok az olaszokra és elkeseredett viaskodásban kiragadta kezükből a makacsul védett állást. A vitéz rohamozók legelőbbje elesett a véres küzdelemben, csak hárman értek fel a magaslatra, Mindhárman megkapták az arany vitézségi érmét.

SZOBOSZLAI PÁL

A 38-ik honvéd-hadosztály ezredei ellen indított ellentámadás során különös hévvel ostromolták az olaszok a 21-ik honvéd-gyalogezred állásait, melyek közvetlen Asiago közelében húzódtak. A váltakozó szerencsével hullámzó és megfélemez-

hetetlen erővel dühöngő harcok közben az ezred egyik lángszóró osztaga 13 emberével együtt az ellenség kezére került. Szoboszlai Pál szakaszvezető, aki a hadosztály rohamzászlóaljának egyik szakaszával a közelben tartózkodott, honvédeivel rávetette magát az olaszokra és erős küzdelem után a lángszórót visszavetette, az elfogott legénységet pedig a fogságból kiszabadította. Támadása oly erőteljes volt, hogy az olaszok a csatater ezen a részén kénytelenek voltak visszavonulni. Az e napon lefolyt harcokban érdemelte ki arany vitézségi érmét

RÉTHY MIHÁLY

21-ik honvéd-gyalogezredbeli szakaszvezető is, aki Szoboszlai Pállal együtt elismerésemelőtő módon vette ki a részét az olasz támadások visszaverésében.

HAJNAL ISTVÁN

Asiagónál az erődítményszerűen kiépített olasz állások ellen támadó 24-ik honvéd-gyalogezred II-ik zászlóaljának rohama közvetlen az ellenséges állások előtt megtört. A főlényes géplegyvertűz a támadó zászlóaljat tisztjeitől megfosztotta, támadó erejét teljesen lenyomta s további előrenyomulását lehetetlenné tette. A zászlóalj csüggedt erejének lelfrissítése és a támadó arcvonalt előresodrintása végett

Huber Gyula hadnagy tartalékszázada hocsátkozott harcba, mely századhoz Hajnal István 39. közös-gyalogezredbeli tiszthelyettes csatlakozott lövészgéppuskászakaszával. Huber hadnagy az előrevonulás alkalmával megsebesült s így a géppuskákkal megerősített század további vezet

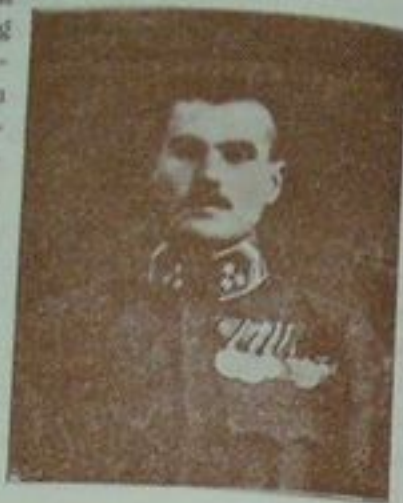
zésének nehéz feladata Hajnal tiszthelyettesre hárult. Hajnal a parancsnokságot át is vette s harozás nélkül lendületes rohamot vezetett az olaszok első vonala ellen. A lövészgéppuskásoktól támogatott roham hősiességű megfeszítések és áldozatok árán sikerült is és az ellenséges állások elfoglalását eredményezte. Az elfoglalt állásokban Hajnal tiszthelyettes rendezte megtépett csapatát, azután újult erővel vonult fel az olaszok második vonala ellen. Az első vonalból menekülő olaszok ingadozóvá tettek a második vonal ellenállását is, mely rövid küzdelem után szintén elesett. Időközben az olasz tartalékok lelfejlődtek és a balszárnyat visszanyomva, oldalba támadták a zászlóaljat. Eme támadást azonban két géppuska leszerelte és a vonal birtokát biztosította. Rövid pihenő után a derekasan küzdő csapat folytatta előrenyomulását a harmadik olasz védővonal felé, hol már erőteljes ellenállásba ütközött. A makacs harcok során Hajnal tiszthelyettes is megsebesült s így az időközben beérkezett tartalékszakasz parancsnoka Körmeny főhadnagy vezette tovább a vitéz 24-esek dicső küzdelmét.

Az Asiago körül vívott súlyos harcokban érdemelte ki arany vitézségi érmét

PETRUK JÁNOS

24-ik honvéd-gyalogezredbeli tiszthelyettes is, aki egy angol zászlóalj támadásának visszaverésében szerzett kiválóan hősiességű magatartásával feledhetetlen

érdemeket. Majd, midőn ezrede megtámadta az ellenséges állásokat, Petruk tiszthelyettes éppen oly vitéz harcosnak bizonyult a támadásban, mint amilyen a védelemben volt. Lendületes rohamban egészen a harmadik ellenséges vonalig tört előre szakaszával, hol azonban kötelességének hősiességű teljesítése közben sebesülten fogságba esett. De fogságban sem hagyta cserben elszánt bátorsága. Harmincad magával megtámadta őreit és elkeseredett harcok közben keresztül-törte magát az angolok gyűrűjén. Ez alkalmával még foglyokat és zakmányolt fegyvereket is hozott magával.

CZEGLÉDY JÓZSEF

Mint a 26-ik közös gyalogezred tiszthelyettese minden harctéren megállta a helyét. A legváltóságosabb helyzetekben is megőrizte hidegvérét és mindenkor lelkes tüzzel csapott le az ellenségre 1915-ben orosz fogságba esett 14 emberével és két géppuskájával. A lefegyverzést megelőzően hirtelen tüzes támadást intézett ellenségek ellen és addig tartotta magát, míg támadó ezrede ki nem szabadította.

1916-ban, Bruszilov generális győzelmes áttörése idején zászlóaljával együtt fogságba jutott, de néhányad magával ismét kivágta magát őrzi kezei közül.

Vitézi tetteiért egymásután nyerte el a vitézségi érmeket. A legnagyobbat, az arany vitézségi érmét 1918 nyarán vívta ki az Asiago körül lefolyt súlyos harcokban. 1918 július 15-én a géppuskásszázad az ezred többi részével együtt vett részt az olasz állások vakmerő lendülettel végrehajtott elfoglalásában. Mikor a műszakilag páratlanul felszerelt, nagyszámu entente csapatok elől a zászlóalj kénytelen volt visszavonulni. Czeglédy tiszthelyettes azt a megbízatást kapta zászlóalparancsnokától, hogy gép-

puskás szakaszával fedezze a zászlóalj visszavonulását. A vitéz tiszthelyettes szakasza roncsaival — két géppuskájával 48 órán át tartóztatta föl az ellenséget. Hősiességű kitarásával lehetővé tette zászlóaljának zavartalan visszavonulását. Ennek megtörtéte után ő is zászlóalja után vonult. Visszavonulása közben őt embere közül három ellenséges gránát áldozata lett, de a hős tiszthelyettes két emberével is visszavitte géppuskáit csapatához.

FERENCZI LÁSZLÓ

A 20-ik honvédhadosztálynak a Monte-Tembán húzódo állásai ellen intézett támadások során elfoglalták az olaszok az 1-ső honvéd-gyalogezred tábori őrsvonalát és hatalmas erővel a lövonalt ellen nyomultak előre. Ekkor Ferenczi László

zászlóalj 30 honvéddel és egy géppuskával azzal az utasítással küldték ki az ezred balszárnyára, hogy a Piave mentén előretörő ellenséget tartóztassa fel és a hegy peremét a „végsőkig” tartsa. Az olaszok támadása azonban kiterjedt a szomszédos védelmi szakaszokra is, úgy

a kötelességét hiven és hősiességű erőmegfeszítéssel teljesítő Ferenczi zászlós kis csapatának hátamögé nyomultak be a szomszédos védelmi szakaszra áttört olaszok. Visszavonulásra már nem volt mód, mert az ellenség ellepte a mögöttes terepet, segítőcsapatok megérkezésére sem volt lehetőség, azért az utolsó reménységig szívósan ellentálló hős honvéd csapat kénytelen volt letenni a fegyvert. Midőn azonban Ferenczi zászlós látta, hogy az olaszok az eltért siker mámorában szétszóródnak és a foglyokkal keveset törődnek, felvettette embereivel a fegyvert és dörgő „rajta” kiáltással nekiment az ellenségnek. Hátba támadása nagy riadalmat okozott az olaszok között, kik fejvesztetten futottak szét. 50 foglyot és 3 géppuskát kiszakított a támadó ellenség soraiból és századbajtársaival egyesülve visszafoglalta az elvesztett állásokat.

1918 június közepén, a Monte-Tembán lefolyt ádáz küzdelmeknek másik arany vitézségi érme hőse

SZABÓ JÓZSEF

3-ik honvéd-gyalogezredbeli őrmester, aki az olasz állások ellen intézett támadás alkalmával, mint ez-

redének jobb oldalvédje nyomult előre járőrrel. Bátor előretörése közben heves harcok után le-

fegyverzett és foglyul ejtett egy olasz tábori őrsőt, majd ügyes vezetéssel megkerülte az ellenség előretolt állását és rajtaütészerű oldaltámadással elfoglalta azt. Sikeres harcaival megkönynyította ezrede előretörését s kiváló érdemeket szerzett abban, hogy támadásunkat siker koronázta. Az ellenség üldözése közben azonban egy olasz gránát leszakította a vitéz őrmester balkarját s így arany vitézségi érme egyszersmind egy fájdalmas emlék is számára.

TSCHÖRNER ANDOR

A piavei csatában a Monte-Tembán viaskodott a sokszorosan kitünt és kitüntetett vitéz hadapródjelölt. A 3-ik honvéd-gyalogezred zászlóaljai a Monte-Temba északi lejtőjén állottak és innen indultak támadásra az előző évi diadalmas hadjárat alkalmával elfoglalhatatlanul bizonyult hegy ellen. Tschörner hadapródjelölt az ezred s az egész hadosztály jobb szárnyát alkotó osztagnak volt a parancsnoka. Osztaga egy szakasz gyalogosból és egy szakasz géppuskásból állott. Az ifju parancsnok 1918 június 15-én, a hajnali pergőtűz után

lendületes támadásával hatalmába kerítette az ellenség első és második állását. Az előnyomulás alatt a hegy oldalán egy drótkerítéssel övezett házikóban merész és okos rajtaütéssel elfogta a két tisztből és 30 közemberből álló olasz tábori őrsőt. Ennek hátraküldése után tovább tört előre, amíg erős gyalogsági és géppuskatűz meg nem akadályozta előrenyomulásában. Az ellene zugó ellenséges támadást tömör tüzzáporral viszonzta osztagával. Az ifju parancsnok kiragadta a mellette fekvő öreg

honvéd kezéből a puskát és letérdelve sorjába lötte le a feléje kuszó olaszokat. Példaadó tüzelését mindaddig folytatta, amíg egy ellenséges golyó a fején őt is meg nem sebesítette.

TAMÁSSY LÁSZLÓ

Válogatott emberekből álló rohamjárőrével arra kapott parancsot, hogy ezredének, a 34-ik közös-gejalogezrednek, 1918 június közepén megindult támadása alkalmával hártson el a Brenta-völgyben álló II-ik zászlóalj előtt minden akadályt és akadályozza meg,

hogy a rivaltai hegytorkolatnál lévő betonhidat az olaszok felrobbantsák. Midőn a támadásunkat előkészítő tüzérségi tűz kissé szünni kezdett, leereszkedett járőrével a Brenta folyó partjára s megkezdte előrenyomulását. A völgy felett emelkedő magaslatokon elhelyezett géppuskák heves tüzelése közben

lépésről-lépésre haladt előre s egész napon át ernyedetlen kitarással s akadályt nem ismerő hősi erőmegfeszítéssel küzdött azért, hogy zászlóaljának előretörését megkönnyítse. Az előrehaladását akadályozó olasz géppuskák megsemmisítése után a negyedik ellenséges védővonallig nyomult előre, mely egy falucskán vonult keresztül. Tamássy őrmester megtámadta a falut, melyben sok foglyot ejtett és nagymennyiségű hadiszert és élelmet zsákmányolt. A falu mögött, egy vasuti alagutról, azonban heves ágyutűz fogadta, a hegy oldaláról pedig egy ellenséges géppuskásszázad ereszkedett alá. A vakmerő módon előretört rohamjárőrt a bekerítés veszélye lenyegette. Erre Tamássy őrmester elszánt támadást intézett az olasz géppuskásszázad ellen, mely a meglepő roham elől egy kavarnába menekült. A járőr legényei kézibombákkal szórták tele a kavarnát, mire az olaszok megadták magukat. 270 foglyot, 4 géppuskát és rengeteg lőszer szállított be a vakmerő járőr a hadosztályparancsnoksághoz, mely a járőr minden egyes tagját méltó kitüntetésre terjesztette föl.

A 34-ik közös-gejalogezrednek a Brenta-völgyben véghezvitt támadásakor

TAMÁS JÁNOS

őrmester a III-ik zászlóalj élén tört utat szakaszával az utána hőmpölygő rohamhullámoknak. Fel-

tartóztathatatlan iramban elérte az ellenséges állások dróttakadályait, melyek szétrombolása után

félelmetes szuronyrohamban vette fel a küzdelmet a makacsul védekező olaszokkal. A derék magyar fiuk halálos elszántsággal követték hős parancsnokukat és véres harcban legyűrték az olaszokat. Rést ütöttek az ellenség ellenállásán, melyet aztán az utánuk előretörő zászlóalj fényes győzelemmel szélesített ki. Tamás őrmester a szuronyrohamban sulyosan megsebesült s így zászlóalja további dicső harcaiból már nem vehette ki részét,

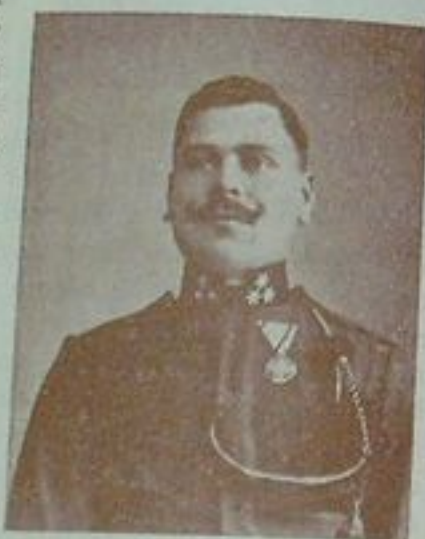

A Brenta-völgyben és a Monte-Asolone lejtőin leviharzott harcokhoz fűződik

SINGLÁR GYÖRGY

34-ik közös-gejalogezredbeli szakaszvezető hőstette is. Zászlóalja, mely nagy veszteségek árán az olasz védelmi állások több vonalát elfoglalta már, a sulyos

harcokban annyira legyengült, hogy kénytelen volt a további támadást beszüntetni. Hogy az olaszok ellentámadása meglepetés-szerűen ne érje a zászlóaljat, Singlár György szakaszvezetőt küldték ki négy bajtársával jobb oldalvédnek. Alig érkezett kijelölt helyére agyengé kis oldalvéd, észrevette, hogy egy olasz géppuskás osztag helyezkedik löállásba nem messze tőle, hogy az ellentámadásra készülő olasz gyalogság útját egyengesse. Singlár szakaszvezető mielőtt még az olaszok felállíthatták volna géppuskáikat, néhány ösztűz leadása után rávetette magát négy emberével a géppuskásokra, kiknek egy részét felkoncolta, másik részét pedig fegyvereikkel együtt fogságba hurcolta. Ezen támadása egy végzetessé válható ellentámadást hártott el zászlóalja felől.

TIMAR JÁNOS

1918 június 16-ikán a 25-ik közös-gejalogezred egyik zászlóaljának jobb oldalvédjeül küldték ki két géppuskával megerősített szakaszával. Alig állította fel őrszemeit, észrevette, hogy egy erősebb olasz osztag előnyomulóban van zászlóalja felé. Ezen észrevétele után két géppuskájával kitért az ellenség utjából és az előrevonulási tereptől oldalt állt fel között zászlóaljával, a két géppuskával hirtelen tüzet nyitott az ellenségre, ő maga pedig oldalba támadta gyalog szakaszával az olaszokat és heves kézigránát-harcban szétszórta őket. Higgadt vezetésével és meglepő rohamával teljesen meggyűsította a zászlóalja ellen tervezett támadást.

LASKY FERENCZ

Hősi mellét az összes legényeségi kitüntetések díszítik. Becsülettel teljesített 40 havi frontszolgálati ideje alatt véghezvitt minden haditette egy-egy fényugara annak a nimbusznak, mely a 67-ik közös-gejalogezred dicső emléke köré szövődik. A kötelességteljesítésben nem ismert határt. A hosszú háborús évek után is úgy küzdött, mint küzdött elején, a lángoló lelkesedések idején. Sőt talán edzettebben, dacosabban. Legényesebb hőstette — amint ő maga mondja — a „nagy támadáshoz” fűződik. Az átélt véres viharok közül az 1918. évi piavei támadást őrizte meg emlékében, mint a legnagyobbat. S igaza lehet, mert kivette részét belőle. Géppuskás rohamszakaszparancsnok volt s mint ilyen, mindig az első között küzdött. Az 1918 júniusi offenzívában géppuskával támogatta Monte-Grappa lejtőin előrenyomuló rohamszakasz támadását. Az ellenség irtó tüzeben tá-

madó rohamszakasz parancsnoka azonban mindjárt a támadás elején hősi halált halt. Lasky törzsőrmester ennek láttára kiugrott fedezékéből és élére állt a rohamozóknak. Példásan vitéz magatartása jó hatást gyakorolt legényeire, kiket magával ragadott és lendületes rohamra vitt. Az olaszok szívós ellentállását megtörte és árkaikat elfoglalta. Győzelmét biztosította s kitarított mindaddig, míg máshová nem rendelték.

A Monte-Grappán vívott harcokban érdemelt ki arany vitézségi érmét

GÖNDÖCS LÁSZLÓ

69-ik közös-gejalogezredbeli káplár is, aki egy olasz rohamzászlóalj visszaverésében szerzett elismerésméltó érdemeket.

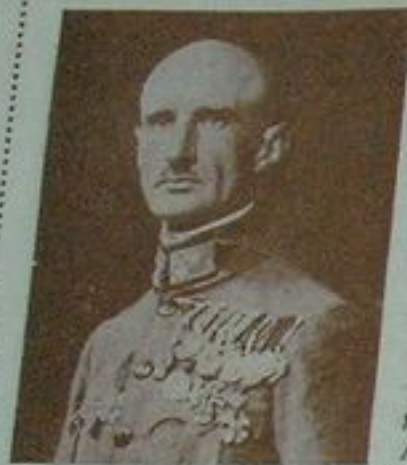

Az állásaikból kiszorított olaszok ugyanis hamarosan ugyanígy támadólag léptek fel és heves rohamokat intéztek sok vérvesztéssel szenvedett csapataink ellen. 1918 június 18-ikán egy ellenséges rohamzászlóalj betört a 69-esek állásába és az utolsó pillanatig hevesen tüzelő

Göndöcs káplárt géppuskájával együtt foglyul ejtette. Göndöcs egyik őrizetlen pillanatban egy sziklatömb mögé rejtőzött el egyik társával s mikor az olaszok ellentámadásunk következtében kénytelenek voltak visszavonulni, rejtékhelyéről sorjába lötte le a hátráló olaszokat, miáltal nagy riadalmat okozott soraikban. Lelőtte többek közt azokat az olasz katonákat is, kik géppuskáját akarták elhurcolni s ezáltal megmentette azt zászlóaljának.

KRÄMER SÁNDOR

Ezen kiválóan hős tiszt kivételes katonai erényei követendő példa gyanánt csillogtak azokban a sulyos harcokban, melyeket a 28-ik közös-gejalogezred vívott meg a Monte-Asolonén 1918 június közepén. Hőstetteről és vitéz magatartásával szerzett érdemeiről a következő feltejtés ad számot. „Javaslat tiszt aranyéremre. 1918 VI/24. Krämer őrnagyra az a feladat hárult. 1918 június 15-ikén, hogy zászlóaljával, mint rohamcsapattal hatoljon be a Monte-Asolonén húzódo ellenséges állásokba és törje keresztül azokat. Ezt a rendkívüli nehéz feladatot tervszerű csoportosítással, gondos előkészítéssel, valamint céltudatos és határozott vezetéssel fényesen meg is oldotta zászlóaljával. Dacára a jelentékeny veszteségnek, melyet a zászlóalj a pusztító ellenséges tüzérségi és aknatűztől már a kiinduló állásban szenvedett, a megállapított órában elszántan rohant előre s keresztülhatolva a még széjjel nem rombolt dróttakadályokon, megtörte a kézigránatokkal, gyalogsági és géppuskatűzzel védekező olaszokat s benyomult állásaikba. Miután

a zászlóalj feltartóztathatatlan nyomással több ellenséges vonalat felgöngyölített, több géppuskát és lángszórót megsemmisített s legyűrve a terepnehézségeket, a tulsulyban lévő ellenség több ellentámadását megtörte, négy órai nehéz küzdelem után, mintegy 2 km. mélységben egészen Monte-Coston-ig tört előre s ezzel a szomszédos erők előrenyomulását is lehetővé tette. Több mint 1000 foglyot ejtett a zászlóalj; számos géppuskát, lángvetőt, aknavetőt, revolverágyút és egyéb hadianyagot zsákmányolt. Az ellenség vesztesége halottakban és sebesültekben igen nagy volt.

Krämer őrnagy egész napon át az ellenség megsemmisítő tüzeiben állott, vakmerő bátorságával s megragadón példás viselkedésével lelke volt zászlóaljának, melynek szelleméről, vitéz harcairól és szívós kitartásáról a fényes eredmény beszél. A harcok hevességét bizonyítja az a körülmény, hogy a zászlóalj halottakban és sebesültekben majdnem összes tisztjeit és legénységének háromnegyed részét elvesztette.

Ezen kiválóan hős törzstisztet, aki két súlyos sebesülése ellenére is a háboru eleje óta küzd a harctéren, a kitüntetésre a legteljesebb mértékben érdemesnek tartom. Ezredparancsnok."

Krämer őrnagy meg is kapta a személyes bátorság legszebb jutalmát.

SCHWEITZER JÓZSEF

A 27-ik gyaloghadosztálynak a Col Caprile-n, illetve a Monte-Raniere-n vívott harcaiban tüntette ki magát kiváló vitézségével. Mint a 27-ik számú roham-géppuskászad első szakaszának parancsnoka, erős ellenséges tüzérserégi és oldalozó géppuskatűzben a hadosztály élén tört előre s heves harcok közben elérte R. Valpiana-t, a S. Lorenzo-völgyben, hol állást foglalt. Innen tüzet nyitott az előretörő rohamoszlopainkat hevesen lövő olasz géppuskákra. Bár ellenséges gránát-légnyomás két ízben is kidobta állásából legyvereit, a legnagyobb hűdéggel irányította tovább a tüzet mindaddig, míg az ellenséges géppuskák el nem hallgattak. Midőn Kárász János hadnagy a másik géppuskászakasz parancsnoka elesett, átvette hősi halált halt

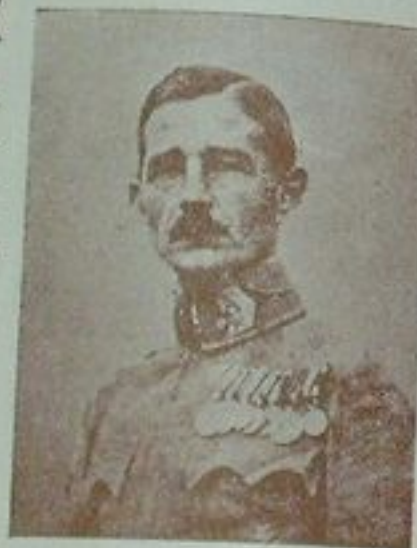
bajtársa szakaszának vezetését is és legyvereivel oly hatásosan lötte az ellenséges állások balszárnyát, hogy az olaszok kendőlobogtatók között megtámadták magukat. A harc szintén ezen fontos szakaszán, hol az erős ellenséges gránátűz sok emberéletet követelt, teljes hét órán át tartott ki minden összeköttetés nélkül Schweitzer József tiszthelyettes. Erélyes fellépésével az ellenség oldaltámadásának sikere esetén bekövetkező katasztrófáról mentette meg hadosztályát. Kiváló vitézségével és csodálatos nyugalomával a legénységnek jó példát adott, ami az eredményes együttműködésben éreztette hatását.

A 27-ik gyaloghadosztály rohamgéppuskászadának egy másik szakaszparancsnoka

SZABÓ BÁLINT

34-ik közös-gyalogezerdbeli törzsrörmester szintén a Col Caprile-n vívott támadó harcokban szerzett érdemeket az arany vitézségi éremre. A rohamzászlóalj, melynek előretörését támogatta legyvereivel, a harmadik ellenséges védelmi vonal előtt erős akadályokba ütközött és az olasz gyalogság erőteljes ellentámadása elől pillanatnyilag kénytelen volt visszavonulni. Egyedül Szabó Bálint ma-

radt meg állásában egy kis magaslat lejtőjén, honnan két géppuskájával élénk tűz alá vette az olaszokat. Időközben két elhagyott saját géppuskát is tűzállásba helyezett és 4 géppuskájával valószínűleg lekaszálta a rohamozó olaszokat és teljesen lehetetlenné tette azok előretörését. Több órán át kitarított az ellenséges tüzérserégtől erősen lött állásában s csak akkor hagyta el helyét, amikor megsebesült.

KISS ZSIGMOND

1918 június 15-én azt a parancsot kapta, hogy szakaszával foglalja el a Monte-Asolone-n húzódó első olasz állást s azt az ellenségtől megtisztítva addig tartsa, amíg a rohamzászlóalj odaérkezik. A vitéz szakaszvezető 36 főből álló rohamszakaszát két részre osztotta és a két fél szakasszal

jobból is, balról is megtámadta az ellenséget; erős kéri-gránát-harcra halalmába kerítette az első olasz védelmi vonal egy részét. Azután pedig, tüzes lendülettel előretört és elfoglalta a második állást is. Itt egy olasz ezredet, 3 tisztet és 200 katonát ejtett foglyul; a többiek sok halottat és

sebesültet hagyva hátra elmenekültek. Kiss szakaszának ugyanakkor két halottja és 5 sebesültje volt. A győzelemtől sarikalva tovább nyomult előre a vitéz szakaszvezető. Egy órán át tartó kemény kézi-gránát-harcán több ellenséges árkol foglalt el s nagy veszteséget okozott az ellenségnek. Az ádáz harc a bátor szakasznak is 13 emberébe került. Ennek ellenére megingathatatlanul védte elert sikereit s reggeltől késő délutánig kitarított az olaszok heves ellentámadásaival szemben. Már-már a Monte-Grappa felé lendült támadásra, amikor az olaszok három oldalról támadtak rá; ekkor löszér hiányában és minden erősítés nélkül kénytelen volt visszavonulni az első olasz állásba. De ezt az állást rendületlenül védte mindaddig, amíg a losonci 25-ös gyalogezred le nem váltotta. Kötelességén tulmenő vitézségért és hősiességéért tüzték mellére az arany vitézségi érmét.

ROTTARIDESZ ISTVÁN

Seregeinknek 1918. évi júniusi offenzívájában a 85-ik közös-gyalogezred mely tagolász rohamhullámai a Brenta-völgyet záró magaslatokon indulnak elszánt támadásra az erősen kiépített olasz állások ellen. Az a bizakodó és lelkes szellem, mely sorikat ellenállhatatlan lendületre ragadta, fényes sikert biztosított számukra. Oly egyöntetű hősiességgel küzdött az ezred minden egyes katonája, hogy mindegyike a legteljesebb elismerésre tarthat számot. Vitézségben és önfeláldozó készségben önmagukat multák fölül a derék 85-ösök és dicső

harcaik révén halhatatlan érdemekkel irták be nevüket a hadtörténelem legragyogóbb lapjaira. Mi ezen a helyen azonban csak azok neveit és hőstetteit örökíthetjük meg, akik a személyes bátorság legszebb kitüntetésére, az arany vitézségi éremre szereztek kiválóan vitéz magatartásukkal érdemeket.

A 85-ös hősök hősei közül való Rottaridesz István zászlós, aki a Col Caprile ellen intézett tá-

madás alkalmával egy rohamszakasznak volt a parancsnoka. Midőn több órán át tartó tüzérserégi előkészítés után a reggeli órákban megkapta a jelet a támadásra, rohamszakasza élén kiugrott állásából s egy 20 éves ifju lelkesedésével, dörgő hurrácsatakiáltások között nekiment az olasz védelmi állás első vonalának. Akadályt nem tűrő rohama megtörte az olaszok ellenállását s kezünkre juttatta az ellenséges állást, melynek védőlegénysége, tisztjeivel együtt megadta magát. Támadás közben maga is megsebesült kezén és lábán, de sebei bekötözése után ismét átvette szakasza vezetését, melynek élén nemcsak a harmadik ellenséges vonalig tört előre, hanem kiváló hősiességgel és halalos elszántsággal vett részt az olasz ellentámadásokkal szemben az elért sikerek megvédésében is. Vitéz magatartása oly csodálatot keltett ezredében, hogy a „Col Caprile-i kis zászlós”-nak nevezték el bajtársai.

A 85-ös ezred első zászlóaljának hősei közt első helyet foglalt el

FLEISCHHAKKER LEÓ

zászlós, aki Col del Fenil-on kötelességeinek hősi teljesítése közben hősi halált halt. Egyik kézi-géppuskászakaszának volt a parancsnoka s az első rohamhullám élén tört előre félelmet nem ismerő bátorsággal az olasz állások ellen. Szívós küzdelmek közben már elérte a Col del Fenil-on magaslatot, hol az olaszok erős ellentámadásával kellett megküzdenie. Löszere azonban elfogyott s így Fleischhacker zászlós az ellenségtől elvett két géppuskát és löszert használta fel az olaszok visszaverésére, ami teljes mértékben sikerült is neki. Mint az ezred egyik legképzettebb géppuskásának, kiváló része volt abban, hogy zászlóaljának támadása sikerrel haladt előre. Sajnos nem érthette meg ezrede harcainak teljes sikerét, mert a hősi küzdelemben a sok bajtársa közül maga is a küzdőtéren maradt.

OLÁH BÉLA

zászlós is azon kevesek közé tartozik, akik a 85-ös ezred 1918 június 15-ikén vívott harcai eredményeként az arany vitézségi éremmel büszkélkedhetnek.

A legelő haladó rohamcsapatnak volt a parancsnoka. Rettenthetetlen bátorsággal vezette embereit s csakhamar hatalmába kerítette az első ellenséges vonal egy részét. Majd két védőművet foglalt el, melyek géppuskákkal felszerelve feltartóztatással fenyegették az ezred előretörését. Ezen

akadály elhárításával megnyitotta a további előrenyomulás útját. Az általa ütött részen beözönltek az utána hőmpölygő rohamcsapatok az ellenséges vonalak mögé, ő pedig tovább haladt előre s egy harmadik géppuskásfészket támadott meg. Támadás közben súlyosan megsebesült.

A 2-ik század első támadó csoportjában, mint rajparancsnok

TOLDI GÁBOR

örvezető tört előre századparancsnoka oldalán és a legvakmerőbb magatartással egymásután vitte véghez a legragyogóbb hőstetteket. A támadás során egyben egy oldaltlövő s századának nagy veszteséget okozó ellenséges géppuskát vett észre. Gyors elhatározással megtámadta az olasz géppuskásokat s kézigránatokkal szétverte őket. Midőn előretörésünk feltartóztatása végezt az olaszok ellentámadása megindult, Toldi örvezető oly vakmerőségről, egyszersmind oly páratlan ítélőképességről tett tanubizonyosságot, ami joggal keltette fel bajtársai és előljárói csodálkozását. Néhány emberével állott csak az ellentámadó olasz századokkal szemben, ezért látszólag kitért előlük. Amikor azonban túlhaladt rajta, hátulról támadott rájuk és kézigránatokkal oly riadalmat okozott közöttük, hogy részint fejvesztetten elmenekültek, részint megadták magukat. A Col Fenilen-en is derekasan kivette a részét a támadásból. Egyesegyedül megtámadott egy kavernát és a bentlévő olaszokat tisztjükkal együtt elfogta. Mikor pedig már nem volt löszere, kövekkel harcolt. Kitarásra buzdította bajtársait s önfeláldozásra kész magatartásával nagy része volt az olasz ellentámadások feltartóztatásában.

A 85-ik közös gyalogezred történetirója Mátyás Sándor ezredes, a többek között

SCHIN GYÖRGY

hadnagyról tesz említést a „Manilava” című tábori újságban, aki szintén a Brenta-völgyben vívott harcokban érdemelte ki a katonának járó legszebb kitüntetését. Ezen vitéz hadnagyról a következőket olvassuk az említett újságban:

„Végre reggel 7 óra 38 perckor merész szökéssel előre tör a rohamcsapat Schin György hadnagy és Friedrich zászlós vezetésével. A többi utánuk; — mint a felbolygatott darázsraj, de szép rendben, rohamhullámokban. Az ellenséges drótkadályon, — mely épen maradt a tűzérési tűz ellenére is, — a rohamozók széles rést robbantanak, ezen keresztül özönlnek s azután betörnek az olasz támaszpontba. Felgöngyölitik jobbra és balra is. Mint az automaták, úgy dolgoznak a derék fiúk. A géppuskák végigsöprik az árkok tetejét; itt ugyan senki sem meri a fejét kidugni, az ellenséges gránát- és aknavetőkegyemásátán

némulnak el, majd a „rohamisták” kézi bombái hamar megadásra kényszerítik a még ellenálló olaszokat. De nem sokáig tarthatott ez sem! Már jókora fogolycsoport rohan

halálsápadt arccal vissza a kiinduló állások felé. S a miénk tovább törnek előre. Azonban alig kevéssel az indulás után borzalmas erejű zárótűzet bocsát az ellenség a saját árkaikon innen és túl fekvő területre. Schin hadnagy már az induláskor megsebesült, de azért vitézül tovább vezet csapatát. Alig telt el 8 perc, az ellenséges Ca d'Anna támaszpont már a mi kezünkben volt.

Az a fontos támpont, amelyet Schin hadnagy oly csodálatos hősiességgel elfoglalt, csak egyik lépcsőfoka volt azoknak az elszánt harcoknak, melyeken át a támadás legnehezebb pontjára a Col Moschinra vezetett. Kemény munkába és sok véráldozatba került, míg lépésről-lépésre haladva, gyilkos tusákban elfoglalták a derekasan küzdő 85-ösök az olaszok állásait.

Az itt lefolyt harcok elkeseredettségére vall, hogy az ezred rohamhullámai órákig tartó heves harcok árán csak 6 km. mélységbe tudtak előrenyomulni s az ezred létszáma az ádáz küzdelmekben 300 főre csökkent. A további előrenyomulást

nagy véráldozatok árán kivívott eredményt azonban veszélyeztette az a körülmény, hogy csapataink löszerkészlete fogyóban volt; az utánpótlás pedig az olaszok pergőtüzében lehetetlennek bizonyult. Az ellenséges ellenlökésekkel szemben védekezésre kellett tehát gondolni, azért az ezred a Col Moschin magaslaton lévő, védekezésre alkalmas elhagyott olasz állásokba vette vissza harcvonatát.

KOHÁNYI MIKLÓS

zászlós, százada megmaradt embereivel a Brenta

felé eső hegyoldalon rendezkedett be védelemre, hogy ezredét fedezze. Összeszedte az olaszok által elhagyott fegyvereket és löszert s azon tudatban s azon tudatban várta a fejleményeket, hogy helyén a végsőkig ki kell tartania. Közben rájuk sötétedett. A gyanus éjszakai

csend bizonytalansága feszítette meg idegszálaikat. Éjjel 11 óra táján rövid, de hatásos aknatűz után olasz osztagok hátulról törtek rá Kohányi századára; az éber 85-ösök azonban saját kézigránátjaikkal verték vissza az orozva támadó olaszokat. Ezután még kínosabban multak a percek. Nem mult még el éjjel, midőn a nyári éj félhomályában halk neszsel hason csuszó ellenséges rajvonat közeledett Kohányi százada felé. Az új támadással szemben már csak néhány kézigránáttal rendelkeztek miénk. Az elszántan kitaró legények a védelem más módjához folyamodtak hát. Megfeszített munkával nekifogtak a kögurításoknak. Dübörgő közuhatag sodorta le a hegylejtőjén támadó olaszok egy részét, másik részét pedig hősi kitérésben vetették vissza a rettenthetetlen 85-ösök. Az éj folyamán még számos támadásnak volt kitéve Kohányi százada, feladatának azonban derekasan megfelelt; ezrede nyugodt visszavonulását biztosította s később magának is nehéz küzdelmek árán sikerült keresztültörnie magát az ellenség gyűrűjén. Mire kivirradt elért csapattestéhez, mely új s jól felszerelt állásban vasfalat húzott az előrenyomuló olaszok elé.

A Col Moschinon vívott súlyos harcokat fiatal életével fizette meg

BRICS MIHÁLY

85-ös szakaszvezető, aki a rohamhullámok munkáját a legnagyobb ellenséges ágyutűzben elismerésre

méltó eredménnyel támogatta géppuskáival. Kötelességén tulmenő önfeláldozással végezte munkáját, miközben fejlődés következtében hősi halált halt.

A 87-ös ezred történetének egy ragyogó fejezete ismétlődött meg 1918 június 15-én. Zászlóaljai a manilowai rohamcsédtő elanjával végigszáguldoztak az olasz hegyeken és egyetlen lendülettel három magaslatot hódítottak el az ellenségtől. Megismétlődött a Manilowa finaléja, a kivételes vitézség királyi jutalmazása: Öfelsége az ezrednek legfelsőbb utólagos elismerését küldötte.

KRUMENACKER IMRE

1918 június 15-én a 4-ik bosnyákezerd egyik századát vezette rohamra a Monte Solarolon lévő olasz állások ellen. Már a tűzérési előkészítés ideje alatt megkezdte előrenyomulását és a nagy zűzavarban sikerült megközelítenie az ellenséges állásokat. Midőn tűzér-

ségünk tüze zárótüzzé alakult át, megadta a jelt a rohamra, mely oly erőteljes volt, hogy az olaszok meghátráltak. Megszállta az olasz állások egy részét, hol rendezte századát. Nem sokára rá megindultak az olaszok ellentámadásai, melyeket azonban véres kitérés árán sorjában vert vissza. Midőn értesült arról, hogy a szomszédos zászlóalj támadása az ellenség makacs ellenállásán megtörtött, századával az erősen tartott olasz árokrész ellen fordult és felgöngyölitette azt. Ezen hősi munkája közben megsebesült. Nagyrészt kiválóan bátor és erélyes fellépésének volt köszönhető, hogy az itt lefolyt súlyos harcok javunkra döltek el.

FEJÉR MIKLÓS

A 60-ik közös-gyalogezred önállóan működő II-ik zászlóalja, mely az olasz harctéren oly gyakran tűnt ki csodálatraméltóan vitéz harcaival 1918. június végén Gallio község mellett, az egyik magaslaton volt állásban. A júniusi nagy csata már lezajlott, csak helyi jelentőségű harcokat vívtak a hosszas küzdelmekben legyöngült ellenfelek. Június hó utolsó napjának egyikén az olaszok betörték állásainkba, de a 60-ik gyalogezred II-ik zászlóalja lendületes ellentámadással küzde onnan őket. Sőt

a nekilendült — derék egriek ráadásul még az olasz állások első vonalát is megszállták. Ezen elfoglalt árok-részt Fejér Miklós zászlós tartotta két szakaszával és két napon és két

éjjelen át verte vissza az olaszok megújuló dühös támadását. Végre július 1-én jó ideig tartó akna- és ágyutüz után repülőgéptűztől is támogatott elszánt támadást intézett az olasz gyalogság Fejér zászlós százada ellen. A több oldalról erősen szorongatott felszázadot hősiességében bekerítették és foglyul ejtették. Tüzérségi tüzünk okozta zűrzavarban azonban megszökött Fejér zászlós olasz őrei kezei közül és kínos viszontagságok után elérte ezredét, honnan gázmérgezés következtében kórházba szállították.

TEÓGLÁS JÓZSEF

Békében a losonci 25-ös gyalogezred kürtöse volt, a nagy háború idején azonban nem szelíd takarodókat fujt, hanem szilaj riadókat rikoltott és véres tusákat vívott 40 hónapon át. 1914 augusztusában esett át a tűzkeresztségen, az orosz harc-

terén. Kiténtetési koronáját, az arany vitézségi érmet 1918 nyarán az olasz harctéren szerezte e vitéz palóc szakaszvezető. A piavei csata utóharcai között, 1918 július 2-án, hajnal óta dult a harc a Brenta bal partján fekvő Monte Asolone-n. A délutáni órákban több véres kudarc után újabb erős tá-

madást intéztek az olaszok a Monte Asolone-n lévő 25-ös ezred ellen. A támadást megelőző hatalmas tüzérségi tűz teljesen tönkre lötte állásainkat és maga alá temette figyelő őrszemeinket. Azért a helyzet kipuhatólása végett Teóglás szakaszvezető maga kuszott előre, hogy tájékozódjék az ellenség mozdulatairól. Egyszerre észrevette, hogy alig 10—20 lépésnyi távolságban, egy olasz rohamzászlóalj tör

előre teljes erővel. Megadásra szólítják. Ő kézi-gránát dobással felel arra. Aztán riadót kiált a rohan vissza csapatához. Összegyűjti közelben lévő bajtársait és heves kézigránát esővel csapkodja az olaszokat. Lelkesítő szavával és önfeláldozó példájával tüzei harcra palóc bakáit. Félórai küzdelem után elfogyott a kézigránátjuk, holott már-már átkarolják a losonci zászlóaljat. Ebben a válságos pillanatban Teóglás szakaszvezető előreugrik, puskáját zászlóként meglengeti s hatalmas hurrát kiált. A csataordítás futótűzként terjed végig arcvonalunkon s bakáink viharos rohamra indulnak. Az egetverő csatakiáltás s a gyilkos roham megtorpanjtja és árkaiba kergeti vissza a megrettent olasz csapatot. Az olaszok meglepő támadásának veszélye elhárult az ezred felől, ami elsősorban Teóglás szakaszvezető érdeme volt.

MANDLY JÁNOS

Törzsfővezető volt a 11-ik tábori vadászzászlóaljban. 42 hónapon át állta meg a helyét a harcok tűzviharában, mely idő alatt számos kiténtetésre szolgált rá kimagaslóan vitéz magatartásával.

Arany vitézségi érme a Piave alsó folyásánál vívott harcokhoz fűződik. 1918 július elején már három oldalról körül voltak véve magyar vadászaink. A tenger, a bizonytalan mocsárvidék és az olaszok gyűrűjében csupán egy keskeny szabad tér kötötte össze őket kelet felé a Piave balpartjával, ahonnan rendszeresen éjjelenként ezer veszedelem között szállították a jobb partra illetőleg a delta szigeteire az élelmet és lőszerket. A szállítók nem egyszer lelték hősi halálukat s hagyták ellátatlanul a delta hely-

őrségét, akik szintén nagy veszteségeket szenvedtek. Végre a felsőbb parancsnokság elhatározta, hogy a tenger vérbé kerülő deltát kiüríti. Július 5-éről 6-ára virradó éjszakára tervezte a visszavonulást. 5-én este tíz órakor, mikor a kiürítés már javában folyt s csak gyenge leplező csapatok álltak a szigetvilágban és mintegy 5000 ember összetömörülve várakozott az egyetlen kompnál a folyón való átszállításra, — az a vészir érkezett vadászainkhoz, hogy kis szigetüktől pár száz lépésnyire a tenger melléki Casa Bosconál, a Chiesa Nuova felől támadó olaszok áttörték a szomszéd

osztrák lövésvezető vonalát. A 6000 ember életét veszélyeztető rés betömésére a magyar vadász-zászlóalj első századát rendelték ki. Ennek első szakaszát Mandly törzsfővezető vezette, aki oly erővel vetette magát az ellenségre s parancsnokként oly tüzes, új meg új ellentámadást intézett az olaszok ellen, hogy azok hanyatt-homlok rohantak a hős Mandly törzsfővezetővel. Derék vadászaink feleltek meg küldetésüknek s ezzel biztosították a 6000 ember zavartalan visszavonulását a Piave balpartján lévő főállásokba.

VARGA PÁL

Arany vitézségi érmevel ékesített legyvertényét a montellói ütközetben vitte véghez. Az ütközet folyamán, midőn a töltények hiányában szenvedő zászlóalja az ellenséges áttörés és a fogságba jutás veszedelmének volt kitéve. Varga tiszthelyettes, mint a balszárny századparancsnoka, hirtelen elhatározással elszánt oldaltámadást intézett az olaszok ellen s visszaverte őket. Ezáltal megmentette zászlóalját az elfogatástól. Önfeláldozóan vitéz magatartásával szerzett érdemei méltó jutalma volt az arany vitézségi érme.

GAZDUS GYÖRGY

Kassai 34-es gyalogezred e vitéz törzsrömtree, végigjárta és dicsőségesen végigküzdötte ezredével a világháború véres emlékü csatáit. Legnagyobb kiténtetését az olasz harctéren szerezte a piavei csatát követő nehéz harcokban. A Brenta-

völgyben állott ezrede 1918 nyarán, amikor július 9-én egy heves támadás alkalmával részben lemészárolták, részben elfogták az olaszok az ezred 10-ik századát. A tizennegyedik századra várt az a súlyos feladat, hogy az elfoglalt állást bármily áldozatok árán is visszafoglalja. —

Gazdus törzsrömtree éppen olyan veszedelmes, mint amilyen fontos feladat elvégzésére. Harmincshárom emberből álló vitéz szakaszával megtámadta az olaszokat, visszaszerezte az elvesztett állásokat és ezzel helyreállította ezrede megcsorbult arcvonalát. Az elpusztult 10-ik század elesett parancsnoká-

nak, Szálka hadnagynak négy nap óta ott heverő holttestét gyilkos gölyözőpárbajban visszahozta a hegyről s az ezredparancsnoksághoz vitte. Vitézségeért, önfeláldozó hősiességeért nemsokára mellén ragyogott már az arany vitézségi érme.

TÓTH ISTVÁN

A miskolci földműves ifjúból lett kassai 34-es káplár maga volt a testet öltött vitézség. A régi görögök a vitézség szobrát ilyen harcosról mintázták. A harc szenvedélyében tökéletesen megleledkezett önmagáról s frissenvérző sebeiről és egy pillanatra sem feledkezett meg vérverítékező bajtársairól. Mindenek felett pedig mindig a győzelemre gondolt és minden áldozatot meghozott azért. Vitézi pályafutására 1918 júliusában a Piave és Brenta között vívott elkeseredett harcokban tette föl a koronát, az aranyéremmel ékesített páratlan hőstettet. Cismon-nál, a Brenta balpartján két más rohamjárőrrel együtt alkotta a tábori-őrsöt. Leg-

elől állt Tóth káplár járőre. Midőn ezrede támadásba ment át, ő kezdte a támadó rohamot. Kézigránátharc közben betört az olasz állásba és elfoglalta azt. A nagy ágyutüzben egy gránátszilánk szétvágta a jobb kezefejét. Midőn kezét bekötötték és pár perc múlva magához tért, mintha semmi sem történt volna, új támadásra vezette embereit s heves géppuskatűzben a második olasz állást is hatalmába kerítette. Az olasz megszaladt, de géppuskája még beletalált a vitéz káplár balkarjába. Már mind a két keze át volt löve, de azért buzditó szavával további rohamra lendítette a tartalékjárőröket. Mikor azok elvéreztek a meghiusult támadásban, századához szaladt és azt indította támadó rohamra. Sőt ő maga kalauzolta a századot előre. „Nincs semmi baj, csak a két kezem van ellőve. Előre!” kiáltotta lelkesülten. Tóth káplár még a puskát is kezébe akarta venni, de ereje felmondta a szolgálatot. Azonban ebben a kimerült állapotában is fontos szolgálatot teljesített. Egy kerty itallal erősítve magát, bevászorgott a zászlóaljparancsnoksághoz segítőcsapatokat kérni a megtizedelt század számára. Maga vezette föl a hegyi állásba a zászlóalj segédtisztjét s a helyzetet meg-

magyarázva kísérte az ezred tartalékának gyors harcbevételét. Amikor minden rendben volt már a győzelem kivívására, akkor ment az ezredsegélyhelyre s onnan nagy lázzal az innsbrucki kórházba.

Ez az ifjú hős két átlótt kézzel többet tett, mint más két éppel. Betegen nagyobb munkát végzett, mint mások egészségesen. Önfeláldozó szolgálatkészségével és ritka hősiességével méltán szolgált rá a katonának járó legszebb kitüntetésre.

OLÁH JÁNOS

Az 1918 július 17-én lefolyt támadásnál századával ezrede élén küzdött a Monte-Asolonen állást foglalt olaszok ellen. Századparancsnoka mellett tört előre midőn észrevette, hogy járőre, melynek be kellett volna törnie az ellenség állásába, nem tud előre-

haladni a nagy tűzben, hanem az olasz roham századdal szemben, a drótkadályok előtt megáll. Pedig a megállás minden perce sok emberélet jelentett. Az ágyukon és a gyalogsági puszkákon kívül két géppuska és két golyószóró ontotta szakadatlanul csapatainkra a tüzesőt.

Az eszes, vitéz őrmester átlátta a súlyos veszélyt; rögtön odaugrott és élete kockáztatásával fölrobantotta az ellenséges drótkerítést. Az így vágott kapun berontott embereivel az állásba, kezébe kerítette a két géppuskát, valamint a két golyószórót és 75 embert ejtett foglyul. A foglyokat az utána jövő csapatra bízta, maga pedig tovább tört előre századával a negyedik állásba. A zárótűzön át ideérkezett tisztekkel — legénység híján — nem folytatta útját, megállt hát, majd kiegészítés végett visszatért kiindulási helyére. Visszavonulás közben századparancsnoka súlyosan megsebesült, a zászlóaljparancsnok pedig hősi halált halt. Oláh őrmester a bekötözött parancsnokát három hadnaggal együtt földrengető ágyutűzben vitte hátra s mentette meg az életnek. A negyedik állásba való betörésnél rendkívül sok foglyot ejtett, azonkívül négy ágyut, hat aknavetőt, négy géppuskát és három golyószórót zsákmányolt. A gyors eszű, bátor szívű, lendületes tetterejű őrmester méltó kitüntetésben részesült.

DOROCZIK MIHALY

Vérbeli géppuskás volt e derék 10-es közöshuszár. Ugy megszerette fegyvereit mintha becézett paripája lett volna. „Kedvenc géppuskáinak” nevezte, mert sok veszélytől mentették meg. Mikor augusztus 8-ikán az asiago-i fensíkon ez-

redével a legnehezebb küzdelmét vívta, akkor is géppuskájára volt a legnagyobb gondja, azt kezelte mesterien. Azzal harcolt hősiesséssel. Azzal kaszált véres emborsorokat. Körülötte egymásután dültek ki bajtársai, ő azonban rendületlenül állott és szakadatlanul lött. Mikor végül minden társa meg-

sebesült s egyedül maradt, akkor sem hagyta abba vitézi munkáját. Megsebesült a fején, vérző fejjel is tovább küzdött. Jobb karján is lövést kapott, mégis folytatni akarta a harcot, de karja lehanyatlott. Nehezére esett, hogy nem káltoztathatta tovább haláltosító fegyvereit. De még inkább nehezére esett volna, ha ott kellett volna hagyni kedvenc géppuskáját, prédájául a bős ellenségnek. „Lelki nyugalmam nem engedte,” mondja az asiágói rokkant hős, hogy ott hagyja. Lelkiismerete, hűségese szive kényszerítette, hogy elvigye, megmentse hű fegyvertársát. Lelkiereje legyőzte testi gyengeségét és aranyérmes halhatatlan hőssé avatta.

WIESER FERENC ORSÓS JÓZSEF

Mind a ketten 10-es huszárok voltak. Wieser őrmester, Orsós közhuszár. Wieser mint géppuskás az 55. sz. repülő-vadászosztagnál teljesített szolgálatot. Asiágónál a hétközség fensíkján forró napokat és éjszakákat éltek át. 1918 augusztus elején, talán éppen 9-én éjjel, rajtuk ütöttek az angolok és hirtelen elfoglalták állásaikat. Wieser nagyon sajnálta a szép hegyi állást, különösen pedig az abban maradt két kitűnő géppuskát. Kaptamagát s Orsós huszárral együtt életük kockáztatásával kimentették és visszahozta azokat saját csapatainkhoz. Az együttesen végzett vitézi tettért együtt kapták meg az arany vitézségi érmet.

Wieser őrmester, mint egy repülő vadászosztág géppuskás lövésze is kitüntette magát. Asiago kö-

rül lelőtt egy állásaink felett alacsonyan cirkáló olasz Caproni repülőgépet, amivel újból tanujelét adta kiváló katonai erényeinek.

RÁCZ LAJOS

A bihari kemény magyar, az első népfelkelő huszárezred tanult és tapasztalt „öreg” tiszt helyettese 52 hónapig, azaz a háború első napjától az utolsóig a harctéren szolgált a hazáját. Ezen nagy idő alatt tenger sok csatában vett részt és számos vitézi tettet vitt véghez. Arany vitézségi érmét 1918 augusztus 9-én szerelte előbbi vitézi tetteit is, elhomályosító hőstettével.

Az angolgyőző szakaszparancsnok szakaszával megmentette ezredét.

Ezrede ott állott Asiágónál, a Hétközség fensíkján a 10-ik lovashadosztály kötelékében.

Augusztus 9-én este, a szemben álló angol hadosztály hatalmas tüzéségi előkészítés után megtámadta népfelkelő huszárajnkat, föl akarta göngyölyteni ezredünket, sőt egész hadosztályunkat. Az angol rohamcsapatok éppen Rác tiszt helyettes jobbszárnyon lévő századára vetették magukat. A derék tiszt helyettes dacos huszáraival háromszor verték vissza diadalmasan a kemény angol támadást. Ujabb tüzzápor után, újabb rohammal azonban mégis sikerült az ellenségnek a szomszéd 10-es huszárok balszárnyán betörnie. A 300—400 lépés szélességű vonalon behatolt mintegy 200 főből álló rohamcsapat már a huszárok hátába került s az egész ezredet, sőt talán a hadosztályt is felsodorítással fenyegette. Ebben a válságos pillanatban Rác tiszt helyettes magához vette tartalékban lévő husz rohamlegényét s az így megerősített szakaszával azonnal oldalba támadta az angolokat. Lendületes rohama kiszorította az állásainkba betört ellenséget és súlyos veszteségeket okozott neki úgy halottakban, mint sebesültekben, azonkívül 27 fogoly és nagyobb mennyiségű hadianyag is jutott a hős tiszt helyettes szakaszának kezére, mely szakasz feláldozó vitézsége az elfogatás veszélyétől mentette meg ezredét. De nem az első, nem is az utolsó hőstette volt ez Rác tiszt helyettesnek. Csak egy a sok közül, mellyel csak gyarapította azokat az érdemeket, melyet 52 havi becsületes munkával szerzett a gyilkos harcok mezején.

GÁBOS ÁRPAD

A román betörés idején diákfejjel a 82-es székely ezred önkéntese lett és 1918 augusztusában már több, mint másfél évi harctéri multtal a Hétközség fensíkján küzdött.

Legendás hírű ezrede a fensík dombvidékén állott. Zászlóalja éppen a Monte di Val Bellán. A jobbszárny ettől mintegy 500 lépésre. Északon a lejtőn csatlakozott ehhez a 125-ös gyalogezred. Fenn a magaslaton az olasz állás, alatta 150 lépésnyire a mienk. Augusztus 9-én este tíz órakor az olaszok meglepetés-szerűen pergőtűzzel árasztották el a 82-es zászlóaljat s az a mögött elterülő terepet. Két órai pergőtűz után éjjelkor zárótűzzel szigetelték el a vitéz székelyeket. Aztán a 13-as, halálfejes olasz roham zászlóalj 500 emberével megrohanta a jobbszárnyon lévő századot s a 125-ösök balszárnyát.

A szörnyű harcokban megviselt székely zászlóalj századai csak 40—50 főre rugtak. De csekély létszáma ellenére is nagyszerűen megállta helyét a jobbszárnyon küzdő század. Puska-, géppuska és kézi-gránát tüzellel halomra lötte az ellenséget. A szomszéd ezred balszárnya azonban a pergőtűz alatt a hegy északnyugati lejtőjére húzódott vissza. Az így támadt védtelen helyen behatolt az ellenség s a harcban álló 82-es századot hátra támadta. A fenyegető veszedelem elhárításának nehéz feladata Gábos zászlós tartalékban lévő rohamszakaszára hárult. A 26 főből álló vitéz szakasz derekasan meg is oldotta nehéz feladatát. Eggetverő rajta-kiallással rohant előre. Az olasz halálfejesek a mindent elsöprő roham elől a 82-es jobbszárny és a 125-ös balszárny állásaiba vonultak vissza. A vitéz zászlós előbb gyors puskatűzet és sűrű kézi-gránát esőt zudított az állásainkba befészkelődött ellenségre, aztán parázs rohammal újból megtámadta és kiverte őket. Lelkes ellen-támadásával sok elfogott bajtársát szabadította ki és nagyszámú olasz foglyot ejtett. A nagyfontosságú terep kulcsát alkotó hegyi állás diadalmas visszafoglalásával nemcsak egyéni hőstettet vitt véghez az arany éremmel jutalmazott székely zászlós, hanem végzetessé válható katasztrófától is megmentette ottani csapatainkat.

AMBRICS GYÖRGY

A csodás hírű soproni 9-es közös-huszárezred vitéz szakaszvezetője volt s mint ilyen érdemelte ki az asiágói fensíkon a legragyogóbb vitézségi érmet.

1918 augusztus 24-én éjjel 26 emberével egy előretolt állásban teljesített tábori őrszolgálatot.

Az őrtálló kis csapatot az éj folyamán egy olasz járőr megtámadta, melyet azonban Ambrics szakaszvezető fényesen visszavert embereivel. Alig indította el küldön-cét századához azzal a jelentéssel, hogy az ellenséges járőr visszaverte és hogy kézigránátjuk elfogyott, megkezdődött a hatalmas

ágyutüz egyenesen az előretolt és az első védelmi állás közé, úgy hogy a tábori őrs nem tudott századához visszahúzódní. Kevés idő múlva megindult az olasz rajvonat a völgyből vonalaink felé. A vitéz szakaszvezető ekkor nyugodtan megvárta, míg az olaszok feljebb értek s csak akkor akart világító pisztollyal jelt adni embereinek, a visszavonulásra. A pisztolyt azonban egy ellenséges lövedék kiverte a kezéből s így csak a balszárny embereinek tudta valahogy a visszahúzódot jelézni, a jobbszárnyak azonban nem. A támadás hírére megkezdődött ágyuink tüze. Állásainkban ropogtak a puskák és kattogtak a gépfegyverek. Az őrsparancsnok is megkezdte a visszavonulását. Tüzünk alacsony volt mint visszahúzódt a századhoz és magasabbra irányította azt, hogy ne pusztítsa el a völgyben fekvő sebesültjeinket. Aztán néhány emberével úgy megzavarta az egész olasz rajvonat, hogy az kénytelen volt visszahúzódní. A győztes vitéz szakaszt azután leváltották s Asiágó városába rendelték vissza pihenőre. De csak pár napra, mert akkor újra támadott az olasz s Ambrics szakaszvezető elsőnek sietett vissza a rajvonalba szorongatott huszárbajtársai segítségére.

CZIGÓ BALÁZS

Ragyogó mintaképe az igazi katonának, a vezetésre termelt altisztnek. Műveltség és bátorság, szaktudás és kötelességérzet, ember és hazaszeretet csodás egységbe olvadt össze az ő hősi

egyeniségében. Mikor már jóformán mindenki ingadozott, ő akkor is rendületlenül állott, mint egy viharbíró fejedelmi tölgy. 1918 nyarán a különböző csapatokból összeállított 307-es honvéd-gyalogezreddel volt állásban géppuskászakaszával a Monte Sisemolon. Augusztus 12-én azt a parancsot kapta Czígó tiszthelyettes zászlóaljától, hogy a nagyon veszélyeztetett balszárnyat szállja meg és rendezze be védelemre a fenyegető olasz-francia támadásokkal szemben. Czígó három napon és három éjjelen át folytonos ellenséges tüzben, sötétben, esőben és sárban építette ki s erősítette meg az állásokat. Az ellenséges tüzérsg azonban repülőivel kikémlelte s a negyediknapon az egészet elpusztította.

A hatalmas pergőtűz után erőteljes támadásra indult az ellenség. A hivatása magaslatán álló tiszthelyettes idejében észrevette ezt s az előtte levő terepet idejekorán heves géppuskatűz alá vette. A hármas hullámban előretörő francia gyalogságban szörnyű pusztítást vitt véghez, de a tulnyomó erő mégis betört első állásaink egy részébe. A vitéz géppuskás a balszárnyon szórta gyilkos tüzét az ellenség oldalába és egymaga — mint valami óriás — emberfeletti erővel küzdött az egész zászlóalj helyett. Sikerült is az ellenséget és az erősítésre küldött csapatokat emberkaszáló gépeivel szörnyen megtépázni s visszamenekülésre, foglyai és zsákmánya visszahagyására kényszerítenie.

A győzelem azonban nem volt teljes és végleges. Félóra múlva újra támadott az ellenség és pedig egyenesen a géppuskások ellen. A szorongatott tiszthelyettes hiába kért erősítést. Emberei is ingadozni kezdtek már. Annál szilárdabban állott azonban ő maga. Bajtársai, parancsnokuk hősiességét látva, kétszeres erővel teljesítették kötelességüket. Czígó hirtelen a futóárkokban közeledő franciákra fogta félelmetes géppuskáját és az állásokat mindenáron megkaparítani akaró ellenséggel szemben elszántan védte az egész terep felett uralkodó Sissemol-magaslatot. Tudta, hogy ettől függ az egész terep sorsa.

Már 40—50 lépésnyire közelítették meg a franciák jobboldali géppuskáját, baloldalt lángszórókból égő olajat lőttek a honvédekre, akik ennek ellenére is kitarítottak. Sőt Czígó tiszthelyettes gép-

puskájának védelme alatt karabéllyal lölszerelt tizenkét emberével megrohanta a határozta erősebb el-támadás alkalmával 318 halottat, 136 sebesültet, 9 francia géppuskát, 6 lángszórót vesztett az ellenség. Azonkívül hátrahagyta foglyul ejtett 320 emberünket és zsákmányul ejtett 6 ágyunkat, 12 géppuskánkat, 4 lényezőnkat és 8 aknavetőnket. A második támadásánál 18 fogoly és 40 sebesült zünk között.

A hősi tiszthelyetessel együtt tüntették ki

DRAHOS JÁNOS

törzsör mestert is, aki a sissemoli éjjeli viaskodásban az övéhez hasonló vitézséggel küzdött.

KOCSIS ANDRÁS

Az iskola padjából mint önkéntes ment ki a harctérre. Az egyik bosnyák-gyalogezredhez került s ott korán kijárta a halálmegevető bátorság iskoláját. Orosz- és olasz harctéren is bő tere nyílt a hősiesség példáinak megismerésére és követésére.

És Kocsis jó tanítványnak bizonyult és aztán derék tanítómesterré nőtte ki magát 1918 szeptemberében az asiágói tüztészekben küzdött már, mint tartalékos hadnagy. Egy hegyecsucot kellett elfoglalnia. Három század siker nélkül vérzett el a kemény harcban. Kocsis hadnagy viharezett roham-

százával fergetegszerű rohamot intézett a hegy ellen, azt hatalmába kerítette és 500 foglyot is ejtett. Elszánt rohamával győzelmet aratott és megszerezte az arany vitézségi érmet. De hosszú önfeláldozó vitézi szolgálattal megszerezte a tudóvésznek csiráját is. S a végetes baj 1920 június 4-én férfikora reggelén elragadta az élők sorából a hősi hadnagyot.

FÖRDÖS BÉLA

Arany vitézségi érmet a 13. honvéd-gyalogezred soraiban érdemelte ki 1918 szeptember 2-án, a Piave partján.

Dandárparancsnokától azt a parancsot kapta, hogy 10 emberével pusztítsa el az ellenségnek két géppuskáját és aknavetőjét. A rábizott feladatot

Fördös pontosan elvégezte. Sőt derekasan és hősiiesen. Az erős olasz tüzben nekivágott a kiténő helyen álló, haláltontó szörnyetegeknek. Egyik embere a másik után hullott el, de ő rendületlenül haladt tovább megmaradt honvédekkel. Akadályt nem tűrő rohammal rátört a géppuskákra, azok személyzetét részben megölte, részben lefegyverezte. A zsákmányul ejtett fegyvereket és foglyokat beszállította parancsnokságához, mely feladatának eredményes teljesítéséért arany vitézségi éremre terjesztette fel a hősi törzsör mestert.

CSATÓ SÁNDOR

A 37-ik közös-gyalogezredben szolgálta vitézül hazáját. 48 hónapot töltött a harctéren, kétszer sebesült és minden vitézségi érmet kiérdemelt. Arany vitézségi érmet a Hétközség fensíkján vívott harcokban kapta. 1918 szeptember 7-én éjjel megtámadták a 26-osokat az olaszok s Csató századát bekerítették.

Aszárad körletében föllállított géppuska kezelőjét pedig lelőtték, Csató tizedes a válságos pillanatokban gyors cselekvésre határozta el magát; azonnal odaugrott és kattogtatni kezdte az elárvult géppuskát. Oly szenvedéllyel, oly bőven s oly biztosan ontotta a tüzesőt, hogy a század erőre kapva visszaverte a támadó ellenséget. Nagyszerű lélekjelenlétével és teljes áldozatkészségével így mentette meg a vitéz tizedes veszedelembé jutott századát. Hőstetteért szakaszvezetővé léptették elő és arany vitézségi éremmel tüntették ki.

RÁCZ ISTVÁN

A 46-ik közös-gyalogezred kiténő őrmestere volt a háboru előtt, azalatt és az ma is. A harci vállalkozásokra önként és szívesen jelentkezett.

Bajtársait szívből szerette s érettük áldozatra, sőt önfeláldozásra is kész volt. Leglényesebb harci vállalkozását 1918 október 4-én hajította végre az olasz harctéren s akkor adta messze ragyogó bizonyítékát önfeláldozó bajtársi szeretetének is. Parancsnokságának olasz foglyokra volt szüksége, akiktől az odaát való állapotokról friss értesüléseket akart szerezni. Be kellett törni tehát az ellenséges állásba és foglyokat kellett hozni onnan. Rácz őrmester önként jelentkezett és kis rohamcsapatával berontott s nyolc foglyot ejtett. Közben szakaszvezető bajtársa megsebesült és az olasz állásban maradt. Az olaszok a vakmerő betörést hatalmas ágyutűzzel viszonozták. Rácz István nem tudta elviselni, hogy nyolc olaszt hozott s egy magyar testvért elvesztett. A záporzó olasz ágyutűzben visszament hát és saját élete kockáztatásával kimentette s visszahozta a sebesült szakaszvezetőt. Ezért ékesíti az arany vitézségi érem bátor és hű mellét.

LANG GYULA

Alig husz éves korában került a kassai 34-es gyalogezredhez. A derék katona a kárpáti, az ikvamenti és a többi orosz csatatereken fokrólókra emelkedett őrmesterré és sokszorosan kitüntetett vitézzé. 1917 őszén lekerült északról az olasz harctérre. 1918 nyarán már a Brenta-völgyében, a Monte-Asolone-én és a Sasso Rosso-n harcolt, hol százada a Sasso Rosso hegygerincet tartotta meg-

szállva. Szeptember 15-én reggel az olaszok a szomszédos század fontos támpontját kezükbe kerítették s a védőket elfogták. Ezen a kapun át akadálytalanul csapataink hátába kerültek. Ennek következtében kénytelenek voltak a 34-esek állásaikat visszavenni és a hátrább fekvő hegygerincen állást foglalni. Az elvesztett vonalszakasz visszafoglalásáért azonban ellentámadásba mentek át a 34-esek. Ezen ellentámadást Lang őrmester hajította végre. Maroknyi csapatával még aznap este elindult az olaszok ellen. Hajnali 3 órakor közelítette meg az olaszok állásait, melyeket lendületes rohammal elfoglalt s azonnal drótsövényekkel erősített meg. Lang őrmester kitűnően ismerte ezeket a korábban tartott állásokat. Tudta, hogy az olaszokat

csak egy helyen, egy keskeny hegyi ösvényen lehet megközelíteni, viszont visszavonulásuk is csak ezen a keskeny ösvényen lehetséges. A visszavonulás utját tehát kézigéppuskával mindjárt elzáratta, a drótsövényt felrobbantotta s egyben kézigránátésőt szórta az olaszokra. A drótsövényen vágott kapun betört és kézigránátokkal rontott a megrémített ellenségre. Az ellentállni akarókat a támadók kézigránátjai, a menekülőket pedig a mögöttük lévő géppuska tüze semmisítette meg. Aki tudott, a közeli sziklabarlangba menekült. Lang tizenketted magával itt is rájuk csapott s azok kénytelenek voltak megadni magukat. Így került a maroknyi magyar kezébe 53 olasz közkatona és két tiszt, két géppuska és két golyószóró, meg a régi állás. A győztes kis csapat kevés veszteséget szenvedett: egy halottja s egy könnyebb sebesültje volt.

Pitymallatkor a vitéz kassai bakáink, élükön a hős Lang őrmesterrel, diadalmasan visszahódított hegyi állásukból mosolyogva szemlélték már, a megvert olaszoknak örült ágyutűzben tobzódó tehetetlen dühét.

KEREKES SÁNDOR

Megrokkanásig hű harcosok és munkások mentik meg a hazát a megrokkanástól. Önfeláldozó fiai támasztják fel a feláldozott Magyarországot. Ilyen honfű és harcos volt Kerekes Sándor is.

A 2-es, majd a debreceni 3-as honvédekhez került. Ott a leghevesebb csaták lüzében csillogtatta vitézi érenyeit. Acélosan küzdött és sebei kívül kitüntetések is szerzett. Arany vitézségi érmét a Monte Perlón vívta ki a vitéz tartalékos zászlós, az 1918-ik nagy harcok egyi-

kében. A San Gervasio-n elhelyezett főörs ellen intézett erős olasz támadások alkalmával, Kerekes egy éjjel hét ellentámadást vert vissza századával. Elszántsága, szenvedélye és kitartása jóformán nem ismert határt. Ezért a határtalan önadaadásért és annak jelentős hadi eredményeiért érte a legszebb harctéri kitüntetés.

Kitartott azután is mindvégig, egészen az összeomlásig, seregeink végzetes felbomlásáig. Akkor megsebesült és a bellunói kórházba került.

MUHÁRI LÁSZLÓ

Tizennyolc éves korában a 23-ik honvéd-gyalogezred egészségügyi katonája lett. Mint ilyen járta a véres harctereket s bajtársai szenvedésének enyhítésében, az embermentés munkájában szerzett feledhetetlen érdemeket.

Az 1918 nyarán az Asiago körül vívott nagy

harcokban egyenesen az embermentés hősenek bizonyult. A nagy olasz támadás alkalmával csak úgy hullottak az olasz lövedékek és a magyar sebesültek. Muhári tizedes két óra alatt saját jószántából negyven sebesültet szállított ki a félig rommá lőtt árkokból. Ezzel a biztos haláltól

mentette meg bajbajutott bajtársait. Az embergyűlölet által okozott veszedelmeket az emberszeretet fegyvereivel küzdötte és győzte le a vitéz tizedes. Ezüst vitézségi érme mellé így vívta ki az arany vitézségi érmet is az embermentő katona.

MÉLION JÓZSEF

A fiatal budapesti diák még alig volt 19 éves, amikor mint harcedzett zászlós 1918 szeptemberében a déltiroli harcokban elnyerte az arany vitézségi érmet. Egyik hegyi tüzérsztyálynál volt felderítő tiszt és úgy a tüzérség, mint a gyalogság számára nagybecsű felderítő szolgálatot végzett. Ugyanakkor azonban sokszor tanujelét adta kiváló bátorságának is, úgy a veszélyes pontokon folytatott mglgyelése közben; mint a válságos pillanatok parázs viadalaiiban.

Szeptember 24-én betörték az olaszok árkaikba, de a vitéz felderítő 2 emberével keresztülvágta magát az ellenségen s megmentette az egész felszerelését. Embereit a hadihelyzetre vonatkozó fontos jelentésekkel hátraküldte parancsnokságához. Ő maga pedig fölment a Monte del Tasso-ra s új állásból végezte megfigyelő munkáját a rettenetes gázgránát és aknatűzben. Délután az olaszok egészen álláspontjáig hatoltak előre s rohamcsapataik kézigránátokkal támadták meg a figyelő zászlóst. Mélion nem hagyta magát és három távbeszélő katonájával elkeseredett küzdelemben visszaverte támadóit. Csak

a kiürítési parancsra, akkor is utolsónak hagyta el a helyét. Magával vitte a távbeszélő felszerelést, valamint a megfigyelő műszereket is.

Mánap önként ment föl felderítőnek egy másik magaslatra. Minden fedezék nélkül végezte tisztét a legerősebb ellenséges tűzben s jelzőlámpával nagybecsű jelentéseket adott parancsnokainak. Munkáját siker is koronázta, mert emez adatok alapján csapataink 27-én elfoglalták a magas „Caillag-csucsot”. A vitéz helytállásnak eme ifjú hőse vitézi teljesítményeivel sokszorosan szolgált rá a katonának járó legszebb kitüntetésre, az arany vitézségi éremre.

LESCSINSZKY MIHÁLY

A 65-ik, majd a 67-ik gyalogezred kötelékében, magyaros vitézséggel küzdött minden ellenségünk, legutoljára az olaszok ellen. A vitézségi érmekkel ékesített törzsőrmester 44 hónapon keresztül elismerésreméltó kitartással és hősiességgel szolgálta hazáját. 1918-ban, az októberi harcokban is olyan vitézül megállta a helyét, mint a háboru első hónapjaiban. Sőtalan vitézebbül, mert akkor véghezvitt hőstettével érdemelte ki a legnagyobb kitüntetést: az arany vitézségi érmet.

A 67-esek egyik önálló zászlóaljával ott állott Asiagótól délre az egyik magaslaton, mint egy géppuskásszázad parancsnoka. Százada már harmadik napja állott az ellenséges támadások közepette és igen sokat szenvedett s pótlást sem kaphatott.

Ily viszonyok közt kapta a parancsot Lescsinszky törzsőrmester, hogy támadja meg az olaszokat. A derék parancsnok összeszedte viharvert századát, megrakodott kézigránátokkal és október 15-én, éjjeli két órakor olyan nekikeseredett elszántsággal támadta meg az olaszokat, hogy azok nem bírtak ellentállani rohamának; 390 foglyot ejtett, 16 géppuskát és nagymennyiségű lőszerrel zsákmányolt. Hajnali öt órakor, mint győztes hős vonult be zászlóaljához. Lescsinszky törzsőrmester vitézi tette örök ragyogású bizonyítéka a magyar katona közismert vitézségének, mely hirt és megbecsülést szerzett történelmi hivatást teljesítő nemzetünknek.

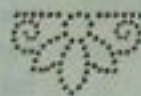
Hőstettét és az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartásával szerzett érdemeit a következő sorokban örökítette meg a 24-ik honvéd-gyalogezred kitérítési javaslata:

„A legmagasabb kitérítésre érdemes, mert 1918 október 11-én a Monte Sissemonon vívott ütközetben emberföltötti vitézségének és vakmerő bátorságának oly fényes tanubizonyságát adta, mely a 24-ik honvéd-gyalogezrednek is dicsőségére válik. Mint a 4-ik század kézigéppuskás szakasz parancsnoka azt a parancsot kapta, hogy

ment a segélyhelyre.”

a 4. század két szakaszával együtt a Monte Sissemonon elfoglaló ellenséget, mely már a Frencella-völgybe készült betörni, állítsa meg. Ezt a feladatot a tulnyomó ellenség ellen oly fényesen oldotta meg, hogy nemcsak megállította a győzelem mámorától áthatott francia csapatokat, hanem az elfoglalt állásrészek kiürítésére is kényszerítette őket. Ezzel a Frencella-völgyben lévő magasabb parancsnokságokat, ütegeket, lőszerraktárakat és segélyhelyeket megmentette. Az ütközetben megsemmisült 2-ik század kézigéppuskás szakaszának géppuskáival saját géppuskáinak számát 7-re szaporította, ezek közül egyet maga kezelte, mellyel a legveszélyesebb pontokon sokszor az ellenség hátába foglalt tüzelési állást. Délután 1 órától este 11 óráig tartó harc után az ellenséget az elfoglalt három vonal kiürítésére kényszerítette és megszállta a zászlóalj legfontosabb pontját, a Monte Sissemonon lévő tiszti tábori őrs helyét, miáltal az erősítésére siető zászlóalj felvonulását lehetővé tette. Érdemét fokozza, hogy fején és kezén megsebesülve harcolta végig az ütközetet s csak annak végeztével ment a segélyhelyre.”

TENGERÉSZEK

DÉRY ERNŐ

A Zenta csatahajó a montenegrói partok körül cirkált a háboru elején, hogy a blokádot fenntartsa, 1914 augusztus 17-ikén, a reggeli órákban Antivari magasságában hatalmas füstoszlopok tűntek fel. Nemsokára rá láthatóvá vált az egyesült francia-angol földközi tengeri flotta, mely minden oldalról löni kezdte a Zentát. Egy órai heves bombázás után nemzetközi jelekkel szólította fel az ellenséges flotta parancsnoka a Zentát, hogy adja meg magát. Hősiesen ellentálló hajóegységünk azonban, dacára, hogy sokszoros tulerővel állott szemben, nem adta meg magát, hanem felhuzta a relyem zászlót, melyet Zenta város ajándékozott neki és megújította a tüzet. Harcközben az ellenség több teletalálata felgyújtotta és elsüllyesztette az aránytalanul nagy ellenséges erőkkel szemben hősiesen ellentálló Zentát.

Déry Ernő zászlós, aki egy fedélzeti ütegnek volt a parancsnoka, az elsüllyedés pillanatáig hevesen tüzelte ütegeivel. Elsüllyedés után a tengerbe vetette magát és a hajó parancsnokával, valamint Kramer zászlóssal együtt hat órai uszás után elérte a montenegrói partot, hol mindhárman fogságba estek.

LIPKA LAJOS

A 10-ik isonzói csata hatalmas küzdelmei idején az Adriának majdnem idillikus csendjét is felzavarták a bömbölő ágyuk. Míg azonban a szárazföldön az olaszok voltak a kezdeményezők, itt mi indultunk támadásra.

Helyzetünk az Adrián már régóta változatlan volt. Blokádtól állott az Adria már ugyiszlóval a háboru kezdete óta. A blokádtól célja az volt, hogy a Monarchiát légmentesen elzárják minden behozataltól. E célból először a francia és angol hajóhad zárta el az Adriát az Otrantói-szorosban. Ott cirkáltak állandóan az ellenséges hadihajók, hogy minden kikötőnkbe igyekvő hajót feltartóztassanak. Ezen nem volt semmi különös. Mikor azonban az olaszok is beleavatkoztak a háboruba, a helyzet már kissé furcsább alakult. A természetes helyzet ugyanis az lett volna, hogy a mienknél sokkal hatalmasabb olasz hajóraj vette volna át a „nostro mare”

felett az uralmat s felváltotta volna az angolokat és franciákat. Ehelyett azonban egészen más történt. Az olasz hajók nemhogy uralkodtak volna a kék vizen, hanem ellenkezőleg, kiürítették az Adriát s lezuhódtak az Otrantói-szorosról délre levő vizekre, meglegedvén azzal, hogy őrhajókkal elzárják a szoros. Vagyis az eredeti cél helyett, hogy a Monarchiába való bevitelt megakadályozzák, a pusztá védelemre szorítottak. Még akarták akadályozni, hogy hadihajóink kifussanak a Földközi tengerre. Emellett az olasz adriai partokat majdnem védtelenül hagyták s kitéríték számtalanszor ismétlődő tengeri támadásaink pusztításának.

Végeredményben tehát igaz, hogy be voltunk zárva az Adriára, viszont azonban urai maradtunk az egész tengernek; hadihajóink ugyiszlóval akadálytalanul közlekedhettek.

Flottánk két részre volt osztva. A főerő Poláiban és környékén állomásozott, egy kisebb hajóraj pedig közvetlen az otrantói szoros közelében a Bocche di Cattaróban őrködött, készen arra, hogy minden ellenséges belövést az Adriára oldalban vagy hátban támadjon meg.

Igy állott a helyzet hosszú időn át, anélkül, hogy valami változás állott volna be. Az olasz hajók nem mutatkoztak az Adrián, mi annál gyakrabban az olasz partok előtt. Megváltozott azonban a helyzet akkor, mikor ellenségeink a szaloniki-i hadjáratba fogtak. Ekkor hajórajunk már óriási veszedelmeket jelenthetett a Szaloniki hadsereg utánszállítási vonalaira. Megkettőztették tehát az angolok és franciák az otrantói szoros őrzését és védelmét. Még később, mikor az olaszok is belefogtak az albániai vállalkozásba, az olasz hajóraj is nagy mértékben hozzájárult a szoros eltorlaszolásához. Állandó őrhajók egész láncolata zárta el a vizet egyik parttól a másikig, az összes szomszédos kikötőkben fűtve, teljes gőz alatt állottak a hadihajók, hogy minden legkisebb gyanus neszre az őrhajók segítségére siethessenek. A zár mögött közvetlen pedig megindult az élénk hajóforgalom Olaszország és Valona között. A valonai olasz hadsereg minden szükséglete, élelmezése, lőszer stb. állandó hajójáratot követelt. Ennek a forgalomnak a megszakítása tehát közvetlenül az Albániában lévő olasz hadsereget

érintette. Nem is engedünk elmulni egyetlen kedvező alkalmat sem kihasználatlanul. Cattarói flottánk állandóan gőz alatt állott, készen arra, hogy bármely pillanatban kitörhessen. Repülőink pedig állandóan figyelték a Brindisi-Valona közti olasz fogalmat.

1917 május hó 15-én hajnalban egyik vízi repülőnk jelentette, hogy egy óriási szállító-gőzösökből álló flotta futott ki torpedórombolóktól és őrhajóktól kísérve a nyílt tengerre s Valona felé vett irányt. Cattaróban felcsendült a riadó s rövid idő múlva Horthy Miklós sorhajókapitány parancsnok-sága alatt már kifutott egy hajórajunk azzal a feladattal, hogy az otrantói őrhajók vonalát áttörve, az olasz szállítmányt támadják meg.

A hajóraj a „Novara” vezérhajón kívül, mely a könnyű cirkálók osztályába tartozik, a „Saida” és „Helgoland” kis cirkálókból, valamint a „Csepei” és „Balaton” torpedónaszádokból állott. Vagyis összesen három kis cirkáló és két torpedónaszád alig néhány ágyúval, melyek között nagy kaliber egy sem volt, sőt a közepes kaliberek is csak kevés számmal voltak képviselve.

A kifutó hajóraj egy lökemre áttörte az őrhajók vonalát, melyekből jól célzott tüzeléssel husz darabot elsüllyesztettek, aztán a torpedórombolók által biztosított olasz szállítmány felé fordultak. Rövid tüzelés után elsüllyesztettek három szállító-hajót és egy olasz torpedózuzót, mely a kísérethez tartozott. A szállítmány többi egységei hirtelen irányt változtatva, délnek fordultak, hogy a már teljes gőzzel segítségre siető egyesült angol-francia-olasz hadihajók védőfala mögé rejtőzzenek.

A feliasztott ellenséges hadihajók két csoportban jöttek, támadásra csoportosulva: délfelől az egyesült angol-francia hadihajók, nyugatról az olaszok. A feltűnt ellenséges hajók közül feltétlenül felismertük a „Dorsetmouth” és a „Bristol” angol s a „Quarto”, „Marsala” és „Nino Bixio” nevű olasz cirkálókat, melyek mind nagyobbak voltak a mi cirkálóinknál, valamint nyolc olasz és francia torpedózuzót.

Három gyenge cirkálóinkkal és két torpedó-sajkánkkal szemben tehát öt erős ellenséges cirkáló és nyolc torpedóromboló állott erős fegyverzettel. Később még néhány tengeralattjáró és repülőgép is csatlakozott az ellenségeshez. Két óra hosszat tartó heves harc keletkezett az egyenlőtlen ellenfelek között, melynek folyamán két ellenséges torpedózuzót, a „Dorsetmouth” nevű angol cirkálót és egy olasz buvárhajót elsüllyesztettünk és lelőttünk egy repülőgépet. Az ellenség egy darabig még tartani igyekezett magát, de aztán belátta a további küzdelem kilátástalanságait, elvonult Brindisi irányában.

A mi egységeink közül a „Novara” a gépház közelébe lecsapó ellenséges bomba folytán nem tudott tovább haladni, mire a „Saida” vontató-kötélre vette s így szállította be a Cattarói-öbölbe. Többi hajóink majdnem teljesen sértetlenek maradtak. A „Novara” sérülése szintén nem bizonyult komolyának, úgy hogy pár napra rá, május 26-án már fényesen kiállotta a javítás tűzpróbáját, a teljes gőzzel megtett próbafutást.

Halottakban a „Novara” 14 embert veszített és 33 sebesültje volt, utóbbiak között a hajó parancsnoka is. A „Saida”-nak három sebesült, a „Helgoland”-nak egy halott és egy sebesült volt összes vesztesége.

Ezzel szemben az elveszett ellenséges hajó-egységeken, drága szállítmányokon kívül ellenfeleink számos tengerészét elnyelte a víz. Közülük mi, mint a csatafér urai, mindössze 72 angolt tudtunk kihalászni.

(Kivonat „A nagyháború irásában és képben” című folyóirat 141-ik füzetéből.)

Ezen ütközetben a „Novara” vezérhajón teljesített szolgálatot Lipka Lajos gépkezelő, aki a legváltóságosabb pillanatokban derekasan állta meg a helyét. A parancsnoki torny mögött és a csepüraktárban kiütött tüzel eloltotta, a gépházba felgyülemllett nagymennyiségű vizet kiszivattyuzta, a robbanások következtében kinyílt gőzcsapokat elzárta és hős parancsnoka parancsait önfeláldozó készséggel továbbította.

Lipka Lajos halálmegvető bátorsággal teljesített kiváló szolgálataival méltán rászolgált a személyes bátorság legszebb kitüntetésére.

OPRA JÁNOS

A Prinz Eugen csatahajón teljesített szolgálatot. 1917 április havában egy ellenséges vizalattjáró megtorpedózta és elsüllyesztette a Prinz Eugent. Az elsüllyesztés előtt a vízbe vetette magát Opra János, hogy az aknazsinórt elvágja; de élete kockázatával megkísérelt mentési kísérlete nem sikerült és a hajó elsüllyedt. Őt magát néhány társával a Zrinyi csatahajó mentette meg. Halálos veszedelemben tanusított önfeláldozóan hősiességéért arany vitézségi éremmel tüntették ki a hivatását halálos komolysággal teljesítő tengerészt.

REPÜLŐK

A levegő elzánt hősei, akik ezer meg ezer méter magasságban, a felhők közt vívták meg vakmerő és vérfagyasztó küzdelmeiket, az olasz fronton az összehasonlíthatatlanul nagyobb számú és tökéletesebb felszerelésű ellenséggel szemben tanu- elismerésre tarthatnak számot. E büszke sasok szertelen lelke gépeik élet-halál szárnyán kapcsolódott bele a végtelen levegőmindenségbe, mely életelemük, vagy kárhozatuk volt. A nagy végtelenségben lebegve győztek, vagy meghaltak. Harmadik vívták meg döntő csatáikat az életért, vagy halálért...

Ime azok a hősraszánt hős repülők, akik az olasz harctéren aratott légi győzelmeikért kapták a személyes bátorság legszebb kitüntetését, az arany vitézségi érmel.

MOLNÁR JÁNOS

Kétüléses vízirepülőgéppel egyik egységet alkotta annak a repülőrajnak, mely 1916 április 3-án Pólából Ancona bombázására indult.

A repülőraj egyik gépét, melyet — mint megfigyelő — egy sorhajóhadnagy kíséretében Durszky pilóta vezetett, közvetlen Ancona előtt két teletalálást érte, minek következtében kénytelen volt a nyílt tengerre leszállni. Ennek látára Molnár János pilóta tüstént szerencsétlenül járt bajtársai segítségére sietett; siklórepüléssel leereszkedett a tengerre és az olasz parti ütegek heves tüzelése közben felvette a lelőtt gép két utasát és megmentette őket. Ekkor azonban két olasz torpedóromboló és számos olasz gép sietett üldözésére, melyek oly hatásos tüzelés alá vették, hogy kénytelen volt leszállani. Ekkor viszont Vámos Lajos tengerész-zászlós sietett Molnár pilóta és társai segítségére, aki megmentette a leszállásra kényszerült gép összes utasait. Ezután a vakmerő repülőraj visszatért Pólába.

Ezen önfeláldozó bajtársiasságra és halálmegvető bátorságra valló gyönyörű legyvertények

klaszikus kifejezői annak a harci szellemnek, mely magyar véreinket úgy a szárazon, mint a levegőben és vizen diadalmas harcossokká avatta.

PITTLIK JÓZSEF

A 28-ik repülőszázad eme kiváló szakaszvezető-pilótája rövid harctéri szolgálati ideje alatt is azok közé küzdötte fel magát vakmerőséggel

halálos vitézséggel, akik az ellen-séggel szemben, nyílt harcban elért érdemeikért a legteljesebb elismerésre tarthatnak számot. Alig másfél év alatt tizennyolc légi harcban vett részt, melyekből több ízben került ki győztesen. Őt ellenséges gépet lőtt le és számos eredményes légi bombázásban vett részt. Egyik légi tusája közben súlyosan megsebesült, minek következtében rokkanttá vált.

Példás vitézségével és eredményes harcaival méltán szolgált rá a hősök hőseinek járó kitüntetésre.

PUSKÁS ALBERT

1918 szeptember 16-án egy repülőrajunk a velencei vasúti raktárak és a Lidon lévő páncél-erődök bombázására kapott parancsot. Éjnek idején indult el a repülőraj, mely hat felderítő és bombavető-gépből és egy vadász-gépből állott. Az éjsötétjében semmi sem állta útját a vakmerő repülőknél, akik akadálytalanul dobták le bombáikat a célul kitűzött helyekre. Feladatuk elvégzése után Treviso irányában hazafelé tartottak a hős repülők, midőn Velence mellett, a Mestre községben állomásozó D'Annunzio-féle olasz repülőszázad megtámadta őket. Izgalmas légi harc keletkezett, melyből győztesen kerültek ki repülőink. Puskás Albert pilóta gépét, heves küzdelem közben több géppuskagolyó érte s ő maga is súlyosan megsebesült a lábán. Ennek ellenére is sikeresen hazavitte gépét. Ezen légi harcban tanusított bátor magatartásáért kapta a személyes bátorság legszebb kitüntetését.

KOLBA ÁRPÁD

A legkitünőbb és legvakmerőbb repülőink egyike volt. Azok közé tartozott, akiknek vérebe ment át az ellenséges gépekre való vadászás és az ezer meg ezer méter magasságban sóvárogva keresett szenvedélyes harc. Számos légi győzelem fűződik nevéhez, mely mindenkor megbecsült s feleltetetlen marad a levegő hőseinek történelmében. Vakmerő és eredményes harcait két ízben is

megkapta az arany vitézségi érmét. Első aranyérme két légi győzelemmel szerzett érdemeit örökíti meg. Az egyik gépet lángba borította, a másikat pedig saját területükön leszállásra kényszerítette. Jóval több, mint száz ellenség fölötti repülésben vett részt. Veszélyes felderítéseket és lényképező

repüléseket végzett, ellenséges városokat, katonai telepeket és állásokat bombázott. 1918. augusztus havában egy elkeseredett légi tusában, melyben ő maga is súlyos sebet kapott — lelőtt egy olasz gépet. Ekkor kapta meg másodizben jól megérdemelt arany vitézségi érmét, melyet József főherceg Ófensége tűzött hősi mellére a trienti hadikórházban.

BOGNÁR JÁNOS

Súlyos harcokban, szenvedésekben és dicsőségben gazdag 46 hónapot töltött el az első arconvalban. Mint a dicső emlékü 48-ik közös-gyalogezred katonája mindenkor derekasan megállta a helyét és számos ragyogó haditettel tette felelhetetlenné nevét. Arany vitézségi érmét, mint a 44-ik repülőszázad őrmestere, az olasz fronton vívott egyik légi csatájában érdemelte ki. 1917. év szeptemberében felderítő utra ment ki az olasz állások

lőle. Cirkálása közben egy olasz repülőraj támadta meg, mellyel egyes-egyedül felvette a harcot. Oly

ügyesen vezette gépét és kezelte gépléggyverét, hogy az ellenséges gépek közül többet megrongált és leszállásra kényszerített. Dacára a tulerő támadásának sértetlenül hozta vissza gépét.

HEFTY FRIGYES

Még legvakmerőbb repülőtársai közül is kiemelkedett veszélyt nem ismerő tüneményes vitézségével és szenvedélyévé vált harcokésszégével. Eleme volt a harc és a levegő. Azon kivételések közé tartozik, akik háromizben is kiérdemelték a legértékesebb katonai kitüntetést: az arany vitézségi érmét. Elsőizben a harmadik légi győzelem után ékesítették a személyes bátorság legszebb látható jelvényével. Második arany vitézségi érme háromszáz eredményekben gazdag ellenség fölöttifelderítőrepülés méltó jutalma volt. Harmadik

aranyérmét 1918 augusztus havában nyerte el. Ekkor tizenkét olasz géppel vette fel a küzdelmet a Piave felett. Rövid 20 perc alatt három ellenséges gépet lőtt már le, amikor hirtelen egy tizenegy egységből álló amerikai repülőraj avatkozott a harcba. Az ellenséges gépek minden oldalról rájártak és felgyújtották gépét. Hefty pilóta egy vakmerő ugrással kint volt égő gépéből és ejtőernyővel ereszkedett le. Zuhanása közben egy angol gép rája tüzelt és megsebesítette. A csodás bátorságú pilóta megmenekült és megérte azt a kivételes dicsőséget, hogy harmadizben is mellére tűzték az arany vitézségi érmét.

FEJES ISTVÁN

Csernovitz felett 1915. év elején látta az első légi harcot, mely oly hatással volt reá, hogy a repülő-csapatokhoz való felvételét kérte. 1916 májusában teljesült kívánsága, a repülőképző iskolába vezényelték. Nyugtalan vére és szertelen természete szenvedélyes repülővé tette. 1917. év elején került az olasz harctérre, mint repülő. Már a második légi útján sikerült egy olasz gépet lelőnie, amiért nagy-ezüst vitézségi éremmel tüntették ki. Első légi győzelme további sikerekre sarkalta. Ettől az időtől lelkesedéssel és elfojthatatlan vágygal repült. Kereste az alkalmat, hogy izgalmas légi csatákat vívhasson. Első győzelmét hamarosan

öt új győzelem követte. Ekkor az 51-ik vadászrepülőszázadhoz került, hol különösen bő alkalma nyílt szenvedélyes dicsőségvágyának kielégítésére.

Ujabb három ellenséges gép és egy kőtött léggömb lelévése után 1917. december elején táviratilag kapta meg első arany vitézségi érmét. Hő vágya teljesült, de ez sem elégítette ki. Újból és újból a harcot kereste; a vérifagyasztó veszedelmeit, a dicsőséget. A háboru vége felé már 17-re szaporította légi győzelmei számát és a repülőcsapatok egyik legjelesebb és legtüneményesebb érdemű pilótájává küzdötte fel magát. Rettenthetetlen bátorságánál, szívós kitartásánál és ügyességénél fogva fogalommal vált neve a repülők körében. Ötször lőtték le légi harcban, de mindannyiszor szerencsésen ért földet s megmenekült. Többször megkapta úgy az arany, mint az ezüst vitézségi érmeket. Ugy ezredének, a 17-es honvédeknek, mint a repülőcsapatoknak egyik büszkesége Fejes István pilóta, aki tüneményes teljesítményeivel irta be nevét a halhatatlan érdemű arany vitézségi érmes hősök névsorába.

RISZTICS JÁNOS

A somogyi 44-esek kitünő szellemét vitte magával a repülőkhöz, hol méltó képviselője is volt legendás hírű ezredének. Mint tábori pilóta, az egyik repülő vadászszázad kötelekében, egymásután aratta légi győzelmeit, melyek megbecsültté és értékessé tették nevét. Légi győzelmeivel szerzett kiváló érdemeiért, a vitézségi érmek mind egyikét kiérdemelte. Két ízben is kitüntették az arany vitézségi éremmel, mely érmek kilenc légi győzelem kemény tusáit és dicsőségét hirdetik. Hárminchat hónapot töltött

a fronton, miközben egyizben vére hullásával is megszentelte legendás hírű harcaiban tanúsított kiváló vitézségét.

TAKÁCS NÁNDOR

Félelmet nem ismerő bátorsággal teljesített számos felderítő repülés után 1918 tavaszán lelőtt két angol repülőgépet. Fanatikus köteleességteljesítésének és eredményes légi harcainak elismerésül kapta az arany vitézségi érmét.

LACZKÓ JÓZSEF

A 11-ik hadseregparancsnokság azt az utasítást adta 1918 február 24-ikén a 66-ik repülőszázad parancsnokának, hogy deríttesse fel a Monte Grappa ellenségtől megszállt részét és készíttessen fényképfelvételeket az olasz gyalogsági és tüzérségi erők elhelyezkedéséről. Markó főhadnagy Zimborák nevű hadnagyot biztatta meg, hogy Laczkó József tizedes pilótával szálljon fel és tegyen eleget a kiadott utasításnak. Fedezetül egy gyorsabbjárású vadászgépet kapott Laczkó pilóta kíséretül, melyet Dolák őrmester vezetett. A felderítő-gép tíz perccel előbb szállt fel, mint a vadászgép és 3500 méter magasságban egyenesen a Monte Grappa irányába tartott. Utja zavartalan volt és hamarosan elérte a kitűzött célt. Másfélórán át keringett a Monte Grappa körül, mely idő alatt az ellenséges elhárító ütegek szüntelen tüzeben 42 sorozatos felvételt készített az

242

olasz állásokról. Ezer méter magasságban röpködve már hazafelé tartott, amikor három angol vadászgép tűnt fel a láthatáron. Az összehasonlíthatatlanul gyorsabb és fürgébb járású ellenséges gépek hamarosan utolérték és harcra bocsátkoztak vele. Úgyes manővrozással körülölgötték Laczkó pilóta régi típusú lombá gépét és jól irányított gépfegyvertűz alá vették. Gépünk elszántan védekezett s ahogy csak tehetett, viszonzta a tüzet. A kísérő vadászgépünk szintén harcra bocsátkozott és az egyik angol géppel kitűnő eredménnyel vette fel a küzdelmet. Rövid viaskodás után az ellenséges gép lángba borulva zuhant le a földre. Eközben felderítő gépünk állandó harcok közben vonalaink felé igyekezett, hogy megmentse értékes felvételeit. Vadászgépünk támogatásával sikerült is ez neki, bár a magassági kormány és egyes összekötő drótok szétlövése folytán egyensúlyát veszítve, állandóan a lezuhanás veszélye fenyegette. Laczkó pilóta ügyességének tudható be, hogy a gép az értékes felderítésekkel szerencsésen földet ért. Laczkó megmenekült, a melléje beosztott Zimborák hadnagyot azonban holtan emelték ki a gépből. A küzdelem során több golyó furta át testét és szörnyet halt.

KASZA SÁNDOR

Eme fiatal, 86-ik közös-gyalogezredbeli őrmester egyike volt a legtanultabb, a legambiciózusabb és legvakmerőbb pilótáinknak. 1915-ben került a repülőcsapatokhoz. Kiképzését az első német-országi pilóta-kurzuson nyerte el; öt hónapig

Brandenburgban, négy hónapig Hamburgban tanult. Hazatérve, Wiener-Neustadtban kiképző lett. Ezen idő alatt kiváló ügyességre tett szert a gépvezetésben. 1917 augusztusában került a harctérre, hol kiváló eredménnyel értékesítette tudását. Az 55-ik vadászrepülőszázadba osztották be, Mayer

századosmellé. Légi győzelmet légi győzelem után aratott, melynek száma csakhamar 9-re szaporodott. Részt vett abban a légi harcban is, melyet Fellre bombázására kiküldött 16 Caproni és 30-40 Sopwith-géppel vívott meg három vakmerő repülőnk. Itt lőtték le a kitüntetésképpen altisztből hadnaggyá előléptetett híres Kiss pilótát, akinek legyőzőjét viszont Kasza pilóta lőtte le. Kasza Sándort a

4-ik légi győzelme után tüntették ki az arany vitézségi éremmel. Ugyanakkor rajvezető lett. Mint ilyen egy ízben észrevett négy Bristol-gépet, mely telepeinket akarta bombázni. Kasza egyedül szállt fel ellenük, egyet lelőtt közülük, egyet leszállásra kényszerített, a többi pedig elmenekült. Hatodik légi győzelme után másodszor is megkapta az arany vitézségi érmét, melyre valójában rászolgált a talpig hősi repülő.

DEMJÉN ISTVAN

Mint a 17-ik repülőszázad tábori pilótája, a déltiroli arcvonalon teljesített több felderítőrepülés és légi győzelemmel szerzett érdemei elismeréséül kapta az arany vitézségi érmét.

JUHÁSZ JÁNOS

Hosszu harctéri szolgálata alatt mindenkor kiváló hősiességgel állta meg a helyét. Érdemei elismeréséül a vitézségi érmek mindegyikével kitüntették. Aranyérmét több légi győzelme után kapta. 1918 közepén egy Conegliano fölött vívott légi harcban lezuhant és hősi halált halt.

DEBRECZENI KÁROLY

Arany vitézségi érmét 1918 május végén Asiago és Schio fölött vívott légi harcban érdemelte ki. Ugyanakkor 5 óra hosszat keringett a Passubio fölött s radio-értesítésekkel vezette egy 30-5-es üteg tüzeit.

PAPP JÁNOS

Arany vitézségi érmét számos dicsőségteljes légi harc és eredményes felderítő szolgálataiért a 28-ik repülőszázadnál kapta.

RENITS GYULA

Az 59-ik repülőszázad eme arany-érmes pilótája légi harcban hősi halált halt.

SZUEZ

A magyarról általában azt szokták mondani, hogy helyhez kötött és nem szeret mozogni. Ha azonban az ősidőkben bekalandozták egész Európát s nincs ország, melynek földjében magyar hősök csontjai ne porladoznának. A későbbi történelem szintén meghordozta a magyar fegyvereket egész Európa széléig hatoltak előre; magyar szó hangzott el magyar katonák egészen az afrikai Sahara-sivatagig katoná vitt végbe hőstetteket a szuezi csatorna közelében...

Az angol kitéhezletési politika, mely gyermekeink, asszonyaink, aggastyánaink élete ellen tört, megkezdte a korlátlan tengeralattjáró háborút, hogy kikényszerítse a békét. Ez azonban, bár Angliát gesnek látszott, hogy a leghatalmasabb ellenség, az angol, oly gyors eredményt érjen el. Szüksé- hidegen elutasított, végre meghallgassa. Anglia legféltettebb kincse mindenkor India volt, ennek az anya- országgal való legrövidebb összeköttetése a Suez-csatorna. Ha ez a csatorna egyszer megszakad, ugy- az India és Angolország közötti kapcsolat annyira meglazul, hogy a féltett kincs könnyen veszedelembe kerül. Ezt tudva, a hatalmas Németország, miután az összes többi harctereken fényes győzelmeivel aránylagos szabad kezet szerzett magának s miután a török szövetséges az ázsiai harctereken fényes felől a Suez-csatornát.

Rettenetes volt az út, amit odáig meg kellett tenni, emberfeletti a vállalkozás. Végig az arab sivatag mentén, rabló törzsektől állandóan nyugtalanítva, hátban fenyegetve, átvergődni a syriai sivatagon, hol eddig csak egyes tevekaravánok tudták magukat nagynehezen keresztülvágni és pedig hadsereggel, állatokkal, ágyukkal, kitéve a rettenetes hőségnek, a szomjúságnak, oly vállalkozás volt, melyre egyet- len nemzet nem mert volna soha nemcsak vállalkozni, de még csak gondolni sem.

A német fölényes hadvezetés nekivágott ennek a lehetetlenül nehéz feladatnak is, nekivágott, mert tudta, hogy olyan csapatok felett rendelkezik, melyek a pokol kapuin is át tudnak törni.

Az expedíciós sereget német, török és magyar csapatokból állították össze. A török, mint ben- szülött és a viszonyokkal ismerős, a német és magyar pedig, mint mindenre alkalmazható, rettenthetetlen hős nemzet vétettek be. S ezek a csapatok megérdemelték a beléjük helyezett bizalmat. Amit mindenki lehetetlennek tartott, ezek a hősök megvallósították. Leküzdötték minden akadályt s az ámuló világ szemé- láttára elérték a Suez csatornát. Természetesen az angol, a jól berendezett Egyiptomban, hadihajók és erősítések védelme alatt a csatorna partján is óriási előnyben volt, csapatait élelmezhetette, lőszerrel ellát- hatta, tartalékait a meglévő vasutakon gyorsan a fenyegetett pontokra vethette. Mi ellenkezőleg semmi- vel sem rendelkezünk; mi elől az ellenséggel, hátul a természettel, a rettenetes sivataggal küzdöttünk. Ellenség volt a vitzelen, forró, mély homok, melyben ember, állat és jármű elakadt; ellenség volt a forrón perzselő nap. Angolok tüze, ég, föld, víz ellen harcolva kellett nekivágnunk a Suez csatorna megtámadásának. S dacára mindennek, a vállalkozás sikeresen indult, az angol rövidesen szorult hely- zetbe került.

Végül is azonban győzött — nem az angol — hanem a modern technika és a mostoha ter- mészet. A gyorsan összevont, nehéz hajóágyukkal is támogatott angol sikeresen léphetett fel, mi viszont a rettenetes sivatagon át erősítést nem vonhattunk magunkhoz, élelmezésünk, lőszerutánpótlásunk még nem volt kellően berendezve.

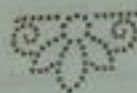
Ha nem akartunk fölösleges emberéletet áldozni, tanácsosabb volt félbeszakítani a harcot és

visszavonulni. A visszavonulás teljes rendben és veszteségek nélkül történt, az angol üldözésre gondolni sem mert.

Ha így a vállalkozás nagy eredményt nem is hozott, óriási volt az erkölcsi győzelem, melyet hőseink arattak s mely a német, magyar és török katonák a világ legelső katonáivá avatta. Anglia viszont óriási erkölcsi vereséget szenvedett azzal, hogy a sivatagba beágyazott, a természettől minden veszedelem ellen védettnek hitt fő élettere, a Szezi csatorna jövőjéért biztonságáért reszketnie kellett.

Hőseink érdeme, hogy az angol nem alszik a szezi expedíció óta oly nyugodtan kővér pénzeszsákján, mint annakelőtte. Azok a hősök, akik ebben a nagy erkölcsi győzelemben résztvettek, azt kiküzdni segítették, örök dicsőséget szereztek maguknak és nemzetüknek.

K. V.

GONDOS GYÖRGY

Az egyedüli, akiről tudjuk, hogy a szezi-csatornánál és a sinai-félszigeten vívott, testet, méiért kapta a katonának járó legnagyobb és legis külön fejezet illetné meg Gondos György önkényénisége, kivételes az ő harctéri teljesítménye és kivételes az ő harctéri karrierje is.

Temesvárott, a 20-ik tábori ágyusezredhez a mozgósításkor bevonult önkéntesek még az első kiképzést kapták, amikor számuk egy különös ifjuval szaporodott. Tengerentúlról jött, egy szertelen csapongású s nagyratörő ifju lélek világtapasztalattal, lelkes harckészséggel hazája szolgálatába állítsa. Míg bajtársai a mögöttes országrészben töltött utolsó napokat igyekeztek maguknak a „Ma még piros élet, holnap fehér álm” könnyed katona modorában megédesíteni, addig Gondos György a késő éjszakai órákig asztala mellett ült és írt. Senkisé tudta, hogy mit ír a különös ifju, csak arról szereztek bajtársai tudomást, hogy kihallgatásra jelentkezett a pöttüte parancsnokánál, aki a kihallgatás után magához rendelte és órák hosszat tanácskozott vele. Másnapra mintha kicserélték volna Gondost.

Nem volt többé zárkózott különc, hanem a legjobb pajtás, aki — mint mérnök — a négy világrészben szerzett tapasztalatairól elragadó közvetlenséggel beszélgetett el s aki megragadta bajtársait szellemességével, érzelmi mélységével, sziklaszilárd erkölcsi felfogásával s megalkuvást nem tűrő határozottságával. Ha komoly háborus dolgokról beszélt, átszellemült az arca s fellobogott szemében a harcra szomjúzó elhatározásnak s tettekkészségnek az a csodálatos lángja, melyet csak az önmagában s erejében bizakodó fiatal férfinál találhatunk.

Alig teljt el egy hét Gondos kihallgatása óta, titkos távirat érkezett a hadseregflóparancsnokság vezérkari főnökétől, hogy Gondos György terveinek előterjesztése végett haladéktalanul jelentkezék egy bajtársával Wienben. Itt a fanatikus fiatal önkéntes előadta tervét komoly megfontolt tábornokok előtt. A tábornokok nyugodtan mérlegelték a lehetőségeket és megállapították, hogy a terv életrevaló: csak határozottság és halálos elszántság kell a ke-

resztvételéhez. A tervet felülvizsgáló bizottság úgy találta, hogy Gondos önkéntesnek és társának helyén van a szive, azért a szükséges okmányokkal felszerelve meleg bucsuzással utnak indították a két magyar ifjut a messze tájakra a szezi-csatorna vidékére, ahol más az élet, más a harcmodor is. Utnak indították őket tervük keresztvételére, melynek árnyékában ott settenkedett az alig kikerülhető hősi halál.

Ezután megkezdődött egy halálveszedelmeket rejtő, idegeket őrli és fizikai erőket kiuzsorázó harc, melynek minden egyes eseménye úgy pergett le egymásután, mint a csapangó képzeletszülte fantasztikus álom. Hogy mit csinált Gondos György a szezi csatornánál, azt magával vitte hősi poraival. Hogy mi volt megbízatása és küldetése célja, az egyelőre féltve őrzött titka a nagy vezérkar titkos levéltárának. Egyedül hű fegyvertársa és kísérője Dr. Simon Pál budapesti ügyvéd — aki

Gondos jellemrajzát is rendelkezésünkre bocsátotta — tudna felvilágosítást adni, de ő azt mondja, hogy: „a Gondos-féle expedíció céljának és jelentőségének könyvben való taglalását ma még magasabb állami érdekből nem tartom időszerűnek. Azzal pedig, hogy részletezném annak az utnak a leírását, melyet a Kelet kegyetlen ősbereivél vívott vérfagyasztó küzdelmek közben tett meg a sinai félsziget legdélibb csücskéig — csak profanizálnám a hős vergődéseit. Nem érkezett még el ma az ideje annak, hogy adatok feltárásával

beszéljem el, hogy a szellemi fölény, a személyes bátorság, az akaratátvitelnek lélektanilag milyen rendkívüli értékei tették lehetővé, hogy Gondos György a törökökből és arabokból álló fegyveres csapat élén átkerülhetett Egyiptomba és ott küldetését befejezhette.”

Érdemes feljegyezni, hogy amikor a török tisztek és a német katonai misszió tagjai a csodák csodájaként Egyiptomból élve visszakerült két magyar tisztet bajtársi összejövetelen melegen ünnepelték Jeruzsálemben, Gondos György mosolyogva a következő szavakkal háritotta el magától a magasztalást: „Csak nem számíthatják be az urak személyes érdemünknek, hogy a magyarok Istene bemártott bennünket a magyar Styr vizébe s hogy így bennünket nem fog a gölyő. Nekünk elemünk a harc — mondá s ezután francia nyelvű beszédében oly szívrehatóan tért át a vállalkozása idején parancsnoksága alatt álló és hősi halált halt török és arab katonák vitézségének, érdemeinek és a

hősi halál szépségeinek magasztalására, hogy a török és német tiszteket könnyekig meghatotta.

Kezünkben van ugyan Gondos Györgynek egy atyjának küldött levele, melyet ellenséges területről írt, de ebben ő maga mondja, hogy ténykedéséről közelebbi adatokat nem akar és nem is szabad írnia. Csupán annyit jegyez meg, hogy közel három hónapja tartózkodik már ellenséges területen. Ezen idő alatt több mint 3000 kilométert tett meg tevén állandó harcok közben. A legutóbbi időben is több száz kilométer hosszú területeket járt be, egyetlenegy beduin kíséretében és értékes lelderítéseket tett, valamint eredményes ténykedést fejtett ki az angolokkal szemben. Küldetése célját itt sem tárja fel, inkább csak apróbb epizódokról tesz említést. E levélben közli azt is, hogy Djemal Pasa Öfelsége a szultán nevében kapitánnyá léptette elő és az Ozmán-rend IV-ik osztályával tüntette ki, valamint megengedte neki, hogy a „Bey” előnevet használja.

Gondos György küldetése tehát, mint a világháború egy misztikus fejezete áll előttünk, bár a Szinai-front összekötő tisztjének 1917 szeptember 4-ikén kelt 169-es titkos számú jelentése sejteti ezt. De magasabb érdekből nem feszegetjük ezt, mert hiszen elsősorban Gondos György hősi emlékének megőrzése az első célunk. Ezen jelentésből megállapítható azonban, hogy Gondos György 1914 novemberében érkezett a síri harctérre Dr. Simon Pállal együtt, hol kiváló szolgálataival szerzett érdemei elismerésül a török hadsereg kapitányává léptették elő s mint ilyen 1915 májusában tért onnan vissza súlyos malária betegséggel. Hazatérte előtt kressenstein báró Kress ezredes a sivatag parancsnoka megleghangú levelet intézett Gondos Györgyhez, melyben többek közt ezeket mondja: „Mivel egészségi viszonyai sajnos — arra kényszerítik Önt, hogy elhagyjon bennünket, legőszintébb és legkellemebb kötelességemnek tartom, hogy még egyszer tiszta szívből adjak kifejezést csodálkozásomnak az Ön teljesítményei iránt. Köszönetet kell mondanom Önnek azért a rettenthetlenségért, bátorságért és nyugodt megfontoltságért, mellyel vállalkozásait előkészítette és véghezvitte. Köszönetet kell mondanom azokért a fényes eredményekért, mellyel ügyünket oly hathatósan támogatta és

végül köszönetet kell mondanom azért a kiváló példaadásért, melyet Ön német és török tisztjeinknek adott... Legyen meggyőződve, hogy úgy én, mint bajtársaim, akik abban a szerencsében részesültek, hogy Önt ismerhették, mindenkor szíves barátsággal, őszinte hálával és nagy csodálkozással fogunk Önre gondolni.”

Gondos Berlinbe tért vissza gyógyulás végett s magával hozta a Suez csatornai misszió tagjainak a berlini Indiai Bizottsághoz címzett angol nyelvű levelét, mely szintén értékes adatokat tartalmaz Gondosra vonatkozólag. A levél így szól: „Jeruzsálem 1915 június 19. Indiai Bizottságnak Berlin. Abban a nagy örömben van részünk, hogy bemutathatjuk nagyrabecsült barátunkat Gondos György kapitányt, ki mint a török hadsereg önkéntese a Suez-csatornánál az ellenség ellen vívott számos sikeres hadműveletben tüntette ki magát.

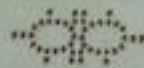
Kilenc hónapot töltött a sivatagban, mint egyike a legtöbb sikert aratott tiszteknek és neve az itteni nép ajkán, mint kiváló hőse él. A török, magyar és német uralkodók kitüntették őt az arany érdemekkel és vaskeresztekkel. Megtört egészsége miatt visszamegy hazájába.

Mi a csatornához vezető utunkon találkoztunk Gondos kapitánnyal, amikor ő visszatérőben volt egy sikeres haditette után, mely alkalommal nagy mennyiségű dynamittal egy tavon át a csatornába uszva egy gőzhajót felrobbantott.

Gondos kapitány lényeges segítségünkre szolgált értékes tanácsaival és különösen azzal, hogy ellátott bennünket vezetővel, a saját két beduinja közül.

Ő megmagyarázhatja munkánk sikerének lehetőségét és a jelenlegi munkánk mineműségét. A legjobb kívánatokkal. A Suez-csatornai Missió tagjai.”

Felgyógyulása után a bolgár arcvonalon, az Aldunán folytatta Gondos György vakmerő és eredményekben gazdag tevékenységét, de ez sem elégitette ki nyugtalan vérét. Új és új veszedelmek után vágyódott. Macedóniába ment, hol szabad csapatokat vezetett. Ezen ténykedése közben azonban elérte sorsa a nagyrahitott fiatal mérnököt. A szerb komitácsikkal vívott egyik véres tusájában hősi halált halt.

A magyar nemzet ezeréves hazájának tragikus végzete volt, vagy a szeszélyes sors iróniája, hogy az egész világ ellen harcolva, minden ellenségünk között épen a leghitványabb ellenfél a román harcokban kifáradt és volt szövetségesei által árkokul megtámadott Bulgáriát végső élethalálharcában orozva hátbatámadta s minden véráldozat nélkül elfoglalta tőle Dobrudzsát, a világháborúban is kivárta. Brasszólov rettentő tömegeivel s mikor már-már halottak hitt bennünket, orvul, váratlanul reánk csapott. Abban a pillanatban, mikor követte a Wienben lévő külügyminiszteriumban 1916 augusztus 27-én átadta a hadüzeneti iratot — kiszámítottan ünnepnapon — a román hadsereg nagy erővel már rá is csapott Brassó mellett a hadüzenetről természetesen még mit sem tudó határőrszereinkre, csendőrőrszereinkre.

Románia a védtelen, álmukból felriadt határőrsök legyűlöletét, mint győzelmet ünnepelte s diadalmában ereszkedett alá a Kárpátok gerincéről Erdély földjére. Olcsó győzelem volt, hiszen székely csapatot, végig az egész határ mentén csupán megliggyelőink állottak. Ellenállásról, harcról, részünkről szó sem lehetett. Legelső vonalunk, melyben ellenállásra egyáltalán gondolhattunk, a Maros vonala volt, hol hevenyészve összetakolt védőállások mögött néhány hirtelen odavetett népfelkelő csapat állotta a helyét. Ahol a román előcsapatok felbukkantak, hősies öreg népfelkelőink oly elszántsággal vették fel a harcot, hogy a győzelmes „sasok” tanácsosabbnak látták megállani s másutt próbálkozn!

Szemük Bulgária felé fordult. A bolgár haderő Dobrudzsa határán vonult fel az ott gyülekező nagy román haderő ellen. Szemtől-szembe támadni nem volt a románok kedvére való s így hadicsellel akartak a bolgárok ellen is eredményt elérni. A bolgár hadsereg háta mögött Tutrakánnál váratlanul átkeltek a Dunán azzal a szándékkal, hogy a bolgár hadsereg összeköttetési vonalát elvágják s így könnyű győzelmet aratnak. — Az alattomosan kiesztelt hátbatámadás azonban véres kudarcra végződött. A Bulgária belsejében álló német sereg Mackensen parancsnoksága alatt villámgyorsan Tutrakánnál Dobrudzsa fronton s óriási csapást mérve a románokra, majdnem a Cernavoda—Constanza vonalig termelt s az átkelt románokat megsemmisítette. Egyidejűleg a bolgárok is támadásba mentek át a nyomultak előre.

Tutrakánnál izelte meg először a román, hogy mi az a háború, itt jött rá arra, hogy nem lehet mindig ravaszsgal, de vér nélkül háborút nyerni s hogy aki eredményt akar elérni, annak felemelt fővel, bátor homlokkal szemtől-szembe kell küzdenie. Az első lecke, melyet Románia a harctéren kapott, teljesen letörte a nagy reményekben tobzódó román hadsereg erkölcsi erejét. Hadviselés helyett hullott a fejére, a román hadsereg egyik hadszíntérről a másikra futott, mint a csapdába került egér s végül is a felindult központi hatalmak által teljesen megsemmisítve, országa nagyobb részét csufosan zsákmányul dobva az oroszok mentő karjaiba menekült, azok zsoldosait képezve. Mint önálló hadsereg a románok pár hónap alatt megszüntek létezni.

Erdélyben csapott le az első bomba a román hadseregére. Még meg sem melegedtek Erdély földjén, még össze sem barátkoztak az állítólag utánuk vágyakozó magyarországi románokkal, még kellően meg sem ünnepelehetek „győzelmüket,” máris futniok kellett. Nagyszeben-nél Falkenhayn német tábornok magyar és német — főleg bajor — csapatokkal váratlanul lecsapott a román hadsereg nyugati szárnyára, megsemmisítően megverte s maradékait a Vöröstorony-szorosban bekerítve felmorzsolta. Akik megmenekültek a Fogarasi havasok uttalan rengetegeibe pusztultak el. A román haderő balszárnyának teljes veresége döntő volt egész Erdély sorsára. Egy iramban haladtunk egyenesen keletnek s felgöngyöltük az egész román erdélyi hadsereget. A fejtellenül kapkodó románok az Apáca-erdő nevű hegyvonulaton próbálták üldöző seregeinket feltartóztatni, de itt is döntő vereséget szenvedve pánikszzerűen menekültek Brassóból, melyet rövid, de a románokra igen véres összecsapás után ismét birtokunkba vettünk. Innen észak felé fordult az üldözők hada, s október hó 10-én már Csikmegyéből

üztük ki a rablót. Ezzel a magyar földön vívott harcok végét értek, hazánk területén egyetlen román nem állott. Augusztus 27-én lépte át határunkat az alattomos ellenség, kívül szemben teljesen védetlennül állottunk s ime alig telt el hat hét a kocka megfordult s az elbizakodott román volt az, aki egész festében remegve, félig összetörve, reszketve várta, mit hoz még a jövő. Múltán reszketett, mert többé levegőhöz nem jutott. Falkenhayn tábornok közvetlenül Erdély megtisztítása után ismét délre fordult s Brassó mellett hatalmas erővel kezdte döngötni Románia kapuit, azt a hitet keltve benne, mintha be akarna törni román földre. A megijedt román hadvezetőség sietve összevont minden csapatot s hiába volt az oroszok figyelmeztetése, hogy a Dobrudzsai fenyegető veszedelmet elhárítsa, ismét csak egy dunai csak mozgatható volt. Hogy pedig a dobudzsai veszedelem elhárítsa, ismét csak egy dunai átkeléssel próbálkozott, abban a hitben, hogy ha a bolgárok hátamögött átkel, azok nem fogják merni támadni. — Az átkelést Rahovo mellett kisebb erőkkel végre is hajtotta, majdnem zavartalanul. Alig értek azonban át, ismét lecsaptak rájuk a németek s épúgy mint előzőleg Tutrakán-nál megsemmisítették őket. Egyidejűleg Mackensen tábornok október 19-én a második offenzívába ment át Dobrudzsában a az oroszokkal egyesült románokat oly döntőleg megverte, hogy azok teljesen feloszolva menekültek észak felé, hol közvetlenül a Dunától délre újabb orosz erők a futók maradékait felvették. A dobudzsai román hadsereg ezzel megszűnt létezni. A front orosszá vált. Mac knesen tovább nem erőszakolta az üldözést, mert a román háboru új fázisa kezdődött s abban neki újabb és fontosabb szerep jutott.

Erdély felszabadítása után mint tudjuk, a megijedt románok a Brassótól délre eső területen összpontosították minden erejüket, lővárosukat megmentendő egy esetleges betöréstől. Mialatt itt lázasan készülődtek, mi észrevétlenül Hátszeg környékén nagyobb erőket vontunk össze s a Zsilvölgyén át váratlanul betörve oláh földre csakhamar egészen az Olt folyóig kezünkben volt a román mélyföld. Újabb órási pánik tört ki Romániában a nem is várt támadásra s a Brassó felé eddig felvonult Román lössereg most hirtelen az újabb veszedelem ellen nyugat felé kezdte meg az átcsoportosítást. Egyedül a Dobrudzsai északi csücskében álló oroszok gondolkodtak higgadt fejjel s hogy mentsek meg ami menthető, azonnal megindított erős támadással igyekeztek Románia fejjéről elhárítani a végveszedelmét. Mackensen debudzsai serege szintén visszavonult s mikor az üldöző oroszok az előnyomulás alatt rendetlenségbe jutottak, hirtelen visszacsapott rájuk s az oroszokat egész Dobrudzsából kiverve átkegette a Dunán. Ezzel a dobudzsai háboru befejezést nyert.

A végső csapás azonban, amit Romániának szántunk csak most következett.

Mackensen tábornagy átvette a román hadszíntéren az összes csapatok parancsnokságát, november 24-én Szisztovónál főerejével meglepően átkelt a Dunán, helyreállította az összeköttetést az Oltnál álló volt erdélyi hadsereggel s mint a villám, másnap november 25-én általános támadásba kezdett. Nyugatról és délről, mint sötét viharfelhők indultak meg a központi hatalmak hadseregei, melyek elől a felvonulóban lévő románok ijedten hátráltak az Argesul folyóig, közvetlenül Bukarest falai alá. Itt volt a döntő ütközet december hó 1-én, mely pár napos kifejlődés után az egész megmaradt román hadsereg vad menekülésével végződött. Cserben hagyták Bukarestet s a hatalmas, egész Európának egyik legerősebben kiépített vára, Románia lővárosa és személfénye december 16-án a központi hatalmak kezébe került.

A románok üldözése a Szereth folyóig tartott, hol végre megállottunk. Részünkről nem volt célja a háboru tovább folytatásának. Területet hódítani nem akartunk s a román hadsereg, mint ellenfél ki volt törülve ellenségeink sorából, az elért stratégiai helyzet Erdély csücskétől a Szereth mentén a Duna torkolatáig a lehető legkedvezőbb volt. Amit akartunk, az orvul támadó román ellenség megbüntetését, elértük. Az a román haderő, mely augusztus 27-én oly büszkén hirdette hogy a „sasok átrepültek a Kárpátokon” december végén már nem volt többé, megsemmisült, szertemorzsolódott hőseink hosszúálló fegyvereinek súlya alatt.

Később a Szereth vonalon, valamint az Erdélyt keletről határoló határhegységben itt-ott felvillant még a harc, ezek a kisebb-nagyobb csetepaték azonban már csak az orosz háboru befejező, végső vonaglásai voltak. Mikor azután az orosz is összeomlott, Románia volt az első, mely sietve békét kötött a központi hatalmakkal. Békefeltételeink szigorúak voltak, de méltányosak. Az orvul megtámadott, elárult Magyarország nem állott boszut ellenfelén s meglegedett egy keskeny kis határsávval a Kárpátokban, alig pár kilométeres határkiigazítással. Csak annyit vett el, amennyi szükséges volt ahhoz, hogy hasonló orv-támadások ellen a jövőben védve legyen. Hogy mennyire érdemelte meg Románia ezt a bánásmódot, azt most már nem fejtgetjük. Röviden csak annyit, hogy amikor Magyarország kiejtette kezéből a fegyvert, mikor ismét védetlen volt, a románban ismét feléledt a halottrablási ösztön.

De ez már más fejezetre tartozik. A tény az, hogy a fegyveres Romániát a mi hőseink végleg leverték s az újabb háboruban Románia a fegyvertelen Magyarországtól vette el kincses Erdélyt. K. V.

RAJ CZY ISTVÁN

Erdély évszázados viharokhoz szokott ormai és pásztorfuvolás békés hegyei csendjét vad minden talpalatnyi földjéért újra felviharzott a harc, hogy idegen bocskor ne szennyezze be annyi sok dicső küzdelmeink színterét. Sokszoros lelkesedéssel és harci kedvvel álltak hadsorra ifjak és öregek, hogy Erdély bérkoszorúin állják útját az orvul rák támadó ellenségnek. Ezredeink verszelelt való fájdalom félistenekké tette az egyszerű szürke katonákat... A havas alföldön lesben álló románok ellen, még a hadüzenet előtt, 1916 augusztus vége felé több magyar csapatot küldtek le a magyar-román határra. Többek között a székesfehérvári 69-ik közös-gyalogezred ötödik zászlóalját is, azzal

a megbizatással, hogy Orsovától északra, Herkulesfürdő és Csernabéviz között készítsen magának védőállásokat. Alig kezdték meg a lelkes 69-esek az árkok építését, augusztus 28-án bekövetkezett a román hadüzenet s még azon az éjjelen oroszvámegkezdtek támadásukat a havasi latinok. Az aránytalanul kicsi magyar erők ellen felvonult románok hamarosan átlépték a magyar határt és Orsova eleste után veszedelmes helyzetbe jutottak a hosszú szakaszt tartó magyar zászlóalj. A románok oldaltüzebe kerültek s hátrább kellett vonulniok. A 69-es és a szomszéd 48-as zászlóalj kényszerű visszavonulásának fedezésére Rajczy István 69-ik közös-gyalogezredbeli törzsőrmestert rendelték ki szakaszával. Mint önálló parancsnok maradt vissza az egyik magaslaton saját szakaszával, a 48-asoknak egy kis töredékével és husz csendőrral. Az volt a parancsa, hogy minden áron fedezze a visszavonulást. De nemcsak feljebbvalóinak, hanem magyar lelkének a parancsa is volt ez. Kétezer magyar bajtársának élete és Herkulesfürdő sorsa volt rábízva. És Rajczy törzsőrmester lelkismeretesen teljesítette is végzettszerű feladatát. Három napig rendíthetetlenül helytállott két acélos szakaszával és ércszívű csendőreivel. Csordákban özönlöttek előre szakadatlanul az oláh tömegek és pokolian zuhogott föléjük a román tüzeső, de ők, — mint szirt a habok közt, — hűen, önfeláldozóan,

rendíthetetlenül kitarítottak. Rajczy már az első napon megsebesült, de azért nemcsak mindvégig ott maradt, hanem az egész idő alatt halálmegevető elszántsággal és önfelédtt honfiumi hűséggel vezette honvédő testvérei hősi küzdelmét. Három napi győzelmes ellenállás után, mikor a zászlóalj már új állásokban voltak, hős Rajczy István is visszavonult vitéz csapatával. A sebesült vezért sátorlapban vitték le a tűzperzselt, vérmosta hegyről.

Rajczy törzsőrmester 80 emberével megmentett 2000-et; megmentette Herkulesfürdőt és diadalmas helytállásával időt nyert csapataink felsorakozására.

Ezen hősi cselekedetével méltán szolgált rá a személyes bátorság legszebb kiténtetésére: az arany vitézségi éremre, mely a legelső elismerése volt az álnokul megtámadott magyar határ megvédése körül szerzett érdemeknek.

VÖRÖS PÉTER

Bukovinában, Dornavatra városka és Gura-Negri község mellett húzódó rajvonalkat folytonosan háborgatta 1916 szeptember első napjaiban egy ellenséges főörs. Ezért a szegedi 3-ik honvéd-huszár- ezred lövésosztálya, illetve a 3-ik század parancsnoka azzal a feladattal bizta meg Vörös Péter tizedest, hogy tizenhat főből álló vadász-járőrrel az előtük fekvő fűrésztelepet kémlelje ki s ha az ellenséges örs már befészkelte oda magát, verje ki onnan.

Az ügyes járőrparancsnok fényes dőlben, észrevétlenül megközelítette az ellenséges örs által megszállott fűrésztelepet. Embereivel az ellenség mögé került, azokat félkörbe állította s a tulnyomó erőben lévő örsöt meglepetésszerűen megtámadta. Puskatüzzel és kézibombákkal szétverte a románokat; egyrészüket belezavarta a Bisztrica folyóba, másik részüket pedig foglyul ejtette. A tizenhat főből álló járőr — mint utólag kiderült — százhusz lönyorosz-román főörs fölött aratott diadalt. Két tisztet, hat közembert elfogott és öt géppuskát zsákmányolt. Az elfogott tisztektől megtudott adatok alapján azután újabb sikeres támadást vittek végbe csapataink.

A vitéz Vörös Péter tizedes, aki győzelmes hőstettét súlyos sebesülésével is megpecsételte, méltán szolgált rá a legszebb kiténtetésre.

IGNÁC JÁNOS

1916 szeptember 10-ikén a Nagyszében körül lefolyt kemény harcok idején, Hortobágyfalvánál történt, hogy Ignác János törzsmester az ádáz harcokban kidőlt feljebbvalói helyére lépve, mint helyettes századparancsnok hatvanhat huszárjával oly viharos lendülettel támadott meg egy kitérő védőállásban levő román zászlóalj, hogy ezt állásából kiszórta s fejevesszett menekülésre kényszerítette. Az oláh zászlóalj több, mint 100 halottat hagyott a csatateren; ezenkívül a maroknyi huszár-csapat 352 foglyot ejtett. S mindezt úgy, hogy a szilaj huszárak közül csak három szenvedett könnyebb sebesülést.

Ezért a nagyszerű huszár-hőstettért kapta Ignác János az arany vitézségi érmet, mely örök időkre hirdetni fogja azt a lelkes lendületet és önfeláldozó hazaszeretetet, mellyel csapataink csodákat műveltek a hazánk szent földjére álnokul betört románokkal szemben.

REZNEK ISTVÁN

Leikes magyar huszárvoltáról megkapó módon tett tanubizonyosságot a román betörés diadalmas kiverése alkalmából.

Ezrede Erdély szent földjét tisztogatva, már Fogaras megyében, Nagysink felé járt, midőn 1916 szeptember 15-én a

14-ik közös-huszár-ezred 2-ik lövészszázadának parancsnoka azt a megbízást adta Reznek István őrmesternek, hogy a század első és második szakaszával mindenáron tisztítsa meg az előtük fekvő községet az oda befészkelődött nagyszámu ellenségtől. A daliás huszárőrmester 65

emberével észrevétlenül száz-százötven lépésnyire közelítette meg a falut s onnan erős gyorstűz alá vette s hatalmas hurrázással betört abba. A három zászlóaljnyi oláh közt erre oly kavarodás támadt, hogy nem tudtak ellentállni a huszárak szilaj rohamának, akik közülük sokat megöltek, sokat megsebesítettek és igen sokat foglyul ejtettek. Hadi zsákmányuk is nagymennyiségű volt. Reznek őrmester megtisztította huszárjaival a községet, azután az Olt-folyó partján ellenálló románok ellen vonult. Huszárjaival meg sem állva, újból megtámadta és

kiverte állásából az ellenséget, miközben tömérdek hadiszert zsákmányolt.

A már több kitüntetéssel ékesített Reznek őrmester ezzel a hősi tetteivel szerezte a legnagyobb katonai kitüntetést, az arany vitézségi érmet, a fogarasi havasok aljában, a szöke Olt vérről áztatott partján.

LOKCSÁNSZKY ANDRÁS

Kemény gömöri magyar volt. A háboruban a kassai honvédhuszárokhöz vonult be, a román betörés idején pedig mint „örög huszár” az első népfelkelő huszárezredben küzdött. Az erdélyi hadjáratban az ezred 2-ik lövészszázada különítmény-képen működött s ennek volt egyik szakasz-parancsnoka Lokcsánszky András szakaszvezető.

Műveltségével, higgadtságával és elszántságával mindig kivált bajtársai közül, a Szászrégen körül vívott csatában azonban oly ragyogó hőstettet vitt véghez, mely mindenkor iskola-példája marad az önfeláldozásra kész bajtársiaságnak és honszeretetből fakadó halálos elszántságnak.

A lövészhuszár Reinprecht Antal főhadnagy parancsnoksága alatt rendithetetlenül állták helyüket a görvényi völgyben, Szászrégen és Libánfalva között, 1916 szeptember 16-án. A heves csatában a végsőkig kitartó huszárak egyszerre csak azon vették észre magukat, hogy a tulnyomó erőben lévő románok bekerítették őket. A megadás lehetősége idegen volt a magyar huszárak előtt. A fogságbaesés szégyene pedig már gondolatra is égette büszke önértüket. Egy lehetőség volt tehát csak számukra: harcolni az utolsó lehelletig s így keresztültörni magukat az ellenség gyűrűjén. Az ádáz áttörő viaskodásban a hős századparancsnokot golyó terítette földre. Lokcsánszky melléje ugrott, megmentéséről gondoskodott s aztán a vérző Reinprechtől átvéve a század vezetését, lelkes szavaival és magával ragadó hősiességével úgy feltüzeltelte huszárjait, hogy azok a románokat szétverték s a századnak parancsnokostól való elfogását meghiusították. Az ellenséget pedig mindaddig föltartották, míg nagyobb csapatok nem érkeztek a győzelem teljes kicsikarására.

A fogságtól és haláltól megmentett századparancsnok a véres hordágyon terjesztette föl a hős huszárszakaszvezetőt a katonának járó legnagyobb és legszebb kitüntetésre, az arany vitézségi éremre, valamint tisztte való előléptetésre.

ULREICH SÁNDOR

Mackensen hadseregéhez volt beosztva Bulgáriában, a Duna déli partján egy nagyobb osztrák és magyar hidász különítmény. Ehhez tartozott a pozsonyi 5-ik hidászszázalaj 2. százada is, amelyben Ulreich Sándor őrmester is szolgált. 1916

október 7-én hajnalban a pozsonyi hidászszázadnak, — egy cseh legénységű hidászszázaddal és egy német népfelkelő századdal együtt, — az volt a feladata, hogy szabadítsa fel a dob-rudzsai hadivállalkozás alkalmával a román-bolgár Aidunán rekedt dunai monitorokat. A hajók utja ugyanis el

volt zárva aknákkal a belenai csatornáknál a Belena község és Szisztov város között lévő bolgár-román szakaszon. Az aknák eltávolítása céljából előbb el kellett foglalniok Gíngingarella szigetet, amelyet román és francia csapatok tartottak megszállva.

Hajnalban indultak el utjukra Bersini bolgár szigetről a derék hidászok; az első pontonban Ulreich őrmester haladt szakasza felé. Az evezők villámgyorsan szeltek a Duna habjait. Alighogy megszólaltak a bolgár szigetről a mi ágyúink, már ontották a román lövegek is gránátosójukat. Ulreich csónakjai körül hullottak a vízbe az ellenséges lövedékek s tíz-husz méter magasra csapták föl a víztölcséreket, Ulreich őrmester és magyar hidászbajtársai mégis elszántan siklottak tova; még a halálra ijedt cseh hidászok helyett is ők vették kezükbe az evezőket s a szürkületben Gíngingarella szigeten partot értek a német népfelkelő gyalogosokkal együtt.

A bátor hidászok a mocsaras parton elfogták az oláh őrszemeket és hatalmukba kerítették az ott beépített két hajóágyut. Ezután a vitéz hidász-őrmester szakaszával és a szomszéd-szakasszal a nagy golyózáporban villámgyorsan megtámadta a szigetvédő románokat és franciákat. Támadása teljes sikerrel járt. A védőrséget szétverte, miközben 100

foglyot ejtett s nagy mennyiségű hadiszert zsákmányolt.

Alig hangzott el az elfoglalt szigeten az utolsó lövés, már jöttek két fekete hajón és ladikokban a tengerészek, fölszedték az aknákat s aztán örömrivalgás között vonultak el a kiszabadított dunai hajók, élükön az „Inn”-nel. A hajók fedélzetén felsorakozva a dunai tengerészek háromszoros hurra-val köszöntették a felszabadító magyar hidászokat és német népfelkelőket, akik viszont forrón ünnepelték tengerész bajtársikat s a diadalban oroszlanrészt szerzett hős Ulreich őrmester.

SÁGI ISTVÁN

E me derék 7-es közös-huszárezredbeli őrmester a Namera hősévé vált 1916 őszén a román hadjáratban. 1916 október közepén már a csiki havasokban jártak a vitéz huszárak. A magyar-román határ bércei között szorították vissza a románokat. A szünet nélkül dúló harcok közben azt a megbízást kapta Sági István tiszthelyettes, hogy 21 emberből álló szakaszával derítse fel a Magyar-és Román-Nemera hegyeket. A bátor szakaszparancsnok azonnal nekivágott az előtte meredező hegyeknek lelkes huszárjaival. A magyar Nemerán nem talált ellenséget. Sietve haladt tovább a Román-Nemera felé. Ezt a magaslatot a románok tartották erősen megszállva, mint kitűnően kiépített támaszpontot. Sági tiszthelyettes nem szemben támadta meg az ellenséget, hanem keletről került hátába az oláhoknak. Előrevonulása közben kisebb járőröket küldött ki az erdő gondos átkutatására és vállalkozása biztosítására. Mire a hegyre felért, már csak két huszára volt. De ez sem rettentette vissza s nem vette el kedvét a földéretéstől.

Sőt tüzes magyar vére és lelke elszánt cselekedetre hevítette. A hegytetőjén lévő fedezékekben mitsem sejtve, jókedvvel süttötkézfőztek az oláhok. A levágott szarvasmarha husát vígan rajozták körül, midőn Sági harmadmagával hátulról parázs puskatűzrel adott le rájuk. A fogukat hegyező nemerai hősök úgy megijedtek, hogy fejevesszett menekültek gyönyörűen kiépített állásaikból, magukkal rántva a szomszédos magaslatokon lévő román erőket is.

Igy szalasztotta meg vitéz Sági István harmad magával a nálánál talán százszorosan nagyobb román erőt és így juttatta ezredét nemcsak a Nemeza és a vele szomszédos hegycsucok, hanem az ott hagyott értékes főszerelések birtokába is.

RAKOVSKY GYÖRGY MUSLAY SÁNDOR

A 7-ik honvéd-huszárezred magyar-huszáros virtusa lobogott fel azokban a harcokban, melyek a hazánk szent földjére alattomosan betolakodott románok kiverését és határainkon túl való üldözését eredményezték. A szövetséges csapatok dicsőséges előrenyomulását csak itt-ott akasztotta meg egy-egy kétségbeesett román erőlködés, de fel nem tartóztathatta. Ilyen ellenállási pontjuk volt a románoknak a Russuli-hegy, melyet erős támaszponttá építettek ki. Ezen megerősített állások elfoglalására kaptak parancsot a

7-es honvédhuszárezred 1916 október havában. A lelkes lendülettel véghezvitt támadás során Rakovszky György zászlós két szakasznyi erejével sikeresen a román állások oldalába került s erőteljes rohammal benyomult azokba. Az ellentálló ellenség sorait megbontotta és ezrede főerejéhez csatlakozva résztvett az egész védő állások elfoglalásában.

Az itt lefolyt elkeseredett harcokban kiválóan vitéz magatartást tanúsított még Muslay Sándor 8-ik honvéd-huszárezredbeli zászlós, aki rettenthetetlenül bátor fellépésével segítette győzelemre ezredét.

Leleményes és hősiességükért mindkét zászlós a rangjának megfelelő legnagyobb kitüntetésben részesült.

CSORDÁS MIHÁLY

A 14-ik közös-huszárezred 2-ik lövészsorozatának e vitéz szakaszvezetője, mint járőr és szakasz parancsnok — ezrede jelentése szerint — negyven ütközetben vett részt s mindig kitűnt bátorságával. Legvitézebb hőstettét, melyért aranyéremmel tüntették ki, 1916 október havában a románok ellen vívott harcokban vitte véghez.

A 14-es huszárok lövészsorozata a diadalmas erdélyi harcok folyamán, 1916 október 9-én kilenc órai erőltetett menet után megmászta az 1700 méter magas csicsói Hargitát s annak egyik megerősített pontján egy tartalékban pihenő oláh zászlóaljra bukkant. A második század kapott parancsot arra, hogy fejlődjen fel a támadáshoz. Csordás őrmester, mint az irányzó parancsnok, nem várta be, míg százada föllejtődött, hanem kihasználta a kedvező alkalmat és szakaszával — saját hirtelen elhatározásából — meglepetésszerűen megtámadta a mitsem sejtő ellenséget. A szélvészerejű, vakmerő roham szétzórta és menekülésre kényszerítette a román zászlóaljat. A megfutamított, csapatok egyik része is csak ezer lépésnyire próbálta meg rövid időre az ellenállást. A hős őrmester számos foglyot ejtett és sok hadiszert zsákmányolt.

A további harcok folyamán október 22-én a Clabucul hegyen vívott ütközetben kötelességének hősiességében közben fogságba esett a kiváló érdemeket szerzett Csordás őrmester.

SIPOS JÓZSEF

A budapesti első honvéd-gyalogezredtől helyezték át az első honvéd-huszárokhoz, ahol a lövészsorozat géppuskás-osztágába osztották be. A huszároknál ép oly lelkesen szolgált, mint a gyalogosoknál. A lövészek között ép oly vitéz honvéd volt, mint a géppuskásoknál.

1916. év október 19-én, Bukovinában a Dorna-Watrától délkeletre fekvő Rusului-hegy legmagasabb csúcsát támadták a magyar honvédek. Az 5/II. lovas lövészsorozat-hoz tartozó géppuskás-osztágnak ezt a gyalogsági támadást kellett géppuskatűzzel előkészítenie és támogatnia. Az 1399-es magaslaton levő orosz-cserkesz és román védőcsoporthoz géppuskások hatalmas tüzzel zúdítottak az 1546-os csúcsra. Sipo József szakaszvezető volt a jobboldali géppuska irányzója s oly kitűnően irányította a tüzelést, hogy az orosz és román csapatokat oldalba és hátba találta a zuhogó tüzeső. A gyilkos tüzzel vitt végbe az ellenség soraiban, hogy a géppuskás honvédek a gyalogosokkal együtt, jóformán vérvesztés nélkül foglalták el a nagyfontosságú magaslatot.

Sipos szakaszvezető hősi mellére maga a trónörökös tüzte fel nagy finnepséggel keretében, jól megérdemelt arany vitézségi érmét Dorna-Candre-niben.

GYURKÓ ISTVÁN

1916 október 9-én a 7-ik közös-huszárezred a kishavasokon, Sósmező közelében súlyos harcokban állott a románokkal. A szilaj huszárok vad indulással rohamozták az ellenség állásait, hogy hatalmukba kerítsék azt s visszavonulásra kényszerítsék a románokat. Száz és száz akadállyal, ezer meg

ezer vezéllyel kellett megküzdniük a derék harcosoknak. Egész napon át dult a mérkőzés, éjjelre azonban megpihentek a legyverek, hogy új erőt gyűjtsenek a további küzdelmekre. Az éjsötétjüket alkalmasnak találták a 7-es huszárok arra, hogy ujult erővel döntő rohamra induljanak. Gyurkó István tiszt-

helyettes a rohamot megelőzőleg önálló vállalkozásra szánta el magát. Szakaszával éjnek idején uttalan-utakon járva, az ellenség oldalába férkőzött s a megindult roham alkalmával huszáraival vad csataordítással az ellenségre vetette magát. E féktelen harci indulattól véghezvitt támadás a románok soraiban zürzavart idézett elő s döntően hozzájárult ahhoz, hogy az ezred rohama az ellenséget állásaiból kiszorította s visszavonulásra kényszerítette.

Gyurkó István tiszthelyettes, ki negyvenhárom hónapon át tartott ki nem szűnő harcokkésséggel a fronton, büszkén viseli aranyérmét, mellyel sósmezői haditettéért kitüntették.

TÓTH MIKLÓS

A románokkal karöltve harcoló orosz kozákok 1916 október 24-én este szörnyű erővel támadták meg és áttörték a jalovitai magaslaton húzódó arcvonalunkat. A 9-ik honvédhuszárezredet leszorították és a hegytetőt hatalmukba kerítették.

A veszélyeztetett pontra vetett debreceni 2-ik honvéd-huszárezred 2-ik lövészsorozatát Coverca közelében az éjjeli órákban kapta a parancsot, hogy azonnal menjen fel a hegyoldalra s kezdjen ellentámadást. A század éjjel után két óra körül érte el az 1620 méteres magaslat erdős alját, honnan a hajnali órákban erős támadást intézett a magaslat ellen. Az ellen-

séges tüzből szenvedett nagy veszteségeik ellenére háromszor ismételték meg kemény rohamukat a derék huszárok, de sikertelenül. A száznyolcvanöt puskából csak hatvanhét maradt, tisztjeik sem igen voltak, csak két vezető emberük a századparancsnok és Tóth Miklós szolgálatvezető törzs-

őrmester. Tizenegy órára volt kitérve a hegycsúc elfoglalása, melyet az ezred már nagyon sürgetett. Ekkor Tóth Miklós törzsőrmester maradékszázadát döntő rohamra vezette. Századosa a tüzéségi tüzet irányította, Tóth pedig összeköttetést teremtve a szomszéd honvédhuszár-ezreddel, oldaltüzi alá vette a kozákokat s a pusztító ágyú- és puskatűz után viharos rohammal visszafoglalta a véráztatva nagyfontosságú magaslatot. Számos foglyot ejtett és sok löszert zsákmányolt.

A József főherceg hadtestében szolgáló kitűnő vitéznek október 31-én tüzték mellére nagy dicséretetek között a bátorsággal kiérdemelt arany vitézségi érmét. A derék törzsőrmester ötven hónapig szolgált a harctéren hazáját; miközben kötelességének hűségeseleg teljesítése közben rokkantá vált.

MAJTHÉNYI KÁROLY

I fjan száguldott be a halhatatlanság birodalmába — a hősiesség kapuján. Ifjuságát a halhatatlansággal cserélte fel — honvédő önfeláldozása árán.

Alig végezte el középiskolai tanulmányait, legyverbe szölitotta sok ezer társával együtt a szorongatott haza. Alig járta ki a katonai kiképzés iskoláját, véres harcterekre ragadta a dühöngő világtűz viharát. A 10-ik honvéd-gyalogezreddel diadalmasan viaskodott a 21 éves zászlós az erdősvölgyes szép Erdélyben a románok ellen. Már az Uz-völgyében dultak a véres csaták, amikor 1916 október 22-ének ködös hajnalán 25 főből álló szakaszával az előző napon visszavert ellenség földterítésére küldték ki az ifjú zászlóst. A sűrű ködben előrenyomuló honvédek egyszerre csak azt vették észre, hogy egy körülbelül kétszáz főnyi ellenséges erő rohan ellenük. Azonnal földre vetették magukat s heves puskatűzzel egy pillanatra megállították az ellenséget. Azonban a románok hamarosan rájöttek, hogy csak egy kis csapattal állnak szemben s új rohamra indultak. Ebben a pillanatban

Majthényi alig husz emberét vakmerő szuronyrohamra vezette és rövid, véres tusával megverte és megfutamtotta a tulnyomó erejű ellenséget, mely csupán halottakban 46 embert veszített.

A következő napokon az őserdős terepen egymást érték a románok támadásai. Október 24-

26-án számtalan dühös támadást vert vissza vitéz szakaszával Majthényi zászlós. Két napon át éjjel-nappal, étlen-szomjan rendíthetetlenül harcoltak a nyirkos, ködös időben a hős honvédek. De végre löszerük elfogyott. Ekkor újból rájuk támadtak a románok. Puskatűz hiányában veszteség

nélkül közelítették meg a löszerűkből kifogyott honvédeket. Az utolsó percben, a végső kétségbeesésben magával ragadó bátorsággal ugrott ki árkából a vitéz parancsnok; honvédei utána s vad csatakiáltás közben szuronnal és kézigránatokkal vetették rá magukat a tiszerte erősebb ellenségre. A hősregékbe illő roham megint sikerült; a véresen megvert ellenség megfutamodott, de a diadalmas szakasz hős parancsnoka holtan maradt dicsősége véröntözte színhelyén.

BOROS JÓZSEF

1916 október 26-án Háromszék keleti határvidékén, Sósmező környékén támadott rettentően tulnyomó erővel a hazánk szent földjéről már-már kiszorított román had-

erő. Kétségbeesett erőmegfeszítése ideig-óráig eredményel is járt arcvonalunk egyes részein, minek következtében a 7-es közös-huszárok kénytelenek voltak állásaik egy részét visszavenni. Ekkor Boros József őrmester a rajvonalmögött tartalékban lévő szakaszával, 64

magyar huszárral villámgyorsan, szélvészzerű ellentámadást intézett a mindent elsöpréssel fenyegető

ellenség ellen. A viharos huszárhoam forgószele módjára szórta szét a románokat. A megvert ellenség 200-300 főnyi veszteséget szenvedett, halottakban és sebesültekben. A győztes hős parancsnokot feljebbvalói méltóképen megdicsérték és az arany vitézségi éremmel tüntették ki s vele együtt magyar huszársainak nagy része is nagy- és kisezüst érdmet kapott vitézsége elismerésül.

KOVÁCS BÁLINT

Szentisza magyar faji sajátosságait nagyszerűen érvényesítette a magyar haza védelmében a Predeal körül vívott harcokban. Azuga város elfoglalása alkalmával. 1916 október 26-án már az erdélyi és román határhegyek közt viaskodtak diadalmas hadaink. Azugatól délkeletre fekvő erdő-

ségből indult támadásra az 51-ik honvédegyaloghadosztály s abban a 302-ik honvédegyalogezred. Az ezred 10-ik századának első szakasza Kovács Bálint népfelkelő szakaszvezető parancsnoksága alatt a jobb szárnyon állott indulásra készen. Az volt a feladata, hogy a szemben fekvő,

ellenségtől megszállt magaslat északi oldalát foglalja el szakaszával. „Isten és haza nevében”, ágyuink tüzeinek támogatásával egy erdő széléig hatolt előre 24 emberével a bátor szakaszvezető. Itt pisztolyából kilőtt világító rakéta-jelzéssel meghosszabbította a tüzérségi tüzet s lendületes rohamban rávetette magát a hegyoldal tartó ellenségre és megszállta árkaikat.

De evvel még nem elégedett meg, hanem saját kezdeményezésére tovább száguldott honvédeivel, akiknek lelke és lendítő ereje volt. Gyors iramban fölhatolt a magaslatra. A távbeszélő vezetékeket elvágta, a déli lejtőre szorult s az erdőben rejtőző román tartaléks csapatokat elűzte és rajokra osztott szakaszával a magaslat egész déli oldalát is megszállta. Kézigránátharc közben sorjába rontott be a román fedezékekbe; az életben maradtakat foglyul ejtette s csapatonként egy-egy emberével az ezredparancsnoksághoz hátraküldte. Aztán a román hadsereg legvitézebb katonáit, az ellentámadásra induló macedon esendőröket verte meg és estig tartotta félkörben a magaslatot, míg a főcsapatok megérkeztek s teljessé tették a fényes győzelmet. Azuga város és vidéke elfoglalásával.

A vitéz szakaszvezető győzelmes vállalkozásával mintegy 300 román katonát — köztük öt fő- és két törzstisztet — ejtett foglyul s utat nyitott ezredének a további dicsőséges előrenyomulására.

LAJTOS MIHÁLY

Már a keleti Kárpátokig, az ojtói szorosig szorították vissza Erdély szent földjéről a betörő oláhokat a vitéz magyar és német csapatok. Magyarország keleti kapuinál azonban görcsösen tartotta magát az ellenség, sőt kétségbeesett támadásokkal védte veszedelembé került hazáját. A háromszéki székely és román kaput környező egyik magaslatot tartották a 7-es magyar huszárok, akik ellen 1916 október végén egyik rohamot a másik után indították az erősen szorongatott románok. A huszárok rendíthetetlenül állták a sarat, de felmondták a szolgálatot a géppuskák. Csak egyetlenegy géppuska működött még és egyetlen géppuskás-parancsnok, Lajtos Mihály. De ő aztán működött is valamennyi helyett. Biztos kézzel és lázas gyorsasággal ontotta tüzesőjét az előrerohanó román emberhullámokra. A tűz megtorpantotta az emberáradatot egyszer, kétszer, de harmadszor újra rohant az emberár, véren és tűzön át. Végre is győzött a magyar vitézség a román vitézségen s a szétvert román csapatok véresen hőmpölyögtek vissza kárpáti árkaikba.

SZATMÁRY FERENC

A bihari földről, a kisnyégerfalvai barázdából került a debreceni 2. honvédhuszárezredbe. 1916 októberében ezredével együtt a román harc-téren a három ország határán, Dornavatra környékén harcolt. Egy napon az a feladat jutott osztály-

résztül, hogy a várostól délkeletre emelkedő 1521 méter magas hegyet foglalja el. Szatmáry őrmester, a bihari síkság fia, úgy oldotta meg feladatát, mintha világeletemben kárpáti hegymászó lett volna.

Három szakasz huszárral éjnek idején nesztelenül felkuszott a hegyre s a meglepett ellenséget villámgyorsan megtámadta. Heves kézigránátharccal betört állásaiba és kiverte onnan és gyors visszavonulásra kényszerítette.

A fontos hegyi állás elvesztése következtében az egész ellenséges arcvonal megingott s úgy az oroszoknak, mint a románoknak vissza kellett vonulniuk. Egy kicsinynek látszó helyi feladat nagyszerű megoldása ilyen messzemenő eredményeket szült.

1916 október 31-én a román fővárosban tüzték fel Szatmáry őrmester mellére a hősök aranyérmét.

FISCHL JÁNOS

1916 őszén nagyszerű alkalmat nyílt magyar hazafiságának és katonai vitézségének csillogtatására. Orsovánál aknákkal zárták el a románok az Aldunát, hogy megakadályozzák minden közlekedést és lehetetlenné tegyék monitoraink esetleges támadását. Ezen

utazó aknák eltávolítása az 5-ös hidászok vakmerő leányeire hárult. Fischl tizedes önként vállalkozott a dunai hajózás szabaddátételének kockázatos munkájára. 1916 november utolsó hetének egyik napján hét emberével neki is látott az aknaszedésnek. Bár a románok egész napon át heves ágyutűz alatt tartották a Dunának ezt a szakaszát, de a vitéz aknaszedőparancsnok és derék bajtársai rettenthetetlenül végezték és diadalmasan be is fejezték a nehéz munkát. A víz és a tűz árja között hősiességgel felszabadították a rab Dunát. Másnap virradóra a Cserna-folyó torkolatánál a németekkel együtt átkeltek csapataink a felszabadított Dunán s hátba támadták az ott lévő román erőket. Fischl tizedes itt is legelől járt; elsőnek ugrott ki a csolnából s társait messze megelőzve elsőnek rohant rá a román őrszemekre. Mire a többiek partra szálltak, ő már harmadmagával jött vissza; két román foglyot hozott magával.

A szárazon és vizen egyaránt kiváló magyar hőst méltán ékesíti az arany vitézségi érem.

HAJDÓ ALBERT

Huszéves székely zászlós volt. Büszke és hevülő. Szülőföldjét tisztította az ellenségtől ifjusága acélos erejével és dacosan dobbanó szive forró hevületével.

Tölgyes mellett, a Baltinu hegytetőt tartó ellen-

ség ellen 1916 november 9-én támadásra ment egy zászlóalj bajor, három század magyar huszár és három század túlnyomóan románokból álló erdélyi gyalogos. Minden erőleszítésük ellenére sem tudták azonban elfoglalni a magaslatot. Ekkor a 82-ik székely közös-gyalogezrednek az olasz harctérről jött második zászlóalját küldötték előre a hegy elfoglalására.

Támadás közben az első század két szakaszát Hajdó Albert zászlós vezetésével azzal bízták meg, hogy a hegyet kerülje meg, az oldalozó négy géppunkát hódítsa el az ellenségtől s aztán támadja hátba a hegy védőesztétét. Hajdó villámgyorsan fellogta a vállalkozás lehetetlen voltát s ahelyett egy cserjésen át vezette csapatát és mikor a támadó századot elérte, azt hirtelen rohamra ragadta. A heves támadás lesöpörte az ellenséget a hegyről. Így foglalta el a vitéz székely zászlós azt a hegyet, amelyet csapatunk azelőtt sikertelenül támadtak.

Pár nap múlva, a harcra vetett orosz segéderők leszorították a hegycsúcsról a németeket s november 12-én délután ismét Hajdó századát küldték ellentámadásra a hegytető visszafoglalására. Kis zászlós 40 emberével indult az ellentámadásra. Kis csapatához még ugyanannyi német katona is csatlakozott. Este hét órakor kezdődött az ellentámadás. A németek alkották az első támadó hullámvonalat. Az oroszok észrevették és szörnyű géppuskatűzzel és kézigránáttápporral fogadták a támadókat. A németek támadása a heves ellenséges tűzben megakadt. Ekkor Hajdó zászlós, hogy megmutassa a németeknek, kik a 82-esek, rohamra vezette vitéz csapatát. Messze előttük száguldott előre, bajtársai lelkesen követték. A lendületes roham után rettentő kézsúsára keltek a kemény székely vitézek s három halott s négy sebesült árán dicsőségesen vissza is foglalták a véráztatta hegytetőt.

CZIKÓ JÁNOS

Eme 22 esztendősi csikszentgyörgyi tizedes a végsőkig való kitartásnak, a gyors találékony-ságnak és az elszánt kezdeményezésnek nagyszerű tanujelét adta a román harctéren.

Már Romániában folyt a harc. Hadaink már az ellenség lövővárosa felé jártak. Minden ideg és izom elégtételszerűen, diadalszomjasan feszült. Különösen az ifjú csiki vitéz. A székely harag és a székely büszkeség hevítették. 1916 december elején izgalmas és vakmerő harcai közben a románok foglyul ejtették. A székely harag és büszkeség azonban nem hagyta nyugton még fogságban sem. Furlánggal megszökött a fogságból teljes felszerelésével együtt. Rögtön megtalálta saját legénységét, kikkel azonnal elszánt ellentámadásra ment. Félrelelt

szuronyrohammal szétzörta a románokat, kik közül sokat elfogott.

KERÜLŐ GYÖRGY

30 havi, első arcvonalban eltöltött ideje alatt különösen a földérintő szolgálatban tüntette ki magát. Ezrede egyik legügyesebb leföderítő altisztje volt. Föderítést végzett 1916 december 23-án is a Nagy-klabukó hegyenél, amikor járőrrel erős román csapatokra bukkant.

Hat emberével és géppuskájával rögtön oldalról alá fogta az oláhokat s megakadályozta azok előretörését.

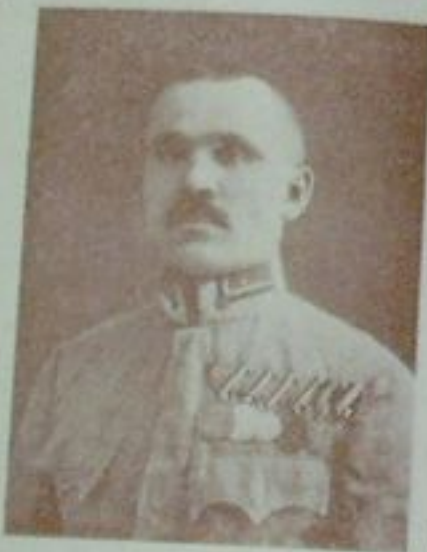
A megismétlődő heves támadások áradatjával szemben huszonnégy órán át rendíthetetlenül tartotta magát. Azalatt veszélyben lévő ezrede veszteség nélkül visszavonult újra rendezte kötelékeit és erőteljes ellentámadással megverte s teljesen elűzte a hegyről a románokat. A kitűnő őrmester ez alkalommal két román ágyut és egy géppuskát tett hasznavehetetlenné.

A tulerős ellenséggel szemben vívott kiválóan vitéz magatartásáért és eredményes harcalért arany vitézségi éremmel tüntették ki a hős őrmestert.

LUCÁK ANDRÁS

A románoknak magyar földről történt kiverésében derekasan vette ki a részét a 11-ik honvédgyalogezred, melynek soraiban kiváló hősiességgel állta meg a helyét Lucák András tiszthelyettes. 1916 novemberében már bérckosorus határainkon, az Uz-völgyétől keletre,

Kászonyjakabfalva környékén állottak a románverő honvédek, hol valóságos várszerűvé építették ki a magaslatokon húzó állásukat. Lucák tiszthelyettes 76 emberével a Monte Faku Mikru-t tartotta. November 27-ig csendben voltak a románok. Ekkor azonban

az odátérkezett orosz csapatok segítségével megtámadták honvédeinket. A túlnyomó ellenséges erő leszorította a gyéren megállt magaslatról csapatunkat s a végsőkig kitartó Lucák tiszthelyettes erőszakkal két ellenséges zászlóalj támadta szüntelenül Lucák állását, mégis — minden ószeköttetésül elvágyva, élen, szomjan — 48 órán át tartotta ki állását és sorjában verte vissza az ellenség támadásait. Árkait rendíthetetlenül tartotta mindaddig, míg a bajorok fel nem mentették. A foglyoknál veszteséget okoztak a halálmegvetéssel küzdő honvédek az ellenségek. Igaz, hogy ők maguk is súlyos veszteségeket szenvedtek. Hetvenhétből huszonhároman maradtak. De önlelődozó vitézséggel megakadályozták a nagylontosságú magaslat elfoglalását és arcvonalunk végzetessé válható felgöngyölítését.

A hős honvédek mindegyike megkapta méltó kitüntetését.

VIRÁG ISTVÁN

Arany vitézségi érmét az ellenséggel szemben tanúsított kiválóan vitéz magatartása elismerésül az ojtózi szoros körül vívott harcokban érdemelte ki. 1916 karácsony táján kemény harcokat vívott a 14-ik közös-huszár ezred a románokkal, kiket adáz tusákból azoritottak huszárjaink vissza.

Virág tizedes eme harcokban megragadó vitézséggel harcolt bajtársai élén és gyilkos kézigránát harcokban adta tanujelét elismerésreméltóan önlelődozó harckészségével. A győzelmes harcok során rettenthetetlen bátorsággal tört az ellenséges állásokon keresztül s két ágyut és több géppuskát ragadott ki az ellenség kezéből.

JÁMBOR JÁNOS

Csikszeredán lévő repülőparancsnokságtól azt az utasítást kapta 1916. év végén, hogy egy megfigyelő tiszttel repüljön Foksanál fölé s háromszáz méternyire leereszkedve dobjon ötven kilós ekrazitbombát a Sereth hidjára.

Jámbor pilóta december 31-ikén délelőtt tíz órakor föl is szállt s rövid félóra múlva már Okna

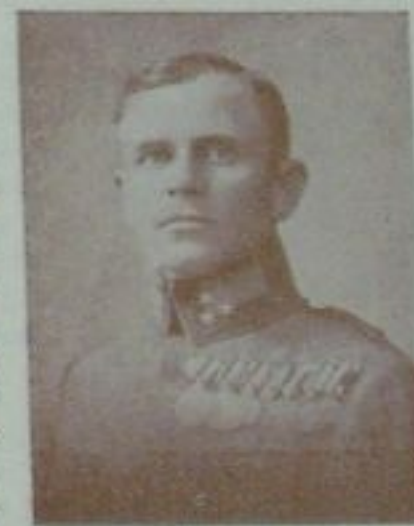
közéig fölött keringett, hol négy ellenséges repülő támadt rája, alulról pedig beves tüzésre tűz repedte körül gépét. A vakmerő Jámbor pilóta azonban minden veszély ellenére is bátran röpült kitű-

ző közeg fölött keringett, hol négy ellenséges repülő támadt rája, alulról pedig beves tüzésre tűz repedte körül gépét. A vakmerő Jámbor pilóta azonban minden veszély ellenére is bátran röpült kitű-

SIMON ISTVÁN

1917 január 10-én az a feladat várt a 12-es közös huszárakra, hogy a 7-es huszárakkal együtt foglalják el a Fetisora-magaslatot. A 7-es huszárak szemben, a 12-esek lövésosztálya pedig oldalról igyekezett megközelíteni az állásaikat szilárdan tartó románokat. A magaslat lábához érkezve, századparancsnoka egy erősebb járőrrel a románok állásainak és erejének földérintésére küldte előre Simon őrmestert. A lövészhuszárak nesztelenül hatoltak föl csaknem a magaslat tetejéig. Az ott talált élelmiszerszállító oláh katonákat részben szét-

ugrasztották, részben pedig málbás lovaikkal együtt elfogták. Itt bevárták századukat, mellyel együtt

hirtelen rávetették magukat a román állásokra. A huszárok félelmetes rohama fejvesztett menekülésre és egész felszerelésük otthagására kényszerítette a meglepett románokat.

Az ellenség elűzése után Simon őrmester százada szállotta meg az elfoglalt román állásokat. Tábortáborokat állítottak a század elé s várták a románok ellentámadását. De az éj folyamán hiába várták. Másnap reggel azonban, midőn Simon őrmester a tábori-őrsöket ellenőrizte, hirtelen megkezdtek a románok támadásait. Simon őrmester gyors tüzet adott rájuk, majd a nagy tömegben előretörő román erők elől visszavette az őrsöket századához. A lövészhuszárok így készen várták az erdős lejtőn közeledő ellenséget. Körülbelül harminc lépésnyi távolságra engedték közeledni a huszárok a románokat, amikor erős puska- és géppuskatűz zúdított rájuk. A tulerőben levő románoknak azonban sikerült állásainkba behatolni és a huszárok ellenállását egyes részekben megtörniök. Ekkor Simon őrmester rávetette magát szakaszával az állásainkba betört románokra és elszánt kézigránátharcba visszafoglalta árkaikat. A harcok azonban fokozott hévvel dultak tovább. Olyan elkeseredett volt a küzdelem, hogy négyszer vesztették el állásaikat a huszárok, de mind a négyszer visszafoglalták. Simon őrmester százada 167 emberrel ment az ütközetbe s annak lezajlása után már csak 52-vel rendelkezett.

Ezekben a véres harcokban tanúsított kiemelkedően viléz magatartásával méltán szolgált rá Simon őrmester a személyes bátorság legnagyobb jutalmára.

ILYÉS PÉTER

Erdély szent földjét tisztító hadaink ádáz harcok közben szorították határainkon túl a románokat s 1917 júliusában már az ojtózi szoros kulcsát a Casinului hegyet is hatalmukba kerítették az orosz-lánokként küzdő 82-esek. A románok sehogysem tudtak megnyugodni végzetükben s a Casinuluit minden áron vissza akarták foglalni. Nagyszabású előkészületek után 1917 július 16-án kezdődött a hatalmas ellentámadás.

Csak a nehéz ágyutüz három napig tartott. Azután következtek a vad gyalogsági rohamok; naponként négyszer-ötször,

napokon át. A székely legények halálmegevetően makacs ellenállásán azonban megtörtött a románok minden kísérlete. Midőn látták a románok, hogy gyalogsági támadásaik célt nem érnek, újból a tüzérséghez folyamodtak. Újból négy napon át zuhogott a székelyekre a román tüzérség pergőtüze. A rettenő ágyutüz után, még dühösebben támadott a román gyalogság. Egy ízben sikerült is állásaink közelébe jutnia, de a székely tigrisek Ilyés Péter szakaszvezető vezetésével pusztító kézigránátűzzel verték vissza az elnyeléssel lenyegető ellenséges emberhullámokat és meghiúsították a románok minden támadó kísérletét. A magaslat végérvényesen a 82-esek kezén maradt, ami nagyrésztben Ilyés Péter szakaszvezető hősie kitarlásának és halálmegevető bátorságának volt az eredménye.

NAGY SÁNDOR

Apolló csapatának nevezte magát a derék zalai 48-asoknak Nagy Sándor törzsőrmester vezetése alatt küzdő kis csapata. Apollónak, az erkölcsiség és állami rend istenének, valóban méltó testőrcsapata volt az az ötven kemény magyar baka, aki a délkeleti kárpátokban szolgált hazáját 1917 év nyarán. A 48-ik közös-gyalogezred első zászlóaljja oroszokkal és románokkal állott szemben ezidőben az erdélyi határhegységekben. Nagy Sándor őrmesternek és szakaszának az volt a feladata, hogy Gyergyóbékás előtt, az egyik magaslaton, mint előretolt tábori-őr, figyelje az ellenséget. Nagy törzsőrmester két láda puskatöltényt vitt magával s miután alaposan kioktatta legényeit, minden irányban őrszemeket állított fel. Így teljesítette őrszolgálatát csaknem egy hétig. Julius 23-án hajnalban, egyik járőrrel felderítette a tábori-őr előtt fekvő terepet. Nem sok idő telt el lélekszakkadva rohant vissza a járőr és jelentette, hogy a románok és oroszok támadásra jönnek ellenünk. Nagy törzsőrmester rögtön alarmozta s a magaslatra állította csapatát, őrszemeivel pedig tovább figyelte az ellenséget. Mikor az oroszok és románok teljesen közel értek s egyenesen a tábori-őrre akarták vetni magukat, a vitéz parancsnok kézigránát-dobással adott jelet a tűz megnyitására. A zászlóaljnyi ellenséges tömeg négy elkeseredett

rohamot intézett a maroknyi zalai bakák ellen, de ők fényesen vertek vissza minden rohamot. A megvert ellenség bosszujában vad ágyutűz zúdított a vitéz tábori-őrre, mely veszteségei ellenére is szilárdan tovább kitartott.

Az Apollo-csapat minden egyes tagja elnyerte méltó jutalmát, köztük hős parancsnokuk, Nagy Sándor törzsőrmester a legnagyobbat: az arany vitézségi érmét.

HYROSS TIBOR

Diáklóval került ő is, — mint annyi ezren — a katonai szolgálatba s már husz éves korában, mint harcokban megedzett zászlós küzdött az erdélyi és romániai arcvonalon a nyitrai 14-es honvéd-gyalogezred kötelékében. 1917 július végén a tölgyesi

szorosból hirtelen a veszedelemben forgó ojtózi szoroshoz vetették ezrede első zászlóaljját. Ott a francia tisztek által vezetett erős román támadásokban és ellentámadásokban ugyanis majdnem elvérzett a székesfehérvári 69-es gyalogezred, melynek meggyengült sorait a 14-es honvédek váltották fel. Leváltása közben hirtelen román támadás zúdult az új terepre került 14-es honvédekre. Hyross Tibor 14-ik honvéd-gyalogezredbeli zászlós a teljesen ismeretlen helyen fényesen megállta helyét s a 69-esek még le nem váltott embereinek bevonásával, szakaszával vitézül visszaverte a románokat. Másnap hajnalban, a tüzérségi tüzzel előkészített újabb támadás visszaverésekor észrevette, hogy Casinului hegy déli lejtőjén áll s hogy az ojtózi műt és a vasútvonal védelme jutott feladatául. Azonnal felfogta feladata rendkívüli fontosságát s csaknem tíz napon át egész sereg román tömegtámadás ellen védte meg hősieen a frontszakasz eme nagybecsű kulcsát. 1917 aug. 3-ikán este rettenő pergőtűz után megindult nagy tömegtámadást vert vissza. S mindezt akna-, géppuska- és ágyutűz nélkül, pusztán puskatűzzel és kézigránátokkal. Csak 4-ikétől kezdve kapott tüzérségi támogatást. Ezen a napon két hatalmas francia-román támadást állott ki. A nagy tiszti veszteségek folytán már századparancsnokká lett Hyross zászlós csirájában fojtott el minden támadó kísérletet. Közben bosnyák, német és magyar

erősítés érkezett s lehetetlenné tette a románok minden áttörési erőlködését. Az ezen harcokban szerzett érdemei elismerésül méltán díszíti Hyross zászlós mellett az arany vitézségi érem.

SZTRÁTYI JÓZSEF

Csikó székely volt és 82-ös baka. Pedig neve oláh eredetre mutat. De az a hajdani apai vér szerencsésen keresztelkedett az el nem fajult székely vérről, melynek „minden kis cseppje drága gyöngyöt ér.” A gyimesbükkői törzsoke székely élet aztán egy-két nemzedéken át szervesen beiktatta a családot a magyar nemzeti élet közösségébe. A 82-ik gyalogezredben kitűnő katonai iskolázásban részesült s az oláh hadjáratban bő alkalmat nyert vitézségének megmutatására.

1917 augusztusában, az ojtózi szorosnál, a Casinului hegyen vívott harcokban tüntette ki magát a vitéz tizedes számos földjével és honfitársával együtt. Augusztus 3-ikán minden erővel át akarták törni a románok a 82-ik közös-gyalogezred egyik századának az állását, amelyben a 2-ik szakasz parancsnoka Sztrátyi tizedes volt. A románok erőteljes támadása kiszorította már árkaiból a szomszédos 3-ik századot, amikor Sztrátyi tizedes gyors ellentámadásával visszaverte az állásainkba betört románokat.

A következő napok harcaiban vakmerő és sikeres földérintő vállalkozásokban tüntette ki magát Sztrátyi tizedes. Élete kockáztatásával kikémlelte az ellenség erejét, támadó szándékát és mindezt állandóan pontosan jelentette ezredének. A folytonos kitűnő tájékozottság a diadalmas védelemnek határozó tényezőjévé vált.

József főherceg maga tüzte Sztrátyi tizedes mellére a jól kiérdemelt arany vitézségi érmét.

SEBESTYÉN FÁBIÁN

Bukovinában az Afinitul-hegyet támadták szennedélyes rohammal a 9-es honvédhúsárok 1917 augusztus elején. Az elkeseredetten dülő harcok közben az ezred első századának parancs-

noka megsebesült, második tisztje, az első szakasz vezető hadnagy, pedig elesett. A vezetők nélkül maradt századnak rögtön élére állott a negyedik

szakasz parancsnoka, Sebestyén Fábián törzsőrmester. Összeszedte oszladó századát s lelkes szavakkal feltüzelt huszáraival rajtaütött az oroszokon és heves kézitusával elfoglalta az Alinitul magaslatot. Aztán nagy lendületbe hozott csapatával saját felelősségére tovább üldözte az

ellenséget s a következő magaslatot is hatalmába kerítette. Közben ő maga is öt lövést kapott és súlyos sebesülésével pecsételte meg diadalmas hőstettét.

FARKAS GYULA

Azt a súlyos feladatot kapta 1917 augusztus elején az 5-ik közös-gyalogezred, hogy foglalja el a tölgyesi szoroson túl az 1668 méter magas Nagy Cibles hegyet (Ciblesul mare), honnan az ellenség minden mozdulatunkat szemmel tartotta. Hajnalban el is indult az ezred és az esti órákban megérkezett a Ciblesul lábához. Innen, rövid pihenő után éjjel tájban megkezdtek támadásukat az 5-ösök. Alig haladtak 200 lépésnyire, észrevette őket egy román tábori őrs és tüzet nyitott rájuk. Ők azonban annál gyorsabban igyekeztek

előre. Földre vetve magukat szakaszonként hatoltak tovább előre. Bár az ellenséges ágyutüz is megkezdődött vitéz 5-ös legényeink feltartóztathatatlanul törtek előre s mindenütt legelől járt Farkas Gyula őrmester. Fatörzs-től-fatörzsig vitte előre embereit, majd villámgyorsan betört az ellenség ár-

ben megsebesült már egy gránátzilánktól, tovább tört előre. A románok második állásait is elfoglalta és sok foglyot ejtett. Mire legelsőnek fölért a Cibles tetejére, elborította a vér, de a nyomában jövő vitézek és a tisztek viharos éljenriadala elfeledtette sebeit a ciblesi győzovel. A megvert ellenség még ugyanazon éjjelen két ellentámadást intézett a győztes szatmári ezred ellen, mely diadalmasan verte vissza mindkettőt; sőt támadásba ment át s három napig kergette, de el nem érte a megszaladt románokat.

BOKOR IGNÁC

A nagyfontosságú ojtói szorosért hosszú heteken át folyt a harc 1917. év nyarán. Ezekhez a harcokhoz fűződik Bokor Ignác 18-ik honvédegyalogezredbeli zászlós hőstette.

Augusztus 8-án alkonyatkor saját elhatározásából megtámadta szakaszával az oláhok fővédő-

állását a Par Lesuntu-patak völgyében. Tízoros drótakadállyal volt az ellenséges állás megerősítve s még is megrohanta és a makacsul védekező ellenséget lebirva, elfoglalta azt. Másnap hajnalban újabb rohammal kezébe kerítette az ellenség megerősített tartalékállásait s aztán egy-egy

rohammal két másik erős támpontot. A következő napok egyikén a tulnyomó számú ellenség bekerítette a honvédeket. Ekkor Bokor zászlós súlyosan megsebesült főhadnagya helyett átvette a század parancsnokságát és elszánt tusa árán idejében kivágta magát és visszavitte századát a többi csapatok vonalába. Alig helyezkedett el új védelmi-állásban, máris megindultak a román támadások. Napokon keresztül éjjel-nappal hullott a puska- és ágyutüz a soproni honvédekre és egymást érték a legdühösebb rohamok. De véresen omlottak össze a honvédek hősi ellenállásán. Ha puskatűzzel nem tudták föltartóztatni, heves ellenrohamokkal verték vissza a románokat. Így tizenhét rohamot vertek vissza a rettenthetetlen 18-as honvédek Bokor hősi vezetése alatt. Négy ellenséges ezredet léptek pozdorjává hős honvédeink ezen harcokban s százszorosan szolgáltak rá a legteljesebb elismerésre.

ÁGOSTON KÁLMÁN

Szintén soproni honvéd volt. Ugyanabban a zászlóaljban szolgált, mint Bokor zászlós és ugyanazon a forró augusztusi naponkon vitte véghez hőstetteit az ojtói harcokban.

1917 augusztus 8-án, 40 emberéből álló osz-

tagával az ojtói szorosba küldték előre, hogy támadásra készenálló ezrede számára megállapítsa a románok állását és erejét. A sűrű erdőben csak akkor vették észre az ellenséget a vakmerő honvédek, amikor már 150 lépésnyire az is észrevette és tüzzel fogadta őket. A vitéz őrmester kényyszerű

helyzetében rögtön támadásra határozta el magát s egyben értesítette a helyzetről ezredét. Elszánt rohama fényesen sikerült. Időközben odaérkezett ezredének első zászlóalja is, mellyel együtt a román csapatokat az egész vonalon visszaszorította. A visszavonuló románokat Ágoston őrmester üldözte osztagával. Hajnalban elérte osztagával a szoros végét s midőn az Ojtó vizén átkelt heves tüzzel támadták meg a románok. Ágoston rohamot vezényelt, de azt a nagy puskaropogásban, sem szakasza, sem a vizen túl levő százada nem hallotta. Csak harmadmagával rohant rá a románokra, kik elfogták és a bokrokba hurcolták, ahol dulakodás közben szuronnyal átdöfödték kezefejét; aztán puskatusával agyba-főbe verték. Jajkiáltását meghallotta a nyomukban haladó csapat s tüzes rohammal megtámadta a románokat és kiszabadította az eszméletlenül fekvő fogoly őrmestert. A bekötözött és magáhozterített őrmester, bár nagyon gyenge volt, nem a kórházba ment, hanem csapatjánál maradt, sőt századparancsnokával együtt részt vett az előttük levő hegygerincen álló román állások megrohmozásában, majd melibőlött főhadnagya helyett átvette a század, sőt az egész harcsoport vezetését, visszaszorította a románokat a hegy másik lejtőjére és aztán kilenc erős ellentámadást vert vissza számban megfoglyatkozott, de lelkesen kitartó kis csapatával.

ROZSENICH FERENC

A soproni 18-as honvédek eme kiváló törzsőrmestere az ojtói szorosban vívott harcokban szerzett elismeréseméltó érdemeiket az arany vitézségi éremre. A szorosban lefolyt harcokat követő üldözés közben Romániában, Grosesci előtt, egy ut-

keresztelésnél foglalt állást Rozsenich Ferenc törzsőrmester szakaszával. Tőle balra volt az ezred második zászlóalja, de a zászlóalj és Rozsenich szakasza között mintegy 300 lépésnyi terület megszállatlan maradt. A románok augusztus 12-én éjjel erőitüket kaptak s benyomultak a még nem szállott részen, minek

következtében a zászlóalj meghátrált s a törzsőrmestert szakaszával együtt az a veszély fenyegette, hogy a megszállatlan terepen át benyomult ellenség háthatámadja őket. A súlyos helyzetet azonnal felismerte az okos szakaszparancsnok és saját elhatározásából szakaszával félkörben visszafordult s a hátráló zászlóaljjal összeköttetést teremtett. Az így egymással érintkezésbe jutott 18-asok tizenhárom román rohamot vertek vissza. A román támadások visszaverésében tanúsított halálmegevető bátorságáért meg is kapta Rozsenich törzsőrmester méltó jutalmát az arany vitézségi érmel.

BÉVÁRDY GYULA

Önként vonult be a 18-as honvédekhez Sopronba, honnan 40 éves letére egy ifju lélek lelkesedésével ment ki a harctérre. Véres csaták viharában tanúsított kimagasló vitézsége elismerésül több kitüntetés érte és többször részesült előléptetésben. 1915 tavaszán egy mellette lecsapó gránát a föld alá temette és összetörte.

Felgyógyulása után, mint rokkant tért vissza a békés polgári életbe. Mikor azonban 1916 nyarán ránk törtek a románok, nem tudott otthon maradni; lángoló hazafias érzése ismét a harctérre sodorta. Rosszul forrott csontjait rendbehozatta, aztán ment a Hargitára, a Muncsellóhoz, az

erdélyi havasokra a románok ellen. 1917 augusztusában a negyven éves rokkant már mint zászlós és géppuskás-szakaszparancsnok küzdött az ojtói véres

harcokban. Midőn 18-as honvédek a szoroson túl Okna előtt a grozesci-i vonalon vívták háromnapos csatájukat, mindig helyén volt, mindig elől járt s mindvégig kitarított Bévárdy géppuskáparancsnok. A három nap alatt 16-szor törtek ellenünk négy-öt hullámos rohamban az elkecsere-dett románok, de honvédek rendületlenül tartották állásaikat. Nagy része volt ebben Bévárdy zászlós, aki nemcsak buzdító szóval, hanem magával ragadó lelkes cselekvéssel is kitarításra ösztökélte bajtársait. A 18-as honvédek itt elért nagy sikere elválaszthatatlan Bévárdy zászlós nevével.

DRASKOVITS REZSŐ

A román hadjárataiban, mint a 18-ik honvédegyalozezred tiszthelyettese vett részt. És valóban kivette abból a részét. A közös hősi lendület vitte őt is tűzbe-vizbe, hegyre-völgybe, vitézi kötelességteljesítésre, bátor, vakmerő önfeláldozó hősiességre. Különösen a Muncselló-hegy elfoglalásánál szerzett hervadhatatlan érdemeket Draskovits tiszthelyettes. A legnagyobb golyózáporban és ágyutűzben szakaszával nekivágott és felhatolt a magaslatra s ott oly gyilkos tüzelést kezdett a románok ellen, hogy azok a vakmerő támadás mögött nagy

erőket sejtve, ijedten megfutamodtak. A fontos hegy diadalmas elfoglalása közben a vitéz szakaszának még csak sebesültje sem volt. Úgyes vezetésének és akadályt nem ismerő erélyének volt köszönhető, hogy támadása veszteség nélkül oly megbecsülhetetlen eredménnyel járt.

EZÉKIEL ANDRÁS

1917. évben, az Ojtoz körül lejolyt augusztusi nagy harcok idején kiváló teljesítménnyel gyarapította értékes harctéri érdemeit a vakmerő pilóta. Augusztus 19-én azt a parancsot kapta, hogy egy felderítő repülő gépünket kísérje utjára könnyű vadászgépével. Nehézkész felderítő gépeinket ugyanis nagyon lenyegették ezidőben a hármásával-négyesével cirkáló könnyű francia vadászrepülők s ha kísérő harci gép nélkül merészkedtek utjukra, főlényben lévő ellenségeik majdnem holtbizonyossággal lelőtték őket. Elindulásuk után alig egy negyedórával már a románok fölött jártak gépeink. Ezékiel pilóta egy-kétszáz méterrel a földet fölött repült s folyton

szemmel tartotta azt. Egyszerre tőle jobbra strap-

nellek és gránátok robbantak föl s azok füstfellege mindent eltakartatott. Midőn kikerült a füstfelhőből, már azt kellett látnia, hogy felderítő gépünk harcban áll egy kétmotoros ellenséges Farman-géppel s ugyanakkor hátulról támadja meg villámgyorsan a nehézkes felderítő gépet egy Nieuport-féle kis francia vadászgép. Ezékiel rögtön a veszedelmesebb vadászgépre vetette magát és öt percig tartó heves harcban, háromszáz géppuskalövessel leszállításra kényszerítette a francia gépet. Midőn így megszabadult egyik ellenfelétől a vitéz pilóta, a nagy Farman-gépre csapott rá. A nagy repülőgép nemsokára mintegy 2000 méternyi magasságból négy-öt bukíncet vetve, zuhant lefelé és közvetlenül az ellenséges vonal mögött utasaival együtt pozdorjává tört.

A győzedelmes hős repülő 22 hónapon át vívott hajmeresztő légi harcokat. Számos dicső győzelem fűződik nevéhez, melyet az összes vitézségi érdemek ragyogása tesz örökemléküvé és megbecsültté az utókor számára.

WEISZ JÁNOS

Ezrede, az 5-ik közös-egyalozezred a tölgyesi hegyláncolat fokozatos elfoglalásával dicsőségesen haladt előre román földön. Egyik zászlóaljja a Nagy Cibles elfoglalásánál jóformán felmorzsolódott, azért egymásik zászlóaljja vetettek tűzbe, hogy új lendületet adjon a támadásnak. Ezen zászlóaljban küzdött Weisz zászlós is, aki ez alkalommal egy felszázadot vezetett, egy géppuskás-osztaggal együtt. Míg az ellenség a fölfejlődő tartalékcsoportokat tartotta tűz alatt, addig Weisz János kipróbált legényeivel és géppuskáival észrevétlenül a magaslaton lévő állásokig dolgozta föl magát s szélvész módjára megrohanta és kiüzte

állásukból a meglepett románokat. Az állások megszállásakor számos foglyot ejtett s nagymennyiségű fegyvert és hadianyagot zsákmányolt. A magaslat elfoglalása oly nagy jelentőségű volt az egész 15-ik gyalog-hadosztályra, hogy parancsnokló altábornagya táviratilag üdvözölte a hős zászlósi és a legszebb katonai kiténtetésre terjesztette fel.

ERDÉLYI JÓZSEF

A arany vitézségi érmét 1917 augusztus 21-én a bukovinai harcokban érdemelte ki. Ezidőben Kimpolung környékén támadták a 6-os honvédszázarak a magyar földről kiszorított ellenséget.

Erdélyi tiszthelyettes a lehető legkisebb veszteséggel a lehető legnagyobb győzelmet aratta, ami az ő kiváló harci erényének volt köszönhető.

Az ádázul dühöngő harcokközben harcokképtelenné vált századparancsnoka helyett átvette százada vezetését Erdélyi tiszthelyettes és az Arzita Kapri mellett lévő 925-ös magaslat ellen olyan erőteljes rohamot intézett vitéz honvédszárjaival, hogy az ellenség nem bírta ki támadását és elhagyta állásait.

UDVARDY IMRE

Az ide-oda hullámzó ojtozi harcok idején azt a parancsot kapta, hogy a 82-es székely egyalozezred és a 17-es népfelkelő gyalogzászlóalj visszavonulását fedezze géppuskás szakaszával. A románok egy teljes zászlóaljja támadtak rá fegyvereire, de Udvardy főtörzsvadász minden támadásukat visszaverte s a rábizott állását mindaddig vitézül tartotta, amíg segítséget nem kapott. Akkor a segítőcsapatokkal együtt a szilárd védekezésből lendületes támadásba ment át s diadalmasan visszazorította a győzelmes előnyomulásban reménykedő románokat.

KATONA JÓZSEF

Negyvenkéthavi harctéri szolgálat ideje alatt számos oly hőstettet vitt véghez, melyek mindegyike elégséges arra, hogy ezrede legkiválóbb katonái között említsük nevét, mely mindenkor disze marad a 14-ik közös-huszárezred dicső hagyományainak.

1914 novemberében Szerbiában, hatodmagával és egy géppuskával megadásra kényszerítette Valjevnál szembenálló szerb tüzéség két ütegét. Nyolc ágyut, 24 lovat zsákmányolt s 120 foglyot ejtett. A diadal uton eltört lábával kórházba került s egy évig nyomta az ágyat Triesziben.

1916 szeptemberében az Olt mentén, a vöröstorny szorosból előretörő román kerékpáros zászlóaljja hátbatámadta és szétverte. Ekkor is 30 foglyot ejtett, ugyanannyi kerékpárt s két géppuskát zsákmányolt. Ugyanez év december 7-én lendületes elmentámadással elfoglalta a románok egy magaslaton húzódo állásait s addig tartotta záporos géppuskátüz alatt az ellenséget, míg zászlóalja az árkokat meg nem szállta. 1917 szeptember havában a tölgyesi szorosban vívott ki újabb sikereket géppuskáival a sokszorosan megvert és kiszorított románok fölött.

A két utóbbi vitézi tettéért kapta a személyes bátorság legszebb kiténtetését, az arany vitézségi érmét.

DUBY MIKLÓS

Ezrede, a 18-ik honvédegyalozezred 1917 augusztus 8-tól kezdve folytonos harcok között nyomult előre az ojtozi szoroson át s szeptember 16-ikán már román földön, Grozesci előtt, a mű-

uttól jobbra eső magaslaton helyezkedett védőállásba. Szeptember 16-ikától 18-áig állandóan pergőtűz alatt tartották a románok a több, mint egy hónapon át tartó kemény harcokban legyengült s mintegy 400 főre csökkent 18-as honvédezzredet. Ezidőben a Karcsay-zászlóaljhoz tartozó második rohamszázad ötven lépéssel hátrább állott, mint az ezred tartaléka. Ekkor a szörnyű tűz által megírtított arcvonal sűrítésére ezen rohamszázad

három szakaszát az ezred három zászlóaljához osztották szét, csak a negyedik szakasz maradt tartalékban Doby Miklós őrmester parancsnoksága alatt — a legvégső pillanatra.

A soproniaktól balra levő 15-ös honvéd-gyalogezred egyik zászlóalját teljesen megsemmisítette a francia tüzérség, a tartalékba helyezett zászlóalj pedig fogságba ejtette az előretörő román gyalogság. Az így védtelenné és szabaddá vált területen ellenállás nélkül nyomultak előre a román csapatok francia tisztjeik vezetése alatt. A soproni ezredet már patkóalakban bekerítették, az ezredparancsnokságot is elfogták, a műut el volt vágva és már mindenki fogoly volt. Csak Doby őrmester volt még szabadon tizenkét főből álló szakaszával, mellyel azonnal szorongatott ezrede segítségére sietett.

Az előretörő románokat kivont karddal vezető francia tisztet lelőtte s aztán égrengető rajta kiállással és heves tüzeléssel rontott az oláhokra. Kegyetlen kezítésében áttörte a románok sorait s folytonos támadással igyekezett visszaszerezni a 15-ös honvédek elvesztette állásait, amit negyedőrai kemény harccal sikerült is elérnie. Dicsőséges előretörése közben 820 román katonát ejtett foglyul s fegyvertelenné le főlészabadtított utász és távirász bajtársaival.

Ezután tizennegyedikmagával tartotta Doby őrmester a visszafoglalt hosszú vonalat. A maroknyi csapatot azonban bekerítették és elfogták a nagyszámú románok. Doby őrmester látva, hogy kiszabadított ezrede most még nagyobb veszedelembé került, hirtelen felkapkodta a szerte-széjjel heverő kézigranátokat s megtámadta, majd foglyul ejtette őrzőit. Azután újból tartani próbálta a vonalat. Azonban a védtelen szakaszokon ismét előretörték a románok és már Doby őrmestertől balra, az ő háta mögött állították föl géppuskáikat. A hidegvérű, furlangos parancsnok az új gyűrűből csellel szöktette ki vitéz honvédeit s végül maga is utánuk lopódzott. Lent a völgyben összeszedte embereit, megkerülte a románok által megszállt magaslatot, hátba támadta és elfogta az ott felállított két géppuskát. Aztán az elszakmányolt géppuskák segítségével addig védte és tartotta a magaslatot a románok heves támadásaival szemben, míg a 17-ik honvéd-gyalogezred egyik zászlóalja segítségére nem sietett s végérvényesen meg nem szállta a magaslatot. Ezen kemény tusákban tanusított rettenthetlen és önfeláldozóan bátor viselkedéséért méltán szolgált rá Doby őrmester az arany vitézségi éremre.

UDVARDY NÁNDOR

Halálmegvető hősiességgel végzett kötelességteljesítésével kevés katonánk szerzett — úgy önmagának, mint hazájának — annyi dicsőséget és elismerést, mint Udvardy Nándor, a 42-es számú repülőszázad tábori pilótája. A beláthatatlan és kiszámíthatatlan szeszélyű levegő királyai közé tartozott, aki lelkének csapongó szárnyain uralta a végtelen nagy légi birodalmat és vakmerő elszántsággal vívta meg saskeselyű módjára légi harcait. Tizenkét esetben keringett fent a magasban győzelemtől mámorosan a lefött s földrezubant ellenséges gép és a legyőzött ellenfél pozdorjává tört hősi hullaronszcai felett, mint büszke győző. Az ezer, meg ezer méter magasban vívott, halálraszánt küzdelmekben tanusított hidegvérű vakmerősége, lelelkjelenléte és

százszorosán hősiesség magatartása az elismerés hervadhatatlankoszoruját fonják feje köré. Háromszor adományozott nagy ezüst, kis ezüst és bronz vitézségi érem kívül, két ízben is kiténtették az arany vitézségi éremmel. Első aranyérmét a 11-ik isonzói csata idején kapta. A

karszfensik fölött egymásután két ellenséges repülőgépet lött le s megementett egy földérintő gépünket. Másodizben a piavei fronton, olasz terület fölött vívott légi küzdelemben érdemelte ki a személyes bátorság legnagyobb jutalmát. Nyolc gépből álló raj repült 1918 május 15-én Pádva irányába felderítés végett. Feladatuk elvégzése után visszatérőben voltak már, amikor tíz ellenséges repülőgép támadta meg őket. Heves küzdelem keletkezett. Harci gépeink elszánt küzdelmet vívtak az olasz gépekkel, hogy az értékes lényképfelvételeket vívó felderítő gépet megvédelmezzék. A hajmérésztő harcban három gépünket, köztük Udvardy pilótáét is lelőtték. Egyik égve zuhant le, a másik kettő pedig átlőtt motorral még átjutott vonalaink mögé. Udvardy önfeláldozó küzdelmének kiváló része volt abban, hogy felderítő gépünk megmenekült.

ARANYLAP

AZON ARANY VITÉZSÉGI ÉRMES HŐSÖK RÉSZÉRE, AKIKNEK HŐSTETTÉRŐL KÖZELEBBI ADATOK BESZEREZHEKŐK NEM VOLTAK

Hőseink diadalmasan hordozták végig kardjaikat az összes harctereken s mindenbol történelmi értékű nyomát hagyták a magyar katona tüneményes vitézségének. A páratlanul dicső küzdelmekben gazdag négyéves világháború végén mindenütt ellenséges földön álltak vitéz csapataink és léleklészen suhogtatták meg legyvereiket az ellenség feje fölött, mely kénytelen volt meghajolni zászlóink büszke lengése előtt. Mindennek ellenére nem mi voltunk a győzők, hanem ők — a fegyverrel legyőzöttek. Ez azonban semmit sem von le a magyar katona hősiességének értékéből, mely örök időkre elismert és megcsodált marad a világ összes népei előtt. Bekövetkezett az a világtörténelemben páratlan eset, hogy a hős győzőknek meg kellett lakolniok azért, mert győztek s így kitarásuk, emberfeletti erőfeszítésük s minden önfeláldozásra kész elszántságuk hazájuk tragédiájává vált. A magukat győzőknek kinevezett hatalmak feldarabolták az ezeréves multal rendelkező egységes Magyarországot s testvért testvértől szakították el, hogy kielégítsék mohóságukat az „örök igazságtalanság” nevében.

Történelmi hivatást teljesítő egységes nemzetünknek szétdarabolása, valamint egyeseknek nemes buzgalommal szemben tanúsított közönye következtében, — dacára egy éven át tartó fáradhatatlan adatgyűjtő munkánknak — nem volt módunkban az összes arany vitézségi éremmel kitüntetett hős magyar katonák vitézi tetteinek leírását megszerezni, mert egyesek többszöri felszólításunk ellenére sem bocsátották rendelkezésre adataikat: a megszállt területeken tartózkodó hőseink minenyikével pedig, — rajtuk kívül eső okokból, — nem tudtunk érintkezést találni. Az eredeti kitüntetési beadványok, melyek a volt közös hadügyminisztérium levéltárában fekszenek összehányva, ezidőszereint még nem kaphatók. Ezen eredeti kitüntetési javaslatok, a honvédelmi minisztérium levéltárában felkutatott néhány példányról ítélve — hiányosságuk miatt — különben sem alkalmasak feldolgozásra. Így tehát sok aranyérmes hősnak egyenlőre csak dicsőség beragyogta nevét örökítjük meg az utókor számára. Ezen nevek azonban önmagukban is örök időkre hirdetni fogják a magyar katona kiválóságát, a magyar faj nemzetentartó erényének életerejét és történelmi hivatását.

Dr. Abonyi András, 19. hv.-gy. e. hdpd.
Adamko Antal, 72. k.-gy. e. szkv.
Ágoston Béla, 9. hv.-husz. e. törzsőrm.
Ágoston Gyula, 69. k.-gy. e. zls. (elesett).
Alkauer Béla, 12. hv.-gy. e. népl. (elesett).
Ambrus András, 82. k.-gy. e. törzsőrm.
Apró Imre, 86. k.-gy. e. tiz.
Argyelán Ferenc, 85. k.-gy. e. zls.
Asztalos István, 12. nehéz tüz. e. zls.
Auspitz Jakab, 38. k.-gy. e. thts.

Baborszky Antal, 82. k.-gy. e. hdpd.
Bachmann János, 29. k.-gy. e. őrm.
Bagi Mátyás, 44. k.-gy. e. őrm.
Bajdics András, 71. k.-gy. e. szkv.
Bajt Antal, 72. k.-gy. e. őrm.
Bajzák István, 86. k.-gy. e. szkv.
Bakfa József, 46. k.-gy. e. őrv.
Bakos József, 31. h.-gy. e. törzsőrm.
Baksa József, népl. tiz.
Balassa Pál, 86. k.-gy. e. zls.
Balázs József, 24. hv.-gy. e. népl. szkv.
Balogh Benő, 86. k.-gy. e. hdpd.
Balogh György, 12. hv.-gy. e. tiz.
Balogi Dezső, 3. hv.-husz. e. őrm.

Bán Vaszil, 31. k.-gy. e. gylgos.
Bancza András, 71. k.-gy. e. szkv.
Bancse Tódor, 37. k.-gy. e.
Bankó György, 1. k.-husz. e. szkv.
Barabás András, 39. k.-gy. e. zls.
Barabás Emil, 15. k.-huszár e. őrm.
Barakonyi Károly, 3. h.-gy. e. hdpd.
Barbu Miklós, 61. k.-gy. e. gylgos.
Barcsay László, 13. k.-husz. e. zls.
Bárkányi András, 5. hv.-gy. e. törzsőrm.
Barth Arthur, 50. k.-gy. e. szkv.
Bártfay János, 9. hv.-gy. e. zls.
Barth János, 31. k.-gy. e. szkv.
Bartha Lajos, 31. k.-gy. e. zls.
Bartu Miklós, 61. k.-gy. e. gylgos.
Bauer Samu, 76. k.-gy. e. tiz.
Baumann Henrik, 76. k.-gy. e. szkv.
Bazsó Gábor, 23. hv.-gy. e. szdos (elesett).
Becze Sándor, 82. k.-gy. e. szkv.
Bednár Frigyes, 72. k.-gy. e. tiz.
Békás György, 66. k.-gy. e. törzsőrm.
Belka János, 67. k.-gy. e. tiz.
Benkő Gábor, 52. k.-gy. e. zls.
Benkő Márton, 16. k.-gy. e. szkv.
Bényei Imre, 1. hv.-gy. e. szkv.

Benyovits Árpád, 2. hv.-gy. e. zls.
Berdy Ernő, pilóta, törzsőrm.
Berecz Ferenc, (mindkét szemére vak).
Bereczky Ferenc, 101. k.-gy. e. hdpd.
Bereczky Sándor, 37. k.-gy. e. hdgy.
Berenczy Antal, 4. utásze. őrm.
Berényi (Berger) Imre, 32. k.-gy. e. tart. flgy.
Berger Rudolf, táb. pilóta szkv. (elesett).
Berta Antal, 29. k.-gy. e. őrm.
Bertalan Zoltán, 19. k.-gy. e. hdpd.
Bessicsik Alajos, 71. k.-gy. e. őrm.
Bethendy Sándor, 39. k.-gy. e. e. é. ő. szkv.
Bida János, 24. t. vad. zlj. thts.
Binder Ernő, 23. hv.-gy. e. őrm. 2 a. v. é.
Biringer Árpád, 51. k.-gy. e. hdpd.
Bitter János, 69. k.-gy. e. szkv.
Blüchl János, 68. k.-gy. e. zls.
Boesic Vendel, 46. k.-gy. e. őrm.
Boczkó Béla, 39. k.-gy. e. zls.
Bodányi Béla, 60. k.-gy. e. zls.
Bodányi Ede, 5. árkász zlj. őrm.
Bodó Lajos, 82. k.-gy. e. gylgos.
Bogdán András, 50. k.-gy. e. őrm.
Bogg Lipót, 29. k.-gy. e. szkv.
Bárány Bónich Berkó Izidor, korvett-kapitány.
Bokor János, 82. k.-gy. e. zls.
Bokor Zoltán, 46. k.-gy. e. zls.
Boldis Pál, 37. k.-gy. e. őrm.
Boldizsár József, 25. k.-gy. e. zls.
Bolha Márton, 67. k.-gy. e. szkv.
Borbáth Lajos, 24. hv.-gy. e. fiz.
Borz Viktor, 10. hv.-husz. e. szkv.
Borza Miklós, 23. hv.-gy. e. honvéd.
Bosnyák Mihály, 23. k.-gy. e. fiz.
Boszodí Károly, 37. k.-gy. e.
Brabecz József, 67. k.-gy. e. tart. hdgy.
Branditi Cheredoe, 7. hv.-gy. e. népl.
Brank György, 61. k.-gy. e. törzsőrm.
Brasován Zoltán, 33. k.-gy. e. szdos.
Bratesku Demeter, 7. l. hv.-tüz. e. szkv.
Brenner Alajos, 12. k.-gy. e. zls.
Breyvogel Emil, 24. táb. vad. zlj. zls.
Bucsa György, 62. k.-gy. e. tart. hdgy.
Bucskó János, 12. k.-gy. e. szkv.
Budnár László, 29. táb. vad. zlj.
Bugyáki Lajos, 23. hv.-gy. e. tart. hdgy.
Bugyán József, 16. hv.-gy. e. thts.
Buchás János, 37. k.-gy. e. thts.
Buksa Eliás, 26. táb. vad. zlj. fővadász.
Bungyik József, 67. k.-gy. e. fiz.
Burza István, 134. táb. ágyuse. zls.
Busch János, 17. hv.-gy. e. fiz.
Burza István, 31. k.-gy. e. zls (elesett).
Buttás András, 12. árkász zlj. őrm.
Cavis Ignác, 72. k.-gy. e. tizedes.

Ciganek Hugó, 39. k.-gy. e. törzsőrm.
Csáky Sándor, 12. hv.-gy. e. tart. hgy.
Csán Vincze, 25. hv.-gy. e. szkv.
Csapó Béla, 31. hv.-gy. e. zls.
Csendes Károly, 5. k.-gy. e. őrm.
Cservényi Gyula, 51. k.-gy. e. hdpd.
Cservinka Kornél, 32. k.-gy. e. tart. hgy. (elesett).
Cseszko Sándor, 82. k.-gy. e. gylgos.
Csipek Imre, 76. k.-gy. e. gylgos.
Csizlaghy Károly, szkv. táb. pilóta.
Csók Lajos, 69. k.-gy. e. zls.
Csonka János, 101. k.-gy. e. őrm.
Csorda Ferencz, 68. k.-gy. e. hdgy.
Csordás András, 31. k.-gy. e. e. é. ő. szkv.
Csótár Károly, 18. hv.-gy. e. őrm.
Csungán Géza, 23. hv.-gy. e. thts.
Csüzi András, 8. k.-husz. e. törzsőrm.
Csüzi Mihály, 96. k.-gy. e. fiz.
Czakó Károly 1. népl. gy. e. népl. őrm.
Czarkó János, 51. k.-gy. e. őrm.
Czigány János, 44. k.-gy. e. gylgos.
Czinucz Mózes, 37. k.-gy. e.
Czipek Lajos, 76. k.-gy. e. gylgos.

Damoszkin István, 4. k.-husz. e. zls.
Dánér István, 46. k.-gy. e. hdpd.
Darab Pál, 44. k.-gy. e. szkv.
Daróczy Ambrus, 39. k.-gy. e. zls. (elesett).
Darvassy István, 39. k.-gy. e. zls.
Daugner József, 19. k.-gy. e. őrm.
Dávid György, 1. népl.-gy. e. törzsőrm.
Davolla György, 4. hv.-gy. e. honvéd.
Deák Elek, 82. k.-gy. e. őrm.
Deák Lajos, 32. k.-gy. zls.
Dely János, 66. k.-gy. e. szkv.
Dr. Denghy János, 21. táb. ágyus e. zls.
Deutsch Jenő, 52. k.-gy. e. szkv.
Deutsch Rudolf, 61. k.-gy. e. törzsőrm.
Devich Miklós, 30. népl.-gy. e. zls.
Dicső Károly, 7. k.-husz. e. fiz.
Ditz Armin, 117. táb.-tüz. e. hdgy.
Dobos Bálint, 52. k.-gy. e. fiz.
Dohangie József, 2. hv.-gy. e. őrm.
Domide Emil, 63. k.-gy. e. thts.
Domján Gábor, 62. k.-gy. e. hdpd.
Doszpod Menyhért, 10. k.-husz. e. fiz.
Dragos György, 67. k.-gy. e. törzsőrm.
Dula Nándor, 12. k.-gy. e. tart. hgy.
Duma János, 23. hv.-gy. e. zls.
Duma Ödön, 23. hv.-gy. e. hdpd.

Eckstein József, 83. k.-gy. e. hdpd. (elesett).
Éder József, 15. táb. ágyus e. zls.
Eisel János, 5. hv.-gy. e. tart. hgy.
Elekes Mihály, 39. k.-gy. e. törzsőrm.
Élő Ignác, 8. hv.-gy. e. tart. hgy.

Emmerling József, 32. hv.-gy. e. zls. (elesett).
Engelmann Géza, 46. k.-gy. e. tart. hgy.
Engelmann Henrik, 29. k.-gy. e. thts. (meghalt).
Epply Vendel, 6. k.-gy. e. fiz.
Erdei János, 39. k.-gy. e. őrv.
Erdei Sándor, 39. k.-gy. e. szkv.
Erdőkői István, 29. hv.-gy. e. hgy.
Ernst Gyula, 82. k.-gy. e. hgy.
Eros János, 65. k.-gy. e. zls.
Eseri Urbán, 12. k.-gy. e. szkv.
Éder József, 15. t. ágyus e. zls.

Fábián Péter, 6. hv.-gy. e. őrv. (elesett).
Fábry János, 25. k.-gy. e. törzsőrm.
Faix Róbert, 67. k.-gy. e. őrm.
Faragó József 3. hv.-gy. e. honv.
Farkas József, 33. hegyi tűz. e. tart. hgy.
Farkas Pál, 3. vartüz. e. őrm.
Farkas Tódor, 26. k.-gy. e. zls.
Farkas Vilmos, 46. k.-gy. e. fiz.
Fazekas Demeter, 101. k.-gy. e. gylgos.
Fazekas István, 51. k.-gy. e. őrm.
Fechtl István, 32. k.-gy. e. őrm.
Fehér János, 39. k.-gy. e. thts. (elesett).
Fekete Imre, 101. k.-gy. szkv.
Fekete István, 14. hv.-gy. e. honv.
Fekete Tivadar, 19. hv.-gy. e. őrm. (elesett).
Eelder Péter, 43. k.-gy. e. fiz.
Ferencz Domonkos, 82. k.-gy. e. gylgos.
Ferencz Kálmán, 44. k.-gy. e. őrm.
Filipovics Mihály, 9. k.-husz. e. fegyvermester.
Fischer Lajos, 71. k.-gy. e. hdpd.-j. őrm.
Fitori Miklós, 3. h.-husz. e. thts.
Flicsár József, 46. k.-gy. e. gylgos.
Fodor Kálmán, 39. k.-gy. e. fiz.
Fodor Miklós, hdgy.
Fogd Ferenc, 5. lov. tűz. oszt. zlj. (elesett).
Fondor Richárd, 32. k.-gy. e. hdgy.
Forche János, 44. k.-gy. e. zls.
Forgács Gábor, 39. k.-gy. e. szkv.
Francsek István, 4. tarack e. szkv. (elesett).
Franyó Zoltán, 33. k.-gy. e. őrm.
Freisleder Antal, 1. hv.-gy. e. őrm.
Freitag Guidó, 69. k.-gy. e. zls.
Fritz Péter, 39. k.-gy. e. fegyvermester.
Fuhrmann Mihály, 51. k.-gy. e. őrv.
Fűrész János, 69. k.-gy. e. őrm.

Gál Gyula, 16. hv.-gy. e. szkv.
Gaál Sándor, 29. hv.-gy. e. zls. (elesett).
Gábor Imre, 23. hv.-gy. e. népl. szkv.
Gábor Dénes, 2. k.-gy. e. fiz.
Gallik János, 16. hv.-gy. e. őrm.
Gálócsy Zsigmond, árkász zlj. tart. hdgy.
Gáspár Pál, 15. hv.-gy. e. tart. zls. (elesett).

Gebauer Ferenc 24. táb. vad. zlj. fővadász.
Geisser Mátyás, 61. k.-gy. e. szkv.
Geier Gábor, 52. k.-gy. e. őrm.
Generan György, 61. k.-gy. e. törzsőrm.
Gereöfly Géza, 82. k.-gy. e. zls.
Gesztli András, 39. k.-gy. e. szkv.
Gigler Simon, 24. táb. vad. zlj. törzsfővadász.
Gondos Mihály 35. táb. ágyus e. tüzemester.
Grama Samu, 2. k.-huszár e. őrm.
Greibenisán László, 62. k.-gy. e. törzsőrm.
Grémer József, 48. k.-gy. e. őrm.
Grigor Pál, 71. k.-gy. szkv.
Grojdl Antal, 19. k.-gy. e. törzsőrm.
Grosz Alfréd, 11. táb. ágyuse. zls.
Grosz Mihály, 32. k.-gy. e. zls.
Gróth Ferenc, 76. k.-gy. e. népl. fiz.
Grünbaum Sándor, 85. k.-gy. e. zls.
Gunda Géza, hdgy.
Guth Rókus, 7. k.-huszár e. törzsőrm.
Gyaraky József, 101. k.-gy. e. zls.
Gyenge Tamás, 4. hv.-gy. e. törzsőrm.
Gyirán Parthos, 21. hv.-gy. e. népl.
Gyurjancsik Vince, 16. hv.-gy. e. törzsőrm.

Haas Pál 76. k.-gy. e. zls.
Hadarics István, őrm.
Hadrnagy Ignác, 86. k.-gy. e. póttart.
Hahn Ferenc, 6. k.-gy. e. szkv.
Hajdú Mihály, 62. k.-gy. e. szkv.
Hajduk Szilárd, 2. k.-huszár e. törzsőrm.
Halász András, 86. k.-gy. e. szkv.
Halmen Mihály, 34. t. ágyus e. szkv.
Harmados István, 11. k.-husz. e. őrm.
Harsusz Béla, 51. k.-gy. e. szkv.
Harsányi Ferenc, 24. hv.-gy. e. őrm.
Harzó Zoltán, 37. k.-gy. törzsőrm.
Hasovitz István, 61. k.-gy. e. szkv.
Haviár Dániel, 10. hv.-gy. e. hdpd.
Hegedüs Bálint, 31. hv.-gy. e. hdgy.
Hegedüs Sándor, 44. k.-gy. e. thts.
Hegedüs István, 35. rep.-szd. pilóta.
Hegedüs Mátyás, 6. hv.-gy. e. őrm. (elesett).
Hegyessy János, 30. hv.-gy. e. flgy.
Héhenberger József, 18. hv.-gy. e. őrm.
Hepkó András, 14. k.-husz. e. szkv.
Hermann Gyula, 30. hv.-gy. e. törzsőrm.
Herczog Ferenc, 30. hv.-gy. e. zls.
Hetesy Ferenc, 29. népl.-gy. e. szkv.
Hetey János, 10. k.-husz. e. szkv.
Hevér János, 7. k.-husz. e. thts.
Hima Ferencz, 19. k.-gy. e. thts.
Hír György, 69. k.-gy. e. őrm.
Hochstock János, 69. k.-gy. e. zls.
Horn Zsigmond, 26. k.-gy. e. zls.
Horváth Antal, 47. k.-gy. e. szkv.
Horváth György, 46. k.-gy. e. őrm.

Horváth István, 6. hegyi tüz. e. törzsőrm.
Horváth János, 4. árkász-zlj. szkv.
Horváth Samu, 2. k-gy. e.
Horváth Sándor, 19. k-gy. e. őrm.
Horváth Sándor, 101. k-gy. e. hdpd.
Horváth Péter, 86. k-gy. e. őrv.
Hónich Mór, 67. k-gy. e. őrm.
Hull Péter, 24. hv-gy. e. őrm.
Hús Alajos, 7. k-husz. e. szkv.
Hutter Lajos, 48. k-gy. e. hdpd.
Hlin Nándor, 40. k-gy. e. törzsőrm. (elesett).

Iszkerka Tamás, 10. hv-gy. e. hdgy.
Jakab Henrik, 63. k-gy. e. thts.
Jakab József, 34. k-gy. e. tiz.
Janik János, 71. k-gy. e. őrm.
Jankics István, 4. hv-gy. e. őrm.
Jatku János, 64. k-gy. e. thts.
Jäger István, 23. k-gy. e. szkv.
Jéki József, 44. k-gy. e. őrm.
Jekkel László, 25. k-gy. e. szkv.
Jeles Jenő, 33. k-gy. e. thts.
Józsa Ferenc, 23. hv-gy. e. thts.
Józsa István, táv. ezr. 39. építő-sz., ép.-vez. szakm.
Juhász István, 32. t. ágyus e. őrm.
Juhász János, 9. k-husz. e. őrv.
Juhász Lajos, 10. h-gy. e. honvéd.
Jung Ede, 72. k-gy. e. őrm.
Jurafin Kazul, 51. k-gy. e. thts.
Jurcsa János, 69. k-gy. e. őrm.

Kaba János, 10. h-gy. e. törzsőrm.
Kachelmann Ernő, 24. t. ágyus e. hdgy.
Kaffka Ferenc, 6. k-gy. e. népl. tiz.
Kakas Rafael, 19. h-gy. e. őrm.
Kállay Gábor, 39. k-gy. e. tiz.
Kállay Géza, 39. k-gy. e. zls.
Kállay Gergely, 123. k-gy. thts.
Kallinger János, 14. hv-gy. e. szkv.
Kallinger Mihály, 76. k-gy. e. thts.
Kalmár Lajos, 39. k-gy. e. hdpd.
Kanczer József, 19. hv-gy. e. szkv.
Kanya József, 44. k-gy. e. szkv.
Kaposy Tibor, hdgy.
Kárász Jakab, 26. k-gy. e. tiz.
Kardos Ferenc, 68. k-gy. e. hdgy. (elhalt).
Kardos Sámuel, 39. k-gy. e. zls.
Károvi Sándor, 19. k-gy. e. szkv.
Karres Samu, 38. hv. táb. tarack e. őrm.
Kassovitz István, 82. k-gy. e. tiz.
Kaszala Károly, táb. pilóta thts.
Kató József, 5. hv-gy. e. őrm.
Kattnik Vilmos, 46. k-gy. e. thts.
Kavaczkó Jusztn, 15. hv-gy. e. törzsőrm.
Kazár András, 65. k-gy. e. gylgos.
Br. Kazy József, 13. k-husz. e. zls.

Kecskés Gyula, 48. k-gy. e. gylgos.
Kellermann Ernő, 72. k-gy. e. hdpd.
Kender János, 34. k-gy. e. őrvezető.
Keresztes Balázs, 63. k-gy. e. zls.
Kéry János, 86. k-gy. e. szkv.
Kern Pál, 19. hv-gy. e. zls.
Kertész Imre, 31. k-gy. e. őrm.
Kertész Sándor, 6. k-gy. e. őrm. (elhalt).
Kentzer Gyula, 52. k-gy. e. zls.
Kilián István, 68. k-gy. e. törzsőrm.
Kirják István, táb. pilóta őrm.
Kiss József, táb. pilóta 2 a. v. é. (elesett).
Kiss Kálmán, 1. csász. vad. e. zls.
Kiss Nándor, 72. k-gy. e. őrm.
Kiss Sámuel, 65. k-gy. e. tiz.
Kiss Sándor, 3. hv-gy. e. hdgy.
Kissdogyi Mátyás, 86. k-gy. e. szkv.
Klacsó István, 72. k-gy. e. törzsőrm.
Klopcsik János, 10. k-husz. e. őrv.
Kocsis János, 38. k-gy. e. szkv.
Kodácsi Sándor, 5. hv-husz. e. törzsőrm.
Kolbányi Lajos, 25. k-gy. e. thts. (elesett).
Kolosváry János, 67. k-gy. e. hdpd. (elesett).
Kolutác Simon, 29. hv-gy. e. őrm.
Komandinovics István, 19. hv-gy. e. törzsőrm.
Komlódi István, 12. hv-gy. e. tiz. (elesett).
Konecz József, 82. k-gy. e. szkv.
Koós Hubert, 37. k-gy. e. hdpd.
Kopf Ferenc, 68. k-gy. e. zls.
Kósa Elek, 28. hv-gy. e. tart. hdgy.
Kosik János, 71. k-gy. e. őrv.
Kotacsek László, 24. t. vad. zlj. törzsfővez. (elesett).
Kovács Albert, 23. k-gy. e. tiz.
Kovács Gyula, 14. hv-husz. e. őrm.
Kovács István, 76. k-gy. e. tiz.
Kovács János, 6. táb. ágyus e. tüzér.
Kovács Jenő, 51. k-gy. e. zls.
Kovács József, 39. k-gy. e. törzsőrm.
Kovács Mihály, 62. k-gy. e. törzsőrm.
Kovács Mihály, 10. hv-gy. e. szkv.
Kovács Gyula, 50. k-gy. e. zls.
Kovár Mihály, 7. népl. gy. e. népl.
Kosztin Péter, 29. k-gy. e. őrm.
Kotaszék Alajos, 24. t. vad. zlj. thts.
Krajcsi János, 71. k-gy. e. szkv.
Krajczér Gyula, 52. k-gy. e. tart. hdgy.
Krausz Sámuel, 5. k-husz. e. szkv.
Kricsa Andor, 82. k-gy. e. zls.
Krier Ferenc, 5. hv-gy. e. törzsőrm.
Kristoff Lajos, 16. hv-gy. e. thts.
Kristóf Sándor, 34. k-gy. e. fhgy.
Kristófek Gyula, 44. k-gy. e. tart. fhgy.
Kubicsek Károly, 72. k-gy. e. őrm.
Kucsán Lajos, 18. hv-gy. e. thts.
Kucsera József, 5. k-gy. e. tart. törzsőrm.
Kulcsár Mihály, 60. k-gy. e. tiz.

Kummer Károly, 11. táb. vad. zlj. zls.
Kunnert Ferenc, 72. k-gy. e. tart. hdgy.
Kurländer Sándor, 4. utász zlj. utász.
Küllner József, 38. k-gy. e. gylgos.

Lajos László, 38. k-gy. e. szkv.
Lakata János, 101. k-gy. e. legyverm.
Lakner Alajos, 13. t. ágyus e.
Láng Lajos, 82. k-gy. e. zls.
Langer Ede, 61. k-gy. e. népl. őrm.
Lassberg György gróf, 23. k-gy. e. hdpd.
László Imre, 63. k-gy. e. szkv.
László Mózes, 24. k-gy. e. törzsőrm.
Lázár Jenő, 23. hv-gy. e. hdgy.
Lázár Lajos, 37. k-gy. e. törzsőrm.
Legányi Gyula, 44. k-gy. e. zls.
Lehoczky András, 9. hv-gy. e. szkv.
Lengyel Péter, 31. hv-gy. e. népl. szkv.
Leutschacker Adolf, 27. rohamzlj. őrm.
Lévai Zsigmond, 37. k-gy. e. szkv.
Libik Árpád, 24. hv-gy. e. hdgy.
Lingvai Lajos, 1. hv-gy. e. t. fhgy.
Linska Pál, 72. k-gy. e. szkv.
Litauski Mihály, 29. k-gy. e. tizedes.
Loboncz Mózes, 64. k-gy. e. thts.
Lőrinczy Miklós, 22. hv-gy. e. zls.
Löwy Lajos, 102. k-gy. e. zls.
Lukács Ferenc, 69. k-gy. e. gylgos.
Lukács Sándor, 1. hv-gy. e. zls. (elesett).
Lukács György, 44. k-gy. e. gylgos.
Lungulov Radia, 3. bosny. gy.-e. hdgy.
Lunka Péter, 4. hv-gy. e. törzsőrmester.
Lux János, 46. k-gy. e. t. alhdgy.

Macsindó Sándor, 2. hv-husz. e. szkv.
Mager Károly, 29. hv-gy. e. népl. őrm.
Magyar János, 101. k-gy. e. őrm.
Magyar József, 28. népl. gy.-e. szkv.
Major György, 17. hv-gy. e. honvéd.
Monasztersch Lipót, 32. k-gy. e. törzsőrm.
Mándits József, 22. k-gy. e. gylgos.
Marcejk Péter, 72. k-gy. e. őrm.
Máré Flóris, 32. hv-gy. e. tiz.
Marek András, 4. hv-gy. e. zls.
Dr. Márfly István, 19. hv-gy. e. zls. (elesett).
Dr. Marinczer László, 12. k-husz. e. zls.
Markó Mihály, 85. k-gy. e. gylgos.
Márkus Sándor, 67. k-gy. e. őrm.
Marton Boldizsár, 20. hv-gy. e. thts.
Márton Sándor, 22. hv-gy. e. szkv.
Marx József, főtüzmester.
Máthé Ernő, 15. hv-gy. e. őrm.
Máthé József, 24. hv-gy. e. tiz.
Mátyás György, 61. k-gy. e. szkv.
Mátyás János, 30. hv-gy. e. csendőr.
May József, 17. hv-gy. e. thts.

Mayer Endre.
Mayer Jenő, 15. hv-gy. e. hdgy.
Mecsicsek Vendel, 72. k-gy. e. hdpd.
Medveczky István, 9. hv-husz. e. thts.
Méhész Sándor, 5. k-gy. e. őrm.
Melynik Miklós, 11. hv-gy. e. tiz.
Menning Frigyes, 32. k-gy. e. hdgy.
Meskovits Miklós, 86. k-gy. e. tiz.
Mester László, 51. k-gy. e. szkv.
Mészáros István, 86. k-gy. e. tiz.
Mészáros János, 72. k-gy. e. szkv.
Mezár János, 30. hv-gy. e. őrm.
Mihály Ferenc, 43. k-gy. e. zls.
Mikle Gábor, 32. h-gy. e. őrv.
Milosovics Márton, 32. k-gy. e. tiz.
Moldován János, 385. gy. zlj. szkv.
Molnár András, 60. k-gy. e. őrm.
Molnár Antal, 38. k-gy. e. fhgy.
Molnár Béla, 68. k-gy. e. zls. (elesett).
Molnár István, 19. k-gy. e. törzsőrm.
Molnár János, 22. hv-gy. e. zls.
Molnár János, 1. hv-gy. e. őrm.
Molnár János, 24. hv-gy. e. szkv.
Molnár József, 10. k-husz. e. őrv.
Molnár László, 24. hv-gy. e. hdgy.
Morovcsik László, 31. hv-gy. e. őrm.
Morvay Ferenc, 4. hv-t. ágyus e. tüzmester.
Mózes Miklós, 82. k-gy. e. szkv.
Muia György, 43. k-gy. e. thts.
Muraközy János, 39. k-gy. e. hdgy. (elesett).
Murgu Vince, 43. k-gy. e. zls.
Muskai Pál, 43. k-gy. e. törzsőrm.
Müller Károly, 134. t. ágyus e. hdgy.
Müller Mihály, 32. hv-gy. e. törzsőrm.
Münich József, 66. k-gy. e. őrm.

Nádas Vilmos, 48. k-gy. e. fhgy. (elesett).
Nádosy András, 6. h-husz. e. zls. (elesett).
Nagy András, 38. k-gy. e. zls.
Nagy András, 9. hv-husz. e. tiz.
Nagy Árpád, 63. k-gy. e. szkv.
Nagy Ignác, 12. k-gy. e. törzsőrm.
Nagy István, 12. k-gy. e. szkv.
Nagy János, 20. hv-gy. e. hdgy.
Nagy Kálmán, 10. hv-gy. e. törzsőrm.
Nagy Kálmán, 13. k-husz. e. zls.
Nagy Károly, 39. k-gy. e. zls.
Nagy Lajos, 24. hv-gy. e. hdgy. (elesett).
Nagy Miklós, 33. k-gy. e. törzsőrm.
Nagy Mór, 7. hv-husz. e. szkv.
Nagyágyi Lajos, 69. k-gy. e. zls.
Neda János, 43. k-gy. e. zls.
Nedorozt Mihály, 72. h-gy. e. őrm.
Németh Imre, dr. 14. k-husz. e.
Nerád Antal, 102. k-gy. e. őrm.
Nistor Emil, 76. k-gy. e. zls.

Noszur Ferenc 5. k-husz. e. szkv.
Nusz Gyula 7. hv-gy. e. thits.
Nyisztor Valér 85. k-gy. e. zls.

Oberger Ferenc 76. k-gy. e. szkv.
Ocsenás Sándor 30. hv-gy. e. örm.
Onyicza Tódor 37. k-gy. e. szkv.
Öbier András 61. k-gy. e. hdgy.
Ókerős István 101. k-gy. e. örm.
Ós István 44. k-gy. e. törzsörm.

Pacsai Sándor 3. hv-gy. törzsörm.
Palkovics Adaus 19. hv-gy. e. honvéd.
Pál István 7. árkaáz szlj. örm.
Palásti János 9. k-husz. e. örm. (elesett).
Pantler József, tiz.

Palásthy Sándor 68. k-gy. e. örm.
Papp Agoston 12. hv-gy. e.
Papp Albert 17. hv-gy. e. zls (elesett).
Papp Dezső, táviró e. gyilgós.
Papp György 21. hv-gy. e. hdgy.
Papp József 5. hv-husz. e. tiz.
Papp Pál 26. hv-gy. e. szv.

Papp Sándor 8. hv-gy. e. zls (elesett).
Papp Valentin 68. k-gy. e. törzsörm.
Dr. Párkányi Dezső 69. k-gy. e. alhdgy.
Pártos Olivér 72. k-gy. e. zls.

Paska István 71. k-gy. e. thits.
Patak Károly 102. k-gy. e. örm.
Pató István 24. t-vad. zlj. fővadász.
Payer Pál 76. k-gy. e. szkv.
Peczer János 15. hv-gy. e. tiz.

Pekai István 86. k-gy. e. örm.
Perjeszku Eliás 4. k-husz. e. örm.
Perlgrund József 38. k-gy. e. örm.
Pészits Sándor 39. k-gy. e. zls.

Péter Szabó Lukács 30. hv-gy. e. örm.
Pető Sándor 3. hv-husz. e. thits.
Pettrich József 18. hv-gy. e. hdpd.
Petrucz Áron 64. k-gy. e. hdgy.

Petruczella Adolf 85. k-gy. e. törzsörm.
Pfarrkirchner János 76. k-gy. e. törzsörm.
Pfeiller János 52. k-gy. e. szkv. (elesett).
Pikethy Árpád 51. k-gy. e. törzsörm.

Pilissy István 1. hv-gy. e. szkv.
Piller István 26. k-gy. e. hdpd.
Pipi Gyula 22. hv-gy. e. szkv.
Pocza Gyula 76. k-gy. e. szkv.

Podetz Mátyás 76. k-gy. e. örm.
Pogácsa József 18. hv-gy. e. hdgy.
Polz Péter 29. k-gy. e. törzsörm.

Popovits Árpád 101. k-gy. e. thits.
Popovics Pál 72. k-gy. e. szkv.
Popp Gábor 51. k-gy. e. szkv.
Popper Emil 83. k-gy. e. lhdgy.
Prax János 29. k-gy. e. thits.

Prey István 69. k-gy. e. örm.
Pulya Miklós 29. hv-gy. e. szdos.
Pusztafi Géza 24. t-vad. zlj. zls.

Raab Izrael 32. k-gy. e. tart. lhdgy.
Rácz Agoston 62. k-gy. e. szkv.
Rácz János 25. k-gy. e. szkv.
Rádi György 7. vár tüz-zlj. tüz. m.
Radler Elek 13. h-gy. e. thits.
Rajeczki József 18. népl. hv-gy. e. szkv.
Reich Antal 4. hv-gy. e. zls.

Reichelt János 26. k-gy. e. szkv.
Reichrath Márton 5. népl. gy. e. thits.
Rein Demeter 24. hv-gy. e. törzsörm.
Reisner Frigyes 38. k-gy. e. zls.
Revész Vilmos 13. népl. gy. e. zls.

Rieg János 34. k-gy. e. thits.
Risz Ferenc — törzsörm.
Ringelbaum Rafael 34. k-gy. e. —
Róka András 62. k-gy. e. örm.
Róka János 34. k-gy. e. örm.

Róna Ferenc 18. hv-gy. e. zls.
Rosin Miklós 64. k-gy. e. thits.
Rothermann Dániel Péter 9. k-husz. e. zls. (elesett).
Rozgonyi Lajos 76. k-gy. e. hdgy.

Rózsa Sándor 64. k-gy. e. tart. hdgy.
Rumler Ernő 5. k-gy. e. hdgy.
Russ Viktor 32. hadtáp zlj. népl. szkv.
Rusza Szilárd 43. k-gy. e. thits.
Ruszu Miklós 82. k-gy. e. zls.
Rusza Szilárd 43. k-gy. e. thits.

Sági János 76. k-gy. e. szkv.
Sammer Gyula 32. k-gy. e. örm.
Sándor Lajos 14. t. tarack e. zls.

Sári Ferenc 86. k-gy. e. kürtős.
Sárközi János 37. k-gy. e. zls.
Sáss Sándor 23. k-gy. e. thits.
Sásky Ferenc 16. hv-gy. e. törzsörm.

Sauer Mátyás 30. hv-gy. e. tiz.
Sauerzapf József 76. k-gy. e. tiz.
Schäffer Mátyás 76. k-gy. e. tiz.
Scherer János 32. k-gy. e. zls.

Schmiedl Károly 34. k-gy. e. örm.
Schmiedt Antal 4. kegyitüz. e. szkv.
Schmiedt Miklós 1. hv-gy. e. szkv.
Schober Pál 32. k-gy. e. zls.

Schön János 6. k-gy. e. örm.
Schönberger Mihály 72. k-gy. e. gyalogos.
Dr. Schönplugg Zoltán 5. k-gy. e. zls.
Schwenda Ernő 13. hv-gy. e. hdpd.

Schwab Ferenc 17. hv-gy. e. népl.
Schwarz Arthur 18. hv-gy. e. zls.
Selle Jenő 23. hv-gy. e. zls.
Dr. Serényi Jenő 1. hv-gy. e. zls.
Serfűző István 23. hv-gy. e. tiz.

Simon Károly 18. hv-gy. e. thits.
Simon László 8. hv-husz. e. thits.
Singer Márton 66. k-gy. e. örm.
Sipos József 1. hv-gy. e. szkv.
Sipos Rudolf 8. hv-gy. e. zls.

Skarba Lajos 19. k-gy. e. szkv.
Smetana József 29. k-gy. e. örm.
Sobotka Emánuel 102. k-gy. e. zls.
Spang József 46. k-gy. e. tart. lhdgy. (elesett).
Spengler József 19. k-gy. e. örm.

Spieler Vilmos 62. k-gy. e. örm.
Stamm Károly 72. k-gy. e. szkv.
Stefanik István 72. k-gy. e. zls.
Stein Adolf 63. k-gy. e. tiz.

Steinbach György 82. k-gy. e. örv.
Steiner Jenő 12. k-gy. e. hdpd.
Stettzenbach Péter 76. k-gy. e. zls.
Stoisich Béla — szdos —
Strausz Károly 72. k-gy. e. hdgy.

Stürmer Alfréd 43. k-gy. e. törzsörm.
Suske Vilmos 19. k-gy. e. hdpd.
Lukosob István 51. k-gy. e. szkv.
Süllyi István 76. k-gy. e. örm.

Sütő Gábor 39. k-gy. e. örm.
Süveges Ferenc 17. hv-gy. e. szkv.
Svéd Jenő 4. táb. vadász zlj. tart. lhdgy.
Szabados Mihály 10. hv-gy. e. zls.

Dr. Szabó Albert 7. k-husz. e. zls.
G. Szabó Antal 30. hv-gy. e. örm.
Szabó Gyula 85. k-gy. e. tizedes.
Szabó György 6. k-gy. e. hdgy.

Szabó János 13. hv-gy. e. thits.
Szabó Lajos 60. k-gy. e. szkv.
Szakony Péter 20. hv-gy. e. thits.
Szalay Ernő 13. hv-gy. e. szdos.

Szalay Sándor 31. hv-gy. e. tart. lhdgy.
Szalánczy Lajos 12. k-husz. e. thits.
Szalkay Sándor 61. k-gy. e. zls.
Szalmásy András 60. k-gy. e. törzsörm.

Szász Károly 46. k-gy. e. szkv.
Szász Miklós 9. hv-husz. e. népl. szkv.
Szálkay Elek 61. k-gy. e. hdpd.
Szedlák Gottfried 102. k-gy. e. fegyvermester.

Szedlmayer Károly 31. hv-gy. e. zls (elesett).
Szegedy Vince 25. k-gy. e. szkv.
Székely Endre 51. k-gy. e. örm.
Székely János 82. k-gy. e. hdpd.

Szenti Imre 86. k-gy. e. tiz.
Szentiványi Ádám 9. hv-husz. e. zls.
Szilágyi Gábor 63. k-gy. e. szkv.
Szlímák Károly 32. k-gy. e. szkv.
Szopcsák Ignác 24. t. vad. zlj. törzsfővadász.

Szorcsik Mihály 61. k-gy. e. szkv.
Szöllőssy Albert 24. hv-gy. e. törzsörm.
Szöllőssy Lajos 39. k-gy. e. örm.

Sztanz Dániel 51. k-gy. e. tiz.
Dr. Szuppán Ferenc 4. t. tarack e. tart. lhdgy.
Szutyor Antal 44. k-gy. e. gyilgós.

Takács József 3. hv-gy. e. alhadnagy.
Talos László 51. k-gy. e. hdpd.
Tamás Longin 20. hv-gy. e. thits.
Tamka Lajos 101. k-gy. e. zls.

Tanka Tibor 69. k-gy. e. hdpd.
Tarcay Sándor 39. k-gy. e. zls.
Tarkányi Ferenc 35. t. ágyus e. szkv.
Tauber Miksa 85. k-gy. e. thits.

Ternyák Benedek 9. k-husz. e. törzsörm.
Tiba Vazul 4. hv-gy. e. szkv.
Tichy Antal 2. t. vad. zlj. törzsörm.
Tichy István 24. k-gy. e. zls.

Tillinger János 24. t. vad. zlj. zls.
Tilscher Miklós 9. hv-husz. e. zls.
Tóbiás János 6. vartüz. e. tüz. mester.
Tódor Tamás 64. k-gy. e. törzsörm.

Tomas Ferenc 13. t. ágyus e.
Tombász Péter 29. k-gy. e. thits.
Tomor Ferenc 4. hv-gy. e. hdpd. jelölt.
Tonyó Pongrácz 44. k-gy. e. zls.

Topor László, csendőrmester.
Torda János 24. hv-gy. e. szkv.
Tornaljay László 9. hv-husz. e. örm.
Toszeghy György 101. k-gy. e. tiz.

Tóth Dániel 11. k-gy. e. örm.
Tóth Ferenc 2. bosnyák gy. e. hdpd.
Tóth Imre 19. k-gy. e. szkv.
Tóth Imre 23. táb. vad. zlj. törzsörm.

Tóth József 7. honv. husz. e. tiz.
Tóth Kálmán 15. t. vad. zlj. tart. hdgy.
Tóth Sándor 15. k-husz. e. trombitás.
Tóza András 34. k-gy. e. örm.

Török Adorján 82. k-gy. e. hdpd.
Trauer Richárd 13. hv-gy. e. zls.
Triff János 63. k-gy. e. törzsörm.
Triosa György 61. k-gy. e. szkv.

Tumbász István 86. k-gy. e. szkv.
Turcsányi Imre 6. vartüzér e. zls.
Tyra János 63. k-gy. e. szkv.

Udvardy Lajos 23. hv-gy. e. zls.
Unghváry József — népl. szkv.
Vadász János 69. k-gy. e. örm.
Varga István 65. k-gy. e. örm.

Varga János 13. k-husz. e. örm.
Varga János, táb.-pilóta örm.
Varga József 83. k-gy. e. üz.
Varga László 51. k-gy. e. törzsörm.
Vargyasi Lajos 24. hv-gy. e. örv.

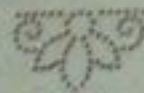
Dr. Várkonyi Béla 68. k-gy. e. lhdgy.
Veress János 4. hv-gy. e. szkv.

Virág János, 23. k. gy. e. szkv.
Vilóstyuk Mihály, 5. hv. husz. e. huszár.

Wachauer Károly, 69. k. gy. e. zls.
Wachauer László, 69. k. gy. e. zls.
Waldmann Péter, 2. hv. gy. e. népl. tltts.
Watzinger István, 1. népl. gy. e. törzsörm.
Weber Arnold, 2. k. husz. e. zls.
Weinberger Géza, 46. k. gy. e. tltts.
Weisz Ernő 3. hv. huszár e. tart. hadnagy.
Weiss Jenő, 83. k. gy. e. zlszls (lelesett).
Welker György, 6. k. gy. e. törzsörm.
Welwarth László, 67. k. gy. e. hadapród.
Werner József, 1. hv. gy. e. tizedes.

Wetuchka Ernő, 24. táb. vad. zls. hdgy.
Wiese Péter, 9. hv. huszár e. örm.
Witz Lipót, 7. hv. gy. e. zls.
Woll Ferenc, 39. k. gy. e. zls.
Wünsch János, 117. t. ágyas e. tüzemester.

Zadolilky Arthur, 35. t. ágyas e. zls.
Zeimann Lőrincz, 61. k. gy. e. törzsörm.
Zahmanovics Márton, 37. k. gy. e. népl. örm.
Zvikelbach Antal, 17. hv. gy. e. népl. örm.
Zoltán László, 5. k. gy. e. zls.
Zorad Gábor, 85. k. gy. e. szkv.
Zubreczki Péter, 1. népl. gy. e. szkv.
Zucsik Márton, 72. k. gy. e. szkv.

TARTALOMJEGYZÉK

József Ióherceg Olensége előszava	4	Őrsz. harctér ismertetése	149
Szurmay Sándor gyalogsági tábornok előszava	6	Szucei harctér ismertetése	249
A vitézségi érem története	9	Román harctér ismertetése	255
Tóth László bevezető sorai	12	Névjegyzék azon arany vitézségi érmes hősookról, akiknek hőstetteről közelebbi adatok beszerezhetők nem voltak	273
Orosz harctér ismertetése	15		
Balkán harctér ismertetése	137		

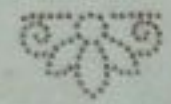
Ábel Vince	206	Benkő Antal	173	Bréz Viktor	80
Abrudán György	50	Benkő Mózes	62	Brics Mihály	229
Ádám Árpád	171	Bentrik Sándor	59	Bugyi János	78
Ády János	87	Dr. Berényi Jenő	154	Dr. Bursics László	86
Adorján József	207	Berger Vilmos	152	Charmant Oszkár	127
Adorján Pál	86	Berta Magó István	124	Csató Sándor	235
Agócs Sándor	68	Bertalan Árpád	191	Csavajda István	58
Agoston Kálmán	269	Besenczi István	215	Csehlalvay József	20
Albrecht Guszláv	46	Bessenyei János	25	Csengeri Imre	204
Ambrics György	234	Bévárdy Gyula	269	Cserényik Béla	35
Antal Imre	76	Bibó Dénes	105	Cservid Imre	157
Arady Aladár	120	Bicskei N.	109	Csicsek Ferenc	103
Arany Oszkár	152	Birgán János	161	Dr. Csik László	31
Argay Zsigmond	107	Biró Ádám	142	Csirkovics Sándor	61
Bach Ferenc	182	Biró Albert	91	Csizmazia Rezső	190
Back Árpád	54	Biró Gyula	91	Csonka Pál	41
Badics István	175	Blényesi Márton	87	Csontos József	141
Balázs József	69	Bodnár Ernő	61	Csoór Dezső	128
Dr. Balogh Gábor	108	Bognár János	242	Csordás Mihály	260
Balogh Gábor	43	Bognár József	210	Czeglédy Béla	113
Balogh Lajos	99	Bóka Károly	56	Czeglédi József	222
Balogh Lajos	173	Bokor András	35	Czigó Balázs	234
Bánfai Ernő	166	Bokor Ignác	268	Czikó János	264
Barabás József	83	Boldizsár Sándor	21	Dancsu Gergely	141
Barna József	156	Bondor Antal	102	Dankó Béla	190
Bartos Győző	187	Bongor Lajos	52	Dankó János	41
Bata György	39	Borbás István	91	Darovecz József	39
Batzoni József	70	Borbély László	183	Dávid István	62
Bauer Károly	172	Boros József	262	Deák László	65
Baumann Dezső	27	Boskó Mihály	115	Debreczeni Károly	245
Bäck Miklós	151	Both Lajos	96	Dédai László	160
Bellováry József	177	Bozó Andor	118	Demeter Sándor	78
Bencsik János	215	Böcskei Ferenc	87	Demjén István	244
Benedek Márton	45	Böröcz Ferenc	21		
		Böröcz György	24		

Dénesi Alajos	192	Fodor László	23	Gyurkán Titusz	63
Déry Ernő	239	Fodor Sándor	162	Gyurkó István	261
Dioszeghy Áron	187	Forrás András	155		
Dívjak József	80	Forrád Jenő	196	Haber Imre	45
Doktor Mihály	181	Földesi Ferenc	152	Hadházy Dániel	45
Dominik István	192	Fördös Béla	235	Hajdár Ferenc	116
Donogán István	106	Förhécz Gábor	32	Hajdó Albert	108
Doró Lajos	165	Frankl Alajos	55	Hajmási Lajos	263
Doroczik Mihály	232	Frics Béla	82	Hajnal István	48
Dózsa János	79	Fricska Gábor	107	Hajnal Jenő	222
Drahoz János	235	Fridrich Ferenc	139	Halász Ferenc	83
Draskovits Rezső	270	Fridmann Arnold	128	Halász Ferenc	40
Duby Miklós	271	Frohne Ede	182	Halmos Gergely	72
Dudás Aladár	219	Futó Lajos	34	Hammelschmidt Károly	120
Dús János	56	Füzesséry Sándor	73	Hammer Lajos	40
Dürbächer András	36			Hangyásy Imre	139
Endresz István	154	Gaal József	78	Harmat Sándor	166
Erdei Balázs	144	Gaal Lajos	105	Harangi János	119
új, Erdi János	146	Gaal Sándor	177	Hasa Rezső	185
Erdélyi József	270	Gábor Árpád	233	Hasa Rezső	42
Erdős Mihály	175	Gájer Gábor	163	Dr. Házi Jenő	60
Ezekeiel András	270	Galadalis Béla	74	Hefty Frigyes	242
		Gáli Albert	85	Hegedűs Ferencz	242
Fábián Béla	94	Gancz István	186	Hegyessy Iván	165
Fábián István	168	Gáspár Antal	57	Held Jakab	18
Fábián Sándor	106	Gaszler Károly	18	Herr Baltazár	151
Fail Jakab	88	Gaszler Károly	18	Hess György	155
Faragó Antal	161	Gazdas György	231	Dr. Hetey Zoltán	35
Faragó Gyula	108	Gerencsér János	70	Hinterlang János	112
Farkas Elek	67	Gergely János	171	Hippik Károly	163
Farkas Gyula	268	Gerula József	175	Hitter János	111
Farkas Illés	167	Gerzsabek Károly	97	Hittner János	115
Farkas István	99	Giczi József	180	Hitzinger János Pál	115
Farkas János	185	Glanzdorf Lipót	30	Hytzinger János Pál	195
Farkas János	211	Glass Tibor	61	Hyross Tibor	267
Farkas László	198	Gólya Elemér	156	Hock András	142
Farkas Sándor	184	Gondos György	251	Hoffmann Tibor	221
Fehér András	146	Gombos Gábor	166	Hofstätter B. Jenő	221
Fehér István	53	Görtl Jakab	218	Horgos Dezső	145
Fehérvári Dezső	68	Gömbös László	225	Horky Ferenc	50
Fejér Árpád	220	Gregoric Pál	60	Horváth András	75
Fejér István	99	Greiner György	30	Horváth Antal	173
Fejér Lajos	41	Grema János	52	Horváth Antal	144
Fejér Miklós	229	Grinza János	25	Horváth István	117
Fejes István	242	Grössing Samuel	157	Horváth István	104
Fekete Ferenc	28	Gubics György	31	Horváth János	109
Ferencz János	51	Gulacsi Mátyás	121	Horváth János	109
Ferencz Lajos	195	Gürtler Arisztid	128	Horváth József	73
Ferenczi László	233	Gyeness Ferenc	160	Horváth Mihály	219
Filiszter György	69	Gyöngyössi Károly	238		
Fischl János	263	György Árpád	52	Ignác János	258
Fleischacker Leo	227	Györössy Imre	176	Illés János	140
Florusz Miklós	121	Gyulay Ágoston	49	Illés Péter	266
Fodor István	92	Gyulai Lajos	107	Imely Ferenc	50
		Gyurián Győző	98	Incze István	66
				Irányi László	152
				Istvánffy Elek	131
				Ivanics Mihály	198

Jakubcsó Sándor	48	Komlósy István	63	Leidenfrost Pál	94
Jámbor János	265	Kondra György	71	Lengyel Andor	112
Jávorka Sándor	106	Konkoly Ignác	44	Leopold Jakab	134
Dr. Jellinek József	33	Kónya András	19	Lescsimzky Mihály	237
Jenev István	74	Kovács Bálint	262	Lieber József	191
Jenev József	49	Kovács Dezső	102	Lichteneckert János	55
Jeszzenkői Lipót	122	Kovács Géza	84	Lihel László	32
Juhász János	244	Kovács István	82	Lipka Lajos	239
Juhász Kálmán	47	Kovács István	105	Lipták Aladár	126
		Kovács István	161	Lizits János	89
Kabay Károly	124	Kovács István	105	Lizák Mihály	155
Kálazy Sándor	160	Kovács János	52	Lokánszky Andás	258
Kállay Ferenc	118	Kovács Mihály	165	Lovász István	85
Kántor Mihály	164	Kovács Pál	131	Lőrincz Lajos	262
Karácsony János	43	Kosztich Ágoston	202	Lucák András	264
Karcszag János	36	Kökényesdi Mihály	125	Ludvig Géza	184
Kardos Károly	212	Köpe István	90	Luka Pál	144
Kása Károly	195	Kövári Mihály	162	Lautzer György	81
Kása Béla	115	Krámer Sándor	225		
Kasza Sándor	244	Krár István	209	Maczák János	109
Kasztory Antal	29	Kratancsik Béla	172	Madarász Vendel	59
Katona József	271	Krausz György	102	Magyar Győző	188
Katona Lajos	92	Kraxner Alajos	124	Magyar László	170
Kecskés József	179	Krumenacker Imre	229	Magyar István	36
Kelk József	133	Krupla Lajos	51	gróf Majláth Urovisz	83
Kemény Gyula	192	Kukán Imre	63	István	83
Kerekes Balázs	178	Kukrika István	171	Majthenyi Károly	261
Kerekes Sándor	236	Kun Sándor	102	Mándly János	230
Kerekgyártó István	194	Kurczinák Antal	176	Masn Izsák	26
Keresztess Ernő	97	Kurucz Elek	142	Márkosi József	134
Kersei György	76	Kurucz János	194	Markovics Béla	101
Kerti István	53	Küllös Imre	216	Márkus Andor	121
Kerüő György	264	Kviatkovszky Endre	56	Márkus Pál	38
Keserő József	208			Mártonffy Géza	212
Kirner Vilmos	20	Laczkó József	243	Máthé Gyula	114
Kiss Antal	113	Ladó István	95	Mátéi Zsigmond	99
Kis György	96	Laib Lajos	26	Mátyás Mihály	37
Kiss B. János	90	Lajtos Mihály	263	Mayer Emil	79
Kiss Lajos	23	Lakatos Ferenc	89	Mayer Zsuzs	119
Kiss László	37	Lakatos Zoltán	46	Dr. Melzer István	98
Kiss Mihály	190	Lakner Jenő	189	Melion József	237
Kiss Zsigmond	227	Lakos György	49	Menninger József	89
Klein Elek	64	Lang Gyula	236	Mérai János	34
Kleindin Imre	145	Lang János	127	Mészáros Lajos	176
D. Kinetz István	186	Lantos Dénes	104	Mihálovics Iván	159
Kniesz Mihály	159	Lászy Ferenc	225	Mihály Flórián	130
Knitloffler Ignác	140	Lassu István	72	Mihály Pál	130
Kocsis András	235	László Péter	120	Milka Árpád	109
Kocsis Antal	59	Laurenzky Gusztáv	74	Miklós Dezső	163
Kocsis Miklós	180	Lauringer János	173	Miru Ágoston	34
Kodlicska György	71	Lázár Ferenc	152	Mladen Ilén	58
Kohányi Miklós	229	Lázár József	133	Mogyorós János	67
Kökay László	205	Lédeczy Nándor	154	Molnár János	81
Kolba Árpád	242	báró Lehár Antal	213	Molnár János	124

Molnár János	241	Patassy Elek	83	Riedl Gábor	80
Molnár József	88	Paxy Kornél	35	Dr. Rimaszombati Imre	143
Molnár József	88	Pavsa Ferenc	68	Risatics János	243
Molnár Károly	129	Pestal Ferenc	151	Róka Ferenc	44
Molnár László	200	Petbeó Ernő	191	Romanek J. Frigyes	185
Molnár Mihály	208	Péter Lajos	139	Rosta Pál	84
Molnár Péter	102	Péter László	202	Róth Ede	84
Molnár Sándor	86	Petrik Géza	53	Rother Károly	193
Morihladko János	116	Petruk János	222	Rottaridesz István	158
Moskovazky László	157	Pinter István	87	Rozenich Ferenc	227
Móza János	133	Pinteris János	197	Rozgonyi László	269
Mráz Pál	206	Pirics György	188	Rózsa István	86
Muhári László	237	Pittlik József	241	Rózsa Máté	122
Muslay Sándor	260	Platényi Mihály	77	Rózsa Máté	91
Mühl János	51	Platthy Mihály	65	Rössner Ferenc	162
		Pletikoszi Mátás	125	Ruga Dániel	103
		Pletscher Alajos	214	Ruszmir Jakab	40
Nagy Ede	210	Pleyer Lajos	142	Saági István	259
Nagy Endre	220	Plotár István	186	ifju Sára János	259
Nagy Gyula	95	Dr. Pokorny István	101	Saári Imre	189
Nagy István	84	Polcer Lajos	72	Sándor János	179
Nagy István	168	Polgár Lajos	44	Sarkady Ferenc	44
Nagy Károly	218	Dr. Polgári István	58	Sas József	77
Nagy László	28	Polónyi Mátás	123	Sas József	21
Nagy Sándor	266	Pongrácz József	41	Sasvári József	117
Nagy Zoltán	67	Popov Lázár	44	Scheimovits Ignác	129
Nagygyányó József	58	Potetz János	76	Scheip Frigyes	110
Németh Bálint	181	Preisz Árpád	46	Scheu János	200
Németh Gábor	196	báró Proff Sándor	193	Schin György	228
Németh József	127	Puskás Albert	167	Schober Sámuel	211
Neumann Frigyes	123	Puskás József	241	Schricker Sándor	85
		Pusztay János	20	Schubej Ferenc	113
		Puzsár János	132	Schultz Alajos	206
			218	Schumacher József	108
		Rácz István	168	Schuster Márton	168
		Rácz István	69	Schütz János	69
		Rácz Lajos	100	Schwarz Dezső	62
		Rajczy István	233	Schweitzer József	226
		Rákos József	257	Schweitzer Károly	189
		Rakovszky György	189	Sebestyén András	32
		Ranga József	260	Sebestyén Fábian	267
		Rechnitz Viktor	208	Serfőző István	155
		Redl Ferenc	42	Simon Albert	73
		Reider János	212	Simon Antal	70
		Rein János	57	Simon István	265
		Renits Gyula	162	Simonics János	42
		Renszky Ferenc	245	Singlár György	224
		Dr. Renvers Ferenc	144	Sintáver Pál	119
		Répp Ferenc	38	Sipos József	260
		Réthly Mihály	100	Stadt Ignác	48
		Rettegé Vince	221	Staubert István	65
		Reznek István	151	Steigervald József	209
		Rezsnyák Ferenc	258	Steltzer Gottlieb	79
		Ribarik István	161	Stern László	22
			42	Strnád Ernő	217

Suhai György	23	Szűcs Bálint	170	Vajda József	75
Svabik Adám	40	Szűgyi Zoltán	54	Dr. Vajda Rezső	93
Szabó Bálint	226	Tacsi Sándor	20	Vályi Manó	144
Szabó Ferenc	170	Tagscherer Ferenc	208	Vargha István	31
Szabó Ferenc	202	Takács István	97	Varga István	217
Szabó Gábor	203	Takáts Nándor	243	Varga János	60
Szabó Gergely	110	Tamás János	224	Varga Lajos	132
Szabó István	204	Tamasy András	27	Varga Sándor	114
Szabó József	223	Tomási László	224	Varga Sándor	183
Szabó Lajos	30	Teiffl Ferenc	221	Varga Pál	231
Szabó Pál Vince	57	Dr. Terbócz Miklós	117	Dr. Városi Jenő	169
Szabó Sándor	182	Técsi Lajos	126	Vattay Dénes Lukács	32
A. Szabó Viktor	111	Téczeley Károly	209	Végh Ferenc	24
Szabó Vilmos	156	Tégás József	230	Vén Zoltán	63
Szabó Zoltán	131	Thury Sándor	152	Vida Ferenc	27
Szajkovics Vendel	42	Timár János	225	Vidra István	220
Szalay László	140	Tóleji József	132	Vig Péter	207
Szalay Márton	166	Toldi Gábor	228	Virág István	265
Szalontay Ferenc	129	Toldi Ödön	163	Volostyuk Péter	19
Szanyi János	25	Tomassevits Vida	197	Vörös Péter	257
K. Szarka Lajos	130	Tomcsó János	37	Wagner Péter	213
Szarvas Imre	90	Tomek József	123	Weber József	125
Szász Albert	199	Tóth Béla	86	Weisz Ferenc	199
Szász János	28	Tóth István	231	Weisz János	270
Szauer János	47	Tóth János	81	Weisz József	213
Szatmáry Ferenc	263	Tóth János	194	Weisz Márkus	174
Székely János	183	Tóth László	17	Wetschka Mihály	82
Székely Vilmos	33	Tóth Miklós	261	Weiser Ferenc	232
Szeles Ferenc	29	Tóth Tamás	216	Wilsch Sándor	216
Szenderffy Emil	200	Török Bálint	109	Wirkner Emanuel	70
Szemrád Béla	164	Tschörner Andor	223	Witkovics János	203
Szilágyi Miklós	122	Tusjak György	93	Wolf József	75
Szirt Kázmér	94	Tuskó László	71	Zawierusynski Árpád	178
Szívós Ferenc	205	Udvardy Imre	271	Závodni József	111
Dr. Szoboszlai István	164	Udvardy Nándor	272	Zelenka József	55
Szoboszlai Pál	221	Ulreich Sándor	259	Zöldi M. János	158
Szodoray István	68	Vágó József	218	Tóth Zsámboki János	196
Szolnoki János	178	Vagyoczky István	22	Zsán Vendel	56
Szombati Pál	174			Dr. Zombory Albert	92
Sztraty József	267				

NYOMTA
CSARNI JÓZSEF ÉS TÁRSA
KÖNYVNYOMDAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST, VI. SZERECSEN-UTCA 5. SZ.

A KLISEKET
IFJ. WEINWURM A. ÉS TÁRSA
MŰINTÉZETE KÉSZITETTE
BUDAPEST, VI. KERÜLET, 6. UTCA 6. SZ.

A DISZKÖTÉSŰ PELDANYOK VÉSETET
KLETT ÉS SZEILER
VÉSNÖKI MŰINTÉZETE KÉSZITETTE
BUDAPEST, VI. KER. TEREZ-KÖRÜT 21.

A KÖTÖTT PELDANYOKAT KÉSZITETTE:
CSERVÉNKA ÉS TÁRSA
KÖNYVKÖTÉSZETE
BUDAPEST, VIII. KER. JÓZSEF-KÖRÜT 41. SZ.

A FÜZÖTT PELDANYOKAT KÉSZITETTE
FRIEDMANN L.
KÖNYVKÖTŐ ÉS DISZMUKÉSZÍTŐ
BUDAPEST, VII. ISABELLA-UTCA 11. SZ.

